សម្តេច ហ៊ុន សែន
នាយករដ្ឋមន្ត្រី នៃរាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា

សារលិខិត

ប្រជាជនកម្ពុជាបានបង្ហាញពីសមត្ថភាពតស៊ូប្តូរផ្តាច់ដ៏ធំធេងរបស់ខ្លួន និងបានធ្វើដំណើរយ៉ាងវែងឆ្ងាយ ក្នុងដំណើរការកសាងសមត្ថភាព និងស្ថាប័នឡើងវិញ បន្ទាប់ពីការរស់រានមានជីវិតជាថ្មីនៅឆ្នាំ ១៩៧៩ ចាកផុតពីផលវិបាកនៃវិនាសកម្មស្ទើរតែទាំងស្រុង ចំពោះស្ថាប័នសង្គម និងសេដ្ឋកិច្ចជាតិ ព្រមទាំងការបំផ្លាញធនធានមនុស្សក្នុងរយៈពេលជិតបួនឆ្នាំនៃរបបប្រល័យពូជសាសន៍ប៉ុលពត ។ រដ្ឋាភិបាលកម្ពុជាទាំងអស់ដែលបានគ្រប់គ្រងប្រទេសចាប់តាំងពីឆ្នាំ ១៩៧៩ មក បានចាត់ចែងដឹកនាំដំណើរការកសាងជាតិបានយ៉ាងល្អប្រសើរ ។ ក្រោយឆ្នាំ ១៩៩៨ រាជរដ្ឋាភិបាលសម្រេច និងធានាបាននូវសន្តិភាពរឹងមាំ ដោយលុបបំបាត់បាននូវជម្លោះផ្ទៃក្នុងដែលធ្លាប់មានកាលពីអតីតកាល ។ ដោយប្រកាន់ខ្ជាប់គោលការណ៍ចម្បងៗនៃអភិបាលកិច្ច និងការអភិវឌ្ឍសុខមាលភាពប្រជាជន ដែលផ្តោតជាសំខាន់លើវឌ្ឍនភាព រាជរដ្ឋាភិបាលធានាបាននូវកំណើនយ៉ាងឆៀវក្លានៅលើគ្រប់វិស័យ ។

នៅពេលប្រទេសមួយចាប់កសាងសង្គមជាតិផ្តើមចេញពីកម្រិតក្រោមសូន្យ ដូចកម្ពុជាបានជួបប្រទះកន្លងមក ដោយត្រូវដោះស្រាយការងារអាទិភាពបន្ទាន់ចំពោះមុខជាច្រើននៅលើគ្រប់ទិដ្ឋភាពនៃសកម្មភាពសង្គមនោះ ការវិនិយោគណាមួយ ឬ ចំណាយលើអ្វីមួយ សុទ្ធតែបានរួមចំណែកដល់កំណើនសេដ្ឋកិច្ច ទោះបីក្នុងរូបភាពណាមួយក៏ដោយ ។

ដោយសម្រេចបានជោគជ័យក្នុងការជម្រុញកំណើនប្រកបដោយស្ថិរភាព ក្នុងរយៈពេលជាច្រើនឆ្នាំជាប់ៗគ្នា កម្ពុជាមានការជឿជាក់លើខ្លួនឯង ហើយបានត្រៀមរៀបចំខ្លួនរួចជាស្រេចលើមាគ៌ាដ៏សំខាន់ដើម្បីធ្វើដំណើរឆ្ពោះទៅកាន់អនាគតដ៏ភ្លឺស្វាងរុងរឿង ។ ប្រជាជនកម្ពុជាបានឈានដល់ដំណាក់កាលដ៏សំខាន់មួយដើម្បីសម្លឹងមើលទៅអនាគតរបស់ខ្លួនប្រកបដោយសុទិដ្ឋិនិយម និងសេចក្តីសង្ឃឹម ។ ជម្រើសទាំងឡាយដែលយើងបានអនុវត្ត និងជំហានទាំងឡាយ ដែលយើងបានធ្វើដំណើរមកទល់ពេលនេះ នឹងបង្ហាញឱ្យឃើញនូវការឆក់យកនូវកាលានុវត្តភាព និងការរួមចំណែកជាវិជ្ជមានមួយរបស់យើងទាំងអស់គ្នា សម្រាប់ការអភិវឌ្ឍនៅក្នុងទសវត្សរ៍ខាងមុខ ។ ឥឡូវនេះ គឺជាពេលវេលាមួយដែលយើងត្រូវចាប់ផ្តើមធ្វើការជ្រើសរើស និងចាប់យកជំហានដំបូងទាំងឡាយ ដោយមានការផ្តោតការយកចិត្តទុកដាក់ច្បាស់លាស់ និងមានការជឿជាក់លើខ្លួនឯង ព្រមទាំងមានឆន្ទៈយ៉ាងមោះមុត ។

កម្រិតនៃភាពក្រីក្រនៅកម្ពុជាបានធ្លាក់ចុះគួរឱ្យកត់សម្គាល់ចាប់តាំងពីឆ្នាំ ១៩៩៣ ដែលត្រូវបានធ្វើអង្កេតជាហូរហែកន្លងមក ។ ការធ្លាក់ចុះនៃអត្រាភាពក្រីក្របានកើតឡើង ជាពិសេសដោយសារកំណើន

គឺជាពេលវេលាមួយដ៏សមស្រប ដែលធនធានទាំងឡាយនឹងត្រូវបានយកមកប្រើប្រាស់ចំទិសដៅ និង ប្រកបដោយប្រសិទ្ធភាព ដើម្បីផ្តល់ប្រយោជន៍ជាអតិបរមាចំពោះប្រជាជនទន់ខ្សោយ និង ងាយរងគ្រោះ ដើម្បីជួយលើកស្ទួយពួកគេ ឱ្យបានចូលរួមក្នុងចរន្តគោលនៃការអភិវឌ្ឍ ។

ដោយពង្រឹង និង ស្ថាបនា លើមូលដ្ឋាននៃសមិទ្ធផលទាំងឡាយ ដែលសម្រេចបានពីពេលមុនៗ រាជរដ្ឋាភិបាលបានប្តេជ្ញាចិត្តដើម្បីសម្រេចគោលដៅអភិវឌ្ឍន៍សហស្សវត្សរ៍កម្ពុជាឆ្នាំ ២០១៥ ដែលផ្តោតលើការអភិវឌ្ឍមនុស្សជាតិ តាមរយៈ ***«យុទ្ធសាស្ត្រចតុកោណ»*** បន្តពី ***«យុទ្ធសាស្ត្រត្រីកោណ»*** របស់រាជរដ្ឋាភិបាល សម្រាប់គោលដៅរួម ដែលមានការរៀបចំគិតគូរច្បាស់លាស់ ក៏ដូចជាសម្រាប់ការវិនិយោគ និង កំណើនចំពោះបណ្តាវិស័យអាទិភាព ។ កំណើនសេដ្ឋកិច្ច និង សង្គម ត្រូវមានលក្ខណៈសមធម៌ និង ជាកាលានុវត្តភាព និងជាផ្លែផ្កា ដែលទាំងអស់គ្នាអាចប្រើប្រាស់ និងទទួលបានទាំងតាមភូមិសាស្ត្រនីមួយៗ ទាំងសម្រាប់អ្នកមាន និង អ្នកក្រ ។ យើងត្រូវប្រើប្រាស់ធនធានដ៏តិចតួចស្តួចស្តើង ដើម្បីផលប្រយោជន៍ជាអតិបរមារបស់ប្រជាជនកម្ពុជាគ្រប់រូប ជាពិសេសសម្រាប់អ្នកក្រីក្រ ហើយមិនត្រូវទុកឱ្យការវិនិយោគក្នុងវិស័យសាធារណៈជាជម្រើស ឬ ការសម្រេចចិត្តរបស់អ្នកក្រៅផ្សេងឡើយ ។

រាជរដ្ឋាភិបាលទទួលស្គាល់ថា វឌ្ឍនភាពដែលយើងសម្រេចបានយ៉ាងធំធេងចាប់តាំងពីឆ្នាំ ១៩៩៣ មក គឺដោយសារមានការគាំទ្រផ្នែកហិរញ្ញវត្ថុ និង បច្ចេកទេសដ៏ច្រើនសន្ធឹកពីសំណាក់ដៃគូអភិវឌ្ឍន៍ក្រៅប្រទេសរបស់យើង ។ យើងសូមសម្តែងនូវការដឹងគុណចំពោះដៃគូអភិវឌ្ឍន៍ទាំងអស់នោះ ។ ទោះជាយ៉ាងនេះក្តី ច្បាស់ណាស់ថា ធនធានក្រៅប្រទេសយ៉ាងច្រើនកាលពីអតីតកាល ត្រូវបានប្រើប្រាស់ផ្ទាល់ដោយអ្នកផ្តល់ជំនួយទាំងនោះ ក្នុងកម្មវិធី និង សកម្មភាពទាំងឡាយ ដែលជាជម្រើសរបស់ពួកគេ ក្រៅពីរង្វង់នៃការទទួលខុសត្រូវ ឬ ការពិនិត្យពិច័យរបស់រាជរដ្ឋាភិបាល ។ ជំនួយមួយចំណែកធំត្រូវបានចាយលើផ្នែកអរូបិយនៃការអភិវឌ្ឍ ដូចជាជំនួយបច្ចេកទេសជាដើម ។ ទោះជាដូច្នេះក្តី នៅពេលអនាគត រាជរដ្ឋាភិបាលនឹងទទួលបន្ទុកពេញលេញនៅក្នុងដំណើរការទាំងមូល ហើយធានាថាធនធានទាំងអស់របស់រាជរដ្ឋាភិបាល និង ដៃគូអភិវឌ្ឍន៍ក្រៅប្រទេស នឹងត្រូវតម្រង់ទិសច្បាស់លាស់ចំពោះអាទិភាព និង វិស័យទាំងឡាយដែលជ្រើសរើសដោយរាជរដ្ឋាភិបាល ។ រាជរដ្ឋាភិបាលនឹងបន្តអនុវត្តបន្ថែមទៀត ដើម្បីធានាថា សមាមាត្រដ៏ខ្ពស់បំផុតនៃមូលនិធិពីក្រៅប្រទេស នឹងត្រូវបានប្រើប្រាស់ជា ***«ហិរញ្ញប្បទាន»*** សម្រាប់ការអភិវឌ្ឍ ។

ផែនការយុទ្ធសាស្ត្រអភិវឌ្ឍន៍ជាតិ ២០០៦-២០១០ (ផយអជ) ដែលត្រូវបានរៀបចំឡើងដោយឈរលើ ***យុទ្ធសាស្ត្រចតុកោណ*** របស់រាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា ប្រកបដោយការគិតគូរគ្រប់ជ្រុងជ្រោយលើគ្រប់វិស័យ តាមរយៈការពិគ្រោះយោបល់យ៉ាងទូលំទូលាយជាមួយគ្រប់ដៃគូទាំងអស់ និង ជាលទ្ធផលនៃការច្របាច់បញ្ចូលគ្នានូវឯកសារនានា មានជាអាទិ៍ ***គោលដៅអភិវឌ្ឍន៍សហស្សវត្សរ៍កម្ពុជា យុទ្ធសាស្ត្រជាតិកាត់បន្ថយភាពក្រីក្រ គោលនយោបាយជាតិប្រជាជន*** ។ល។ គឺជាក្របខ័ណ្ឌ និង ជាត្រីវិស័យតែមួយគត់សម្រាប់ការជម្រុញ ***កំណើន*** ការបង្កើត ***ការងារ*** ការធានា ***សមធម៌*** និង

ប្រសិទ្ធភាព ឆ្ពោះទៅសម្រេចគោលដៅអភិវឌ្ឍន៍សហស្សវត្សរ៍កម្ពុជា និងការអភិវឌ្ឍប្រកបដោយសមធម៌ ដោយមានការតម្រង់ទិសច្បាស់លាស់សម្រាប់ពេលអនាគត និងមានចរិតគាំទ្រប្រជាជនក្រីក្រ និងការ-អភិវឌ្ឍជនបទ ។ ***ផយអជ*** នេះ នឹងនាំប្រទេសជាតិឆ្ពោះទៅកាន់មាគ៌ាមួយរីកចម្រើនពិតប្រាកដ និងប្រកបដោយចីរភាព តាមរយៈការកំណត់ទស្សនវិស័យ គោលដៅយុទ្ធសាស្ត្រ និងសកម្មភាពជាអាទិភាព សម្រាប់រយៈពេល ៥ ឆ្នាំខាងមុខ ។ ***ផយអជ*** ធ្វើការវិភាជន៍ធនធានប្រកបដោយគុណភាពប្រាកដនិយម និងអាចអនុវត្តបានសម្រាប់គ្រប់វិស័យឈរលើមូលដ្ឋានអាទិភាពកម្ម ។ ដូច្នេះការអនុវត្ត ***ផែនការយុទ្ធសាស្ត្រអភិវឌ្ឍន៍ជាតិ ២០០៦-២០១០*** នឹងទទួលបាននូវការតាមដានត្រួតពិនិត្យ ដោយយកចិត្តទុកដាក់ និងជាប្រចាំ ដើម្បីធ្វើការកែតម្រូវប្រចាំឆ្នាំ ។

រាជរដ្ឋាភិបាលទទួលស្គាល់ពីភាពចាំបាច់ចម្បងៗ ក្នុងការបង្កើត និងពង្រឹងស្ថាប័នអភិបាលកិច្ច ដំណើរការ និងនីតិវិធីឱ្យបានប្រសើរជាងមុន តាមរយៈកំណែទម្រង់ដែលមានផែនការច្បាស់លាស់ សំដៅធានាបានការអភិវឌ្ឍប្រកបដោយចីរភាព ។ យ៉ាងណាមិញ ***«អង្គរវត្ត»*** មិនមែនកសាងតែក្នុងរយៈពេលមួយថ្ងៃហើយនោះទេ ចំណែកឯស្ថាប័នរបស់ប្រទេសកម្ពុជាទាំងមូល ដែលត្រូវបានបំផ្លិចបំផ្លាញដល់ឫសគល់ក៏មិនអាចកសាងឡើងវិញ តែក្នុងរយៈពេលមួយយប់នោះបានដែរ ក្នុងនោះរួមមាន ការកសាងស្ថាប័នសេដ្ឋកិច្ច សង្គមកិច្ច រដ្ឋាភិបាល ហិរញ្ញវត្ថុ និងស្ថាប័នផ្សេងៗទៀត ។ ប៉ុន្តែជាជំហានៗ វឌ្ឍនភាពបានកើតមានជាបន្តបន្ទាប់ ហើយបានចាប់ផ្តើមក្នុងជំហានដ៏ឆាប់រហ័ស ដែលមិនធ្លាប់មាននៅកន្លែងផ្សេងទៀតនៃពិភពលោក ។ ការអនុវត្តជាក់ស្តែងនូវកំណែទម្រង់នានា និងការអនុវត្តន៍ច្បាប់ និងនីតិវិធីទាំងឡាយ នឹងអាចបំពេញប្រព័ន្ធទាំងមូលក្នុងរយៈពេលមួយជាក់លាក់ ដោយរបៀបរបបការងារល្អប្រសើរ ហើយអាចផ្សារភ្ជាប់ និងពង្រឹងស្ថាប័ននានា ដែលមានសារសំខាន់សម្រាប់លទ្ធិប្រជាធិបតេយ្យ ដូចដែលមាននៅទី-កន្លែងផ្សេងទៀតក្នុងពិភពលោក បើទោះបីជាត្រូវការប្រើពេលវេលាយូរក៏ដោយ ។

ផែនការយុទ្ធសាស្ត្រអភិវឌ្ឍន៍ជាតិ ២០០៦-២០១០ គឺជាផែនការមួយសម្រាប់វឌ្ឍនភាពបន្តទៀត លើការកសាងកម្ពុជាថ្មីមួយ ហើយជាឯកសារគ្រប់ជ្រុងជ្រោយតែមួយគត់របស់រាជរដ្ឋាភិបាលសម្រាប់ការអនុវត្តរយៈពេល ៥ ឆ្នាំខាងមុខ ។

ខ្ញុំសូមអំពាវនាវដល់ក្រសួង- ស្ថាប័នទាំងអស់របស់រាជរដ្ឋាភិបាល និងដៃគូអភិវឌ្ឍន៍ក្រៅប្រទេសទាំងអស់ សូមប្រកាន់ខ្ជាប់យ៉ាងហ្មត់ចត់ចំពោះអាទិភាពទាំងឡាយ ដែលបានលើកឡើងនៅក្នុង ***ផែនការយុទ្ធសាស្ត្រអភិវឌ្ឍន៍ជាតិ ២០០៦-២០១០*** នេះ ។

ភ្នំពេញ ថ្ងៃទី ២២ ខែ ធ្នូ ឆ្នាំ ២០០៥

ហ៊ុន សែន

ផែនទីប្រទេសកម្ពុជា

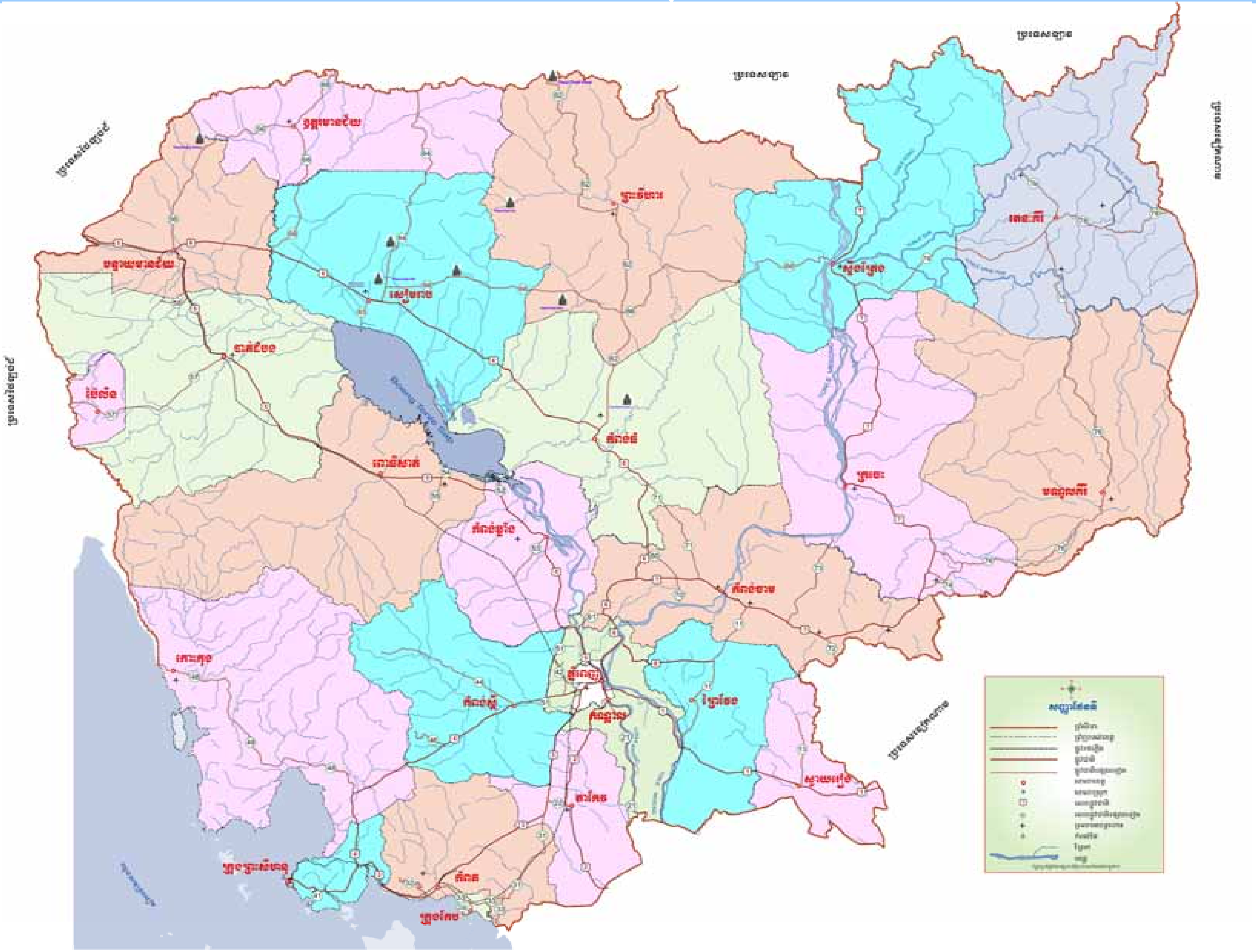

គំនូសបំព្រួញយុទ្ធសាស្ត្រចតុកោណ

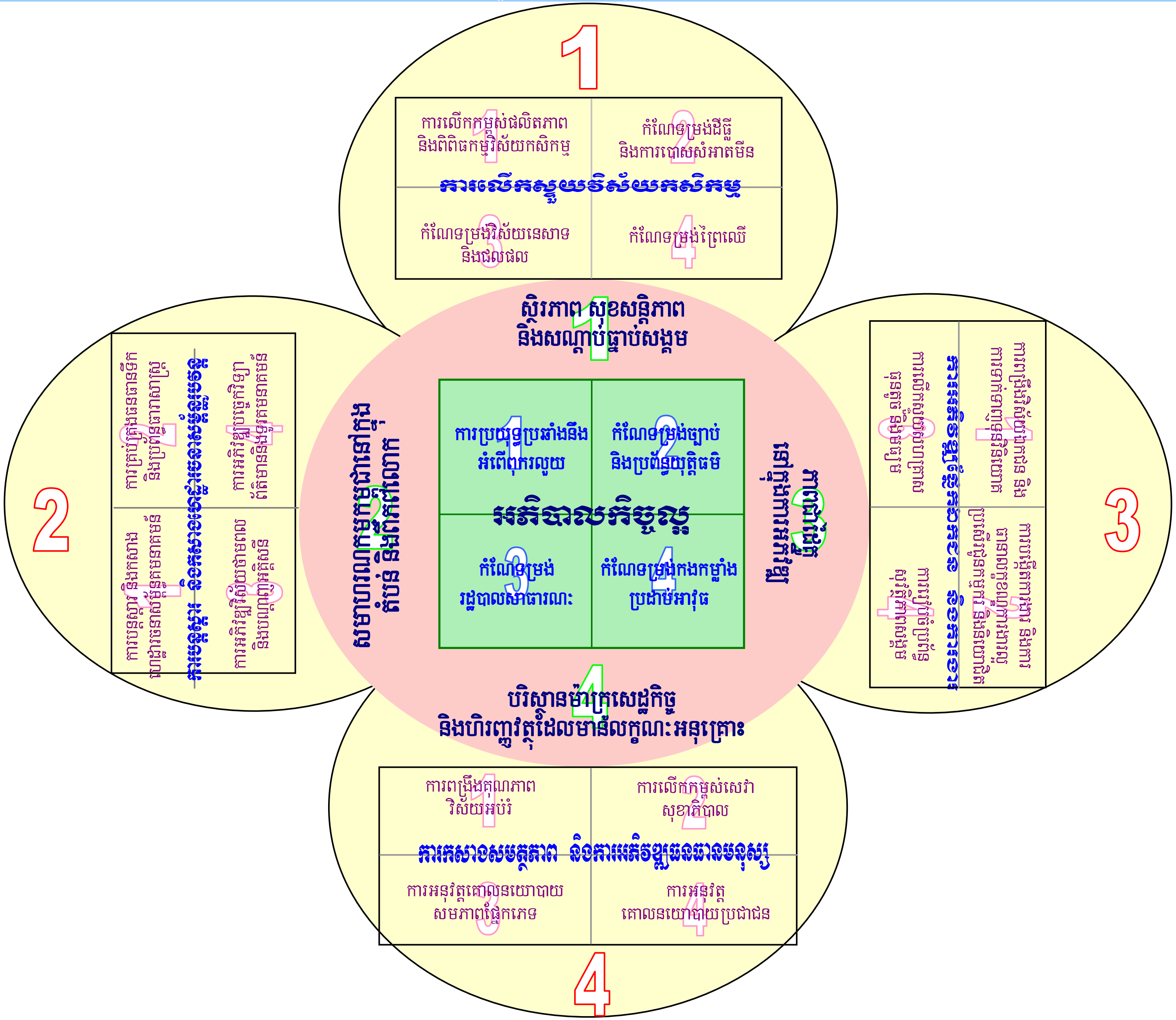

មាតិកា

សាររបស់សម្តេចនាយករដ្ឋមន្ត្រី i

ផែនទីប្រទេសកម្ពុជា iv

គំនូសបំព្រួញយុទ្ធសាស្ត្រចតុកោណ v

មាតិកា vi

សេចក្តីសង្ខេប viii

កម្ពុជា : សូចនាករសេដ្ឋកិច្ច-សង្គមកិច្ចសំខាន់ៗ xxii

ជំពូក ១ : សេចក្តីផ្តើម ១

ការខិតខិតខំប្រឹងប្រែងរបស់កម្ពុជាក្នុងការងារអភិវឌ្ឍន៍ដែលមានផែនការ ២

ដំណើរការរបស់ផែនការយុទ្ធសាស្ត្រអភិវឌ្ឍន៍ជាតិ ៤

បញ្ហាអាទិភាពនិងខ្លឹមសាររបស់ផែនការយុទ្ធសាស្ត្រអភិវឌ្ឍន៍ជាតិ ៤

ជំពូក ២ : វឌ្ឍនភាពដែលមានកន្លងមក និងស្ថានភាពបច្ចុប្បន្ន ៩

អភិបាលកិច្ចល្អ ១៤

បរិស្ថានគ្របដណ្តប់សម្រាប់ការអនុវត្តយុទ្ធសាស្ត្រចតុកោណ ១៩

ការលើកស្ទួយវិស័យកសិកម្ម ២២

ការស្តារនិងការកសាងហេដ្ឋារចនាសម្ព័ន្ធរូបវ័ន្ត ៣០

ការអភិវឌ្ឍវិស័យឯកជននិងការបង្កើតការងារ ៣២

ការកសាងសមត្ថភាពនិងការអភិវឌ្ឍធនធានមនុស្ស ៣៦

សេចក្តីសន្និដ្ឋាន ៤២

ជំពូក ៣ : គោលដៅនិងចំណុចដៅអាទិភាព ៤៣

ជំពូក ៤ : យុទ្ធសាស្ត្រនិងសកម្មភាពសំខាន់ៗ ៥៣

អភិបាលកិច្ចល្អ ៥៧

បរិស្ថានគ្របដណ្តប់សម្រាប់ការអនុវត្តយុទ្ធសាស្ត្រចតុកោណ ៦៣

ការលើកស្ទួយវិស័យកសិកម្ម ៧២

ការបន្តស្តារនិងកសាងហេដ្ឋារចនាសម្ព័ន្ធរូបវ័ន្ត ៨១

ការអភិវឌ្ឍវិស័យឯកជននិងការបង្កើតការងារ ៨៧

ការកសាងសមត្ថភាពនិងការអភិវឌ្ឍធនធានមនុស្ស ៩៥

ជំពូក ៥ : ចំណាយ ធនធាននិងការរៀបចំកម្មវិធី ១០៥

ធនធានដែលអាចរកបានសម្រាប់វិស័យសាធារណៈ ១១១

កម្មវិធី: ផែនការយុទ្ធសាស្ត្រអភិវឌ្ឍន៍ជាតិ កម្មវិធីវិនិយោគសាធារណៈ និងថវិកាប្រចាំឆ្នាំ ១១៥
ជំពូក ៦ : ការតាមដានត្រួតពិនិត្យនិងការវាយតម្លៃ ១២០
ជំពូក ៧ : សេចក្តីសន្និដ្ឋាន ១២៥

បញ្ជីតារាង

តារាង ២.១ : កំណើនម៉ាក្រូសេដ្ឋកិច្ច ២១
តារាង ២.២ : *ផសស* : កសិកម្ម រុក្ខាប្រមាញ់ និងនេសាទ ២៣
តារាង ២.៣ : *ផសស* : ឧស្សាហកម្មនិងសេវាកម្ម ៣៣
តារាង ២.៤ : សូចនាករអប់រំ ៣៧
តារាង ២.៥ : សូចនាករសុខាភិបាល ៣៩
តារាង ២.៦ : សូចនាករប្រជាជនសំខាន់ៗ ៤១
តារាង ៣.១ : សមិទ្ធផលសំខាន់ៗនិងការសម្រេចមិនបានតាមចំណុចដៅរបស់ គអសក ៤៥
តារាង ៣.២ : គោលដៅជាតិនិងសូចនាករសំខាន់ៗរបស់ ផយអជ ៥០
តារាង ៤.១ : ការព្យាករណ៍ម៉ាក្រូសេដ្ឋកិច្ចសំខាន់ៗ ៧០
តារាង ៤.២ : គោលដៅក្នុងវិស័យកសិកម្មសម្រាប់ឆ្នាំ២០១០ .... ៧២
តារាង ៤.៣ : ចំណុចដៅឆ្នាំ២០១០ សម្រាប់ការអភិវឌ្ឍជនបទ ៨០
តារាង ៤.៤ : វិស័យអប់រំ: គោលដៅនិងចំណុចដៅសំខាន់ៗ ៩៨
តារាង ៤.៥ : វិស័យសុខាភិបាល: គោលដៅនិងចំណុចដៅអាទិភាព ១០០
តារាង ៥.១ : កម្រិតវិនិយោគដែលចាំបាច់ ២០០៦-២០១០ .... ១០៦
តារាង ៥.២ : វិភាជន៍ ផយអជ តាមវិស័យ ២០០៦-២០១០ .... ១១៨

ឧបសម្ព័ន្ធ

ឧបសម្ព័ន្ធ ១.១ : សូចនាករនិងចំណុចដៅនៃគោលដៅអភិវឌ្ឍន៍សហស្សវត្សរ៍កម្ពុជា ១២៧
ឧបសម្ព័ន្ធ ១.២ : ការសម្រេចគោលដៅអភិវឌ្ឍន៍សហស្សវត្សរ៍កម្ពុជា ១៣៤
ឧបសម្ព័ន្ធ ២.១ : កម្ពុជា : សូចនាករសំខាន់ៗនៃម៉ាក្រូសេដ្ឋកិច្ច ១៤៥
ឧបសម្ព័ន្ធ ២.២ : ប៉ាន់ស្មានពីការវិនិយោគ ឆ្នាំ២០០៦-២០១០ .... ១៤៧
ឧបសម្ព័ន្ធ ២.៣ : ចំណាយថវិកា ការបែងចែកតាមវិស័យនិងអាទិភាពក្រសួង ១៤៩
ឧបសម្ព័ន្ធ ៣ : វឌ្ឍនភាពក្នុងការកាត់បន្ថយភាពក្រីក្រនិងបញ្ហាប្រឈមក្នុង *ផយអជ* ១៥០
ឧបសម្ព័ន្ធ ៤ : បញ្ជីឯកសារយោង ១៥៨
ឧបសម្ព័ន្ធ ៥ : ពាក្យអក្សរកាត់ ១៦០
ឧបសម្ព័ន្ធ ៦ : ប្រកាស ១៦១

សេចក្តីសង្ខេប

១. សេចក្តីផ្តើម

១.១ ក្រោយថ្ងៃរំដោះ ៧មករា ឆ្នាំ១៩៧៩ កម្ពុជាបានធ្វើដំណើរលើកំណាត់ផ្លូវដ៏វែងឆ្ងាយមួយ បន្ទាប់ពីបានឆ្លងកាត់រយៈពេលជិតបួនឆ្នាំដ៏ខ្មៅងងឹត ក្នុងប្រវត្តិសាស្ត្ររបស់ខ្លួន ។ ការកសាងប្រទេសចាប់ផ្តើមពីក្រោមលេខសូន្យឈានទៅស្ថានភាពធម្មតា ដែលស្ថាប័ននិងសមត្ថភាពទាំងអស់ ត្រូវបានបំផ្លិចបំផ្លាញ ។ ការអភិវឌ្ឍមានដំណើរអាចកើតចាប់តាំងពីឆ្នាំ១៩៩៣ ជាមួយនឹងការចាប់ផ្តើមបន្តទទួលជំនួយពីក្រៅប្រទេស ដែលជំនួយនេះធ្លាប់ត្រូវបានបដិសេធអស់រយៈពេលជាយូរមកហើយ ។

១.២ ផែនការអភិវឌ្ឍន៍សេដ្ឋកិច្ច-សង្គមកិច្ចលើកទី១ (១៩៩៦-២០០០) បានកំណត់គោលដៅសម្រាប់រយៈពេលមធ្យមប្រាំឆ្នាំ[១] ហើយផែនការអភិវឌ្ឍន៍សេដ្ឋកិច្ច-សង្គមកិច្ចលើកទី២ (២០០១-២០០៥) បានកំណត់គោលដៅបន្តសម្រាប់រយៈពេលមធ្យម ៥ឆ្នាំ ទៀត ។ ជាមួយនោះដែរ កម្មវិធីវិនិយោគសាធារណៈបីឆ្នាំរំកិលលើកទី១ *"កវស"* (១៩៩៦-១៩៩៨) ត្រូវបានរៀបចំឡើងដោយផ្តោតជាសំខាន់លើការវិនិយោគ និងសំណើគម្រោងក្នុង វិស័យសាធារណៈ ។ ថវិកាប្រចាំឆ្នាំត្រូវមានភាពរលូនជាមួយនឹង *កវស* ។ យុទ្ធសាស្ត្រជាតិកាត់បន្ថយភាពក្រីក្រ *"យជកក"* ត្រូវបានអនុម័ត នៅឆ្នាំ២០០២ ។ ផ្អែកលើសេចក្តីប្រកាសសហស្សវត្សរ៍នៃកិច្ចប្រជុំកំពូលសហប្រជាជាតិ ឆ្នាំ២០០០ កម្ពុជាបានរៀបចំគោលដៅអភិវឌ្ឍន៍សហស្សវត្សរ៍កម្ពុជា *"គអសក"*[២] ដែលបានអនុម័តនៅឆ្នាំ២០០៣ តាមរយៈដំណើរការពិគ្រោះយោបល់យ៉ាងទូលំទូលាយក្នុងចំណោមអ្នកពាក់ព័ន្ធទាំងអស់ ។ ការសម្រេចចិត្តលើកដំបូងបំផុតរបស់ រាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជាអាណត្តិទី៣ ឆ្នាំ២០០៤ បានអនុម័តនូវយុទ្ធសាស្ត្រចតុកោណដ៏ទូលំទូលាយមួយ[៣] សម្រាប់ការដោះស្រាយបញ្ហាអភិបាលកិច្ច និងការអភិវឌ្ឍសេដ្ឋកិច្ច-សង្គមកិច្ច និង កិច្ចខិតខំប្រឹងប្រែងជាច្រើនទៀត ។

១.៣ រាជរដ្ឋាភិបាលបានសម្រេចចិត្តថា ពេលនេះត្រូវផ្តោតការយកចិត្តទុកដាក់លើអាទិភាព និងគោលដៅជាយុទ្ធសាស្ត្រដែលត្រូវសម្រេចឱ្យបានក្នុងរយៈពេល៥ឆ្នាំខាងមុខ និងបន្តអនុវត្តយុទ្ធសាស្ត្រ និងសកម្មភាពជាគន្លឹះនានា ដើម្បីសម្រេចបានគោលដៅ លទ្ធផលជាអតិបរិមា តាមរយៈការប្រើប្រាស់ធនធានតិចតួចក្នុងលក្ខណៈប្រកបដោយវិចារណញាណ និងសមស្រប ។ ដូច្នេះ *ផែនការយុទ្ធសាស្ត្រអភិវឌ្ឍន៍ជាតិ "ផយអជ" (២០០៦-*

---

[១] ផ្អែកលើចក្ខុវិស័យរយៈពេលវែង គម្រោងនៅក្នុងកម្មវិធីជាតិសម្រាប់ស្តារនិងអភិវឌ្ឍន៍កម្ពុជា ដែលបានរៀបចំនៅឆ្នាំ ១៩៩៤

[២] ឧបសម្ព័ន្ធ ១.១

[៣] សូមមើលគំនូសបំព្រួញនៃយុទ្ធសាស្ត្រចតុកោណនៅផ្នែកខាងដើមនៃឯកសារ

២០១០) គឺជាឯកសារតែមួយគត់ ដែលមានដាក់បញ្ចូលនូវរាល់បណ្តាគោលដៅ និងយុទ្ធសាស្ត្រអាទិភាពនានារបស់រាជរដ្ឋាភិបាល ដើម្បីកាត់បន្ថយភាពក្រីក្រ និងឈានទៅសម្រេចបានគោលដៅអភិវឌ្ឍន៍សហស្សវត្សរ៍កម្ពុជា និង គោលដៅអភិវឌ្ឍន៍សេដ្ឋកិច្ច-សង្គមកិច្ច សម្រាប់ផលប្រយោជន៍របស់ប្រជាជនទាំងមូល ។ ឯកសារនេះក៏ជាការដាក់បញ្ចូលគ្នា និងកំណត់អាទិភាព នៃគោលដៅយុទ្ធសាស្ត្រជាតិកាត់បន្ថយភាពក្រីក្រ និងគោលដៅអភិវឌ្ឍន៍សហស្សវត្សរ៍កម្ពុជា និងជាការបន្សុីគ្នារាល់បណ្តាយុទ្ធសាស្ត្រតាមវិស័យ និងវដ្តនៃការរៀបចំផែនការសម្រាប់ចក្ខុវិស័យយូរអង្វែង ក៏ដូចជាការណែនាំដល់ដៃគូអភិវឌ្ឍន៍ក្រៅប្រទេសទាំងអស់[១] ដើម្បីបន្សុី និងធ្វើសុខដុមនីយកម្ម កិច្ចខិតខំប្រឹងប្រែងនានា សំដៅធ្វើឱ្យប្រសើរឡើងនូវប្រសិទ្ធភាពជំនួយ និងការផ្ទេរ "ធនធានសុទ្ធ" ខ្ពស់ជាងមុន ។ ផែនការយុទ្ធសាស្ត្រអភិវឌ្ឍន៍ជាតិជាប្រតិបត្តិការនៃយុទ្ធសាស្ត្រចតុកោណ សំដៅឈានទៅសម្រេចបានគោលដៅនានាដែលបានកំណត់ ។

១.៤ ផែនការយុទ្ធសាស្ត្រអភិវឌ្ឍន៍ជាតិត្រូវបានរៀបចំឡើង តាមរយៈការពិគ្រោះយោបល់យ៉ាងទូលំទូលាយ ដោយផ្តោតការយកចិត្តទុកដាក់ជាសំខាន់លើ " *លទ្ធផល* " ។ គោលដៅ ចំណុចដៅ និងសកម្មភាពជាយុទ្ធសាស្ត្រនានាដែលបានកំណត់ នឹងត្រូវលម្អិតថែមទៀតតាមរយៈផែនការតាមវិស័យដែលកំពុងដំណើរការ ឬត្រូវអនុម័តក្នុងពេលឆាប់ៗខាងមុខ និងតាមរយៈគោលដៅ និងផែនការថ្នាក់ក្រោមជាតិ ។ ការងារបែបនេះ ជាពិសេសនៅថ្នាក់ក្រោមជាតិ នឹងជួយផងដែរ ដើម្បីផ្សព្វផ្សាយ *ផយអជ* ឱ្យកាន់តែប្រសើរ ។

១.៥ *ផយអជ* គឺជាឯកសាររស់ដែលអាចធ្វើការកែតម្រូវ និងដែលអាចកែសម្រួលប្រចាំឆ្នាំ ដោយផ្អែកតាមទិន្នន័យដែលទទួលបានពីការសិក្សាថ្មីៗ និងការតាមដានត្រួតពិនិត្យ និងការវាយតម្លៃប្រចាំឆ្នាំដែលបានលើកឡើង ។

២. វឌ្ឍនភាពដែលមានកន្លងមក និងស្ថានភាពបច្ចុប្បន្ន[២]

២.១ វឌ្ឍនភាពបានកើតឡើងពិតប្រាកដនៅក្នុងគ្រប់វិស័យ ហើយការផ្លាស់ប្តូរជាវិជ្ជមាន និងប្រកបដោយភាពជឿនលឿន គឺជាភស្តុតាងដ៏ច្បាស់ ដែលកើតមានជាងមួយទសវត្សរ៍កន្លងមក ។ ផែនការនេះ បង្ហាញនូវវឌ្ឍនភាពសំខាន់ៗ ដូចខាងក្រោម :

- ការស្តារឡើងវិញ និងការធ្វើឱ្យប្រសើរឡើងនូវសន្តិភាព និងសន្តិសុខផ្ទៃក្នុង ។
- លទ្ធិប្រជាធិបតេយ្យដែលបានចាក់ឫស ទាំងនៅថ្នាក់ជាតិ និងថ្នាក់ក្រោមជាតិ ។

[១] ដៃគូអភិវឌ្ឍន៍ក្រៅប្រទេស គឺជាស្ថាប័នអភិវឌ្ឍន៍ពហុភាគី ស្ថាប័នហិរញ្ញវត្ថុ ស្ថាប័នរដ្ឋាភិបាលទ្វេភាគី ស្ថាប័នរដ្ឋាភិបាល អង្គការក្រៅរដ្ឋាភិបាល

[២] តារាង "កម្ពុជា : សូចនាករសេដ្ឋកិច្ច-សង្គមកិច្ចសំខាន់ៗ" នៅទំព័រ (xxii) ដល់ (xxvi) មានគូសបញ្ជាក់នូវការសម្រេចបានកន្លងមក និងចំណុចដៅដែល ត្រូវសម្រេចបាន ជាពិសេស តារាងមួយចំនួនក្នុងជំពូកដទៃទៀតក៏មានបញ្ជាក់លម្អិត ។

- ភាពជឿនលឿនក្នុងការគោរពច្បាប់ និងការកែលម្អក្នុងការថែរក្សានូវបទបញ្ញត្តិច្បាប់ និងសណ្តាប់ធ្នាប់សង្គម ។
- ការធ្វើឱ្យប្រសើរឡើងយ៉ាងច្រើននៅក្នុងសេរីភាពសម្រាប់បុគ្គលម្នាក់ៗ និងសេរីភាពក្នុងការបញ្ចេញមតិ យោបល់ ។
- កំណើនម៉ាក្រូសេដ្ឋកិច្ចប្រកបដោយស្ថេរភាព និងគួរឱ្យកត់សំគាល់ ។
- ការធ្វើឱ្យប្រសើរឡើងជាងមុន និងជាប្រចាំ នូវការត្រួតពិនិត្យ និងគ្រប់គ្រងសារពើពន្ធ ។
- ជំរុញការធ្វើសមាហរណកម្មកម្ពុជាទៅក្នុងតំបន់ និងពិភពលោក ។
- ការកាត់បន្ថយបានគួរឱ្យកត់សម្គាល់នូវកម្រិតនៃភាពក្រីក្រ1 ។
- ការធ្វើឱ្យប្រសើរឡើងដែលអាចវាស់វែងបានជាច្រើននៅក្នុងសូចនាករវិស័យសង្គមកិច្ច ដូចជា : ការពង្រីកការអប់រំនៅបឋមសិក្សា ការកាត់បន្ថយអត្រាមរណភាពទារកនិងកុមារអាយុក្រោម៥ឆ្នាំ ការកាត់បន្ថយបានយ៉ាងច្រើននូវជម្ងឺឆ្លង ជាពិសេស ហ៊ីវ/អេដស៍ ការធ្វើឱ្យប្រសើរឡើងនូវការទទួលបានទឹកស្អាតនៅតំបន់ទីប្រជុំជន និងការទទួលបានសេវាអនាម័យនៅតំបន់ជនបទ ការកាត់បន្ថយវិសមភាពយេនឌ័រនៅក្នុងវិស័យជាច្រើន ។

២.២ វិឌ្ឍនភាពដែលមានកន្លងមក ក៏បានគ្របដណ្តប់លើទិដ្ឋភាពសំខាន់ៗមួយចំនួន ដែលត្រូវដោះស្រាយតាមរយៈ *ផយអជ* ផងដែរ :

- នៃភាពក្រីក្រមានកម្រិត ៣៤,៧ភាគរយ នៃប្រជាជនទូទាំងប្រទេស ហើយនៅតំបន់ជនបទមានកម្រិតខ្ពស់ជាង ។
- កំណើនសេដ្ឋកិច្ចនិងវិឌ្ឍនភាពទាំងអស់ បានកើតមានឡើង មិនមែនចាំបាច់ដោយសារមានការប្រមូលផ្តុំការយកចិត្តទុកដាក់ខ្ពស់ (ទោះបីមួយចំណែកធំនៃវិឌ្ឍនភាពទាំងនោះ ត្រូវបានបង្កើតឡើង ដោយលក្ខខណ្ឌអំណោយផល ដែលបានបង្កឡើងដោយគោលនយោបាយរបស់រាជរដ្ឋាភិបាល ប្រកបដោយលក្ខណៈវិជ្ជមាននិងជឿនលឿន ក្នុងវិស័យម៉ាក្រូសេដ្ឋកិច្ចនិងសង្គមកិច្ច ក៏ដោយ) ប៉ុន្តែ ដោយសារការវិនិយោគឬចំណាយទាំងឡាយណា (ទោះបីជាក្នុងទ្រង់ទ្រាយតូចតាចឬមិនផ្តោតចំអាទិភាព) ដែលបានរួមចំណែកជំរុញឱ្យមានកំណើន នៅពេលដែលប្រទេសជាតិបានចាប់ផ្តើមពីចំណុចក្រោមសូន្យ ។ ដូច្នេះ ឥឡូវនេះ គឺជាពេលដែលត្រូវតម្រង់ទិសកំណើនឱ្យបានល្អប្រសើរជាងមុន ។

[1] សូមមើលជំពូក ២ ប្រអប់ ២.១

- កំណើនសេដ្ឋកិច្ច មិនបានកើតមានឡើងស្មើគ្នានៅតាមវិស័យនីមួយៗនោះទេ ។ ដូច្នេះ ស្ថានភាពនេះបានធ្វើឱ្យកំណើនសេដ្ឋកិច្ចងាយរងគ្រោះជាទីបំផុត ជាមួយនឹងវិបត្តិសេដ្ឋកិច្ចក្រៅប្រទេស ។ កំណើនបែបនេះ ត្រូវតែបានពង្រីកនិងពង្រឹង ដើម្បីឱ្យមានចីរភាពសម្រាប់រយៈពេលវែង ។
- កំណើនភាគច្រើនបានកើតឡើងនៅតំបន់ទីប្រជុំជន ហើយស្ថានភាពនេះចាំបាច់ត្រូវមានការប្រមូលផ្តុំការយកចិត្តទុកដាក់ឱ្យបានច្រើនទៅលើតំបន់ជនបទនាពេលអនាគត ។
- កំណែទម្រង់អភិបាលកិច្ចពុំមានវឌ្ឍនភាពទៅតាមជំហានដែលចង់បានទេ ។

២.៣ មូលហេតុចម្បងៗដែលបច្ចុប្បន្ននេះកំពុងត្រូវបានជំនះ ហើយបានធ្វើឱ្យប្រជាជនភាគច្រើនស្ថិតនៅក្រោមកម្រិតនៃការប្រើប្រាស់ទំនិញ និងសេវាកម្មនានាដែលចាំបាច់ជាអប្បបរមាសម្រាប់ធ្វើឱ្យពួកគាត់រស់នៅពីលើខ្សែបន្ទាត់ភាពក្រីក្រ ។ ទោះបីជាយ៉ាងនេះក្តី មានការធ្លាក់យ៉ាងលឿននៃកម្រិតភាពក្រីក្រ (ធ្លាក់ចុះចំនួន១១ភាគរយ ពី៣៩ ភាគរយ មក ២៨ ភាគរយ) ក្នុង៥៦ភាគរយនៃទូទាំងប្រទេស ដែលគ្របដណ្តប់ដោយអង្កេតទាំងនៅឆ្នាំ១៩៩៣ និងឆ្នាំ២០០៤ ។ នៅឆ្នាំ២០០៤ អ្នកក្រចំនួន ៩០ ភាគរយ រស់នៅតំបន់ជនបទ ហើយក្នុងចំណោមអ្នកក្រ ភាគច្រើនរស់នៅជិតខ្សែបន្ទាត់នៃភាពក្រីក្រ ។ ការយកចិត្តទុកដាក់ឱ្យបានច្រើន និងចំគោលដៅទៅដល់តំបន់ជនបទ នឹងមានឥទ្ធិពលភ្លាមៗ និងជាក់លាក់ក្នុងការកាត់បន្ថយភាពក្រីក្រ ។

២.៤ តាមរយៈ *ផែនការសកម្មភាពអភិបាលកិច្ចទី១* ដែលបានអនុម័តនៅឆ្នាំ២០០១ វិធានការកំណែទម្រង់សំខាន់ៗជាច្រើន ត្រូវបានចាប់ផ្តើមអនុវត្តនៅក្នុងរដ្ឋបាលសាធារណៈ ក៏ដូចជានៅក្នុងវិស័យច្បាប់និងយុត្តិធម៌ ។ *ផែនការជាតិសម្រាប់កំណែទម្រង់រដ្ឋបាលសាធារណៈ* ដែលជាកម្មវិធីរយៈពេលយូរឆ្នាំ កំពុងតែដំណើរការ ។

២.៥ កម្ពុជាបានបង្ហាញពីសក្ខីភាព នៃភាពរឹងមាំនិងមានកំណើន ម៉ាក្រូសេដ្ឋកិច្ចខ្ពស់នៅក្នុងរយៈពេល ១២ឆ្នាំកន្លងមក លើកលែងតែរយៈពេលពីរ-បីឆ្នាំប៉ុណ្ណោះ។ *ផសស* គិតតាមថ្លៃថេរបានកើនជាមធ្យម ៧ភាគរយក្នុងមួយឆ្នាំ ដែលនាំមុខដោយកំណើនឆាប់រហ័សនៅក្នុងឧស្សាហកម្មកាត់ដេរ ទេសចរណ៍ និងសំណង់ ។ *ផសស* សម្រាប់ប្រជាជនម្នាក់ៗដែលបានចុះបញ្ជី ក៏មានការកើនឡើងប្រហាក់ប្រហែល៤.៧ភាគរយ ទោះបីមានការកើនឡើងនៃចំនួនប្រជាជនសរុបក៏ដោយ។ អតិផរណាត្រូវបានរក្សាឱ្យនៅក្នុងកម្រិតក្រោម៥ភាគរយ ។ អត្រាប្តូរប្រាក់រវាងប្រាក់រៀលជាមួយប្រាក់ដុល្លារអាមេរិកមានស្ថេរភាព និងមានការថយចុះជាលំដាប់។ ចំណូលនិងចំណាយថវិកាជាតិ ទាំងជាក់ស្តែង និងគិតជាភាគរយនៃ *ផសស* មានភាពប្រសើរឡើងក្នុងជំហានដ៏រឹងមាំ ។ នៅក្នុងវិស័យហិរញ្ញវត្ថុ កំណែទម្រង់កំពុងតែមានការរីកចម្រើន និងវិធានការផ្សេងៗត្រូវបានដាក់ឱ្យអនុវត្តដើម្បីធ្វើនិយតកម្មនិងជំរុញវិស័យ ដើម្បីធ្វើឱ្យមានកំណើនតាមលំដាប់លំដោយ និងប្រាកដនិយម ។

២.៦ កសិកម្ម គឺជាប្រភពបង្កើនចំណូលយ៉ាងសំខាន់ ជាពិសេសសម្រាប់ប្រជាជនក្រីក្រនៅតំបន់ជនបទ ។ ផលិតកម្មសរុបនៃកសិផល ជាពិសេសស្រូវបានកើនឡើងប្រកបដោយស្ថេរភាព ក្នុងផលលើសដែលអាចនាំចេញក្នុងបណ្តាឆ្នាំកន្លងទៅថ្មីៗនេះ ។ ទិន្នផលស្រូវជាមធ្យមក្នុងមួយហិកតាមានការកើនឡើង ប៉ុន្តែបើប្រៀបធៀបជាមួយបណ្តាប្រទេសជិតខាងនៅមានកម្រិតទាបនៅឡើយ ហើយវិធានការមួយចំនួនដើម្បីបង្កើន និងធ្វើពិពិធកម្មផលិតកម្មកសិកម្មកំពុងដំណើរការ ។ ក្នុងវិស័យព្រៃឈើ ព្រៃសម្បទានចាស់ៗជាច្រើនត្រូវបានលុបចោលចំពោះព្រៃសម្បទានដែលមិនបានអនុវត្ត ហើយព្រៃសម្បទានថ្មីៗ ត្រូវបានផ្តល់ជាមួយនឹងលក្ខខណ្ឌតឹងរ៉ឹង និងគោរពទៅតាមផែនការ ដោយផ្អែកតាមការវាយតម្លៃផលប៉ះពាល់បរិស្ថាន និងសង្គម ។

២.៧ ការស្តារឡើងវិញនូវហេដ្ឋារចនាសម្ព័ន្ធរូបវ័ន្តដែលបានខូចខាតជាច្រើន ជាពិសេស ផ្លូវថ្នល់ ត្រូវបាននិងកំពុងដំណើរការល្អ ។ បច្ចុប្បន្ន បរិមាណទំនិញដែលហូរចូលតាមកំពង់ផែក្រុងព្រះសីហនុ និងក្រុងភ្នំពេញកំពុងមានការកើនឡើង ។ អាកាសយានដ្ឋានអន្តរជាតិភ្នំពេញបានធ្វើការកែលម្អជាច្រើន តាមរយៈការចូលរួមពីផ្នែកឯកជនក្រោមរូបភាព *សាងសង់-ដំណើរការ-ផ្ទេរ* ។ ការផ្គត់ផ្គង់អគ្គិសនី ជាពិសេសនៅភ្នំពេញនិងបណ្តាទីប្រជុំជនមួយចំនួនបានធ្វើការកែលម្អ ដោយបង្កើនសមត្ថភាពផលិត និងបង្កើនប្រព័ន្ធបញ្ជូន និងចែកចាយអគ្គិសនី ។ ប្រភពថាមពលថ្មីៗកំពុងត្រូវបានរុករក ។ លទ្ធភាពនៃការរុករកធនធានប្រេងនិងឧស្ម័ននៅក្នុងដែនសមុទ្រមានការរីកចម្រើនច្រើនដែលជាក្តីសង្ឃឹមសម្រាប់ពេលអនាគត ។ ការប្រើប្រាស់ទូរគមនាគមន៍និងអ៊ិនធឺណែតក៏ត្រូវបានពង្រីកផងដែរ ថ្វីបើតម្លៃនៃការប្រើប្រាស់ដំបូងខ្ពស់ក៏ដោយ តម្លៃនៃការប្រើប្រាស់ត្រូវតែធ្លាក់ចុះលឿនដើម្បីលើកកម្ពស់ការប្រកួតប្រជែងក្នុងធុរៈកិច្ចនិងលទ្ធភាពទទួលយកបានរបស់ប្រជាជនភាគច្រើន ។

២.៨ ការអភិវឌ្ឍជនបទមានការវិវត្តយ៉ាងឆាប់រហ័ស ដោយផ្លូវជាច្រើនបានធ្វើការជួសជុលនិងស្តារឡើងវិញ ទីផ្សារត្រូវបានធ្វើការកែលម្អនិងការបណ្តុះបណ្តាលមន្ត្រីរាជការបានចំនួនយ៉ាងច្រើន ។ ឥណទានជនបទត្រូវបានបង្កើន ប៉ុន្តែអត្រាការប្រាក់នៅតែមានកម្រិតខ្ពស់នៅឡើយ ហើយតម្រូវការនៅមានកម្រិតខ្ពស់ច្រើនជាងការផ្គត់ផ្គង់ ។

២.៩ យន្តការពិសេសត្រូវបានបង្កើតឡើងដើម្បីជួយដល់វិស័យឯកជន ។ ការរួមចំណែករបស់វិស័យឧស្សាហកម្មនៅក្នុង *ផសស* បានកើនឡើងយ៉ាងឆាប់រហ័ស ដោយសារការកើនឡើងនៃវិស័យកាត់ដេរ និងសំណង់ ។ ប៉ុន្តែបញ្ហានេះចាំបាច់ត្រូវធ្វើពិពិធកម្ម ដើម្បីឱ្យមានចីរភាពសម្រាប់រយៈពេលវែង ។ វិស័យទេសចរណ៍ បានកើនឡើងយ៉ាងឆាប់រហ័ស និងមានស្ថេរភាព ។ វិធានការនានាត្រូវបានធ្វើការអនុវត្ត ដើម្បីជំរុញការអភិវឌ្ឍទៅតាមលំដាប់លំដោយនៃសហគ្រាសធុនតូច និងមធ្យម ដែលមាន ៩០ភាគរយ នៃសហគ្រាសទាំងអស់ ហើយការងារចំនួនពាក់កណ្តាលស្ថិតក្នុងវិស័យឯកជន ។

២.១០ នៅក្នុងផ្នែកអភិវឌ្ឍន៍មនុស្ស វិស័យអប់រំ គឺជាជោគជ័យមួយ ជាមួយនឹងសន្ទស្សន៍ជាច្រើន ដែលបង្ហាញពីការធ្វើឱ្យប្រសើរឡើងគួរឱ្យកត់សម្គាល់ និងកិច្ចសហប្រតិបត្តិការកម្រិតខ្ពស់ក្នុងចំណោមអ្នកពាក់ព័ន្ធទាំងអស់ តាម *អភិក្រមគ្រប់គ្រងទូទាំងវិស័យ* ។ ទោះបីជាយ៉ាងនេះក៏ដោយ ពាក់ព័ន្ធទៅនឹងការកែលម្អគុណភាពនៅគ្រប់កម្រិតត្រូវបន្តអនុវត្ត និងត្រូវធ្វើការដោះស្រាយ ។

២.១១ វិស័យសុខាភិបាល សម្រេចបានវឌ្ឍនភាពគួរឱ្យកត់សម្គាល់ផងដែរ ។ គ្រប់សន្ទស្សន៍សុខភាពទាំងអស់បានបង្ហាញថា មានភាពប្រសើរឡើងគួរឱ្យកត់សម្គាល់ ប៉ុន្តែសន្ទស្សន៍ទាំងនេះនៅតែមានកម្រិតទាបនៅឡើយ ។ អត្រាខ្ពស់នៃមរណភាពមាតា គឺជាក្តីព្រួយបារម្ភយ៉ាងខ្លាំងរបស់យើង ។ ប្រវត្តិនៃការទទួលបានជោគជ័យយ៉ាងធំធេងនៅក្នុងវិស័យនេះ គឺការថយចុះយ៉ាងឆាប់រហ័សនៃការរីករាលដាល នៃហ៊ីវ/អេដស៍ បាននាំមកនូវការសន្យាដែលផ្តោតការយកចិត្តទុកដាក់ខ្ពស់លើបញ្ហានេះ និងកិច្ចសហប្រតិបត្តិការ ដ៏ល្អប្រសើររបស់រាជរដ្ឋាភិបាល ជាមួយដៃគូអភិវឌ្ឍន៍ក្រៅប្រទេស ។

២.១២ ភាពរីកចម្រើនជាបណ្តើរៗត្រូវបានធ្វើដើម្បីធានាសមភាពយេនឌ័រ ការរួមចំណែករបស់ស្ត្រីនៅក្នុងកម្លាំងពលកម្មសរុបមានការប្រសើរឡើង ដោយសារចំនួនស្ត្រីភាគច្រើនបានទទួលការងារធ្វើនៅក្នុងឧស្សាហកម្មកាត់ដេរដែលមានការរីកចម្រើនយ៉ាងឆាប់រហ័ស ។

២.១៣ គោលនយោបាយជាតិប្រជាជនត្រូវបានអនុម័ត ដើម្បីឆ្ពោះទៅរកកំណើនប្រជាជនដែលមានតុល្យភាព ។ អាយុកាលមធ្យមបានកើនឡើងគួរឱ្យកត់សម្គាល់នៅក្នុងរយៈពេលដ៏ខ្លី ដែលឆ្លុះបញ្ចាំងឱ្យឃើញពីភាពរីកចម្រើននៅក្នុងសុខុមាលភាពជាទូទៅ ។

៣. គោលដៅនិងចំណុចដៅអាទិភាព[១]

៣.១ ដើម្បីឱ្យមានវឌ្ឍនភាពទៅតាមលំដាប់លំដោយនៅក្នុងរយៈពេល៥ឆ្នាំខាងមុខ (២០០៦-២០១០) គឺទាមទារឱ្យមានការកំណត់អាទិភាពច្បាស់លាស់និងចំណុចដៅដែលអាចវាស់វែងបាន។ អាទិភាពខ្ពស់បំផុត គឺការកាត់បន្ថយភាពក្រីក្រ និងការធ្វើឱ្យមានវឌ្ឍនភាព ដើម្បីឈានទៅសម្រេចបានបណ្តាចំណុចដៅនៃ *គអសក* នៅឆ្នាំ ២០១៥ ។ *គអសក* រួមមាន ៩ ចំណុច ដោយរួមបញ្ចូលទាំងគោលដៅអភិវឌ្ឍន៍សហស្សវត្សរ៍សហប្រជាជាតិទាំង៨ចំណុចផងដែរ ។ *គអសក* នីមួយៗត្រូវបានបំបែកទៅជាគោលដៅតូចៗជាច្រើន ដែលនៅក្នុងគោលដៅតូចៗទាំងនោះមានចំណុចដៅច្បាស់លាស់ជាច្រើនទៀត[២] ។ ការសិក្សាមួយដែលបានធ្វើឡើងនៅឆ្នាំ ២០០៥ បង្ហាញថា នៅពេលដែលវឌ្ឍនភាពដ៏ល្អត្រូវបានបង្កើតឡើង ដែលធ្វើឱ្យមានលទ្ធភាពអាចសម្រេចបាន (ឬមិន

[១] សូមមើល "កម្ពុជា : សូចនាករសេដ្ឋកិច្ច-សង្គមកិច្ចសំខាន់ៗ" និងតារាងដោយឡែកក្នុងជំពូកផ្សេងទៀត

[២] សូមមើលឧបសម្ព័ន្ធ ១:១

សម្រេចបាន) តាមគោលដៅអភិវឌ្ឍន៍សហស្សវត្សរ៍កម្ពុជាមួយចំនួននៅឆ្នាំ២០១៥ ក៏ដោយ ចាំបាច់ត្រូវតែមានកិច្ចខិតខំប្រឹងប្រែងរួមគ្នាជាច្រើនទៀត ដើម្បីធ្វើឱ្យសម្រេចបានចំណុចដៅទាំងឡាយដែលបានគ្រោងទុក[១] ។ ដូច្នេះ *ផយអជ* ត្រូវផ្តោតទៅលើកិច្ចខិតខំរួមគ្នា ។

៣.២ ការសម្រេចបានការកាត់បន្ថយភាពក្រីក្រ និង *គអសក* ពឹងផ្អែកយ៉ាងសំខាន់លើសមិទ្ធផលនៃវឌ្ឍនភាពជាក់លាក់ និងស្ថេរភាពនៅក្នុងវិស័យសេដ្ឋកិច្ច-សង្គមកិច្ចជាច្រើន ដូចជា កំណើនម៉ាក្រូសេដ្ឋកិច្ចឆាប់រហ័យ និងប្រកបដោយសមធម៌ ការត្រួតពិនិត្យយ៉ាងជិតដល់ទៅលើអតិផរណា ការបង្កើនជាសំខាន់នៅក្នុងផលិតភាព និងផលិតកម្មកសិកម្ម ការការពារនិងលើកកម្ពស់បរិស្ថាន ការពង្រឹងនិងការកែលម្អហេដ្ឋារចនាសម្ព័ន្ធ កំណើនឆាប់រហ័យក្នុងវិស័យឧស្សាហកម្ម ការបង្កើតការងារនិងចំណូល ការកែទម្រង់រដ្ឋបាលសាធារណៈនិងប្រព័ន្ធតុលាការ កំណើនឆាប់រហ័សក្នុងការវិនិយោគផ្នែកឯកជន កំណើនក្នុងវិស័យពាណិជ្ជកម្មប្រកបដោយស្ថេរភាព និងកំណើនក្នុងវិស័យសេវាកម្ម ជាពិសេសទេសចរណ៍ ។

៣.៣ ហេតុដូចនេះ *ផយអជ* នឹងផ្តោតការយកចិត្តទុកដាក់លើសមិទ្ធផលនៅកម្រិតជាតិ នូវអាទិភាព គោលដៅម៉ាក្រូនិងគោលដៅជាយុទ្ធសាស្ត្រមួយចំនួន និងចំណុចដៅសំខាន់ៗ (សូចនាករ) ជាមួយការកាត់បន្ថយភាពក្រីក្រជាអាទិភាពខ្ពស់បំផុត[២] ។ *ផយអជ* គឺជាក្របខ័ណ្ឌទូលំទូលាយមួយសម្រាប់ផ្តល់នូវការចង្អុលទិសនិងគោលការណ៍ណែនាំ ដើម្បីនាំប្រទេសជាតិចេញពីស្ថានភាពមួយនាចុងឆ្នាំ២០០៥ ទៅកាន់ស្ថានភាពមួយទៀតដែលត្រូវតែមាននៅឆ្នាំ២០១០[៣] ។ អនុគោលដៅ និងចំណុចដៅនិងផែនការ ដែលត្រូវយកទៅបំបែកលម្អិតបន្ថែម ដើម្បីសម្រេចបានគោលដៅម៉ាក្រូនិងគោលដៅជាយុទ្ធសាស្ត្រ និងចំណុចដៅសំខាន់ៗ នឹងត្រូវពង្រីកបន្ថែមក្នុងភាពជាក់លាក់ទៅក្នុងផែនការតាមវិស័យ និងផែនការថ្នាក់ក្រោមជាតិ ។

៤. យុទ្ធសាស្ត្រ និងសកម្មភាពសំខាន់ៗ

៤.១ បណ្តាគោលដៅនិងចំណុចដៅរបស់ *ផយអជ* ត្រូវតែដំណើរការនិងអនុវត្តតាមរយៈយុទ្ធសាស្ត្រចតុកោណ ។ រាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជាបានប្តេជ្ញាចិត្តយ៉ាងមុឹងម៉ាត់ចំពោះគោលការណ៍ជាមូលដ្ឋានមួយចំនួន សម្រាប់ដឹកនាំប្រទេសជាតិឆ្ពោះទៅរកវិបុលភាព ដូចជា (១) ការប្រកាន់ភ្ជាប់នូវលិទ្ធិប្រជាធិបតេយ្យ ដោយមានការបើកទូលាយ និងការធានាឱ្យមានសេរីភាពក្នុងការបញ្ចេញមតិ (២) រាជរដ្ឋាភិបាលត្រូវធានាស្ថេរភាពនយោបាយ ការគោរពច្បាប់ សមធម៌ និងសណ្តាប់ធ្នាប់សង្គម (៣) រាជរដ្ឋាភិបាលត្រូវមានការទទួលខុសត្រូវ មានប្រសិទ្ធភាព មានតម្លាភាព

[១] សូមមើលឧបសម្ព័ន្ធ ១.២

[២] ជំពូក៣: តារាង ៣.២

[៣] សូមមើល "កម្ពុជា : សូចនាករសេដ្ឋកិច្ច-សង្គមកិច្ចសំខាន់ៗ" ជំពូក៣: តារាង ៣.២ និងតារាងដោយឡែកក្នុងជំពូកផ្សេងទៀត

មានគណនេយ្យភាពពេញលេញ (៤) រាជរដ្ឋាភិបាលធានាឱ្យមាន ស្ថេរភាពម៉ាក្រូ-សេដ្ឋកិច្ច បង្កើតនិងរក្សាហេដ្ឋារចនាសម្ព័ន្ធ ព្រមទាំងបង្កើតបរិយាកាសអំណោយផលសម្រាប់វិស័យឯកជនដើម្បីការរីកចម្រើន ហើយផ្តល់សេវាកម្មសង្គមចាំបាច់សម្រាប់ការរៀបចំនិងលើកកម្ពស់មូលធនមនុស្ស ។

៤.២ ដោយមានការប្រកាន់ខ្ជាប់នូវសន្តិភាពនិងស្ថេរភាពផ្ទៃក្នុង ការធ្វើឱ្យប្រសើរឡើងនូវសណ្តាប់ធ្នាប់សង្គម និងកំណើនសេដ្ឋកិច្ចយ៉ាងឆាប់រហ័សក្នុងរយៈពេលពីរ-បីឆ្នាំកន្លងមក កម្ពុជាកំពុងស្ថិតនៅក្នុង *ចំណុចចាប់ផ្តើមដ៏សំខាន់* សម្រាប់វឌ្ឍនភាពក្នុងពេលអនាគត ។ រយៈពេល ១០ឆ្នាំខាងមុខ គឺជា *ទសវត្សរ៍មួយនៃកាលានុវត្តភាព* ដើម្បីធ្វើឱ្យគោលដៅអភិវឌ្ឍន៍សហស្សវត្សរ៍ក្លាយជាការពិតជាក់ស្តែង ហើយអ្នកក្រនិងអ្នកងាយរងគ្រោះ នឹងត្រូវបានលើកតម្កើង ។ គោលដៅនិងសកម្មភាពដែលបានកំណត់យ៉ាងជាក់លាក់នឹងគ្រប់គ្រងគ្រប់សកម្មភាពផ្សេងៗទៀត ដែលត្រូវអនុវត្តក្នុងអំឡុងឆ្នាំ២០០៦-២០១០ រួមមាន :

- ជំរុញការកាត់បន្ថយភាពក្រីក្រ និងបញ្ហាយេនឌ័រនៅក្នុងគ្រប់សកម្មភាពទាំងអស់ ។
- អនុវត្តកំណែទម្រង់ក្នុងគ្រប់វិស័យ ប៉ុន្តែកំណែទម្រង់ទាំងនោះអាចបង្កឱ្យមានការលំបាកនិងការប៉ះពាល់សម្រាប់រយៈពេលខ្លី ។
- ជំរុញ និងសម្រួលឱ្យមានកំណើនម៉ាក្រូសេដ្ឋកិច្ចឱ្យបានលឿន និងប្រកបដោយសមធម៌ ដែលបែងចែកតាមតំបន់និងតាមវិស័យមានលក្ខណៈទូលំទូលាយ ។
- បង្កើនឱ្យបានច្រើននូវ "ការវិនិយោគរូបវ័ន្ត " សម្រាប់កំណើនក្នុងវិស័យផលិតកម្មនិងក្នុងការអភិវឌ្ឍមនុស្ស ។
- តម្រង់ទិសទៅរកប្រជាជន និងតំបន់ដែលខ្វះខាតបំផុត ។
- ផ្តោតការយកចិត្តទុកដាក់លើសកម្មភាពទាំងឡាយដែលមានការសាកល្បងត្រឹមត្រូវ ត្រូវការចំណាយទាប និងអាចផ្តល់ផលឆាប់និងខ្ពស់នៅថ្នាក់មូលដ្ឋាន នឹងមានផលប៉ះពាល់ខ្លាំងនិងវិជ្ជមានលើស្ថានភាពក្រីក្រ ។
- ធ្វើឱ្យល្អប្រសើរកត្តាសម្រាប់បង្កើនផលិតភាព ។
- ប្រើប្រាស់កម្លាំងពលកម្មមនុស្សឱ្យបានច្រើនតាមដែលអាចធ្វើបាន សម្រាប់គ្រប់ការងារសាងសង់ ។ល។ ដើម្បីបង្កើនចំណូលរបស់គ្រួសារ ជាពិសេស នៅតំបន់ជនបទ ។
- យកចិត្តទុកដាក់លើការកសាងសមត្ថភាពមនុស្សក្នុងគ្រប់វិស័យទាំងអស់ ។

៤.៣ ផ្អែកលើមូលដ្ឋានខាងលើ យុទ្ធសាស្ត្រនិងសកម្មភាពសំខាន់ៗនឹងត្រូវបន្តអនុវត្តនៅលើទិដ្ឋភាព និងគោលគំនិតគ្រឹះផ្សេងៗគ្នានៃយុទ្ធសាស្ត្រចតុកោណ ។

៤.៤ នៅក្នុងអភិបាលកិច្ចល្អ អាទិភាពជាច្រើនរួមមាន:

- ពង្រឹងឡើងវិញ និងពន្លឿនការប្រយុទ្ធប្រឆាំងនឹងអំពើពុករលួយតាមគ្រប់រូបភាព ។
- អនុវត្តកំណែទម្រង់ច្បាប់ និងប្រព័ន្ធយុត្តិធមិជាក់លាក់ ។
- បង្កើនល្បឿន និងបន្តអនុវត្តកំណែទម្រង់រដ្ឋបាលសាធារណៈ ។
- ពង្រីកនិងពង្រឹងវិធានការ ដើម្បីអនុវត្តវិមជ្ឈការនិងវិសហមជ្ឈការឱ្យកាន់តែមានប្រសិទ្ធភាពថែមទៀត ។

៤.៥ នៅក្នុងបរិស្ថានគ្របដណ្តប់សំខាន់៧ជុំវិញចតុកោណ អភិបាលកិច្ចល្អ យុទ្ធសាស្ត្រនិងសកម្មភាពនានាដែលបានលើកឡើង រួមមាន:

- ថែរក្សាដោយប្រុងប្រយ័ត្ននិងធ្វើឱ្យប្រសើរឡើងជាបន្តបន្ទាប់នូវសន្តិភាពរឹងមាំ ស្ថេរភាពនយោបាយ និង សណ្តាប់ធ្នាប់សង្គមដែលជាមូលដ្ឋានគ្រឹះសម្រាប់វឌ្ឍនភាពផ្សេងទៀត ។
- ធ្វើសមាហរណកម្មកម្ពុជាឱ្យបានទូលំទូលាយនិងស៊ីជម្រៅថែមទៀត ទៅក្នុងតំបន់និងពិភពលោក និង ទាក់ទាញការវិនិយោគ ដើម្បីសម្រេចបានការរីកចម្រើនសេដ្ឋកិច្ចសម្រាប់អ្នកក្រីក្រ ។
- បន្តពង្រឹងភាពជាដៃគូជាមួយនឹងសង្គមស៊ីវិល វិស័យឯកជន និងដៃគូអភិវឌ្ឍន៍ក្រៅប្រទេស ។

៤.៦ កំណើនម៉ាក្រូសេដ្ឋកិច្ចរឹងមាំនិងឆាប់រហ័ស ការត្រួតពិនិត្យសារពើពន្ធ និងវិស័យហិរញ្ញវត្ថុដែលមានសកម្មភាព គឺមានសារៈសំខាន់ណាស់ ដើម្បីធ្វើឱ្យមានវឌ្ឍនភាព ។ ហេតុដូចនេះ ត្រូវលើកឡើងនូវផែនការដូចខាងក្រោម:

- ធានាឱ្យមានស្ថេរភាពកំណើន *ផសស* ៦ភាគរយ ក្នុងមួយឆ្នាំ ។
- រក្សាវិស័យក្រៅប្រទេស និងស្ថេរភាពអត្រាប្តូរប្រាក់ ។
- រក្សាអតិផរណាឱ្យស្ថិតនៅក្រោមកម្រិត ៥ភាគរយ ។
- លើកទឹកចិត្តការវិនិយោគផ្នែកឯកជននៅក្នុងសកម្មភាពអាទិភាពនៅតំបន់ជនបទ ។
- កែលម្អការអនុវត្តថវិកា ដោយមានទាំងការបង្កើនចំណូលចរន្ត និងគម្រោងចំណាយសម្រាប់គាំទ្រអ្នកក្រដែលបានកំណត់ ។
- ធានាឱ្យមានតម្លាភាព និងគណនេយ្យភាពពេញលេញនៅគ្រប់ប្រតិបត្តិការអភិបាលកិច្ច រួមមាន ការដោះដូរ ឬការជួលទ្រព្យសម្បត្តិសាធារណៈ ។

៤.៧ នៅក្នុងវិស័យកសិកម្ម ត្រូវបានផ្តោតទៅលើផលិតកម្មដំណាំប្រពលវប្បកម្ម ដើម្បីបង្កើនទិន្នផល និងចំណូលតាមជនបទ ការធ្វើពិពិធកម្មដំណាំ ការកែលម្អការគ្រប់គ្រងជលផល ការគ្រប់គ្រងព្រៃឈើប្រកបដោយ

ចីរភាព តាមរយៈកំណែទម្រង់ ការអភិរក្សបរិស្ថាន និងការអនុវត្តកំណែទម្រង់ដីធ្លី ជាពិសេស ដើម្បីធានាសិទ្ធិកាន់កាប់ដីធ្លីរបស់អ្នកក្រ ។ ក្នុងចំណោមយុទ្ធសាស្ត្រ និងសកម្មភាពសំខាន់ៗជាច្រើន រួមមាន :

- រៀបចំយុទ្ធសាស្ត្រទូលំទូលាយមួយសម្រាប់វិស័យកសិកម្ម ដើម្បីដោះស្រាយបញ្ហាសំខាន់ៗ ។
- បង្កើនការវិនិយោគសាធារណៈក្នុងវិស័យកសិកម្ម ។
- លើកកម្ពស់លទ្ធភាពទទួលបានមីក្រូហិរញ្ញវត្ថុគ្រប់គ្រាន់ ។
- លើកទឹកចិត្ត និងសម្របសម្រួលការវិនិយោគរបស់ផ្នែកឯកជនក្នុងវិស័យកសិកម្ម និងការកែច្នៃកសិផល ។
- លើកកំពស់សន្តិសុខស្បៀង និងអាហារូបត្ថម្ភ
- សម្របសម្រួលការបង្កើនទិន្នផលតាមរយៈការពង្រីកសេវាផ្សព្វផ្សាយ ។
- អនុវត្តការធ្វើអន្តរាគមន៍ដោយផ្ទាល់ដោយតម្រង់ទិសទៅមូលដ្ឋាន ដែលត្រូវធ្វើការកែប្រែ ដើម្បីកាត់បន្ថយភាពក្រីក្រ ។
- ធានាលទ្ធភាពទទួលបានប្រកបដោយចីរភាពសម្រាប់អ្នកក្រនៅក្នុងវិស័យជលផល ។
- ពង្រឹងនិងពង្រីកផលិតកម្មបសុសត្វ ។
- គ្រប់គ្រងឱ្យបានប្រសើរតំបន់ដែលត្រូវការពារ ។
- អភិរក្សព្រៃឈើតាមរយៈការអនុវត្តការគ្រប់គ្រងប្រកបដោយចីរភាព ។
- រៀបចំ និងអនុវត្តគោលនយោបាយដីធ្លីទូលំទូលាយ ។
- អនុវត្តកម្មវិធីបែងចែកដីធ្លីជូនកសិករក្រីក្រ ។
- បន្តដោះមីននិងយុទ្ធភ័ណ្ឌមិនទាន់ផ្ទុះ ។

៤.៨ ដើម្បីជំរុញការអភិវឌ្ឍជនបទបន្ថែមទៀតស្របជាមួយនឹងវិមជ្ឈការនិងវិសហមជ្ឈការ ការផ្តោតការយកចិត្តទុកដាក់នឹងត្រូវធ្វើឡើងលើការសាងសង់ហេដ្ឋារចនាសម្ព័ន្ធជនបទ (ផ្លូវ ទីផ្សារ មធ្យោបាយផ្តល់ទឹកស្អាត ប្រព័ន្ធអនាម័យ ប្រព័ន្ធធារាសាស្ត្រខ្នាតតូច អាគារសាលារៀននិងសុខភាព ។ល ។) ការងារទាំងនេះត្រូវបានអនុវត្តតាមរយៈមូលនិធិវិមជ្ឈការ តាមរយៈក្រុមប្រឹក្សាឃុំ-សង្កាត់ ។ កិច្ចខិតខំប្រឹងប្រែងនឹងបន្តធ្វើ ដើម្បីលើកកម្ពស់លទ្ធភាពទទួលសេវាឥណទានជនបទ និងដើម្បីបញ្ចុះអត្រាការប្រាក់ ។

៤.៩ អាទិភាពក្នុងការស្តារហេដ្ឋារចនាសម្ព័ន្ធរូបវ័ន្ត រួមមាន ផ្លូវជាតិនិងផ្លូវខេត្ត ផ្លូវរថភ្លើង អាកាសយានដ្ឋាន កំពង់ផែ ប្រព័ន្ធធារាសាស្ត្រ ទូរគមនាគមន៍ ម៉ាស៊ីនអគ្គិសនី និងបណ្តាញចែកចាយ ។ល ។ ជាមួយនឹងការយកចិត្តទុកដាក់ខ្ពស់ក្នុងការទាក់ទាញផ្នែកឯកជន ដើម្បីអនុវត្តការងារ ដោយផ្អែកលើវិធីសាស្ត្រ *សាងសង់-ដំណើរការ-ផ្ទេរ* ។

៤.១០ ការសង្ឃឹមទុកនៃការធ្វើអាជីវកម្មធនធានប្រេងនិងឧស្ម័នក្នុងសមុទ្រកំពុងមានពន្លឺកាន់តែច្បាស់ ។ រាជរដ្ឋាភិបាលនឹងអនុវត្តការសិក្សាពិសេស និងដាក់ឱ្យដំណើរការហេដ្ឋារចនាសម្ព័ន្ធចាំបាច់ ដើម្បីធ្វើឱ្យការប្រើប្រាស់បានប្រសើរបំផុត នៃធនធានដែលមានតម្លៃទាំងនេះ និងចំណូលដែលមានលំហូរចេញពីធនធានទាំងនេះ ។

៤.១១ ការទាក់ទាញវិស័យឯកជនទាំងក្នុងនិងក្រៅប្រទេស គឺជាការសំខាន់បំផុតដើម្បីបង្កើនល្បឿនក្នុងការអភិវឌ្ឍសេដ្ឋកិច្ច ។ រាជរដ្ឋាភិបាលនឹងលុបបំបាត់ចោលឱ្យអស់និងបានឆាប់រហ័ស នូវឧបសគ្គធំៗនាពេលបច្ចុប្បន្ន រួមមាន ការពន្យារពេលក្នុងការផ្តល់សេចក្តីយល់ព្រមនិង "ការចំណាយសម្រាប់កិច្ចការធុរៈកិច្ច " ខ្ពស់ និងធ្វើឱ្យប្រសើរឡើងនូវបរិយាកាសទូទៅ តាមរយៈកំណែទម្រង់អភិបាលកិច្ចផ្សេងៗ ។ សហគ្រាសធុនតូចនិងមធ្យមនឹងទទួលបានការយកចិត្តទុកដាក់ខ្លាំង រួមមាន លទ្ធភាពទទួលបានហិរញ្ញវត្ថុរយៈពេលមធ្យម និងវែងកាន់តែប្រសើរ និងមានលក្ខណៈងាយស្រួលជាងមុន ។

៤.១២ កាលានុវត្តភាពសម្រាប់ពាណិជ្ជកម្មជាមួយបណ្តាប្រទេសជិតខាង និងប្រទេសដទៃទៀត ត្រូវបានធ្វើឱ្យប្រសើរឡើង ប៉ុន្តែមិនទាន់មានលក្ខណៈគ្រប់គ្រាន់ក្នុងការបង្កើតតម្រូវការសម្រាប់និងដើម្បីនាំចេញ ទំនិញនិងសេវាកម្មដែលបានប្រើប្រាស់សម្រាប់ឧត្តមភាពប្រកួតប្រជែងរបស់ប្រទេស ។ ការកែទម្រង់ដើម្បីលើកកម្ពស់ការចូលរួមរបស់ផ្នែកឯកជន នឹងដោះស្រាយរាល់បណ្តាបញ្ហាដែលទាក់ទងទៅនឹងការធ្វើពាណិជ្ជកម្មផងដែរ ។

៤.១៣ អប់រំ គឺជាវិស័យអាទិភាពមួយក្នុងការអភិវឌ្ឍមនុស្ស និងការកសាងសមត្ថភាព ។ ផែនការយុទ្ធសាស្ត្រវិស័យអប់រំ (២០០៦-២០១០) ត្រូវបានរៀបចំរួចហើយ ។ ក្រៅពីការផ្តល់ការអប់រំមូលដ្ឋានជាសកល គោលដៅអភិវឌ្ឍន៍សហស្សវត្សរ៍កម្ពុជា ការយកចិត្តទុកដាក់ចាំបាច់ ត្រូវផ្តោតទៅលើកម្រិតផ្សេងៗទៀត រួមមាន ការបណ្តុះបណ្តាលវិជ្ជាជីវៈ និងឧត្តមសិក្សា ដើម្បីចាប់ផ្តើមកសាង " សំណុំដ៏សំខាន់ " នៃប្រជាជនដែលមានការអប់រំ មានជំនាញ មានទេពកោសល្យ មានសមត្ថភាព ដើម្បីបម្រើតម្រូវការអភិវឌ្ឍន៍ប្រទេសក្នុងវិស័យផ្សេងៗ ។ អាទិភាពសម្រាប់រយៈពេល៥ឆ្នាំខាងមុខ រួមមាន :

- ធានាលទ្ធភាពទទួលបានការអប់រំមូលដ្ឋានងាយស្រួលនិងប្រកបដោយសមធម៌ ជាពិសេសសម្រាប់អ្នកក្រ និងអ្នកដែលរស់នៅតំបន់ជនបទដាច់ស្រយាល រួមមាន តាមរយៈការបង្កើនចំនួនសាលាបឋមសិក្សា និងសាលាមធ្យមសិក្សាបឋមភូមិ ។
- សម្របសម្រួលការចូលរៀនរបស់ក្មេងស្រីក្នុងការចូលរៀនក្នុងសាលាមធ្យមសិក្សាបឋមភូមិ និងកម្រិតខ្ពស់ជាងនេះ រួមមាន តាមរយៈការបង្កើនចំនួនអន្តេវាសិកដ្ឋានសម្រាប់សិស្សស្រី ។
- កាត់បន្ថយបន្ទុកចំណាយចំពោះសិស្សក្រីក្រ តាមរយៈការផ្តល់អាហារូបករណ៍ ។
- បង្កើនគុណភាព និងប្រសិទ្ធភាពសេវាអប់រំ ។

- ធានាទំនាក់ទំនងល្អនៃការអប់រំនិងការបណ្តុះបណ្តាល សម្រាប់ទីផ្សារពលកម្មនិងសង្គម រយៈពេលខ្លី និងវែង ។

៤.១៤ វិស័យសុខាភិបាល សង្កេតឃើញមានវឌ្ឍនភាពគួរឱ្យកត់សម្គាល់ ប៉ុន្តែសន្ទស្សន៍សុខភាពខ្លះនៅមានកំរិតខ្ពស់នៅឡើយ ។ វាត្រូវបានរំពឹងទុកថា ចំណុចដៅមួយចំនួននៃគោលដៅអភិវឌ្ឍន៍សហសវត្សរ៍កម្ពុជា អាចត្រូវបានដោះស្រាយ[១] ចំណែកឯចំណុចដៅនៃសកម្មភាពជាក់លាក់ផ្សេងទៀត ទាមទារដើម្បីធ្វើការអនុវត្តបន្ត ។ ចំណុចដៅអាទិភាព រួមមានៈ

- ពន្លឿនការកែទម្រង់លើគ្រប់វិស័យទាំងអស់ ។
- ពង្រីកលទ្ធភាពដែលមាន នៃសម្ភារៈថែទាំសុខភាព តាមរយៈការកសាង និង/ឬការស្តារឡើងវិញនៃប្រព័ន្ធសុខាភិបាល ដូចជា មន្ទីរពេទ្យ មណ្ឌលសុខភាព ។ល។ នៅតំបន់ជនបទ ។
- ពង្រីកនិងពង្រឹងវិធីសាស្ត្រប្រកបដោយចីរភាពសម្រាប់ការផ្តល់ ការជួយចំពោះអ្នកក្រ ដើម្បីទទួលបានប្រព័ន្ធថែទាំសុខភាពសាធារណៈ ។
- ពង្រីក លើកទឹកចិត្ត និងធ្វើឱ្យមានការចូលរួមពីផ្នែកឯកជន ក្នុងការផ្តល់សេវាថែទាំសុខភាព ទាំងនៅតំបន់ទីប្រជុំជន និងតំបន់ជនបទ ។
- យកចិត្តទុកដាក់ជាពិសេសលើការកាត់បន្ថយការរីករាលដាល ហ៊ីវ/អេដស៍ ជាពិសេស ចំពោះគ្រួសារ ដោយការព្យាយាមអប់រំ និងការផ្តល់ព័ត៌មាន ។

៤.១៥ បញ្ហាសមធម៌យេនឌ័រ ត្រូវបញ្ជ្រាបចូលគ្រប់សកម្មភាពទាំងអស់ ហើយត្រូវបានកំពុងដោះស្រាយក្នុងគ្រប់វិស័យ ជាពិសេសក្នុងវិស័យកសិកម្ម សុខាភិបាល និងអប់រំ ។ ក្រុមប្រឹក្សាជាតិសម្រាប់ស្ត្រី នឹងបន្តដោះស្រាយបញ្ហាជាច្រើននៃការបញ្ជ្រាបយេនឌ័រនៅគ្រប់ទិដ្ឋភាពទាំងអស់នៃអភិបាលកិច្ច និងសង្គម ។

៤.១៦ គោលនយោបាយជាតិប្រជាជន ដែលបង្កើតឡើងដើម្បីកែលម្អគុណភាពជីវិតរបស់ប្រជាជនកម្ពុជាទាំងមូល នឹងត្រូវអនុវត្តដើម្បីផ្តល់ព័ត៌មាន និងចំណេះដឹងចំពោះគូរស្រករទាំងអស់ និងផ្តល់លទ្ធភាពឱ្យពួកគេ ដើម្បីធ្វើការជ្រើសរើសអំពី ចំនួននិងចន្លោះកូន និងផ្តល់ឱ្យពួកគេនូវសេវានិងការផ្គត់ផ្គង់ចាំបាច់ ចំពោះគោលបំណងរបស់ពួកគេ ។

៥. ចំណាយ ធនធាន និងការរៀបចំកម្មវិធី

៥.១ ការអនុវត្តប្រកបដោយជោគជ័យ និងតាមពេលវេលានៃយុទ្ធសាស្ត្រ និងសមិទ្ធផលនៃចំណុចដៅរបស់ *ផយអជ* នឹងទាមទារការវិនិយោគបន្ថែមឱ្យបានច្រើន និងចំទិសដៅ និងការប្រើប្រាស់របស់ពួកគេឱ្យចំគោលដៅ

[១] ឧបសម្ព័ន្ធ ១.២

និងប្រកបដោយប្រសិទ្ធភាព ។ ការវិនិយោគបែបនេះ ទាមទារត្រូវធ្វើទាំង ក្នុងវិស័យឯកជន និងវិស័យសាធារណៈ ប៉ុន្តែមានតែការវិនិយោគវិស័យសាធារណៈទេដែលបានលើកឡើងនៅក្នុង *ផយអជ* ។

៥.២ ផ្អែកលើកំណើនម៉ាក្រូសេដ្ឋកិច្ចដែលបានព្យាករណ៍ទុក និងការវិនិយោគដែលចាំបាច់ក្នុងវិស័យសាធារណៈ និងធ្វើការគិតគូរពីសមត្ថភាពដែលស្រូបយកបរិក្ខារវិស័យសាធារណៈ ។ ថវិកាចំនួន ១៥.២២៥ពាន់លានរៀល ស្មើនឹង ៣.៥០០លានដុល្លារអាមេរិក ត្រូវបានប៉ាន់ប្រមាណថា នឹងត្រូវយកទៅធ្វើការចំណាយសម្រាប់វិស័យសាធារណៈ ក្នុងរយៈពេល៥ឆ្នាំខាងមុខ ២០០៦-២០១០ ដើម្បីសម្រេចបានគោលដៅនិងចំណុចដៅ ដែលបានកំណត់នៅក្នុង *ផយអជ* ។ ក្នុងកញ្ចប់ថវិកាដែលបានប៉ាន់ប្រមាណនេះ ការគិតគូរជាអាទិភាពចាំបាច់ត្រូវធ្វើការកំណត់លើវិស័យចម្បង១មួយចំនួន ។ ដើម្បីធានាការកាត់បន្ថយភាពក្រីក្រនៅជនបទ ការធ្វើវិភាជន៍ថវិកាត្រូវបង្កើនបន្ថែមសម្រាប់សកម្មភាពទាំងឡាយដែលនឹងផ្តល់ផលប្រយោជន៍ដោយផ្ទាល់ដល់ជនបទ ។ តារាង ៥.២ ក្នុងជំពូក៥ ផ្តល់ទស្សនៈរួមនៃការធ្វើវិភាជន៍ថវិកាដែលមានអាទិភាពខ្ពស់ (ជាង៦០ភាគរយ សម្រាប់តំបន់ជនបទ) ។

៥.៣ ធនធានដែលមានសម្រាប់ *ផយអជ* នឹងបានមកពី (ក) អតិរេកគណនេយ្យចរន្តក្នុងថវិកាជាតិប្រចាំឆ្នាំ (ខ) ជំនួយឥតសំណងពីដៃគូអភិវឌ្ឍន៍ក្រៅប្រទេស (គ) កម្ចីសម្បទានពីស្ថាប័នហិរញ្ញវត្ថុពហុភាគី (ឃ) ធនធានពីដៃគូមិនមែនប្រពៃណី រួមមាន កម្ចីពាក់កណ្តាលសម្បទានពីស្ថាប័នហិរញ្ញវត្ថុពហុភាគី (ង) មូលនិធិដែលបានមកពីការលុបបំណុលកន្លងមក ។ អាទិភាពខ្ពស់មួយ គឺត្រូវតម្រង់ទិសធនធានក្នុងមធ្យោបាយមួយច្បាស់លាស់ ដើម្បី "ការវិនិយោគពិតប្រាកដ " រួមមាន តាមរយៈការកាត់បន្ថយឱ្យបានច្រើននូវគម្រោងជំនួយបច្ចេកទេស និងទាក់ទាញដៃគូអភិវឌ្ឍន៍ក្រៅប្រទេស ដើម្បីតម្រឹមជំនួយរបស់ពួកគេទៅតាម *ផយអជ* ។ រាជរដ្ឋាភិបាល មានជំនឿនិងសុទិដ្ឋិនិយមថា ការខ្វះខាតថវិកាចំនួន ៩៨០ពាន់លានរៀល ស្មើនឹង ២២៥លានដុល្លារអាមេរិក នៅក្នុងធនធាន អាចត្រូវបានរកមកបង្គ្រប់ តាមរយៈការបង្កើនចំណូលក្នុងប្រទេស និងការគាំទ្រពីក្រៅប្រទេស ។

៥.៤ *ផយអជ* មិនបានបង្ហាញពីការស្នើឡើងក្នុងរូបភាពជាគម្រោងនិងការចំណាយជាលម្អិតទេ ។ កម្មវិធីវិនិយោគសាធារណៈបីឆ្នាំរំកិល ដែលជាឧបករណ៍សម្រាប់ដំណើរការ ដែលបានបង្កើតឡើងសម្រាប់ជាផ្នែកដ៏សំខាន់មួយរបស់ *ផយអជ* នឹងត្រូវស្របជាមួយនឹងអាទិភាពរបស់ *ផយអជ* ហើយនឹងមានលម្អិតកម្មវិធីនិងគម្រោងតូច១ និងការចំណាយ ។ ដូចគ្នានេះដែរ ថវិកាប្រចាំឆ្នាំនឹងត្រូវស្របគ្នាជាមួយ *ផយអជ* និងកម្មវិធីវិនិយោគសាធារណៈ ដែលនឹងចាប់ផ្តើមពីឆ្នាំ២០០៧ ។

៦. ការតាមដានត្រួតពិនិត្យ និងការវាយតម្លៃ

៦.១ ដោយសារ *ផយអជ* ជាឯកសាររស់ ដូច្នេះ វឌ្ឍនភាពរបស់វានឹងត្រូវពិនិត្យឡើងវិញ និងត្រូវតាមដានត្រួតពិនិត្យប្រចាំឆ្នាំ ។ ចំពោះគោលបំណងនេះ វិធីសាស្ត្រចាំបាច់សម្រាប់អង្កេតវាយតម្លៃ នឹងត្រូវរៀបចំ និងដាក់ឱ្យអនុវត្តក្នុងពីរ-បីខែដំបូងនៃឆ្នាំ២០០៦ ។ ការអង្កេតបែបនេះ អាចជួយដល់ការតាមដានវឌ្ឍនភាពអំពីសូចនាករសេដ្ឋកិច្ច-សង្គមកិច្ចសំខាន់ៗសម្រាប់សម្រេចគោលដៅទាំងឡាយ រួមទាំងគោលដៅអភិវឌ្ឍន៍សហស្ស-វត្សរ៍កម្ពុជាផង ។ ផ្អែកតាមការពិនិត្យឡើងវិញបែបនេះ របាយការណ៍វឌ្ឍនភាពមួយនឹងត្រូវរៀបចំក្នុងខែមិថុនាជារៀងរាល់ឆ្នាំចាប់ពីឆ្នាំ២០០៦ ដើម្បីធ្វើការកែតម្រូវឡើងវិញនូវគោលដៅ និងចំណុចដៅឱ្យមានលក្ខណៈត្រឹមត្រូវ និងតាមតម្រូវការ ។

៦.២ *ផយអជ* និងកម្មវិធីវិនិយោគសាធារណៈសម្រាប់ឆ្នាំ២០០៦-២០០៨ នឹងត្រូវបង្ហាញនៅក្នុងកិច្ចប្រជុំការកៀរគរជំនួយដែលគ្រោងធ្វើនៅខែមីនា ឆ្នាំ២០០៦ ។ ដូច្នេះ របាយការណ៍វឌ្ឍនភាពប្រចាំឆ្នាំនៃ *ផយអជ* និង *កវស* បីឆ្នាំរំកិល នឹងជាឯកសារដ៏សំខាន់របស់រាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា ដែលត្រូវពិចារណាក្នុងកិច្ចប្រជុំការកៀរគរជំនួយនាពេលអនាគត ។

៧. សេចក្តីសន្និដ្ឋាន

៧.១ មានកត្តា ឬហានិភ័យខ្លះ ដែលមិនអាចប៉ាន់ស្មានជាមុនបាន ដែលអាចធ្វើឱ្យវឌ្ឍនភាពនៃ *ផយអជ* មានភាពយឺតយ៉ាវ ដូចជា ធនធានដែលរំពឹងទុកមិនត្រូវបានទទួល ជាពិសេសពីដៃគូអភិវឌ្ឍន៍ក្រៅប្រទេស តម្លៃប្រេងនិងឧស្ម័នទីផ្សារអន្តរជាតិនៅតែបន្តកើនឡើងដែលនឹងជំរុញឱ្យមានអតិផរណាខ្ពស់ ការប្រែប្រួលស្ថានភាពខាងនយោបាយ សន្តិសុខ និងសង្គមក្នុងតំបន់ និងពិភពលោក ដោយសារសកម្មភាពនៃភេរវកម្ម ឧបសគ្គពាណិជ្ជកម្មអន្តរជាតិមិនត្រូវបានធ្លាក់ចុះតាមជំហានដែលចង់បាន ការរីករាលដាលនៃជំងឺ ដូចជា ផ្តាសាយបក្សី ឬជំងឺផ្សេងៗទៀត គ្រោះថ្នាក់ធម្មជាតិ ដូចជាទឹកជំនន់ និងភាពរាំងស្ងួតដែលកើតឡើងជាបន្តបន្ទាប់ ។ រាជរដ្ឋាភិបាលត្រូវមានជំនឿថា អាចទប់ទល់បាននូវការប្រឈមបែបនេះ និងធ្វើការកែតម្រូវ *ផយអជ* ដើម្បីសម្របសម្រួលតាមភាពជាក់ស្តែងដែលពួកគេអាចចូលរួមបាន ។ រាជរដ្ឋាភិបាលត្រូវមានសុទិដ្ឋិនិយមថា ជាមួយការប្តេជ្ញាចិត្តនិងសហ-ប្រតិបត្តិការដ៏មុឹងម៉ាត់ពីគ្រប់ដៃគូទាំងអស់ *ផយអជ* អាចអនុវត្តបានប្រកបដោយជោគជ័យ ដើម្បីសម្រេចបានគោលដៅនិងចំណុចដៅ ដែលអាចវាស់វែងបាន ដើម្បីកាត់បន្ថយនិងលើកកម្ពស់សុខុមាលភាពប្រជាជនកម្ពុជាគ្រប់រូប ។

កម្ពុជា: សូចនាករសេដ្ឋកិច្ច-សង្គមកិច្ចសំខាន់ៗ

ព័ត៌មានទូទៅ

ផ្ទៃដីសរុប: គម²	១៨១.០៣៥
ចំនួនខេត្ត-ក្រុង	២៤
ចំនួនទីប្រជុំជន រួមមានភ្នំពេញ-ខេត្ត-ក្រុង	១៦២
ចំនួនស្រុក-ខ័ណ្ឌ	១៨៥
ចំនួនឃុំ-សង្កាត់	១.៦២១
ចំនួនភូមិ	១៣.៨៩០
ឆ្នាំសារពើពន្ធ	មករា-ធ្នូ
រូបិយវត្ថុ	រៀល (៛)

	សូចនាករសំខាន់ៗ	ឯកតា	១៩៩៣	២០០០	២០០៥	២០១០
					ការប៉ាន់ស្មាន	ការព្យាករណ៍
១.00	**កម្រិតនៃភាពក្រីក្រ**				**២០០៤**	
១.0១	សរុបទូទាំងប្រទេស	%នៃប្រជាជន	-	ពុំមានតួលេខ	៣៤,៦៧	២៥,0
	៥៦%នៃផ្ទៃប្រទេស (អង្កេតឆ្នាំ ១៩៩៣-១៩៩៤)		៣៩.00	ពុំមានតួលេខ	២៨	
១.0២	ភ្នំពេញ	%	១១,៤	ពុំមានតួលេខ	៤,៦	
១.0៣	ទីប្រជុំជនផ្សេងទៀត	%	-	ពុំមានតួលេខ	២៤,៦	
	តំបន់ដែលបានកំណត់ (អង្កេតឆ្នាំ ១៩៩៣-១៩៩៤)	%	៣៦,៦		២0,៥	
១.0៤	ជនបទ	%	-	ពុំមានតួលេខ	៣៩,២	
	តំបន់ដែលបានកំណត់ (អង្កេតឆ្នាំ ១៩៩៣-១៩៩៤)	%	៤៣,១	ពុំមានតួលេខ	៣៣,៧	
១.0៥	ប្រជាជនរស់នៅក្រោមខ្សែបន្ទាត់ភាពក្រីក្រស្បៀងអាហារ	%	-	ពុំមានតួលេខ	១៩.៧	១៣,0
	(៥៦%នៃផ្ទៃប្រទេស (អង្កេតឆ្នាំ ១៩៩៣-១៩៩៤)	%	២0.00	ពុំមានតួលេខ	១៤,២	
២.00	**បញ្ហាយេនឌ័រ**					
២.0១	ស្ត្រីក្នុងកម្លាំងពលកម្ម (ក.ព)					
	ក្នុងវិស័យកសិកម្ម	%នៃ ក.ព សរុប	-	៣៥ (១៩៩៨)	៥២,៥	
២.0២	ក្នុងវិស័យឧស្សាហកម្ម	%នៃ ក.ព សរុប	-	៤៤ (១៩៩៨)	៥៣,៥	
២.0៣	ក្នុងវិស័យសេវាកម្ម	%នៃ ក.ព សរុប	-	២១ (១៩៩៨)	២៧,0	៣៧,00
៣.00	**ប្រជាជន**					
៣.0១	សរុប	លាននាក់	១0,៦៦	១២,៥៧	១៣,៨	១៥,២៧
៣.0២	ដង់ស៊ីតេប្រជាជន	ក្នុងមួយគម²	៥៩,១ (១៩៩៦)	៦៤(១៩៩៨)	៧៤,0 (២០០៤)	៨៦,00
៣.0៣	បុរសធៀបនឹងស្ត្រី(១00)	%	៩១,៧ (១៩៩៦)	៩៣ (១៩៩៨)	៩៣,៥ (២០០៤)	៩៥
៣.0៤	អាយុ 0-១៤	%	៤៣,៩ (១៩៩៦)	៤២,៨ (១៩៩៨)	៣៩ (២០០៤)	៣៣,0
៣.0៥	អាយុ ១៥-៥៩	%	៥0,៨ (១៩៩៦)	៥១,៨ (១៩៩៨)	៥៥,១ (២០០៤)	៦១,0

	សូចនាករសំខាន់ៗ	ឯកតា	១៩៩៣	២០០០	២០០៥	២០១០
					ការប៉ាន់ស្មាន	ការព្យាករណ៍
៣.០៦	អាយុ ៦០ និង លើសពី៦០	%	៥.៣ (១៩៩៦)	៥.៣ (១៩៩៨)	៥.៩ (២០០៤)	៦.០
៣.០៧	ជនបទ	%	៨៤.៣៩	ពុំមានតួលេខ	៨៥.០	ពុំមានតួលេខ
៣.០៨	ទីប្រជុំជន	%	១៥.៦១	ពុំមានតួលេខ	១៥.០	ពុំមានតួលេខ
៣.០៩	អត្រាកំណើនប្រចាំឆ្នាំ	%	២.៤៩ (១៩៩៨)	១.៨១	១.៨១ (២០០៤)	២.១
៣.១០	អត្រាភាពបង្កើតកូនសរុប	%	៥.២ (១៩៩៦)	៤.០	៣.៣៤ (២០០៤)	៣.៤
៣.១១	អាយុកាលមធ្យមសង្ឃឹមរស់តាំងពីកំណើត-ឆ្នាំ	ប្រុស/ស្ត្រី	៥១.៨២/៥៥.៧៩ (១៩៩៨)	៥៤.៤/៦០.៦	៥៧.៨៧/៦៤.១៤	
៤.០០	**ម៉ាក្រូសេដ្ឋកិច្ច**					
៤.០១	*ផសស* ប្រចាំឆ្នាំ (គិតតាមថ្លៃថេរ)	ពាន់លានរៀល	៨.៤៥៦	១៤.០៨៩	១៩.២៩៤	២៥.៧៤៧
៤.០២	ការរួមចំណែកក្នុង*ផសស* :					
	កសិកម្ម : ដំណាំ	%	១៨.៨០	១៦.៥០	១៤.២០	១២.៧០
៤.០៣	បសុសត្វ និង បសុបក្សី	%	៨.៩០	៥.៤០	៤.៦០	៤.៣០
៤.០៤	ជលផល	%	១៣.៦០	១០.៨០	៩.៣០	៨.០០
៤.០៥	ព្រៃឈើ	%	៤.៣០	៣.៣០	២.០០	១.៦០
៤.០៦	កម្មន្តសាល	%	៨.០០	១៦.០០	២០.៩០	២១.៧០
៤.០៧	សំណង់	%	៤.៤០	៥.២០	៦.៨០	៨.១០
៤.០៨	ទេសចរណ៍(សណ្ឋាគារនិងភោជនីយដ្ឋាន)	%	២.៤០	៣.៧០	៥.១០	៥.៨០
៤.០៩	ការដឹកជញ្ជូន	%	៦.៣០	៦.៦០	៦.៩០	៦.៦៣
៤.១០	សេវាកម្មផ្សេងៗទៀត	%	៤.៤០	៦.១០	៦.៥០	៧.៤០
៤.១១	*ផសស* សម្រាប់ប្រជាជនម្នាក់	ពាន់រៀល	៨៩៧.០០	១.១១០.០០	១.៤០០.០០	២.២៤៣.៣២
៤.១២	អត្រាកំណើន *ផសស* ប្រចាំឆ្នាំ (ថ្លៃថេរ)	%	៣.៩០	៦.៥០	៧.០០	៦.០០
៤.១៣	អតិផរណាគិតពី១ឆ្នាំទៅ១ឆ្នាំ	%	១១៤.៣០	(០.០៨)	៦.២០	៣.០០
៤.១៤	អត្រាប្តូរប្រាក់	ដុល្លារអាមេរិក=រៀល	២.៧៤៧.០០	៣.៩២៤.០០	៤.១២៨.០០	៤.៣៧៨.០០
៤.១៥	ទុនបំរុងបរទេស ជាដុល្លារ	ចំនួនខែ/នាំចូល	២.៣០	២.៧០	២.៥០	៣.០០
៤.១៦	ការវិនិយោគផ្ទាល់ពីបរទេស (ប្រចាំឆ្នាំ)	លានដុល្លារ	១២៤.០០	១៤២.០០	២១៦.០០	៣៣២.០០
៥.០០	**សារពើពន្ធ**					
៥.០១	ចំណូលថវិកា	%នៃ *ផសស*	៩.០០ (១៩៩៦)	១០.២០	១១.៨០	១៣.៨០
៥.០២	ពន្ធផ្ទាល់	%នៃ *ផសស*	៦.៤០ (១៩៩៦)	៧.៤០	៨.៧០	៩.២០
៥.០៣	ពន្ធមិនផ្ទាល់ និងពន្ធអន្តរជាតិ	%នៃ *ផសស*	៦.១០ (១៩៩៦)	៦.៤០	៦.១០	៦.៤០
៥.០៤	ចំណូលមិនមែនពន្ធ %	%នៃ *ផសស*	២.១០ (១៩៩៦)	២.៩០	២.៩០	២.៧០
៥.០៥	ចំណាយថវិកាសរុប	% នៃ *ផសស*	១៧.៣០ (១៩៩៦)	១៥.១០	១៤.៩០	១៦.៥០
៥.០៦	ចំណាយចរន្ត	%នៃ *ផសស*	៩.៨០ (១៩៩៦)	៨.៩០	៩.៦០	១០.៨០
៥.០៧	ចំណាយជាទុន	%នៃ *ផសស*	៧.៦០ (១៩៩៦)	៦.៥០	៥.៣០	៥.៨០

	សូចនាករសំខាន់ៗ	ឯកតា	១៩៩៣	២០០០	២០០៥	២០១០
					ការប៉ាន់ស្មាន	ការព្យាករណ៍
៦.០០	**ជំនួយអភិវឌ្ឍន៍ផ្លូវការ (រួមទាំងអង្គការក្រៅរដ្ឋាភិបាល)**					
៦.០១	សរុប	លានដុល្លារ	៣២២,០០	៤៦៧,០០	៥៥០,០០	៥៥០,០០
៦.០២	ជំនួយបច្ចេកទេស	លានដុល្លារ	៧៨,០០	២០៩,០០	ពុំមានតួលេខ	ពុំមានតួលេខ
៦.០៣	ជំនួយផ្សេងៗទៀត	លានដុល្លារ	២៤៤,០០	២៥៨,០០	ពុំមានតួលេខ	ពុំមានតួលេខ
៧.០០	**កសិកម្ម រុក្ខាប្រមាញ់ និងនេសាទ**					
៧.០១	ផ្ទៃដីដំណាំ	ពាន់ហត	២.០៨៨	២.៥៥៦	២.៨៣៥	៣.៥០០
៧.០២	ផ្ទៃដីស្រោចស្រព	ពាន់ហត	៤០៧ (១៩៩៨)		៥៨៨,៦៨៧	៦៥០
៧.០៣	ផ្ទៃដីដាំដុះស្រូវ	ពាន់ហត	១.៨២៤	២.៣១៨	២.៣៧៤	២.៥០០
៧.០៤	ទិន្នផលក្នុងមួយហិកតា	តោន	១,៣១	២,១១	១,៩៧	២,៤០
៧.០៥	ឡូតិ៍នេសាទ	$គម^2$	៩.៥៣៧	៤.១៧៥	៤.១៥២	៤.១៥០
៧.០៦	- សម្រាប់សហគមន៍នេសាទ	%	-	៥៦,២	៥៦,៥	៥៦,៥
៧.០៧	ត្រី :នេសាទបាន (ពីគ្រប់ប្រភព)	តោន	១០៨.៩០០	២៥៦,០៣០	៣៧៤.០០០	៤៥០,០០០
៧.០៨	ផ្ទៃដីគ្របដណ្តប់ដោយព្រៃឈើ	%នៃផ្ទៃដី	៦០	៥៨	៦០	៦០
៧.០៩	ព្រៃឈើដាំដុះឡើងវិញ (សរុបផ្ទៃដីដាំដុះ តាំងពីឆ្នាំ១៩៨៥)	ហត	-	២.២៧៧	១៤.០៦៤	៣០.០០០
៧.១០	ការប្រើប្រាស់អុសសម្រាប់ដុត	%គ្រួសារសរុប	៩២,០	ពុំមានតួលេខ	៨៥.៥០	៦១,០
៧.១១	កំណែទម្រង់ដីធ្លី : ប័ណ្ណកម្មសិទ្ធិដីធ្លីដែលបានផ្តល់ជូនកសិករ	%ផ្ទៃដីសរុប		៥	១២	២៤
៨.០០	**ការអភិវឌ្ឍជនបទ**					
៨.០១	ផ្លូវថ្នល់ដែលបានស្តារ (នៃប្រវែងសរុប ២៨.០០០ គម)	គម			២២.៧០០	២៥.០០០
៨.០២	លទ្ធភាពទទួលបានទឹកស្អាត (ជនបទ)	%នៃប្រជាជន		២៤(១៩៩៨)	៤១,៦	៤៥,០
៨.០៣	លទ្ធភាពទទួលបានអនាម័យ (ជនបទ)	%នៃប្រជាជន		៨,៦(១៩៩៦)	១៦,៤	២៥,០
៩.០០	**ឧស្សាហកម្ម**					
៩.០១	ផលិតផលកម្មន្តសាល : (មិនគិតផលិតផលសំលៀកបំពាក់)	ពាន់លានរៀល	១.៧៤៤,៧៤	២.៩០៤,៣៩	៣.៩៤៤,៩២	៥.៥២៩,៤៩
៩.០២	ឧស្សាហកម្មសំលៀកបំពាក់ :					
	ផលិតផល	ពាន់លានរៀល	០,០០	៣.៤៤៤,៣០	៧.៤១៦,៩០	១២.៨១០,៦១
	កម្លាំងពលកម្ម	ចំនួន	០,០០	១៦០.០០០	៣៣០.០០០	៤៨០.០០០
១០.០០	**ថាមពល**					
១០.០១	ថាមពលដោយប្រើៈ ប្រេងសាំង & ម៉ាស៊ូត	តោន	៦០.៥១៧	១១០.៦១០	១៧៩.១៣៦ (២០០៤)	៣១៧.៣៥០
១០.០២	អគ្គិសនីដែលផលិតបាន	គីកាវ៉ាត់	១៦៣,៣៩	៤៣៤,៥០	៧៥៩,៧០	១.៣៤៦,០០
១០.០៣	ប្រវែងបណ្តាញខ្សែបញ្ជូនថាមពល (១១៥ KVA)	គម	-	២២,៧០	១២៨,៧០	២២៨,០

	សូចនាករសំខាន់ៗ	ឯកតា	១៩៩៣	២០០០	២០០៥	២០១០
					ការប៉ាន់ស្មាន	ការព្យាករណ៍
១០.០៤	ចំនួនគ្រួសារប្រើប្រាស់ថាមពល	ចំនួន	១៣.៣៦៧	១២៤.២៦៩	២០៨.៤៧៦	៣៧០.០០០
១០.០៥	ការប្រើប្រាស់ថាមពលរបស់ប្រជាជនម្នាក់ក្នុង១ឆ្នាំ	គវ៉ម	១៤.៩៦	៤៨.៥០	៥៤.០១	៨៩.១១
១១.០០	**ដឹកជញ្ជូន**					
១១.០១	ផ្លូវជាតិ និងផ្លូវខេត្ត- សរុប (ផ្លូវកៅស៊ូ)	គម			១១.៣១០ (២.១០០)	១១.៣១០ (៤.១០០)
១១.០២	ចំនួននៃកំពង់ផែអន្តរជាតិ	ចំនួន	២	២	២	២
១២.០០	**ទេសចរណ៍**					
១២.០១	ចំនួនភ្ញៀវទេសចរណ៍មកដល់	នាក់	១៧៧.០០០ (១៩៩៤)	៤៦៦.៣៦៥	១.៣០០.០០០	៣.១២០.០០០
១២.០២	ប៉ាន់ស្មានចំណូលរូបិយវត្ថុបរទេស	លានដុល្លារ		៣៩៥ (២០០២)	៦០០,០០	១.៥០០,០០
១៣.០០	**សុខាភិបាល**					
១៣.០១	អត្រាមរណភាពទារក	ក្នុង១.០០០កំណើត		៩៥	៦៦	៦០
១៣.០២	អត្រាមរណភាពកុមារអាយុក្រោម៥ឆ្នាំ	ក្នុង១.០០០កំណើត		១២៤	៨២	៧៥
១៣.០៣	ទារកអាយុក្រោម១ឆ្នាំដែលទទួលវ៉ាក់សាំងប្រឆាំង DPT3	%		៤៣	៨៣	៨៥
១៣.០៤	ទារកអាយុក្រោម១ឆ្នាំដែលទទួលវ៉ាក់ស៊ាំងប្រឆាំងជម្ងឺកញ្ជ្រឹល	%		៤១	៨០	៨៥
១៣.០៥	មរណភាពមាតា	ក្នុង១០០.០០០កំណើត		៤៣៧	ពុំមានតួលេខ	២៤៣
១៣.០៦	ការបង្កើតកូនដោយបុគ្គលិកសុខាភិបាលដែលមានជំនាញ	%		៣២	ពុំមានតួលេខ	៧០
១៣.០៧	ករណើជម្ងឺគ្រុនចាញ់ : ព្យាបាលនៅមណ្ឌលសុខភាពសាធារណ:	ក្នុង១០០០ករណើ		១១,៤០	៧,៣០	៦,០០
១៣.០៨	អត្រាស្លាប់ដោយជម្ងឺគ្រុនចាញ់	%		០,៤០	០,៣៦	០,២៥
១៣.០៩	ប្រេវ៉ាឡង់ជម្ងឺរបេងក្នុងចំណោមអ្នកពិនិត្យសួត	ក្នុង១០០.០០០		៤២៨ (១៩៩៧)	ពុំមានតួលេខ	២១៤
១៣.១០	អត្រាស្លាប់ដោយជម្ងឺរបេង	ក្នុង១០០.០០០		៩០ (១៩៩៧)	ពុំមានតួលេខ	៦០
១៣.១១	ហ៊ីវ/អេដស៍:អត្រាប្រេវ៉ាឡង់មនុស្សពេញវ័យ	%(១៥-៤៩ឆ្នាំ)		៣,០ (១៩៩៧)	១,៩	១,៩
១៣.១២	មន្ទីរពេទ្យបង្អែក	ចំនួន	៦៥ (១៩៩៧)	៦៨ (២០០២)	៦៩	
១៣.១៣	មណ្ឌលសុខភាព	ចំនួន	៥១៤	៩៤២	៩៦៥	
១៣.១៤	លទ្ធភាពទទួលបានទឹកស្អាត (ទីប្រជុំជន)	%នៃប្រជាជន		៦០ (១៩៩៨)	៧៥.៨	៨៥.០
១៣.១៥	លទ្ធភាពទទួលបានអនាម័យ (ទីប្រជុំជន)	%នៃប្រជាជន		៤៩ (១៩៩៨)	៥៥.០	៦៧.០
១៤.០០	**អប់រំ**				**២០០៤-២០០៥**	
១៤.០១	ចំនួននៃសាលាបឋមសិក្សា	ចំនួន	៤.៦៩៣	៥.៤៦៨	៦.១៨០	
១៤.០២	ចម្ងាយផ្លូវឆ្ងាយបំផុតទៅសាលាបឋមសិក្សា	គម			២	១,៥
១៤.០៣	អត្រាពិតនៃការសិក្សា : សរុប-ប្រុស-ស្រី	%នៃប្រជាជន		៨៧-៩០-៨៤	៩១,៩-៩៣,០-៩០,៧	១០០ សម្រាប់ទាំងអស់
១៤.០៤	អត្រាពិតនៃការសិក្សា : ទីប្រជុំជន-ជនបទ-តំបន់ដាច់ស្រយាល	%			៩១,៦ -៩២,៤-៨២,៥	១០០ សម្រាប់ទាំងអស់

	សូចនាករសំខាន់ៗ	ឯកតា	១៩៩៣	២០០០	២០០៥ ការប៉ាន់ស្មាន	២០១០ ការព្យាករណ៍
១៤.០៥	អត្រាគង់វង្សសិស្សថ្នាក់ទី១-ទី៦ ប្រុស/ស្រី	%		៥១,០	៥៣,១	១០០ សម្រាប់ទាំងអស់
១៤.០៦	ចំនួននៃសាលាមធ្យមសិក្សាបឋមភូមិ	ចំនួន	៣៥៤	៣៦៧	៨០០	
១៤.០៧	ចម្ងាយផ្លូវឆ្ងាយបំផុតទៅសាលាមធ្យមសិក្សាបឋមភូមិ	គម			៨	៤
១៤.០៨	អត្រាពិតនៃការសិក្សា : សរុប-ប្រុស-ស្រី	%		១៩-២១-១៦	២៦,១-២៧,៣-២៤,៨	៥០% សម្រាប់ទាំងអស់
១៤.០៩	អត្រាពិតនៃការសិក្សា : ទីប្រជុំជន-តំបន់ជនបទ-តំបន់ដាច់ស្រយាល	%	-	-	៤១,៣-២៣,៧-៣,៩	៧៥ ទីប្រជុំជន-៥០ តំបន់ផ្សេងទៀត
១៤.១០	អត្រាគង់វង្សសិស្សថ្នាក់ទី១-ទី៩	%	-	៣៣	៣០,១៨	៥០
១៤.១១	ចំនួនអក្ខរជនអាយុ ១៥-២៤ឆ្នាំ	%		៨២ (១៩៩៩)	៨៣,៤	៩៥
១៥.០០	**កម្មវិធីសំអាតមីន**					
១៥.០១	ជនរងគ្រោះដោយសារមីនប្រចាំឆ្នាំ (ស្លាប់ និងរបួស)	នាក់	១.៧៤៣ (១៩៩៦)	៨៥៨	៧៩៧	២០០
១៥.០២	សរុបផ្ទៃដីដែលបានបោសសំអាតមីន-យុទ្ធភ័ណ្ឌមិនទាន់ផ្ទុះ	ហត	១.២២៥	១៥.៣២៦	៣២.៩៧៤	៤៥.០០០

កំណត់សម្គាល់ : ទិន្នន័យក្នុងវិស័យសង្គមកិច្ចជាច្រើនអាចមានការប្រែប្រួលទៅតាមលទ្ធផលអង្កេតថ្មីឬកំពុងដំណើរការ

ជំពូក ១

សេចក្តីផ្តើម

១.០១ ការកសាងកម្ពុជាឡើងវិញឱ្យរួចចេញយ៉ាងឆាប់រហ័ស ពីការបំផ្លិចបំផ្លាញស្ទើរតែទាំងស្រុងនូវសម្បត្តិធនធានដែលកម្ពុជាធ្លាប់មាន (រួមមាន ធនធានមនុស្ស ស្ថាប័នសេដ្ឋកិច្ចនិងសង្គមកិច្ច រចនាសម្ព័ន្ធរដ្ឋាភិបាល ហេដ្ឋារចនា-សម្ព័ន្ធរូបវ័ន្ត) គឺជាអាទិភាពខ្ពស់បំផុតសម្រាប់រដ្ឋាភិបាល ដែលត្រូវរ៉ាប់រងការទទួលខុសត្រូវលើការគ្រប់គ្រងប្រទេសជាតិ បន្ទាប់ពីការដួលរលំនៃរបបប្រល័យពូជសាសន៍ ក្នុងខែមករា ឆ្នាំ១៩៧៩ ។ ទោះបីជាស្ថិតក្នុងស្ថានភាពមួយដែលមានអវត្តមាននៃជំនួយមនុស្សធម៌និងជំនួយអភិវឌ្ឍន៍ពីបណ្តាប្រទេសភាគច្រើននៃពិភពលោក ដែលបង្កឡើងដោយភាពមិនអំណោយផលនៃភូមិសាស្ត្រនយោបាយ ព្រមទាំងដោយជម្លោះផ្ទៃក្នុងនិងការរំខានជាញឹកញាប់ដល់ជីវភាពរស់នៅធម្មតាតាមរយៈសកម្មភាពវិទ្ធង្សនាក៏ដោយ កម្ពុជាបានវិលបន្តិចម្តងៗមករកប្រក្រតីភាពវិញ ។ ការកសាងនូវហេដ្ឋារចនាសម្ព័ន្ធរូបវ័ន្តដែលត្រូវបានបំផ្លិចបំផ្លាញ ដែលជាការងារមួយដ៏លំបាក កំពុងតែត្រូវបានបន្តដំណើរការ ។ ការងារដែលលំបាកខ្លាំងជាងនេះទៀតនោះគឺ ការកសាងឡើងវិញនិងការពង្រឹងនូវ រចនាសម្ព័ន្ធសង្គម ស្ថាប័នសង្គម និងភាពសុខុដុមនៃក្រុមគ្រួសារ ដែលមានតម្លៃគួរជាទីគោរព ដែលត្រូវបានបាក់បែកយ៉ាងធ្ងន់ធ្ងរ ។ ការខិតខំប្រឹងប្រែងទាំងនេះ សម្រេចបានប្រកបដោយជោគជ័យ ទោះបីជាស្លាកស្នាមជាច្រើននៃអតីតកាល នៅតែបន្តមាននៅឡើយ ។ ដោយបានចាប់ផ្តើមពី ស្ថេរភាពនិងកំណើននៃផលិតកម្មកសិកម្ម ដែលជាកត្តាសំខាន់បំផុតក្នុងការផ្តល់ស្បៀងអាហារដល់ប្រជាជន វិស័យផ្សេងៗទៀតនៃខឿនសេដ្ឋកិច្ច ក៏ត្រូវបានធ្វើឱ្យមានការរីកចម្រើនផងដែរ ។ នាពាក់កណ្តាលទសវត្សរ៍ឆ្នាំ១៩៨០ កម្ពុជាបានចាប់ផ្តើមការជំរុញលើកទឹកចិត្តឱ្យមានអន្តរកាលទៅរកសេដ្ឋកិច្ចទីផ្សារ ។ វិស័យឯកជនផ្លូវការ ក៏បានចាប់ផ្តើមអភិវឌ្ឍឡើងផងដែរ ។ ការផ្លាស់ប្តូរដ៏សំខាន់មួយក្នុងការតម្រង់ទិសការគ្រប់គ្រងសេដ្ឋកិច្ច បានកើតឡើងនៅក្នុងឆ្នាំ១៩៨៩ ដោយបាននាំកម្ពុជាទៅដល់ផ្លូវថ្មីមួយនៃការអភិវឌ្ឍ ។

១.០២ នៅលើមូលដ្ឋាននៃការផ្សះផ្សារជាតិនៅក្នុងចំណោមភាគីជម្លោះផ្សេងៗ នាសន្និសីទសន្តិភាពទីក្រុងប៉ារីសក្នុងខែតុលា ឆ្នាំ១៩៩១ ការបោះឆ្នោតទូទៅត្រូវបានរៀបចំឡើង នាឆ្នាំ១៩៩៣ ដែលនាំឱ្យឈានទៅដល់ការអនុម័តរដ្ឋធម្មនុញ្ញថ្មី និងការបង្កើតឡើងនៃរាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា ។ លើសពីនេះ ចាប់តាំងពីការចាប់ផ្តើមរហូតមកទល់នឹងពេលនេះ អាទិភាពខ្ពស់បំផុត ត្រូវបានផ្តោតទៅលើការធ្វើឱ្យមានវឌ្ឍនភាពយ៉ាងឆាប់រហ័សផ្នែកសេដ្ឋកិច្ច-សង្គមកិច្ច សំដៅកាត់បន្ថយភាពក្រីក្រនៅកម្ពុជា និងជួយឱ្យកម្ពុជាស្ថិតនៅក្នុងវិថីមួយឆ្ពោះទៅរកកំណើន ដែលអាចទ្រទ្រង់ខ្លួនឯងបាន[១] ។

---

[១] តារាង *"កម្ពុជា : សូចនាករសេដ្ឋកិច្ច-សង្គមកិច្ចសំខាន់ៗ"* ពីទំព័រ (xxii) ដល់ (xxvi) បង្ហាញពីសូចនាករ ដែលឆ្លុះបញ្ចាំងពីវឌ្ឍនភាពចាប់ពីឆ្នាំ១៩៩៣ និងការព្យាករណ៍រហូតដល់ ២០១០

karxtxRbgERbgrbskmCakgkargarGPvDEnEd I manEpnkar

១.០៣ ចក្ខុវិស័យរយៈពេលវែងរបស់កម្ពុជាសម្រាប់ពេលអនាគត ត្រូវបានលើកឡើងនៅក្នុង *កម្មវិធីជាតិនីតិសម្បទានិងអភិវឌ្ឍន៍កម្ពុជា* ដែលត្រូវបានអនុម័តនៅក្នុងឆ្នាំ១៩៩៤ ។ ផ្អែកលើមូលដ្ឋាននេះ *ផែនការអភិវឌ្ឍន៍សេដ្ឋកិច្ច-សង្គមកិច្ចប្រាំឆ្នាំលើកទី១ (១៩៩៦-២០០០)* ត្រូវបានរៀបចំឡើង ដោយកំណត់នូវគោលដៅនិងចំណុចដៅច្បាស់លាស់ ដែលត្រូវធ្វើឱ្យសម្រេចបាននាឆ្នាំ២០០០ ។ គោលដៅសំខាន់គឺ កំណើនម៉ាក្រូសេដ្ឋកិច្ច ការអភិវឌ្ឍសង្គមកិច្ច និងការកាត់បន្ថយភាពក្រីក្រ ។ ទន្ទឹមនឹងនេះ *កម្មវិធីវិនិយោគសាធារណៈបីឆ្នាំរំកិល* ត្រូវបានរៀបចំឡើងសម្រាប់រយៈពេលឆ្នាំ១៩៩៦-១៩៩៨ ដើម្បីធ្វើឱ្យធនធានក្នុងនិងក្រៅប្រទេស អាចត្រូវបានចាត់ចែងប្រើប្រាស់សម្រាប់វិស័យអាទិភាព ដើម្បីធ្វើឱ្យសម្រេចបាននូវគោលដៅដែលបានកំណត់នៅក្នុង *ផែនការអភិវឌ្ឍន៍សេដ្ឋកិច្ច-សង្គមកិច្ចប្រាំឆ្នាំលើកទី១* ។ ដំណើរការនៃការរៀបចំ *កម្មវិធីវិនិយោគសាធារណៈ* ជារៀងរាល់ឆ្នាំសម្រាប់រយៈពេលបីឆ្នាំ ត្រូវបានបន្តអនុវត្តចាប់តាំងពីពេលនោះមក ។ *កម្មវិធីវិនិយោគសាធារណៈ* ត្រូវបានប្រើប្រាស់ដោយរាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា សម្រាប់កៀរគរធនធានពី *ដៃគូអភិវឌ្ឍន៍ក្រៅប្រទេស*[១] ។ គោលបំណងដើមនៃការងារនេះ គឺការបន្ស៊ីគ្នារវាងថវិកាប្រចាំឆ្នាំរបស់រាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា និង *កម្មវិធីវិនិយោគសាធារណៈ* ។

១.០៤ នាចុងដំណាក់កាលនៃផែនការប្រាំឆ្នាំលើកទី១ ផែនការប្រាំឆ្នាំលើកទី២ សម្រាប់ដំណាក់កាលឆ្នាំ២០០១-២០០៥ ត្រូវបានរៀបចំឡើង ហើយផែនការនេះបានកំណត់នូវចំណុចដៅអភិវឌ្ឍន៍ជាច្រើន ដែលត្រូវធ្វើឱ្យសម្រេចបាននាឆ្នាំ២០០៥ ។ គោលដៅចម្បងនៃផែនការនេះមានលក្ខណៈស្ទើរតែដូចគ្នានឹងគោលដៅនៃផែនការប្រាំឆ្នាំលើកទី១ ។

១.០៥ ចាប់តាំងពីផែនការប្រាំឆ្នាំលើកទី២ ត្រូវបានចាប់ផ្តើមអនុវត្តពីឆ្នាំ២០០១មក ក្របខ័ណ្ឌនៃការងារអភិវឌ្ឍន៍ចម្បងសំខាន់ និងមានលក្ខណៈជឿនលឿន ចំនួនបីបានកើតមានឡើង ។ ការប្រជុំកំពូលសហប្រជាជាតិប្រចាំសហស្សវត្សរ៍ជាប្រវត្តិសាស្ត្រក្នុងឆ្នាំ២០០០ បានប្រកាសអំពីគោលដៅអភិវឌ្ឍន៍សហស្សវត្សរ៍ ដែលត្រូវធ្វើឱ្យសម្រេចបានដោយប្រទេសទាំងអស់នាឆ្នាំ២០១៥ ។ ផ្អែកតាមស្មារតីខាងលើនេះ កម្ពុជាបានកំណត់នូវគោលដៅអភិវឌ្ឍន៍សហស្សវត្សរ៍របស់ខ្លួន ដែលហៅថា *គោលដៅអភិវឌ្ឍន៍សហស្សវត្សរ៍កម្ពុជា (គអសក)*[២] ដោយផ្តោតការយកចិត្តទុកដាក់លើការកាត់បន្ថយភាពក្រីក្រ ។ គោលដៅទាំងនេះ គឺជាអាទិភាពខ្ពស់បំផុតចំពោះរាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា ។ ទន្ទឹមនេះ *យុទ្ធសាស្ត្រជាតិកាត់បន្ថយភាពក្រីក្រ* ត្រូវបានរៀបចំឡើងនិងអនុម័តនៅក្នុងខែធ្នូ ឆ្នាំ២០០២ ។ ជាមួយគ្នានេះ ការងារដំបូងបង្អស់ ដែលរាជរដ្ឋាភិបាលជាប់ឆ្នោតថ្មី បានធ្វើក្នុងឆ្នាំ២០០៤ គឺត្រូវកំណត់យកនូវយុទ្ធសាស្ត្រមួយ ដែលមានលក្ខណៈគ្រប់ជ្រុងជ្រោយ ច្បាស់លាស់ និងផ្តោតចំបញ្ហាសម្រាប់ការអភិវឌ្ឍនាពេលអនាគត ។ យុទ្ធសាស្ត្រនេះមានឈ្មោះថា *"យុទ្ធសាស្ត្រចតុកោណ"* សម្រាប់កំណើន ការងារ សមធម៌ និង

---

[១] *ដៃគូអភិវឌ្ឍន៍ក្រៅប្រទេស :* អង្គការអន្តរជាតិ អង្គការពហុភាគី អង្គការតំបន់ អង្គការទ្វេភាគី និងអង្គការក្រៅរដ្ឋាភិបាល ដែលផ្តល់ជំនួយដល់កម្ពុជា

[២] សូមមើលឧបសម្ព័ន្ធ ១:១

ប្រសិទ្ធភាព ដែលរំលេចឡើងជាគំនូសតាងមួយ ផ្សំដោយចតុកោណស្នូលមួយពាក់ព័ន្ធនឹងអភិបាលកិច្ចល្អ ដែលស្ថិតនៅចំកណ្តាលក្របខ័ណ្ឌបរិស្ថានសម្រាប់ការអនុវត្តយុទ្ធសាស្ត្រទាំងមូល ព្រមទាំងចតុកោណបួនផ្សេងទៀត ដែលមានលក្ខណៈជាយុទ្ធសាស្ត្រសម្រាប់ជំរុញកំណើន[១] ។

១.០៦ ដំណាក់កាលនៃការអនុវត្តផែនការប្រាំឆ្នាំលើកទី២ បានបញ្ចប់នាខែធ្នូ ឆ្នាំ២០០៥ ហើយរាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា កំពុងតម្រង់ទិសក្នុងការធ្វើផែនការសម្រាប់កំណើនក្នុងរយៈពេលប្រាំឆ្នាំខាងមុខ ។ ទន្ទឹមនេះ នៅក្នុងការរៀបចំផែនការសម្រាប់ដំណាក់កាលឆ្នាំ២០០៦-២០១០ រាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា បានសម្រេចប្តូរពីវិធីសាស្ត្រធ្វើផែនការមួយដែលមានលក្ខណៈសាមញ្ញនិងទូលំទូលាយ ទៅវិធីសាស្ត្រមួយទៀតដែលប្រមូលផ្តុំតែលើគោលដៅនិងសកម្មភាពជាយុទ្ធសាស្ត្រ ។ ហេតុដូចនេះ ផែនការប្រាំឆ្នាំលើកទី៣នេះមានឈ្មោះថា *ផែនការយុទ្ធសាស្ត្រអភិវឌ្ឍន៍ជាតិ (ផយអជ)២០០៦-២០១០* ។ ផែនការនេះ នឹងផ្តុំនូវចំណុចសំខាន់ៗរបស់ឯកសារទាំងអស់ដែលបានលើកឡើង នៅក្នុងកថាខ័ណ្ឌ១.០៥ ។ *រាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា ចាត់ទុកផែនការនេះថាជាឯកសារយោងនិងឯកសារណែនាំតែមួយ សម្រាប់ការអនុវត្តទៅតាមគោលដៅ ចំណុចដៅ និងសកម្មភាពជាអាទិភាព ទាំងឡាយសម្រាប់រយៈពេល ប្រាំឆ្នាំខាងមុខ (២០០៦-២០១០)* ។

១.០៧ គោលដៅសម្រាប់រយៈពេលមធ្យមប្រាំឆ្នាំខាងមុខ មានភាពច្បាស់លាស់ ដូចជា ការសម្រេចនូវចំណុចដៅបណ្តោះអាសន្នសម្រាប់ឆ្នាំ២០១០ របស់គោលដៅអភិវឌ្ឍន៍សហស្សវត្សរ៍កម្ពុជា ដែលសំដៅដល់ការកាត់បន្ថយភាពក្រីក្រ ដោយគិតគូរដល់គោលគំនិតទាំងឡាយ ដែលបានលើកឡើងនៅក្នុង*យុទ្ធសាស្ត្រជាតិកាត់បន្ថយភាពក្រីក្រ* រួមជាមួយនឹងសមិទ្ធផលចាំបាច់ៗក្នុងវិស័យម៉ាក្រូសេដ្ឋកិច្ច វិស័យផលិតកម្ម និងវិស័យសេវាកម្ម ។ យុទ្ធសាស្ត្រ ទាំងឡាយដែលត្រូវអនុវត្ត ក៏ត្រូវបានលើកឡើងដោយ យុទ្ធសាស្ត្រចតុកោណផងដែរ ។ ឥឡូវនេះ ភាពចាំបាច់ក្នុងការរៀបចំផែនការថ្មីនេះ គឺត្រូវច្របាច់បញ្ចូលគ្នានូវទស្សនៈទាំងអស់ដែលមាន តាមរបៀបមួយដែលមានលក្ខណៈប្រទាក់ក្រឡាគ្នានិងមានតុល្យភាព និងត្រូវផ្តោតលើអនាគតនិងសកម្មភាពទាំងឡាយដែលត្រូវអនុវត្តជាលក្ខណៈសរុបរួមគ្នា ដោយផ្តើមចេញពីទស្សនៈជាតិ ជាជាងចេញពីទស្សនៈវិស័យសុទ្ធសាធ ។ ទន្ទឹមនឹងនេះ ភាពចាំបាច់ក្នុងការរៀបចំផែនការនេះ គឺត្រូវធ្វើចំណាត់អាទិភាពរបស់គោលដៅនិងចំណុចដៅ នៅក្នុងចំណោមគោលដៅនិងចំណុចដៅទាំងឡាយដែលមានការប្រជែងគ្នាដើម្បីដណ្តើមយកអាទិភាពខ្ពស់រៀងៗខ្លួន ត្រូវផ្តោតតែលើយុទ្ធសាស្ត្រនិងសកម្មភាពពិសេសៗ ត្រូវគិតគូរដល់តម្លៃដែលត្រូវចំណាយ ហើយត្រូវធ្វើការបែងចែកធនធានទាំងឡាយ ។ ឥឡូវនេះ គឺជាពេលវេលាដែលត្រូវចាប់ផ្តើមធ្វើឱ្យសម្រេចបាននូវគោលដៅរបស់ *ផយអជ* តាមរយៈ ការដាក់ឱ្យដំណើរការនូវ *យុទ្ធសាស្ត្រចតុកោណ* ។

---

[១] សូមមើលគំនូសបំព្រួញស្តីពី *"យុទ្ធសាស្ត្រចតុកោណ"*

deNIrkarrbsEpnkaryTsa®sGPvDÆnCat

១.០៨ ផ្តើមចេញពីការផ្តោតការយកចិត្តទុកដាក់លើលទ្ធផល ការពិគ្រោះយោបល់ដ៏ទូលំទូលាយជាច្រើន ត្រូវបានធ្វើឡើងនៅក្នុងចំណោមអ្នកមានចំណែកពាក់ព័ន្ធទាំងអស់ (ក្រសួង-ស្ថាប័នរាជរដ្ឋាភិបាល ស្ថាប័នផ្តល់ជំនួយ ឬ ដៃគូអភិវឌ្ឍន៍ក្រៅប្រទេស អង្គការក្រៅរដ្ឋាភិបាល អង្គការសង្គមស៊ីវិល) ដើម្បីមានការឯកភាពគ្នាលើបណ្តាគោលដៅអាទិភាពរួម ដែលត្រូវសម្រេចឱ្យបាននៅក្នុងដំណាក់កាលរបស់ *ផយអជ* ។ សិក្ខាសាលាជាច្រើនត្រូវបានរៀបចំឡើង ដើម្បីផ្តល់ឱកាសឱ្យអ្នកមានចំណែកពាក់ព័ន្ធទាំងអស់ អាចពិនិត្យមើលរួមគ្នាលើគោលដៅរបស់ *ផយអជ* និងឧបស័គ្គទាំងឡាយដែលត្រូវជំនះ ដើម្បីសម្រេចបានគោលដៅទាំងនោះ ។ ដំណើរការដែលមានការចូលរួមទូលំទូលាយ បែបនេះមិនត្រឹមតែមានសារៈប្រយោជន៍ក្នុងការទទួលបាននូវគំនិតនិងយោបល់ មកពីមជ្ឈដ្ឋានផ្សេងៗគ្នាជាច្រើនតែប៉ុណ្ណោះទេ គឺថែមទាំងមានសារៈសំខាន់ក្នុងការជួយឱ្យអ្នកចូលរួមទាំងអស់ អាចពិនិត្យមើលគោលដៅទាំងឡាយបានទូលំទូលាយជាងមុន ដើម្បីអាចមើលឃើញចំណងទាក់ទងគ្នាទៅវិញទៅមករបស់គោលដៅទាំងនោះ ជាជាងពិនិត្យមើលបញ្ហាទាំងនោះ តែពីទស្សនៈតាមវិស័យឬករណីពិសេសណាមួយ ។ តារាងម៉ាទ្រីសលទ្ធផលមួយ ដែលត្រូវបានកែលម្អនៅក្នុងការពិគ្រោះយោបល់ទាំងនោះ បានជួយសម្រិតសម្រាំងឱ្យមានទិសដៅនិងគោលដៅអាចវាស់វែងបាន ដែលត្រូវធ្វើឱ្យបានសម្រេចតាមរយៈ *ផយអជ* ព្រមទាំងសកម្មភាពអាទិភាពដែលត្រូវការជាចាំបាច់ ដើម្បីធ្វើឱ្យសម្រេចបាននូវគោលដៅទាំងនោះ ក៏ដូចជា ដើម្បីជំនះឧបស័គ្គធំៗ ។ សេចក្តីព្រាង *ផយអជ* ត្រូវបានយកមកពិភាក្សាយ៉ាងល្អិតល្អន់នៅក្នុងរាជរដ្ឋាភិបាល តាមរយៈយន្តការពិគ្រោះយោបល់ជាលក្ខណៈអន្តរស្ថាប័ន ។ សេចក្តីព្រាង *ផយអជ* ក៏ត្រូវបានយកទៅពិភាក្សាផ្លាស់ប្តូរយោបល់ជាមួយដៃគូអភិវឌ្ឍន៍ក្រៅប្រទេសផងដែរ ។ បន្ទាប់មក សេចក្តីព្រាងកែសម្រួល ត្រូវបានយកមកពិភាក្សាជាចំហជាមួយអ្នកមានចំណែកពាក់ព័ន្ធទាំងអស់នៅក្នុងសិក្ខាសាលាជាតិ ។ សេចក្តីព្រាងចុងក្រោយ ឆ្លុះបញ្ចាំងអំពីការចូលរួមចំណែកទាំងអស់ ដែលបានមកពីដំណើរការពិគ្រោះយោបល់ទាំងនេះ ។

bBaaGaTPaBngxmsarrbsEpnkaryTsa®sGPvDÆnCat

១.០៩ រាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជាបានចាត់ទុក *ផយអជ ២០០៦-២០១០* ថាជា ឧបករណ៍មួយសម្រាប់តម្រង់ទិសនិងសម្រាប់យកទៅអនុវត្ត ដើម្បីសម្រេចបានទិសដៅ គោលដៅ និងចំណុចដៅ ដូចបានពោលពីខាងលើ ។ ផែនការនេះ គឺជាឯកសារមួយ *"សម្រាប់និងដោយកម្ពុជាទាំងមូល"* ។ ផែនការនេះ មិនមែនជាឯកសារសម្រាប់ការសិក្សានៅឧត្តមសិក្សាឡើយ ហើយជាឯកសារមួយ *ដែលមានប្រយោជន៍* សម្រាប់ធ្វើឱ្យសម្រេចបាន*នាឆ្នាំ២០១០ នូវចំណុចដៅពិសេសៗរបស់ជាតិ ដែលមានអាទិភាពខ្ពស់និងមានលក្ខណៈប្រាកដនិយម* ដើម្បីឈានទៅសម្រេចបណ្តាគោលដៅសម្រាប់រយៈពេលមួយវែងជាង ដោយប្រើប្រាស់ក្របខ័ណ្ឌយុទ្ធសាស្ត្រចតុកោណ ។ ការផ្តោតការយកចិត្តទុកដាក់របស់*ផយអជ* គឺសំដៅជាសំខាន់ទៅលើលទ្ធផល (ផលប៉ះពាល់) ដែលត្រូវសម្រេចឱ្យបានហើយនឹង

មិនសង្កត់ធ្ងន់តែទៅលើធាតុចូល សកម្មភាព និងដំណើរការនោះឡើយ ។ លើសពីនេះ *ផយអជ* គឺជាឯកសារមួយខ្លី មានន័យច្បាស់លាស់ ហើយមិនមានលក្ខណៈពិពណ៌នាច្រើនហួសហេតុ ។ *ឯកសារនេះលើកឡើងនិងផ្តោតលើគោលដៅ យុទ្ធសាស្ត្រ ចំណុចដៅ និងសកម្មភាពសំខាន់ៗបំផុត ហើយទុកឱ្យការងារលម្អិតរៀបចំ និងកំណត់ឡើងនៅក្នុងផែនការតាមវិស័យ និងផែនការថ្នាក់ក្រោមជាតិ ដោយផ្អែកលើបណ្តាអាទិភាពជាតិ*[១] ។

១.១០ *ផយអជ* កំណត់និងលើកឡើងនូវ :

- ទិសដៅចម្បងសម្រាប់រយៈពេលមធ្យម ។
- គោលដៅដែលមានអាទិភាពខ្ពស់ មានលក្ខណៈជាយុទ្ធសាស្ត្រ និងអាចវាស់វែងបាន និងចំណុចដៅដែលត្រូវសម្រេចបាននៅទូទាំងប្រទេស ក្នុងរយៈពេលប្រាំឆ្នាំខាងមុខ ។
- យុទ្ធសាស្ត្រជាអាទិភាពដែលត្រូវការជាចាំបាច់ និងសកម្មភាពដែលត្រូវធ្វើ ។
- ការវិនិយោគជាអាទិភាពដែលត្រូវការជាចាំបាច់ និងការបែងចែកធនធាន និងការរៀបចំកម្មវិធីប្រើប្រាស់ធនធាន តាមវិស័យ ។
- ធនធានដែលអាចមាន ។
- យន្តការតាមដានត្រួតពិនិត្យនិងវាយតម្លៃ សម្រាប់ការវាស់វែងជាប្រចាំនូវវឌ្ឍនភាព និងសម្រាប់ជួយបង្កលក្ខណៈងាយស្រួល ដល់ការកែតម្រូវ ដែលចាំបាច់នាពាក់កណ្តាលអាណត្តិ ។

១.១១ *ផយអជ ត្រូវបានរៀបចំឡើង ផ្អែកតាមទម្រង់ក្របខ័ណ្ឌយុទ្ធសាស្ត្រចតុកោណ ដោយចងក្រងទស្សនៈនៃការអភិវឌ្ឍទៅតាមវិស័យ មិនមែនទៅតាមក្រសួង-ស្ថាប័នទេ* ។ នៅក្នុងវិស័យមួយចំនួន គោលដៅដែលមានលក្ខណៈលម្អិតជាងនិងអនុគោលដៅទាំងឡាយសម្រាប់វិស័យនីមួយៗ ត្រូវបានរៀបចំឡើងរួចមកហើយ ហើយនៅក្នុងវិស័យមួយចំនួនទៀត ផែនការយុទ្ធសាស្ត្រតាមវិស័យ នឹងត្រូវរៀបចំឡើងក្នុងពេលឆាប់ៗនេះ[២] ។ ដូចគ្នានេះដែរ បណ្តាខេត្ត-ក្រុង ស្រុក-ខ័ណ្ឌ និងឃុំ-សង្កាត់ នឹងយកទិសដៅនិងគោលដៅជាតិទៅលម្អិតឱ្យទៅជាទិសដៅនិងគោលដៅ ដែលពាក់ព័ន្ធនឹងស្ថានភាពជាក់ស្តែងរបស់មូលដ្ឋានខ្លួន ហើយរៀបចំគោលដៅលម្អិតដែលអាចវាស់វែងបាន (រួមទាំងគោលដៅអភិវឌ្ឍន៍សហស្សវត្សរ៍កម្ពុជានៅថ្នាក់ឃុំ-សង្កាត់) ព្រមទាំង ផែនការសម្រាប់ដោះស្រាយតម្រូវការអភិវឌ្ឍន៍ជាអាទិភាពក្នុងមូលដ្ឋានរៀងៗខ្លួន[៣] ដោយប្រើប្រាស់ថវិកាដែលកំពុងត្រូវបានផ្តល់ឱ្យនៅក្នុងក្របខ័ណ្ឌគោលនយោបាយវិមជ្ឈការនិងវិសហមជ្ឈការ ដែលត្រូវបានពង្រីកនិងលើកកម្ពស់

---

[១] សូមយោងទៅឯកសារផែនការតាមវិស័យសម្រាប់ព័ត៌មានលម្អិតជាងនេះ ។

[២] ឯកសារទាំងនេះនឹងត្រូវរៀបចំនិងបញ្ចប់ ដោយមានការពិគ្រោះយោបល់ជាមួយនឹងមានចំណែកពាក់ព័ន្ធទាំងអស់ ត្រឹមខែមេសា ឆ្នាំ២០០៦ ។

[៣] នៅក្នុងតំណាក់កាលពីខែមករាដល់មេសា ឆ្នាំ២០០៦ ក្រសួងផែនការនឹងរៀបចំការប្រជុំពិគ្រោះយោបល់នៅថ្នាក់ក្រោមជាតិ ដើម្បីជួយរៀបចំផែនការថ្នាក់មូលដ្ឋាន សំដៅសម្រេចឱ្យបាននូវគោលដៅរបស់ *ផយអជ* ។

ក្នុងពេលថ្មីៗនេះ ។ ការពូតផ្គុំនូវការខិតខំប្រឹងប្រែងទាំងនេះ អាចនឹងជួយឱ្យទទួលបានលទ្ធផលទាំងឡាយ ដែលបានគ្រោងទុកនៅក្នុង*ផយអជ* ។

១.១២ *ផយអជ* គឺជា *ឧបករណ៍ដ៏មានសារៈប្រយោជន៍មួយសម្រាប់បម្រើឱ្យការអនុវត្ត ដោយផ្ដោតលើលទ្ធផល* ហើយមានទិសដៅច្បាស់លាស់ ក្នុងការ :

- លើកកម្ពស់យ៉ាងឆាប់រហ័ស នូវជីវភាពរស់នៅរបស់ប្រជាជនកម្ពុជាទាំងអស់ ។
- ផ្ដោតការយកចិត្តទុកដាក់ខ្លាំងជាងមុន លើការកាត់បន្ថយកម្រិតភាពក្រីក្រ តាមរបៀបមួយដែលអាចវាស់វែងបាននិងដែលផ្ដល់ផលប្រយោជន៍ពិតប្រាកដដល់អ្នកក្រីក្រ ជាពិសេស នៅតំបន់ជនបទ ដែលភាពក្រីក្រនៅមានកម្រិតខ្ពស់ ។

១.១៣ *ផយអជ* ត្រូវបានច្របាច់បញ្ចូលគ្នានូវគោលដៅទាំងឡាយរបស់ *គោលដៅអភិវឌ្ឍន៍សហស្សវត្សរ៍កម្ពុជា* និង *យុទ្ធសាស្ត្រជាតិកាត់បន្ថយភាពក្រីក្រ* ព្រមទាំងកំណត់អាទិភាពសម្រាប់គោលដៅទាំងនោះ ហើយ*ផយអជ* មាន គោលបំណងដើម្បី :

- តម្រឹមតម្រង់យុទ្ធសាស្ត្រនិងវដ្តនៃការងារផែនការតាមវិស័យ ទៅនឹងទស្សនទានរួមនៃការងារអភិវឌ្ឍន៍រយៈពេលវែង របស់រាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា ។
- ផ្ដល់នូវការតម្រង់ទិសនិងធ្វើជាមូលដ្ឋានសម្រាប់ កម្មវិធីវិនិយោគបីឆ្នាំរំកិលនិងថវិកាប្រចាំឆ្នាំ នៅពេលអនាគត ដើម្បីធ្វើឱ្យការវិភាជន៍ថវិកានិងការអនុវត្ត បានស្របទៅនឹងការធ្វើឱ្យសម្រេចបានគោលដៅទាំងឡាយរបស់ជាតិ ។
- ផ្ដល់ការតម្រង់ទិសដល់កំណែទម្រង់ស្ថាប័ន និងការរៀបចំគោលនយោបាយ ជាលក្ខណៈអន្តរវិស័យ ។
- ជួយដល់ដៃគូអភិវឌ្ឍន៍ក្រៅប្រទេស ដើម្បីធ្វើការតម្រឹមតម្រង់និងធ្វើសុខុដុមនីយកម្មការខិតខំប្រឹងប្រែងរបស់ខ្លួន សំដៅបង្កឱ្យមានភាពប្រសើរជាងមុននៃប្រសិទ្ធភាពរបស់ជំនួយ ដោយអនុវត្តតាមក្របខ័ណ្ឌគោលដៅ និងអាទិភាព ជាយុទ្ធសាស្ត្រទាំងឡាយ ដែលរៀបចំឡើងដោយជាតិទាំងមូលនិងដែលមានរាជរដ្ឋាភិបាលជាម្ចាស់ ដោយផ្ដោតលើគណនេយ្យភាពទាំងសងខាង ហើយផ្ទេរឱ្យបានកាន់តែច្រើនជាងមុន ទៅយន្តការទាំងឡាយ ដូចជា *អភិក្រមគ្រប់គ្រងទូទាំងវិស័យ* សម្រាប់ការផ្ដល់ជំនួយ ដែលអាចនាំឱ្យឈានទៅដល់ការគាំទ្រថវិកា ដែលជាទម្រង់មួយដ៏សមស្រប ក្នុងការផ្ដល់ជំនួយក្រៅប្រទេស ។
- ជួយទាក់ទាញនិងតម្រង់ការវិនិយោគរបស់វិស័យឯកជន សម្រាប់ការអនុវត្តគោលនយោបាយ អាទិភាព និងយុទ្ធសាស្ត្ររបស់រាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា ដើម្បីការអភិវឌ្ឍសេដ្ឋកិច្ច-សង្គមកិច្ច ។

១.១៤ នៅកម្ពុជា ការកាត់បន្ថយភាពក្រីក្រ នឹងអាចទទួលបានជោគជ័យដ៏ធំនិងឆាប់បំផុត តាមរយៈការធ្វើឱ្យមានការអភិវឌ្ឍនៅតំបន់ជនបទ ដែលមានអ្នកក្រីក្រភាគច្រើនបំផុតរស់នៅ ។ ដូច្នេះ *ផយអជ* នឹងបន្តកំណត់ការបែងចែកធនធានជាង៦០ភាគរយ ទៅឱ្យតំបន់ជនបទ ដោយបង្កើនការយកចិត្តទុកដាក់ទៅឱ្យផ្នែកផលិត ដូចជា វិស័យកសិកម្ម ការអភិវឌ្ឍជនបទ ហើយទៅឱ្យវិស័យសុខាភិបាលនិងអប់រំ ដើម្បីបង្កើននិងលើកកម្ពស់ធនធានមនុស្ស ព្រមទាំងការរួមចំណែកប្រសើរជាងមុន នៅក្នុងដំណើរការរួមនៃកិច្ចអភិវឌ្ឍ ។

១.១៥ សម្មតិកម្មជាច្រើនដែលមាននៅក្នុង *ផយអជ* ចំពោះបញ្ហាចំណាយថវិកាសរុបដែលចាំបាច់នៅក្នុងដំណាក់កាលនៃផែនការនេះ (២០០៦-២០១០) និងធនធានទាំងឡាយដែលអាចមានសម្រាប់ការចំណាយខាងលើ គឺផ្អែកលើការព្យាករណ៍ម៉ាក្រូសេដ្ឋកិច្ចដែលមានការឯកភាពពីមូលនិធិរូបិយវត្ថុអន្តរជាតិ និងផ្អែកលើរបៀបមួយដ៏ល្អបំផុត ក្នុងការបែងចែកថវិកាដែលត្រូវចំណាយសម្រាប់វិស័យនានា ទាំងសម្រាប់ការធ្វើឱ្យមានការអភិវឌ្ឍសេដ្ឋកិច្ច-សង្គមកិច្ច និងទាំងសម្រាប់ការធ្វើឱ្យសម្រេចបានការកាត់បន្ថយភាពក្រីក្រ និងចំណុចដៅទាំងឡាយរបស់ *គអសក* ។ ជាការពិត ហានិភ័យមួយចំនួនដែលមិនអាចគេចបាននិងមិនអាចដឹងមុនបាន នឹងអាចកើតមានឡើង ហើយអាចជះឥទ្ធិពលដល់សម្មតិកម្មទាំងនេះ ដូចដែលបានលើកឡើងនៅក្នុងជំពូក៤ ជំពូក៥ និងជំពូក៦ ។

១.១៦ សម្រាប់ការអនុវត្ត *ផយអជ* ប្រកបដោយជោគជ័យ និងដើម្បីឱ្យការកែតម្រូវជាចាំបាច់អាចធ្វើឡើងបាន ការតាមដានត្រួតពិនិត្យនិងការវាយតម្លៃយ៉ាងទៀងទាត់ ទាន់ពេល និងច្បាស់លាស់ ត្រូវបានទទួលស្គាល់ថាជាការងារសំខាន់ ដែលត្រូវយកចិត្តទុកដាក់ ។ អាស្រ័យហេតុនេះ ផែនការនេះត្រូវបានចាត់ទុកថាជាឯកសារមួយមានលក្ខណៈអាចកែតម្រូវបាន ដែលត្រូវតាមដានត្រួតពិនិត្យនិងវាយតម្លៃយ៉ាងទៀងទាត់ចំពោះវឌ្ឍនភាព ហើយដែលត្រូវពិនិត្យមើលឡើងវិញនិងកែតម្រូវ ដើម្បីបង្ហាញពីទិន្នន័យថ្មីៗ[១] និងដើម្បីតម្រឹមតម្រង់សកម្មភាពទាំងឡាយប្រចាំឆ្នាំ ។ របាយការណ៍ប្រចាំឆ្នាំស្តីពីវឌ្ឍនភាព កង្វះខាត និងសកម្មភាពសម្រាប់កែតម្រូវ នឹងត្រូវរៀបចំឡើង សម្រាប់ការផ្សព្វផ្សាយនិងការពិគ្រោះយោបល់ ។

១.១៧ ភ្ជាប់ជាមួយនឹងស្ថានភាពរួមដូចបានពោលពីខាងលើ ជំពូកទាំងឡាយដែលមានជាបន្តទៀត នឹងលើកឡើងពីខ្លឹមសារលម្អិតរបស់ *ផយអជ* :

---

[១] ទិន្នន័យទាំងអស់ដែលបានយកមកប្រើប្រាស់រហូតមកដល់ពេលបញ្ចប់ឯកសារនេះ គឺជាទិន្នន័យថ្មីៗបំផុតដែលមាន រួមទាំងទិន្នន័យដែលបានមកពីការធ្វើអង្កេតសេដ្ឋកិច្ច-សង្គមកិច្ចកម្ពុជាឆ្នាំ២០០៣-២០០៤ ដែលត្រូវបានយកមកបង្ហាញរួចហើយកាលពីថ្ងៃទី០១ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០០៥ តែមិនទាន់បោះពុម្ពផ្សាយ ។ ទិន្នន័យថ្មីៗ អាចត្រូវបានមកពីការច្របាច់បញ្ចូលគ្នានូវលទ្ធផលនៃការសិក្សានិងការអង្កេតផ្សេងទៀត ដោយរួមទាំងការអង្កេតពីរដែលកំពុងដំណើរការ គឺអង្កេតសុខភាពនិងប្រជាសាស្ត្រកម្ពុជាឆ្នាំ២០០៥ និងការវាយតម្លៃភាពក្រីក្រដោយមានការចូលរួម ដែលបានរៀបចំដោយវិទ្យាស្ថានបណ្តុះបណ្តាលនិង ស្រាវជ្រាវ ដើម្បីអភិវឌ្ឍកម្ពុជា ។

- CBk 2 : វឌ្ឍនភាពដែលមានកន្លងមក និងស្ថានភាពបច្ចុប្បន្ន (២០០៥)
- CBk 3 ³ គោលដៅនិងចំណុចដៅអាទិភាព
- CBk 4 ³ យុទ្ធសាស្ត្រនិងសកម្មភាពសំខាន់ៗ
- CBk 5 ³ ចំណាយ ធនធាន និង ការរៀបចំកម្មវិធី
- CBk 6 ³ ការតាមដានត្រួតពិនិត្យនិងការវាយតម្លៃ
- CBk 7 ³ សេចក្តីសន្និដ្ឋាន

ជំពូក ២

វឌ្ឍនភាពដែលមានកន្លងមក និងស្ថានភាពបច្ចុប្បន្ន

២.០១ ក្នុងការវាយតម្លៃលើស្ថានភាពនិងតម្រូវការសម្រាប់ពេលអនាគត លើសក្តានុពល និងលើលទ្ធភាពនានារបស់កម្ពុជា ដោយផ្តើមចេញពីទស្សនៈវិស័យណាមួយ ជាទូទៅប្រជាជនកម្ពុជានិងពិភពលោកទាំងមូល នឹងចងចាំជានិច្ចពីអតីតកាលរបស់ប្រទេស ។ ជាការពិត វឌ្ឍនភាពក្នុងពេលកន្លងមក គឺជាសូចនាករមួយ ដែលអាចបង្ហាញពីភាពច្បាស់លាស់នៃទស្សនៈរបស់ប្រទេស ពីជំហរឹងមាំក្នុងការប្តេជ្ញាចិត្ត ពីការខិតខំប្រឹងប្រែង ដោយខ្ជាប់ខ្ជួន និងពីស្មារតីរបស់ប្រជាជនក្នុងការរើខ្លួនចេញឱ្យផុតពីការលំបាកទាំងនេះ ។ យើងមិនត្រឹមតែក្រឡេកមើលផ្លូវដ៏វែងឆ្ងាយដែលត្រូវដើរទៅមុខ និងចំណុចខ្វះខាតជាក់ស្តែងជាច្រើនដែលបានបង្កឡើងដោយអតីតកាលប៉ុណ្ណោះទេ ប៉ុន្តែយើងក៏ត្រូវឱ្យតម្លៃដល់ចម្ងាយផ្លូវដ៏វែង ដែលយើងសម្រេចបានតែក្នុងរយៈពេលដ៏ខ្លី ប្រមាណមួយភាគបួននៃទសវត្សរ៍ប៉ុណ្ណោះ បើប្រៀបធៀបនឹងប្រជាជាតិមួយផ្សេងទៀតក្នុងពិភពលោក ដែលបានជួបការខូចខាតក្នុងទំហំមួយស្រដៀងគ្នា ដែលមិនអាចនឹកស្មានដល់និងមិនធ្លាប់មានពីមុន។

២.០២ ដំណាក់កាលបីដាច់ៗពីគ្នានៃវឌ្ឍនភាព អាចត្រូវបានមើលឃើញក្នុងអតីតកាលថ្មីៗរបស់កម្ពុជា ។ ដំណាក់កាលទី១ ដែលគិតចាប់ពីឆ្នាំ១៩៧៩ ដល់ ឆ្នាំ១៩៩២ គឺជាដំណាក់កាលនៃការផុសចេញពីរបបប្រល័យពូជសាសន៍ដែលគ្រប់គ្រងប្រទេសរយៈពេលជិតបួនឆ្នាំ ។ រាល់អ្វីៗត្រូវចាប់ផ្តើមជាថ្មីពីលេខសូន្យ ។ ជាមួយនឹងសេចក្តីសង្ឃឹមនិងស្មារតីព្យាយាម និងក្នុងស្ថានភាពនៃការដាក់ឱ្យនៅក្នុងភាពឯកោពីអន្តរជាតិ ប្រទេសជាតិត្រូវបានស្តារឡើងវិញដោយខ្លួនឯងនិងឈានដល់ដំណាក់កាលមួយដែលមានស្ថេរភាព ប៉ុន្តែស្លាកស្នាមនិងកេរ្តិ៍ដំណែលនៃអតីតកាលនៅតែបន្តមាន ដែលស្តែងឡើងតាមរយៈ កង្វះខាតកំលាំងពលកម្មជំនាញ ។ ដំណាក់កាលទី២ ដែលគិតចាប់ពីឆ្នាំ១៩៩៣ ដល់ ឆ្នាំ១៩៩៧ គឺជារយៈពេលវេលាដែលប្រទេសជាតិ ត្រូវរងភ្លាមៗនូវឥទ្ធិពលនៃវិបត្តិ២ដែលមិនទាក់ទងគ្នា និងកើតឡើងស្ទើរតែក្នុងពេលដំណាលគ្នា ពោលគឺវិបត្តិសេដ្ឋកិច្ចនៅអាស៊ីបូព៌ា ដែលជាវិបត្តិក្រៅប្រទេស និងវិបត្តិក្នុងប្រទេសនាពាក់កណ្តាលឆ្នាំ១៩៩៧ ដែលបានរំខានដល់ការលូតលាស់ផ្នែកសេដ្ឋកិច្ច ។ ដំណាក់កាលទី៣ ដែលគិតចាប់ពីឆ្នាំ១៩៩៨មកដល់ពេលនេះ បានចាប់ផ្តើមជាមួយនឹងការបង្កើតរាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជាអាណត្តិទី២ គឺជារយៈពេលមួយ ដែលមានសន្តិភាពស្ថេរភាព ព្រមទាំងកំណើននិងវឌ្ឍនភាព ដែលកើតមានឡើងជាបន្តបន្ទាប់ ។ ជាការពិត ទោះបីជាការងារភាគច្រើនបំផុត ដែលមានរហូតមកដល់ឆ្នាំ១៩៩៧ មានលក្ខណៈជា ការស្តារឡើងវិញ ឬការខំប្រឹងប្រែងដើម្បី *"ផ្សះផ្សារ"* ក៏ដោយ ការងារដែលបានចាប់ផ្តើមក្នុងឆ្នាំ១៩៩៨ នៅតែជាការងារស្តារឡើងវិញនៅឡើយ ។ ទន្ទឹមពេលដែលការកសាងហេដ្ឋារចនាសម្ព័ន្ធរូបវ័ន្ត

(*ផ្នែករឹង*) បាននិងកំពុងដំណើរការ ការផ្លាស់ប្តូរប្រព័ន្ធច្បាប់និងសេដ្ឋកិច្ច ការពង្រឹងការអភិវឌ្ឍស្ថាប័ននិងទុនសង្គម (*ផ្នែកទន់*) ត្រូវការពេលវេលាយូរអង្វែង ។

២.០៣ ការពិនិត្យមើលលើទិដ្ឋភាពរួមដែលលើកមកបង្ហាញដោយសង្ខេប ផ្តល់នូវមូលដ្ឋានមួយ ដ៏មានសារៈប្រយោជន៍ សម្រាប់ការសិក្សាវិភាគអំពីស្ថានភាពដែលមានលក្ខណៈលម្អិតជាង ។ ទោះបីជាវឌ្ឍនភាពបានកើតពិតប្រាកដនៅក្នុងគ្រប់វិស័យ ហើយការផ្លាស់ប្តូរជាវិជ្ជមាននិងប្រកបដោយភាពជឿនលឿន គឺជាភស្តុតាងដ៏ច្បាស់នៅក្នុងទសវត្សរ៍កន្លងមកក៏ដោយ ជំពូកនេះបង្ហាញតែពីវឌ្ឍនភាពសំខាន់ៗ ដូចខាងក្រោម :

- ការស្តារឡើងវិញនិងការធ្វើឱ្យប្រសើរឡើងនូវសន្តិភាពនិងសន្តិសុខផ្ទៃក្នុង ដែលមិនអាចវាស់វែងដោយងាយស្រួល ប៉ុន្តែ ជាមូលដ្ឋានគ្រឹះដ៏សំខាន់មួយ សម្រាប់សកម្មភាពអភិវឌ្ឍន៍នានា ។
- លទ្ធិប្រជាធិបតេយ្យដែលបានចាក់ឫសរួចហើយ បានផ្តល់ដល់ប្រជាពលរដ្ឋគ្រប់រូប នូវកាលានុវត្តភាពនិងការបញ្ចេញសម្លេងស្មើៗគ្នា ដើម្បីបោះឆ្នោតជ្រើសរើសអ្នកដឹកនាំ សម្រាប់គ្រប់គ្រងប្រទេស ទាំងនៅថ្នាក់ជាតិ និងថ្នាក់ក្រោមជាតិ តាមរយៈពេលកំណត់យ៉ាងទៀងទាត់ ។
- ការកែលម្អចម្បងៗក្នុងការពង្រឹងការអនុវត្តច្បាប់ និងថែរក្សានូវបទបញ្ញត្តិច្បាប់និងសណ្តាប់ធ្នាប់សង្គម ។
- ការធ្វើឱ្យប្រសើរឡើងយ៉ាងច្រើន នៅក្នុងសេរីភាពសម្រាប់បុគ្គលម្នាក់ៗ និងសេរីភាពក្នុងការបញ្ចេញមតិយោបល់ តាមរយៈប្រព័ន្ធឃោសនាទាំងអស់ ។
- កំណើនម៉ាក្រូសេដ្ឋកិច្ចប្រកបដោយស្ថេរភាពនិងគួរឱ្យកត់សម្គាល់ (ក្នុងនោះរួមមាន កំណើន *ផសស* សម្រាប់មនុស្សម្នាក់ៗ ការទប់មិនឱ្យមានការកើនឡើងនៃអតិផរណា) ដែលជំរុញដោយការវិនិយោគឯកជន និងជំនួយពីដៃគូអភិវឌ្ឍន៍ក្រៅប្រទេស ។
- ការធ្វើឱ្យប្រសើរឡើងជាងមុននិងជាប្រចាំ នូវការត្រួតពិនិត្យនិងគ្រប់គ្រងសារពើពន្ធ រួមមាន ការបង្កើនចំណូល និងការបង្វែរចំណាយទៅរកវិស័យសង្គមកិច្ច ។
- ជំរុញការធ្វើសមាហរណកម្មកម្ពុជា ទៅក្នុងតំបន់និងពិភពលោក ។
- ការកាត់បន្ថយបានយ៉ាងច្រើននូវកម្រិតនៃភាពក្រីក្រ នៅក្នុងតំបន់ដែលអាចប្រៀបធៀបគ្នាបាននៅក្នុងអង្កេតសេដ្ឋកិច្ច-សង្គមកិច្ចឆ្នាំ ១៩៩៣-១៩៩៤ និង អង្កេតសេដ្ឋកិច្ច-សង្គមកិច្ចឆ្នាំ ២០០៣-២០០៤ (សូមមើលប្រអប់ ២.១) ។
- ការធ្វើឱ្យប្រសើរឡើងដែលអាចវាស់វែងបានជាច្រើន នៅក្នុងសូចនាករវិស័យសង្គមកិច្ច ដូចជា : (១) ការពង្រីកការអប់រំនៅបឋមសិក្សា (២) ការកាត់បន្ថយអត្រាមរណភាពទារកនិងកុមារអាយុក្រោម ៥ឆ្នាំ (៣) ការកាត់បន្ថយបានយ៉ាងច្រើននូវជម្ងឺឆ្លង ជាពិសេស ហ៊ីវ/អេដស៍ (៤) ការធ្វើឱ្យប្រសើរឡើងនូវការទទួលបានទឹកស្អាតនៅតំបន់ទីប្រជុំជន និងការទទួលបានសេវាអនាម័យនៅតំបន់ជនបទ (៥) ការ

កាត់បន្ថយវិសមភាពយេនឌ័រនៅក្នុងស្ទើរតែគ្រប់វិស័យ ជាពិសេសនៅក្នុងការអប់រំបឋមសិក្សា អក្ខរកម្ម មនុស្សពេញវ័យ និងពលកម្មដែលមានប្រាក់ឈ្នួលនៅក្នុងវិស័យកសិកម្មនិងឧស្សាហកម្ម ។

២.០៤ ការគូសបញ្ជាក់ខាងលើអំពីការខិតខំធ្វើឱ្យប្រសើរឡើងនិងវឌ្ឍនភាពទាំងឡាយ ក៏បានគ្របដណ្តប់លើទិដ្ឋភាពមួយចំនួន ដែលត្រូវដោះស្រាយតាមរយៈ *ផយអជ* ផងដែរ :

- ការកើតមានឡើងនៃភាពក្រីក្រក្នុងកម្រិតប្រមាណ ៤៥.៦ភាគរយ នៅក្នុងតំបន់ដែលមិនបានគ្របដណ្តប់ដោយអង្កេតសេដ្ឋកិច្ច-សង្គមកិច្ចឆ្នាំ១៩៩៣-១៩៩៤ គឺជាបញ្ហាមួយ ហើយត្រូវការនូវការកែតម្រូវ (សូមមើលប្រអប់ ២.១) ។
- កំណើនសេដ្ឋកិច្ចនិងវឌ្ឍនភាពទាំងអស់ បានកើតមានឡើង មិនមែនចាំបាច់ដោយសារមានការប្រមូលផ្តុំការយកចិត្តទុកដាក់ខ្ពស់ (ទោះបីមួយចំណែកធំនៃវឌ្ឍនភាពទាំងនោះ ត្រូវបានបង្កើតឡើង ដោយលក្ខខណ្ឌអំណោយផល ដែលបានបង្កឡើងដោយគោលនយោបាយរបស់រាជរដ្ឋាភិបាល ប្រកបដោយលក្ខណៈវិជ្ជមាននិងជឿនលឿន ក្នុងវិស័យម៉ាក្រូសេដ្ឋកិច្ចនិងសង្គមកិច្ច ក៏ដោយ) ប៉ុន្តែ ដោយសារការវិនិយោគឬចំណាយទាំងឡាយណា (ទោះបីជាក្នុងទ្រង់ទ្រាយតូចតាចឬមិនផ្តោតចំអាទិភាព) ដែលបានរួមចំណែកជំរុញឱ្យមានកំណើន នៅពេលដែលប្រទេសជាតិបានចាប់ផ្តើមពីចំណុចក្រោមសូន្យ ។ ដូច្នេះ ឥឡូវនេះគឺជាពេល ដែលត្រូវតម្រង់ទិសកំណើនឱ្យបានល្អប្រសើរជាងមុន ។
- កំណើនសេដ្ឋកិច្ច មិនបានកើតមានឡើងស្មើគ្នានៅតាមវិស័យនីមួយៗនោះទេ ដោយសារកំណើននេះបានទទួលរងឥទ្ធិពលដោយផ្ទាល់ពីការរីកចម្រើនយ៉ាងខ្លាំងនៃឧស្សាហកម្មកាត់ដេរសម្លៀកបំពាក់ ទេសចរណ៍ និងសំណង់ ។ ដូច្នេះ ស្ថានភាពនេះបានធ្វើឱ្យកំណើនសេដ្ឋកិច្ចងាយរងគ្រោះជាទីបំផុត ជាមួយនឹងវិបត្តិសេដ្ឋកិច្ចក្រៅប្រទេស ។ កំណើនបែបនេះ ត្រូវតែបានពង្រីកនិងពង្រឹង ដើម្បីឱ្យមានចីរភាព សម្រាប់រយៈពេលវែង ។
- កំណើនភាគច្រើនបានកើតឡើងនៅតំបន់ទីប្រជុំជន ដោយប្រមូលផ្តុំយ៉ាងច្រើននៅទីក្រុងភ្នំពេញ ហើយទិសដៅនានារបស់ទេសចរណ៍ មានជាអាទិ៍ សៀមរាបនិងក្រុងព្រះសីហនុ ។ ស្ថានភាពនេះ បង្ហាញឱ្យឃើញថា នៅក្នុងពេលអនាគត ចាំបាច់ត្រូវមានការប្រមូលផ្តុំការយកចិត្តទុកដាក់ឱ្យបានច្រើនជាងមុនជាបន្ទាន់ទៅលើតំបន់ជនបទ ។
- ទោះបីជាមានវឌ្ឍភាពដែលអាចវាស់វែងបាន សូចនាករសុខាភិបាលជាច្រើននៅតែមានកម្រិតទាបនៅឡើយ បើប្រៀបធៀបនឹងបណ្តាប្រទេសដទៃទៀតក្នុងតំបន់ ហើយទន្ទឹមនេះ បញ្ហាជាច្រើនទៀតដូចជាការប្រើប្រាស់គ្រឿងញៀន បាននិងកំពុងលេចឡើងគួរឱ្យកត់សម្គាល់នៅក្នុងចំណោមយុវជន ។

- កំណែទម្រង់អភិបាលកិច្ច (កំណែទម្រង់រដ្ឋបាលសាធារណៈ កំណែទម្រង់វិស័យតុលាការ និងកំណែទម្រង់នៅក្នុងវិស័យដែលចាំបាច់) ពុំមានវឌ្ឍនភាពទៅតាមជំហានដែលចង់បាន ដើម្បីផ្តល់នូវបរិយាកាសចាំបាច់ ដែលអំណោយផលសម្រាប់កំណើន ប្រកបដោយលក្ខណៈល្អប្រសើរជាងមុនច្រើន និងប្រកបដោយសមធម៌ រួមទាំង ការទាក់ទាញវិនិយោគឯកជនសម្រាប់រយៈពេលវែង នៅក្នុងវិស័យផ្សេងៗគ្នាជាច្រើន និងនៅតំបន់ជនបទ ។

២.០៥ ភាពក្រីក្រ : មូលហេតុចម្បងៗដែលបច្ចុប្បន្ននេះកំពុងត្រូវបានជំនះ គឺស្ថិតនៅនឹងឫសគល់នៃកម្រិតដ៏ទាបនៃការអភិវឌ្ឍរបស់កម្ពុជា ហើយបានធ្វើឱ្យប្រជាជនមួយភាគធំស្ថិតនៅក្រោមកម្រិតនៃការប្រើប្រាស់ទំនិញ និងសេវាកម្មនានាដែលចាំបាច់ជាអប្បបរមា សម្រាប់ធ្វើឱ្យពួកគាត់បានរស់នៅពីលើបន្ទាត់នៃភាពក្រីក្រ ។ ភាពក្រីក្របណ្តាលមកពីមូលហេតុជាច្រើនដែលមានទំនាក់ទំនងជាមួយគ្នាទៅវិញទៅមក ដែលបង្កើតឱ្យមានវដ្តនៃភាពរងគ្រោះ ដូចជា (១) តំបន់រស់នៅដាច់ស្រយាល (២) ប្រាក់ចំណូលឬកាលានុវត្តភាពទាប ឬគ្មានប្រាក់ចំណូលឬកាលានុវត្តភាព (៣) ស្ថានភាពសុខាភិបាលនិងអប់រំទាប (៤) កង្វះនូវធនធានរូបវ័ន្តនិងសម្រាប់ផលិតកម្ម និង/ឬកង្វះនូវលទ្ធភាពទទួលធនធានទាំងនេះ (៥) ការដាក់ឱ្យនៅក្រៅសហគមន៍/សង្គម និងបញ្ហាគ្រឿងញៀន (៦) ព្រមទាំងកត្តា ផ្សេងៗទៀត ។ ដោយបានចាប់ផ្តើមក្នុងឆ្នាំ១៩៧៩ ហើយបានបន្តមកទៀតពីឆ្នាំ១៩៩៣មក ការខិតខំប្រឹងប្រែង របស់រាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា គឺបានប្រមូលផ្តុំលើការកាត់បន្ថយភាពកម្រិតភាពក្រីក្រ ។ ប្រអប់ខាងក្រោមនឹង បង្ហាញនូវព័ត៌មានលម្អិតជាងនេះ ។

ប្រអប់ ២.១ : កម្រិតភាពក្រីក្រនៅកម្ពុជា

អង្កេតសេដ្ឋកិច្ច-សង្គមកិច្ចកម្ពុជាលើកទី១ឆ្នាំ១៩៩៣-១៩៩៤ អាចគ្របដណ្តប់បានតែ ៥៦ភាគរយនៃផ្ទៃប្រទេស និង ៦២ភាគរយនៃប្រជាជន និង ៦៥ភាគរយនៃគ្រួសារទាំងឡាយនៅជនបទ ដោយសារបញ្ហាអសន្តិសុខដែលមាននៅក្នុងតំបន់ខ្លះនាពេលនោះ ។ នៅក្នុងតំបន់ដែលបានគ្របដណ្តប់ ភាពក្រីក្រត្រូវបានធ្វើការវាយតម្លៃថាមានចំនួន ៣៩ភាគរយ ។ អង្កេតសេដ្ឋកិច្ច-សង្គមកិច្ចកម្ពុជាឆ្នាំ២០០៤ បានគ្របដណ្តប់ទូទាំងប្រទេស ដោយរួមបញ្ចូលទាំងតំបន់ទាំងអស់ដែលមិនបានបញ្ចូលក្នុងឆ្នាំ១៩៩៣ ។ ដោយផ្អែកលើទិន្នន័យឆ្នាំ២០០៤ កម្រិតភាពក្រីក្រនៅកម្ពុជាមានជាអាទិ៍ដូចខាងក្រោម (សូមមើលឧបសម្ព័ន្ធ ៣ សម្រាប់ព័ត៌មានលម្អិតដែលរួមបញ្ចូលទាំងតំបន់ ដែលមិនបានបញ្ចូលក្នុងការធ្វើអង្កេតឆ្នាំ១៩៩៣-១៩៩៤):

ភាគរយនៃប្រជាជនរស់នៅក្រោមបន្ទាត់ភាពក្រីក្រ :	១៩៩៣-១៩៩៤ (៥៩ភាគរយនៃផ្ទៃប្រទេស)	៣៩,០០
	២០០៤ (ទូទាំងប្រទេស)	៣៤,៧០
	២០០៤ (តំបន់ក្នុងឆ្នាំ១៩៩៣-១៩៩៤)	២៨,០០
ភាគរយនៃប្រជាជនរស់នៅក្រោមបន្ទាត់ភាពក្រីក្រម្ហូបអាហារ :	១៩៩៣-១៩៩៤ (៥៩ភាគរយនៃផ្ទៃប្រទេស)	២០,០០
	២០០៤ (ទូទាំងប្រទេស)	១៩,៧០
	២០០៤ (តំបន់ក្នុងឆ្នាំ១៩៩៣-១៩៩៤)	១៤,២០

នៅក្នុងតំបន់ទាំងនោះ (៥៩ភាគរយ) ដែលបានគ្របដណ្តប់ដោយការអង្កេតសេដ្ឋកិច្ច-សង្គមកិច្ចទាំង២លើក គឺនៅឆ្នាំ១៩៩៣-១៩៩៤ និងឆ្នាំ ២០០៣-២០០៤ សន្ទស្សន៍ភាពក្រីក្របានធ្លាក់ចុះ ១១ភាគរយ ក្នុងរយៈពេល ១១ឆ្នាំ គិតពីឆ្នាំ១៩៩៣ ដល់ឆ្នាំ២០០៤ ឬប្រហែល ១ភាគរយក្នុង១ឆ្នាំ ចំណែកឯប្រជាជនរស់នៅក្រោមបន្ទាត់ភាពក្រីក្រម្ហូបអាហារបានធ្លាក់ចុះពី ២០ភាគរយ មកត្រឹម ១៤,២០ភាគរយ ឬប្រហែល ០,៥០ភាគរយក្នុង១ឆ្នាំ ។ ការគណនាយ៉ាងសាមញ្ញមួយ ដែលផ្អែកលើតួលេខទាំងនេះ បង្ហាញថា ការប៉ាន់ស្មានសម្រាប់ឆ្នាំ២០០៤សម្រាប់តំបន់ ដែលមិនបានគ្របដណ្តប់ដោយការអង្កេតសេដ្ឋកិច្ច-សង្គមកិច្ចឆ្នាំ១៩៩៣-១៩៩៤ (៤១ភាគរយ) គឺប្រជាជនរស់នៅក្រោមបន្ទាត់ភាពក្រីក្រមាន ៤៥,៦ភាគរយ ហើយប្រជាជនរស់នៅក្រោមបន្ទាត់ភាពក្រីក្រម្ហូបអាហារមាន ២៨,៧ភាគរយ ។

ការរកឃើញសំខាន់ៗមួយចំនួនផ្សេងទៀត នៃការសិក្សាស្រាវជ្រាវ (សូមមើលឧបសម្ព័ន្ធ ៣) មានដូចខាងក្រោម :

- ៩០ភាគរយនៃអ្នកក្រីក្ររស់នៅតំបន់ជនបទ ដែលទទួលរងឥទ្ធិពលពីផលិតភាពទាបក្នុងវិស័យកសិកម្ម និងពីលទ្ធភាពទទួលបានក្នុងកម្រិតទាបនូវសេវាកម្មជាច្រើនផ្សេងទៀត ។
- ភាពក្រីក្របានធ្លាក់ចុះនៅតំបន់ជនបទក្នុងល្បឿនមួយយឺតជាងច្រើន បើធៀបនឹងតំបន់ទីប្រជុំជន ។
- សូម្បីតែនៅក្នុងចំណោមអ្នកក្រីក្រ ចំណែកមួយធំជាងមុននៃអ្នកទាំងនោះ បានស្ថិតនៅក្បែរបន្ទាត់ភាពក្រីក្រជាងមុន នាពេលបច្ចុប្បន្ននេះ ដោយបង្ហាញថា តួលេខទាំងនេះបង្ហាញថា ចំណុចដៅទាំងឡាយនៃគោលដៅអភិវឌ្ឍន៍សហស្សវត្សរ៍កម្ពុជា ក្នុងការកាត់បន្ថយកម្រិតសរុបនៃភាពក្រីក្រ ឱ្យមកនៅត្រឹម ២៥ភាគរយ ក្នុងឆ្នាំ២០១០ និង ១៩,៥ភាគរយនៅឆ្នាំ២០១៥ ហើយនិងកម្រិតភាពក្រីក្រម្ហូបអាហារឱ្យមកនៅត្រឹម ១៣ភាគរយ ក្នុងឆ្នាំ២០១០ និង១០ភាគរយ ក្នុងឆ្នាំ២០១៥ អាចសម្រេចទៅបាន បើសិនជាសកម្មភាពសំខាន់ៗត្រូវបានចាប់ផ្តើមជាមួយ *ផយអជ* ។

គួរកត់សម្គាល់ថា ការធ្លាក់ចុះយ៉ាងខ្លាំងនៃកម្រិតភាពក្រីក្រក្នុងតំបន់ ៥៦ភាគរយនៃតំបន់ជនបទទូទាំងកម្ពុជា ដែលបានគ្របដណ្តប់ដោយអង្កេតសេដ្ឋកិច្ច-សង្គមកិច្ច ឆ្នាំ១៩៩៣-១៩៩៤ បានកើតមានឡើងដោយសារការអភិវឌ្ឍជាទូទៅនៃសេដ្ឋកិច្ច-សង្គមកិច្ច ដូចជា កំណើនម៉ាក្រូសេដ្ឋកិច្ច ការកើនឡើងជាបន្តបន្ទាប់ក្នុងផលិតកម្មកសិកម្ម ការវិនិយោគក្នុងផ្នែកអប់រំនិងសុខាភិបាល ។ល។ តាមរយៈគោលនយោបាយដែលមានការតម្រង់ទិសច្បាស់លាស់ និងសកម្មភាពដែលត្រូវធ្វើដោយរាជរដ្ឋាភិបាល ប៉ុន្តែមិនមែនដោយសារយុទ្ធសាស្ត្រនិងសកម្មភាពទាំងឡាយ ដែលមានផែនការច្បាស់លាស់និងផ្តោតទៅលើតែការកាត់បន្ថយភាពក្រីក្រទេ ។ តំបន់ទាំងនេះ នឹងបន្តរីកចម្រើន និងទទួលបានផលប្រយោជន៍ពីការអភិវឌ្ឍជាទូទៅនៃសេដ្ឋកិច្ច-សង្គមកិច្ច ដែលនឹងកើតមានឡើងក្នុងរយៈពេលនៃ *ផយអជ* ។ កម្រិតភាពក្រីក្រក្នុងតំបន់ទាំងនេះអាចបន្តធ្លាក់ចុះ ហើយអាចចុះហួសពីចំណុចដៅនៃគោលដៅអភិវឌ្ឍន៍សហស្សវត្សរ៍កម្ពុជា ដែលមានកម្រិត ២៥ភាគរយ ក្នុងឆ្នាំ២០១០ និង ១៩,៥ភាគរយក្នុងឆ្នាំ២០១៥ ។ ទោះជាដូចនេះក្តី សូម្បីតែក្នុងតំបន់ទាំងនោះ ភូមិនិងឃុំដាច់ស្រយាល និងភូមិ-ឃុំដែលមានប្រជាជនក្រីក្រច្រើន ត្រូវតែទទួលបានការយកចិត្តទុកដាក់ជាពិសេស ។ វិធីសាស្ត្រមួយដែលមានលក្ខណៈស្តង់ដារ សម្រាប់ការកំណត់គ្រួសារក្រីក្រ កំពុងត្រូវបានរៀបចំកសាងឡើង ។

២.០៦ *ជំពូកនេះ ពិនិត្យឡើងវិញជាលម្អិត អំពីវឌ្ឍនភាពចម្បងៗមួយចំនួនដែលត្រូវបានបង្កើតឡើងចាប់ពីឆ្នាំ ២០០០* រហូតមកដល់បច្ចុប្បន្ន និងសង្កេតពីស្ថានភាពទូទៅដែលកំពុងកើតមាន[១] ។ ទម្រង់នៃជំពូកនេះ ត្រូវរៀបចំឡើង ទៅតាមក្របខ័ណ្ឌនៃយុទ្ធសាស្ត្រចតុកោណ ហើយជំពូកនេះនឹងបង្ហាញពីការវិវឌ្ឍនិងស្ថានភាពនៃបញ្ហាតាមវិស័យនិងបញ្ហាអន្តរវិស័យទាំងឡាយ ដែលបានកំណត់នៅក្នុងមុំទាំងឡាយរបស់យុទ្ធសាស្ត្រចតុកោណ ។

អភិបាលកិច្ចល្អ

២.០៧ កត្តាទាំងឡាយដូចជា សន្តិភាព ស្ថេរភាពនយោបាយ សណ្តាប់ធ្នាប់សង្គម ការគ្រប់គ្រងដោយច្បាប់ ការថែរក្សាច្បាប់និងសណ្តាប់ធ្នាប់ ដែលកំពុងតែស្ថិតនៅក្នុងស្ថានភាពមួយមានតុល្យភាពជាមួយគ្នាទៅវិញទៅមក គឺជាប្រការសំខាន់និងជាបុរេលក្ខខណ្ឌ មិនត្រឹមតែសម្រាប់ការថែរក្សាសមិទ្ធផលពីអតីតកាលប៉ុណ្ណោះទេ ប៉ុន្តែថែមទាំងសម្រាប់កំណើន ដែលមានសារៈប្រយោជន៍និងប្រកបដោយចីរភាព ។ កត្តាទាំងអស់នេះរួមគ្នាបង្កើតឱ្យមាន "*អភិបាលកិច្ចល្អ*" ដែលជាស្នូលរបស់យុទ្ធសាស្ត្រចតុកោណ ។

២.០៨ *លទ្ធិប្រជាធិបតេយ្យ* (ដែលជាឱកាសសម្រាប់ប្រជាជនបញ្ចេញសម្លេងក្នុងការជ្រើសរើសអ្នកដឹកនាំរបស់ខ្លួនតាមកាលវេលាកំណត់ តាមរយៈការបោះឆ្នោតជ្រើសរើសស្ថាប័ននយោបាយនិងនីតិបញ្ញត្តិ) បានចាក់គ្រឹះរឹងមាំរួចហើយនៅកម្ពុជា ។ គណៈកម្មការជាតិបោះឆ្នោតឯករាជ្យមួយ រៀបចំនិងដឹកនាំការបោះឆ្នោតប្រជាធិបតេយ្យដោយផ្អែកលើសិទ្ធិបោះឆ្នោតនៃអ្នកដែលគ្រប់វ័យបោះឆ្នោតពេញលេញ ។ ការបោះឆ្នោតទូទៅលើកទី៣ ត្រូវបានប្រារព្ធធ្វើឡើងនៅឆ្នាំ២០០៣ ដើម្បីបង្កើតសភាជាតិថ្មី ។ ការបោះឆ្នោតនេះ ត្រូវបានទទួលស្គាល់ជាទូទៅពីអ្នកសង្កេតការអន្តរជាតិឯករាជ្យ ថាមានលក្ខណៈសេរីនិងយុត្តិធម៌ក្នុងគ្រប់ទិដ្ឋភាពទាំងអស់ ដោយផ្តល់នូវលទ្ធផលសរុបមួយ គឺអសនៈសភាជាង៥០ភាគរយ ត្រូវបានផ្តល់ទៅឱ្យគណៈបក្សមួយ ប៉ុន្តែតិចជាង២/៣ ដែលចាំបាច់សម្រាប់ការបង្កើតឡើងនូវរាជរដ្ឋាភិបាលមួយ ដោយបាននាំទៅដល់ការអូសបន្លាយការចរចាក្នុងការបង្កើតរាជរដ្ឋាភិបាលចម្រុះថ្មីមួយ ។ ទោះបីជាមានការពន្យាររបៀបនេះក៏ដោយ រាជរដ្ឋាភិបាលអាណត្តិចាស់បានដំណើរការទៅមុខយ៉ាងលឿន ជាមួយនឹងការកែទម្រង់ និងការអនុវត្តកម្មវិធីអភិវឌ្ឍន៍ ។

២.០៩ នៅពេលចាប់ផ្តើមដំណើរការសម្រាប់អាណត្តិទី៣នៃរដ្ឋសភាក្នុង ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០០៤ រាជរដ្ឋាភិបាលបានអនុម័តយកនូវយុទ្ធសាស្ត្រដ៏ទូលំទូលាយមួយសម្រាប់អនាគត ។ យុទ្ធសាស្ត្រនេះត្រូវបានហៅថា *យុទ្ធសាស្ត្រ*

[១] ទិន្នន័យទាំងអស់ដែលបានយកមកប្រើប្រាស់រហូតមកដល់ពេលបញ្ចប់ឯកសារនេះ គឺជាទិន្នន័យថ្មីៗបំផុតដែលមានរួមទាំងទិន្នន័យដែលបានកមពីការធ្វើអង្កេតសេដ្ឋកិច្ច-សង្គមកិច្ចកម្ពុជាឆ្នាំ២០០៣-២០០៤ ដែលត្រូវបានយកមកបង្ហាញរួចហើយកាលពីថ្ងៃទី០១ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០០៥ តែមិនទាន់បោះពុម្ពផ្សាយ ។ ទិន្នន័យថ្មីៗ អាចបានមកពីការច្របាច់បញ្ចូលគ្នានូវលទ្ធផលនៃការសិក្សានិងការអង្កេតផ្សេងទៀត ដោយរួមទាំងការអង្កេតពីរដែលកំពុងដំណើរការគឺ អង្កេតសុខភាពនិងប្រជាសាស្ត្រកម្ពុជាឆ្នាំ២០០៥ និងការវាយតំលៃភាពក្រីក្រដោយមានការចូលរួម ដែលបានរៀបចំដោយវិទ្យាស្ថានបណ្តុះបណ្តាល និងស្រាវជ្រាវដើម្បីអភិវឌ្ឍន៍កម្ពុជា ។

ចតុកោណ[១] ដែលគ្របដណ្តប់លើគ្រប់ទិដ្ឋភាពនៃអភិបាលកិច្ចនិងការអភិវឌ្ឍដោយមាន *អភិបាលកិច្ចល្អ* ជាស្នូលនៃក្របខ័ណ្ឌយុទ្ធសាស្ត្រទាំងមូលនេះ និងមានបរិស្ថានសម្រាប់អនុវត្តយុទ្ធសាស្ត្រនេះ ព្រមទាំងមានមុំចតុកោណពិសេសចំនួនបួនដែលគ្របដណ្តប់បញ្ហាអភិវឌ្ឍន៍ដូចជា ការលើកស្ទួយវិស័យកសិកម្ម ការបន្តស្តារនិងកសាងហេដ្ឋារចនាសម្ព័ន្ធរូបវ័ន្ត ការអភិវឌ្ឍផ្នែកឯកជននិងការងារ និងការកសាងសមត្ថភាពនិងការអភិវឌ្ឍធនធានមនុស្ស ។ មុំនីមួយៗនៃចតុកោណមានធាតុសំខាន់ៗបួន ដែលត្រូវដោះស្រាយជាលក្ខណៈប្រព័ន្ធ ។

២.១០ សន្តិភាពពេញលេញបានកើតមានឡើងនៅទូទាំងកម្ពុជា ដោយសារគណបក្សទាំងអស់បានជ្រើសរើសផ្លូវនៃលទ្ធិប្រជាធិបតេយ្យដើម្បីផ្សះផ្សារភាពមិនចុះសម្រុងគ្នាតាមរយៈមធ្យោបាយសន្តិវិធី ។ រហូតមកទល់ពេលនេះពុំទាន់មានការវាស់វែងណាមួយដែលត្រូវបានយកមកប្រើសម្រាប់កំណត់ថា សន្តិភាពមានតម្លៃយ៉ាងខ្លាំងសម្រាប់ការអភិវឌ្ឍ ។ *សណ្តាប់ធ្នាប់សាធារណៈនិងការប្រកាន់ខ្ជាប់នូវច្បាប់ទាំងឡាយ* មានភាពប្រសើរឡើងច្រើន ហើយឧក្រិដ្ឋកម្មបានថយចុះយ៉ាងខ្លាំង ។ សហគមន៍ទាំងអស់រស់នៅជាមួយគ្នា ក្នុងភាពសុខដុមដោយគ្មានការភ័យខ្លាច និងដោយមានកិច្ចសហប្រតិបត្តិការគ្នា ។

២.១១ ការបង្កើតឡើងឱ្យមានប្រព័ន្ធដែលមានការចូលរួមយ៉ាងទូលំទូលាយ គឺជាប្រការចាំបាច់ សម្រាប់ផ្តល់ឱកាសឱ្យថ្នាក់មូលដ្ឋានមានការពាក់ព័ន្ធនៅក្នុងការងារអភិបាលកិច្ចល្អ ។ កម្ពុជាបានរៀបចំ*ការបោះឆ្នោតថ្នាក់ឃុំ-សង្កាត់* លើកដំបូង ដើម្បីជ្រើសរើសតំណាង សម្រាប់បង្កើតឡើងនូវក្រុមប្រឹក្សាឃុំ-សង្កាត់ ដើម្បីគ្រប់គ្រងឃុំ-សង្កាត់ចំនួន ១.៦២១ នៅទូទាំងប្រទេស ដែលជាការចាប់ផ្តើមលទ្ធិប្រជាធិបតេយ្យដ៏មានប្រសិទ្ធភាពនៅថ្នាក់មូលដ្ឋាន ។ យើងគួររំឭកជាថ្មីម្តងទៀតថា ការបោះឆ្នោតនេះត្រូវបានប្រព្រឹត្តទៅដោយសេរីនិងយុត្តិធម៌ពេញលេញ ដោយមានអ្នកចូលរួមបោះឆ្នោតគ្រប់ៗរូប ។ ឃុំ-សង្កាត់ បានចាប់ផ្តើមដំណើរការងារយ៉ាងល្អប្រសើរចាប់តាំងពីពេល នោះមក ។

២.១២ អស់រយៈពេលជិតបួនឆ្នាំកន្លងមកហើយ ដែលរាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជាបានផ្លាស់ប្តូរស្ថានភាពដឹកនាំរដ្ឋាភិបាល ពីប្រព័ន្ធមជ្ឈការមកជាប្រព័ន្ធវិមជ្ឈការ តាមរយៈការបោះឆ្នោតសមាជិកក្រុមប្រឹក្សាឃុំ សង្កាត់ ដែលជាអាជ្ញាធរនៅថ្នាក់រដ្ឋបាលទាបជាងគេបំផុត ។ ក្រុមប្រឹក្សាឃុំ សង្កាត់ ត្រូវបានបោះឆ្នោតជ្រើសរើសឡើងតាមបែបប្រជាធិបតេយ្យជាលើកដំបូងបំផុតនៅឆ្នាំ២០០២ ។ កម្មវិធីសិលារបស់រាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា ជាកម្មវិធីមួយក្នុងចំណោមកម្មវិធីនានា ដែលបានរួមចំណែកក្នុងការអនុវត្តគោលនយោបាយវិមជ្ឈការ ។ នៅដំណាក់កាលដំបូងនៃការអនុវត្ត រាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា បានទទួលនូវសមិទ្ធិផលមួយចំនួន ដូចជា ការពង្រឹងអភិបាលកិច្ចបែបប្រជាធិបតេយ្យ ការចូលរួមកាត់បន្ថយភាពក្រីក្រ ការកសាងធនធានមនុស្សនៅមូលដ្ឋានជាដើម ។ នេះគឺជាផល

[១] សូមមើលគំនូសបំព្រួញសង្ខេប

ប៉ះពាល់យ៉ាងជ្រាលជ្រៅដល់ការពង្រីក និងពង្រឹងអភិបាលកិច្ចមូលដ្ឋាននៅកម្ពុជា ជាមួយនិងការរីកដុះដាលនៃវប្បធម៌នៃការចូលរួមជាតំណាង ការទទួលខុសត្រូវ ការចូលរួមដោយផ្ទាល់ និងគណនេយ្យភាព ។ ហេតុដូចនេះ ដើម្បីជំរុញ និងញ៉ាំងឱ្យដំណើរការនានាក្នុងការធ្វើសេចក្តីសម្រេចចិត្ត និងការអនុវត្តនៅមូលដ្ឋានដោយមានការចូលរួមសម្រាប់ការអភិវឌ្ឍ ឯកសារ *ក្របខ័ណ្ឌយុទ្ធសាស្ត្រស្តីពីកំណែទម្រង់វិមជ្ឈការនិងវិសហមជ្ឈការ* បានត្រូវអនុម័តដោយរាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជានៅក្នុងខែ មិថុនា ឆ្នាំ២០០៥ កន្លងមកនេះ ។ ដោយមាន នីតិវិធី និងគោលការណ៍ណែនាំច្បាស់លាស់និងទូលំទូលាយ ក្របខ័ណ្ឌយុទ្ធសាស្ត្រនេះនឹងជួយឱ្យការផ្ទេរអំណាច ការទទួលខុសត្រូវ និងធនធានថែមទៀតសម្រាប់ការអភិវឌ្ឍនៅថ្នាក់ខេត្ត-ក្រុង ស្រុក-ខ័ណ្ឌ ឃុំ-សង្កាត់ ។ *ច្បាប់អង្គការ* គឺជាឧបករណ៍គតិយុត្តិដ៏ចំបងបំផុតសម្រាប់ការអនុវត្តអភិបាលកិច្ចនៅថ្នាក់រដ្ឋបាលក្រោមជាតិ ។

២.១៣ រាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា បានអនុម័ត *ផែនការសកម្មភាពអភិបាលកិច្ចទី១ (ផសអ១)* ក្នុងខែមីនា ឆ្នាំ ២០០១ ។ ផែនការសកម្មភាពអភិបាលកិច្ចនេះ គឺជាឯកសារមួយដែលប្រមូលផ្តុំដោយសង្ខេបនូវផែនការនិងកម្មវិធីការងារចំនួនជាងមួយរយ សម្រាប់កែលម្អអភិបាលកិច្ចក្នុងវិស័យ៧ ដែលមានសារៈសំខាន់សម្រាប់ការអភិវឌ្ឍ និងយុត្តិធម៌សង្គម ។ ភាគច្រើនបំផុតនៃផែនការនិងកម្មវិធីការងារទាំងនេះ បានសំដៅដោះស្រាយនូវមូលហេតុចម្បងនៃអភិបាលកិច្ចទន់ខ្សោយនិងអំពើពុករលួយ ។ តាមរយៈយុទ្ធសាស្ត្រជាតិកាត់បន្ថយភាពក្រីក្រ ដែលបានអនុម័តនៅក្នុងខែធ្នូ ឆ្នាំ២០០២ រាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា បានបញ្ជាក់ជាថ្មីម្តងទៀតពីការប្តេជ្ញាចិត្តរបស់ខ្លួន ដើម្បីពង្រឹងស្ថាប័ននិងដើម្បី កែលម្អអភិបាលកិច្ចក្នុងការងារអន្តរវិស័យសំខាន់ៗចំនួន ៤ : ការកែទម្រង់ច្បាប់និងប្រព័ន្ធតុលាការ ការកែទម្រង់រដ្ឋបាល ប្រជាធិបតេយ្យភាវូបនីយកម្ម និងអភិបាលកិច្ចមូលដ្ឋាន និងការប្រយុទ្ធប្រឆាំងនឹងអំពើពុករលួយ ។ *ផែនការសកម្មភាពអភិបាលកិច្ចទី២ (ផសអ២)* ២០០៥-២០០៨ ដែលគ្របដណ្តប់លើវិស័យកំណែទម្រង់សំខាន់ៗចំនួន ៩ ដែលមានភាពប្រទាក់ក្រឡាគ្នា និងដែលមានឥទ្ធិពលផ្ទាល់ទៅលើការកាត់បន្ថយភាពក្រីក្រ ត្រូវបានរៀបចំកសាងឡើង ហើយនឹងត្រូវបញ្ចប់ក្នុងរយៈពេលដ៏ខ្លីខាងមុខនេះ ។

២.១៤ រាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជាទទួលស្គាល់ថា "*<u>អំពើពុករលួយ</u>* គឺជាបញ្ហារួមមួយដែលមានពាសពេញពិភពលោក ដែលអាចកាត់បន្ថយបាន តែតាមរយៈកិច្ចសហប្រតិបត្តិការជិតស្និទ្ធរវាងប្រទេសនានា ។ សកម្មភាពពុករលួយ គឺជាលទ្ធផលនៃកាលានុវត្តភាព តរិយាបទ និងហានិភ័យ ។ វិធីសាស្ត្រសម្រាប់ប្រយុទ្ធប្រឆាំងនឹងអំពើពុករលួយអាចត្រូវតែមានលក្ខណៈប្រមូលផ្តុំគ្រប់សកម្មភាពចាំបាច់ៗ មានការចូលរួម មានលក្ខណៈសន្សឹមៗនិងប្រកបដោយចីរភាព" ។ នៅពេលដែលសេរីភាពឬអំណាចក្នុងការសម្រេចអ្វីមួយដោយគ្មានការត្រួតពិនិត្យរបស់បុគ្គលម្នាក់ ដែលត្រូវប្រគល់ភារកិច្ចឱ្យអនុវត្តការងារជាមួយអ្នកដទៃទៀតកាន់តែខ្ពស់ នោះលទ្ធភាពនៃអំពើពុករលួយក៏កាន់តែខ្ពស់ដែរ ។ ការទទួលបានផលចំណេញមិនស្របច្បាប់និងមិនត្រឹមត្រូវ ជាលក្ខណៈបុគ្គល ជារូបភាពសាច់ប្រាក់ សម្ភារៈ ឬសេវាកម្មផ្សេងៗ ដោយការបំពេញភារកិច្ចឬមួយដោយការផ្តល់ ការយោគយល់អនុគ្រោះ

ខុសឆ្គង ក្នុងតម្លៃមួយដែលត្រូវចំណាយទ្រព្យធនសាធារណៈ ជាធម្មតា តម្រូវឱ្យអំពើពុករលួយមានលក្ខណៈស្ងាត់កំបាំងលួចលាក់ ។ អំពើពុករលួយមិនអាចវាស់វែងច្បាស់លាស់បានទេ ប៉ុន្តែឥទ្ធិពលអាក្រក់របស់វាជ្រាបចូលទៅក្នុងគ្រប់សកម្មភាពរបស់រដ្ឋាភិបាល ។ រាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា បានអនុម័តហើយ នឹងអនុវត្តការប្រយុទ្ធប្រឆាំងតាមមធ្យោបាយចំរុះ ចំពោះបាតុភូតសេដ្ឋកិច្ចនិងសង្គមដ៏អាក្រក់នេះ ដែលរារាំងដល់កំណើនប្រកបដោយសមធម៌ ដែលមិនលើកទឹកចិត្តដល់ការវិនិយោគទុនឯកជន និងដែលមិនផ្តល់ផលប្រយោជន៍ដល់អ្នកក្រ ។ គោលដៅនៃការងារនេះ គឺត្រូវកាត់បន្ថយកាលានុវត្តភាពទាំងអស់ សម្រាប់អំពើពុករលួយ តាមរយៈច្បាប់និងនីតិវិធីច្បាស់លាស់ តម្លាភាព ការទទួលខុសត្រូវខ្ពស់ និងភាពដែលអាចដឹងមុនបានរួមផ្សំជាមួយនឹងការដាក់ពិន័យយ៉ាងតឹងរ៉ឹង ចំពោះជនទាំងឡាយណាដែលត្រូវបានរកឃើញថាបានប្រព្រឹត្តអំពើពុករលួយ ។ វឌ្ឍនភាពគួរឱ្យកត់សម្គាល់ជាច្រើន ត្រូវបានធ្វើឡើងនៅក្នុងការគ្រប់គ្រងចំណូលថវិការបស់រដ្ឋាភិបាល និងក្នុងការគ្រប់គ្រងធនធានធម្មជាតិ ។ សេចក្តីព្រាង *ច្បាប់ប្រឆាំងអំពើពុករលួយ* ដែលសមស្របទៅនឹងការអនុវត្តយ៉ាងល្អប្រសើររបស់អន្តរជាតិ កំពុងត្រូវបានបញ្ចប់ បន្ទាប់ពីមានការពិគ្រោះយោបល់យ៉ាងទូលំទូលាយនិងស៊ីជម្រៅ ជាមួយនឹងអ្នកមានចំណែកពាក់ព័ន្ធទាំងអស់ ។ រាជរដ្ឋាភិបាល បានពង្រឹង *អាជ្ញាធរសវនកម្មជាតិ* ហើយបានពង្រីកលទ្ធភាពនៃការអនុវត្តអនុក្រឹត្យស្តីពីលទ្ធកម្មសាធារណៈ ចំពោះការចំណាយរបស់ក្រសួងនិងស្ថាប័នទាំងអស់ ។ ប្រព័ន្ធសវនកម្មផ្ទៃក្នុងមួយ សម្រាប់ស្ថាប័នរដ្ឋាភិបាលទាំងមូលកំពុងត្រូវបានបង្កើតឡើង ។ ជាមួយនឹងទំហំនិងរូបភាពផ្សេងៗគ្នានៃបញ្ហាពុករលួយ ចាំបាច់ត្រូវតែមានដំណោះស្រាយរយៈពេលខ្លីនិងវែង នៅក្នុងការងារមួយចំនួនដោយចាប់ផ្តើមពីការតម្លើងប្រាក់បៀវត្សមន្ត្រីរាជការ "*ការផ្លាស់ប្តូរវប្បធម៌មិនល្អនៅក្នុងការងារ*" ដល់ការរៀបចំក្របខ័ណ្ឌស្ថាប័នសម្រាប់ប្រព័ន្ធត្រួតពិនិត្យនិងតុល្យការអំណាច និងការដាក់ពិន័យដល់អ្នកដែលប្រព្រឹត្តបទល្មើស ។

២.១៥ បញ្ហាមួយទៀតនៃអភិបាលកិច្ចល្អ គឺប្រព័ន្ធយុត្តិធម៌មួយ ដែលឯករាជ្យអព្យាក្រឹត្យ មានគុណភាព មានជំនាញវិជ្ជាជីវៈ មានសមត្ថភាព និងមានប្រសិទ្ធភាព ។ ចាប់ផ្តើមចេញពីស្ថានភាពដ៏លំបាក ខ្វះខាតសព្វបែបយ៉ាង រាជរដ្ឋាភិបាលបានខិតខំប្រឹងប្រែងរៀបចំដាក់ចេញនូវច្បាប់សំខាន់មួយចំនួន ដើម្បីបំពេញក្របខ័ណ្ឌគតិយុត្តិ ដែលមានជាអាទិ៍ : ច្បាប់ដែលទាក់ទងនឹងសិទ្ធិមនុស្ស ច្បាប់វិនិយោគ ច្បាប់ពាណិជ្ជកម្មនិងជំនួញ និងច្បាប់ពាក់ព័ន្ធដល់ការគ្រប់គ្រងធនធានធម្មជាតិ ។ យុទ្ធសាស្ត្រសម្រាប់*កំណែទម្រង់ច្បាប់និងតុលាការ* ត្រូវបានអនុម័តនៅខែមិថុនា ឆ្នាំ២០០៣ ។ ប្រាក់បំណាច់សម្រាប់ចៅក្រមនិងអយ្យការ ត្រូវបានដំឡើងឱ្យបានខ្ពស់សមរម្យពីខែមករា ឆ្នាំ២០០៣ ។ ច្បាប់មូលដ្ឋានសំខាន់ៗសម្រាប់វិស័យតុលាការត្រូវបានរៀបចំ និងកំពុងដាក់ឱ្យធ្វើការពិភាក្សា ។ រាជបណ្ឌិតសភាវិជ្ជាជីវៈតុលាការ មជ្ឈមណ្ឌលបណ្តុះបណ្តាលមេធាវីកំពុងដំណើរការ ។ ការងារជា

ច្រើនផ្សេងទៀតក៏កំពុងដំណើរការផងដែរ[១] ។ កម្មវិធីសកម្មភាពដ៏ច្បាស់លាស់មួយត្រូវបានអនុម័តក្នុងពេលថ្មីៗនេះ ។ ការកែទម្រង់ក្នុងវិស័យនេះត្រូវតែអនុវត្តដោយយកចិត្តទុកដាក់និងជាបន្ទាន់ ។

២.១៦ *កំណែទម្រង់រដ្ឋបាលសាធារណៈ* គឺជាការងារមួយក្នុងចំណោមការងារកំណែទម្រង់អភិបាលកិច្ចទាំងបួនរបស់រាជរដ្ឋាភិបាល ។ មុខងារសាធារណៈមួយដែលមានជំនាញ សមត្ថភាព ប្រសិទ្ធភាព និងតម្លាភាព ភាពស័ក្តិសិទ្ធ សម្រាប់ធ្វើឱ្យរដ្ឋបាលអាចក្លាយជាកត្តានិងដៃគូមួយដ៏មានតម្លៃនិងគួរឱ្យទុកចិត្ត នៅក្នុងកិច្ចអភិវឌ្ឍន៍ប្រទេសជាតិ ។ នៅចុងដំណាក់កាលនៃរបបប្រល័យពូជសាសន៍ក្នុងឆ្នាំ១៩៧៩ ស្ថាប័នរដ្ឋ រួមមានទាំងផ្នែករដ្ឋបាលផងដែរ ត្រូវបានបំផ្លាញ ។ រដ្ឋាភិបាលទាំងអស់ដែលបានគ្រប់គ្រងប្រទេសបន្ទាប់ពីពេលនោះមក បានកសាងឡើងវិញ និងពង្រឹងនូវការងាររដ្ឋបាល ក្នុងជំហានជាច្រើន ។ នៅចុងបញ្ចប់នៃនីតិកាលទី២នៃរដ្ឋសភាក្នុងឆ្នាំ២០០៣ រាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជាបានកសាងមូលដ្ឋានគ្រឹះទាំងឡាយសម្រាប់កំណែទម្រង់ប្រកបដោយចីរភាព ក្នុងគោលបំណងធ្វើឱ្យរដ្ឋបាលនិងមុខងារសាធារណៈ ក្លាយជាដៃគូអភិវឌ្ឍន៍ដែលអាចជឿទុកចិត្តបាន និងជា អ្នកផ្តល់សេវាសាធារណៈប្រកបដោយប្រសិទ្ធភាព ។ វឌ្ឍនភាពនៅក្នុងរយៈពេល១០ឆ្នាំចុងក្រោយនេះ រួមមានៈ (១) រដ្ឋបាលត្រូវបានរៀបចំ ឱ្យមានទម្រង់ឯកភាពគ្នា (២) ក្របខ័ណ្ឌច្បាប់ត្រូវបានដាក់ឱ្យអនុវត្ត (៣) ប្រាក់បៀវត្សរ៍ជាមធ្យមបានកើន ឡើងរហូតដល់ប្រមាណ ១១៦ភាគរយ ចាប់តាំងពីខែមករា ឆ្នាំ២០០២ ដោយមិនរាប់បញ្ចូលនូវប្រាក់បំណាច់សម្រាប់គ្រួសារនិងហានិភ័យ និង (៤) ប្រព័ន្ធថ្មីៗសម្រាប់គ្រប់គ្រងកម្លាំងពលកម្ម និងសម្រាប់លើកកម្ពស់ការអនុវត្តការងារ ត្រូវបានរៀបចំឱ្យបង្កើតឡើង ។

២.១៧ *កម្មវិធីជាតិសម្រាប់កំណែទម្រង់រដ្ឋបាល* មានទិសដៅជាយុទ្ធសាស្ត្របួនៈ (១) កែលម្អការផ្តល់សេវាសាធារណៈ (២) បង្កើនប្រាក់បៀវត្សរ៍ និងពង្រឹងការគ្រប់គ្រងនិយោជន៏ (៣) អភិវឌ្ឍសមត្ថភាពស្ថាប័ន (៤) ជំរុញការប្រើប្រាស់ប្រព័ន្ធបច្ចេកវិទ្យាព័ត៌មាននិងទូរគមនាគមន៍ ។ វិធីសាស្ត្រនេះ គឺត្រូវផ្សារភ្ជាប់កំណែទម្រង់នានាទៅនឹងស្ថានភាពជាក់ស្តែងរបស់កម្ពុជា នៅពេលដែលប្រើប្រាស់របៀបរបបដ៏ប្រសើរបំផុតក្នុងការអនុវត្តការងារ និងឧបករណ៍ថ្មីៗ ដូចជា *កន្សោមអាទិភាព* ដើម្បីបង្កើនល្បឿនការងារស្នូលរបស់ក្រសួង-ស្ថាប័ន ។ កំណែទម្រង់ទាំងឡាយ ដូចជា ការរៀបចំឡើងវិញ ត្រូវតែយកមកដោះស្រាយដោយផ្អែកលើមូលដ្ឋានដែលមាន ។ គំនិតផ្តួចផ្តើមសំខាន់ៗ នឹងត្រូវរៀបចំឡើងដោយផ្អែកលើគោលការណ៍ ៦ៈ (១) ទស្សនៈរបស់អតិថិជន (២) ភាពម្ចាស់ការ (៣) ចីរភាព (៤) ស្ថេរភាពម៉ាក្រូសេដ្ឋកិច្ច (៥) ភាពរលូនរវាងស្ថាប័ននានារបស់រដ្ឋ (៦) ទម្លាប់និងការសម្រេចចិត្តដែលមានកន្លងមក ។ ការងារជាច្រើនស្ថិតនៅចំពោះមុខ សម្រាប់ធ្វើឱ្យសម្រេចនូវគោលដៅរួមនៃកំណែទម្រង់រដ្ឋបាល ត្រូវយកមកដោះស្រាយដែលធ្វើឱ្យកំណែទម្រង់នេះក្លាយជាកិច្ចការមួយដែលមានប្រសិទ្ធភាព និងឆ្លើយតបទៅនឹងតម្រូវការពិតប្រាកដ ។

---

[១] ការងារទាំងនោះនឹងលើកឡើងនៅក្នុងជំពូកទី ៤

២.១៨ កំណែទម្រង់កម្លាំងប្រដាប់អាវុធនិងការរំសាយកងទ័ព កំពុងបន្តដំណើរការ ហើយសមាមាត្រនៃថវិកាសម្រាប់វិស័យការពារជាតិនិងសន្តិសុខ (រួមទាំងសន្តិសុខផ្ទៃក្នុង) កំពុងមានការថយចុះពី ៦,៧ភាគរយនៃ *ផសស* នៅឆ្នាំ១៩៩៤ ដល់ ២,៥ភាគរយ ក្នុងឆ្នាំ២០០៥ ហើយនឹងស្ថិតនៅថេរជុំវិញអត្រានេះ ។ រាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា បានធ្វើការប្តេជ្ញាយ៉ាងខ្លាំងក្នុងការកែទម្រង់កងទ័ព នៅក្នុងគោលបំណងកសាងនូវកម្លាំងប្រដាប់អាវុធមួយដែល មានទំហំនិងគុណភាពសមស្រប ដើម្បីការពារប្រទេសក្នុងពេលសន្តិភាព ។ ការងារដែលសម្រេចបានរហូតមកទល់នឹងពេលនេះទទួលបាននូវលទ្ធផលគួរកត់សម្គាល់ ។ រចនាសម្ព័ន្ធចាត់តាំងសម្រាប់អង្គភាពនានារបស់កងទ័ព ទ័ពជើងគោក ទ័ពជើងទឹក និងអង្គភាពពិសេសដទៃទៀត ត្រូវបានធ្វើការកែសម្រួលឡើងវិញ ។ ប្រព័ន្ធនៃការតម្លើងឋានន្តរស័ក្តិក៏ត្រូវបានរៀបចំសារជាថ្មីឡើងវិញដែរ ។ ការរៀបចំឡើងវិញនូវមុខងារតួនាទីរបស់អង្គភាពក្រោម១ទៀត ត្រូវបានធ្វើឡើងដោយប្រយ័ត្នប្រយែង ។ "*សៀវភៅសការពារជាតិ*" ដ៏ទូលំទូលាយមួយស្តីពីគោលនយោបាយការពារជាតិត្រូវបានរៀបចំឡើង ។

បរិស្ថានគ្របដណ្តប់សម្រាប់ការអនុវត្តយុទ្ធសាស្ត្រចតុកោណ

២.១៩ ក្រៅពីវឌ្ឍនភាពក្នុងការបង្កើតឱ្យមានសន្តិភាព ស្ថេរភាពនយោបាយ និងសណ្តាប់ធ្នាប់សង្គម (បានលើកឡើងរួចហើយ) កម្ពុជាបានធ្វើសមាហរណកម្មទៅក្នុងតំបន់ ដោយបានចូលជាសមាជិកអាស៊ាន និងដោយបានចូលរួមក្នុងសកម្មភាពនានារបស់អង្គការនេះ រួមទាំងការធ្វើជាម្ចាស់ផ្ទះសម្រាប់ការប្រជុំកំពូលមួយនៅឆ្នាំ២០០២ ។ ទោះជាយ៉ាងដូចនេះក្តី ការចូលរួមនេះត្រូវពង្រីកនិងពង្រឹងជាបន្ថែមទៀត ។ ទន្ទឹមនេះ កម្ពុជាក៏បាននិងកំពុងធ្វើសមាហរណកម្មខ្លួនឯងផងដែរទៅក្នុងពិភពលោក ដោយបានចូលជាសមាជិក អង្គការពាណិជ្ជកម្មពិភពលោកនាឆ្នាំ២០០៤ ។ ការចូលជាសមាជិកអង្គការនេះបាន បង្កើននូវការទទួលខុសត្រូវច្រើនជាងមុន ក្នុងការអនុវត្តឱ្យបានទៅតាមវិធីពិធីនិងស្តង់ដារនានា ប៉ុន្តែក៏បានបើកចំហឱ្យមានកាលានុវត្តភាពយ៉ាងច្រើនផងដែរសម្រាប់ការធ្វើពាណិជ្ជកម្មជាមួយពិភពលោក ដោយឈរលើមូលដ្ឋាននៃការប្រកួតប្រជែង ។ ប៉ុន្តែ កាលានុវត្តភាពត្រូវតែបានបង្កើតឱ្យមានច្រើនជាងមុនទៀត ដើម្បីទាញយកប្រយោជន៍ពីសេវាពាណិជ្ជកម្មទាំងអស់ ហើយដើម្បីពង្រីកចំនួនផលិតផលដែលត្រូវនាំចេញពីកម្ពុជា ដែលបច្ចុប្បន្ននេះ ប្រមូលផ្តុំយ៉ាងច្រើនតែលើផលិតផលសម្លៀកបំពាក់ ។ ការងារដែលមានសារៈសំខាន់ចម្បង គឺត្រូវកាត់បន្ថយការចំណាយខ្ពស់នៃអន្តរកម្ម ដែលធ្វើឱ្យអ្នកវិនិយោគរយៈពេលវែងដកខ្លួនថយចេញពីធុរៈកិច្ចនៅកម្ពុជា ។

២.២០ នៅក្នុងដំណើរការនៃការរីកចម្រើនដែលកើតមានចាប់តាំងពីឆ្នាំ១៩៩៣មក កម្ពុជា បានទទួលការគាំទ្រផ្នែកហិរញ្ញវត្ថុ បច្ចេកទេស និងប្រឹក្សាផ្តល់យោបល់ ពីដៃគូអភិវឌ្ឍន៍ក្រៅប្រទេស (ទ្វេភាគី តំបន់ ពហុភាគី អន្តរជាតិ និងអង្គការក្រៅរដ្ឋាភិបាល) ។ ការវិនិយោគរបស់វិស័យឯកជន ទាំងក្នុងស្រុកនិងក្រៅស្រុក គឺជាកម្លាំងជំរុញឱ្យមានកំណើន *ផសស* ។ រាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជាបានយកចិត្តទុកដាក់ជាខ្លាំងក្នុងការពង្រឹងនិងពង្រីក

ភាពជាដៃគូក្នុងការអភិវឌ្ឍជាមួយដៃគូអភិវឌ្ឍន៍ក្រៅប្រទេស វិស័យឯកជន និងសង្គមស៊ីវិល ។ នៅក្នុងកិច្ចសហប្រតិបត្តិការជាមួយវិស័យឯកជន "*វេទិកាកម្រិតខ្ពស់រវាងរដ្ឋាភិបាល-វិស័យឯកជន*" ត្រូវបានបង្កើតឡើង ហើយការរៀបចំប្រជុំវេទិកានេះត្រូវបានធ្វើឡើងយ៉ាងទៀងទាត់ ។ ដើម្បីពង្រឹងបន្ថែមទៀតនូវកិច្ចសហប្រតិ-បត្តិការជាមួយដៃគូអភិវឌ្ឍន៍ក្រៅប្រទេស រាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា បានបង្កើតក្រុមការងារបច្ចេកទេសចំនួន ១៨ ដើម្បីបង្កើតឱ្យមានកិច្ចសម្របសម្រួលយ៉ាងជិតស្និទ្ធ នៅក្នុងចំណោមដៃគូអភិវឌ្ឍន៍ក្រៅប្រទេសទាំងអស់ជាមួយនឹងរាជរដ្ឋាភិបាល ។ *គណៈកម្មាធិការសម្របសម្រួលរវាងរាជរដ្ឋាភិបាលនិងដៃគូអភិវឌ្ឍន៍* ក៏ត្រូវបានបង្កើតឡើងផងដែរ ដើម្បីផ្តល់ការណែនាំដល់ក្រុមការងារបច្ចេកទេស និងដើម្បីពិនិត្យមើលឡើងវិញនូវវឌ្ឍនភាពលើវិស័យនានា ។

២.២១ បរិស្ថានម៉ាក្រូសេដ្ឋកិច្ចនិងហិរញ្ញវត្ថុដែលមានលក្ខណៈអនុគ្រោះ គឺជាបុព្វបទដ៏សំខាន់មួយដើម្បីសម្រេចបាននូវអភិបាលកិច្ចល្អ និងវឌ្ឍនភាពផ្នែកសេដ្ឋកិច្ច-សង្គមកិច្ច ។ ជោគជ័យដ៏គួរឱ្យកត់សម្គាល់ ដែលផ្នែកនេះទទួលបានចាប់ពីឆ្នាំ១៩៩៣ និងក្នុងរយៈពេលប្រាំឆ្នាំចុងក្រោយនេះ រួមមានដូចខាងក្រោម :

- *ផសស* គិតតាមថ្លៃថេរបានកើនជាមធ្យម ៧ភាគរយក្នុងមួយឆ្នាំ ទោះបីជាមានការធ្លាក់ចុះនៅក្នុងឆ្នាំ១៩៩៧ ដោយសារកត្តាលេចឡើងព្រមគ្នាពីរ ដែលបានគូសបញ្ជាក់ពីខាងដើមរួចមកហើយ[១] និងការកើនឡើងខ្លាំងនៃថ្លៃប្រេងនៅ ឆ្នាំ២០០៤ និង២០០៥ ។ ភាគច្រើននៃកំណើនសម្រេចបានដោយសារមានគោលនយោបាយដែលមានការគិតគូរច្បាស់លាស់ និងភាពហ្មត់ចត់ក្នុងការបញ្ញត្តិច្បាប់នានា ក៏ដូចជាដោយសារការរីកចម្រើនខ្លាំងដែលជំរុញដោយវិស័យឯកជននៅក្នុងផលិតកម្មឧស្សាហកម្ម និងសំណង់ ។ ការរីកលូតលាស់ក្នុងវិស័យឧស្សាហកម្ម ភាគច្រើនបានមកពីឧស្សាហកម្មកាត់ដេរសម្លៀកបំពាក់ ។ វិស័យទេសចរណ៍ក៏មានការរីកចម្រើនយ៉ាងខ្លាំងដែរ ។
- *ផសស* សម្រាប់ប្រជាជនម្នាក់ៗ បានកើនឡើងជាមធ្យមប្រចាំឆ្នាំប្រហែល ៤,៧ភាគរយគិតតាមថ្លៃថេរ ទោះបីមានការកើនឡើងខ្លាំងនៃចំនួនប្រជាជនសរុបក៏ដោយ ។ *ផសស* សម្រាប់ប្រជាជនម្នាក់ៗ ចាប់ផ្តើមកើនឡើងពី ៨៩៧.០០០រៀល នៅឆ្នាំ១៩៩៣ ដល់ជិត ១.៤០០.០០០រៀល នាពេលបច្ចុប្បន្ន (តាមការប៉ាន់ស្មាន ឆ្នាំ ២០០៥) ។
- ការគ្រប់គ្រងអតិផរណាត្រូវបានធ្វើឡើងដោយហ្មត់ចត់និងប្រុងប្រយ័ត្ន ។ ទោះបីជាត្រូវបានរក្សាឱ្យនៅក្នុងកម្រិតទាបអស់រយៈពេលជាច្រើនឆ្នាំក៏ដោយ អត្រាអតិផរណាបានកើនពី ៥ភាគរយនៅឆ្នាំ២០០៤-២០០៥ ដោយសារថ្លៃប្រេងនៅលើពិភពលោកកើនឡើងខ្ពស់ និងដោយសារមានភាពរាំងស្ងួតនៅក្នុងប្រទេស ។ នៅក្នុងឆ្នាំ២០០៥ អត្រាអតិផរណា នឹងស្ថិតនៅក្នុងកម្រិតប្រហាក់ប្រហែលនេះដែរ ។

---

[១] សូមអានកថាខ័ណ្ឌ ២.០២

- អត្រាប្តូរប្រាក់រៀលជាមួយដុល្លារអាមេរិក ស្ថិតនៅ ២.៧៤៧រៀល/ដុល្លារអាមេរិក នៅឆ្នាំ១៩៩៣ ហើយបានកើនឡើងដល់ប្រហែល ៤.១២៨រៀល/ដុល្លារអាមេរិក នៅឆ្នាំ២០០៥ ។
- ចំណូលថវិកាជាតិបានកើនជាលំដាប់ ហើយនឹងឈានដល់ ១១,៨ភាគរយនៃ *ផសស* នៅឆ្នាំ២០០៥ ដែលអនុញ្ញាតឱ្យមានការបង្កើនការចំណាយ ជាពិសេស សម្រាប់វិស័យសង្គមកិច្ច ។

តារាង២.១ : កំណើនម៉ាក្រូសេដ្ឋកិច្ច

សូចនាករសំខាន់ៗ	១៩៩៣	២០០០	២០០៥ (ប៉ាន់ស្មាន)
គិតតាមថ្លៃថេរ (ឆ្នាំ ២០០០)			
ផសស (ពាន់លានរៀល)	៨.៤៩៦	១៤.០៨៩	១៩.២៩៤
ផសស សម្រាប់ប្រជាជនម្នាក់ៗ (ពាន់រៀល)	៨៩៧	១.១១០	១.៤០០
កំណើន *ផសស* ប្រចាំឆ្នាំ (ភាគរយ)	៣.៩	៨.៤	៧,០
អតិផរណាគិតពី១ឆ្នាំទៅ១ឆ្នាំ (ភាគរយ)	១១៤,៣	-០,៨	៦,២
អត្រាប្តូរប្រាក់ ដុល្លារអាមេរិក = រៀល	២.៧៤៧	៣.៩២៤	៤.១២៨

ប្រភព: គណនេយ្យជាតិកម្ពុជាឆ្នាំ១៩៩៣-២០០៤ ក្រសួងសេដ្ឋកិច្ចនិងហិរញ្ញវត្ថុ មូលនិធិរូបិយវត្ថុអន្តរជាតិ

២.២២ វិស័យហិរញ្ញវត្ថុ ដែលរួមមាន វិស័យធនាគារនិងវិស័យធានារ៉ាប់រង ព្រមទាំងសកម្មភាពពាក់ព័ន្ធទាំងឡាយ កំពុងស្ថិតនៅក្នុងដំណាក់កាលចាប់ផ្តើម ហើយមិនទាន់បានដើរតួនាទីមួយដ៏សំខាន់ក្នុងកំណើនសេដ្ឋកិច្ចនៅឡើយ ។ សេដ្ឋកិច្ចកម្ពុជានៅផ្អែកយ៉ាងខ្លាំងលើការប្រើប្រាស់ក្រដាសប្រាក់ផ្ទាល់ ជាមួយនឹងការរីកចម្រើនក្នុងផ្នែកឯកជនដែលកំពុងកើតមានឡើងតាមរយៈការប្រើប្រាស់ប្រភពហិរញ្ញប្បទានផ្ទាល់ខ្លួន ឬការខ្ចីពីក្រុមគ្រួសារ និងមិត្តភក្តិ[9] ។ ទោះជាដូចនេះក្តី វិស័យនេះបានឆ្លងកាត់កំណែទម្រង់សំខាន់ៗ និងសម្រេចបាននូវវឌ្ឍនភាពមួយចំនួន ។ ធនាគារជាតិកម្ពុជាជាធនាគារកណ្តាលរបស់ប្រទេស ហើយទទួលខុសត្រូវលើគោលនយោបាយរូបិយវត្ថុ (ដើម្បីរក្សាស្ថេរភាពថ្លៃ សំដៅធានាឱ្យ មានអតិផរណាទាប) លើការគ្រប់គ្រងរូបិយវត្ថុ ការគ្រប់គ្រងទុនបម្រុងបរទេសនិងធុរៈកិច្ចលើការត្រួតពិនិត្យ និងការណែនាំ ចំពោះធនាគារពាណិជ្ជកម្ម (ភាគច្រើនជាធនាគារឯកជន) ព្រមទាំងចំពោះស្ថាប័នហិរញ្ញវត្ថុ ឯកទេស និងស្ថាប័នមីក្រូហិរញ្ញវត្ថុ ។ សមិទ្ធផលទាំងនោះ រួមមាន :

- ការដាក់ឱ្យដំណើរការ និងការអនុវត្តនូវប្រព័ន្ធអធិការកិច្ចនៅនឹងកន្លែងនិងលើឯកសារ ចំពោះស្ថាប័នហិរញ្ញវត្ថុ ។
- ការជម្រះបញ្ជីធនាគារដែលមិនអាចដំណើរការបាន ។
- ការធ្វើឯកជនភាវូបនីយកម្មធនាគារពាណិជ្ជកម្មក្រៅប្រទេស ។

[9] សូមមើល *យុទ្ធសាស្ត្រអភិវឌ្ឍន៍ផ្នែកឯកជនសម្រាប់កម្ពុជា : ការវាយតម្លៃបរិយាកាសវិនិយោគ :* ធនាគារពិភពលោក មិថុនា ២០០៤

- ការពិនិត្យមើលឡើងវិញនិងការលើកកម្ពស់នូវ បទបញ្ញត្តិច្បាប់ដែលមានស្រាប់ ដើម្បីធានាការពង្រឹងការអនុវត្តច្បាប់ឱ្យបានល្អជាងមុន និងឱ្យមានប្រសិទ្ធភាព ។
- ការតាមដានត្រួតពិនិត្យការអនុវត្តដោយធនាគារនានា នូវប្លង់គណនីឯកភាព ដែលស្របទៅតាមស្តង់ដារគណនីអន្តរជាតិ ។

ការលើកស្ទួយវិស័យកសិកម្ម

២.២៣ ការលើកស្ទួយវិស័យកសិកម្ម គឺជាកត្តាគន្លឹះសម្រាប់ការកាត់បន្ថយភាពក្រីក្រ ហើយក៏រួមចំណែកយ៉ាងច្រើន នៅក្នុងកំណើន *ផសស* និងម៉ាក្រូសេដ្ឋកិច្ច ។ ភាពក្រីក្រមានកម្រិតខ្ពស់នៅជនបទ ជាពិសេសនៅតំបន់ដាច់ស្រយាល ។ ប្រជាជនកម្ពុជាជាង ៨៥ភាគរយ រស់នៅតំបន់ជនបទ ហើយជាង ៦០ភាគរយរស់នៅដោយពឹងផ្អែកលើកសិកម្ម ព្រៃឈើ និងនេសាទ ។ ៧៥ភាគរយ នៃគ្រួសារក្រីក្រ គឺជាគ្រួសារដែលមានមេគ្រួសារជាកសិករ ។ ផលិតកម្មកសិកម្ម នៅតែបន្តរណបទៅនឹងការប្រែប្រួលរបស់ធម្មជាតិ ហើយអាចមាននិន្នាការថយចុះ ដោយសារការរាំងស្ងួត ទឹកជំនន់ និងការបំផ្លាញរបស់សត្វល្អិត ។ ការលំបាកទាំងនេះនៅតែបន្តកើតមាន ហើយចាំបាច់ត្រូវតែជំនះ ។ ដោយហេតុថា ៧០ភាគរយនៃតម្រូវការបន្លែនិងផ្លែឈើរបស់កម្ពុជាត្រូវបាននាំចូល ការគិតគូរដល់ពិពិធកម្មក្នុងទ្រង់ទ្រាយធំ គឺជាការងារសំខាន់ ដើម្បីបំពេញតម្រូវការនេះ ក៏ដូចជា ដើម្បីផលិតនូវដំណាំដែលមានតម្លៃខ្ពស់ (ឧទាហរណ៍ អង្ករដែលមានគុណភាពល្អ រុក្ខជាតិឱសថ និងគ្រឿងទេស) ។ តួលេខជាក់ស្តែងនៃវិស័យកសិកម្ម បង្ហាញយ៉ាងច្បាស់នូវការធ្វើឱ្យប្រសើរឡើងជាបន្តបន្ទាប់ ។

តារាង២.២ : *ផសស* : កសិកម្ម រុក្ខាប្រមាញ់ និងនេសាទ

សូចនាករសំខាន់ៗ	១៩៩៣	២០០០	២០០៥ (ប៉ាន់ស្មាន)
តិតតាមថ្លៃថេរ :			
កសិកម្ម រុក្ខាប្រមាញ់ និង នេសាទ (ពាន់លានរៀល)	៣.៨៧៤	៥.០៦៥	៥.៧០០
% នៃ ផសស	*៤៥.៦*	*៣៥.៩*	*៣០.១*
ដំណាំ (ពាន់លានរៀល)	១.៥៩៤	២.៣២៨	២.៨០០
% នៃ ផសស	*១៨.៨*	*១៦.៥*	*១៤.២*
បសុសត្វ និង បសុបក្សី (ពាន់លានរៀល)	៧៥៩	៧៥៧	៩៤៧
% នៃ ផសស	*៨.៩*	*៥.៤*	*៤.៦*
នេសាទ (ពាន់លានរៀល)	១.១៥៨	១.៥១៦	១.៥៨៨
% នៃ ផសស	*១៣.៦*	*១០.៨*	*៩.៣*
ព្រៃឈើ និង អាជីវកម្មឈើមូល (ពាន់លានរៀល)	៣៦២	៤៦៤	៣៦៧
% នៃ ផសស	*៤.៣*	*៣.៣*	*២.០*
ផលិតកម្មស្រូវ :			
ផ្ទៃដីសរុប (ពាន់ហិកតា)	១.៨២៤	២.០៧៩	២.៣៧៤
ផលិតកម្មស្រូវសរុប (ពាន់តោន)	២.៣៨៣	៤.០៥០	៤.១៧០
ទិន្នផលស្រូវ (តោនក្នុងមួយហិកតា)	១,៣១	១,៩៤	១,៩៨

ប្រភព : *គណនេយ្យជាតិកម្ពុជា ឆ្នាំ ២០០៣-២០០៤ កម្រងស្ថិតិប្រចាំឆ្នាំ២០០៣ និងក្រសួងកសិកម្ម រុក្ខាប្រមាញ់ និងនេសាទ*

២.២៤ ទោះបីផលិតកម្មនិងការរួមចំណែករបស់វិស័យកសិកម្មនៅក្នុងសេដ្ឋកិច្ចទាំងមូល បានកើនឡើងក្នុងរយៈពេល៥ឆ្នាំកន្លងមកនេះក៏ដោយ សមាមាត្ររបស់វិស័យនេះនៅក្នុង *ផសស* បានធ្លាក់ចុះគួឱ្យកត់សម្គាល់ ពី ៤៥,៦ ភាគរយ នៅឆ្នាំ១៩៩៣ មកប្រហែលត្រឹមតែ ៣០ភាគរយ នៅឆ្នាំ២០០៥ (ការប៉ាន់ស្មាន) ។ ការធ្លាក់ចុះនេះអាចបណ្តាលជាពិសេសមកពី ការកើនឡើងខ្លាំងនៅក្នុងវិស័យឧស្សាហកម្ម (ជាពិសេស ឧស្សាហកម្មកាត់ដេរ) ទេសចរណ៍ និងសំណង់ ។ ជាក់ស្តែង ពីមួយឆ្នាំទៅមួយឆ្នាំ វិស័យនេះពុំមានការកើនឡើងជាលំដាប់ៗនិងទៀងទាត់ទេ (សម្គាល់ដោយចំណុចអតិបរមានិងអប្បបរមា) ដែលឆ្លុះបញ្ចាំងឱ្យឃើញពី ការពឹងផ្អែកយ៉ាងខ្លាំងទៅលើកត្តាធម្មជាតិ និងភាពងាយទទួលរងគ្រោះដោយកត្តាអាកាសធាតុ ដូចជាភាពរាំងស្ងួត ទឹកជំនន់ ។ល។ ផ្ទៃដីដាំស្រូវសរុបបានកើនឡើងពី ១,៨លានហិកតា នៅឆ្នាំ១៩៩៣ ដល់ជាង ២,៣លានហិកតា នៅឆ្នាំ២០០៤-២០០៥ ហើយ ទិន្នផលស្រូវក្នុងមួយហិកតា ក៏បានកើនឡើងជាលំដាប់ផងដែរ (ពី ១,៣១តោន នៅឆ្នាំ១៩៩៣ ដល់ ១,៩៧តោន នៅឆ្នាំ២០០៤-២០០៥) ។ ការកើនឡើងនេះ គឺដោយសារមានការប្រើប្រាស់ប្រភេទពូជស្រូវដែលផ្តល់ទិន្នផលខ្ពស់ គួបផ្សំនឹងការងារផ្សព្វផ្សាយដើម្បីកែលម្អការអនុវត្តនិងបច្ចេកទេសកសិកម្ម ។ ការកើន

ឡើងនៅក្នុងទិន្នផលសរុប គឺបណ្តាលឱ្យមានផលិតផលស្រូវលើសពីតម្រូវការសម្រាប់ពូជនិងសម្រាប់ការចិញ្ចឹមប្រជាជនទូទាំងប្រទេសដែលកំពុងមានការកើនឡើង ។ ផលលើសនេះមានចំនួន ៤១៦.១១៨តោនអង្ករ នៅឆ្នាំ ២០០៤-២០០៥ ។ គួរកត់សម្គាល់ថា ទិន្នផលស្រូវបច្ចុប្បន្ន (ប្រហែល ២តោនក្នុងមួយហិកតា) គឺនៅតែមានកម្រិតទាបជាងច្រើនពីលទ្ធភាព (៣-៥តោនក្នុងមួយហិកតា) ដែលធ្លាប់ធ្វើបាននៅក្នុងប្រទេសជិតខាងដែលមានលក្ខខណ្ឌកសិ-អាកាសធាតុប្រហាក់ប្រហែលគ្នា ។ ទោះបីជាស្ថិតនៅមានកម្រិតតិចតួច ប៉ុន្តែត្រូវបានធ្វើឱ្យមានឡើងជាបណ្តើរៗ ការលើកកម្ពស់នៅក្នុងវិស័យនេះអាចមានផលប៉ះពាល់ខ្លាំងនិងភ្លាមៗជាវិជ្ជមានទៅលើសន្ទស្សន៍នៃភាពក្រីក្រ ។

២.២៥ ការចិញ្ចឹមសត្វ (គោ ក្របី និងជ្រូក) ពុំមែនមានសារៈសំខាន់សម្រាប់តែកម្រិតនៃអាហារូបត្ថម្ភមួយមុខប៉ុណ្ណោះទេ ក៏ប៉ុន្តែ សម្រាប់បម្រើឱ្យការអូសទាញនិងភ្ជួររាស់ផងដែរ ។ ផលិតកម្មបសុសត្វសរុប នៅតែបន្តពុំមានស្ថេរភាព ប៉ុន្តែផលិតកម្ម បសុបក្សីបានកើនឡើងប្រកបដោយស្ថេរភាព ។

២.២៦ ត្រីផ្តល់នូវសារៈប្រយោជន៍យ៉ាងសំខាន់ចំពោះប្រជាជនកម្ពុជារាប់លាននាក់ បើគិតអំពីស្បៀងអាហារ អាហារូបត្ថម្ភ និងប្រាក់ចំណូល ។ ការនេសាទត្រីបានកើនឡើងពី ១០៨.៩០០តោន នៅឆ្នាំ១៩៩៣ ដល់ប្រហែល ៣៧៤.០០០តោន ក្នុងឆ្នាំ២០០៥ ដោយការកើនឡើងនេះ ជាចម្បងបណ្តាលមកពីការកើនឡើងជាលំដាប់នៃវារី-វប្បកម្ម ហើយផលិតផលនេសាទទឹកសាបនិងនេសាទសមុទ្រមានការកើនឡើងនៅក្នុងល្បឿនយឺតនៅឡើយ ។ វិស័យនេសាទកំពុងធ្វើកំណែទម្រង់មួយយ៉ាងសំខាន់ តាមវិធីសាស្ត្រមួយដែលផ្តោតទៅលើផលប្រយោជន៍អ្នកក្រច្រើនជាងមុន ។ ការកែទម្រង់នេះ បាននាំឱ្យមានការបង្កើតឡើងនូវការកំណត់គោល នយោបាយសម្រាប់វិស័យនេះ និង*ផែនការសកម្មភាពអភិវឌ្ឍន៍វិស័យនេសាទ* ។ រហូតមកទល់ឆ្នាំ២០០៥ ឡូតិ៍នេសាទប្រមាណ ៥៦,៤៦ ភាគរយ ត្រូវបានរក្សាសម្រាប់ការនេសាទទ្រង់ទ្រាយតូចរបស់ប្រជាជន ។ ការធ្វើបែបនេះ បានបន្ថយទំនាស់នៅក្នុងវិស័យនេះ ។ រហូតមកទល់ពេលនេះ មានសហគមន៍នេសាទចំនួន ៤៤០ ត្រូវបានបង្កើតនិងដាក់ឱ្យដំណើរការ ។ ព្រះរាជក្រឹត្យស្តីពីការបង្កើតសហគមន៍នេសាទ ត្រូវបាន ឡាយព្រះហស្តលេខានាថ្ងៃទី២៩ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០០៥ ហើយអនុក្រឹត្យស្តីពីការគ្រប់គ្រងសហគមន៍នេសាទ ត្រូវបានអនុម័តនាថ្ងៃទី១០ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០០៥ ។ ច្បាប់ថ្មីមួយស្តីពីការនេសាទ ត្រូវបានដាក់ជូនដល់សភាជាតិរួចហើយ ។

២.២៧ *កំណែទម្រង់ដីធ្លី* មានសារៈសំខាន់ណាស់សម្រាប់ការបង្កើនផលិតកម្មកសិកម្ម តាមរយៈការផ្តល់ជូនដល់ប្រជាជននូវកម្មសិទ្ធិនិងសុវត្ថិភាពក្នុងការកាន់កាប់ដីធ្លី ជាពិសេស ដល់ប្រជាកសិករដែលកំពុងកាន់កាប់ដោយស្របច្បាប់លើដីធ្លីដែលពួកគាត់កំពុងធ្វើការដាំដុះ ។ ការកើនឡើងនៃប្រជាជនបានបង្កើតសម្ពាធទៅលើកម្មសិទ្ធិដីធ្លី ។ ស្ថានភាពនេះ កាន់តែមានសភាពលំបាកជាងមុន ចាប់តាំងពីដើមទសវត្សរ៍ឆ្នាំ១៩៨០ នៅពេលដែលកសិករម្នាក់ៗបានកាន់កាប់ដីមួយចំនួនរហូតមកដល់ពេលនេះ ហើយក្នុងពេលជាមួយគ្នានោះ កសិករប្រមាណ

១២ភាគរយមិនបានកាន់កាប់ដីធ្លីណាមួយទេ ។ ក្រុមប្រឹក្សាអន្តរក្រសួងសម្រាប់គោលនយោបាយដីធ្លី ត្រូវបានបង្កើតឡើងនៅឆ្នាំ២០០០ ។ ដំណាក់កាលទី១នៃ *កម្មវិធីស្តីពី ការងាររដ្ឋបាល ការគ្រប់គ្រង ការបែងចែកដីធ្លី* សម្រាប់រយៈពេល១៥ឆ្នាំរបស់រាជរដ្ឋាភិបាល ត្រូវបានអនុម័តនៅឆ្នាំ២០០០ ។ គោលដៅទាំងឡាយរបស់កម្មវិធីនេះ គឺសំដៅធ្វើការកែលម្អ សុវត្ថិភាពក្នុងការកាន់កាប់ដីធ្លី និងជំរុញលើកទឹកចិត្តឱ្យមានការអភិវឌ្ឍទីផ្សារដីធ្លីប្រកបដោយប្រសិទ្ធភាព ។ ច្បាប់ភូមិបាលដែលជាច្បាប់ដ៏ទូលំទូលាយមួយសម្រាប់ដីធ្លី ត្រូវបានដាក់ចេញនៅឆ្នាំ២០០១ ហើយ *ក្របខ័ណ្ឌគោលនយោបាយស្តីពីដីធ្លី* ត្រូវបានអនុម័តនៅឆ្នាំ២០០២ ។ ដោយផ្អែកតាមការវាយតម្លៃនាឆ្នាំ២០០១ដែលបានបង្ហាញថា ៦ ទៅ ៧លានក្បាលដីត្រូវការប័ណ្ណកម្មសិទ្ធិនៅទូទាំងប្រទេស ការងារចេញឱ្យនូវឯកសារនេះ មានការរីកចម្រើនល្អ ដោយបានចេញឱ្យនូវប័ណ្ណកម្មសិទ្ធិជាច្រើនរយពាន់ច្បាប់ នៅក្នុងក្របខ័ណ្ឌការងារចុះបញ្ជីដីធ្លីតាមលក្ខណៈជាប្រព័ន្ធ និងក្នុងដំណើរការចុះបញ្ជីដីធ្លីទៅតាមលក្ខណៈដាច់ដោយដុំ ។ យន្តការមួយសម្រាប់ការដោះស្រាយជម្លោះដីធ្លីតាមរយៈគណៈកម្មការសុរិយោដី ត្រូវបានបង្កើតឡើង ។ គណៈកម្មការនេះបានដោះស្រាយជម្លោះចំនួន ៨៨៩ករណី នៅចន្លោះឆ្នាំ២០០៣-២០០៥ ក្នុងចំណោមជម្លោះ ចំនួន ៣.២៥៧ករណី ដែលបានទទួល ។ អនុក្រឹត្យស្តីពីការធ្វើសម្បទានដីសង្គមកិច្ច សម្រាប់យកទៅអនុវត្តការបែងចែកដីរដ្ឋប្រកបដោយសមធម៌ដើម្បីការអភិវឌ្ឍសេដ្ឋកិច្ចនិងសង្គមកិច្ច កំពុងត្រូវបានអនុវត្តក្នុងឋានៈជាផ្នែកមួយនៃកម្មវិធីកំណែទម្រង់ដីធ្លី ។ អនុក្រិត្យស្តីពីការគ្រប់គ្រងដីរដ្ឋ និងអនុក្រិត្យស្តីពីការធ្វើសម្បទានដីសេដ្ឋកិច្ច ត្រូវបានអនុម័ត ។ ការសាកល្បងស្តីពីការធ្វើសម្បទានដីសង្គមកិច្ចកំពុងដំណើរការ ហើយការរៀបចំនិងការអនុវត្តគម្រោងគាំទ្រសកម្មភាពនេះ ត្រូវបានរំពឹងទុកថានឹងចាប់ផ្តើមនៅឆ្នាំ២០០៦ ។ ដើម្បីអនុវត្តការងារដ៏ធំដែលពាក់ព័ន្ធនឹងកំណែទម្រង់និងការគ្រប់គ្រងដីធ្លី ឯកសារសម្រាប់ការបណ្តុះបណ្តាល ត្រូវបានរៀបចំឡើង ហើយមន្ត្រីជំនាញក៏ត្រូវបានទទួលការបណ្តុះបណ្តាលផងដែរ ។ បញ្ហាប្រឈមចំពោះមុខ គឺត្រូវចាប់ផ្តើមនិងជំរុញឱ្យមានការអនុវត្តបញ្ញត្តិច្បាប់ទាំងឡាយ ដើម្បីប្រឆាំងនឹងការចាប់យកដីខុសច្បាប់ ព្រមទាំងដើម្បីធានាសុវត្ថិភាពនិងសមធម៌ដីធ្លីដល់គ្រួសារក្រីក្រ ។

២.២៨ ផ្ទៃដីដ៏ធំដែលអាចប្រកបរបរកសិកម្មបាន ត្រូវបានទទួលរងនូវផលប៉ះពាល់ដោយសារគ្រាប់មីននិងយុទ្ធភ័ណ្ឌមិនទាន់ផ្ទុះដ៏គ្រោះថ្នាក់ ដែលបានកប់នៅក្នុងអំឡុងពេលនៃជម្លោះផ្ទៃក្នុងកន្លងមក ។ គ្រាប់មីនទាំងនោះបានបំផ្លាញជីវិតនិងអវយវៈរបស់មនុស្សនិងសត្វជាច្រើន ។ ដូច្នេះ *ការបោសសំអាតមីន* គឺជាការងារយ៉ាងសំខាន់សម្រាប់ធ្វើឱ្យដីដែលអាចប្រកបរបរកសិកម្មបាន មានសុវត្ថិភាព សម្រាប់ការដាំដុះ និងសម្រាប់ការពារកុំឱ្យមានមនុស្សស្លាប់និងពិការ ដែលបណ្តាលមកពីការរបួសយ៉ាងធ្ងន់ធ្ងរដោយសារមីន ។ កម្មវិធីបោសសំអាតមីន បានដំណើរការអស់ជាច្រើនឆ្នាំមកហើយ ។ តាមរបាយការណ៍ប្រចាំឆ្នាំ ចំនួនជនរងគ្រោះដោយសារមីននិងយុទ្ធភ័ណ្ឌមិនទាន់ផ្ទុះបានថយចុះពី ១.៧៤៣នាក់ នៅឆ្នាំ១៩៩៦ មកត្រឹម ៧៩៧នាក់ នៅឆ្នាំ២០០៥ (ការប៉ាន់ស្មាន) ។

ផ្ទៃដីដែលបានបោសសំអាតមីនមានទំហំ ១.២២៥ ហិកតា នៅឆ្នាំ១៩៩៣ ហើយកើនឡើងដល់ ៣២.៩៧៤ហិតា នៅឆ្នាំ២០០៥ (ការប៉ាន់ស្មាន) ។ ទោះបីយ៉ាងដូច្នេះក្តី នៅមានការងារជាច្រើនទៀតដែលត្រូវបន្តធ្វើ ។

២.២៩ *សន្តិសុខស្បៀងនិងអាហារូបត្ថម្ភ* គឺជាបញ្ហាអន្តរវិស័យ ។ អត្រាកង្វះអាហារូបត្ថម្ភគិតតាមអាហារផ្តល់ប្រូតេអ៊ីននិងថាមពល និងកង្វះមីក្រូសារជាតិ (ជាតិដែក ជាតិអ៊ីយ៉ូដ និងជីវជាតិអា) សម្រាប់កុមារអាយុក្រោម៥ឆ្នាំនិងស្ត្រី មានកម្រិតខ្ពស់ ហើយ ៥៤ភាគរយនៃការស្លាប់របស់កុមារ ត្រូវបានវាយតម្លៃថា ពាក់ព័ន្ធជាមួយបញ្ហាកង្វះអាហារូបត្ថម្ភ ។ អសន្តិសុខស្បៀងនិងកង្វះអាហារូបត្ថម្ភ ជះឥទ្ធិពលអវិជ្ជមានដល់ការអភិវឌ្ឍធនធានមនុស្ស ។ កង្វះអាហារូបត្ថម្ភបង្កើនការចំណាយខ្ពស់ផ្នែកសុខភាព ដោយសារស្ថានភាពសុខភាពមិនល្អ ហើយមានផលប៉ះពាល់ អវិជ្ជមានលើគុណភាពនៃកម្លាំងពលកម្ម នៅពេលអនាគត ។ ការកែលម្អក្នុងផលិតកម្មកសិកម្ម ការចិញ្ចឹមសត្វ ការនេសាទ លទ្ធភាពប្រើប្រាស់ទីផ្សារ ផ្លូវ គមនាគមន៍ជនបទ និងវិស័យសុខាភិបាល បានជួយធ្វើឱ្យប្រសើរឡើងនូវ *សន្តិសុខស្បៀងនិងអាហារូបត្ថម្ភ* នៅក្នុងអំឡុងពេល៥ឆ្នាំកន្លងមកនេះ ។ ប៉ុន្តែនៅមានភាពមិនស្មើគ្នា នៅទូទាំងប្រទេស រវាងបណ្តាតំបន់ដែលមានផលលើសនិងឱនភាពស្បៀង និងក្នុងចំណោមមជ្ឈដ្ឋានផ្សេងៗគ្នាក្នុងសង្គម ។ សមត្ថភាពផលិតកម្មអំបិលអ៊ីយ៉ូដក្នុងស្រុកបានកើនឡើងយ៉ាងខ្លាំងពី ២០ ភាគរយ នៅឆ្នាំ២០០២ ដល់ជាង ១០០ភាគរយនៃតម្រូវការនៅទូទាំងប្រទេសនៅឆ្នាំ២០០៥ ។ *ផែនការវិនិយោគអាហារូបត្ថម្ភកម្ពុជា ឆ្នាំ២០០៣-២០០៧* កំពុងត្រូវបានអនុវត្ត ។ រាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា បានជំរុញសកម្មភាពគណៈកម្មាធិការសម្របសម្រួលអាហារូបត្ថម្ភខេត្ត នៅក្នុងខេត្ត-ក្រុងមួយចំនួន និងបានតម្រូវឱ្យមានការរៀបចំនូវផែនការសកម្មភាពស្តីពីសន្តិសុខស្បៀងនិងអាហារូបត្ថម្ភ តាមខេត្ត-ក្រុង ។

២.៣០ *ការកែទម្រង់ព្រៃឈើ* បានដំណើរការក្នុងរយៈពេលពីរ-បីឆ្នាំកន្លងមកនេះ និងបានឈានដល់ដំណាក់កាលសំខាន់មួយ ដែលនៅក្នុងដំណាក់កាលនេះ ក្នុងចំណោមការងារទាំងអស់ ការពង្រឹងនិងការលើកកម្ពស់ស្ថាប័នក្នុងកិច្ចការសម្របសម្រួល គឺជាអាទិភាពមួយ ។ យោងតាមគោលនយោបាយសម្រាប់ *ផែនការយុទ្ធសាស្ត្រស្តីពីការគ្រប់គ្រងព្រៃឈើ* និង *ការវាយតម្លៃផលប៉ះពាល់បរិស្ថាននិងសង្គម* នៅតាមសហគមន៍ជិតៗ ដំណើរការពិគ្រោះយោបល់ដ៏ទូលំទូលាយមួយ ត្រូវបានចាប់ផ្តើមឡើង ។ ចាប់ពីឆ្នាំ១៩៩៩ រហូតមកដល់បច្ចុប្បន្ននេះ ព្រៃសម្បទានដែលបានផ្តល់ទៅឱ្យក្រុមហ៊ុនចំនួន ១៧ ត្រូវបានប្រកាសលុបចោល ។ ព្រៃសម្បទានទាំងនោះ ដែលមាន២៤កន្លែង គ្របដណ្តប់លើផ្ទៃដីព្រៃប្រមាណ ៣,៥លានហិកតា ។ រហូតមកដល់ពេលនេះ មានតែក្រុមហ៊ុនសម្បទានព្រៃឈើចំនួន ១២ប៉ុណ្ណោះ ដែលកំពុងស្ថិតនៅក្នុងដំណើរការរៀបចំធ្វើអាជីវកម្មព្រៃសម្បទានរបស់ពួកគេ នៅលើផ្ទៃដីព្រៃឈើប្រមាណ ៣,៤លានហិកតា ។ ការធ្វើសម្បទានថ្មីៗ ពុំត្រូវបានផ្តល់ទៀតឡើយ ប៉ុន្តែអាជីវកម្មតូចៗនិងការងារមួយចំនួនទៀត បានបន្តដោយអនុលោមទៅតាមបញ្ញត្តិច្បាប់ ។ ក្នុងការទប់ស្កាត់ការធ្វើអាជីវកម្មឈើខុសច្បាប់ រោងចក្រអារឈើខុសច្បាប់ចំនួន ១.៤៦៩កន្លែង សិប្បកម្មកែច្នៃឈើចំនួន ៦៨៩កន្លែង សិប្បកម្ម

កៃច្នៃរុក្ខជាតិខុសច្បាប់ចំនួន ៣៩កន្លែង និងកន្លែងកែច្នៃឈើមួយចំនួនទៀត ត្រូវបានលុបបំបាត់និងបំផ្លាញចោល ហើយជនល្មើសប្រមាណ ៤៤១នាក់ ត្រូវបានចាប់ឃាត់ខ្លួននិងបញ្ជូនទៅតុលាការដើម្បីផ្តន្ទាទោស ។ នៅខែមិថុនា ឆ្នាំ២០០៤ រាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា បានចេញបទបញ្ជាលេខ ០១ បប. ដើម្បីទប់ស្កាត់ និងលុបបំបាត់ការទន្ទ្រាន និងការរំលោភយកដីព្រៃ ហើយបានបង្កើតគណៈកម្មាធិការជាតិ និងអនុគណៈកម្មាធិការជាតិ ដើម្បីអនុវត្តបទបញ្ជានេះ ។ លើសពីនេះទៀត លិខិតបទដ្ឋាននិងគោលការណ៍ណែនាំមួយចំនួន ត្រូវបានចេញផ្សាយដើម្បីអនុវត្តច្បាប់ព្រៃឈើឆ្នាំ២០០២ ។ ក្រុមតាមដានត្រួតពិនិត្យថ្មីដែលឯករាជ្យ ដើម្បីរាយការណ៍ពីបទល្មើសព្រៃឈើ និងការអនុវត្តគោលនយោបាយ បាននិងកំពុងបន្តធ្វើការងារពីក្រុមមុន ។ ការផ្តួចផ្តើមឱ្យមានសហគមន៍ព្រៃឈើសាកល្បង នៅតាមតំបន់ជាច្រើននៃប្រទេស បានដាក់ឱ្យដំណើរការរួចហើយ ហើយផ្ទៃដីជិត ១១០.០០០ហិកតា ត្រូវបានធ្វើការអភិវឌ្ឍ ក្រោមការចាត់ចែងការប្រើប្រាស់ព្រៃឈើរបស់សហគមន៍ ។

២.៣១ *បរិស្ថាននិងការអភិរក្សជីវចម្រុះ* ត្រូវបានចាត់ទុកជាការងារអាទិភាពខ្ពស់ ក្នុងការខិតខំប្រឹងប្រែងរបស់រាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជាចំពោះកិច្ចអភិវឌ្ឍប្រកបដោយចីរភាព សំដៅផ្តល់អត្ថប្រយោជន៍ដល់ការអភិវឌ្ឍសេដ្ឋកិច្ច-សង្គមកិច្ច របស់សហគមន៍ដែលពាក់ព័ន្ធ ។ សេចក្តីព្រាងច្បាប់ស្តីពីតំបន់ការពារធម្មជាតិ ត្រូវបានដាក់ជូនរដ្ឋសភារួចហើយ ។ ច្បាប់នេះ ធ្វើឱ្យមានការបង្កើតនូវនីតិវិធីគោលការណ៍ណែនាំ និងគោលការណ៍ច្បាប់នានា សម្រាប់ការងាររដ្ឋបាល និងការគ្រប់គ្រងលើតំបន់ការពារធម្មជាតិ សម្រាប់ការការពារសិទ្ធិនិងប្រពៃណីទំនៀមទម្លាប់ របស់ជនជាតិដើមភាគតិច និងសម្រាប់ការបង្កើតសហគមន៍តំបន់ការពារធម្មជាតិ ដើម្បីស្វែងរកការចូលរួមរបស់ពួកគេក្នុងការគ្រប់គ្រង និងប្រើប្រាស់ប្រកបដោយចីរភាពនូវធនធានធម្មជាតិ និងក្នុងការប្រើប្រាស់ជីវចម្រុះ ។ *ផែនការសកម្មភាពស្តីពីជីវចម្រុះ* ក៏ត្រូវបានអនុម័ត ហើយគណៈកម្មាធិការជាតិដឹកនាំការងារជីវចម្រុះត្រូវបានបង្កើតឡើង ។ ចំនួនសត្វព្រៃ ត្រូវបានសង្កេតឃើញថា មានការកើនឡើងនៅក្នុងតំបន់ការពារមួយចំនួន ។ ដើម្បីឆ្លើយតបឱ្យបានសមស្របទៅនឹងតម្រូវការបន្ទាន់នៃការផ្លាស់ប្តូរអាកាសធាតុ ជាពិសេស ភាពរាំងស្ងួតនិងទឹកជំនន់ កម្មវិធីសកម្មភាពជាតិដើម្បីបន្សាំទៅនឹងការផ្លាស់ប្តូរអាកាសធាតុ ត្រូវបានរៀបចំឡើង ដោយកំណត់ឡើងនូវសកម្មភាពអាទិភាពទាំងឡាយ ដែលត្រូវការចាំបាច់ដើម្បីសម្របទៅនិងការផ្លាស់ប្តូរអាកាសធាតុ ចំពោះកសិកម្ម ការគ្រប់គ្រងធនធានទឹក ការគ្រប់គ្រងតំបន់ឆ្នេរ និងសុខភាពមនុស្ស ។

២.៣២ តំបន់ការពារធម្មជាតិចំនួន ២៣កន្លែង ត្រូវបានបង្កើតឡើងដោយព្រះរាជក្រឹត្យ ។ ការងាររៀបចំផែនទីនិងការកំណត់ព្រំប្រទល់តំបន់ការពារធម្មជាតិចំនួន ១១កន្លែង ត្រូវបានបញ្ចប់ ហើយការបោះបង្គោលសម្គាល់ព្រំប្រទល់ត្រូវបានធ្វើឡើង ហើយផ្លូវប្រវែង ១១០គីឡូម៉ែត្រ នៅក្នុងតំបន់ការពារធម្មជាតិត្រូវបានស្តារឡើងវិញ ។ ការខិតខំប្រឹងប្រែងរួមគ្នា ត្រូវបានធ្វើឡើងដើម្បីការពារនិងថែរក្សាប្រព័ន្ធជីវចម្រុះសំខាន់ៗ ដូចជា តំបន់ការពារធម្មជាតិជួរភ្នំក្រវាញ តំបន់ស្នូលទាំងបីនៃបម្រុងជីវមណ្ឌលបឹងទន្លេសាប និងតំបន់ការពារធម្មជាតិមួយចំនួន

ទៀត ។ ការធ្វើឱ្យមានការចូលរួមពីសហគមន៍ ក្នុងការថែរក្សាប្រព័ន្ធជីវចម្រុះ និងការអភិវឌ្ឍធនធានធម្មជាតិ ដែលទ្រទ្រង់ដល់ការរស់នៅរបស់សហគមន៍តំបន់ការពារធម្មជាតិ កំពុងត្រូវបានជំរុញលើកទឹកចិត្ត នៅក្នុងគម្រោងអភិរក្សមួយចំនួន ជាពិសេស តាមរយៈការបង្កើតសហគមន៍តំបន់ការពារធម្មជាតិ ចំនួន៦៩កន្លែង ។ គណៈ-កម្មាធិការជាតិសម្រាប់គ្រប់គ្រងតំបន់ឆ្នេរត្រូវបានបង្កើតឡើង ដើម្បីជំរុញការចូលរួមរបស់អាជ្ញាធរថ្នាក់ខេត្ត-ក្រុង និងក្រុមប្រឹក្សាឃុំ-សង្កាត់ក្នុងការគ្រប់គ្រងបរិស្ថានតំបន់ឆ្នេរ ។ អង្គការដែលមានមូលដ្ឋាននៅសហគមន៍តំបន់ឆ្នេរចំនួន ៣០ត្រូវបានបង្កើតឡើង ។ ព្រៃកោងកាងចំនួន ៥៤ហិកតា ត្រូវបានដាំដុះឡើងវិញ ហើយប្រភេទរុក្ខជាតិតំបន់ឆ្នេរជាច្រើនត្រូវបានកំណត់ ។

២.៣៣ ធនធានទឹក គឺជាវិស័យមួយដ៏សំខាន់នៃមូលដ្ឋានធនធានធម្មជាតិនិងបរិស្ថានជាតិ ។ ប្រព័ន្ធផ្លូវទឹកនៃប្រទេសកម្ពុជា (ជាពិសេសប្រព័ន្ធទន្លេសាប) ជាមូលដ្ឋានយ៉ាងសំខាន់សម្រាប់ការនេសាទត្រី ការស្រោចស្រពសម្រាប់បង្កើនផលិតផលកសិកម្ម ការផ្គត់ផ្គង់ទឹកសម្រាប់ប្រើប្រាស់ប្រចាំថ្ងៃ ការផ្គត់ផ្គង់ទឹកសម្រាប់ឧស្សាហកម្ម និងការផ្គត់ផ្គង់ទឹកសម្រាប់ផលិតថាមពលវារីអគ្គិសនីនិងនាវាចរ ។ ទោះបីជាប្រទេសកម្ពុជាសម្បូរទៅដោយធនធានទឹកសាប (ទន្លេ ស្ទឹង បឹងបួ និងល្អាងទឹកក្រោមដី) ក៏ដោយ ក៏នៅមានតំបន់មួយចំនួននៃប្រទេសកម្ពុជាតែងតែទទួលរងនូវគ្រោះទឹកជំនន់ និងគ្រោះរាំងស្ងួត ដែលធ្វើឱ្យប៉ះពាល់ និងបង្កការខូចខាតដល់ផលដំណាំផ្សេងៗ ។ ដូចនេះ ការសាងសង់និងការជួសជុលឡើងវិញនូវ ប្រព័ន្ធធារាសាស្ត្រ ទំនប់ការពារទឹកជំនន់ និងទំនប់ការពារទឹកប្រៃ គឺជាអាទិភាពដ៏ចំបងនៃគោលនយោបាយជាតិលើការអភិវឌ្ឍ និងការគ្រប់គ្រងធនធានទឹក ។ ទន្ទឹមនឹងនេះ ធនធានទឹកកម្ពុជា ងាយទទួលរងនូវគ្រោះថ្នាក់ ដែលបណ្តាលមកពីសកម្មភាពនានាពីបណ្តាប្រទេសដែលស្ថិតនៅខ្សែទឹកខាងលើនៃទន្លេមេគង្គ ។ គោលនយោបាយជាតិស្តីពី *ការគ្រប់គ្រងធនធានទឹក* ដែលបានប្រកាសដាក់ឱ្យប្រើប្រាស់ជាផ្លូវការនៅខែមករា ឆ្នាំ២០០៤ និងសេចក្តីព្រាងច្បាប់ស្តីពី *ការគ្រប់គ្រងធនធានទឹក* កំពុងត្រូវបានពិនិត្យដោយសភាជាតិ ។ នៅក្នុងរយៈពេល ៥ឆ្នាំ (២០០១-២០០៥) កន្លងមកនេះ សមិទ្ធផលដែលសម្រេចបានរួមមាន បានស្តារឡើងវិញនូវប្រព័ន្ធធារាសាស្ត្រចំនួន ៣១៥កន្លែង សំរាប់បម្រើដល់ការងារបង្កបង្កើនផលលើផ្ទៃដីសរុបចំនួន ១៥៣.១៤៩ហិកតា សង់ទំនប់ការពារទឹកជំនន់ដែលអាចការពារលើផ្ទៃដីចំនួន ១១៣.៥០០ហិកតា និងសង់ទំនប់ការពារទឹកប្រៃដែលអាចការពារលើផ្ទៃដីចំនួន ១៦.៦៨០ហិកតា ។

២.៣៤ *ការអភិវឌ្ឍជនបទ* គឺជាបញ្ហាអន្តរវិស័យដ៏ធំមួយ ដែលគ្របដណ្តប់លើវិស័យសុខាភិបាល អប់រំ កសិកម្ម និងវិស័យផ្សេងៗទៀត ។ ការអភិវឌ្ឍជនបទ មានសារៈសំខាន់បំផុតសម្រាប់ការកាត់បន្ថយភាពក្រីក្រ ព្រោះ ៨៥ភាគរយនៃប្រជាជនទាំងអស់កំពុងរស់នៅតំបន់ជនបទ ដែលមានអត្រាភាពក្រីក្រខ្ពស់ ។ រាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជាបានសម្រេចយកវិធីសាស្ត្រដែលមានមុខព្រួញច្រើន ដើម្បីជំរុញការអភិវឌ្ឍជនបទ និងផ្តល់សិទ្ធិអំណាចដល់សហគមន៍មូលដ្ឋាន ក្នុងការរៀបចំផែនការនិងគ្រប់គ្រងការអភិវឌ្ឍមូលដ្ឋានរបស់ពួកគាត់ ។ ការធ្វើវិមជ្ឈការ និង

វិសហមជ្ឈការលើការផ្ដល់សេវាកម្មសាធារណៈ[១] ការគាំទ្រដល់កម្មវិធីទាំងឡាយដែលមានការចូលរួមជាលក្ខណៈវិមជ្ឈការនិងដែលផ្ដោតទៅតាមវិស័យ និងការផ្ដល់ឥណទានដល់គ្រួសារនិងអាជីវកម្មធុនតូចៗ គឺជាឧទាហរណ៍មួយចំនួន ដែលបង្ហាញឱ្យឃើញពីកិច្ចខិតខំប្រឹងប្រែងរបស់រាជរដ្ឋាភិបាលក្នុងវិស័យនេះ ។

២.៣៥ រហូតមកដល់ឆ្នាំ២០០៥ ទន្ទឹមគ្នានឹងការធ្វើបញ្ជីសារពើភ័ណ្ឌផ្លូវជនបទទាំងអស់ ការងារស្ដារឬការសាងសង់នៅក្នុងតំបន់ជនបទទទួលបានលទ្ធផលដូចតទៅ ផ្លូវជនបទប្រវែង ២២.៧០០ គីឡូម៉ែត្រ (ក្នុងនោះប្រវែង ១០.១៣០គីឡូម៉ែត្រជាផ្លូវក្រាលគ្រួសក្រហម) ស្ពានចំនួន ៣.០៤៣ លូបង្ហូរកាត់ផ្លូវចំនួន ១១.៣១៤កន្លែង អណ្ដូងស្អប់ចំនួន ៤៤.៩១៩អណ្ដូង ទំនប់ប្រវែង ៦៩៧គីឡូម៉ែត្រ ប្រឡាយប្រវែង ៥៨៤គីឡូម៉ែត្រ អាងស្តុកទឹកបម្រុងចំនួន ១៩៩៥កន្លែង ស្រះជីកចំនួន ៦.៥០៥កន្លែង ថ្នាក់រៀនចំនួន ១.៨៧៤បន្ទប់ ហើយទីផ្សារនៅជនបទចំនួន ១៧កន្លែង ។

២.៣៦ *ការធ្វើផែនការមូលដ្ឋានចម្រុះ* គឺជាយន្តការមួយ ដើម្បីធ្វើការកំណត់ឱ្យបានប្រសើរជាងមុននូវអាទិភាពទាំងឡាយ និងដើម្បីរៀបចំកសាងសំណើសម្រាប់កម្មវិធីវិនិយោគ លើការគាំទ្រនិងហេដ្ឋារចនាសម្ព័ន្ធនៅតំបន់ជនបទ ។ ផែនការនេះ ធ្វើចំណាត់ថ្នាក់ឱ្យសហគមន៍ទាំងឡាយ ទៅតាមកម្រិតនៃលទ្ធភាពទទួលបាននូវតម្រូវការនិងសេវាកម្មមូលដ្ឋានអប្បបរមា របស់សហគមន៍ទាំងនោះ ដើម្បីឱ្យការយកចិត្តទុកដាក់ជាអាទិភាពត្រូវបានគិតគូរដល់សហគមន៍ទាំងនោះ សម្រាប់ការអភិវឌ្ឍជនបទ ។

២.៣៧ ការស្ដារឬសាងសង់ឡើងវិញនូវផ្លូវថ្នល់ជនបទប្រវែង ២២.៧០០គីឡូម៉ែត្រ បានជួយដល់អ្នកផ្ដល់សេវាកម្មជាច្រើន ឱ្យបានទៅដល់តំបន់ជនបទនិងតំបន់ដាច់ស្រយាលមួយចំនួន ដែលបច្ចុប្បន្ននេះទទួលបានការផ្គត់ផ្គង់សេវាកម្មនិងទីផ្សារល្អជាងមុន ។ ការងារខាងលើនេះ ក៏បានជួយសម្រួលឱ្យមានសកម្មភាពសេដ្ឋកិច្ចមមាញឹកជាងមុនផងដែរ ។ កម្មវិធីជាច្រើនដូចជា កម្មវិធីសីលា បានពង្រីកតំបន់គ្របដណ្ដប់របស់ខ្លួន ដោយបច្ចុប្បន្ននេះបានពង្រីកទៅដល់គ្រប់ខេត្ត-ក្រុង និងឃុំ-សង្កាត់ ។ នៅក្នុងអំឡុងឆ្នាំ១៩៩៨-២០០៣ មន្ត្រីរាជការស៊ីវិលជាង ៣.០០០នាក់ និងតំណាងភូមិដែលជាប់ឆ្នោតចំនួន ៧៥.០០០នាក់ ត្រូវបានទទួលការបណ្ដុះបណ្ដាលក្នុងផ្នែកបច្ចេកទេសផ្សេងៗ រួមមានការរៀបចំផែនការដោយមានការចូលរួម ការគ្រប់គ្រងហិរញ្ញវត្ថុ ការគ្រប់គ្រងកិច្ចសន្យា ការដេញថ្លៃនិងលទ្ធកម្ម ការតាមដាននិងវាយតម្លៃ ។ *មូលនិធិសង្គម* ដែលបានបង្កើតឡើងនៅឆ្នាំ ១៩៩៤ បានផ្ដល់ជំនួយដែលមានការចំណាយប្រកបដោយប្រសិទ្ធភាពខ្ពស់ ដើម្បីឆ្លើយតបទៅនឹងតម្រូវការនៅតាមតំបន់ជនបទនានា ចំពោះគម្រោងផ្សេងៗ ដូចជា អាគារសិក្សា ធារាសាស្ត្រ មណ្ឌលសុខភាពស្រុកនិងឃុំ អណ្ដូងស្អប់ ស្ពាននិងលូបង្ហូរទឹក និងប្រព័ន្ធបង្ហូរទឹក ។ នៅក្នុងអំឡុងឆ្នាំ១៩៩៨-២០០៣ ក្នុងចំណោមគម្រោង

---

[១] យោងទៅកថាខ័ណ្ឌ ២.១១ និង ២.១២

៣.២៧២ ដែលបានស្នើសុំ មាន១.៩២៨ គម្រោងត្រូវបានទទួលអនុម័ត ក្នុងនោះ ៩០.៨ភាគរយ ជាគម្រោងនៅក្នុងតំបន់ជនបទ ១៥.២ភាគរយនៅតំបន់ដែលធ្លាប់មានជម្លោះ និងក្រៅពីនោះនៅតំបន់ទីប្រជុំជន ។

២.៣៨ ការពង្រីកឥណទានជនបទដែលមានការប្រាក់ទាប ដើម្បីជំរុញឱ្យមានកំណើននៅតំបន់ជនបទ ជានិច្ចកាលត្រូវបានកំណត់ជាអាទិភាពមួយ ។ ជាមួយនឹងការណែនាំនិងលើកទឹកចិត្តរបស់រាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា បច្ចុប្បន្ននេះមានជាង ១៥ស្ថាប័នមីក្រូហិរញ្ញវត្ថុដែលមានអាជ្ញាប័ណ្ណ កំពុងធ្វើការនៅតំបន់ជនបទ រួមជាមួយ ៤០ប្រតិបត្តិករផ្សេងទៀត រួមមាន ធនាគារឯកទេសនិងធនាគារអភិវឌ្ឍន៍ជនបទ ។ តម្រូវការលើសពីការផ្គត់ផ្គង់ ហើយអត្រាការប្រាក់ដែល នៅតែមានកម្រិតខ្ពស់នៅឡើយ គឺជាបញ្ហាដែលត្រូវដោះស្រាយជាបន្ទាន់ ។

ការស្តារនិងការកសាងហេដ្ឋារចនាសម្ព័ន្ធរូបវ័ន្ត

២.៣៩ មូលដ្ឋានបង្អែកសម្រាប់ធ្វើការអភិវឌ្ឍប្រកបដោយចីរភាពគឺ ហេដ្ឋារចនាសម្ព័ន្ធរូបវ័ន្ត ដូចជា ផ្លូវថ្នល់និងស្ពាន ផ្លូវដែក កំពង់ផែ ការផលិតថាមពលអគ្គិសនីនិងបណ្តាញចែកចាយ ប្រព័ន្ធធារាសាស្ត្រ និងទូរគមនាគមន៍ជាដើម ។

២.៤០ ការងារកសាង*ផ្លូវថ្នល់និងកំពង់ផែ* ផ្តោតជាសំខាន់លើ បណ្តាញផ្លូវថ្នល់ ការស្តារនិងពង្រីកកំពង់ផែក្រុងព្រះសីហនុ និងព្រលានយន្តហោះអន្តរជាតិភ្នំពេញនិងសៀមរាប ។ ការយកចិត្តទុកដាក់ជាចម្បង បានផ្តោតទៅលើការស្តារនិងបង្កើនគុណភាពផ្លូវជាតិដែលភ្ជាប់ទៅបណ្តាប្រទេសជិតខាង (ប្រទេសឡាវ ថៃ និងវៀតណាម) បណ្តាញផ្លូវសំខាន់ៗនៅក្នុងប្រទេស និងផ្លូវថ្នល់ដែលភ្ជាប់ទៅតំបន់ជនបទដាច់ស្រយាល រួមទាំងស្ពាននិងការចម្លងសាឡាង ។

២.៤១ នៅក្នុងអំឡុងពេលពីឆ្នាំ១៩៩៨ដល់ឆ្នាំ២០០៤ នៅក្នុងចំណោមផ្លូវសរុបប្រវែង ១១.៣១០គីឡូម៉ែត្រ ក្នុងនោះផ្លូវជាតិសរុបប្រវែង ៤.៦៩៥គីឡូម៉ែត្រ (ដែលភ្ជាប់រាជធានីភ្នំពេញទៅនឹងប្រទេសជិតខាង ទីរួមខេត្ត និងកំពង់ផែ) ហើយផ្លូវខេត្តសរុបប្រវែង ៦.៦១៥គីឡូម៉ែត្រ (ដែលភ្ជាប់ទីរួមខេត្តទៅនឹងទីរួមស្រុក) ផ្លូវប្រវែងប្រមាណ ២.១០០គីឡូម៉ែត្រ ត្រូវបានលើកកម្ពស់គុណភាព (ក្រាលកៅស៊ូ) ។ ការសាងសង់ស្ពានគីហ្សូណាកាត់ទន្លេមេគង្គនៅខេត្តកំពង់ចាម (ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០០២) និងស្ពានកោះកុង (ឆ្នាំ២០០១) ត្រូវបានបញ្ចប់ជាស្ថាពរ ហើយផ្លូវថ្នល់សំខាន់ៗមួយចំនួនត្រូវបានសាងសង់ឡើងវិញ ក្នុងនោះរាប់បញ្ចូលទាំងការស្តារស្ពាននានាតាមបណ្តោយផ្លូវទាំងនោះផងដែរ ។ ផ្លូវភ្ជាប់ពីទីរួមខេត្តទៅស្រុកនិងតំបន់ជនបទក៏ត្រូវបានជួសជុលផងដែរ ។ ការថែទាំផ្លូវថ្នល់គឺជាអាទិភាពចម្បង ដែលត្រូវធ្វើឡើង ជាមួយនឹងធនធានដ៏មានកម្រិត ។

២.៤២ កំពង់ផែក្រុងព្រះសីហនុ ដែលស្ថិតនៅចំងាយ ២៣០គីឡូម៉ែត្រ ប៉ែកនិរតីនៃទីក្រុងភ្នំពេញ ហើយដែលលើកដាក់ទំនិញប្រមាណ ៧០ភាគរយនៃទំនិញនាំចូលក្នុងប្រទេស បាននិងកំពុងបង្កើនសមត្ថភាព ហើយជំហានទីមួយនៃដំណើរការនេះជិតនឹងបញ្ចប់នៅឆ្នាំ២០០៥នេះ ។ ការស្តារផ្លូវដែក ឬការកែលម្អបន្ថែមទៀតនូវមធ្យោបាយដឹកជញ្ជូនផ្លូវទឹកតាមដងទន្លេ មានវឌ្ឍនភាពតិចតួច ទោះបីជាការដឹកជញ្ជូនតាមទន្លេរវាងក្រុងភ្នំពេញនិងខេត្តសៀមរាប មានភាពប្រសើរឡើងគួរឱ្យកត់សម្គាល់ក៏ដោយ ។

២.៤៣ វិស័យឯកជនកំពុងតែចូលរួមកាន់តែច្រើនជាងមុន ក្រោមរូបភាព *សាងសង់-ដំណើរការ-ផ្ទេរ* ក្នុងការកែលម្អហេដ្ឋារចនាសម្ព័ន្ធ ។ ឧទាហរណ៍គួរឱ្យកត់សម្គាល់ មានដូចជា ស្ពានកោះកុង ផ្លូវជាតិលេខ៤ ការកែលម្អព្រលានយន្តហោះអន្តរជាតិភ្នំពេញជាដើម ។

២.៤៤ ថាមពល : ការធានាឱ្យមានថាមពលអគ្គិសនីគ្រប់គ្រាន់និងមានថ្លៃទាប គឺជាគន្លឹះសម្រាប់អភិវឌ្ឍន៍ប្រទេស ។ ថ្លៃខ្ពស់របស់អគ្គិសនី ជះឥទ្ធិពលទៅលើវិស័យផលិតទាំងអស់ ហើយរារាំងដល់ការវិនិយោគផ្នែកឧស្សាហកម្មនិងការប្រកួតប្រជែង ។ ការទាក់ទាញការវិនិយោគនិងការចូលរួមពីផ្នែកឯកជន ក្នុងការផលិតនិងបែងចែកថាមពលអគ្គិសនី ទៅទីរួមខេត្តនិងទីប្រជុំជនសំខាន់ៗ ទៅតំបន់ជនបទ និងការរៀបចំបណ្តាញបញ្ជូនថាមពលដើម្បីភ្ជាប់កម្ពុជាទៅនឹងបណ្តាប្រទេសជិតខាង ត្រូវបានកំណត់ថា ជាអាទិភាពខ្ពស់សម្រាប់រាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា ។ ការផលិតថាមពលអគ្គិសនីនៅភ្នំពេញនិងទីរួមខេត្ត បានកើនឡើងពី ១៦៣.៤ គីកាវ៉ាត់ម៉ោង ក្នុងឆ្នាំ១៩៩៣ ដល់ ៧៥៩.៧ គីកាវ៉ាត់ម៉ោង ក្នុងឆ្នាំ២០០៤ ។ រោងចក្រអគ្គិសនីថ្មីៗត្រូវបានសាងសង់ចប់ជាស្ថាពរ ។ ការងារដែលត្រូវធ្វើចំពោះមុខ គឺត្រូវបញ្ចប់ការងារស្តារការផ្គត់ផ្គង់ថាមពលអគ្គិសនីនៅទីរួមខេត្តមួយចំនួន ។ កិច្ចព្រមព្រៀងជាច្រើនជាមួយបណ្តាប្រទេសជិតខាងត្រូវបានចុះហត្ថលេខា ដើម្បីនាំចូលថាមពលអគ្គិសនីសម្រាប់ការប្រើប្រាស់នៅតាមតំបន់ព្រំដែន ។ នៅក្នុងទីរួមស្រុកមួយចំនួន ក្រុមហ៊ុនឯកជនបានផ្គត់ផ្គង់ដល់តម្រូវការថាមពលអគ្គិសនីរបស់មូលដ្ឋាន ។ រាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជាក៏កំពុងតែជំរុញផងដែរ នូវការអភិវឌ្ឍប្រភពថាមពលដែលថោកជាង ដែលអាចកកើតជាថ្មីបាន និងដែលអាចជំនួសបាន ដូចជា ថាមពលព្រះអាទិត្យ (បានតម្លើងប្រើប្រាស់រួចហើយនៅតំបន់មួយចំនួន) ថាមពលខ្យល់ ឧស្ម័នធម្មជាតិ និងប្រព័ន្ធវារីអគ្គិសនីខ្នាតតូច ។ ការអភិវឌ្ឍដ៏សំខាន់ថ្មីមួយទៀតនៅក្នុងវិស័យថាមពលនេះ គឺការរកឃើញនូវប្រភពធនធានប្រេងកាតនិងឧស្ម័ននៅតាមកន្លែងខ្លះសាកល្បងក្នុងដែនសមុទ្រ ដោយធ្វើឱ្យមានក្តីសង្ឃឹមទៅលើប្រភពដ៏សម្បូរនៃថាមពលនៅក្នុងរយៈពេលពីរ-បីឆ្នាំខាងមុខ ដែលនឹងជួយជំរុញឱ្យមានកំណើនសេដ្ឋកិច្ច ហើយជាមួយនេះនឹងជួយឱ្យមានការកើនឡើងនៃកម្រិតរបស់ប្រាក់ចំណូល និងការកាត់បន្ថយភាពក្រីក្រយ៉ាងឆាប់រហ័ស ។ បញ្ហាដែលត្រូវធ្វើចំពោះមុខ គឺត្រូវរៀបចំផែនការឱ្យបានច្បាស់លាស់ ដើម្បីប្រើប្រាស់ធនធានទាំងនេះ ជាពិសេស ឧស្ម័នដែលជាធម្មតាត្រូវបានខ្ជះខ្ជាយនៅក្នុងដំណើរការបូមយកប្រេង ។

២.៤៥ ព័ត៌មាននិងទូរគមនាគមន៍ : ក្នុងរយៈពេល៥ឆ្នាំចុងក្រោយនេះ វិស័យទូរគមនាគមន៍មានការរីកចម្រើនយ៉ាងខ្លាំង គួរឱ្យកត់សម្គាល់ ។ នៅដំណាច់ឆ្នាំ១៩៩៨ ដង់ស៊ីតេមធ្យមនៃការប្រើប្រាស់ទូរស័ព្ទ សម្រាប់ទូទាំងប្រទេស បង្ហាញថា ក្នុងចំណោមប្រជាជន១០០នាក់ មានប្រជាជន០,៧៤នាក់ ដែលមានទូរស័ព្ទប្រើ ហើយសម្រាប់ទីក្រុងភ្នំពេញ ដង់ស៊ីតេនេះមាន ២,១៧នាក់ ។ នៅចុងឆមាសទី១នៃឆ្នាំ២០០៥ តួលេខនេះបានកើនឡើងដល់ ៥,៥៧នាក់ សម្រាប់ទូទាំងប្រទេស និង ៤៤,៧០នាក់ សម្រាប់ទីក្រុងភ្នំពេញ ។ អតិថិជនជិត ៨០៦.២០០នាក់ ប្រើប្រាស់សេវាកម្ម ដែលផ្តល់ដោយក្រសួងប្រៃសណីយ៍និងទូរគមនាគមន៍ និងក្រុមហ៊ុនទូរគមនាគមន៍ឯកជន ។ អតិថិជនជាង ៨.០០០នាក់ ប្រើប្រាស់សេវាអ៊ិនធឺណេត ។ ប៉ុន្តែ តម្លៃប្រើប្រាស់សេវាទូរគមនាគមន៍នៅតែមានកម្រិតខ្ពស់ ដែលជាបន្ទុកយ៉ាងធ្ងន់ធ្ងរសម្រាប់ប្រជាជនទាំងមូល ក៏ដូចជា សម្រាប់ធុរៈកិច្ចផងដែរ ។ ដោយចាប់ផ្តើមពីកម្រិតមួយដែលមិនអាចទុកចិត្តបាន សេវាកម្មប្រៃសណីយ៍ត្រូវបានពង្រីក និងទទួលបាននូវជំនឿទុកចិត្តបន្ថែមទៀតពីសាធារណជន ។ ដើម្បីឱ្យប្រជាជនបាន តាមដានពីវឌ្ឍនភាព និងព័ត៌មានទាំងឡាយដែលកើតឡើងថ្មីៗ ការផ្សាយរបស់ទូរទស្សន៍ជាតិ ត្រូវបានធ្វើឱ្យប្រសើរឡើងជាងមុនហើយ គុណភាពនៃកម្មវិធីផ្សាយ ត្រូវបានកែលម្អជាបន្តបន្ទាប់ ។ ស្ថានីយ៍ទូរទស្សន៍តាមមូលដ្ឋាន ក៏បានដំណើរការ ការផ្សាយនៅក្នុងទីរួមខេត្តមួយចំនួន ។

ការអភិវឌ្ឍវិស័យឯកជន និងការបង្កើតការងារ

២.៤៦ ការជំរុញលើកទឹកចិត្តវិស័យឯកជន ដែលជាកម្លាំងជំរុញដ៏ចម្បងនៃកំណើនសេដ្ឋកិច្ច គឺជាមូលដ្ឋានគ្រឹះនៃគោលនយោបាយរបស់រាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា ចាប់តាំងពីការផ្តើមដំណើរការ និងត្រូវបានលើកឡើងម្តងទៀតនៅក្នុងយុទ្ធសាស្ត្រចតុកោណ ។ គណៈកម្មាធិការវិនិយោគកម្ពុជានៃក្រុមប្រឹក្សាអភិវឌ្ឍន៍កម្ពុជា ដើរតួជាអង្គភាពកណ្តាល ដើម្បីទាក់ទាញនិងសម្រួលការវិនិយោគឯកជននៅកម្ពុជា ។ វេទិកាចម្រុះកម្រិតខ្ពស់រវាង រាជរដ្ឋាភិបាលនិងផ្នែកឯកជន ត្រូវបានបង្កើតឡើងនៅខែធ្នូ ឆ្នាំ១៩៩៩ ដែលបានគាំទ្រដោយក្រុមការងារចម្រុះតាមវិស័យរវាងរដ្ឋាភិបាលនិងផ្នែកធុរៈកិច្ចចំនួនប្រាំពីរ ។ ដំណើរការនេះ ត្រូវបានពង្រឹងនិងពង្រីកជាបន្តទៀត នាខែសីហា ឆ្នាំ២០០៤ តាមរយៈការបង្កើតគណៈកម្មាធិការដឹកនាំកម្រិតខ្ពស់មួយ សម្រាប់ការអភិវឌ្ឍវិស័យឯកជន ។ គណៈកម្មាធិការនេះមានការទទួលខុសត្រូវដោយឡែកមួយចំនួន រួមមាន ការលើកសំណើនិងការអនុវត្តវិធានការទាំងឡាយ ដើម្បីធ្វើឱ្យប្រសើរឡើងនូវបរិយាកាសវិនិយោគ ការសម្រួលផ្នែកពាណិជ្ជកម្ម ហើយដើម្បីជំរុញលើកទឹកចិត្តការអភិវឌ្ឍវិស័យឯកជន ។

តារាង២.៣ : *ផសស* : ឧស្សាហកម្ម និងសេវាកម្ម

សូចនាករសំខាន់ៗ	១៩៩៣	២០០០	២០០៥ (ការប៉ាន់ស្មាន)
តម្លៃថេរ (គិតជាពាន់លានរៀល)			
ឧស្សាហកម្មទាំងមូល	**១.១០១**	**៣.០៧៨**	**៦.២៥០**
%នៃ *ផសស*	*១២.៤*	*២១.៨*	*២៧.៧*
កម្មន្តសាល	៦៨៣	២.២៥៥	៤.៥៨១
%នៃ *ផសស*	*៨.០*	*១៦.០*	*២០.៩*
ក្នុងនោះ វាយនភ័ណ្ឌ សម្លៀកបំពាក់ និងស្បែកជើង	៦៣	១.២៩៧	៣.៣៧៧
%នៃ *ផសស*	*០.៧*	*៩.២*	*១៧.៣*
សំណង់	៣៧៤	៧៣២	១.៤៨៣
%នៃ *ផសស*	*៤.៤*	*៥.២*	*៦.៨*
សេវាកម្មទាំងមូល	**៣.២៦២**	**៥.២៣១**	**៧.៨៣២**
%នៃ *ផសស*	*៣៨.៤*	*៣៧.១*	*៣៥.៨*
ពាណិជ្ជកម្ម	១.២៣៣	១.៥១២	២.១០៤
%នៃ *ផសស*	*១៤.៥*	*១០.៧*	*៩.៦*
សណ្ឋាគារ និង ភោជនីយដ្ឋាន	២០២	៥២១	១.១០៧
%នៃ *ផសស*	*២.៤*	*៣.៧*	*៥.១*
ការដឹកជញ្ជូន និង ទូរគមនាគមន៍	៥៣៧	៩៣០	១.៥១៤
%នៃ *ផសស*	*៦.៣*	*៦.៦*	*៦.៩*
សេវាកម្មផ្សេងៗទៀត	៣៧៧	៨៦១	១.៤២៨
%នៃ *ផសស*	*៤.៤*	*៦.១*	*៦.៥*

ប្រភព : *គណនេយ្យជាតិកម្ពុជា ឆ្នាំ២០០៣-២០០៤ និង ឧត្តមក្រុមប្រឹក្សាសេដ្ឋកិច្ចជាតិ*

២.៤៧ ការវិនិយោគរបស់ផ្នែកឯកជននៅកម្ពុជា ត្រូវបានធ្វើឡើងនៅក្នុងវិស័យជាច្រើន ប៉ុន្តែវិស័យដែលគួរឱ្យកត់សម្គាល់ច្រើនជាងគេនោះគឺ ឧស្សាហកម្មកាត់ដេរ ទេសចរណ៍ ការងារសំណង់ ធនាគារ អាកាសចរណ៍ ព្រៃឈើ និងកសិដ្ឋានដំណាំ ។ ដូចបានបញ្ជាក់ពីខាងដើម គម្រោងជារូបភាព *សាងសង់-ដំណើរការ-ផ្ទេរ* មួយចំនួន ត្រូវបានដំណើរការដោយផ្នែកឯកជន ។ នៅពេលថ្មីៗនេះ ផ្នែកឯកជនបានចូលរួមយ៉ាងសកម្មផងដែរក្នុងវិស័យអប់រំកម្រិតឧត្តមសិក្សា ។ ប៉ុន្តែ លំហូរចូលនៃការវិនិយោគទៅក្នុងវិស័យអាទិភាព មានសភាពយឺតខ្លាំងជាអាទិ៍ វិស័យអាទិភាពមួយចំនួនដែលរាជរដ្ឋាភិបាលចាត់ទុកថា មានប្រៀបខ្លាំងក្នុងការប្រកួតប្រជែង និងអាចផ្តល់ចំណូលខ្ពស់ ដូចជា កសិកម្ម ការកែច្នៃកសិផល ហេដ្ឋារចនាសម្ព័ន្ធ ។ល។

២.៤៨ ដោយមានគោលបំណងបម្រើតែទីផ្សារនាំចេញទាំងស្រុង ឧស្សាហកម្មកាត់ដេរ បានផលិតទំនិញប្រមាណ ៨០ភាគរយនៃការនាំចេញសរុបរបស់កម្ពុជា នៅឆ្នាំ២០០៤ ដោយបានកើនឡើងពីត្រឹមតែ ២៦,២លានដុល្លារអាមេរិក នៅឆ្នាំ១៩៩៥ ដល់ ១.៩៨៦លានដុល្លារអាមេរិក នៅឆ្នាំ២០០៤ ។ ផ្ទុយពីការព្យាករណ៍ជាច្រើនដែលគិតថា ល្បឿនកំណើននេះអាចនឹងថយចុះមកយឺតវិញ នៅឆ្នាំ២០០៥ ដោយសារតែកិច្ចព្រមព្រៀងពហុសសៃអំបោះត្រូវបានបញ្ចប់ ជាក់ស្តែង ការនាំចេញសំលៀកបំពាក់នៅតែបន្តកើនឡើងនៅក្នុងកម្រិតមួយខ្ពស់គួរឱ្យភ្ញាក់ផ្អើល ។ នៅពេល ដែលជោគជ័យនេះត្រូវបានទទួលការស្វាគមន៍ ដោយសារតែការរួមចំណែកយ៉ាងច្រើននៃឧស្សាហកម្មនេះនៅក្នុងសេដ្ឋកិច្ចនិងការបង្កើតការងារនោះ ការពឹងផ្អែកទៅលើផលិតផលតែមួយមុខ អាចនឹងបណ្តាលឱ្យមានការគាំងភ្លាមៗនូវវិឌ្ឍនភាព ។ ដូច្នេះ ការរៀបចំឱ្យមានការផលិតផលិតផលច្រើនមុខក្នុងវិស័យឧស្សាហកម្ម គឺជាការងារបន្ទាន់ ចំពោះមុខ ។

២.៤៩ តួលេខក្នុងតារាង ២.៣ បង្ហាញយ៉ាងច្បាស់លាស់ពីវិស័យឧស្សាហកម្ម។ ផលិតផលឧស្សាហកម្ម កំពុងកើនឡើងយ៉ាងឆាប់រហ័ស ហើយបច្ចុប្បន្ននេះ បានរួមចំណែក ២៨,៦ភាគរយ នៃ*ផសស* នៅឆ្នាំ២០០៥ ដោយបានកើនឡើងពី ១៣ភាគរយ នៅឆ្នាំ១៩៩៣ ដល់ ២១,៨ភាគរយ នៅឆ្នាំ២០០០ ហើយនៅតែបន្តកើនឡើង ។ វិស័យកាត់ដេរ តែឯងបានរួមចំណែករហូតដល់ ១៦ភាគរយ នៃ *ផសស* នៅឆ្នាំ២០០០ ។

២.៥០ សហគ្រាសតូចនិងមធ្យមដើរតួនាទីយ៉ាងសំខាន់ ក្នុងការជំរុញឱ្យមានការអភិវឌ្ឍសេដ្ឋកិច្ច និងក្នុងការបង្កើតឱ្យមានការងារនិងប្រាក់ចំណូល ប្រកបដោយចីរភាពសម្រាប់ប្រជាជន ។ សហគ្រាសតូចនិងមធ្យម មានសមាមាត្រ ប្រមាណ ៩៩ភាគរយ នៃសហគ្រាសទាំងអស់ ហើយស្រូបយកជិតពាក់កណ្តាលនៃការងារទាំងអស់ដែលបង្កើតឡើងដោយផ្នែកឯកជន ។ រាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា បានអនុម័ត*ក្របខ័ណ្ឌអភិវឌ្ឍន៍សហគ្រាសតូចនិងមធ្យម* ដ៏ទូលំទូលាយមួយសម្រាប់កម្ពុជា ហើយថ្មីៗនេះ បានរៀបចំនូវ*កម្មវិធីអភិវឌ្ឍន៍សហគ្រាសតូចនិងមធ្យម* ។ លេខាធិការដ្ឋានពិសេសមួយសម្រាប់សហគ្រាសតូចនិងមធ្យម ត្រូវបានបង្កើតឡើង ដើម្បីអនុវត្តគោលនយោបាយ និងកម្មវិធីនានា នៅក្នុងការងារនេះ ។

២.៥១ វិស័យសេវាកម្មកើនឡើងផងដែរ បើគិតជាតម្លៃដាច់ខាត ប៉ុន្តែសមាមាត្ររបស់វិស័យនេះគិតជាភាគរយនៅក្នុង*ផសស* មាននិន្នាការនៅស្ថេរ ឬអាចមានការថយចុះ។ *វិស័យទេសចរណ៍* និងសកម្មភាពពាក់ព័ន្ធទាំងឡាយ បានជំរុញឱ្យមានការរីកចម្រើននៅក្នុងវិស័យសេវាកម្មទាំងមូល ហើយបានបង្កើតឱ្យមានការងារជាច្រើនប្រភេទ តាមរយៈឥទ្ធិពលនៃតម្រូវការការងារតៗគ្នា ។ ចំនួនភ្ញៀវទេសចរណ៍មកកាន់កម្ពុជា ដែលភាគច្រើនទាក់ទាញដោយតំបន់ប្រាសាទបុរាណនៅខេត្តសៀមរាប បានបង្ហាញពីកំណើនមួយ ដែលមានសន្ទុះទៅមុខឥតឈប់ឈរ និងខ្លាំងក្លា ។ បើប្រៀបធៀបនឹងចំនួន ២៨៦.៥២៤នាក់ នៅក្នុងឆ្នាំ១៩៩៨ បន្ទាប់ពីបានថយចុះយ៉ាងខ្លាំងនៅក្នុងឆ្នាំ១៩៩៧ ដោយសារព្រឹត្តិការណ៍មិនអំណោយផលនៅក្នុងប្រទេស ចំនួនភ្ញៀវទេសចរណ៍បានកើនឡើងដល់

៤៦៦.៣៦៥នាក់ នៅក្នុងឆ្នាំ២០០០ មាន ១,០៥៥លាននាក់ នៅក្នុងឆ្នាំ២០០៤ ហើយអាចនឹងលើសពី ១,៣០ លាននាក់ នៅក្នុងឆ្នាំ២០០៥ ដោយចូលរួមចំណែកក្នុងការរកចំណូលជារូបិយប័ណ្ណបរទេស បាន ៦០០លានដុល្លារអាមេរិក ។

២.៥២ នៅក្នុងចំណោមពលរដ្ឋទាំងអស់ ដែលស្ថិតនៅក្នុងសកម្មភាពសេដ្ឋកិច្ច (ដោយមិនរាប់បញ្ចូលនូវកម្លាំងពលកម្មតាមផ្ទះ សិស្ស/និស្សិត អ្នកទទួលកម្រៃពីប្រាក់ចំណូល និវត្តជន ជនពិការដែលមិនធ្វើការ) *អត្រាអត់ការងារធ្វើ* បើគិតជាមធ្យម មានកម្រិតទាប គឺតិចជាង ៤ភាគរយ[១] បើគិតជារួមនៅទូទាំងប្រទេស ប៉ុន្តែ ការលើកឡើងនេះ ពុំបានគិតដល់ ភាពមានការងារធ្វើមិនពេញលេញដែលស្ថិតនៅក្នុងកម្រិតមួយខ្ពស់ទេ ។ នៅក្នុងចំណោមអ្នកមានការងារធ្វើ មានប្រហែល ៦២ភាគរយ នៅក្នុងវិស័យកសិកម្ម ព្រៃឈើ និងនេសាទ (បានធ្លាក់ចុះពី ៧៥ភាគរយ នៅក្នុងឆ្នាំ១៩៩៩) ៩,៦ភាគរយ នៅក្នុងវិស័យកម្មន្តសាល (បានកើនឡើងពី ៤,៧ភាគរយ នៅឆ្នាំ១៩៩៩) ហើយមាន ១៣,៩ភាគរយ នៅក្នុងពាណិជ្ជកម្មលក់ដុំនិងរាយ ។

២.៥៣ ដើម្បីកែលម្អលក្ខខណ្ឌការងារនិងធានាការការពារសិទ្ធិកម្មករ ច្បាប់ការងារត្រូវបានប្រកាសឱ្យប្រើប្រាស់ជាធរមាន។ ការអនុវត្តយ៉ាងខ្ជាប់ខ្ជួននូវច្បាប់ការងារនេះ បានកែលម្អលក្ខខណ្ឌការងារ។ *អង្គការពលកម្មអន្តរជាតិនៃអង្គការសហប្រជាជាតិ* ដែលកំពុងតាមដានត្រួតពិនិត្យលក្ខខណ្ឌការងារនៅកម្ពុជា បានប្រកាសថា ឧស្សាហកម្មកាត់ដេរនិងស្បែកជើងនៅកម្ពុជា មិនជាប់ពាក់ព័ន្ធនឹងការប្រើប្រាស់ពលកម្មដោយការបង្ខិតបង្ខំ ពលកម្មកុមារ និងការរើសអើងនោះទេ ។ រាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា បានបង្កើត*គណៈកម្មការប្រឹក្សាការងារ* និងក្រុមប្រឹក្សាអាជ្ញាកណ្តាល ស្របទៅតាមច្បាប់ការងារ ។ តាមការត្រួតពិនិត្យទៅលើសហគ្រាសជាង ៥.៥០០ មានសហគ្រាសប្រហែល ៤.០០០ ដែលត្រូវបានរកឃើញថា បានរំលោភទៅលើល័ក្ខខ័ណ្ឌខ្លះនៃច្បាប់ការងារ ។ សេចក្តីជូនដំណឹងជាការព្រមាន ត្រូវបានធ្វើទៅឱ្យសហគ្រាសជាច្រើន ហើយការផាកពិន័យ ត្រូវបានធ្វើឡើងចំពោះសហគ្រាសមួយចំនួនដែរ ។ សមាគមសម្រាប់កម្រិតសហគ្រាស ប្រមាណជាង ៥០០ សហព័ន្ធសហជីពចំនួន ១៦ និងសម្ព័ន្ធសហជីពចំនួន ១ ដែលមានសមាជិកប្រមាណ ២០០.០០០នាក់ត្រូវបានចុះបញ្ជី ។ អ្នកស្វែងរកការងារ ត្រូវបានទទួលជំនួយផងដែរក្នុងការស្វែងរកការងារ រួមមាន ការស្វែងរកការងារនៅក្រៅប្រទេស ។

២.៥៤ ក្នុងឋានៈជាផ្នែកមួយនៃ*សេវាកម្មសង្គម* អតីតយុទ្ធជននិងមន្ត្រីរាជការស៊ីវិលចូលនិវត្តន៍ បន្តទទួលបាននូវប្រាក់បៀវត្សរ៍ប្រចាំខែ ដែលត្រូវបានកើនឡើងយ៉ាងច្រើនដែរ ។ ជនរងគ្រោះពីគ្រោះមហន្តរាយធម្មជាតិដូចជា ទឹកជំនន់ គ្រោះរាំងស្ងួត និង ភ្លើងឆេះផ្ទះ បន្តទទួលបានជំនួយ ។ ជំនួយក្នុងការធ្វើនីតិសម្បទា ការបណ្តុះបណ្តាល និងការធ្វើសមាហរណកម្មឡើងវិញ ត្រូវបានផ្តល់ដល់យុវជនដែលប្រព្រឹត្តបទល្មើស និង ជនពិការ

---

[១] អង្កេតសេដ្ឋកិច្ច-សង្គមកិច្ចកម្ពុជា ឆ្នាំ២០០៣-២០០៤

(៦០ភាគរយនៃជនពិការចំនួន ១៦៩.០០០នាក់ គឺជាជនរងគ្រោះដោយសង្គ្រាម) ។ បន្ទាប់ពីការអនុម័តយកនូវ *គោលនយោបាយសម្រាប់ជនចាស់ជរា* ក្នុងឆ្នាំ២០០៣ សមាគមជនចាស់ជរាចំនួន ១៩៤ ត្រូវបានបង្កើតឡើងក្នុងខេត្ត-ក្រុងចំនួន ១២ ។ ចំពោះការការពារកុមារ ការយកចិត្តទុកដាក់ បានផ្តោតលើការបង្កើតឡើងនូវ *បណ្តាញការពារកុមារដែលផ្អែកលើសហគមន៍* ដែលបានជួយដល់ស្រុក-ខ័ណ្ឌ ឃុំ-សង្កាត់ និង ភូមិ ជាច្រើន ។

ការកសាងសមត្ថភាពនិងការអភិវឌ្ឍធនធានមនុស្ស

២.៥៥ ផ្នែកនេះ គឺជាមុំកំណើនសំខាន់បំផុតក្នុងយុទ្ធសាស្ត្រចតុកោណ ព្រោះថាគោលដៅអភិវឌ្ឍន៍ទាំងអស់សំដៅឆ្ពោះទៅរកការលើកកម្ពស់ស្ថានភាពរបស់ធនធានមនុស្ស ។

២.៥៦ *ការអប់រំ* គឺជាកត្តាដ៏សំខាន់ក្នុងការអភិវឌ្ឍធនធានមនុស្ស ហើយបានរួមចំណែកដោយផ្ទាល់ ក្នុងការកាត់បន្ថយភាពក្រីក្រតាមរូបភាពជាច្រើន ដូចជា តាមរយៈការផ្តល់លទ្ធភាពទទួលនូវចំណេះដឹងច្រើនជាងមុន ក្នុងការទាញយកអត្ថប្រយោជន៍ពីកាលានុវត្តភាពនៃកំណើនសេដ្ឋកិច្ច ។ ដូច្នេះ វិស័យអប់រំត្រូវបានទទួលនូវអាទិភាពខ្ពស់នៅក្នុងកម្មវិធីអភិវឌ្ឍន៍របស់រាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា ។ វឌ្ឍនភាពដែលបានធ្វើឱ្យកើតមានឡើងរហូតមកទល់នឹងពេលនេះ បង្ហាញពីជោគជ័យដ៏ពិតប្រាកដមួយ សម្រាប់ការខិតខំប្រឹងប្រែងរបស់រាជរដ្ឋាភិបាល រួមគ្នាជាមួយនឹងកិច្ចសហប្រតិបត្តិការពីដៃគូអភិវឌ្ឍន៍ក្រៅប្រទេស តាមរយៈអភិក្រមនៃការគ្រប់គ្រងទូទាំងវិស័យ ។ ក្នុងរយៈ ពេល៥ឆ្នាំកន្លងទៅនេះ ផែនការយុទ្ធសាស្ត្រវិស័យអប់រំ ២០០១-២០០៥ ត្រូវបានរៀបចំនិងដាក់ឱ្យអនុវត្ត ដើម្បីកែទម្រង់វិស័យអប់រំ កែលម្អគុណភាពអប់រំ និងពង្រីកវិសាលភាពវិស័យនេះ ។ ការបែងចែកថវិការបស់ រាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា ចំពោះវិស័យនេះ ដែលជាផ្នែកមួយនៃកម្មវិធីសកម្មភាពអាទិភាព[១] បានកើនឡើងពី ១០ភាគរយ នៃថវិកាសរុបក្នុងឆ្នាំ ១៩៩៧ ដល់ ១៩.៥ភាគរយ ក្នុងឆ្នាំ២០០៤ និងឈានដល់ ២០ភាគរយ ក្នុងឆ្នាំ២០០៥ ។ ប្រហែល ៦០ភាគរយនៃទឹកប្រាក់បែងចែកនេះ គឺសម្រាប់ការអប់រំជាមូលដ្ឋាន ដោយផ្តោតការយកចិត្តទុកដាក់លើចំណាយដែលគាំទ្រអ្នកក្រ ។ ទោះបីជាដូចនេះក្តី បញ្ហាមួយចំនួនក្នុងការផ្តល់ថវិកាដែលបានបែងចែកឱ្យបានគ្រប់គ្រាន់ និងទាន់ពេលវេលានៅតែបន្តមាន ហើយបញ្ហាទាំងនេះត្រូវតែដោះស្រាយឱ្យបានឆាប់រហ័ស ។

២.៥៧ អត្រាពិតនៃការសិក្សានៅបឋមសិក្សានិងមធ្យមសិក្សា ក៏ដូចជា អត្រាឆ្លងភូមិសិក្សាពីបឋមសិក្សាទៅមធ្យមសិក្សាបឋមភូមិ និងពីមធ្យមសិក្សាបឋមភូមិទៅមធ្យមសិក្សាទុតិយភូមិ បានបង្ហាញឱ្យឃើញពីវឌ្ឍនភាពយ៉ាងច្រើន ។ កំណើននៃការសិក្សារបស់សិស្សស្រីនៅបឋមសិក្សា នៅតែបន្តនាំមុខការសិក្សារបស់សិស្សប្រុស (សិស្សស្រី ២៧ភាគរយ និងសិស្សប្រុស ២២ភាគរយ ចាប់តាំងពីឆ្នាំ១៩៩៩) ដោយបានកាត់បន្ថយគម្លាតយេនឌ័រនៃការសិក្សា ។ ការអនុវត្តផែនការយុទ្ធសាស្ត្រវិស័យអប់រំកំពុងរួមចំណែកក្នុងការកាត់បន្ថយភាពក្រីក្រ ឬគម្លាត

---

[១] កម្មវិធីសកម្មភាពអាទិភាព រួមមាន វិស័យអប់រំ សុខាភិបាល កសិកម្ម និងការអភិវឌ្ឍជនបទ

នៃការអប់រំ ។ ទោះជាដូចនេះក្តី ទន្ទឹមនឹងចំនួនសិស្សច្រើនចូលរៀននៅសាលាត្រូវបានចាត់ជាកត្តាមួយដ៏សំខាន់ គុណភាពនៃការអប់រំ ក៏ដូចជាលទ្ធផលនៃការសិក្សារបស់សិស្ស អត្រាបោះបង់ចោលការសិក្សានិងត្រួតថ្នាក់ និងផលធៀបសិស្ស-គ្រូ ក៏ជាប្រការចាំបាច់ដែលត្រូវផ្តោតការយកចិត្តទុកដាក់ឱ្យបានច្រើនជាងមុនផងដែរ ។

២.៥៨ ដើម្បីលើកកម្ពស់កម្រិតស្តង់ដាររបស់ឧត្តមសិក្សា ដែលបច្ចុប្បន្ននេះ ការចូលរួមរបស់វិស័យឯកជនកំពុងតែកើនឡើង រាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជាបានបង្កើតគណៈកម្មាធិការវាយតម្លៃគុណភាព ដើម្បីតាមដានត្រួតពិនិត្យលើគុណភាពនៃការបណ្តុះបណ្តាល និងដើម្បីធានាថា និស្សិតដែលបានបញ្ចប់ការសិក្សាមានសមត្ថភាព និងគុណភាពគ្រប់គ្រាន់ ដើម្បីបំពេញការងារសម្រាប់ការអភិវឌ្ឍសេដ្ឋកិច្ច-សង្គមកិច្ចរបស់ប្រទេសជាតិ ។

តារាង២.៤ : សូចនាករអប់រំ

សូចនាករ	១៩៩៣	២000	២០០៥ (ការប៉ាន់ស្មាន)
ចំនួនសាលាបឋមសិក្សា	៤.៦៩៣	៥.៤៦៨	៦.១៨០
ចំងាយផ្លូវដែលឆ្ងាយបំផុតទៅកាន់សាលាបឋមសិក្សា (គ.ម)		២	១,៥
អត្រាពិតនៃការសិក្សានៅបឋមសិក្សា (សរុប-សិស្សប្រុស-សិស្សស្រី)		៨៧ - ៩០- ៨៤	៩១,៩- ៩៣ - ៩០,៧
អត្រាគង់វង្សនៅថ្នាក់ទី១-ទី៦		៥១,០	៥៣,១
ចំនួនសាលាមធ្យមសិក្សាបឋមភូមិ	៣៥៤	៣៦៧	៨០០
ចំងាយផ្លូវដែលឆ្ងាយបំផុតទៅកាន់មធ្យមសិក្សាបឋមភូមិ (គ.ម)		៨	៤
អត្រាពិតនៃការសិក្សានៅមធ្យមសិក្សាបឋមភូមិ (សរុប-សិស្សប្រុស-សិស្សស្រី)		១៩ - ២១- ១៦	២៦,១- ២៧,១-២៤,៨
អត្រាគង់វង្សនៅថ្នាក់ទី១-ទី៩		៣៣	៣០,១៨
អត្រានៃអក្ខរជនពីអាយុ១៥-២៤ឆ្នាំ		៨២ (១៩៩៨)	៨៣,៤

ប្រភព : *កម្រងស្ថិតិប្រចាំឆ្នាំ ២០០៣ និង ក្រសួងអប់រំ យុវជន និងកីឡា*

២.៥៩ *សុខាភិបាល* : វិស័យនេះដើរតួនាទីយ៉ាងសំខាន់ក្នុងការកាត់បន្ថយភាពក្រីក្រ ។ អវត្តមាននៃសុខភាពល្អ គឺជាមូលហេតុនិងផលវិបាកមួយនៃភាពក្រីក្រ ។ ចំពោះហេតុផលសំខាន់ៗនានានិងហេតុផលផ្សេងៗទៀត ដូចជា កង្វះខាតសមត្ថភាព ក្នុងនោះមាន ធនធានមនុស្សដែលមានការបណ្តុះបណ្តាល សន្ទស្សន៍សុខភាពសំខាន់ៗមានកម្រិតទាបច្រើននៅឡើយ បើធៀបនឹងប្រទេសជិតខាងក្នុងសមាគមអាស៊ាន ។ ទោះជាដូចនេះក្តី សន្ទស្សន៍ភាគច្រើនបំផុតបង្ហាញពីការធ្វើឱ្យប្រសើរឡើងជាវិជ្ជមាន នៅក្នុងបណ្តាឆ្នាំថ្មីៗនេះ ហើយគោលដៅអភិវឌ្ឍន៍សហស្សវត្សរ៍កម្ពុជា ដែលបានកំណត់សម្រាប់ឆ្នាំ២០១៥ អាចនឹងសម្រេចបាន ឬអាចសម្រេចលើសពីការកំណត់នៅក្នុងករណីមួយចំនួន ។ ជម្ងឺគ្រុនស្វិតដៃជើងត្រូវបានលុបបំបាត់ចោលទាំងស្រុង ហើយសមត្ថភាពផលិតអំបិលអ៊ីយ៉ូដក្នុងប្រទេសសម្រេចបានមានលើសពីតម្រូវការទូទាំងប្រទេស ។ ទោះបីដូចនេះក្តី បញ្ហាប្រឈមដែលនៅតែមាន គឺការផ្តល់នូវលទ្ធភាពទទួលបានសេវាកម្មដែលមានលក្ខណៈងាយស្រួលជាងមុននិងមានតម្លៃតិចជាងមុន ដល់អ្នកក្រ ដើម្បីផ្សារភ្ជាប់នូវតម្លាត

រវាងតំបន់ទីប្រជុំជននិងជនបទ ក៏ដូចជារវាងក្រុមមនុស្សដែលមានស្ថានភាពសេដ្ឋកិច្ច-សង្គមកិច្ចខុសៗគ្នា ។ ផ្លូវថ្នល់ជនបទដែលមានសណ្ឋានប្រសើរជាងមុន និងប្រាក់បៀវត្សខ្ពស់ជាងមុនសម្រាប់មន្ត្រីរាជការស៊ីវិល អាចជួយសម្រួលដល់ទិដ្ឋភាពមួយចំនួនក្នុងការកាត់បន្ថយនូវគម្លាតទាំងនោះ ។

២.៦០ ទោះបីជាវឌ្ឍនភាពជាច្រើនសម្រេចបាននៅក្នុងវិស័យសុខាភិបាលក៏ដោយ ការឈានទៅដល់កម្រិតដ៏សមស្របនៃស្ថានភាពសុខាភិបាល ត្រូវដើរនៅលើផ្លូវដ៏វែងឆ្ងាយនៅឡើយ ជាពិសេស ចំពោះការកាត់បន្ថយអត្រាមរណភាពមាតានិងទារក ។ ប៉ុន្តែ វិធានការនានាដែលកំពុងត្រូវបានដាក់ឱ្យអនុវត្ត ជាសញ្ញាមួយដ៏ល្អប្រសើរនាពេលអនាគត ។ ចំនួនសរុបនៃមជ្ឈមណ្ឌលសុខភាពដែលមានសមត្ថភាពគ្រប់គ្រាន់ ដើម្បីផ្តល់សំណុំសកម្មភាពអប្បបរមាបានកើនឡើងពី ៣៨៦ ក្នុងឆ្នាំ១៩៩៨ ដល់ ៨៣២ ក្នុងឆ្នាំ២០០៤ ហើយចំនួនមន្ទីរពេទ្យបង្អែកសរុបមាន ៦៩ ដែលក្នុងនោះ មន្ទីរពេទ្យបង្អែកចំនួន១៥ បានផ្តល់នូវសំណុំសកម្មភាពបង្គ្រប់នៅឆ្នាំ២០០៤ ។ ជោគជ័យក្នុងវិធានការត្រួតពិនិត្យជម្ងឺ អាចកត់សម្គាល់បានតាមរយៈ (១) ការបង្កើនការព្យាបាល/ការការពារជម្ងឺរបេង (២) ការធ្លាក់ចុះនៃអត្រានៃការកើតឡើងនិងអត្រានៃករណីមរណភាព ដោយសារជម្ងឺគ្រុនចាញ់ គ្រុនឈាម កញ្ច្រិល និងអាសន្នរោគ (៣) ការលុបបំបាត់ទាំងស្រុងនូវជម្ងឺគ្រុនស្វិតដៃជើងនៅក្នុងឆ្នាំ២០០០ ។ ភាគរយនៃស្ត្រីមានផ្ទៃពោះដែលបានទៅពិនិត្យផ្ទៃពោះយ៉ាងហោចណាស់បានពីរដងមុនពេលសម្រាល បានកើនឡើងពី ២៩ភាគរយ នៅក្នុងឆ្នាំ២០០២ ដល់ ៤៧ភាគរយនៅក្នុងឆ្នាំ២០០៤ ។ ប៉ុន្តែទោះបី ជាមានការធ្លាក់ចុះ ដូចដែលបានបង្ហាញក្នុងតារាង ២.៥ ខាងក្រោមក៏ដោយ ក៏អត្រាមួយចំនួននៅតែមានកម្រិតខ្ពស់ជាងគេនៅឡើយនៅក្នុងតំបន់ ។ បញ្ហាដ៏គួរឱ្យព្រួយបារម្ភមួយដែលកំពុងលេចឡើង គឺការកើនឡើងនៃការប្រើប្រាស់គ្រឿងញៀន នៅក្នុងចំណោមយុវជនកម្ពុជានៅក្នុងរយៈពេលពីរ-បីឆ្នាំចុងក្រោយនេះ ។ ដើម្បីប្រយុទ្ធប្រឆាំងនឹងបញ្ហានេះ *អាជ្ញាធរជាតិប្រយុទ្ធប្រឆាំងគ្រឿងញៀន* ត្រូវបានបង្កើតឡើងនៅក្នុងឆ្នាំ១៩៩៥ ។

២.៦១ *ការថយចុះនៃអត្រាមនុស្សពេញវ័យដែលត្រូវបានធ្វើតេស្តឈាមឃើញថាមានមេរោគហ៊ីវវិជ្ជមាន* បានកើតមានឡើង ជាមួយនឹងការយល់ដឹងកម្រិតខ្ពស់ពីមេរោគហ៊ីវ/អេដស៍ ដោយសារការខិតខំប្រឹងប្រែងរួមគ្នាដ៏គួរឱ្យកត់សម្គាល់ តាមរយៈការប្តេជ្ញាចិត្តខ្ពស់របស់រដ្ឋាភិបាល ការផ្តល់មូលនិធិដ៏ច្រើនពីដៃគូអភិវឌ្ឍន៍ក្រៅប្រទេស និងកិច្ចសហប្រតិបត្តិការយ៉ាងជិតស្និទ្ធនៅក្នុងចំណោមដៃគូអភិវឌ្ឍន៍ក្រៅប្រទេសទាំងអស់ដែលពាក់ព័ន្ធក្នុងការងារនេះ ។ នៅក្នុងឆ្នាំ២០០១ ដោយបានទទួលស្គាល់ពីសារៈសំខាន់នៃការឆ្លើយតបជាលក្ខណៈវិមជ្ឈការតាមរយៈយន្តការពហុវិស័យចំពោះការរីករាលដាលនៃមេរោគហ៊ីវ រាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា បានបង្កើត *អាជ្ញាធរជាតិប្រយុទ្ធនឹងជម្ងឺអេដស៍* ដើម្បីដឹកនាំ សម្របសម្រួលនិងតាមដានត្រួតពិនិត្យការឆ្លើយតបរបស់សង្គមជាតិទាំងមូល តាមរយៈក្រសួង-ស្ថាប័ន និងខេត្ត-ក្រុង ទាំងអស់ ។ *អាជ្ញាធរជាតិប្រយុទ្ធនឹងជម្ងឺអេដស៍* តំណាងឱ្យការប្រកាន់ជំហាររបស់កម្ពុជា ចំពោះ

គោលការណ៍បី-មួយ[១] និងទទួលខុសត្រូវចំពោះការរៀបចំនិងការត្រួតពិនិត្យការអនុវត្តយុទ្ធសាស្ត្រជាតិស្តីពីរោគហ៊ីវ (២០០១-២០០៥ និង ២០០៦-២០១០) របស់កម្ពុជា ។ បញ្ហាប្រឈមចំពោះមុខ គឺត្រូវរក្សានូវកម្រិតវឌ្ឍនភាព និងកំណត់យុទ្ធសាស្ត្រដើម្បី ទប់ស្កាត់ការរីករាលដាលនៃមេរោគហ៊ីវទៅដល់ក្រុមគ្រួសារ ។

តារាង២.៥ : សូចនាករសុខាភិបាល

សូចនាករ	១៩៩៣	២០០០	២០០៥ (ការប៉ាន់ស្មាន)
អត្រាមរណភាពទារក ក្នុង១.០០០ កំណើតរស់		៩៥	៦៦
អត្រាមរណភាពកុមារអាយុក្រោម៥ឆ្នាំ ក្នុង១.០០០ កំណើតរស់		១២៤	៨២
ផលធៀបមរណភាពមាតា ក្នុង១០០.០០០ កំណើតរស់		៤៣៧	ពុំមានតួលេខ
ការសម្រាលកូនដោយបុគ្គលិកសុខាភិបាលមានជំនាញ (%)		៣២	ពុំមានតួលេខ
កុមារអាយុក្រោម ១ឆ្នាំ បានចាក់ថ្នាំបង្ការជម្ងឺ DPT3 (%)		៤៣	៨៣
កុមារអាយុក្រោម ១ឆ្នាំ ដែលបានចាក់ថ្នាំបង្ការជម្ងឺកញ្ជ្រិល (%)		៤១,៤	៨០
ជម្ងឺគ្រុនចាញ់ : អត្រាស្លាប់ (%)		០,៤	០,៣៦
ជម្ងឺរបេង : អត្រាស្លាប់ (ក្នុងប្រជាជន ១០០.០០០នាក់)	៩០ (១៩៩៧)	ពុំមានតួលេខ	ពុំមានតួលេខ
អត្រាយុវជនដែលផ្ទុកមេរោគអេដស៍ (%នៃយុវជនអាយុ១៥-៤៥)	៣,០ (១៩៩៧)	២,៨	១,៩
ចំនួនមណ្ឌលសុខភាព	៥១៤	៩៤២ (២០០២)	៩៦៥
ចំនួនមន្ទីរពេទ្យស្រុកប្រតិបត្តិការ	៦៥ (១៩៩៧)	៦៨ (២០០២)	៦៩

ប្រភព *: អង្កេតប្រជាជនពាក់កណ្តាលជំរឿននៅកម្ពុជា ក្រសួងសុខាភិបាល អាជ្ញាធរជាតិប្រយុទ្ធនឹងជម្ងឺអេដស៍ ។*
កំណត់សម្គាល់ : តួលេខទាំងអស់ អាចនឹងកែប្រែទៅតាមទិន្នន័យ ដែលនឹងបានមកពីអង្កេតប្រជាសាស្ត្រនិងសុខភាពនៅកម្ពុជា នាពាក់កណ្តាលឆ្នាំ២០០៦

២.៦២ កម្មវិធីសាកល្បងដើម្បីពង្រីកសេវាសុខភាពមូលដ្ឋាន ក្នុងស្រុកប្រតិបត្តិចំនួន ៥ ដោយមានកិច្ចសហការជាមួយផ្នែកឯកជន (អង្គការក្រៅរដ្ឋាភិបាល) តាមរយៈការរៀបចំកិច្ចសន្យា បានអនុវត្តប្រកបដោយជោគជ័យ ដោយបានបង្កើនការផ្តល់សេវាសុខភាពមូលដ្ឋានពីពីរទៅបីដង និងដោយបានកាត់បន្ថយការចំណាយលើសុខភាពរបស់គ្រួសារក្រីក្របានប្រហែលពី ៦០-៧០ភាគរយ ក្នុងរយៈពេល ៣ឆ្នាំ (១៩៩៨-២០០១) ។ កម្មវិធីនេះ ត្រូវបានពង្រីក ដើម្បីគ្របដណ្តប់លើស្រុកប្រតិបត្តិការចំនួន ១១ នៅឆ្នាំ២០០៥ ។ ចំពោះធនធានមនុស្សសម្រាប់វិស័យនេះ ចំនួននិស្សិតដែលបានបញ្ចប់ការបណ្តុះបណ្តាលក្នុងជំនាញថែទាំផ្នែកវេជ្ជសាស្ត្រ បានកើនឡើង ពី ១០៩ ក្នុងឆ្នាំ១៩៩៨ ដល់ ៥៥៩ ក្នុងឆ្នាំ២០០៣ ហើយសិក្ខាកាមប្រហែល ១២.០០០នាក់ បានទទួលការបណ្តុះបណ្តាលនៅនឹងកន្លែង លើការងារសំណុំសកម្មភាពអប្បបរមា ។

២.៦៣ ចំណាយថវិការបស់រដ្ឋាភិបាលសម្រាប់វិស័យសុខាភិបាល បានកើនឡើង ២៦៤ភាគរយ ចាប់ពីឆ្នាំ១៩៩៨ ដល់ ២០០៤ ។ ជុំវិញបញ្ហាចំណាយថវិកាសម្រាប់វិស័យសុខាភិបាល នៅមានការងារជាច្រើនទៀតដែលត្រូវធ្វើពោលគឺ មិនត្រឹមតែត្រូវផ្តោតលើការធ្វើវិភាជន៍ជាក់ស្តែងប៉ុណ្ណោះទេ ប៉ុន្តែត្រូវមានការធានាផងដែរថា ថវិកា

[១] អាជ្ញាធរជាតិ *មួយ* ក្របខ័ណ្ឌយុទ្ធសាស្ត្រជាតិ *មួយ* និង ប្រព័ន្ធជាតិ *មួយ* សម្រាប់តាមដានត្រួតពិនិត្យនិងវាយតម្លៃ

ទាំងនោះត្រូវបានផ្ដល់ជូនទាន់ពេលវេលា និងត្រូវបានប្រើប្រាស់សមស្របតាមគោលការណ៍ ។ ប៉ុន្តែ តម្រូវការមានកម្រិតខ្ពស់ខ្លាំង ដោយព្រោះថា ចំណាយជាក់ស្ដែងនៅតែទាប ដោយមិនរាប់បញ្ចូលនូវចំណាយផ្ទាល់របស់វិស័យឯកជន ឬរបស់ដៃគូអភិវឌ្ឍន៍ក្រៅប្រទេស ។

២.៦៤ *ផែនការយុទ្ធសាស្ត្រវិស័យសុខាភិបាលឆ្នាំ២០០៣-២០០៧* កំពុងត្រូវបានអនុវត្តដោយមានកិច្ចសហប្រតិបត្តិការ យ៉ាងជិតស្និទ្ធជាមួយនឹងដៃគូអភិវឌ្ឍន៍ក្រៅប្រទេស ដែលកំពុងសហការនៅក្នុងវិស័យនេះ ដោយដំណើរការទៅតាម *អភិក្រមគ្រប់គ្រងទូទាំងវិស័យ* ។ ការវាយតម្លៃពាក់កណ្ដាលអណត្តិមួយ នឹងត្រូវធ្វើឡើងនៅក្នុងឆ្នាំ២០០៦ ដែលជាពេលដែលផែនការនេះនឹងត្រូវពន្យារដល់ឆ្នាំ២០១០ ដើម្បីឱ្យស្របគ្នាជាមួយនឹងដំណាក់កាលរបស់ *ផយអជ* ។

២.៦៥ *<u>សមភាពយេនឌ័រ</u>* : បញ្ហាដ៏សំខាន់មួយ គឺត្រូវបង្កើតឱ្យមានតុល្យភាពយេនឌ័រ ដែលប្រកបដោយសមធម៌និងមានស្មេរភាព (រវាងបុរសនិងស្ត្រី រវាងក្មេងប្រុសនិងក្មេងស្រី) ក្នុងការទទួលបាននូវទំនិញនិងសេវាកម្មនានា ការចូលរួមក្នុងនិងការទទួលបានផលប្រយោជន៍ពី ដំណើរការនៃការអភិវឌ្ឍនៅគ្រប់កម្រិតនិងគ្រប់ផ្នែកទាំងអស់ ដូចជាកម្លាំងពលកម្ម ថ្នាក់រៀបចំគោលនយោបាយនិងថ្នាក់ដឹកនាំនយោបាយ ស្ថាប័ននានា ការអប់រំ និងសេវាថែទាំសុខភាព ។ វិសមភាពយេនឌ័រ ក៏ជាមូលហេតុចម្បងនៃភាពក្រីក្រ ជាពិសេស ជាមួយនឹងគ្រួសារដែលមានស្ត្រី (ស្ត្រីមេម៉ាយ) ជាមេគ្រួសារ ។ ដូចនេះ បញ្ហាយេនឌ័រត្រូវបញ្ជ្រាបទៅក្នុងគ្រប់សកម្មភាពទាំងអស់របស់ប្រទេស ហើយគឺជាបញ្ហាមួយក្នុងចំណោមបញ្ហាអន្តរវិស័យដទៃទៀត ។ ការធ្វើឱ្យប្រសើរឡើងជាបណ្ដើរៗត្រូវបានធ្វើឡើងក្នុងរយៈពេលច្រើនឆ្នាំកន្លងមកនេះ ប៉ុន្តែនៅមានបញ្ហាជាច្រើនទៀតដែលត្រូវធ្វើនៅក្នុងការបញ្ជ្រាបនិងបង្កើនកម្រិតនៃការយល់ដឹងអំពីយេនឌ័រ ហើយនឹងត្រូវលេចឡើងនៅក្នុងផ្នែកផ្សេងៗទៀតនៃឯកសារនេះ ។ ក្នុងពេលថ្មីៗនេះ *ច្បាប់ប្រឆាំងអំពើហឹង្សាក្នុងគ្រួសារ* ត្រូវបានអនុម័តរួចហើយ ។ ទន្ទឹមនឹងនេះ សេចក្ដីព្រាងច្បាប់ស្ដីពី*ច្បាប់ប្រឆាំងការជួញដូរ* ត្រូវបានដាក់ជូនទៅដល់រដ្ឋសភា ហើយអាចនឹងត្រូវអនុម័ត នៅក្នុងឆ្នាំ២០០៦ ។

២.៦៦ *<u>ប្រជាជន</u> :* ប្រជាជនដែលមានការអប់រំ មានសុខភាពល្អ និងមានថាមពលពេញលេញ គឺជាទ្រព្យធន ហើយជាអ្នកបង្កើតនូវទ្រព្យធនរបស់ប្រជាជាតិមួយ ។ ដូចនេះ ប្រជាជន គឺជាបញ្ហាស្នូលនៃការងារទាំងអស់ក្នុងការអភិវឌ្ឍ ហើយជាអ្នករួមចំណែកបង្កើតនិងជាអ្នកប្រើប្រាស់ នូវការអភិវឌ្ឍទាំងនោះ ។ អភិបាលកិច្ចល្អផ្ដល់នូវបរិយាកាសសម្រាប់ប្រជាជនធ្វើឱ្យមានការរីកលូតលាស់ និងធ្វើឱ្យសម្រេចសក្ដានុពលពេញលេញរបស់ខ្លួន ដើម្បីជាប្រយោជន៍ផ្ទាល់ខ្លួនផង និងជាប្រយោជន៍របស់សង្គមនិងប្រទេសជាតិផង ។ គោលដៅរបស់គោលនយោបាយជាតិប្រជាជន គឺធ្វើឱ្យមានការផ្លាស់ប្ដូរនៃនិន្នាការប្រជាសាស្ត្រ ដើម្បីធ្វើឱ្យចំនួន សមាសភាព និងរបាយប្រជាជនស៊ីសង្វាក់ជាមួយនឹងភាពចាំបាច់នៃការអភិវឌ្ឍប្រកបដោយចីរភាព សម្រាប់ការកាត់បន្ថយភាពក្រីក្រ និងសម្រាប់ការលើកកម្ពស់ជីវភាពរស់នៅរបស់ប្រជាជនកម្ពុជាគ្រប់រូប ព្រមទាំងដើម្បីធានាឱ្យប្រជាជនកម្ពុជាគ្រប់រូបមានលទ្ធភាព

ប្រើប្រាស់យ៉ាងទូលំទូលាយនូវសេវាសុខភាពបន្តពូជក្នុងឆ្នាំ២០១៥ ។ អាស្រ័យហេតុនេះ នៅក្នុង *គោលនយោបាយជាតិប្រជាជន* របស់កម្ពុជា រាជរដ្ឋាភិបាលបានផ្តល់សារៈសំខាន់យ៉ាងខ្លាំងចំពោះការគាំទ្រដល់សិទ្ធិរបស់គូស្វាមី ដើម្បីធ្វើការសម្រេចចិត្តដោយសេរីនិងដោយទទួលខុសត្រូវ លើចំនួនកូន លើចន្លោះពេលពីកំណើតរបស់កូនមួយទៅកូនមួយទៀត និងលើការកំណត់ពេលវេលាចង់បានកូន ហើយដើម្បីមានលទ្ធភាពទទួលនូវព័ត៌មាន សេវាអប់រំ និងមធ្យោបាយដើម្បីអនុវត្តឆន្ទៈខាងលើនេះ ។ គណៈកម្មាធិការជាតិសម្រាប់ប្រជាជន និងការអភិវឌ្ឍត្រូវបានបង្កើតឡើងដើម្បីអនុវត្តគោលនយោបាយជាតិប្រជាជន ។

តារាង២.៦ : សូចនាករប្រជាជនសំខាន់ៗ

សូចនាករសំខាន់ៗ	១៩៩៣	២000	២០០៥ (ប៉ាន់ស្មាន)
ចំនួនប្រជាជន (លាននាក់)	១០,៦៦	១២,៩៧	១៣,៦៦
សមាមាត្រស្ត្រី/បុរស (ក្នុងចំណោមស្ត្រី១០០) :	៩១,៧ (១៩៩៦)	៩៣,០ (១៩៩៨)	៩៣,៥ (២០០៤)
ប្រជាជនពីអាយុ ០-១៤ឆ្នាំ (%)	៤៣,៩ (១៩៩៦)	៤២,៨ (១៩៩៨)	៣៩,០ (២០០៤)
ប្រជាជនពីអាយុ ១៥-៥៩ឆ្នាំ (%)	៥០,៨ (១៩៩៦)	៥១,៨ (១៩៩៨)	៥៥,១ (២០០៤)
ប្រជាជនពីអាយុ៦០ និងចាស់ជាង (%)	៥,៣ (១៩៩៦)	៥,៣ (១៩៩៨)	៥,៩ (២០០៤)
ដង់ស៊ីតេប្រជាជន (ក្នុង១គម ^{២})	៥៩,១ (១៩៩៦)	៦៤,០ (១៩៩៨)	៧៤,០ (២០០៤)
អាយុសង្ឃឹមរស់មធ្យមពីកំណើត : បុរស/ស្ត្រី	៥១,៨/៥៥,៨	៥៤,៤/៦០,៦	៥៧,៩/៦៤,១
អត្រាភាពបង្កើតកូនសរុប	៥,២ (១៩៩៦)	៤,០	៣,៣ (២០០៤)
អត្រាកំណើនប្រចាំឆ្នាំ (%)	២,៤៩ (១៩៩៨)	១,៨១	១,៨១ (២០០៤)
ស្ត្រីរៀបការដែលប្រើប្រាស់វិធីពន្យារកំណើតទំនើប(%)		១៨,៥	២០,១

ប្រភព *: អង្កេតប្រជាសាស្ត្រ ឆ្នាំ១៩៩៦ ជំរឿនប្រជាជន ឆ្នាំ១៩៩៨ វិទ្យាស្ថានជាតិស្ថិតិ*

២.៦៧ ចំនួនប្រជាជនកម្ពុជាបានទទួលរងការថយចុះយ៉ាងខ្លាំងនៅក្នុងអំឡុងពេលឆ្នាំ១៩៧៥-១៩៧៩ ប៉ុន្តែបានកើនឡើងវិញជាបណ្តើរៗ ចាប់តាំងពីក្រោយដំណាក់កាលនេះមក ដោយសារការថយចុះនៃអត្រាស្លាប់ ការកើនឡើងនៃភាពមានអាយុវែង និងការថយចុះនៃអត្រាស្លាប់របស់ទារក កុមារអាយុក្រោម៥ឆ្នាំ និងមាតា ។ ទោះបីជាសូចនាករមួយចំនួនក្នុងចំណោម សូចនាករទាំងនេះនៅតែមានកម្រិតខ្ពស់នៅឡើយក៏ដោយ បាតុភូតសង្គមទាំងនេះ បានថយចុះគួរឱ្យកត់សម្គាល់ក្នុងរយៈពេល៥ឆ្នាំចុងក្រោយនេះ ។ តារាង២.៦ ខាងក្រោម បង្ហាញពីការកើនឡើងគួរឱ្យកត់សម្គាល់នៃអាយុសង្ឃឹមរស់មធ្យមនៅពេលកើត ដល់៦ឆ្នាំសម្រាប់បុរស និង៩ឆ្នាំសម្រាប់ស្ត្រី ដោយឆ្លុះបញ្ចាំងនូវភាពប្រសើរឡើងនៃសុខុមាលភាពទូទៅ ។ អត្រាកំណើតសរុបមានការថយចុះយ៉ាងច្រើន ។ ទន្ទឹមនឹងនេះ មាននិន្នាការប្រសើរឡើងនៅក្នុងតុល្យភាពភេទ ឬសមាមាត្ររវាងចំនួនបុរសនិងស្ត្រី ដែលបានថយចុះយ៉ាងខ្លាំងនៅក្នុងឆ្នាំ១៩៧៩ ដោយសាររបបប្រល័យពូជសាសន៍ ។ ចំណុចគួរឱ្យកត់សម្គាល់មួយ គឺការកើនឡើងនៃប្រជាជនក្នុងវ័យយុវជន ។ បច្ចុប្បន្ននេះ ៦ភាគរយនៃចំនួនប្រជាជនស្ថិតនៅក្រោមអាយុ ២៥ឆ្នាំ

ហើយក្រុមអាយុ ១០-២០ឆ្នាំមានសមាមាត្រ ៣៦,៥ភាគរយ ។ ដូចនេះ បញ្ហាយុវជន គឺជាកង្វល់និងបញ្ហាប្រឈមមួយដ៏សំខាន់ ជាពិសេស នៅពេលណាដែលមានការកើតឡើងនៃភាពគ្មានការងារធ្វើនិងការធ្វើបម្លាស់ទីលំនៅរបស់យុវជន ហើយនៅពេលណាដែលមានការកើនឡើងនៃសញ្ញានៃឥរិយាបទប្រកបដោយហានិភ័យរបស់យុវជន ក្នុងនោះមាន ការប្រើប្រាស់គ្រឿងញៀនជាដើម ។

សេចក្តីសន្និដ្ឋាន

២.៦៨ ទិន្នន័យបរិមាណនិងគុណភាពជាច្រើន ដែលបានបង្ហាញនិងបានយកមកពិភាក្សារហូតមកដល់ត្រឹមនេះ បានបង្ហាញថា តើកម្ពុជាមានការរីកចម្រើនដល់កម្រិតណា ដោយបានចាប់ផ្តើមចេញពីកម្រិតក្រោមសូន្យក្នុងឆ្នាំ ១៩៧៩ ហើយបានបោះជំហានយ៉ាងលឿន ចាប់ពីអាណត្តិទី១នៃរាជរដ្ឋាភិបាល គឺពីឆ្នាំ១៩៩៣ និងជាពិសេសក្នុងរយៈពេល៥ឆ្នាំចុងក្រោយនេះ ។ រាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា ធ្វើការប្តេជ្ញាចិត្ត ដើម្បីពង្រឹងនិងកសាងបន្ថែមពីលើវឌ្ឍនភាពដ៏ធំធេងបែបនេះ ហើយក្នុងករណីមួយចំនួន វឌ្ឍនភាពទាំងនេះមានសភាពគួរឱ្យស្ញើចសរសើរ ។ ដោយមានការប្តេជ្ញាចិត្តដ៏មោះមុត រួមជាមួយនឹងប្រជាពលរដ្ឋកម្ពុជាទាំងអស់ ដែលធ្វើការដើម្បីប្រទេសជាតិ រាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា មានសុទិដ្ឋិនិយមនិងជំនឿជឿជាក់ថា គោលដៅដ៏ធំនេះសម្រាប់ពេលអនាគតដើម្បីនាំកម្ពុជាឆ្ពោះទៅមុខ នឹងអាចសម្រេចបាន ។ *ផយអជ* គឺអំពីអនាគតរបស់កម្ពុជា ដូច្នេះ ផែនការនេះនឹងត្រូវពិភាក្សាបន្ថែមទៀតនៅក្នុងជំពូកបន្តបន្ទាប់ ។

ជំពូក ៣

គោលដៅនិងចំណុចដៅអាទិភាព

៣.០១ ចក្ខុវិស័យយូរអង្វែងរបស់រាជរដ្ឋាភិបាល គឺដើម្បីសម្រេចបានកម្ពុជាមួយ ដែលមានសាមគ្គីភាពសង្គម មានការអប់រំជឿនលឿន និងមានវប្បធម៌ភ្លឺថ្លា ដោយគ្មានភាពក្រីក្រ គ្មានអនក្ខរកម្ម និងគ្មានសុខភាពមិនល្អ សម្រាប់ប្រជាជនកម្ពុជាទាំងអស់រស់នៅជាមួយគ្នាក្នុងភាពសុខុដុម ដោយរួចផុតពីភាពអត់ឃ្លាន វិសមភាព ការបោះបង់ចោល និងភាពងាយរងគ្រោះ ហើយសម្រាប់ពលរដ្ឋទាំងអស់អាចសម្រេចបាននូវសមត្ថភាពពេញលេញក្នុងវិជ្ជាជីវៈដែលពួកគាត់បានជ្រើសរើស ដើម្បីរួមចំណែកក្នុងការធ្វើឱ្យប្រទេសជាតិមានវឌ្ឍនភាពជាបន្តទៅទៀត និងសម្រាប់ការកើនឡើងយ៉ាងខ្ពស់នៃកម្រិតរស់នៅ ។ យុទ្ធសាស្ត្រចតុកោណរបស់រាជរដ្ឋាភិបាល កំណត់យ៉ាងច្បាស់ពីកម្មវិធីការងារដែលត្រូវធ្វើជាបន្ទាន់ចំពោះមុខ ដូចជា (១) ការជំរុញឱ្យមានកំណើនសេដ្ឋកិច្ច (២) ការបង្កើតការងារសម្រាប់ពលករកម្ពុជាទាំងអស់ (៣) ការអនុវត្តកំណែទម្រង់ដែលចាំបាច់ ដើម្បីធានាឱ្យមានសមធម៌និងយុត្តិធម៌សង្គម និង (៤) ការលើកកម្ពស់ប្រសិទ្ធភាពនៃកម្មវិធីកំណែទម្រង់ទាំងឡាយក្នុងវិស័យទាំងអស់ សំដៅការកាត់បន្ថយភាពក្រីក្រ និងការធ្វើឱ្យបាននូវការអភិវឌ្ឍប្រកបដោយចីរភាព។ ក្នុងបរិបទនេះ *ផយអជ លើកឡើងអំពីជំហានការងារនិងគោលដៅបន្ទាន់និងរយៈពេលមធ្យម ដែលត្រូវធ្វើនៅពេលអនាគត* ដើម្បីឈានទៅសម្រេចបានយ៉ាងឆាប់រហ័សនូវចក្ខុវិស័យរយៈពេលវែងរបស់កម្ពុជា ។

៣.០២ នៅពេលដែលអ្នកសង្កេតការអព្យាក្រិត្យ ហើយក៏ដូចជាប្រជាជនកម្ពុជាផងដែរ ទទួលស្គាល់ថា សមិទ្ធផលដែលសម្រេចបានក្នុងរយៈពេលដ៏ខ្លីចុងក្រោយនេះ មានទំហំធំធេង នោះរាជរដ្ឋាភិបាលក៏មើលឃើញយ៉ាងច្បាស់ពីបញ្ហាប្រឈមធំៗទាំងឡាយចំពោះមុខ ។ អាស្រ័យហេតុនេះ រាជរដ្ឋាភិបាល នឹងផ្តោតការយកចិត្តទុកដាក់និងកំណត់អាទិភាពចំពោះគោលដៅនិងសកម្មភាពជាយុទ្ធសាស្ត្រទាំងឡាយ ដែលនឹងអាចធ្វើឱ្យមានវឌ្ឍនភាពដ៏ធំធេងក្នុងគ្រប់វិស័យទាំងអស់ ។ *ជំពូកនេះលើកឡើងពីគោលដៅទាំងឡាយដែល មានលក្ខណៈសម្រិតសម្រាំង មានសារៈសំខាន់ខ្លាំង និងមានអាទិភាពខ្ពស់ មានលក្ខណៈគាំទ្រអ្នកក្រ ព្រមទាំងកំណត់នូវចំណុចដៅសំខាន់ ឬ ចំណុចដៅចម្បង ដែលត្រូវធ្វើឱ្យសម្រេចបានក្នុងរយៈពេល៥ឆ្នាំខាងមុខ ២០០៦-២០១០* ។

៣.០៣ ការប្រជុំរបស់មេដឹកនាំពិភពលោកនៅអង្គការសហប្រជាជាតិ ក្នុងឆ្នាំ២០០០ បានឯកភាពលើ *សេចក្តីប្រកាសសហស្សវត្សរ៍* មួយ ។ សេចក្តីប្រកាសនោះ គឺជាការប្តេជ្ញាចិត្តជាសាកលមួយ ចំពោះសិទ្ធិមនុស្ស លទ្ធិប្រជាធិតេយ្យ សន្តិភាពនិងសន្តិសុខ និងអភិបាលកិច្ចល្អ ដើម្បីបង្កើតនិងរក្សាស្ថេរភាពបរិស្ថានមួយ ដែលអាចជួយធ្វើឱ្យសម្រេចបាននូវការកាត់បន្ថយភាពក្រីក្រ ។ កម្ពុជាបានគាំទ្រទាំងស្រុង ហើយបានចុះហត្ថលេខា លើ

សេចក្តីប្រកាសនេះ ដោយហេតុថាសេចក្តីប្រកាសនេះ មានលក្ខណៈស៊ីសង្វាក់គ្នាជាមួយនឹងការប្តេជ្ញាចិត្តសម្រាប់រយៈពេលវែងរបស់រាជរដ្ឋាភិបាល ក្នុងការធ្វើឱ្យប្រសើរឡើងនូវកម្រិតជីវភាពរស់នៅ និងការកាត់បន្ថយភាពក្រីក្រ ក៏ដូចជា ស៊ីសង្វាក់គ្នាផងដែរទៅនឹងគោលគំនិតនៃ ផែនការអភិវឌ្ឍន៍សេដ្ឋកិច្ច-សង្គមកិច្ច៥ឆ្នាំលើកទី១ និងលើកទី២ ។ សេចក្តីប្រកាស សហស្សវត្សរ៍បានដាក់ចេញនូវគោលដៅអភិវឌ្ឍន៍សហស្សវត្សរ៍អាទិភាពចំនួន ៨ ដោយផ្តោតលើ ការយកចិត្តទុកដាក់និងការប្តេជ្ញាចិត្តរបស់ពិភពលោក ដើម្បីសម្រេចបានចំណុចដៅសំខាន់ៗទាំងឡាយ នៅតាមប្រទេសនីមួយៗ និងជាសកល នៅឆ្នាំ២០១៥ ។

៣.០៤ ផ្អែកលើគោលដៅអភិវឌ្ឍន៍សហស្សវត្សរ៍ពិភពលោក នៅក្នុងឆ្នាំ២០០៣ តាមរយៈដំណើរការពិគ្រោះយោបល់យ៉ាងទូលំទូលាយមួយក្នុងចំណោមអ្នកមានចំណែកពាក់ព័ន្ធទាំងអស់ កម្ពុជាបានរៀបចំកំណត់គោលដៅប្រាំបួនផ្ទាល់របស់ខ្លួន ដែលហៅថា *គោលដៅអភិវឌ្ឍន៍សហស្សវត្សរ៍កម្ពុជា (គអសក)* ដោយបន្ថែមគោលដៅមួយទៀត ដែលមានការពាក់ព័ន្ធនិងសារៈសំខាន់ជាបន្ទាន់ចំពោះមុខ ចំពោះប្រទេសជាតិទាំងមូល ។ គោលដៅទាំងនេះរួមមាន :

- លុបបំបាត់ភាពក្រីក្រធ្ងន់ធ្ងរ និងការអត់ឃ្លាន ។
- សម្រេចឱ្យបានជាទូទៅការអប់រំមូលដ្ឋានរយៈពេល ៩ ឆ្នាំ ។
- លើកកម្ពស់សមភាពយេនឌ័រ និងផ្តល់សិទ្ធិអំណាចដល់ស្ត្រី ។
- កាត់បន្ថយអត្រាមរណភាពកុមារ ។
- លើកកម្ពស់សុខភាពមាតា ។
- ប្រយុទ្ធប្រឆាំងនិងមេរោគហ៊ីវ/ជម្ងឺអេដស៍ គ្រុនចាញ់ និងជម្ងឺដទៃទៀត ។
- ធានាចីរភាពបរិស្ថាន ។
- បង្កើតភាពជាដៃគូជាសកលសម្រាប់កិច្ចអភិវឌ្ឍ (មិនមែនជាគោលដៅមួយនៃ *គអសក* ប៉ុន្តែជាគោលដៅអភិវឌ្ឍន៍សហស្សវត្សរ៍ពិភពលោក) ។
- ការដោះមីន យុទ្ធភ័ណ្ឌមិនទាន់ផ្ទុះ និងការសង្គ្រោះជនរងគ្រោះដោយសារមីន ។

៣.០៥ គោលដៅទាំង៩នៃ *គអសក* ចែកចេញជាគោលដៅរងជាច្រើន ។ សម្រាប់គោលដៅរងទាំងនោះ ចំណុចដៅច្បាស់លាស់និងអាចវាស់វែងបាន (ឬសូចនាករ) ត្រូវបានកំណត់ឡើង ផងដែរ[១] ។ ការខិតខំប្រឹងប្រែងនិងជោគជ័យក្នុងការធ្វើឱ្យសម្រេចបាននូវចំណុចដៅទាំងនេះសម្រាប់ឆ្នាំ២០១៥ អាចនឹងជួយឱ្យសម្រេចបានគោលដៅទាំង៩ នៃ *គអសក* ។

[១] តារាងពេញលេញមាននៅក្នុងឧបសម្ព័ន្ធ ១.១

៣.០៦ ក្នុងឆ្នាំ២០០៥ រាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជាបានធ្វើការពិនិត្យឡើងវិញនិងការវិភាគមួយជាលម្អិត លើចំណុចគោលខ្សែបន្ទាត់គោលសម្រាប់ធ្វើការប្រៀបធៀប និងវឌ្ឍនភាពសម្រាប់ការធ្វើឱ្យសម្រេចបាននូវចំណុចដៅទាំងអស់នៃ *គអសក* ។ ការងារខាងលើនេះបានសន្និដ្ឋានថា ទោះបីជាគោលដៅមួយចំនួននៃ *គអសក* ពិតជាអាចសម្រេចបាន ឬ សម្រេចបានលើសពីការកំណត់ នៅឆ្នាំ២០១៥ក៏ដោយ កិច្ចខិតខំប្រឹងប្រែង ខ្លាំងបន្ថែមទៀត ត្រូវតែធ្វើឡើងជាចាំបាច់ ដើម្បីសម្រេចឱ្យបាននូវគោលដៅមួយចំនួនផ្សេងទៀត[១] ។

តារាង៣.១ : សមិទ្ធផលសំខាន់ៗ និងការសម្រេចមិនបានតាមចំណុចដៅរបស់ *គអសក* ឆ្នាំ២០០៥

ការសម្រេចបាន	ការសម្រេចមិនបានតាមគោលដៅ
• ការធ្វើឱ្យប្រសើរឡើងគួរឱ្យកត់សម្គាល់ ក្នុងការបន្ថយភាពក្រីក្រនៅទីប្រជុំជន និងជនបទដែលមានលទ្ធភាពទៅដល់ជាងមុន • ការពង្រីកការអប់រំបឋមសិក្សាដល់កុមារឱ្យបានច្រើនជាងមុន • ការកាត់បន្ថយបានច្រើននូវអត្រាមរណភាពទារក និងកុមារអាយុក្រោម៥ឆ្នាំ • ការធ្វើឱ្យប្រសើរឡើងនូវការចាក់ថ្នាំបង្ការជម្ងឺសំខាន់ៗដល់កុមារ • ការលើកកម្ពស់អត្រាបំបៅកូនដោយទឹកដោះម្តាយ • ការកាត់បន្ថយវិសមភាពយេនឌ័រ ក្នុងស្ទើរតែគ្រប់វិស័យទាំងអស់ ជាពិសេស ការអប់រំបឋមសិក្សា អក្ខរកម្មមនុស្សពេញវ័យ និងការងារដែលមានប្រាក់ឈ្នួលក្នុងផ្នែកកសិកម្ម និងឧស្សាហកម្ម • សមិទ្ធផលគួរឱ្យកត់សម្គាល់ក្នុងការកាត់បន្ថយជម្ងឺឆ្លង ជាពិសេស ហ៊ីវ/អេដស៍ • តំបន់ទីក្រុងទទួលបានទឹកស្អាត ហើយតំបន់ជនបទទទួលបាននូវអនាម័យប្រសើរជាងមុន	• អត្រាភាពក្រីក្រខ្ពស់នៅជនបទ • ភាពមិនជោគជ័យ ក្នុងការបង្កើនការសិក្សាពិតនៅកម្រិតសិក្សាខ្ពស់ជាងបឋមសិក្សា និងក្នុងការរក្សាឱ្យបានអត្រាគង់វង្សខ្ពស់នៃសិស្សដែលបានចូលរៀននៅគ្រប់កម្រិតសិក្សា • ភាពជឿនលឿននៅមានកម្រិត ក្នុងការធ្វើឱ្យសម្រេចគោលដៅនៃសកលកម្មការអប់រំមូលដ្ឋាន៩ឆ្នាំ ជាពិសេសការអប់រំក្រោយបឋមសិក្សា • វិសមភាពយេនឌ័រនៅបឋមសិក្សា មធ្យមសិក្សា និង ឧត្តមសិក្សា • ការនៅតែបន្តកើតមាននូវអំពើហិង្សាក្នុងគ្រួសារទៅលើស្ត្រី • ការទទួលបាននូវសេវាសុខាភិបាល ដែលមានគុណភាព ជាពិសេស ក្នុងករណីសុខភាពស្ត្រី និងមាតា • ការរិចរិលនៃបរិស្ថាន ជាពិសេស ការរិចរិលព្រៃឈើនិងធនធានទឹក • ការបន្តមានជនរងគ្រោះដោយសារមីន និងយុទ្ធភ័ណ្ឌមិនទាន់ផ្ទុះ

៣.០៧ ការធ្វើឱ្យសម្រេចបាន *គអសក* ដែលជាអាទិភាពមួយយ៉ាងពិតប្រាកដនោះ ត្រូវពឹងផ្អែកយ៉ាងខ្លាំងលើវិធីសាស្ត្ររួម ការប្រឹងប្រែងរួមគ្នា និងលទ្ធផលនៃការងារអភិវឌ្ឍនិងលក្ខខណ្ឌផ្សេងៗទៀត ដូចជា ស្ថេរភាពនយោបាយនិងសង្គម នីតិរដ្ឋ ការថែរក្សាបាននូវសណ្តាប់ធ្នាប់សង្គម កំណែទម្រង់សំខាន់ៗក្នុងរដ្ឋបាលសាធារណៈ និងក្នុងវិស័យផ្សេងៗ កំណើនម៉ាក្រូសេដ្ឋកិច្ចដែលប្រកបដោយស្ថេរភាព ចីរភាព ភាពរឹងមាំ សមធម៌ តុល្យភាព និងដោយមានការបែងចែកបានល្អ (តាមតំបន់និងតាមវិស័យ) ហើយដែលមានការពាក់ព័ន្ធពីវិស័យទាំង

[១] ការពិនិត្យឡើងវិញគោលដៅអភិវឌ្ឍន៍សហស្សវត្សរ៍កម្ពុជា, ក្រសួងផែនការ, ខែតុលា ឆ្នាំ២០០៥, ខ្លឹមសារសង្ខេបនៅឧបសម្ព័ន្ធ ១.២

អស់ផ្សេងទៀត ដោយវិស័យនីមួយៗមានគោលដៅនិងចំណុចដៅរៀងៗខ្លួន ។ វឌ្ឍនភាពចម្បងៗនឹងមិនអាចកើតមានឡើងបានទេ ប្រសិនបើពុំមានកត្តាមួយចំនួន ដូចឧទាហរណ៍ខាងក្រោម ៖

- កំណើនម៉ាក្រូសេដ្ឋកិច្ចរឹងមាំ និងប្រកបដោយសមធម៌ ។
- ការរក្សាអតិផរណាឱ្យមានស្ថេរភាព ។
- ការបង្កើនឡើងដ៏សមស្របនូវផលិតភាពនិងផលិតកម្មកសិកម្ម ។
- ការការពារនិងលើកកម្ពស់ធនធានធម្មជាតិនិងបរិស្ថាន ។
- ការកែលម្អ ការពង្រីក និងការពង្រឹងជាប្រចាំនូវហេដ្ឋារចនាសម្ព័ន្ធ ។
- ការធ្វើឱ្យមានកំណើនដ៏សមស្របក្នុងវិស័យឧស្សាហកម្ម ដើម្បីបង្កើតការងារ និងចំណូល ។
- ការកំណែទម្រង់សំខាន់ៗនៅក្នុងរដ្ឋបាលសាធារណៈ ដោយរួមបញ្ចូលទាំង កំណែទម្រង់ប្រព័ន្ធច្បាប់ និងតុលាការ និងកំណែទម្រង់ផ្សេងៗទៀតតាមវិស័យ ។
- កំណើនយ៉ាងឆាប់រហ័សនៅក្នុងការវិនិយោគរបស់វិស័យឯកជននៅក្នុងវិស័យផ្សេងៗ ដើម្បីធ្វើឱ្យវឌ្ឍនភាពមានមូលដ្ឋានទូលំទូលាយ និងមានសន្ទុះខ្លាំងក្លា តាមរយៈការកាត់បន្ថយចំណាយអន្តរកម្មក្នុងធុរៈកិច្ចដែលបច្ចុប្បន្នរាំងស្ទះដល់ការវិនិយោគនេះ និងតាមរយៈការរៀបចំនីតិវិធីឱ្យបានសមស្រប
- កំណើនពាណិជ្ជកម្មអន្តរជាតិដែលមិនមានការរាំងស្ទះ ដើម្បីសម្រួលដល់ការទាញយកប្រយោជន៍ពីឧត្តមភាពប្រៀបធៀបរបស់កម្ពុជាក្នុងការផ្គត់ផ្គង់ទំនិញនិងសេវាកម្ម ទៅកាន់ទីផ្សារក្រៅប្រទេសក្នុងល័ក្ខខ័ណ្ឌប្រកួតប្រជែង និងបង្កើតឱ្យមានទំនាក់ទំនងពីក្រៅប្រទេស ក្នុងការបង្កើននិងការធ្វើពិពិធកម្មការងារ និងប្រាក់ចំណូល ។
- កំណើនយ៉ាងឆាប់រហ័សនៃផ្នែកសេវាកម្ម (រួមបញ្ចូលទាំងវិស័យទេសចរណ៍) ដើម្បីផ្តល់ការងារ និងប្រាក់ចំណូល ។ល។

៣.០៨ នៅក្នុងឆ្នាំ២០០៣នេះផងដែរ រាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជាបានរៀបចំនិងប្រកាសផ្សាយ *យុទ្ធសាស្ត្រជាតិកាត់បន្ថយភាពក្រីក្រ ២០០៣-២០០៥* ដែលបានកំណត់នូវគោលដៅនិងចំណុចដៅទាំងឡាយ ដែលត្រូវយកទៅអនុវត្តដើម្បីកាត់បន្ថយកម្រិតភាពក្រីក្រនៅក្នុងប្រទេសឱ្យបានឆាប់រហ័ស ។ គោលដៅចម្បងទាំងអស់សម្រាប់ការកាត់បន្ថយភាពក្រីក្រនៅថ្នាក់មូលដ្ឋាន មានភាពស្របគ្នានិងស៊ីសង្វាក់គ្នាជាមួយនឹងគោលដៅអភិវឌ្ឍន៍សហស្សវត្សរ៍កម្ពុជា ។ ទន្ទឹមនឹងនេះ *យុទ្ធសាស្ត្រជាតិកាត់បន្ថយភាពក្រីក្រ* ផ្តល់នូវក្របខ័ណ្ឌមួយនៃការកែទម្រង់និងសកម្មភាពជាអាទិភាពទាំងឡាយ ដែលត្រូវការសម្រាប់ការសម្រេចបាននូវការកាត់បន្ថយភាពក្រីក្រ ។

៣.០៩ *ការកាត់បន្ថយភាពក្រីក្រតាមរបៀបមួយឆាប់រហ័សបំផុត គឺអាទិភាពចម្បងបង្អស់របស់រាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា* ។ ការពិពណ៌នាលម្អិតអំពីស្ថានភាពបច្ចុប្បន្ន មានចែងនៅក្នុងប្រអប់ ២.១ នៃជំពូក ២ ។ ដោយហេតុថា

៩០ភាគរយនៃអ្នកក្រស់នៅតំបន់ជនបទ ការផ្តោតការយកចិត្តទុកដាក់ជាសំខាន់ ចាំបាច់ត្រូវធ្វើឡើងតាមរយៈ *ផយអជ* ដើម្បីជំរុញឱ្យបានលឿននូវការអភិវឌ្ឍជនបទ ។

៣.១០ ការធ្វើឱ្យសម្រេចបានគោលដៅអភិវឌ្ឍន៍សហស្សវត្សរ៍កម្ពុជា ពិសេសសម្រាប់ការកាត់បន្ថយភាពក្រីក្រ និងការអភិវឌ្ឍមនុស្ស គឺជាអាទិភាពខ្ពស់បំផុត ដូចដែលបានគូសបញ្ជាក់ពីខាងដើម (កថាខ័ណ្ឌ ៣.៧) ប៉ុន្តែ *ផយអជ* ត្រូវពិនិត្យពិចារណាផងដែរទៅលើរាល់ទិដ្ឋភាពសំខាន់ៗនៃតម្រូវការ អាទិភាព គោលដៅនិងចំណុចដៅក្នុងផ្នែកសេដ្ឋកិច្ច-សង្គមកិច្ចរបស់កម្ពុជា ដោយហេតុថា ផែនការនេះ គឺជាការផ្តុំគ្នានៃសកម្មភាពទាំងអស់ដែលនឹងមានផលប៉ះពាល់ជាវិជ្ជមានទៅលើគោលដៅអភិវឌ្ឍន៍សហស្សវត្សរ៍កម្ពុជាដែរ ។ *ដូច្នេះ ជំពូកនេះនឹងលើកឡើងនូវបណ្តាគោលដៅនិងចំណុចដៅជាអាទិភាព* ដែលពាក់ព័ន្ធនឹងសមាសភាគទាំងឡាយរបស់យុទ្ធសាស្ត្រចតុកោណ ដោយរួមបញ្ចូលទាំងសមាសភាគទាំងឡាយ ដែលមានចរិកអន្តរវិស័យ សំដៅជំរុញប្រទេសជាតិឱ្យបានបោះជំហានយ៉ាងលឿនទៅមុខ លើផ្លូវនៃការអភិវឌ្ឍសេដ្ឋកិច្ច-សង្គមកិច្ច ដោយផ្តល់អាទិភាពជាពិសេសលើការកាត់បន្ថយភាពក្រីក្រ ក៏ដូចជាលើការកាត់បន្ថយឱ្យបានច្រើននូវគម្លាត រវាងពីតំបន់មួយទៅតំបន់មួយ និង រវាងអ្នកមាននិងអ្នកក្រ ។

៣.១១ *ផយអជ* គឺជាក្របខ័ណ្ឌទូលំទូលាយមួយសម្រាប់ផ្តល់នូវការចង្អុលទិសនិងគោលការណ៍ណែនាំ ដើម្បីនាំប្រទេសជាតិចេញពីស្ថានភាពមួយនាចុងឆ្នាំ២០០៥ ទៅកាន់ស្ថានភាពមួយទៀតដែលត្រូវតែមាននៅឆ្នាំ២០១០ ដោយប្រើប្រាស់ធនធានទាំងឡាយដែលមានស្រាប់តាមរបៀបមួយ ដែលធានាប្រសិទ្ធភាពចំណាយនិងដែលផ្តោតទៅលើលទ្ធផល ។ អាស្រ័យហេតុនេះ ប្រការដែលចាំបាច់នោះ គឺត្រូវយកចិត្តទុកដាក់ឱ្យបានខ្លាំងបំផុតទៅលើបរិបទទាំងមូលនៃប្រទេសនៅលើទិដ្ឋភាពទាំងអស់ ហើយត្រូវធ្វើការកំណត់អាទិភាពសម្រាប់គោលដៅជាយុទ្ធ-សាស្ត្រ និងចំណុចដៅជាតិសំខាន់ៗ ដែលត្រូវសម្រេចឱ្យបាននូវគោលបំណងសម្រាប់ឆ្នាំ២០១០ ។ ដូចនេះ ប្រការដែលត្រូវយកចិត្តទុកដាក់នោះគឺ គោលដៅនិងចំណុចដៅសម្រាប់វិស័យនិងសកម្មភាពអាទិភាព ដោយទុកឱ្យក្រសួង-ស្ថាប័នរដ្ឋាភិបាលដែលទទួលបន្ទុកតាមវិស័យនីមួយៗ យកគោលដៅនិងចំណុចដៅជាយុទ្ធសាស្ត្ររួមទៅបំបែក ពង្រីកបន្ថែម ឱ្យទៅជាគោលដៅលម្អិតនិងចំណុចដៅដែលអាចវាស់វែងបានសម្រាប់ការអនុវត្ត និងការតាមដានត្រួតពិនិត្យ ។

៣.១២ យុទ្ធសាស្ត្រចតុកោណរបស់រាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា ក្តោបយកនូវសមាសភាគទាំងអស់នៃអភិបាលកិច្ច និងកំណើននៅក្នុងក្របខ័ណ្ឌមួយដែលមានលក្ខណៈសមហេតុផល ប្រមូលផ្តុំគ្រប់ជ្រុងជ្រោយ និងស៊ីសង្វាក់គ្នា ។ តារាងម៉ាទ្រីសលទ្ធផលមួយត្រូវបានរៀបចំឡើង ដើម្បីឆ្លុះបញ្ចាំងពីគោលដៅនិងចំណុចដៅអាទិភាពជាយុទ្ធសាស្ត្រដែលត្រូវសម្រេចឱ្យបានក្នុងអំឡុងពេលឆ្នាំ២០០៦-២០១០ ដោយយកក្របខ័ណ្ឌនៃយុទ្ធសាស្ត្រចតុកោណធ្វើជាមូលដ្ឋាន និងដោយមានការចូលរួមពីគ្រប់ក្រសួង-ស្ថាប័នរដ្ឋាភិបាលទាំងអស់ និងពីដៃគូអភិវឌ្ឍន៍ក្រៅប្រទេស

ហើយតាមរយៈដំណើរការពិគ្រោះយោបល់យ៉ាងទូលំទូលាយ ។ ដោយផ្អែកនៅលើការងារនេះ បញ្ហាសំខាន់ៗ និងក្នុងកម្រិតម៉ាក្រូ ត្រូវបានជ្រើសរើសជាចំណុចដៅសំខាន់ៗរបស់ជាតិ ដែលត្រូវសម្រេចឱ្យបានតាមរយៈការអនុវត្ត *ផយអជ* ដូចដែលមានបង្ហាញនៅក្នុងតារាង៣.២ ។

៣.១៣ ដើម្បីឈានទៅសម្រេចឱ្យបានឆាប់នូវចក្ខុវិស័យរួម រាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជានឹងផ្តោតការយកចិត្តទុកដាក់លើសមិទ្ធផលកម្រិតជាតិដែលមានអាទិភាពខ្ពស់ គោលដៅជាតិ និងជាយុទ្ធសាស្ត្រ និងចំណុចដៅរួម (សូចនាករ) ដែលត្រូវសម្រេចឱ្យបានតាមរយៈ *ផយអជ* ក្នុងអំឡុងពេលឆ្នាំ២០០៦-២០១០ ។ គោលដៅនិងចំណុចដៅទាំងនេះមានបង្ហាញក្នុងតារាង៣.២ ខាងក្រោម[១] ។ លក្ខណៈពិសេសនៃតារាងនេះគឺ :

- ការកាត់បន្ថយភាពក្រីក្រគឺជាអាទិភាពខ្ពស់បំផុត ដូច្នេះ តារាងបញ្ជីនេះចាប់ផ្តើមពីការកាត់បន្ថយភាពក្រីក្រ និងវិស័យទាំងឡាយដែលជះឥទ្ធិពលខ្លាំងជាងគេ ទៅលើភាពក្រីក្រ ទៅតាមលំដាប់លំដោយដ៏សមហេតុផលមួយ ។
- តារាងនេះ *បង្ហាញ* តែពីគោលដៅចម្បងៗនិងក្នុងកម្រិតជាតិ ដោយរួមបញ្ចូលគោលដៅអភិវឌ្ឍន៍សហស្សវត្សរ៍កម្ពុជាទាំងអស់ ប៉ុន្តែមិនមែនគោលដៅរងទេ ។
- តារាងនេះ ផ្តល់នូវចំណុចដៅជាបរិមាណ ដែលអាចវាស់បានច្បាស់លាស់ ហើយចំណុចដៅទាំងនោះត្រូវបានរំលេចឡើងតាមវិស័យ មិនមែនតាមក្រសួង-ស្ថាប័នទេ ។ គោលដៅមួយចំនួន ដូចជា កំណែទម្រង់ គឺស្ថិតក្នុងសណ្ឋានជាគោលដៅដែលមានលក្ខណៈជាគុណភាពច្រើនជាង ។
- គោលដៅនិងចំណុចដៅទាំងអស់ មានលក្ខណៈម៉ាក្រូ ហើយគឺជាគោលគំនិតប្រមូលផ្តុំធំៗ
- ចំណុចដៅ ឬសូចនាករលើកឡើងតែបញ្ហាចំបងៗតែប៉ុណ្ណោះ[២] ។
- គោលដៅរងនិងចំណុចដៅបន្ថែមជាច្រើន ត្រូវបានពិនិត្យឃើញច្បាស់ថាត្រូវ ធ្វើឱ្យសម្រេចបានផងដែរ[៣] ។
- គោលដៅនិងចំណុចដៅលម្អិតទាំងឡាយ ត្រូវកំណត់និងធ្វើឱ្យសម្រេចបានផងដែរនៅកម្រិតវិស័យនិងកម្រិតថ្នាក់ក្រោមជាតិ ។

---

[១] គោលដៅនិងសូចនាករដែលមានលក្ខណៈលម្អិតជាង អាចនឹងត្រូវកំណត់ឡើងនិងអនុវត្តដោយវិស័យ ក្រសួង-ស្ថាប័ននីមួយៗ

[២] ឧទាហរណ៍: ការអភិវឌ្ឍហេដ្ឋារចនាសម្ព័ន្ធបង្ហាញតែពីបណ្តាញផ្លូវសំខាន់ៗជាសូចនាករមួយប៉ុណ្ណោះ ។ ផ្នែកផ្សេងៗទៀតដូចជា កំពង់ផែ អាកាសយានដ្ឋាន ទូរគមនាគមន៍ បច្ចេកវិទ្យាព័ត៌មាន និងក្រៅពីនេះ មានលើកឡើងជាលម្អិតនៅក្នុងជំពូក៤។

[៣] ឧទាហរណ៍ : សុខភាពមាតា រួមបញ្ចូលទាំង ការពិនិត្យផ្ទៃពោះ អាហារូបបត្ថម្ភ ។ល។ ហើយមរណភាពមាតា គឺជាការឆ្លុះបញ្ចាំងមួយពីសូចនាករទាំងអស់ផ្សេងទៀត ។ គោលដៅទេសចរណ៍តម្រូវឱ្យមានការបង្កើតនូវហេដ្ឋារចនាសម្ព័ន្ធចាំបាច់ កិច្ចខិតខំប្រឹងប្រែងក្នុងការផ្សព្វផ្សាយ ។ល។ ទិដ្ឋភាពទាំងនេះមានលើកឡើងនៅក្នុងជំពូក៤។

- ចំណុចដៅទាំងអស់ដែលបានលើកឡើងក្នុងតារាងនេះ ហើយចំណុចដៅរង ដែលត្រូវលើកឡើងដោយវិស័យទាំងឡាយ ឬដោយថ្នាក់ក្រោមជាតិ ចាំបាច់ត្រូវអនុវត្តដោយមានការយកចិត្តទុកដាក់ដូចគ្នា ដើម្បីភាពរុងរឿងរបស់កម្ពុជា ។
- ផែនការលម្អិតតាមវិស័យដែលមួយចំនួនត្រូវបានរៀបចំឡើងរួចមកហើយ ហើយមួយចំនួនផ្សេងទៀតកំពុងឬត្រូវរៀបចំឡើង នឹងពង្រីកគោលដៅរួមទាំងនេះ ព្រមទាំងបំបែកចំណុចដៅនានា ហើយនឹងសម្រេចបាននូវតារាងមួយដែលមានលក្ខណៈទូលំទូលាយនិងវែងជាង ដែលត្រូវយកទៅអនុវត្តនិងតាមដានត្រួតពិនិត្យដោយក្រសួង-ស្ថាប័ននានា ។
- ខេត្ត-ក្រុង ស្រុក-ខ័ណ្ឌ និងឃុំ-សង្កាត់ទាំងអស់ នឹងត្រូវរៀបចំផែនការលម្អិតដោយឡែក ដើម្បីពង្រីកបន្ថែមទៅលើគោលដៅទាំងឡាយរបស់ *ផយអជ* ទៅតាមស្ថានភាពជាក់ស្តែងរបស់មូលដ្ឋាននីមួយៗ ហើយអនុវត្តផែនការទាំងនោះ ដោយបង្កើនធនធាននិងការទទួលខុសត្រូវ ដែលកំពុងត្រូវបានផ្ទេរទៅឱ្យខេត្ត-ក្រុង ស្រុក-ខ័ណ្ឌ និងឃុំ-សង្កាត់ទាំងអស់នោះ តាមរយៈថវិកាជាតិប្រចាំឆ្នាំ ។

៣.១៤ តារាង ៣.២ បញ្ជាក់ច្បាស់ថា ចំណុចដៅរបស់ *គអសក* មួយចំនួន នឹងអាចសម្រេចបានមុនឆ្នាំ២០១៥ ហើយមួយចំនួនទៀតនឹងអាចសម្រេចបាននៅក្រោយឆ្នាំ២០១៥ ។ មូលដ្ឋានសម្រាប់ឈានទៅសម្រេចការកាត់បន្ថយកម្រិតទូទៅនិងកម្រិតដោយឡែកៗនៃភាពក្រីក្រ ហើយចំណុចដៅទាំងឡាយសម្រាប់ឆ្នាំ២០១០ ហាក់ដូចជាទាមទារពេលវេលាយូរនិងមានការលំបាកដើម្បីឈានទៅដល់ ប៉ុន្តែរាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជាមានជំនឿថា គោលដៅទាំងឡាយអាចនឹងសម្រេចបាន ជាពិសេសដោយសារ សមាមាត្រដ៏ធំនៃប្រជាជនដែលរស់នៅក្រោមបន្ទាត់ភាពក្រីក្រ ជាក់ស្តែងកំពុងស្ថិតនៅក្បែរបន្ទាត់នៃភាពក្រីក្រ ហើយអាចនឹងត្រូវរុញឱ្យឡើងផុតលើបន្ទាត់ភាពក្រីក្រ យ៉ាងឆាប់រហ័សតាមរយៈសកម្មភាពនានាដែលបានដៅទុក ។

៣.១៥ រាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជាប្តេជ្ញាចិត្តដើម្បីសម្រេចឱ្យបានគោលដៅនិងចំណុចដៅរួម ដែលបានបង្ហាញនៅក្នុងតារាង៣.២ និងគោលដៅនិងចំណុចដៅទាំងឡាយដែលត្រូវយកទៅលម្អិតនិងពង្រីកបន្ថែម តាមវិស័យនិងនៅកម្រិតថ្នាក់ក្រោមជាតិ ។ ចំណុចដៅមួយចំនួនគឺពិតជាមានលក្ខណៈធំធេងពេក ប៉ុន្តែ រាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជាមានជំនឿថា ចំណុចដៅទាំងនោះពិតជាអាចសម្រេចបាន ប្រសិនបើជាមានការវិនិយោគនិងការអភិវឌ្ឍធនធានមនុស្សសមស្រប ។ ដើម្បីទទួលបានជោគជ័យ រាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជានឹងបន្តអនុវត្តយ៉ាងខ្ជាប់ខ្ជួននូវយុទ្ធសាស្ត្រជាអាទិភាពទាំងអស់ និងសកម្មភាពទាំងឡាយដែលត្រូវបានផ្តោតការយកចិត្តទុកដាក់លើ តាមរយៈក្របខ័ណ្ឌនៃយុទ្ធសាស្ត្រចតុកោណ ដូចដែលនឹងត្រូវយកមកបង្ហាញនៅក្នុងជំពូក៤ ខាងមុខ ។

តារាង៣.២ : គោលដៅជាតិ និងសូចនាករសំខាន់ៗរបស់ ផយអជ (ចំណុចដៅ)[1]

(*) - គោលដៅនិងចំណុចដៅ គអសហ

	គោលដៅសំខាន់ៗ : ចំណុចដៅ/សូចនាករ	២០០៥	២០១០	គអសហ-២០១៥
	លុបបំបាត់ភាពក្រីក្រនិងភាពអត់ឃ្លានធ្ងន់ធ្ងរ (*)			
១*	ភាគរយនៃប្រជាជនរស់នៅក្រោមបន្ទាត់ភាពក្រីក្រ ២០០៤	៣៤,៧	២៥	១៩,៥
	បើគិតតាមភាពគ្របដណ្តប់នៃអង្កេតឆ្នាំ១៩៩៣-១៩៩៤ (៥៩%នៃផ្ទៃដីទូទាំងប្រទេស)	(២៨,០)		
២*	ភាគរយនៃប្រជាជននៅតំបន់ជនបទ រស់នៅក្រោមបន្ទាត់ភាពក្រីក្រ ២០០៤	៣៩,២		
	បើគិតតាមភាពគ្របដណ្តប់នៃអង្កេតឆ្នាំ១៩៩៣-១៩៩៤ (៥៦%នៃផ្ទៃដីទូទាំងប្រទេស)	(៣៣,៧)		
៣*	ប្រជាជនរស់នៅក្រោមបន្ទាត់ភាពក្រីក្រស្បៀងអាហារ ២០០៤	១៩,៧	១៣	១០
	បើគិតតាមភាពគ្របដណ្តប់នៃអង្កេតឆ្នាំ១៩៩៣-១៩៩៤ (៥៦%នៃផ្ទៃដីទូទាំងប្រទេស)	(១៤,២)		
	លើកកម្ពស់ផលិតភាពនិងផលិតកម្មកសិកម្ម			
៤	ទិន្នផលស្រូវក្នុងមួយហិកតា (តោន)	១,៩៧	២,៤	
៥	ផ្ទៃដីស្រោចស្រព (រួមទាំងការស្រោចស្រពដោយប្រព័ន្ធធារាសាស្ត្រ) (%នៃផ្ទៃដាំស្រូវ)	២០	២៥	
៦	កំណែទម្រង់ដីធ្លី : ចំនួនប័ណ្ណកម្មសិទ្ធិដីធ្លីដែលផ្តល់ជូនកសិករ (%នៃផ្ទៃដីសរុប)	១២	២៤	
	លើកកម្ពស់ក្នុងវិស័យសុខាភិបាល (*)			
៧*	អត្រាមរណភាពទារក ក្នុង១.០០០កំណើតរស់	៦៦	៦០	៥០
៨*	អត្រាមរណភាពកុមារអាយុក្រោម៥ឆ្នាំ ក្នុង១.០០០កំណើតរស់	៨២	៧៥	៦៥
៩*	មរណភាពមាតា ក្នុង១០០.០០០កំណើតរស់	ពុំមានតួលេខ	២៤៣	១៤០
១០*	ការសម្រាលកូនដោយបុគ្គលិកសុខាភិបាលមានជំនាញ (%)	ពុំមានតួលេខ	៧០	*៨០*
១១*	អត្រាប្រេវ៉ាឡង់មេរោគហ៊ីវ/ជម្ងឺអេដស៍ក្នុងចំណោមមនុស្សពេញវ័យអាយុពី១៥-៤៩ឆ្នាំ	១,៩	១,៩	១,៨
១២*	ករណីជម្ងឺគ្រុនចាញ់ អត្រាស្លាប់	០,៣៦	០,២	០,១
១៣*	ករណីអ្នកផ្ទុកជម្ងឺរបេងក្នុង ១០០.០០០នាក់	ពុំមានតួលេខ	២១៤	១៣៥
១៤*	ស្ត្រីរៀបការប្រើប្រាស់វិធីសាស្ត្រពន្យារកំណើតទំនើប (%)	២០,១	៤៤	៦០
១៥	មណ្ឌលសុខភាពដែលផ្តល់សេវាសុខភាពបន្តពូជ	៣៣	៤៥	៧០

[1] សូមមើលការបកស្រាយនៅក្បាខ័ណ្ឌ៣.១៣

គោលដៅសំខាន់ៗ : ចំណុចដៅ/សូចនាករ		២០០៥	២០១០	គអសហ-២០១៥
	លើកកម្ពស់វិស័យអប់រំ (*)			
១៦*	អត្រាពិតនៃការសិក្សា : បឋមសិក្សា (សរុប-ប្រុស-ស្រី)	៩១,៩-៩៣,០-៩០,៧	១០០	១០០
១៧*	អត្រាពិតនៃការសិក្សា : មធ្យមសិក្សាបឋមភូមិ (សរុប-ប្រុស-ស្រី)	២៦,១-២៧,១-២៤,៨	៧៥ សម្រាប់ទាំងអស់	១០០ សម្រាប់ទាំងអស់
១៨*	អត្រាគង់វង្ស : ថ្នាក់១-៦	៥៣,១	១០០	១០០
១៩*	អត្រាគង់វង្ស : ថ្នាក់១-៩	៣០,១៨	៧៦	១០០
២០*	កុមារអាយុ ៦-១៤ឆ្នាំ មិនបានចូលរៀន (%)	១៨,៧	១១	០
	ការអភិវឌ្ឍជនបទ			
២១*	ផ្លូវជនបទដែលបានស្តារ លើប្រវែងផ្លូវសរុប ២៨.០០០ គម	២២.៧០០	២៥.០០០	២៨.០០០
២២*	លទ្ធភាពមានទឹកស្អាតបរិភោគ (%នៃប្រជាជនជនបទ)	៤១,៦	៤៥	៥០
២៣*	លទ្ធភាពប្រើប្រាស់សេវាអនាម័យ (%នៃប្រជាជនជនបទ)	១៦,៤	២៥	៣០
	ចីរភាពបរិស្ថាន (*)			
២៤*	ផ្ទៃដីគ្របដណ្តប់ដោយព្រៃឈើ (%នៃផ្ទៃដីសរុប)	៦០	៥៨	៦០
២៥*	ការប្រើប្រាស់អុស-ធ្យូង : គ្រួសារ (%)	៨៣,៩	៦១	៥២
២៦*	ការទទួលបានប្រភពទឹកស្អាត (%នៃប្រជាជនទីប្រជុំជន)	៧៥,៨	៨៥	៨០
២៧*	ការទទួលបានការកែលម្អអនាម័យ (%នៃប្រជាជនទីប្រជុំជន)	៥៥	៦៧	៧៤
	សមធម៌យេនឌ័រ (*)[១]			
២៨*	បញ្ជ្រាបយេនឌ័រនៅគ្រប់មជ្ឈដ្ឋាន (*)	នឹងត្រូវបង្កើតឡើង		
២៩*	ការចូលរួមរបស់ស្ត្រីក្នុងការងារទទួលកម្រៃ (កសិកម្ម ឧស្សាហកម្ម សេវាកម្ម) %	៥២,៥-៥៣,៥-២៧,០	៥០-៥០-៣៧	៥០-៥០-៥០
៣០*	កម្រិតយល់ដឹងអំពី អំពើហិង្សាប្រឆាំងនឹងស្ត្រី ជាឧក្រិដ្ឋកម្ម %	៤,៥	២៥	១០០
	កំណែទម្រង់			
៣១	បង្កើនល្បឿនកំណែទម្រង់អភិបាលកិច្ច	នឹងត្រូវបង្កើតឡើង		
	ធ្វើឱ្យមានស្ថេរភាពកំណើនម៉ាក្រូសេដ្ឋកិច្ចខ្ពស់ (*)			
៣២	កំណើន *ផសស* ប្រចាំឆ្នាំ គិតតាមថ្លៃថេរ (%)	៧,០០	៦,០០	
៣៣	*ផសស* សម្រាប់មនុស្សម្នាក់ គិតតាមថ្លៃថេរ (ពាន់រៀល)	១.៤០០	២.២៤៣	
៣៤	អត្រាអតិផរណា	៦,២០	៣,០០	
	កែលម្អការប្រើប្រាស់ថវិកា			
៣៥	ចំណូលថវិការដ្ឋសរុប : (%នៃ *ផសស*)	១១,៨០	១៣,៨០	
៣៦	ចំណាយថវិការដ្ឋសរុប : (%នៃ *ផសស*)	១៤,៩០	១៦,៥	

[១] ចំណុចដៅដែលពាក់ព័ន្ធនឹងយេនឌ័រត្រូវបានបង្ហាញដាច់ដោយឡែកនៅក្នុងវិស័យអប់រំ និងសុខាភិបាល

គោលដៅសំខាន់១ : ចំណុចដៅ/សូចនាករ		២០០៥	២០១០	គអសក-២០១៥
	បង្កើនល្បឿនកំណើនក្នុងវិស័យឧស្សាហកម្មនិងការងារ			
៣៧	កំណើនប្រចាំឆ្នាំក្នុងផ្នែកកម្មន្តសាល គិតតាមថ្លៃថេរ (%)	១០,២	៧,២	
២៨*	ពលកម្មកុមារអាយុ ៥-១៧ឆ្នាំ (%)	២២,៣	១០,៦	៨
	ទេសចរណ៍			
៣៩	ចំនួនភ្ញៀវទេសចរណ៍ប្រចាំឆ្នាំ (ពាន់នាក់)	១.៣០០	៣.១២០	គ្មាន
	ការបោសសម្អាតមីន ការជួយសង្គ្រោះជនរងគ្រោះ (*)			
៤០*	ចំនួនអ្នករងគ្រោះ (ស្លាប់ និងរបួស)	៧៩៧	២០០	០
៤១*	*តំបន់ដែលបានបោសសម្អាតមីននិងយុទ្ធភ័ណ្ឌមិនទាន់ផ្ទុះ (%)*	៥០,៣	៧៧	១០០
	ហេដ្ឋារចនាសម្ព័ន្ធ			
៤២	ផ្លូវក្រាលកៅស៊ូ (ផ្លូវជាតិនិងផ្លូវខេត្ត) លើប្រវែងផ្លូវសរុប ១១.៣១០ គម	២.១០០	៤.១០០	
	ថាមពល			
៤៣	ការប្រើប្រាស់អគ្គិសនីក្នុងមនុស្សម្នាក់ (គីឡូវ៉ាត់ម៉ោង)	៥៤	៨៩	

ជំពូក ៤

យុទ្ធសាស្ត្រនិងសកម្មភាពសំខាន់ៗ

៤.០១ រាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា បានផ្តល់អាទិភាពខ្ពស់និងបានប្តេជ្ញាយ៉ាងម៉ឺងម៉ាត់ ចំពោះអធិបតេយ្យភាពជាតិ សន្តិភាពនិងការបង្រួបបង្រួមជាតិ ស្ថេរភាពនិងសណ្តាប់ធ្នាប់សង្គម ប្រជាធិបតេយ្យនិងការការពារសិទ្ធិមនុស្ស និងការអភិវឌ្ឍប្រកបដោយចីរភាព ដែលនឹងបង្កើនល្បឿនវឌ្ឍនភាព វិបុលភាព ភាពសុខដុម ហើយនឹងលើកកម្ពស់ជីវភាពរស់នៅនិងមោទនភាពចំពោះខ្លួនឯង សម្រាប់ជនកម្ពុជាក្នុងគ្រប់វិជ្ជាជីវៈ ។

៤.០២ ដោយមានចក្ខុវិស័យច្បាស់លាស់ រាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា បានប្តេជ្ញាចិត្តចំពោះការអនុវត្តតាមគោលការណ៍ជាមូលដ្ឋានមួយចំនួនដូចខាងក្រោម ដើម្បីនាំប្រទេសជាតិទៅរកវិបុលភាព :

- ការប្រកាន់ខ្ជាប់នូវលទ្ធិប្រជាធិបតេយ្យក្នុងអភិបាលកិច្ច ដែលពលរដ្ឋកម្ពុជាគ្រប់រូបអាចធ្វើការបោះឆ្នោតជ្រើសរើសតំណាងរបស់ខ្លួនដោយសេរី ដើម្បីដឹកនាំសង្គមជាតិនៅថ្នាក់ជាតិ និងថ្នាក់ក្រោមជាតិ ។
- ការការពារសិទ្ធិបុគ្គល និងសិទ្ធិមនុស្ស រួមទាំងសេរីភាពពេញលេញក្នុងការបញ្ចេញមតិ ។
- ការថែរក្សាសន្តិភាព ស្ថេរភាពនយោបាយ នីតិរដ្ឋ សមភាព និងសណ្តាប់ធ្នាប់សង្គម ។
- រដ្ឋាភិបាលគ្រប់លំដាប់ថ្នាក់ត្រូវមាន ការឆ្លើយតប ការទទួលខុសត្រូវ ប្រសិទ្ធភាព តម្លាភាព គណនេយ្យភាព និងមានសមត្ថភាពអាចដឹងជាមុនបាន យ៉ាងពេញលេញ ។
- រាជរដ្ឋាភិបាលត្រូវធានាឱ្យមានស្ថេរភាពម៉ាក្រូសេដ្ឋកិច្ច បង្កើតនិងថែរក្សាហេដ្ឋារចនាសម្ព័ន្ធរូបវ័ន្តនិងស្ថាប័នសំខាន់ៗ ក៏ដូចជា បង្កើតបរិស្ថានលើកទឹកចិត្តនិងក្របខ័ណ្ឌច្បាប់មួយសម្រាប់កិច្ចដំណើរការ និងការរីកចម្រើនរបស់វិស័យឯកជន ។
- រាជរដ្ឋាភិបាល ត្រូវផ្តល់សេវាសង្គមសំខាន់ៗ សម្រាប់ការបង្កើតនិងការលើកកម្ពស់មូលធនមនុស្ស (វិស័យសុខាភិបាល អប់រំ ការអភិវឌ្ឍវប្បធម៌ជាតិ) ហើយក្នុងន័យនេះ ត្រូវបង្កើតបរិស្ថានមួយ ដែលអាចឱ្យបុគ្គលគ្រប់រូប ធ្វើការស្វែងរកនិងធ្វើឱ្យសម្រេចនូវសក្តានុពលពេញលេញរបស់ពួកគេ និង ធ្វើការរួមចំណែកលើកកម្ពស់សុខុមាលភាពផ្ទាល់ខ្លួនរបស់ពួកគេ និងការរីកចម្រើនរបស់ប្រទេសជាតិ ។
- រាជរដ្ឋាភិបាលត្រូវធានាការគ្រប់គ្រងប្រកបដោយចីរភាព លើបរិស្ថាននិងធនធានធម្មជាតិរបស់ជាតិ (ព្រៃឈើ ជលផល ដី ទឹក និងជីវចម្រុះ) ដែលស្ថានភាពជីវភាពរស់នៅនិងសុខុមាលភាពរបស់មនុស្សត្រូវផ្អែកលើមូលដ្ឋានទាំងនេះ ។

៤.០៣ *ជំពូកនេះ បង្ហាញពីយុទ្ធសាស្ត្រ និងសកម្មភាពចម្បងៗ ដើម្បីអនុវត្តកម្មវិធីនិងការខិតខំប្រឹងប្រែង ដើម្បីសម្រេចគោលដៅរួមដែលបានលើកឡើងនៅក្នុងជំពូក៣* និងការជំនះភាពខ្វះចន្លោះដែលបានគូសបញ្ជាក់នៅផ្នែក

ខាងដើមនៃជំពូក ២ ។ ជំពូកនេះ សង្កត់ធ្ងន់លើយុទ្ធសាស្ត្រគន្លឹះនិងចម្បងៗ ដែលត្រូវបានកំណត់ឡើងតាមរយៈការពិគ្រោះយោបល់យ៉ាងទូលំទូលាយ និងបង្ហាញពីទស្សនៈវិស័យរួមមួយនៃយុទ្ធសាស្ត្រនិងសកម្មភាពសំខាន់ៗតែប៉ុណ្ណោះ ។ គោលបំណងសំខាន់នៃ ជំពូកនេះ គឺចង់បង្ហាញតែការណែនាំដ៏ទូលំទូលាយមួយ ហើយមិនមែនជាការពិពណ៌នាលម្អិតនៃការងារ ដែលកំពុងធ្វើ ឬដែលនឹងត្រូវធ្វើដោយក្រសួងនិងស្ថាប័នទាំងឡាយ[១] នោះទេ ។ ការងារលម្អិតនិងច្បាស់លាស់ជាងនេះ អាចនឹងត្រូវកំណត់ឡើងនៅក្នុងផែនការតាមវិស័យ ដែលបានរៀបចំរួចហើយ ឬនឹងត្រូវរៀបចំក្នុងពេលឆាប់ៗ ។ ចំណុចដែលគួរកត់សម្គាល់នោះគឺថា គោលដៅជាច្រើនដែលត្រូវសម្រេចឱ្យបានជាទូទៅ គឺជាគោលដៅផ្នែកបរិមាណ ។ ទិដ្ឋភាពផ្នែកគុណភាពនៃគោលដៅទាំងឡាយ ទោះបីជាមានសារៈសំខាន់ មិនអាចនឹងធ្វើការវាស់វែងបានដោយងាយស្រួលទេ ប៉ុន្តែក្នុងរយៈពេលវែង ទិដ្ឋភាពទាំងនោះអាចនឹងត្រូវទទួលបានការកត់សម្គាល់ និងសម្តែងឱ្យឃើញ តាមរយៈការកែលម្អ តាមមធ្យោបាយផ្សេងៗ ។

៤.០៤ <u>*ភាពក្រីក្រ*</u>[២] : ដោយហេតុថា ៩០ភាគរយនៃអ្នកក្ររស់នៅតំបន់ជនបទ ការយកចិត្តទុកដាក់ពិសេស និងធនធាននិងការវិនិយោគទាំងឡាយដែលបានកំណត់ទុក គឺមានសារៈសំខាន់នៅតំបន់ជនបទ ជាពិសេស តំបន់ដែលមិនបានគ្របដណ្តប់ក្នុងអង្កេតឆ្នាំ១៩៩៣ (និងកន្លែងនានាដែលក្រជាងនៅតាមតំបន់ផ្សេងៗទៀត) ដើម្បីកាត់បន្ថយកម្រិតភាពក្រីក្រឱ្យបានឆាប់រហ័ស និងដើម្បីធ្វើឱ្យសម្រេចបានចំណុចដៅទាំងឡាយនៃគោលដៅអភិវឌ្ឍន៍សហស្សវត្សរ៍កម្ពុជា សម្រាប់ឆ្នាំ២០១០និង២០១៥ ។ ដោយហេតុថា មួយចំណែកធំជាងមុននៃអ្នកក្រ បច្ចុប្បន្ននេះ កំពុងរស់នៅក្បែរបន្ទាត់ភាពក្រីក្រ[៣] ចំណុចដៅទាំងនេះអាចនឹងសម្រេចបាន ។ ការផ្តោតការយកចិត្តទុកដាក់ជាពិសេសបែបនេះ រួមបញ្ចូលនូវសេវាថែរក្សាសុខភាពនិងសេវាអប់រំ ដែលមានបរិមាណច្រើនជាងមុន និងគុណភាពប្រសើរជាងមុន ការធ្វើឱ្យប្រសើរឡើងនូវប្រាក់ចំណូល តាមរយៈសកម្មភាពនានានៅតំបន់ ជនបទ (ការងារស្រែចំការនិងការងារក្រៅពីស្រែចំការ) ការធ្វើឱ្យប្រសើរឡើងនូវហេដ្ឋារចនាសម្ព័ន្ធជនបទ ។ល។ មូលនិធិជាច្រើនបន្ថែមទៀត ត្រូវផ្តល់ទៅដល់វិស័យទាំងនេះ តាមរយៈមូលនិធិឃុំ-សង្កាត់ និងតាមរយៈវិធានការផ្សេងៗទៀត ។ ការសម្រេចបាននូវវឌ្ឍនភាពដើម្បីកាត់បន្ថយភាពក្រីក្រ ដែលជាបញ្ហាអន្តរវិស័យមួយនោះ គឺពឹងផ្អែកទាំងស្រុងលើគោលនយោបាយគាំទ្រអ្នកក្រ និងកិច្ចខិតខំប្រឹងប្រែងនៅក្នុងវិស័យផ្សេងៗទៀត ។ ជាមួយនេះ រាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា នឹងធានាថា:

- យុទ្ធសាស្ត្រតាមវិស័យទាំងអស់របស់រាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា ផ្តោតការយកចិត្តទុកដាក់លើផលប៉ះពាល់ជាវិជ្ជមានទៅលើភាពក្រីក្រ ដើម្បីសម្រេចបានគោលដៅ ក្នុងការកាត់បន្ថយសន្ទស្សន៍ភាពក្រីក្រឱ្យស្ថិតនៅត្រឹម ២៥ភាគរយ នៅក្នុងឆ្នាំ២០១០ ។

[១] ដូចបានពន្យល់ក្នុងជំពូកខាងដើម គោលដៅ យុទ្ធសាស្ត្រ និងផែនការសកម្មភាពលម្អិត នឹងត្រូវរៀបចំ ដោយវិស័យ ក្រសួង-ស្ថាប័ន នីមួយៗសម្រាប់ការអនុវត្ត

[២] សូមមើលជំពូក២: ប្រអប់២.១ និងឧបសម្ព័ន្ធ ៣

[៣] ឧបសម្ព័ន្ធ ៣ កឋាខ័ណ្ឌ ៥

- ការវិនិយោគដែលបានកំណត់ទុក និងការយកចិត្តទុកដាក់ ត្រូវបានតម្រង់ទិស ជាពិសេស ឆ្ពោះទៅរកប្រជាជននិងតំបន់ដែលពុំបានទទួលសេវាកម្មគ្រប់គ្រាន់ ជាពិសេស ប្រជាជននិងតំបន់ដែលមានភាពក្រីក្រខ្ពស់ ។
- បន្ថែមពីលើវិធីសាស្ត្រសតាមវិស័យនិងក្នុងកម្រិតជាតិ ហើយរួមទាំងការគាំទ្រពីដៃគូអភិវឌ្ឍន៍ក្រៅប្រទេស កម្មវិធីពិសេសនិងថ្មីៗសម្រាប់គាំទ្រដល់កម្រិតមូលដ្ឋាន ដែលមានផលប្រយោជន៍ដោយផ្ទាល់ចំពោះអ្នកក្រ ត្រូវបានរៀបចំបង្កើតឡើងនិងយកទៅអនុវត្ត[១] ។

៤.០៥ ដោយបានធ្វើឱ្យមានសន្តិភាព សណ្តាប់ធ្នាប់សង្គម និងកំណើនសេដ្ឋកិច្ចរឹងមាំ កម្ពុជាស្ថិតក្នុងចំណុច *ចាប់ផ្តើមដ៏សំខាន់* សម្រាប់កំណើនលឿននិងប្រកបដោយសមធម៌ជាងមុន ។ រយៈពេល១០ឆ្នាំខាងមុខគឺជា*ទសវត្សរ៍មួយនៃកាលានុវត្តភាព* សម្រាប់ការដឹកនាំប្រទេសឆ្ពោះទៅសម្រេចគោលដៅអភិវឌ្ឍន៍សហស្សវត្សរ៍កម្ពុជាដែលមានទំហំធំធេង និងការលើកស្ទួយអ្នកក្រនិងជនងាយរងគ្រោះ ។ រាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា ប្តេជ្ញាចាប់យកកាលានុវត្តភាពនេះ ដើម្បីពង្រឹងនិងកសាងបន្ថែមពីលើ សមិទ្ធផលពីអតីតកាល សំដៅធ្វើឱ្យមានផលប៉ះពាល់មួយជាវិជ្ជមាននៅក្នុងរយៈពេល៥ឆ្នាំនៃ*ផយអជ* (២០០៦-២០១០) ។ ពេលវេលានៃការបង្វែរការយកចិត្តទុកដាក់លើការសិក្សានិងអង្កេតធំៗ ទៅរកសកម្មភាពច្បាស់លាស់និងជាក់ស្តែង ដើម្បីបង្កើនល្បឿនវឌ្ឍនភាពក្នុងជីវភាពរស់នៅរបស់ប្រជាជនកម្ពុជា បានមកដល់ហើយ ។ ឥឡូវនេះគឺជាពេលវេលាមួយដ៏សមស្រប ដែលផលប្រយោជន៍សំខាន់ៗទាំងឡាយ ត្រូវបង្កើតឱ្យមានឡើងនៅថ្នាក់មូលដ្ឋាន ដែលនៅទីនោះទង្វើបែបនេះមានសារៈសំខាន់យ៉ាងខ្លាំងបំផុតចំពោះពលរដ្ឋសាមញ្ញ និងសម្រាប់ការកាត់បន្ថយបាននូវភាពក្រីក្រយ៉ាងឆាប់រហ័ស ។ ហេតុដូចនេះ រាជរដ្ឋាភិបាលប្តេជ្ញាអនុវត្តយុទ្ធសាស្ត្រនិងសកម្មភាពទាំងឡាយ ដែលនឹង :

- បញ្ចូលការកាត់បន្ថយភាពក្រីក្រ និងបញ្ហាសមធម៌យេនឌ័រ ទៅក្នុងគ្រប់សកម្មភាពទាំងអស់ ។
- ជំរុញឱ្យកំណែទម្រង់ទាំងឡាយនៅក្នុងវិស័យទាំងអស់ឱ្យបានលឿន ដោយកំណែទម្រង់ទាំងនេះនឹងផ្តល់ផលប្រយោជន៍សម្រាប់រយៈពេលវែង ប៉ុន្តែសម្រាប់រយៈពេលខ្លី កំណែទម្រង់ទាំងនេះអាចនឹងធ្វើឱ្យមានការលំបាកក្នុងការធ្វើការសម្រេចចិត្ត ។
- ជំរុញនិងសម្រួលឱ្យមានកំណើនម៉ាក្រូសេដ្ឋកិច្ច ប្រកបដោយសមធម៌ ដែលបែងចែកបានសមស្របតាមតំបន់និងតាមវិស័យ ដែលមានលក្ខណៈជាប្រព័ន្ធ ដែលរឹងមាំ និងប្រកបដោយចីរភាព ដែលអាចផ្តល់កាលានុវត្តភាពនិងផលប្រយោជន៍បានទាន់ពេលវេលា ចំពោះប្រជាជនគ្រប់រូប ។

[១] កម្មវិធីមួយរបៀបនេះ អាចផ្តល់ពូជនិងជីរទៅដល់កសិករក្រីក្រទាំងឡាយ ដោយផ្អែកលើមូលដ្ឋានមួយដែលមានការជ្រើសរើស ដើម្បីឱ្យមានការចាប់ផ្តើមការកើនឡើងនៃផលិតកម្ម ។ ក្នុងតម្លៃ០,៣០ដុល្លារអាមេរិកក្នុងមួយគីឡូក្រាម ៣៧គីឡូក្រាមនៃពូជស្រូវដែលមានទិន្នផលខ្ពស់សម្រាប់ផ្ទៃដី ០,៥០ហិកតា ដែលមានតម្លៃប្រមាណ១០ដុល្លារអាមេរិក និងជីមានសារជាតិអាសូត-ហ្វូស្វាត-បូតាស្យូម ដែលមានតម្លៃ ១០ដុល្លារអាមេរិកថែមទៀត ដែលសរុបទាំងអស់ប្រមាណ២០ដុល្លារអាមេរិកអាចផ្តល់ដល់គ្រួសារក្រីក្រក្នុងផ្នែកនៃជំនួយ ។ កម្មវិធីនេះអាចជាការវិនិយោគដោយផ្ទាល់ក្នុងការកាត់បន្ថយភាពក្រីក្រ និងអាចមានឥទ្ធិពលច្រើនទៀត ។

- បង្កើនឱ្យបានខ្លាំងនូវ "ការវិនិយោគពិតប្រាកដ " សម្រាប់កំណើន ដូចជា ក្នុងវិស័យហេដ្ឋារចនាសម្ព័ន្ធ (ទីប្រជុំជន ជនបទ និងជាតិ) ក្នុងវិស័យផលិតនានា ដូចជា កសិកម្មនិងឧស្សាហកម្ម និងក្នុងការអភិវឌ្ឍមនុស្ស (វិស័យសុខាភិបាល និងអប់រំ) ។
- តម្រង់ទិសដៅទៅរកប្រជាជនដែលខ្វះខាតបំផុត និងដែលទទួលបានសេវាកម្មតិចតួចបំផុត រួមមានប្រជាជនដែលខ្វះសមត្ថភាពពលកម្មនិងប្រជាជនជាជនជាតិដើមភាគតិច និងវិស័យទាំងឡាយណាដែលជួយកាត់បន្ថយភាពក្រីក្របានឆាប់រហ័ស ។
- រក្សាតុល្យភាពដោយមានការគិតគូរហ្មត់ចត់រវាងវិធីសាស្ត្រពីលើ-ចុះក្រោម (ការកែទម្រង់នៅថ្នាក់ជាតិ) និងវិធីសាស្ត្រពីក្រោម-ឡើងលើ (ថ្នាក់មូលដ្ឋាន) ។
- ផ្តោតការយកចិត្តទុកដាក់លើសកម្មភាពទាំងឡាយ ដែលមានការសាកល្បងត្រឹមត្រូវ ត្រូវការចំណាយទាប និងអាចផ្តល់ផលខ្ពស់ នៅថ្នាក់មូលដ្ឋាន ដែលនៅទីនោះការផ្លាស់ប្តូរយ៉ាងឆាប់រហ័ស នឹងបង្ហាញពីសក្តានុពល មានផលប៉ះពាល់ខ្លាំងនិងជាវិជ្ជមាន និង/ឬ ផ្តល់ផលប្រយោជន៍ផ្ទាល់ដល់អ្នកក្រ ។
- ធ្វើឱ្យល្អប្រសើរកត្តាសម្រាប់បង្កើនផលិតភាព (មូលធន ពលកម្ម ដី និងធនធានធម្មជាតិនិងកត្តាផ្សេងៗទៀត) ក្នុងគ្រប់សកម្មភាពទាំងអស់ ។
- ជំរុញវិស័យវិទ្យាសាស្ត្រ និងការប្រើប្រាស់បច្ចេកវិទ្យា ។
- ប្រើប្រាស់កម្លាំងពលកម្មមនុស្សឱ្យបានច្រើនតាមដែលអាចធ្វើបាន សម្រាប់គ្រប់ការងារសាងសង់ ដើម្បីបង្កើនចំណូលរបស់គ្រួសារ ជាពិសេស នៅតំបន់ជនបទ ។
- យកចិត្តទុកដាក់លើការកសាងសមត្ថភាពមនុស្សនិងស្ថាប័ននៅគ្រប់វិស័យនិងគ្រប់កម្រិត ដើម្បីបង្កើតនិងធ្វើឱ្យមានចីរភាពនូវ ក្រុមមនុស្សសំខាន់ៗដែលមានជំនាញច្បាស់លាស់ និងមូលធនមនុស្ស ។
- រៀបចំជាបណ្តើរៗនូវយន្តការ ដើម្បីធានាថាមូលនិធិច្រើនបំផុតដែលអាចមាន ត្រូវបានតម្រង់ទិសតាមរយៈថ្នាក់ក្រោមជាតិសម្រាប់ការអនុវត្តសកម្មភាពអភិវឌ្ឍន៍ទាំងឡាយ ។

៤.០៦ *កត្តាទាំងនេះនឹងជះឥទ្ធិពលនិងតម្រង់ទិសដល់ ព្រមទាំង មានសារៈសំខាន់ចំពោះ យុទ្ធសាស្ត្រទាំងអស់ដែលបានលើកឡើងនៅក្នុងជំពូកនេះ* ។ កត្តាទាំងអស់នេះនឹងជះឥទ្ធិពលនិងមានផលប៉ះពាល់លើការសម្រេចបានគោលដៅនិងចំណុចដៅទាំងឡាយដែលបានបង្ហាញនៅក្នុងជំពូក ៣ (តារាង ៣.២) ។ កត្តាទាំងនេះនឹងត្រូវយកទៅពិចារណាក្នុងការរៀបចំយុទ្ធសាស្ត្រឬផែនការតាមវិស័យ ឬក្នុងពិនិត្យមើលឡើងវិញលើផែនការ ឬយុទ្ធ-សាស្ត្រនិងសកម្មភាពទាំងឡាយតាមវិស័យដែលកំពុងដំណើរការ ។ ក្រុមការងារបច្ចេកទេសចម្រុះ រដ្ឋាភិបាល-ដៃគូអភិវឌ្ឍន៍ក្រៅប្រទេស អាចដើរតួនាទីសំខាន់ក្នុងកិច្ចដំណើរការនេះ ។

៤.០៧ *យុទ្ធសាស្ត្រចតុកោណ "ដើម្បីកំណើន ការងារ សមធម៌ និងប្រសិទ្ធភាព"* ផ្តល់នូវក្របខ័ណ្ឌមួយ ដែលច្បាស់លាស់និងផ្តោតចំបញ្ហា ដើម្បីជំរុញប្រទេសជាតិឱ្យឆ្ពោះទៅរកការអភិវឌ្ឍសេដ្ឋកិច្ច-សង្គមកិច្ចឆាប់រហ័ស ។

គោលដៅនិងចំណុចដៅទាំងឡាយត្រូវបានលើកឡើងនៅក្នុងតារាង៣.២ នៃជំពូក ៣ ដោយផ្អែកលើមូលដ្ឋាននៃអាទិភាពនានាសម្រាប់ការកាត់បន្ថយភាពក្រីក្រ និងសម្រាប់ជំរុញកំណើនសេដ្ឋកិច្ច ។ ការអនុវត្តយុទ្ធសាស្ត្រ និងសកម្មភាពនានាដែលបានកំណត់ក្នុង *ផយអជ* នឹងត្រូវរៀបចំក្នុងក្របខ័ណ្ឌយុទ្ធសាស្ត្រចតុកោណ ។ យុទ្ធសាស្ត្រ និងសកម្មភាពទាំងនោះនឹងត្រូវលើកឡើងបន្ទាប់ពីនេះ តាមលំដាប់លំដោយនៃយុទ្ធសាស្ត្រចតុកោណ ដោយចាប់ផ្តើមពីអភិបាលកិច្ច ។ យុទ្ធសាស្ត្រនិងសកម្មភាពគន្លឹះដែលបានស្នើឡើងនិងបានរំពឹងទុកសម្រាប់រយៈពេល៥ឆ្នាំខាងមុខ (២០០៦-២០១០) ត្រូវបានបង្ហាញនិងយកមកពិចារណា សម្រាប់មុំនីមួយៗរបស់ចតុកោណនីមួយៗ ក៏ដូចជា សម្រាប់បញ្ហាអន្តរវិស័យនិងទូទៅដែលមិនត្រូវបានបញ្ចូលច្បាស់លាស់ក្នុងចតុកោណទាំងអស់ ។

៤.០៨ យុទ្ធសាស្ត្រចតុកោណមានអភិបាលកិច្ចល្អជាស្នូល ដែលនឹងត្រូវជំរុញនិងអនុវត្តក្នុងបរិស្ថានជុំវិញសម្រាប់ការអនុវត្តប្រកបដោយជោគជ័យ សម្រាប់គោលបំណងក្នុងការធ្វើឱ្យសម្រេចបាននវឌ្ឍនភាពសេដ្ឋកិច្ច-សង្គមកិច្ចឆាប់រហ័ស ក្នុងវិស័យអាទិភាពនានា ដែលកំណត់នៅក្នុងចតុកោណសម្រាប់ "កំណើន" ទាំងបួនផ្សេងទៀត[១] ។ ដូច្នេះ នៅក្នុងក្របខ័ណ្ឌយុទ្ធសាស្ត្រទាំងមូលមានទិដ្ឋភាពប្រាំមួយ (៦) ។ ផ្អែកដែលនៅសល់ក្នុងជំពូកនេះ ត្រូវរៀបចំតាមលំដាប់លំដោយនៃយុទ្ធសាស្ត្រចតុកោណ ។

អភិបាលកិច្ច

៤.០៩ អភិបាលកិច្ចល្អ គឺជាបុរេលក្ខខណ្ឌដ៏សំខាន់បំផុត សម្រាប់ធ្វើឱ្យសម្រេចបានការអភិវឌ្ឍសេដ្ឋកិច្ច-សង្គមកិច្ចប្រកបដោយចីរភាព ដោយមានសមធម៌ កាលានុវត្តភាពស្មើៗគ្នា និងយុត្តិធម៌សង្គម ។ អភិបាលកិច្ចល្អទាមទារឱ្យមានការចូលរួមទូលំទូលាយ ការចែករំលែកព័ត៌មាន ការបើកទូលាយនិងតម្លាភាព គណនេយ្យភាព សមភាព ការមិនទុកចោលឱ្យបុគ្គលណាម្នាក់នៅក្រៅសង្គម និងការគោរពច្បាប់យ៉ាងម៉ឺងម៉ាត់ ។ ហេតុដូចនេះ អភិបាលកិច្ចត្រូវគ្របដណ្តប់ការកែទម្រង់លើវិស័យបួន ពោលគឺ (ក) ការប្រឆាំងនឹងអំពើពុករលួយ (ខ) កំណែទម្រង់ច្បាប់និងប្រព័ន្ធតុលាការ (គ) កំណែទម្រង់រដ្ឋបាលសាធារណៈ រួមទាំងវិមជ្ឈការនិងវិសហមជ្ឈការ និង (ឃ) កំណែទម្រង់កងកំលាំងប្រដាប់អាវុធ ជាពិសេស ការកាត់រំសាយទ័ព ។

៤.១០ *ផែនការសកម្មភាពអភិបាលកិច្ចទី១ (ផសអ១)* របស់រាជរដ្ឋាភិបាលដែលបានអនុម័តនៅឆ្នាំ២០០១ ដើម្បីជំរុញ កំណែទម្រង់អភិបាលកិច្ចជាលក្ខណៈពហុនិងអន្តរវិស័យ គឺជាក្របខ័ណ្ឌដ៏សំខាន់សម្រាប់សកម្មភាពចំពោះមុខ ។ ផ្អែកលើមូលដ្ឋាននៃបទពិសោធន៍ដែលទទួលបាន *ផែនការសកម្មភាពអភិបាលកិច្ចទី២ (ផសអ២)* (២០០៥-២០០៨) កំពុងត្រូវបានរៀបចំបញ្ចប់ ។

[១] សូមមើលគំនូសបំព្រួញនៅផ្នែកខាងមុខនៃឯកសារ

៤.១១ <u>ការប្រឆាំងនឹងអំពើពុករលួយ</u> : អំពើពុករលួយ ធ្វើឱ្យមានការធ្លាក់ចុះខ្សោយ និងធ្វើឱ្យមានផលអាក្រក់ចំពោះកំណើនដែលមានលក្ខណៈរលូនជាប្រព័ន្ធ ។ អំពើពុករលួយ ធ្វើឱ្យកត្តានិងភ្នាក់ងារសេដ្ឋកិច្ចទាំងឡាយស្ថិតក្នុងស្ថានភាពមួយដែលមិនអាចព្យាករណ៍បាននិងមិនចុះសម្រុងជាមួយគ្នា ហើយមិនលើកទឹកចិត្តដល់ការវិនិយោគទាំងក្នុងស្រុកនិងបរទេស ។ អំពើពុករលួយ បង្កឱ្យមានការកើនឡើងនៃចំណាយ ធ្វើឱ្យភាពប្រកួតប្រជែងរបស់កម្ពុជាធ្លាក់ចុះជាងមុន ហើយបណ្តាលឱ្យកម្ពុជាបាត់បង់កាលានុវត្តភាពសំខាន់ៗសម្រាប់កំណើន ។ សកម្មភាពនានានៅក្នុងវិស័យជាច្រើនដែលរួមមាន កំណែទម្រង់និងការផ្លាស់ប្តូរឥរិយាបទ គឺជាកិច្ចការចាំបាច់សម្រាប់ការប្រឆាំងនឹងអំពើពុករលួយ និងជំរុញឱ្យមាន *"វប្បធម៌នៃសេវាកម្ម"* ដែលតាមរយៈនេះ រដ្ឋបាលសាធារណៈដើរតួនាទីយ៉ាងពិតប្រាកដជាឧបករណ៍មួយនៃសេវាកម្មប្រកបដោយប្រសិទ្ធភាពភាពជាក់ស្តែង ប្រតិបត្តិការឆាប់រហ័សភាពមិនលំអៀងសម្រាប់ប្រជាជនកម្ពុជាគ្រប់រូប ។ គោលដៅអាទិភាព រួមមាន :

- *កាត់បន្ថយអំពើពុករលួយឱ្យបានច្រើន នាឆ្នាំ២០១០ ។*
- *ពង្រឹងការអប់រំ ការបោះពុម្ពនិងការផ្សព្វផ្សាយនូវឯកសារច្បាប់ និងឯកសារពាក់ព័ន្ធផ្សេងៗ ។*

៤.១២ យុទ្ធសាស្ត្រសម្រាប់ការកាត់បន្ថយឱ្យបានច្រើន និងការឈានទៅលុបបំបាត់នូវអំពើពុករលួយ នឹងត្រូវយកទៅអនុវត្តតាមវិធីសាស្ត្រមួយដែលមានមុខព្រួញបី (ការពង្រឹងការអនុវត្តច្បាប់ ការបង្ការ និងការគាំទ្រជាសាធារណៈ ឬការអប់រំសាធារណៈ) ។ រាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា បានប្តេជ្ញាចាត់វិធានការជាក់ស្តែងថា នឹងប្រឆាំងនឹងឫសគល់នៃអំពើពុករលួយ ដោយធានាឱ្យមានសមត្ថភាពអាចដឹងមុនបាន លើកកម្ពស់តម្លាភាព និងគណនេយ្យភាពច្បាស់លាស់នៅក្នុងគ្រប់សកម្មភាព ។ *សកម្មភាពអាទិភាព* នានាដែលបានស្នើឡើង រួមមាន :

- ដាក់ចេញឱ្យប្រើប្រាស់យ៉ាងឆាប់រហ័សនូវច្បាប់ស្តីពីការប្រឆាំងអំពើពុករលួយ និងការធ្វើឱ្យច្បាប់នេះស្របគ្នានឹងការអនុវត្តល្អប្រសើរ ដែលធ្លាប់បានធ្វើរួចមកហើយនៅកម្រិតអន្តរជាតិ ។
- កសាងសមត្ថភាពរបស់ស្ថាប័នពាក់ព័ន្ធ ដើម្បីគ្រប់គ្រងនិងជំរុញការអនុវត្តច្បាប់ស្តីពីការប្រឆាំងអំពើពុករលួយ ប្រកបដោយប្រសិទ្ធភាព ដោយរួមបញ្ចូលទាំងការពង្រឹងការងារអធិការកិច្ច ។
- បង្កើតឡើងនូវស្ថាប័នមួយឯករាជ្យនិងមានប្រសិទ្ធភាព ដើម្បីប្រឆាំងនឹងអំពើពុករលួយ ។
- ធានាឱ្យមានការពង្រឹងការអនុវត្តច្បាប់យ៉ាងតឹងរ៉ឹងបំផុត ដោយមិនទុកឱ្យនរណាម្នាក់រួចខ្លួនផុតពីបទបញ្ញត្តិទាំងឡាយដែលមានចែងនៅក្នុងច្បាប់នេះឡើយ ប៉ុន្តែត្រូវដាក់ឱ្យអ្នកនោះនៅក្រោមការវិនិច្ឆ័យយ៉ាងតឹងរ៉ឹងរបស់បទបញ្ញត្តិទាំងនោះ ។
- ប្រកាន់ខ្ជាប់ទៅនឹង ដំណើរការដេញថ្លៃជាសាធារណៈដោយមានការប្រកួតប្រជែង និងតម្លាភាពក្នុងគ្រប់កិច្ចសន្យា ការជួល ឬការលក់ នូវទ្រព្យសម្បត្តិរដ្ឋ ។

- ធ្វើឱ្យដំណើរការសវនកម្ម និងលទ្ធកម្មសាធារណៈ មានប្រសិទ្ធភាពជាងមុន ដើម្បីពង្រឹងតម្លាភាព និង គណនេយ្យភាព ។
- បន្តកិច្ចខិតខំប្រឹងប្រែងប្រែងដែលបានចាប់ផ្តើមរួចហើយ ក្នុងការបង្កើនប្រាក់បៀវត្សរ៍ដែលមានកម្រិតទាបរបស់មន្ត្រីរាជការស៊ីវិល ដើម្បីឱ្យការប្រព្រឹត្តអំពើពុករលួយត្រូវបានកាត់បន្ថយ ។
- ធ្វើឱ្យមានប្រសិទ្ធភាពជាងមុន ក្នុងការផ្តល់សេវាសាធារណៈទាំងឡាយ ដើម្បីបង្ការកុំឱ្យមានកាលានុវត្តភាពសម្រាប់អំពើពុករលួយ ជាពិសេស នៅក្នុងវិស័យនានាដែលពាក់ព័ន្ធនឹងធុរៈកិច្ច និងការវិនិយោគ ។
- បង្កើតការិយាល័យប្រជាជនសម្រាប់ធ្វើជាយន្តការត្រួតពិនិត្យ ដើម្បីបង្ការកុំឱ្យមានអំពើពុករលួយ ។
- បង្កើតនិងជម្រុញការអនុវត្តក្រមសីលធមិសម្រាប់ផ្នែកសាធារណៈ ។
- បន្តចូលរួមយ៉ាងសកម្មនៅក្នុងឆាកអន្តរជាតិ ដើម្បីប្រឆាំងនឹងអំពើពុករលួយ ដូចដែលបានធ្វើឡើងនៅក្នុងការចូលរួមក្នុងផែនការសកម្មភាពប្រឆាំងនឹងអំពើពុករលួយសម្រាប់តំបន់អាស៊ីនិងប៉ាស៊ីហ្វិក ។
- បង្ការនិងបញ្ចៀស "ការខ្ជះខ្ជាយ" នូវទ្រព្យសម្បត្តិឬធនធានសាធារណៈ រួមមាន ការចំណាយសម្រាប់ផលិតកម្មទំនិញនិងសម្រាប់ការផ្តល់សេវាកម្មទាំងឡាយដែលនឹងកើតឡើងខ្ពស់ជាងការចាំបាច់ ហើយធានានៅក្នុងបរិបទនេះថា ឧត្តមភាពប្រកួតប្រជែងជាសកល ត្រូវបានទាញយកឱ្យបានច្រើននូវផលប្រយោជន៍សម្រាប់ការវិនិយោគ ដោយចៀសវាងវិនិយោគទាំងឡាយណា ដែលមានលក្ខណៈប្រកួតប្រជែងតិចជាង ។

៤.១៣ <u>កំណែទម្រង់ច្បាប់និងប្រព័ន្ធតុលាការ</u>: ជាមួយនឹងភាពជឿនលឿនគួឱ្យកត់សំគាល់ដែលបានអនុវត្តកន្លងមក រាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជាបានបង្ហាញឱ្យឃើញនូវការប្តេជ្ញាចិត្តរបស់ខ្លួនក្នុងកិច្ចខិតខំប្រឹងប្រែងពន្លឿនកំណែទម្រង់ច្បាប់ និងតុលាការ ដែលត្រូវបានកត់សំគាល់យ៉ាងច្បាស់នៅក្នុងកម្មវិធីនយោបាយរបស់រាជរដ្ឋាភិបាល ថាជាធាតុផ្សំយ៉ាងសំខាន់មួយ ។ សេចក្តីសម្រេចមួយចំនួនត្រូវបានធ្វើឡើង ដើម្បីគាំទ្រដល់ការអភិវឌ្ឍសេដ្ឋកិច្ច សង្គមកិច្ចតាមរយៈប្រព័ន្ធយុត្តិធម៌មួយ ដែលមានទំនុកចិត្តពីសហគមន៍ជាតិ និងអន្តរជាតិ រួមទាំងវិនិយោគិនផងដែរ ។ នៅក្នុងកិច្ចខិតខំប្រឹងប្រែង ដើម្បីបង្កើតឱ្យមានទំនុកចិត្តនេះ រាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា បានអនុមតិចក្ខុវិស័យ និង *យុទ្ធសាស្ត្រកំណែទម្រង់ច្បាប់និងប្រព័ន្ធតុលាការ* (មិថុនា ២០០៣) ដែលមានទិសដៅយុទ្ធសាស្ត្រចំនួន៧ ។ បន្ទាប់មករាជរដ្ឋាភិបាលបានអនុមតិកម្មវិធីសកម្មភាពសម្រាប់អនុវត្តយុទ្ធសាស្ត្រកំណែទម្រង់ច្បាប់ (២៩ មេសា ឆ្នាំ២០០៥) ។ សកម្មភាពសំខាន់ៗសម្រាប់អនុវត្តយុទ្ធសាស្ត្រកំណែទម្រង់ច្បាប់ និងតុលាការ មានដូចខាងក្រោម :

- រៀបចំ និងធ្វើការអនុមតិនូវច្បាប់ និងក្រមជាមូលដ្ឋានដែលទាក់ទងនឹងវិស័យតុលាការ ដូចជា : ច្បាប់ស្តីពីការរៀបចំតុលាការ ច្បាប់ស្តីពីលក្ខន្តិកៈចៅក្រម និងព្រះរាអាជ្ញា ច្បាប់ស្តីពីវិសោធនកម្មច្បាប់ស្តីពីការរៀបចំនិងការប្រព្រឹត្តទៅនៃឧត្តមក្រុមប្រឹក្សានៃអង្គចៅក្រម ក្រមរដ្ឋប្បវេណី និងក្រមនីតិវិធី

រដ្ឋប្បវេណី ក្រមព្រហ្មទណ្ឌ និងក្រមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌ ក្រមរដ្ឋបាល និងបទបញ្ញត្តិ ដើម្បីធានាឯករាជ្យភាពនៃសេវាកម្មអយ្យការ ។

- រៀបចំនីតិវិធីនៃការធ្វើច្បាប់ប្រកបដោយតម្លាភាព អនុវត្តកម្មវិធីបង្កើនការយល់ដឹងអំពីសិទ្ធិនិងសេរីភាពនៅសហគមន៍ បង្កើតការិយាល័យការពារសិទ្ធិប្រជាពលរដ្ឋ ។
- ធានាចិរភាពនៃការបោះពុម្ពនិងផ្សព្វផ្សាយរាជកិច្ច និងសេចក្តីសម្រេចរបស់តុលាការ រៀបចំនូវសន្ទានុក្រមច្បាប់ បីភាសា ពង្រឹងជំនួយផ្នែកច្បាប់ ។
- បង្កើតតុលាការ សភាឯកទេសផ្សេងទៀត ទាក់ទងនឹងរឿងក្តីពាណិជ្ជកម្ម ការងារ អនីតិជន និងរដ្ឋបាល ។
- ពង្រីកតុលាការគំរូ ដែលបានបង្កើតរួចហើយនៅខេត្តកណ្តាល ផ្តល់សម្ភារៈបរិក្ខារគ្រប់គ្រាន់ និងទាន់សម័យដល់តុលាការ និងរៀបចំឱ្យមានការិយាល័យផ្តល់ព័ត៌មាននៅតាមសាលាជម្រះក្តី ។
- រៀបចំក្រមសីលធម៌សម្រាប់ចៅក្រម ព្រះរាជអាជ្ញា និងមន្ត្រីយុត្តិធម៌ ។
- បង្កើត និងពង្រឹងយន្តការដំណោះស្រាយវិវាទក្រៅប្រព័ន្ធតុលាការ ។

៤.១៤ <u>កំណែទម្រង់រដ្ឋបាលសាធារណៈ</u> : កំណែទម្រង់រដ្ឋបាលគឺជាយុទ្ធសាស្ត្រស្នូលសម្រាប់ការងារអភិបាលកិច្ច ។ គោលដៅនៃកំណែទម្រង់នេះ គឺដើម្បីធ្វើឱ្យរដ្ឋបាលក្លាយជាឧបករណ៍មួយរឹងមាំនៃគោលនយោបាយសាធារណៈ ហើយធ្វើឱ្យឧបករណ៍នេះមាន ប្រសិទ្ធភាព ភាពស័ក្តិសិទ្ធិ អព្យាក្រឹត្យភាព តម្លាភាព និងការទទួលខុសត្រូវជាងមុន ដើម្បីបម្រើប្រជាជនឱ្យបានល្អប្រសើរជាងមុន ។ ជាមួយមូលដ្ឋានគ្រឹះទាំងឡាយដែលមានរួចហើយ ភារកិច្ចចំពោះមុខគឺ ត្រូវពង្រឹងនិងពង្រីកដំណើរការកំណែទម្រង់ ដើម្បីតម្រង់ទិសដៅទៅរកការកាត់បន្ថយភាពក្រីក្រ នៅពេលដែលមូលដ្ឋានគ្រឹះទាំងនោះមានចីរភាព ។ ដោយផ្អែកលើសមិទ្ធផលដែលមានរហូតមកដល់ពេលនេះ *កម្មវិធីជាតិសម្រាប់កំណែទម្រង់រដ្ឋបាល* កំពុងធ្វើការអភិវឌ្ឍសមត្ថភាពរបស់រដ្ឋបាល ដើម្បីបម្រើប្រជាជនឱ្យមានភាពប្រសើរជាងមុន នៅទីណានិងនៅពេលណាដែលចាំបាច់ ។ ចំណុចមួយចំនួនខាងក្រោមនេះ បង្ហាញពីវិសាលភាពនៃកំណែទម្រង់ ដែលកំពុងដំណើរការ :

- ទំហំសរុបនៃសេវាកម្មស៊ីវិល នឹងត្រូវបានធ្វើឱ្យមានស្ថេរភាពគួរឱ្យកត់សម្គាល់នៅត្រឹមកម្រិតបច្ចុប្បន្ន ប៉ុន្តែសមាសភាពរបស់វានឹងមានការប្រែប្រួលច្រើន ដើម្បីគាំទ្រដល់វិស័យអាទិភាព និងប្រជាជននៅមូលដ្ឋានដែលរស់នៅក្រៅទីប្រជុំជនធំៗ ។
- ការគ្រប់គ្រងកម្លាំងពលកម្មនិងយន្តការត្រួតពិនិត្យនឹងត្រូវពង្រឹង ដើម្បីផ្គុំធនធានមនុស្សឱ្យចំតម្រូវការអាទិភាព ។
- ប្រាក់បៀវត្សរ៍និងប្រាក់បំណាច់ផ្សេងៗរបស់មន្ត្រីរាជការ នឹងត្រូវបង្កើនជាបណ្តើរៗពី ១០ភាគរយ ទៅ ១៥ភាគរយ ក្នុងមួយឆ្នាំ ស្របទៅតាមលទ្ធភាពដែលរាជរដ្ឋាភិបាលមាន ។

- សេវាកម្មសាធារណៈនានា នឹងមានលក្ខណៈការិយាធិបតេយ្យតិចជាងមុន មានប្រសិទ្ធភាពជាងមុន មានលទ្ធភាពទទួលបាននិងតម្លាភាពជាងមុន តាមរយៈការអនុវត្តឧបករណ៍ចម្រុះ ដូចជាច្រកចេញ-ចូលតែមួយ ។
- សមត្ថភាពរបស់ប្រជាជននិងស្ថាប័ននៅក្នុងរដ្ឋបាល នឹងត្រូវអភិវឌ្ឍឡើងជាបន្ទាន់ ដើម្បីគាំទ្រគោលការណ៍ទាំងឡាយរបស់អភិបាលកិច្ចល្អ និងដើម្បីកែលម្អការបំពេញការងារ ។
- ការរៀបចំឱ្យមានស្វ័យប្រវត្តិកម្មជាបណ្តើរៗ នៅក្នុងដំណើរការនៃការគ្រប់គ្រងនិងការផ្តល់សេវាកម្មតាមរយៈបច្ចេកវិទ្យាព័ត៌មាន នឹងត្រូវធ្វើជាបន្តទៀត ដើម្បីលើកកម្ពស់គុណភាពនៃតម្លាភាពរបស់សេវាសាធារណៈ ។

៤.១៥ សកម្មភាពជាអាទិភាពដែលបានគ្រោងទុក រួមមានៈ

- បន្តរៀបចំបង្កើនបៀវត្សរ៍មន្ត្រីរាជការទៅតាមលទ្ធភាពថវិកាជាតិ ។
- រៀបចំនិងអនុវត្តគោលនយោបាយស្តីពីការផ្តល់សេវាសាធារណៈ ។
- បន្តដាក់ឱ្យអនុវត្តប្រព័ន្ធលាភការថ្មី ដើម្បីធ្វើឱ្យប្រសើរឡើងដល់ការអនុវត្តការងារ និងផ្តល់ការលើកទឹកចិត្តដល់អ្នកដែលមានគុណសម្បត្តិ ។
- ពង្រឹងការត្រួតពិនិត្យនិងការគ្រប់គ្រងសាធារណៈ តាមរយៈការពង្រឹងអភិក្រមនិងការអនុវត្តការគ្រប់គ្រងធនធានមនុស្ស និងការបន្តធ្វើឱ្យប្រសើរឡើងនូវប្រព័ន្ធគ្រប់គ្រងធនធានមនុស្សតាមព័ត៌មានវិទ្យា ។
- ដាក់ឱ្យអនុវត្តយុទ្ធសាស្ត្រ និងកម្មវិធីនានា សម្រាប់ការពង្រាយមន្ត្រីរាជការ ទៅតាមតម្រូវការជាអាទិភាព ។
- អភិវឌ្ឍធនធានមនុស្សនិងស្ថាប័ន តាមរយៈការប្រកាសឱ្យប្រើក្របខ័ណ្ឌមួយ ដើម្បីគ្រប់គ្រងការអភិវឌ្ឍសមត្ថភាព ការគ្រប់គ្រងការអភិវឌ្ឍធនធានមនុស្សប្រកបដោយប្រសិទ្ធភាព ដោយរួមបញ្ចូលទាំងការអនុវត្តផែនការមេសម្រាប់ការអភិវឌ្ឍធនធានមនុស្ស និងការពង្រឹងតម្លៃនៃការងារបណ្តុះបណ្តាល ។
- អនុវត្តកម្មវិធីកន្សោមអាទិភាព ដែលជាមធ្យោបាយមួយ ផ្តល់ការលើកទឹកចិត្តដល់ការបំពេញការងារដល់មន្ត្រីដែលមានគុណសម្បត្តិ និងការលុបចោលជាបណ្តើរៗនូវរបបប្រាក់ឧបត្ថម្ភបន្ថែម ។

៤.១៦ <u>វិមជ្ឈការនិងវិសហមជ្ឈការ</u> : កិច្ចអភិវឌ្ឍមូលដ្ឋានដោយមានការចូលរួម ដោយរាប់បញ្ចូលទាំងការកែលម្អ និងការផ្តល់សេវាសាធារណៈនានានៅថ្នាក់ឃុំ តាមលទ្ធភាពដែលអាចធ្វើទៅបាន គឺមានសារៈសំខាន់ក្នុងការពង្រឹងលទ្ធិប្រជាធិបតេយ្យនៅមូលដ្ឋាន ។ អាទិភាពចម្បងមួយ គឺការកសាងសមត្ថភាពគ្រប់គ្រងនៅមូលដ្ឋាន និងការផ្តល់ធនធានហិរញ្ញវត្ថុក្នុងកម្រិតមួយសមស្រប ។ រាជរដ្ឋាភិបាល បានរៀបចំក្នុងពេលថ្មីៗនេះ នូវ

ប្រព័ន្ធសាកល្បងសម្រាប់ការផ្តល់សេវាកម្ម "ច្រកចេញ-ចូលតែមួយ" នៅក្នុងស្រុកពីរ ដើម្បីធ្វើឱ្យមានសេវារដ្ឋបាលពាក់ព័ន្ធមួយចំនួនដល់ប្រជាជននិងផ្នែកឯកជន ។

៤.១៧ ការអភិវឌ្ឍនៅកម្រិតមូលដ្ឋាន អាចប្រព្រឹត្តទៅបានប្រសើរបំផុត តាមរយៈការកំណត់និងការធ្វើចំណាត់ថ្នាក់អាទិភាពពីតម្រូវការនៅថ្នាក់មូលដ្ឋាន ។ ក្នុងន័យនេះ ដោយផ្អែកលើគោលដៅរួមរបស់ *ផយអជ* (ជំពូក ៣) ឃុំ-សង្កាត់ ស្រុក-ខ័ណ្ឌ ខេត្ត-ក្រុងនីមួយៗ ត្រូវកំណត់អាទិភាពពីតម្រូវការផ្ទាល់ ដើម្បីធ្វើឱ្យសម្រេចបានគោលដៅតាមមូលដ្ឋានរៀងៗខ្លួន ដោយប្រើប្រាស់កញ្ចប់ថវិកាដែលបានបង្កើតឡើងឱ្យសមស្របទៅនឹងតម្រូវការនោះ តាមរយៈកញ្ចប់ថវិកាអំណោយរួម និងតាមប្រភេទផ្សេងៗ ការបែងចែកពន្ធ និងចំណូលផ្ទាល់ពីពន្ធនៅមូលដ្ឋានដែលបានប្រគល់ជូន ។

៤.១៨ ដោយយោងតាមជំហានចម្បងដែលត្រូវបានអនុវត្ត តាមរយៈការរៀបចំកសាងក្របខ័ណ្ឌយុទ្ធសាស្ត្ររួមមួយសម្រាប់វិមជ្ឈការនិងវិសហមជ្ឈការ នាដើមឆ្នាំ២០០៥ យុទ្ធសាស្ត្រនិងសកម្មភាពចម្បងៗ ដែលបានលើកឡើងមានជាអាទិ៍ :

- ការរៀបចំសេចក្តីព្រាង និងអនុម័ត ច្បាប់អង្គការ ដើម្បីបញ្ជាក់ច្បាស់អំពីទស្សនៈជាមូលដ្ឋាននៅក្នុងសាប់ស៊ីឌីយ៉ារីទី ដើម្បីផ្តល់ការណែនាំ និងគោលការណ៍ឱ្យបានជាក់លាក់ថែមទៀត ដល់ដំណើរការបែងចែកអំណាច និងមុខងារក្នុងចំណោមរដ្ឋបាលនៅតាមថ្នាក់នានា ។
- ផ្ទេរការទទួលខុសត្រូវបន្ថែមទៀត និងធ្វើឱ្យមានមូលនិធិសម្រាប់ការអភិវឌ្ឍនិងប្រតិបត្តិការពី ក្រសួង-ស្ថាប័ន ទៅដល់ខេត្ត-ក្រុង និងថ្នាក់ក្រោមជាតិនានា ដោយអនុលោមតាមច្បាប់រៀបចំអង្គការ និងលិខិតបទដ្ឋានពាក់ព័ន្ធ និងបទបញ្ញត្តិកែប្រែនានា។
- បន្ថែមការយកចិត្តទុកដាក់លើវឌ្ឍនភាពដែលបានធ្វើរួចមកហើយ តាមរយៈកម្មវិធីដោយឡែកៗពីគ្នារបស់បណ្តាក្រសួង-ស្ថាប័ន ក្នុងនោះមាន ក្រសួងស្ថាប័នដែលកំពុងអនុវត្ត កម្មវិធីសកម្មភាពជាអាទិភាព (ក្រសួងអប់រំ យុវជន និងកីឡា ក្រសួងសុខាភិបាល កសិកម្ម រុក្ខាប្រមាញ់ និងនេសាទ និងក្រសួងអភិវឌ្ឍន៍ជនបទ) ក៏ដូចជា ក្រសួងរៀបចំដែនដី នគរូបនីយកម្ម និងសំណង់ ដើម្បីកំណត់ឱ្យបានច្បាស់ជាងមុនអំពីក្របខ័ណ្ឌការងារ ដែលតាមរយៈនេះ ការធ្វើវិសហមជ្ឈការ និងវិមជ្ឈការសេវាកម្មអាចប្រព្រឹត្តទៅដោយមានភាពរលូនជាងមុន ។
- រៀបចំឱ្យមានលក្ខណៈជាប្រព័ន្ធ និងរៀបចំក្របខ័ណ្ឌស្ថាប័នឱ្យប្រសើរជាងមុននូវការបែងចែកថវិកា ដើម្បីធានាឱ្យមានការផ្ទេរថវិកាយ៉ាងពេញលេញនិងទាន់ពេលវេលា និងបង្កើតឱ្យមានថវិកានៅក្នុងប្រព័ន្ធ "ជំនួយជាកញ្ចប់" គឺ (មូលនិធិឃុំ-សង្កាត់) ដែលបានបង្កើតឡើងរួចហើយពីថវិកាជាតិ ទៅដល់ក្រុមប្រឹក្សាឃុំ-សង្កាត់ ព្រមទាំងអភិវឌ្ឍប្រព័ន្ធជំនួយជាកញ្ចប់ និងការវិភាជន៍តាមវិស័យសម្រាប់ថ្នាក់ខេត្ត

និងថ្នាក់ក្រោមជាតិដ៏ទៃទៀត ដើម្បីធានាឱ្យមានគណនេយ្យភាពនិងតម្លាភាពក្នុងការប្រមូលចំណូល និងការចំណាយ ចំពោះប្រជាពលរដ្ឋ និងអ្នកពាក់ព័ន្ធ ។

- បង្កើននិងកំណត់មុខសញ្ញានៃការផ្តល់មូលនិធិទាំងនេះ ដោយយកអាទិភាពណាមួយជាមូលដ្ឋាន ជាពិសេស តំបន់ដាច់ស្រយាល និងតំបន់ផ្សេងៗទៀត ដែលភាពក្រីក្រមានកម្រិតខ្ពស់ ដើម្បីជួយបំពេញតម្រូវការរបស់មូលដ្ឋានក្នុងផ្នែកហេដ្ឋារចនាសម្ព័ន្ធរូបវ័ន្ត និងការអភិវឌ្ឍផ្សេងៗទៀត តាមរបៀបមួយដ៏មានសារៈប្រយោជន៍ ។
- ពិនិត្យមើលលទ្ធភាពសមស្របសម្រាប់ថ្នាក់ខេត្ត និងថ្នាក់ក្រោមជាតិដ៏ទៃទៀត រួមទាំង ឃុំ-សង្កាត់ ធ្វើការអភិវឌ្ឍដោយផ្អែកលើធនធានផ្ទាល់ខ្លួន ក្នុងនោះរួមមាន ចំណូលផ្ទាល់នៅមូលដ្ឋាន ដែលបានមកពីពន្ធថ្នាក់មូលដ្ឋាន កម្រៃសេវាផ្សេងៗ ការចែករំលែកពន្ធនានាសម្រាប់ថវិកាមូលដ្ឋានជាដើម ។
- ដំណើរការអនុវត្តនូវប្រព័ន្ធគណនេយ្យមូលនិធិឃុំ-សង្កាត់ តាមប្រព័ន្ធព័ត៌មានវិទ្យានៅក្នុងរតនាគារខេត្ត ក្រុង ជាជំហានៗ ។
- កសាងនិងបង្កើនសមត្ថភាពស្ថាប័ន នៅថ្នាក់ក្រោមជាតិគ្រប់កម្រិត ។

៤.១៩ <u>កំណែទម្រង់កងកម្លាំងប្រដាប់អាវុធនិងការកាត់រំសាយទ័ព</u> : *សៀវភៅសការពារជាតិ* បានចែងច្បាស់នូវគោលនយោបាយនិងកម្មវិធីនានាដែលត្រូវអនុវត្ត ក្នុងនោះមាន ការបែងចែកដីសម្បទានសង្គមកិច្ចដល់យោធិនរំសាយដែលគ្មានដីដោយត្រូវការដី សម្រាប់លំនៅដ្ឋាន និង/ឬសម្រាប់កសិកម្មបង្កើនផល ដើម្បីឱ្យបានសមស្របទៅ តាមអនុក្រឹត្យស្តីពី *សម្បទានដីសង្គមកិច្ច* ។ ដូចគ្នានេះដែរ កិច្ចខិតខំប្រឹងប្រែងទាំងឡាយនឹងត្រូវអនុវត្តជាបន្តទៀតដើម្បី កែទម្រង់ កសាង-បណ្តុះបណ្តាល និងពង្រឹងនគរបាលជាតិ ឱ្យក្លាយជាកងកម្លាំងមានវិជ្ជាជីវៈពិតប្រាកដ ប្រកបដោយបច្ចេកវិទ្យាទំនើប និងមានសមត្ថភាពបំពេញភារកិច្ចទទួលខុសត្រូវរបស់ខ្លួនក្នុងការរក្សា សន្តិសុខ សណ្តាប់ធ្នាប់ និងការឯកភាពគ្នាក្នុងសង្គម ហើយនិងរក្សាការពារអាយុជីវិតនិងទ្រព្យសម្បត្តិជូនប្រជាពលរដ្ឋ ។ នៅក្នុងការបំពេញភារកិច្ចរបស់ខ្លួន កងកម្លាំងនគរបាលជាតិ ជានិច្ចកាលត្រូវធ្វើសកម្មភាពដោយប្រកាន់ជំហរមិនលម្អៀងនិងប្រកបដោយប្រសិទ្ធភាព ដោយគោរពភាពថ្លៃថ្នូរនិងសិទ្ធិរបស់មនុស្ស ។

បរិស្ថានគ្របដណ្តប់សម្រាប់ការអនុវត្តយុទ្ធសាស្ត្រចតុកោណ

៤.២០ បរិស្ថានគ្របដណ្តប់សម្រាប់ការអនុវត្តយុទ្ធសាស្ត្រចតុកោណទាំងមូលមានមុំចំនួន៤ គឺ *(១) សន្តិភាព ស្ថេរភាពនយោបាយនិងសណ្តាប់ធ្នាប់សង្គម (២) សមាហរណកម្មកម្ពុជាទៅក្នុងតំបន់និងក្នុងពិភពលោក (៣) ភាពជាដៃគូក្នុងការអភិវឌ្ឍ និង (៤) បរិស្ថានម៉ាក្រូសេដ្ឋកិច្ចនិងហិរញ្ញវត្ថុដែលមានលក្ខណៈអនុគ្រោះ* ។ ជាមួយនោះដែរ បញ្ហាពហុវិស័យមួយចំនួនទៀត ក៏ត្រូវបានចាត់ទុកថាជាបរិស្ថានរួមសម្រាប់ការអភិវឌ្ឍផងដែរ ។

៤.២១ <u>សន្តិភាព ស្ថេរភាពនយោបាយ និងសណ្តាប់ធ្នាប់សង្គម</u> គឺជាមូលដ្ឋានគ្រឹះសម្រាប់ការអភិវឌ្ឍប្រកបដោយចីរភាព ។ ជាក់ស្តែង ការផ្សះផ្សារជាតិក្រោយជម្លោះផ្ទៃក្នុង លទ្ធិប្រជាធិបតេយ្យ សណ្តាប់ធ្នាប់សង្គម និងការកាត់បន្ថយឧក្រិដ្ឋកម្មដែលសម្រេចបាននៅក្នុងពេលកន្លងមក តាមរយៈការពិភាក្សានិងការសម្របសម្រួលទៅវិញទៅមក គឺមានតម្លៃខ្ពស់ ហើយត្រូវការការថែរក្សានិងលើកកម្ពស់ជាចាំបាច់ ។ ទាំងអស់នេះ មិនត្រឹមតែមានសារៈសំខាន់សម្រាប់វឌ្ឍនភាពកម្ពុជាប៉ុណ្ណោះទេ ប៉ុន្តែក៏មានសារៈសំខាន់ក្នុងការបង្ហាញមុខមាត់ល្អរបស់ប្រទេសនៅលើពិភពលោកផងដែរ ។ ក្នុងន័យនេះ ត្រូវមានកិច្ចខិតខំប្រឹងប្រែងដោយយកចិត្តទុកដាក់ខ្ពស់បំផុត ដើម្បីធានាថា កត្តាទាំងនេះនឹងត្រូវបានបន្តថែរក្សាតាមរូបភាពមួយប្រកបដោយថាមភាពនិងដែលនាំឱ្យមានកំណើន ។

៤.២២ ទិដ្ឋភាពដ៏សំខាន់មួយនៃការរក្សាស្ថេរភាពនយោបាយនិងការឯកភាពគ្នា គឺការរៀបចំការបោះឆ្នោតជាទូទៅរាល់៥ឆ្នាំម្តង ដើម្បីជ្រើសរើសស្ថាប័នជាតិនានា ដូចជា ព្រឹទ្ធសភា (ដែលនឹងត្រូវរៀបចំនៅឆ្នាំ២០០៦) រដ្ឋសភា (ដែលនឹងត្រូវរៀបចំនៅឆ្នាំ២០០៨) និងក្រុមប្រឹក្សាឃុំ-សង្កាត់ ដែលនឹងរៀបចំនៅឆ្នាំ២០០៧) ។ ដោយហេតុថា ថវិកាជាតិតែឯងមិនអាចបំពេញតម្រូវការចំណាយដ៏ច្រើនសម្រាប់ការរៀបចំការបោះឆ្នោតទាំងនេះបាន ជំនួយបន្ថែមពីប្រភពខាងក្រៅនឹងនៅតែជាភាពចាំបាច់ ដូចពេលមុនៗដែរ ។

៤.២៣ <u>សមាហរណកម្មកម្ពុជាទៅក្នុងតំបន់និងក្នុងពិភពលោក</u> : ដោយបានដើរតួនាទីយ៉ាងសកម្មក្នុងនាមជាដៃគូមួយនៅក្នុងរាល់កិច្ចការរបស់អាស៊ាន ដោយបានចូលរួមនិងរួមវិភាគទាននៅក្នុងសន្និសីទនិងកម្មវិធីការងារកម្រិតតំបន់ និងដោយបានចូលរួមជាសមាជិកអង្គការពាណិជ្ជកម្មពិភពលោក (ឆ្នាំ២០០៤) កម្ពុជាកំពុងស្ថិតនៅក្នុងស្ថានភាពដ៏ល្អប្រសើរ ដើម្បីឈានទៅសម្រេចគោលដៅនេះនៅពេលខាងមុខ ។ ទោះជាដូចនេះក្តី កម្ពុជាត្រូវធ្វើការងារច្រើនជាងនេះទៀត ដើម្បីពង្រីកនិងពង្រឹង និងដើម្បីទាញយកអត្ថប្រយោជន៍ ពីដំណើរការនៃសមាហរណកម្មនេះ ។ គោលដៅនៃការងារនេះ គឺដើម្បីធានាថា កិច្ចខិតខំប្រឹងប្រែងដើម្បីការធ្វើសមាហរណកម្មសេដ្ឋកិច្ចកម្ពុជាទៅក្នុងសេដ្ឋកិច្ចតំបន់និងពិភពលោក ត្រូវផ្តោតការយកចិត្តទុកដាក់លើការផ្តល់ប្រយោជន៍ជូនអ្នកក្រ ។ ក្នុងន័យនេះ រាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជានឹង :

- អនុវត្តតាមយ៉ាងពេញលេញ នូវភាពជាដៃគូក្នុងការអនុវត្តកម្មវិធីនានានៃ ការផ្តួចផ្តើមសម្រាប់សមាហរណកម្មទៅក្នុងអាស៊ាន និងការចូលរួមយ៉ាងពេញលេញ នៅក្នុងកិច្ចសហប្រតិបត្តិការមហាអនុតំបន់ទន្លេមេគង្គ ។ ជាពិសេស កិច្ចខិតខំប្រឹងប្រែងទាំងឡាយ គឺដើម្បីអនុវត្តរួមគ្នានូវសកម្មភាពទាំងឡាយរបស់ជាតិនិងតំបន់ ដែលស្របគ្នាទៅនឹង ចក្ខុវិស័យអាស៊ានឆ្នាំ២០២០ កិច្ចព្រមព្រៀងទីក្រុងបាលីលើកទី២ កម្មវិធីសកម្មភាពទីក្រុងវៀងច័ន្ទសម្រាប់ឆ្នាំ២០០៤-២០១០ ដោយរួមបញ្ចូលទាំងផែនការ និងសកម្មភាពទាំងអស់ ។

- អនុវត្តយ៉ាងសកម្មនិងបង្កើននូវចំនួនកិច្ចព្រមព្រៀងពាណិជ្ជកម្មសេរីនិងដោយមានការអនុគ្រោះ ជាមួយបណ្ដាប្រទេសដទៃទៀត ដើម្បីលទ្ធភាពហូរចូលទៅក្នុងទីផ្សារក្រៅប្រទេសនៃផលិតផលនិងសេវាកម្មរបស់កម្ពុជា ។
- ទាក់ទាញការវិនិយោគ បង្កើនសមត្ថភាពជំនាញ បង្កើតការងារ និងជំរុញឱ្យមានការរីកចម្រើនផ្នែកសេដ្ឋកិច្ច ដែលនឹងផ្ដល់ផលប្រយោជន៍ដល់អ្នកក្រីក្រ ។
- អនុវត្តឱ្យបានខ្ជាប់ខ្ជួននូវកាតព្វកិច្ច និងការសន្យារបស់កម្ពុជាក្រោមសមាជិកភាពរបស់អង្គការពាណិជ្ជកម្មពិភពលោក ជាពិសេស កម្មវិធីការងារដែលបានអនុម័តដោយកិច្ចប្រជុំពេញអង្គគណៈរដ្ឋមន្ត្រីកាលពីថ្ងៃទី២៧ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០០៤ ព្រមទាំងវាយតម្លៃផលប៉ះពាល់នៃការចូលជាសមាជិកអង្គការពាណិជ្ជកម្មពិភពលោក ទៅលើការកាត់បន្ថយភាពក្រីក្រ ដែលផ្ដោតជាពិសេសលើវិស័យកសិកម្ម ដោយរាប់បញ្ចូលទាំងផលប៉ះពាល់លើក្រុមជនងាយរងគ្រោះ ជាពិសេស ស្ត្រីដែលមានចំនួនច្រើនលើសលប់នៅក្នុងវិស័យមិនផ្លូវការ ។

៤.២៤ _ភាពជាដៃគូក្នុងការអភិវឌ្ឍ_ : ទិដ្ឋភាពជាមូលដ្ឋានបីដែលពាក់ព័ន្ធនឹងភាពជាដៃគូរវាងរាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជានិងអ្នកមានចំណែកពាក់ព័ន្ធទាំងអស់ គឺ (១) ភាពជាដៃគូជាមួយសង្គមស៊ីវិល (២) ភាពជាដៃគូជាមួយវិស័យឯកជននិងសហគមន៍អ្នកវិនិយោគ និង (៣) ភាពជាដៃគូជាមួយដៃគូអភិវឌ្ឍន៍ក្រៅប្រទេស ។ ទិសដៅនៃការងារនេះ គឺដើម្បីពង្រឹងភាពជាដៃគូជាមួយអ្នកមានចំណែកពាក់ព័ន្ធទាំងអស់ ដើម្បីកែលម្អការប្រើប្រាស់ធនធានប្រកបដោយប្រសិទ្ធភាព និងដោយមានការសម្របសម្រួល ដើម្បីឈានទៅសម្រេចអភិវឌ្ឍន៍សេដ្ឋកិច្ច-សង្គមកិច្ចប្រកបដោយសមធម៌ ។

៤.២៥ កិច្ចខិតខំប្រឹងប្រែងដែលកំពុងដំណើរការ នឹងត្រូវបន្តនិងពង្រឹង ដើម្បីផ្ដល់ឱកាសឱ្យមានការចូលរួមពីគ្រប់មជ្ឈដ្ឋានរបស់សង្គមស៊ីវិល នៅក្នុងគ្រប់ទិដ្ឋភាពសមស្របនៃដំណើរការការរៀបចំផែនការ និងដំណើរការនៃការធ្វើសេចក្ដីសម្រេចចិត្តរបស់រាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា និងដើម្បីឱ្យសង្គមស៊ីវិលក្លាយជាដៃគូដ៏មានប្រសិទ្ធភាពនៅក្នុងការងារអភិវឌ្ឍ ។ កន្លងមក អង្គការក្រៅរដ្ឋាភិបាលជាច្រើន (ជាតិនិងអន្តរជាតិ) បានចូលរួមរួចមក ហើយនៅក្នុងការរៀបចំផែនការអភិវឌ្ឍន៍សេដ្ឋកិច្ច-សង្គមកិច្ច ក៏ដូចជា ក្នុងការលើកកម្ពស់លទ្ធិប្រជាធិបតេយ្យ និងសិទ្ធិមនុស្ស ។ ច្បាប់ស្ដីពីអង្គការក្រៅរដ្ឋាភិបាល នឹងត្រូវរៀបចំនៅក្នុងពេលឆាប់ៗខាងមុខនេះ ដោយមានការពិគ្រោះយោបល់យ៉ាងទូលំទូលាយ ជាមួយក្រសួង-ស្ថាប័ន និងអង្គការពាក់ព័ន្ធទាំងអស់ ។

៤.២៦ តួនាទីដ៏សំខាន់របស់ _វិស័យឯកជន_ ដែលត្រូវបានចាត់ទុកថាជាក្បាលម៉ាស៊ីននិងជាកម្លាំងជំរុញសម្រាប់ការវិនិយោគនិងកំណើនសេដ្ឋកិច្ច គឺជាកត្តាដែលមិនអាចខ្វះបាន ។ ដោយបានផ្ដល់អាទិភាពខ្ពស់ដល់ការសម្រួលកិច្ចប្រតិបត្តិការរបស់វិស័យឯកជន យន្តការមួយចំនួនត្រូវបានបង្កើតឡើង ហើយកិច្ចខិតខំប្រឹងប្រែងនឹងត្រូវធ្វើ

ជាបន្តទៀត ដើម្បីពង្រឹងនិងពង្រីកទំនាក់ទំនងល្អប្រសើរ ជាមួយវិស័យឯកជន ដោយផ្អែកលើការប្រកាន់ខ្ជាប់ទៅនឹងបញ្ញត្តិច្បាប់នានា និងដោយផ្តោតលើអាទិភាពទាំងឡាយនៃការអភិវឌ្ឍ ។

៤.២៧ ទំនាក់ទំនងជាមួយដៃគូអភិវឌ្ឍន៍ក្រៅប្រទេស : រាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជាទទួលស្គាល់ដោយអំណរគុណថា កម្រិតជំនួយហិរញ្ញវត្ថុនិងបច្ចេកទេសដ៏សប្បុរសធម៌ ដែលទទួលបានពីដៃគូអភិវឌ្ឍន៍ក្រៅប្រទេសចាប់តាំងពីឆ្នាំ ១៩៩៣មក បានជួយយ៉ាងច្រើនដល់ការរីកចម្រើនដ៏គួរឱ្យកត់សម្គាល់របស់កម្ពុជា ។ ជាការពិតណាស់ ក្នុងឋានៈជាប្រទេសអភិវឌ្ឍន៍តិចតួច កម្ពុជានឹងបន្តត្រូវការនូវការគាំទ្របែបនេះសម្រាប់រយៈពេលវែងមួយនៅក្នុងពេលខាងមុខ នៅក្នុងពេលដែលកម្ពុជាត្រូវបោះជំហានទៅមុខដើម្បីសម្រេចបានគោលដៅរយៈពេលវែងរបស់ខ្លួន ។ រូបភាពជាច្រើននៃកិច្ចសហប្រតិបត្តិការជាមួយដៃគូអភិវឌ្ឍន៍ក្រៅប្រទេស មានការរីកចម្រើនក្នុងរយៈកាលកន្លងមក ក្នុងនោះមាន ការប្រជុំប្រចាំឆ្នាំដើម្បីកៀរគរជំនួយ (*កិច្ចប្រជុំពិគ្រោះយោបល់*) ការពិគ្រោះយោបល់នៅកម្រិតវិស័យ ការពិគ្រោះយោបល់នៅក្នុងប្រទេសតាមពេលវេលាកំណត់ ហើយក្នុងពេលថ្មីៗនេះ ការបង្កើតក្រុមការងារបច្ចេកទេសចម្រុះរវាងរាជរដ្ឋាភិបាលនិងដៃគូអភិវឌ្ឍន៍ក្រៅប្រទេស សម្រាប់បញ្ហាពិសេសៗ និងបញ្ហាតាមវិស័យ និងការបង្កើតគណៈកម្មាធិការសម្របសម្រួលរវាងរាជរដ្ឋាភិបាលនិងអ្នកផ្តល់ជំនួយ ដែលជួបប្រជុំគ្នាជារៀងរាល់ត្រីមាស ដើម្បីវាយតម្លៃពីវឌ្ឍនភាពនិងផ្តល់ការតម្រង់ទិសសម្រាប់អនាគត ។ យន្តការទាំងអស់នេះនឹងត្រូវបន្តធ្វើការពង្រឹង ដើម្បីឈានទៅធ្វើឱ្យមានការពិគ្រោះយោបល់ប្រកបដោយប្រសិទ្ធភាព និងទៀងទាត់ និងភាពជាដៃគូ តាមរយៈការបង្កើនភាពជាម្ចាស់និងភាពជាអ្នកដឹកនាំរបស់រាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា ។ កិច្ចប្រជុំប្រចាំត្រីមាសជាទៀងទាត់ ឬច្រើនដងតាមភាពចាំបាច់ ក្រុមការងារបច្ចេកទេសនឹងមានតួនាទីសំខាន់ក្នុងការជួយរាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា ក្នុងការរៀបចំកសាងផែនការថ្មីៗតាមវិស័យ ក្នុងការពិនិត្យកែសម្រួលឡើងវិញនូវផែនការតាមវិស័យដែលកំពុងអនុវត្ត ក្នុងការធ្វើឱ្យរលូននិងការសម្របសម្រួលជំនួយក្រៅប្រទេសសម្រាប់កម្មវិធីនិងគម្រោងទាំងឡាយ ក៏ដូចជា ក្នុងការត្រួតពិនិត្យការអនុវត្តនិងវឌ្ឍនភាពរបស់ផែនការទាំងនោះ ។

៤.២៨ គួរកត់សម្គាល់ថា ក្នុងពេលកន្លងមក ធនធានដ៏ច្រើនដែលត្រូវបានចំណាយដោយផ្ទាល់ដោយដៃគូអភិវឌ្ឍន៍ក្រៅប្រទេស ត្រូវបានផ្តោតទៅលើជំនួយបច្ចេកទេសនិងការសិក្សាស្រាវជ្រាវនិងការធ្វើអង្កេតនានា ។ ជាការពិត ទោះបីជាការសិក្សាស្រាវជ្រាវនិងការធ្វើអង្កេតទាំងនេះ មានសារៈសំខាន់ក៏ដោយ ក៏ពេលនេះ យើងត្រូវធានាថា ធនធានទាំងឡាយ ត្រូវបានតម្រង់ទិសសារជាថ្មី ដើម្បីធ្វើឱ្យមាន"មូលនិធិបន្ថែម" សម្រាប់សកម្មភាពជារូបវ័ន្ត សម្រាប់ធ្វើឱ្យមានភាពប្រសើរឡើងនៅក្នុងជីវភាពរស់នៅរបស់ប្រជាជនកម្ពុជា ។

៤.២៩ នៅកម្រិតពិភពលោក តាមរយៈគំនិតផ្តួចផ្តើមរបស់ *អង្គការសម្រាប់កិច្ចសហប្រតិបត្តិការនិងអភិវឌ្ឍន៍សេដ្ឋកិច្ច/គណៈកម្មាធិការជំនួយអភិវឌ្ឍន៍* កិច្ចព្រមព្រៀងអន្តរជាតិ បានប្រកាសឡើង តាមរយៈសេចក្តីថ្លែងការនៃវេទិកាកម្រិតខ្ពស់នៅទីក្រុងរ៉ូម (ឆ្នាំ២០០៣) និងទីក្រុងប៉ារីស (ឆ្នាំ២០០៥) ដែលបានសង្កត់ធ្ងន់ថា ដើម្បីបង្កើនប្រសិទ្ធភាពជំនួយ ប្រការសំខាន់គឺត្រូវលើកទឹកចិត្ត និងគោរពតាមភាពជាម្ចាស់ និងភាពជាអ្នកដឹកនាំពេញលេញ

នៃបណ្តាប្រទេសទទួលជំនួយ ក្នុងការរៀបចំនិងការអនុវត្តនូវកិច្ចអភិវឌ្ឍន៍ប្រទេស ។ ទន្ទឹមនឹងនេះ កិច្ចប្រជុំនេះ បានឯកភាពថា ដៃគូអភិវឌ្ឍន៍ក្រៅប្រទេស ត្រូវបន្សុីគោលនយោបាយ អាទិភាព និងកម្មវិធី នៃជំនួយអភិវឌ្ឍន៍របស់ខ្លួន ក៏ដូចជា ធ្វើសុខដុមនីយកម្ម នីតិវិធីការងាររបស់ខ្លួន ជាមួយនឹងគោលនយោបាយ អាទិភាព និងកម្មវិធីអភិវឌ្ឍន៍ ក៏ដូចជា នីតិវិធីការងាររបស់ប្រទេសទទួលជំនួយ ។ ប្រទេសកម្ពុជា ត្រូវបានជ្រើសរើសជាប្រទេសសាកល្បងមួយ សម្រាប់កិច្ចខិតខំប្រឹងប្រែងទាំងនេះ ។ សេចក្តីប្រកាសនាទីក្រុងម៉ុងទែរ៉េ ឆ្នាំ២០០២ បានបង្ហាញពីការឯកភាពគ្នាផងដែរថា បណ្តាប្រទេសអភិវឌ្ឍន៍ ត្រូវបង្កើនជំនួយអភិវឌ្ឍន៍របស់ខ្លួនបន្ថែមទៀត ។

៤.៣០ *ក្របខ័ណ្ឌយុទ្ធសាស្ត្រសម្រាប់គ្រប់គ្រងកិច្ចសហប្រតិបត្តិការអភិវឌ្ឍន៍* គឺនឹងត្រូវបញ្ចប់ ដើម្បីធ្វើការបញ្ជាក់ឡើងវិញឱ្យច្បាស់ពី នីតិវិធីនិងគោលនយោបាយរបស់រាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា ដែលនឹងគ្រប់គ្រង និងតម្រង់ទិសទាំងទំនាក់ទំនងជាមួយដៃគូអភិវឌ្ឍន៍ក្រៅប្រទេស និងទាំងការកំណត់តួនាទីនិងការទទួលខុសត្រូវក្នុងរាជរដ្ឋាភិបាល ។ ប្រការទាំងនេះ នឹងរៀបចំដំណើរការទាំងឡាយឱ្យមានប្រសិទ្ធភាពជាងមុន ដើម្បីកែលម្អ កិច្ចសហប្រតិបត្តិការទៅវិញទៅមក រវាងរាជរដ្ឋាភិបាលនិងដៃគូអភិវឌ្ឍន៍ក្រៅប្រទេស ។ តាមរយៈយន្តការនៃកិច្ចសហប្រតិបត្តិការ ដែលបានចែងក្នុងឯកសារខាងលើនេះ ដៃគូអភិវឌ្ឍន៍ក្រៅប្រទេស ត្រូវបានលើកទឹកចិត្តឱ្យប្តូរចេញការផ្តល់ជំនួយពីគម្រោងទោល ក៏ដូចជា គម្រោងជំនួយបច្ចេកទេស ហើយចាប់ផ្តើមផ្តល់ការគាំទ្រតាមរយៈ *អភិក្រមគ្រប់គ្រងទូទាំងវិស័យ* ដោយផ្តោតទៅលើការផ្តល់ធនធានមួយភាគធំ តាមរូបភាពការគាំទ្រថវិកាដែលជាទម្រង់មួយល្អប្រសើរ នៅក្នុងលក្ខខណ្ឌមួយដែលមានការព្រមព្រៀងគ្នាថា ត្រូវធ្វើឱ្យមានវឌ្ឍនភាពតាមវិស័យ និង/ឬនៅក្នុងកំណែទម្រង់នានា ។

៤.៣១ <u>បរិស្ថានម៉ាក្រូសេដ្ឋកិច្ចនិងហិរញ្ញវត្ថុដែលមានលក្ខណៈអនុគ្រោះ</u> : គោលដៅនៃការពង្រឹងបរិស្ថាននេះ គឺត្រូវធានាឱ្យមាន *ការរីកចម្រើនផ្នែកម៉ាក្រូសេដ្ឋកិច្ចនិងបរិស្ថានហិរញ្ញវត្ថុ* ដើម្បីធ្វើឱ្យសម្រេចបាននូវកំណើនសេដ្ឋកិច្ច ដែលផ្អែកលើមូលដ្ឋានចម្រុះនិងមានលក្ខណៈគាំទ្រអ្នកក្រ ច្រើនជាងមុន ។ កំណើនម៉ាក្រូសេដ្ឋកិច្ច ដែលត្រូវបានធ្វើឱ្យមានការបែងចែកល្អតាមតំបន់និងវិស័យ មានលក្ខណៈរឹងមាំ និងមានចីរភាពរួចមកហើយ ព្រមទាំងការគ្រប់គ្រងហិរញ្ញវត្ថុដោយប្រុងប្រយ័ត្ន បង្កើតជាចំណុចស្នូលនៃគ្រប់កម្មវិធីសេដ្ឋកិច្ច-សង្គមកិច្ចទាំងអស់ ។ រាជរដ្ឋាភិបាល បានទទួលជោគជ័យក្នុងការគ្រប់គ្រងម៉ាក្រូសេដ្ឋកិច្ច នាពេលកន្លងមក និងមានសមត្ថភាពទប់ទល់នឹងវិបត្តិក្រៅប្រទេស ដូចជា វិបត្តិហិរញ្ញវត្ថុនៅអាស៊ីនាឆ្នាំ១៩៩៧ ក៏ដូចជាភាពមិនទៀងទាត់នៃនយោបាយផ្ទៃក្នុង ដែលមានម្តងម្កាល នៅឆ្នាំ១៩៩៧ និងឆ្នាំ២០០៣-២០០៤ ។ តាមរយៈបទពិសោធន៍នេះ រាជរដ្ឋាភិបាលមានទំនុកចិត្តថា ជាមួយនឹងការប្រុងប្រយ័ត្ននិងវិធានការទាន់ពេលវេលា រាជរដ្ឋាភិបាល នឹងមានសមត្ថភាពដើម្បីដឹកនាំស្ថានការណ៍ទាំងមូលក្នុងពេលអនាគតប្រកបដោយជោគជ័យ ។ យុទ្ធសាស្ត្រនិងសកម្មភាពទាំងឡាយនៅក្នុងដំណាក់កាល *ផយអជ* មានដូចខាងក្រោម :

- ធានាឱ្យមានកំណើនថេរនៃ *ផសស* ក្នុងអត្រា ៦ភាគរយ ក្នុងមួយឆ្នាំ ។

- រក្សាស្ថេរភាពវិស័យក្រៅប្រទេស និងស្ថេរភាពអត្រាប្តូរប្រាក់ ។
- កំណត់អត្រាអតិផរណានៅក្រោម ៥ភាគរយ ។
- ប្រមូលចំណូលក្នុងស្រុកឱ្យបានច្រើនបន្ថែមទៀត ។
- ផ្តល់ការវិនិយោគដោយផ្ទាល់ទៅវិស័យទាំងឡាយដែលគាំទ្រដល់តំបន់ជនបទ និងលើកទឹកចិត្តឱ្យមានការវិនិយោគឯកជន ក្នុងវិស័យទាំងនោះ ដែលនឹងជួយពង្រឹកមូលដ្ឋាននៃសកម្មភាពសេដ្ឋកិច្ចនានា ។
- អនុវត្តតាមគោលនយោបាយថវិកាដែលនាំឱ្យមានវឌ្ឍនភាព និងមានលក្ខណៈរិតត្បិត ស្តីពីចំណូលនិងចំណាយ ។
- ធ្វើឱ្យប្រសើរឡើងក្នុងការប្រមូលចំណូល (ពន្ធដារនិងមិនមែនពន្ធដារ) ដោយពង្រីកមូលដ្ឋានយកពន្ធ និងលុបបំបាត់ "វប្បធម៌រួចពន្ធ និងលើកលែងពន្ធ" តាមរយៈការអនុវត្តយ៉ាងហ្មត់ចត់នូវច្បាប់ពន្ធដារ និងវិធានការផ្សេងៗទៀត ។
- ប្រយុទ្ធប្រឆាំងយ៉ាងខ្លាំងក្លាទៅនឹងការរត់គេចពន្ធឆ្លងកាត់ព្រំដែន និងធានាឱ្យមានការប្រមូលបំណុល ។
- តម្រង់ការចំណាយទៅរកវិស័យអាទិភាពនៃការអភិវឌ្ឍ និងវិស័យដែលមិនទាន់បានទទួលការយកចិត្តទុកដាក់ពេញលេញរហូតមកដល់ពេលនេះ ។
- ពង្រឹងនិងអនុវត្តឱ្យបានខ្ជាប់ខ្ជួននូវបទបញ្ញត្តិច្បាប់ទាំងឡាយស្តីពីលទ្ធកម្មសាធារណៈ ។
- ធ្វើសវនកម្មជាប្រចាំ (ផ្ទៃក្នុងនិងពីខាងក្រៅ) ទៅលើចំណូលនិងចំណាយថវិកា ដោយរួមបញ្ចូលទាំងក្រសួងសេដ្ឋកិច្ចនិងហិរញ្ញវត្ថុ និងក្រសួង-ស្ថាប័នទាំងអស់ ។
- គ្រប់គ្រងទ្រព្យសម្បត្តិរដ្ឋ ក្នុងនោះរួមមាន ទ្រព្យសម្បត្តិរូបវ័ន្តនិងអរូបវ័ន្ត ក៏ដូចជាសហគ្រាសរដ្ឋ និងចម្រុះរដ្ឋ តាមរបៀបមួយមានតម្លាភាពនិងប្រសិទ្ធភាព ដើម្បីការពារផលប្រយោជន៍របស់រដ្ឋ និងលើកកម្ពស់ឱ្យមានលំហូរថេរនៃចំណូលថវិកា ។
- អនុវត្តតាមនីតិវិធីដេញថ្លៃសាធារណៈដែលមានលក្ខណៈច្បាស់លាស់និងតម្លាភាព ក្នុងការលក់ចេញ ឬជួលទ្រព្យសម្បត្តិរដ្ឋ ឬសិទ្ធិ ជាក់ស្តែងក្នុងការផ្តល់កិច្ចសន្យារបស់រដ្ឋទាំងអស់ ។
- រក្សាការឃ្លាំមើលដោយប្រុងប្រយ័ត្ន ដោយក្រសួងសេដ្ឋកិច្ចនិងហិរញ្ញវត្ថុ លើការចុះហត្ថលេខាលើកិច្ចសន្យា ជាមួយបណ្តាក្រុមហ៊ុនឯកជន ។

៤.៣២ កម្មវិធីកំណែទម្រង់ហិរញ្ញវត្ថុសាធារណៈ ត្រូវបានរៀបចំចប់សព្វគ្រប់និងកំពុងអនុវត្ត ។ *ក្របខ័ណ្ឌចំណាយនិងសារពើពន្ធរយៈពេលមធ្យមជន្ទាវ៉ាំកិល* ធ្វើការព្យាករណ៍ចំណូលនិងចំណាយ ហើយត្រូវបានយកទៅអនុវត្តតាម ។ ដើម្បីធានាការបង្កើនថវិកាវិភាជន៍និងការផ្តល់ថវិកាទាន់ពេលវេលាទៅវិស័យអាទិភាពដែលគាំទ្រអ្នកក្រ យន្តការជាច្រើននឹងត្រូវបង្កើតឡើង ហើយតាមរយៈយន្តការទាំងនោះ ចំនួនថវិកាប្រចាំឆ្នាំដែលត្រូវធានាឱ្យមាននិងធ្វើឱ្យមានការកើនឡើង នឹងត្រូវផ្តល់ទៅឱ្យវិស័យកសិកម្ម អភិវឌ្ឍន៍ជនបទ សុខាភិបាល និងអប់រំ ។

៤.៣៣ ដោយមានការដឹកនាំដោយធនាគារជាតិនៃកម្ពុជានិងក្រសួងសេដ្ឋកិច្ចនិងហិរញ្ញវត្ថុ វិស័យហិរញ្ញវត្ថុដើរតួនាទីដ៏សំខាន់ក្នុងស្ថេរភាពម៉ាក្រូសេដ្ឋកិច្ច និងក្នុងការកំណត់ល្បឿននិងទិសដៅរបស់កំណើនសេដ្ឋកិច្ច ។ វិស័យហិរញ្ញវត្ថុ មួយដែលដំណើរការល្អ អាចកាត់បន្ថយនូវភាពមានកម្រិតនៃស្វ័យហិរញ្ញប្បទាន ហើយកៀរគរប្រមូលប្រភពធនធានហិរញ្ញវត្ថុដែលមិនប្រើប្រាស់ សម្រាប់ការវិនិយោគដែលមានប្រយោជន៍សម្រាប់វិស័យផលិត ។ ដើម្បីផ្សារភ្ជាប់ គ្នារវាងការសន្សំ ការវិនិយោគ និងកំណើនសេដ្ឋកិច្ច វិស័យហិរញ្ញវត្ថុចាំបាច់ត្រូវដើរទៅជាមួយគ្នានឹងការអភិវឌ្ឍវិស័យឯកជន និងកំណែទម្រង់អភិបាលកិច្ច ដោយបង្កើតជាសរសរទ្រូងបី ដើម្បីទ្រទ្រង់ចក្កុវិស័យរបស់រាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា សម្រាប់ការបង្កើតនិងការទ្រទ្រង់កំណើន ដែលជាមធ្យោបាយមួយដ៏សំខាន់សម្រាប់កាត់បន្ថយភាពក្រីក្រ ។ ផែនការអភិវឌ្ឍន៍វិស័យហិរញ្ញវត្ថុ ២០០១-២០១០ ដែលត្រូវបានអនុម័តក្នុងឆ្នាំ២០០១ គឺជាឧបករណ៍ណែនាំសម្រាប់គោលនយោបាយនិងកម្មវិធីទាំងឡាយក្នុងវិស័យនេះ ហើយប្រមើលមើលពីការអភិវឌ្ឍប្រព័ន្ធហិរញ្ញវត្ថុមួយដ៏ល្អដែលផ្អែកលើទីផ្សារ នៅឆ្នាំ២០១០ ដើម្បីបង្កើនការកៀរគរប្រមូលប្រភពទុនសម្រាប់កំណើនសេដ្ឋកិច្ចប្រកបដោយចីរភាព ។ ផែនការអភិវឌ្ឍន៍វិស័យហិរញ្ញវត្ថុ ២០០១-២០១០ ដែលកំពុងត្រូវបានអនុវត្តនាបច្ចុប្បន្ននេះ ផ្តោតការយកចិត្តទុកដាក់យ៉ាងទូលំទូលាយទៅលើផ្នែកនិងទិដ្ឋភាពទាំងឡាយនៃវិស័យហិរញ្ញវត្ថុ ជាអាទិ៍មាន :

- ប្រព័ន្ធធនាគារមួយដែលមានលក្ខណៈប្រកួតប្រជែង មានលក្ខណៈប្រមូលផ្តុំ និងមានប្រសិទ្ធភាព ដែលត្រូវគ្រប់គ្រងដោយបទបញ្ញត្តិច្បាប់និងត្រូវត្រួតពិនិត្យ ដើម្បីបង្កើតទុនសម្រាប់ការវិនិយោគរបស់វិស័យឯកជន និងសម្រាប់កំណើន ។
- ប្រព័ន្ធហិរញ្ញវត្ថុជនបទមួយដែលអាចដំណើរការបាន ដែលគាំទ្រអ្នកក្រ និងមានប្រសិទ្ធភាព សម្រាប់ការផ្តល់សេវាហិរញ្ញវត្ថុ ដែលអាចប្រើប្រាស់បានសម្រាប់អ្នកក្រីក្រ ដើម្បីបង្កើនប្រាក់ចំណូលតាមជនបទ និងកាត់បន្ថយភាពក្រីក្រ ។
- វិស័យធានារ៉ាប់រងមួយ ដែលគាំពារអាជីវកម្មនិងឯកត្តជនទាំងឡាយឱ្យផុតពីហេតុការណ៍មិនអនុគ្រោះដែលមិនអាចដឹងមុនបាន និងប្រព័ន្ធប្រាក់សោធនមួយ ដែលផ្តល់ដល់ការចូលនិវត្តន៍ប្រកបដោយការធានា ហើយកត្តាទាំងពីរនេះ នឹងផ្តល់ផងដែរនូវដើមទុនសម្រាប់ការវិនិយោគ ។
- ទីផ្សារទុនមួយដែលមានប្រសិទ្ធភាពនិងតម្លាភាព ដោយមានការប្រមូលផ្តុំយ៉ាងធំមួយនូវអ្នកចេញលក់ភាគហ៊ុន ដែលកៀរគរប្រមូលទុនសម្រាប់ការវិនិយោគរយៈពេលវែង ។
- ទីផ្សាររូបិយវត្ថុមួយដែលអាចធ្វើឱ្យមានអន្តរកម្មរវាងធនាគារ ហើយផ្តល់ឱ្យធនាគារ ក្រុមហ៊ុន និងឯកត្តជន ទាំងឡាយនូវមធ្យោបាយសម្រាប់ការគ្រប់គ្រងសាច់ប្រាក់ប្រកបដោយប្រសិទ្ធភាព ។
- ការបង្កើតស្ថាប័នហិរញ្ញវត្ថុមិនមែនធនាគារ ដូចជា ក្រុមហ៊ុនភតិសន្យា ក្រុមហ៊ុនហិរញ្ញវត្ថុ ក្រុមហ៊ុនវិនិយោគ ក្រុមហ៊ុនដើមទុនចម្រុះ និងស្ថាប័នអភិវឌ្ឍន៍ហិរញ្ញវត្ថុ ។

- បង្កើតឱ្យមានហេដ្ឋារចនាសម្ព័ន្ធគណនេយ្យនិងច្បាប់ ដើម្បីធានាឱ្យមានអភិបាលកិច្ចល្អជាលក្ខណៈសាជីវកម្ម និងមានតម្លាភាព ។

តារាង៤.១ : ការព្យាករណ៍ម៉ាក្រូសេដ្ឋកិច្ចសំខាន់ៗ[១]

(គិតជាភាគរយនៃ *ផសស* លើកលែងតែមានការបញ្ជាក់)

សូចនាករសំខាន់ៗ	២០០៥	២០០៦	២០០៧	២០០៨	២០០៩	២០១០
កំណើនពិតនៃ *ផសស* (*ផសស*-%)	**៧,០**	**៦,០**	**៦,០**	**៥,៨**	**៥,៩**	**៦,០**
អតិផរណាសន្ទស្សន៍ថ្លៃទំនិញប្រើប្រាស់ (ចុងឆ្នាំ-គិតជា %)	៦,២	៣,៥	៣,០	៣,០	៣,០	៣,០
ចំណូល	**១១,៨**	**១២,២**	**១២,៨**	**១៣,២**	**១៣,៥**	**១៣,៨**
ចំណូលពន្ធ	៨,៧	៩,៤	៩,៤	៩,៤	៩,៣	៩,២
ចំណាយ	**១៤,៩**	**១៧,០**	**១៧,២**	**១៧,១**	**១៦,៩**	**១៦,៥**
ចំណាយចរន្ត	៩,៦	១០,៥	១០,៧	១០,៧	១០,៧	១០,៨
ការវិនិយោគផ្ទាល់ពីបរទេស (លានដុល្លារ)	**២១៦**	**២២៧**	**២៤៩**	**២៧៤**	**៣០២**	**៣៣២**

***ប្រភព:** យុទ្ធសាស្ត្រជាតិកាត់បន្ថយភាពក្រីក្រ-របាយការណ៍វឌ្ឍនភាពប្រចាំឆ្នាំ២០០៥ : តារាង ២.២*

៤.៣៤ ដូចតួលេខដែលបានបង្ហាញក្នុងតារាង៤.១ ស្ថានភាពទូទៅនៃម៉ាក្រូសេដ្ឋកិច្ចសម្រាប់រយៈពេលពីរ-បីឆ្នាំខាងមុខ ហាក់ដូចជាមានស្ថេរភាពនិងគួរជាទីទុកចិត្ត ។ ឧស្សាហកម្មកាត់ដេរសម្លៀកបំពាក់ដែលផ្តោតជាសំខាន់ទៅលើការនាំចេញ ដែលបច្ចុប្បន្ននេះជាកម្លាំងនាំមុខយ៉ាងសំខាន់ក្នុងសេដ្ឋកិច្ច អាចនឹងនៅបន្តរឹងមាំក្នុងរយៈពេលច្រើនឆ្នាំខាងមុខទៀត ប៉ុន្តែអត្រាកំណើនក្នុងផ្នែកនេះអាចនឹងមានការថយចុះ ទោះបីជាប្រព័ន្ធកូតាដែលបានបញ្ចប់នៅដើមឆ្នាំ២០០៥ ពុំមានផលប៉ះពាល់ខ្លាំងទៅលើអត្រាកំណើនសេដ្ឋកិច្ចក៏ដោយ ។ វិស័យទេស-ចរណ៍ក៏បានរួមចំណែកយ៉ាងច្រើន ផងដែរក្នុងសេដ្ឋកិច្ច ហើយត្រូវបានរំពឹងទុកថា នឹងនៅតែរួមចំណែកជាបន្តទៀត ហើយនិន្នាការនៃកំណើនខ្ពស់ក្នុង វិស័យសំណង់ ក៏នឹងបន្តនៅតែមានដែរ ។ ប៉ុន្តែ ប្រការដែលចាំបាច់នោះគឺត្រូវតែពង្រឹងនិងពង្រីកមូលដ្ឋានគ្រឹះ ជាពិសេស ដោយជំរុញឱ្យមានកំណើនក្នុងវិស័យនេះ ដែលនឹងជួយដល់ការកាត់បន្ថយភាពក្រីក្របានយ៉ាងឆាប់រហ័សផងដែរ ។ ការជំរុញការកែទម្រង់ចាំបាច់ខ្លាំងក្នុងផ្នែកអភិបាលកិច្ច អាចជួយដល់ការទាក់ទាញការវិនិយោគច្រើន ថែមទៀត ទាំងអ្នកវិនិយោគក្នុងស្រុកនិងបរទេស ។

៤.៣៥ កត្តាសំខាន់ៗមួយចំនួន ដែលអាចប៉ះពាល់លើសេដ្ឋកិច្ច មានជាអាទិ៍គឺ : (១) ការបន្តកើនឡើងខ្ពស់នៃថ្លៃប្រេងឥន្ធនៈ (២) ការគំរាមកំហែងពីភេរវកម្មនៅគ្រប់ទីកន្លែងលើពិភពលោកដែលអាចរំខានដល់បរិយាកាសនយោបាយអន្តរជាតិ និងដែលអាចធ្វើឱ្យមានអស្ថេរភាពដល់បរិយាកាសសេដ្ឋកិច្ចដែលអាចដឹងមុនបាន (៣) ការ

[១] តារាងលម្អិតមាននៅក្នុងឧបសម្ព័ន្ធ ២.១ ២.២ និង២.៣

ថយចុះនៃលំហូរចូលនៃ*ជំនួយអភិវឌ្ឍន៍ក្រៅប្រទេស* ដោយសារតែកត្តាពីខាងក្រៅ (៤) ការកកើតឡើងដោយមិនមានការរំពឹងទុកជាមុននៃជម្ងឺឆ្លងមួយចំនួន ដូចជា ជម្ងឺដែលកើតឡើងដោយការរីករាលដាលនៃមេរោគ "ផ្តាសសាយបក្សី" (៥) ការប្រែប្រួលយ៉ាងខ្លាំងនៃអាកាសធាតុ ដែលជះឥទ្ធិពលយ៉ាងខ្លាំងដល់ផលិតផលកសិកម្ម ។

៤.៣៦ ជាមួយនឹងកំណែទម្រង់ដែលកំពុងដំណើរការរៀបចំ ក៏ដូចជា ដែលកំពុងត្រូវបានអនុវត្ត និងជំហានជាបន្តទៀតនៅក្នុងដំណើរការ *ផយអជ* រាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជាជឿជាក់ថា ការព្យាករណ៍ដែលបានបង្ហាញខាងលើ គួរតែត្រូវបានធ្វើឱ្យក្លាយជាការពិតជាក់ស្តែង ។ មួយផ្នែកនៃចំណូលថវិកាជាតិក្នុងពេលកន្លងមក ភាគច្រើនបានមកពីការគាំទ្រថវិកាឬការគាំទ្រតាមកម្មវិធី ពីស្ថាប័នហិរញ្ញវត្ថុពហុភាគី ដែលត្រូវបានផ្តល់ឱ្យដល់កំណែទម្រង់និងសកម្មភាពពិសេសៗ ។ (ការផ្គត់ផ្គង់នេះត្រូវបានប៉ាន់ស្មានថាមានប្រមាណ ១២០ពាន់លានរៀល ឬ ២៩លានដុល្លារនៅឆ្នាំ២០០៥ ដែលរួមចំណែកប្រមាណ ០,៥ភាគរយ នៃ*ផសស* និង ៥ភាគរយនៃចំណូលថវិកាក្នុងស្រុកសរុប ។ រាជរដ្ឋាភិបាលរំពឹងថា ការផ្គត់ផ្គង់នេះនឹងអាចបន្តមាន នៅក្នុងអំឡុងពេលនៃការរៀបចំនិងការអនុវត្ត *ផយអជ* ។

៤.៣៧ <u>*បញ្ហាវប្បធម៌និងសាសនា*</u> : បាវចនាខ្ពស់បំផុតរបស់រាជរដ្ឋាភិបាលគឺ "ជាតិ សាសនា ព្រះមហាក្សត្រ" ។ ជំនឿសាសនា អបិយជំនឿ តម្លៃគ្រួសារ និងវប្បធម៌ដ៏ល្បីល្បាញនិងសំបូរបែប ដែលទ្រទ្រង់ដល់គ្រួសារក្នុងអំឡុងពេលសហស្សវត្សរ៍កន្លងទៅ បានរក្សារបៀបរៀបចំដោយគ្មានការខូចខាត និងបង្កើនការពង្រឹងសង្គមសម្របសម្រួលទៅតាមការផ្លាស់ប្តូរពេលវេលា និងឥទ្ធិពលនានា ។ ទាំងនេះ គឺជាមូលដ្ឋានសម្រាប់ការកសាងការពង្រឹង និងការថែរក្សាសង្គមជាសារវ័ន្ត "*មូលធនសង្គម*" ដែលគ្មានការអភិវឌ្ឍសេដ្ឋកិច្ចណាមួយអាចបង្កើតឬធ្វើឱ្យមានស្ថេរភាពដោយខ្លួនឯងបានទេ ។ ដូច្នេះ មានបញ្ហាសំខាន់ៗអន្តរវិស័យជាច្រើនដែលទាក់ទងនឹងគ្រប់ទស្សនៈវិស័យនៃជីវភាពប្រជាជនកម្ពុជា ។ ទោះបីជាបានទទួលរងគ្រោះច្រើនដោយសាររបបប្រល័យពូជសាសន៍ក្នុងអំឡុងពេលពីឆ្នាំ១៩៧៥-៧៩ ក៏ដោយ ចាប់តាំងពីពេលនោះមកមូលដ្ឋានគ្រឹះនៃសង្គមទាំងនេះ បានរស់រាននិងរឹងមាំឡើងវិញ ។ រាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជាផ្តល់អាទិភាពខ្ពស់ក្នុងការថែរក្សានិងលើកតម្កើងកេរ្តិ៍ដំណែលវប្បធម៌ដ៏ថ្លៃថ្លាតែមួយរបស់ប្រជាជាតិ ដើម្បីពង្រឹងនិងធ្វើឱ្យមានរបៀបរៀបរយក្នុងសង្គម និងដើម្បីទាក់ទាញ "ទេសចរណ៍វប្បធម៌" ឱ្យចូលមកទស្សនានិងស្ងើចសរសើរចំពោះវប្បធម៌ពីអតីតកាលនិងបច្ចុប្បន្នកាលរបស់កម្ពុជា ។ រាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជានឹងផ្តល់ថវិកាគ្រប់គ្រាន់សម្រាប់គោលបំណងខាងលើ [១] ។

[១] ទេសចរណ៍ផ្អែកលើវប្បធម៌ ត្រូវបានគ្របដណ្តប់ដោយផ្នែកទេសចរណ៍ ដែលជាផ្នែករបស់សេវាកម្ម ។

ការលើកស្ទួយវិស័យកសិកម្ម

៤.៣៨ ផ្នែកទាំងបួននៃមុំនេះរបស់យុទ្ធសាស្ត្រចតុកោណគឺ *ការលើកកម្ពស់ផលិតភាពនិងពិពិធកម្មវិស័យកសិកម្ម (រួមទាំងអាហារូបត្ថម្ភនិងការអភិវឌ្ឍជនបទ) កំណែទម្រង់ដីធ្លីនិងការបោសសំអាតមីន កំណែទម្រង់វិស័យនេសាទនិងជលផល និងកំណែទម្រង់ព្រៃឈើ* ។

៤.៣៩ <u>ការលើកកម្ពស់ផលិតភាពនិងពិពិធកម្មវិស័យកសិកម្ម</u> : វិស័យនេះ ផ្តោតភាគច្រើនលើដំណាំគ្រប់មុខ និងការចិញ្ចឹមសត្វ ។ ជាមួយនឹងសក្តានុពលដ៏ធំធេងប៉ុន្តែពុំទាន់បានយកមកប្រើប្រាស់ នៅឡើយសម្រាប់ទាំងការបង្កើន *ផលសរុប* ទាំងសម្រាប់ការលើកកម្ពស់ជីវភាពអ្នកក្រ ជាពិសេស នៅតំបន់ជនបទ វិស័យនេះត្រូវបានទទួលស្គាល់ថាអាចផ្តល់នូវចំណូលខ្ពស់និងឆាប់រហ័សបំផុត ដោយមានការចំណាយទាបល្មម ជាពិសេស ក្នុងផលិតកម្មដំណាំផ្សេងៗ ជាពិសេសស្រូវ និងតាមរយៈពិពិធកម្មដំណាំរួបិយវត្ថុផ្សេងៗទៀត ។ ដោយស្ត្រីជាតំណាងភាគច្រើននៃកម្លាំងពលកម្ម ការធ្វើឱ្យប្រសើរឡើងនៅក្នុងវិស័យនេះអាចផ្តល់អត្ថប្រយោជន៍ដោយផ្ទាល់ដល់ស្ត្រី ។ គោលដៅអាទិភាពទាំងឡាយនៅក្នុងវិស័យនេះ គឺការធ្វើឱ្យប្រសើរឡើងនូវ សន្តិសុខស្បៀង ផលិតភាពនិងពិពិធកម្ម និងលទ្ធភាពប្រើប្រាស់ទីផ្សារសម្រាប់ផលិតផលកសិកម្ម ។

តារាង៤.២ : គោលដៅក្នុងវិស័យកសិកម្មសម្រាប់ឆ្នាំ២០១០

គោលដៅ	២០០៥ (ប៉ាន់ស្មាន)	២០១០ ចំណុចដៅ
ផលិតផលស្រូវ (លានតោន)	៤.១៧	៥.៥
ទិន្នផលស្រូវក្នុងមួយហិកតា (តោន)	១.៩៧	២.៤
ការនេសាទ (ទឹកសាប សមុទ្រ និង វារីវប្បកម្ម) តោន	៣៧៤.០០០	៤៥០.០០០
ផ្ទៃដីស្រោចស្រព (%នៃផ្ទៃដីដាំស្រូវ) រួមទាំង ការស្រោចស្រពបន្ថែម	២០	២៥
កំណែទម្រង់ដី-ចំនួនប័ណ្ណកម្មសិទ្ធិដែលបានផ្តល់ដល់កសិករ (%នៃផ្ទៃដីសរុប)	១២	២៤
ផ្ទៃដីគ្របដណ្តប់ដោយព្រៃឈើ (%នៃផ្ទៃដីសរុប)	៦០	៦០
ការពឹងផ្អែកលើឈើដុត (អុស ធ្យូង): គ្រួសារ (%)	៨៥.៥	៦១

សូមមើលតារាង ៣.២

៤.៤០ យុទ្ធសាស្ត្រដ៏ទូលំទូលាយមួយសម្រាប់វិស័យកសិកម្មទាំងមូល នៅកំពុងដំណើរការរៀបចំនៅឡើយ ។ តាមរយៈការសហការយ៉ាងជិតស្និទ្ធក្នុងចំណោម បណ្តាក្រសួង-ស្ថាប័នពាក់ព័ន្ធទាំងអស់ *"យុទ្ធសាស្ត្រសម្រាប់កសិកម្មនិងធនធានទឹក"* នឹងរៀបចំឡើងនៅឆ្នាំ២០០៦ ដែលនឹងផ្តោតការយកចិត្តទុកដាក់លើផែនការរបស់អនុ-វិស័យទាំងអស់នៅក្នុងវិស័យនេះ ហើយនៅក្នុងចំណោមការងារផ្សេងៗទៀត និងរួមបញ្ចូលនូវការវិភាគនិងដំណោះស្រាយ និងយុទ្ធសាស្ត្រសម្រាប់ :

- បញ្ហាការគ្រប់គ្រងដីកសិកម្ម : ចំណុចខ្លាំងនិងចំណុចខ្សោយរបស់សេដ្ឋកិច្ចមាត្រដ្ឋាន និងទំហំនិងកត្តាផ្នែកសង្គមដែលទាក់ទងនឹងដីកសិដ្ឋានតូចៗ សហករណ៍កសិករ ការងារកសិដ្ឋានដោយមានកិច្ចសន្យា ការធ្វើសម្បទានដីទ្រង់ទ្រាយធំ (ទាំងអស់នេះគឺនៅក្នុងបរិបទនៃការបង្កើនផលិតកម្មនិងផលិតភាព ពិពិធកម្ម និងការធានាសមភាពនិងយុត្តិធម៌សង្គម) ។
- ផលិតកម្មពូជដែលមានទិន្នផលខ្ពស់ (ឧទាហរណ៍ ស្រូវ) ដែលត្រូវបានបង្កើតឡើងនៅកន្លែងផ្សេងជាពិសេស នៅក្នុងប្រទេសជិតខាងដែលមានលក្ខណៈអាកាសធាតុកសិកម្មប្រហាក់ប្រហែលគ្នាធៀបនឹងការវិនិយោគទ្រង់ទ្រាយធំក្នុងការស្រាវជ្រាវផ្នែកកសិកម្ម ដើម្បីបង្កើតពូជថ្មីនៅកម្ពុជា ។
- ការបង្កើនផលិតកម្មស្រូវសម្រាប់ការនាំចេញ ទៅតាមចំណង់ចំណូលចិត្ត ឬបន្ថែមពីលើផលិតកម្មដំណាំទាំងឡាយដែលមានតម្លៃនិងតួនាទីពិសេស ។
- ការបង្កើនផលិតកម្មដំណាំ ដូចជា ផ្លែឈើ និងបន្លែ ដែលបច្ចុប្បន្ននេះ កម្ពុជាពឹងផ្អែកយ៉ាងខ្លាំងលើការនាំចូល ។
- គោលដៅច្បាស់លាស់ ចំណុចដៅនិងសំណូមពរជាក់លាក់ ដើម្បីសម្រេចបានការបង្កើនផលិតកម្មដំណាំតាមរយៈ ប្រព័ន្ធដាំដុះដែលអាចប្រើប្រាស់បានប្រសើរបំផុតនូវប្រភពធនធានទឹកដែលមានកម្រិត និងកាត់បន្ថយហានិភ័យចំពោះកសិករពីការប្រែប្រួលមិនទៀងទាត់ដោយសារបាតុភូតធម្មជាតិ ដែលកើតមានឡើងពីមួយឆ្នាំ-ទៅមួយឆ្នាំ និងតាមរយៈ ដំណាំល្អៗបំផុតដែលត្រូវដាំដុះគ្រប់រដូវ ដោយផ្តោតការយកចិត្តទុកដាក់លើលក្ខខណ្ឌដីនិងកត្តាផ្សេងៗទៀត លើសក្តានុពលនៃការនាំចេញ និងលើការកែលម្អប្រព័ន្ធធារាសាស្ត្រ ។ល។

៤.៤១ សម្រាប់ពេលនេះ រហូតដល់មានយុទ្ធសាស្ត្រកសិកម្មរួមមួយ រាជរដ្ឋាភិបាលនឹងអនុវត្តសកម្មភាព សម្រាប់លើកកម្ពស់ការងារចំពោះមុខ ដូចតទៅ :

- សន្តិសុខស្បៀង ផលិតភាព និងពិពិធកម្ម ។
- កែលម្អការគ្រប់គ្រងធនធានទឹក សម្រាប់វារីវប្បកម្មលក្ខណៈកសិកម្មនិងលក្ខណៈកសិដ្ឋាន ។
- កែលម្អនិងពង្រីកសេវាផ្សព្វផ្សាយកសិកម្ម ។
- លទ្ធភាពប្រើប្រាស់ទីផ្សារប្រសើរជាងមុនសម្រាប់ផលិតផលកសិកម្ម ជាពិសេសចំពោះផលិតផលពីតំបន់ដាច់ស្រយាល ។
- ជំរុញឱ្យមានបរិយាកាសល្អសម្រាប់សហគ្រាសធុនតូចនិងមធ្យម ក្នុងវិស័យកសិកម្ម ។
- ពង្រឹងក្របខ័ណ្ឌស្ថាប័ន និងក្របខ័ណ្ឌច្បាប់ ។

៤.៤២ ដោយផ្អែកលើផលិតភាពទាបនៃដំណាំទាំងអស់ ដែលមួយផ្នែកបណ្តាលមកពីដីគ្មានជីជាតិ បញ្ហាប្រឈមចម្បងបំផុតដែលទាក់ទងទៅនឹងផលិតផលដំណាំ គឺ :

- កំណត់ប្រភេទដំណាំល្អៗបំផុត តាមរយៈការធ្វើអង្កេតគុណភាពដីនិងមធ្យោបាយផ្សេងៗទៀត ដែលអាចដាំដុះនៅក្នុងតំបន់ណាមួយដើម្បីអាចទាញយកចំណូលនិងផលប្រយោជន៍ឱ្យបានច្រើនបំផុត ។
- អនុវត្តយ៉ាងសកម្មនូវការដាំដុះតាមរបៀបប្រពលវប្បកម្មកសិកម្ម ដោយរួមបញ្ចូលទាំងដំណាំតាមរដូវកាល នៅលើផ្ទៃដីដដែល ។
- បង្កើនឱ្យបានច្រើននូវទិន្នផលនៃដំណាំគ្រប់ប្រភេទ ដោយប្រើប្រាស់ធាតុចូលល្អជាងមុន (គ្រាប់ពូជ ជី និងការអនុវត្តត្រឹមត្រូវ) កែលម្អនិងការពង្រីកការគ្រប់គ្រងទឹក និងការការពារផលដំណាំ ហើយជាមួយគ្នានេះដែរ ជំរុញលើកទឹកចិត្តឱ្យប្រើវិធីបង្កើនផលិតកម្មកសិកម្មដោយប្រើប្រាស់មធ្យោបាយផលិតកម្មតិច និងចំណាយទាប ក្នុងនោះរួមមានប្រព័ន្ធនៃការធ្វើប្រពលវប្បកម្មដំណាំស្រូវ ទៅតាមស្ថានភាពសមស្រប ដើម្បីបង្កើនផលប្រយោជន៍ដល់កសិករ និងដើម្បីចៀសវាងការប្រើប្រាស់ថ្នាំសម្លាប់សត្វល្អិតហួសកម្រិត ។
- ធ្វើពិពិធកម្មដំណាំជាច្រើនប្រភេទដែលអាចដាំដុះបាន ។

៤.៤៣ យុទ្ធសាស្ត្រអាទិភាពសម្រាប់ ៥ឆ្នាំខាងមុខ (២០០៦-២០១០) រួមមាន :

- រៀបចំនិងអនុវត្តយ៉ាងឆាប់រហ័សនូវយុទ្ធសាស្ត្រដ៏ទូលំទូលាយសម្រាប់ កសិកម្មនិងធនធានទឹក ។
- ផ្តោតលើ "ការដាំដុះជាលក្ខណៈប្រពលវប្បកម្ម" តាមរយៈការបង្កើនចំនួនការដាំដុះក្នុងមួយឆ្នាំៗនៅលើផ្ទៃដីដដែល និងការបង្កើនទិន្នផលក្នុងប្រភេទដំណាំនីមួយៗ ។
- បង្កើនទិន្នផលស្រូវយ៉ាងហោចឱ្យដល់កម្រិតជាមធ្យម ២,៤តោនក្នុងមួយហិកតា ដែលនេះជាអាទិភាពខ្ពស់បំផុតមួយ ។
- លើកទឹកចិត្តការដាំដុះដំណាំឧស្សាហកម្ម ក្នុងនោះរួមមាន ដំណាំហូបផ្លែនិងបន្លែ ដែលជាមធ្យោបាយមួយ ទាំងដើម្បីធ្វើពិពិធកម្ម ទាំងដើម្បីធានាសន្តិសុខនៃចំណូល ស្របពេលជាមួយគ្នានឹងការបន្តផលិត-កម្ម ដំណាំស្បៀងដើម្បីធានាសន្តិសុខស្បៀង ។
- ផ្តួចផ្តើមទស្សនៈ "ភូមិមួយ-ផលិតផលមួយ" ដើម្បីជំរុញលើកទឹកចិត្តឱ្យមានផលិតផលកសិកម្មដែលមានតម្លៃខ្ពស់ ដែលអាចទាក់ទាញឱ្យមានការចូលរួមរបស់ផ្នែកឯកជន តាមរយៈការងារកសិដ្ឋានដោយមានកិច្ចសន្យា និងមធ្យោបាយផ្សេងៗទៀត ។

- ពង្រីកសេវាកម្មគាំទ្រ ដូចជា ការស្រាវជ្រាវក្នុងវិស័យកសិកម្ម សេវាផ្សព្វផ្សាយ ការអភិវឌ្ឍទីផ្សារ ការផ្ដល់មីក្រូឥណទាននៅក្នុងតំបន់ជនបទ (រួមបញ្ចូលទាំងសម្រាប់ប្រព័ន្ធស្រោចស្រពដែលដំណើរការ និងកាន់កាប់ដោយកសិករ) ។ល ។
- កែលម្អផលិតផលកសិកម្ម ដើម្បីឱ្យស្របតាមស្តង់ដារអន្តរជាតិ ។
- ជំរុញនិងធ្វើឱ្យមានស្ថេរភាពកំណើនដែលមានមូលដ្ឋានធំទូលាយ ចំពោះផលិតផលកសិកម្ម តាមរយៈការអភិវឌ្ឍប្រកបដោយចីរភាពនូវផលិតផលដែលមានតម្លៃខ្ពស់ ។
- ធ្វើទំនើបភាវូបនីយកម្មនិងបង្កើនការកែច្នៃកសិផល ដើម្បីបន្ថែមតម្លៃទៅលើផលិតផលជនបទ និងបង្កើនទិន្នផលអង្ករតាមរយៈការបំប្លែងពីស្រូវមកអង្ករ ដើម្បីបង្កើនចំណូលគ្រួសារនៅតំបន់ជនបទ ។
- ពង្រឹង និងពង្រីកផលិតកម្មបសុសត្វ ការចិញ្ចឹមសត្វ និងសេវាកម្មបសុពេទ្យ ។
- ជំរុញលើកទឹកចិត្តឱ្យមានការដាំដុះដំណាំកៅស៊ូទ្រង់ទ្រាយតូច និងជំរុញលើកទឹកចិត្តឱ្យមានការធ្វើឯកជនភាវូបនីយកម្មលើចំការកៅស៊ូរដ្ឋ ។
- អនុម័តនិងអនុវត្តវិធានការថ្មីៗ ដើម្បីផ្ដល់ជំនួយដោយផ្ទាល់ដល់កសិករក្រីក្រ សម្រាប់ការបង្កើនផលិតកម្ម ដំណាំដែលពួកគាត់បានជ្រើសរើសមួយ ។
- បន្តជំរុញលើកទឹកចិត្តឱ្យមានទីផ្សារនាំចេញសម្រាប់ផលិតផលពិសេសៗ ដោយរាប់បញ្ចូលជាពិសេសការនាំចេញផលិតផលដែលគ្មានជាតិគីមី ។

៤.៤៤ <u>ការចិញ្ចឹមសត្វ</u> : ភាគច្រើននៃការធ្វើស្រែចំការតាមរដូវរបស់ប្រជាជនកម្ពុជា ពឹងផ្អែកលើសត្វពាហនៈជាកម្លាំងអូសទាញសម្រាប់ការភ្ជួររាស់និងសកម្មភាពផ្សេងទៀត ។ សត្វពាហនៈនិងបសុបក្សី ក៏ជាប្រភពផ្ដល់ចំណូលនិងផ្ដល់ប្រូតេអ៊ីនយ៉ាងសំខាន់ផងដែរ សម្រាប់សហគមន៍ជនបទ ។ បញ្ហាប្រឈមក្នុងផ្នែកនេះគឺ ត្រូវកែលម្អគុណភាពនិងសុខុមាលភាពនៃសត្វពាហនៈ ដោយចាប់ផ្ដើមបញ្ចូលនូវពូជល្អជាងនិងធាត់ធំ និងតាមរយៈការពង្រីកការចិញ្ចឹមសត្វនិងសេវាកម្មបសុពេទ្យ ដើម្បីឱ្យអ្នកក្រមានភាពងាយស្រួលក្នុងការប្រើប្រាស់ ។ នៅក្នុងករណីនេះ *ផយអជ* នឹងអនុវត្តនូវយុទ្ធសាស្ត្រសំខាន់ៗ ហើយក៏នឹងត្រូវលើកឡើងជាលម្អិតផងដែរ នៅក្នុងយុទ្ធ-សាស្ត្រវិស័យកសិកម្មដែលបានស្នើឡើង ។

៤.៤៥ <u>ជលផល</u> : ដោយផ្អែកលើតួនាទីសំខាន់របស់ត្រីនៅក្នុងជីវភាពរស់នៅរបស់ប្រជាជនកម្ពុជារាប់លាននាក់ក្នុងរូបភាពជាស្បៀងអាហារ អាហារូបត្ថម្ភ ចំណូលនិងការរស់នៅ គោលដៅនៃផ្នែកនេះ គឺដើម្បីធានាឱ្យមានលទ្ធភាពប្រើប្រាស់ប្រកបដោយចីរភាពនូវធនធានជលផលសម្រាប់អ្នកក្រ ។ អាទិភាពទាំងនោះរួមមានដូចខាងក្រោម :

- លើកកម្ពស់ឱ្យមាននិងពង្រីងការអភិវឌ្ឍដោយផ្អែកលើសហគមន៍ចំពោះវិស័យជលផល តាមរយៈការផ្តល់សិទ្ធិអំណាចទៅឱ្យសហគមន៍មូលដ្ឋាន ដើម្បីឱ្យប្រជាកសិករអាចចូលរួមដោយផ្ទាល់ ដោយសកម្ម និង ដោយសមធម៌ នៅក្នុងការរៀបចំផែនការ ការរៀបចំកម្មវិធី និងការគ្រប់គ្រងវិស័យជលផល ហើយនិង ដើម្បីចៀសវាងការនេសាទហួសកម្រិត ។
- កែលម្អជីវភាពរស់នៅរបស់អ្នកក្រ តាមរយៈការលើកកម្ពស់សមត្ថភាពពួកគាត់ដើម្បីប្រើប្រាស់ត្រីដែលនេសាទបានឱ្យមានប្រសិទ្ធភាពជាងមុន តាមរយៈការកែច្នៃ ការរក្សាទុក ការដឹកជញ្ជូននិងការលក់ដូរ ។
- បង្វែរឡូតិ៍នេសាទមួយចំនួនដែលផុតកិច្ចសន្យាសម្បទាន ទៅជាកន្លែងអភិរក្សពូជមច្ឆាជាតិ ដែលតាមរយៈនេះនឹងបង្កើនផលស្តុកធម្មជាតិផង និងអភិរក្សពូជមច្ឆាជាតិដែលប្រឈមមុខនឹងការផុតពូជ ។
- ការពារជលផលទឹកសាប តាមរយៈការថែរក្សាដែនទឹកទាំងគុណភាពនិងបរិមាណ ដែលជាជម្រកមច្ឆាជាតិ ។
- លើកទឹកចិត្តនិងជំរុញការអភិវឌ្ឍវារីវប្បកម្មរបស់វិស័យឯកជន ដើម្បីឆ្លើយតបទៅនឹងតម្រូវការត្រីដែលកើនឡើង ហើយទន្ទឹមនេះដើម្បីកាត់បន្ថយសម្ពាធទៅលើធនធានជលផលធម្មជាតិផង ។

៤.៤៦ <u>សន្តិសុខស្បៀងនិងអាហារូបត្ថម្ភ</u> : សន្តិសុខស្បៀងនិងអាហារូបត្ថម្ភគឺជាបញ្ហាអន្តរវិស័យមួយយ៉ាងសំខាន់ ហើយការកែលម្អសន្តិសុខស្បៀងនិងអាហារូបត្ថម្ភ មានសារៈសំខាន់យ៉ាងខ្លាំងក្នុងការកាត់បន្ថយកង្វះអាហារូបត្ថម្ភ និងកង្វះមីក្រូសារជាតិ នៅក្នុងចំណោមស្ត្រីនិងកុមារ ។ គោលដៅចម្បងគឺថា "ត្រឹមឆ្នាំ២០១០ ប្រជាជនកម្ពុជាក្រីក្រនិងប្រជាជនដែលស្ថិតក្នុងស្ថានភាពអសន្តិសុខស្បៀង នឹងមានលទ្ធភាពផ្នែកសេដ្ឋកិច្ចល្អប្រសើរច្រើនក្នុងការទទួលបានស្បៀងអាហារគ្រប់គ្រាន់ មានសុវត្ថិភាព និងមានជីវជាតិ ដើម្បីបំពេញសេចក្តីត្រូវការរបបអាហារ និងចំណង់ចំណូលចិត្តរបស់ពួកគេនៅគ្រប់ពេលវេលា សម្រាប់ការរស់នៅដ៏សកម្មនិងមានសុខភាពមាំមួន" ។ ការសម្រេចគោលដៅនេះ ទាមទារឱ្យមានកិច្ចខិតខំប្រឹងប្រែងរួមគ្នានៅក្នុងវិស័យនានា ដូចបានបង្ហាញនៅក្នុង *ផយអជ* ដោយមានការផ្តោតការយកចិត្តទុកដាក់លើសកម្មភាពមួយចំនួន ជាពិសេស លើភាពក្រីក្រនិងអសន្តិសុខស្បៀង ។ សកម្មភាពទាំងនោះរួមមាន :

- ការបង្កើននិងការធានាឱ្យមានស្បៀងគ្រប់គ្រាន់តាមគ្រួសារ ។
- ការកែលម្អលទ្ធភាពទទួលបានស្បៀង (ទាក់ទងនឹងចំណូល និងលទ្ធភាពអាចរកស្បៀងបាន) ។
- ការធានាការប្រើប្រាស់ស្បៀងនិងទម្លាប់ការហូបចុកឱ្យបានល្អប្រសើរ តាមរយៈការអប់រំពីសុខភាព និងអាហារូបត្ថម្ភ (ដោយរួមបញ្ចូលការកែលម្អរបៀបបំបៅកូន និងអាហារូបត្ថម្ភសម្រាប់មាតា) កម្មវិធីផ្តល់បន្ថែមនិងបញ្ចូលមីក្រូសារជាតិក្នុងអាហារ (ជាតិដែក វីតាមីនអា) ការបន្តផលិតអំបិលអ៊ីយ៉ូដ និងការអនុវត្តស្តង់ដារសុវត្ថិភាពស្បៀង ។ល។

៤.៤៧ **កំណែទម្រង់ព្រៃឈើ** : រាល់កិច្ចខិតខំប្រឹងប្រែងនឹងត្រូវធ្វើឡើង ដើម្បីថែរក្សាផ្ទៃដីដែលគ្របដណ្តប់ដោយព្រៃឈើឱ្យបាន ៦០ភាគរយនៃផ្ទៃដីសរុប និងបន្តធ្វើការដាំដុះព្រៃឈើឡើងវិញ ទន្ទឹមគ្នានឹងការផ្អាកការផ្តល់ព្រៃសម្បទាន និងការប្រកាន់យកវិធានការឃ្លាំមើលយ៉ាងហ្មត់ចត់ទៅលើអ្នក ដែលកំពុងទទួលបានព្រៃសម្បទាន ដើម្បីធានាថា ពួកអ្នកទាំងនោះ បានដាក់ជូនពិនិត្យនូវផែនការយុទ្ធសាស្ត្រសម្រាប់ការគ្រប់គ្រងព្រៃឈើ រួមជាមួយនឹងការវាយតម្លៃផលប៉ះពាល់សង្គមនិងបរិស្ថាន ហើយបន្ទាប់ពីការអនុម័ត ពួកអ្នកទាំងនោះនឹងបន្តអនុវត្តតាមស្មារតីនៃឯកសារទាំងពីរនេះ ។ បញ្ហាប្រឈមចំពោះមុខ គឺត្រូវលើកឡើងនូវយុទ្ធសាស្ត្រមួយច្បាស់លាស់ក្នុងការគ្រប់គ្រងព្រៃសម្បទាន ព្រៃគុបប្រចាំឆ្នាំ ព្រៃឈើសហគមន៍ និងតំបន់ការពារ តាមរបៀបមួយដែលមានលក្ខណៈចីរភាព ដោយឈរលើមូលដ្ឋានបីជាសំខាន់ :

- គោលនយោបាយគ្រប់គ្រងព្រៃឈើប្រកបដោយចីរភាព ដើម្បីធានាឱ្យមានការតាមដានត្រួតពិនិត្យយ៉ាងហ្មត់ចត់និងត្រឹមត្រូវ លើអាជីវកម្មព្រៃឈើ ដោយស្របទៅតាមបទពិសោធន៍ល្អបំផុតដែលបាន អនុវត្តជាលក្ខណៈអន្តរជាតិក្នុងការគ្រប់គ្រងព្រៃឈើ ដើម្បីផ្តល់នូវព្រៃឈើបម្រុងទុកឱ្យបានគ្រប់គ្រាន់ សម្រាប់ការប្រើប្រាស់ក្នុងស្រុក សម្រាប់ការការពារប្រឆាំងនឹងភាពរាំងស្ងួតនិងទឹកជំនន់ ព្រមទាំងសម្រាប់ការអភិរក្សព្រៃលិចទឹកដែលជាជម្រកមច្ឆាជាតិ ។
- ប្រព័ន្ធតំបន់ការពារដើម្បីការពារជីវៈចម្រុះ និងប្រភេទរុក្ខជាតិនិងសត្វដែលប្រឈមមមុខនឹងការផុតពូជ ។
- ព្រៃឈើសហគមន៍ដែលជាកម្មវិធីមួយដ៏ល្អ មានតម្លាភាព និងដែលគ្រប់គ្រងដោយផ្ទាល់ពីប្រជាជននៅមូលដ្ឋាន ។

៤.៤៨ ដើម្បីសម្រេចបានគោលដៅរួមនៅក្នុងវិស័យព្រៃឈើ រាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជាប្តេជ្ញានឹងអនុវត្តនូវកម្មវិធីជាតិសម្រាប់ព្រៃឈើ ដោយមានអាទិភាពដូចខាងក្រោម :

- ការពង្រឹងការគ្រប់គ្រងនិងការអភិរក្សព្រៃឈើ ។
- ការជំរុញលើកទឹកចិត្តឱ្យមានការដាំដុះព្រៃឈើឡើងវិញ ដើម្បីជំនួសតម្រូវការចំពោះព្រៃឈើធម្មជាតិ ដោយលើកទឹកចិត្តឱ្យមានការវិនិយោគពីផ្នែកឯកជន និងការចូលរួមពីផ្នែកសាធារណៈ ។
- ការជំរុញលើកទឹកចិត្តឱ្យមានការរួមចំណែករបស់វិស័យព្រៃឈើក្នុងការអភិវឌ្ឍសេដ្ឋកិច្ច-សង្គមកិច្ច ។
- ការជំរុញលើកទឹកចិត្តឱ្យមានការរួមចំណែករបស់វិស័យព្រៃឈើក្នុងការកាត់បន្ថយភាពក្រីក្រ តាមរយៈការពង្រឹងកម្មវិធីនានាសម្រាប់ព្រៃឈើសហគមន៍ និងតាមការធ្វើឱ្យមានការចូលរួមរបស់សហគមន៍មូលដ្ឋាន ក្នុងផែនការធ្វើអាជីវកម្មព្រៃឈើ ។
- ការបង្កើតឱ្យមានការយល់ដឹងជាសាធារណៈ ពីការដាំដុះឡើងវិញនិងការប្រើប្រាស់ចំការព្រៃឈើសម្រាប់តម្រូវការឈើធ្វើ អុស ធ្យូង និងពីការមិនត្រូវបំផ្លាញព្រៃឈើ ។

៤.៤៩ <u>បរិស្ថាននិងការអភិរក្សជីវៈចម្រុះ</u> : គោលដៅក្នុងការការពារ ការអភិរក្ស និងការប្រើប្រាស់ប្រកបដោយចីរភាព នូវធនធានធម្មជាតិទាំងអស់របស់ជាតិ រួមទាំងជីវៈចម្រុះ គឺមិនគ្រាន់តែត្រូវថែរក្សាកេរដំណែលធម្មជាតិប៉ុណ្ណោះទេ ប៉ុន្តែត្រូវលើកកម្ពស់ចីរភាពបរិស្ថាន និងត្រូវរួមចំណែកធ្វើឱ្យមានកំណើនសេដ្ឋកិច្ចប្រកបដោយចីរភាព ការកាត់បន្ថយភាពក្រីក្រ និងលើកកម្ពស់ការរស់នៅរបស់សហគមន៍ជនបទផងដែរ ។ ក្រៅពីនេះ តំបន់ធម្មជាតិ គួរត្រូវបានជំរុញលើកទឹកចិត្តឱ្យក្លាយទៅជាគោលដៅដែលអាចទាក់ទាញទេសចរណ៍ធម្មជាតិ ដែលនាំមកនូវផលប្រយោជន៍ដល់សហគមន៍មូលដ្ឋាន ។ ការវាយតម្លៃផលប៉ះពាល់បរិស្ថាននិងសង្គម ការអប់រំនិងការយល់ដឹងអំពីបរិស្ថានដើរតួនាទីយ៉ាងសំខាន់ក្នុងការធ្វើឱ្យសម្រេចបានទិសដៅទាំងនេះ ។ ធនធានដែលដុះ និងរស់នៅក្នុងទឹករបស់កម្ពុជា ជាពិសេស បឹងទន្លេសាបនិងទន្លេមេគង្គ ដៃទាំងអស់របស់វា និងតំបន់ឆ្នេរ កំពុងតែទទួលរងនូវសម្ពាធពីការអភិវឌ្ឍដីធ្លី ។ កម្ពុជាកំពុងជួបបញ្ហាធ្ងន់ធ្ងរផងដែរ ដោយសារយើងស្ថិតនៅតាមបណ្តោយខ្សែទឹកខាងក្រោមនិងខាងចុងនៃអាងទន្លេមេគង្គ ដោយមានប្រទេសជាច្រើនស្ថិតនៅខ្សែទឹកខាងលើ ។ ច្បាប់និងគោលនយោបាយជាតិថ្មីៗ នឹងជួយសម្រួលដល់ការលើកកម្ពស់ការគ្រប់គ្រងធនធានទឹកនិងការធ្វើអនាម័យធនធានទឹកទាំងនោះ ។ កិច្ចខិតខំប្រឹងកៀរគរធនធាន នឹងត្រូវធ្វើឡើង ដើម្បីធានានូវជោគជ័យក្នុងការអនុវត្ត *កម្មវិធីសកម្មភាពជាតិបន្សាំនឹងការប្រែប្រួលអាកាសធាតុ* សំដៅទ្រទ្រង់ការអភិឌ្ឍន៍ប្រកបដោយចីរភាព ក្នុងស្ថានភាពនៃការប្រែប្រួលអាកាសធាតុ ។

៤.៥០ <u>កំណែទម្រង់ដីធ្លី</u> : ដីធ្លីនិងទឹក គឺជាធនធានធម្មជាតិសំខាន់ពីរ ដែលជាមូលដ្ឋានសម្រាប់កិច្ចអភិវឌ្ឍសេដ្ឋកិច្ច-សង្គមកិច្ចនិងការកាត់បន្ថយភាពក្រីក្រ ជាពិសេសនៅតំបន់ជនបទ ។ គោលដៅក្នុងការងារនេះ គឺការធានាសុវត្ថិភាពការកាន់កាប់ដីធ្លី ការអភិវឌ្ឍទីផ្សារដី ការរៀបចំដែនដី និងលទ្ធភាពប្រើប្រាស់ដីធ្លីដែលមានលក្ខណៈគាំទ្រអ្នកក្រ ។ ច្បាប់ភូមិបាល ឆ្នាំ២០០១ នឹងត្រូវបន្តអនុវត្តសំដៅធានាឱ្យមានប្រព័ន្ធមួយប្រកបដោយសមធម៌ ត្រឹមត្រូវជាងមុន និងប្រកបដោយប្រសិទ្ធភាព សម្រាប់ការគ្រប់គ្រងដីធ្លី សម្រាប់ការបែងចែកដីធ្លី សម្រាប់សុវត្ថិភាពក្នុងការកាន់កាប់ដីធ្លី សម្រាប់ការលុបបំបាត់ភាពអនាធិបតេយ្យក្នុងការតាំងលំនៅនិងក្នុងការកាន់កាប់ដីដោយខុសច្បាប់ និងសម្រាប់ការត្រួតពិនិត្យការប្រមូលផ្តុំការបង្កកដីទុកដើម្បីធ្វើអាជីកម្មយកចំណេញ ។ ការងារអាទិភាពចំពោះមុខ គឺត្រូវចេញប័ណ្ណ កម្មសិទ្ធិដីធ្លីដែលមានលក្ខណៈច្បាស់លាស់ ដែលស្របច្បាប់ និងមិនក្លែងបន្លំ ដើម្បីផ្តល់សុវត្ថិភាពក្នុងការកាន់កាប់ដី ដែលគេកំពុងប្រើប្រាស់ជាក់ស្តែង ។ បញ្ហាប្រឈមទាំងឡាយនៅក្នុងការងារនេះ គឺត្រូវត្រួតពិនិត្យនិងទប់ស្កាត់ការប្រមូលយកដីមកកាន់កាប់ដោយបុគ្គលមួយចំនួនតូច រួមទាំងការពិនិត្យឡើងវិញលើដីធំៗ ដែលបានធ្វើសម្បទានរួចហើយ ដែលមានទំហំលើសពីកម្រិតដែលមានចែងនៅក្នុងច្បាប់ភូមិបាលឆ្នាំ២០០១ ដែលដីទាំងនោះ នៅតែបន្តទុកចោលមិនធ្វើផលិតកម្ម។ សកម្មភាពអាទិភាពមួយចំនួនមានជាអាទិ៍គឺ :

- រៀបចំនិងអនុវត្តគោលនយោបាយទូលំទូលាយស្តីពីដីធ្លី ។

- បន្តពិភាក្សានិងរៀបចំបង្កើតក្របខ័ណ្ឌគតិយុត្តចាំបាច់ សម្រាប់ការអនុវត្តន៍ច្បាប់ភូមិបាលប្រកបដោយប្រសិទ្ធភាព រួមទាំងការចុះបញ្ជីកម្មសិទ្ធិដីធ្លីរបស់ជនជាតិដើមភាគតិច ។
- កែលម្អនិងអនុវត្តនីតិវិធីនៃការងារចុះបញ្ជីដីធ្លី សម្រាប់ការរៀបចំធ្វើប័ណ្ណកម្មសិទ្ធិតាមលក្ខណៈជាប្រព័ន្ធ និងតាមលក្ខណៈដាច់ដោយដុំ និងផ្តល់ប័ណ្ណកម្មសិទ្ធិសម្រាប់ក្បាលដីយ៉ាងតិចបំផុត ៣២ភាគរយនៃក្បាលដីសរុប (ទីប្រជុំជន និងជនបទ) នៅឆ្នាំ២០១០ ។
- អនុវត្តអនុក្រឹត្យស្តីពីការគ្រប់គ្រងដីរដ្ឋ ជាពិសេស ការធ្វើអត្តសញ្ញាណកម្មដីរដ្ឋ ការធ្វើចំណាត់ថ្នាក់ដីរដ្ឋ ការរៀបចំផែនទីនិងបញ្ជីសារពើភ័ណ្ឌដីធ្លី ។
- ពិនិត្យឡើងវិញការធ្វើសម្បទានដីសេដ្ឋកិច្ចដែលមានរួចមកហើយ និងធ្វើឱ្យការធ្វើសម្បទានទាំងនោះបានសមស្របទៅនឹងគោលការណ៍ណែនាំដែលមានចែងក្នុងអនុក្រឹត្យ ស្តីពីការធ្វើសម្បទានដីសេដ្ឋកិច្ច ។
- រៀបចំនិងអនុវត្តកម្មវិធីសម្រាប់ការធ្វើសម្បទានដីសង្គមកិច្ច ដើម្បីផ្តល់ដីតូចៗដោយមានប័ណ្ណកម្មសិទ្ធិសម្រាប់ការតាំងលំនៅដ្ឋាននិងសម្រាប់ផលិតកម្មកសិកម្ម ហើយផ្តល់ដីយ៉ាងតិចបំផុតសម្រាប់ ១០.០០០ គ្រួសារក្រីក្រដែលគ្មានដី ដោយឈរលើមូលដ្ឋាននៃការសាកល្បងនៃគម្រោងសម្បទានដីសង្គមកិច្ច ។
- បន្តបង្កើតបណ្តាញប្រថពីវិភាគ ទាំងរយៈកំពស់ និងរយៈបណ្តោយ និងការផលិតផែនទីរូបថតតាមផ្កាយរណបសម្រាប់ទូទាំងប្រទេស ។
- បង្កើតស្តង់ដារនៃការអង្កេតនិងការធ្វើផែនទី ។
- លើកកម្ពស់ការធ្វើវិមជ្ឈការនិងវិសហមជ្ឈការនៅក្នុងមុខងារនៃការគ្រប់គ្រង ក្នុងបញ្ហាដីធ្លីនិងសំណង់ ។
- ធ្វើការរៀបចំផែនការរូបសាស្ត្រខ្នាតជាតិ ខ្នាតតំបន់ ខ្នាតស្រុក-ខ័ណ្ឌ និងខ្នាតតូចៗដោយការកសាងប្លង់កំណត់តំបន់អភិវឌ្ឍន៍ ឬប្លង់យុទ្ធសាស្ត្រតម្រង់ទិសអភិវឌ្ឍន៍ ការធ្វើសមាហរណកម្មផែនការរៀបចំក្រុងភូមិភាគ និងថ្នាក់ជាតិ ដែលរួមទាំងការផ្តល់សេវារៀបចំនិងសម្របសម្រួលផែនការយុទ្ធសាស្ត្រអភិវឌ្ឍន៍ ១០០ស្រុក ជាពិសេស ស្រុកតាមបណ្តោយព្រំដែន ។
- កែលម្អតម្លាភាពនិងគណនេយ្យភាព ក្នុងការផ្តល់សេវាកម្មនៅក្នុងវិស័យសំណង់និងនគរូបនីយកម្ម រួមទាំងប្រព័ន្ធវាយតម្លៃដី ។
- ពង្រឹងគណៈកម្មការសុរិយោដីនិងយន្តការផ្សេងទៀត សម្រាប់ដោះស្រាយជម្លោះដីធ្លី ដើម្បីធានាឱ្យមានដំណោះស្រាយជម្លោះប្រកបដោយយុត្តិធម៌ និងទាន់ពេលវេលា ។

៤.៥១ <u>ការបោសសម្អាតមីន</u> : ប្រតិបត្តិការបោសសំអាតមីនមិនគ្រាន់តែជាបញ្ហាទាក់ទងទៅនឹងមនុស្សធម៌និងសន្តិសុខប៉ុណ្ណោះទេ ប៉ុន្តែវាមានការទាក់ទងខ្លាំងផងដែរទៅនឹងបញ្ហាសេដ្ឋកិច្ចនិងសង្គមកិច្ច ជាពិសេស បញ្ហាបែងចែកដីធ្លី និងសន្តិសុខសម្រាប់គ្រួសារកសិករក្រីក្រនៅតំបន់ជនបទដាច់ស្រយាល ។ ប្រតិបត្តិការបោសសម្អាតមីនបានត្រួសត្រាយផ្លូវសម្រាប់ការអភិវឌ្ឍជនបទ ។ គោលដៅនៃការងារនេះ គឺត្រូវបន្តការបោសសម្អាតមីននិងយុទ្ធ-

ភ័ណ្ឌមិនទាន់ផ្ទុះ និងបន្តយុទ្ធនាការបង្កើនការយល់ដឹងជាសាធារណៈ ដើម្បីកាត់បន្ថយចំនួនអ្នករងគ្រោះដោយសារមីនឱ្យបានតិចជាង ២០០នាក់ នៅឆ្នាំ២០១០ ពីចំនួន ៧៩៧នាក់ នៅឆ្នាំ២០០៥ ហើយដើម្បីបង្កើនផ្ទៃដីដែលបានដោះមីនពីចំនួន ៣២.៩៧៤ នៅឆ្នាំ២០០៥ ឱ្យដល់ ៤៥.០០០ហិកតា នៅឆ្នាំ២០១០ ។

៤.៥២ ការអភិវឌ្ឍជនបទ : ការអភិវឌ្ឍជនបទ គឺជាបញ្ហាអន្តរវិស័យមួយយ៉ាងសំខាន់ ដែលរាប់បញ្ចូលតាំងពីបញ្ហាប្រជាធិបតេយ្យនៅថ្នាក់មូលដ្ឋាន ការធ្វើវិមជ្ឈការ និងរហូតដល់ការបង្កើននិងការកែលម្អហេដ្ឋារចនាសម្ព័ន្ធជនបទ សេវាអប់រំនិងសេវាសុខាភិបាល ដល់ប្រជាជននៅជនបទ ។ ដូចនេះ ការអភិវឌ្ឍជនបទគឺជាសមាសភាគមួយយ៉ាងសំខាន់ សម្រាប់ប្រជាពលរដ្ឋនៅជនបទផ្ទាល់ ហើយក៏ជាធាតុផ្សំមួយយ៉ាងសំខាន់ផងដែរ សម្រាប់លើកកម្ពស់វិស័យកសិកម្មនិងការកាត់បន្ថយភាពក្រីក្រ ។ ការអភិវឌ្ឍជនបទនេះ ក៏ជាសកម្មភាពមួយជាអាទិភាពផងដែរ សម្រាប់ធានាឱ្យមានការធ្វើពិពិធកម្មនិងការចំណាយថវិកា ។

៤.៥៣ ការផ្តល់និងការលើកកម្ពស់ហេដ្ឋារចនាសម្ព័ន្ធជនបទ ជាពិសេស គមនាគមន៍ជនបទ ការផ្គត់ផ្គង់ទឹកនិងអនាម័យ ការកែលម្អលទ្ធភាពទទួលបានឥណទាននិងហិរញ្ញវត្ថុនៅជនបទ ការជំរុញលើកទឹកចិត្តឱ្យមានការគ្រប់គ្រងធនធានធម្មជាតិប្រកបដោយចីរភាព និងការលើកទឹកចិត្តឱ្យមានការអភិវឌ្ឍសហគមន៍ជនបទ តាមរយៈការធ្វើវិមជ្ឈការនិងវិសហមជ្ឈការ គឺជាការងារមួយចំនួនក្នុងចំណោមការងារសំខាន់ៗទាំងឡាយដែលធ្វើឡើងដើម្បីអភិវឌ្ឍជនបទ ។ ការគាំទ្រដល់ក្រុមប្រឹក្សាឃុំ-សង្កាត់នឹងត្រូវបន្តធ្វើ ដើម្បីអនុវត្តគម្រោងហេដ្ឋារចនាសម្ព័ន្ធជនបទ ដូចជា ការស្តារនិងសាងសង់ផ្លូវថ្នល់រួមបញ្ចូលទាំងស្ពាននិងលូតូចៗ អណ្តូងទឹក ប្រព័ន្ធអនាម័យ សាលារៀន ទ្វារទឹក និងប្រព័ន្ធធារាសាស្ត្រតូចៗ ។ កិច្ចខិតខំប្រឹងប្រែងទាំងនេះរួមជាមួយនឹងកិច្ចខិតខំប្រឹងប្រែងផ្សេងៗដែលបានគ្រោងសម្រាប់ការអភិវឌ្ឍវិស័យកសិកម្ម អាចផ្តល់កាលានុវត្តភាពរកការងារ និងរកចំណូលនៅតំបន់ជនបទ ហើយតាមរយៈនេះ ក៏អាចបញ្ឈប់ការផ្លាស់ប្តូរទីលំនៅក្នុងស្រុក ពីតំបន់ជនបទទៅតំបន់ទីប្រជុំជនផងដែរ ។

តារាង៤.៣ : ចំណុចដៅឆ្នាំ២០១០ សម្រាប់ការអភិវឌ្ឍជនបទ

គោលដៅ	២០០៥ (ប៉ាន់ស្មាន)	២០១០ (ចំណុចដៅ)
ការស្តារផ្លូវជនបទ (ក្នុងចំណោមចម្ងាយផ្លូវសរុបប្រវែង ២៨.០០០ គម) (គម)	២២.៧០០	២៥.០០០
លទ្ធភាពទទួលបានទឹកស្អាតសម្រាប់បរិភោគ (%នៃប្រជាជននៅជនបទ)	៤១,៦	៤៥
លទ្ធភាពទទួលបានអនាម័យ (%នៃប្រជាជននៅជនបទ)	១៦,៤	២៥

៤.៥៤ យន្តការ *ផែនការមូលដ្ឋានចម្រុះ* ថ្មី នឹងត្រូវបានប្រើប្រាស់ដើម្បីផ្តោតការយកចិត្តទុកដាក់ ជាអាទិភាពលើតំបន់ជនបទដែលមិនបានទទួលសេវាកម្មគ្រប់គ្រាន់ ។ សកម្មភាពជាអាទិភាពទាំងឡាយសម្រាប់ពេលអនាគតរួមមាន (បន្ថែមលើសកម្មភាពទាំងឡាយដែលបានគ្របដណ្តប់ដោយ ការធ្វើវិមជ្ឈការនិងវិសហមជ្ឈការ[១]) :

[១] សូមមើលកថាខ័ណ្ឌ ៤.១៦ ដល់ ៤.១៨

- បន្តនិងការជំរុញផ្តល់និងលើកកម្ពស់គុណភាពហេដ្ឋារចនាសម្ព័ន្ធជនបទ ដើម្បីធ្វើឱ្យប្រសើរឡើងនូវលទ្ធភាពទទួលបានសេវាកម្មរបស់ប្រជាជននៅជនបទ និងធ្វើឱ្យមានការងាយស្រួលដឹកជញ្ជូនផលិតផលនៅជនបទទៅកាន់ទីផ្សារ ។
- ធ្វើឱ្យប្រសើរឡើងនិងការបង្កើនលទ្ធភាពប្រកបដោយចីរភាព ក្នុងការទទួលបាននិងប្រើប្រាស់ទឹកស្អាតសម្រាប់បរិភោគនិងអនាម័យ ជាពិសេស នៅសហគមន៍ជនបទដែលរស់នៅតំបន់ខ្វះខាតទឹក ។
- ជំរុញការគ្រប់គ្រងទឹក (ការស្តុកទឹកទុក ប្រឡាយ និងធារាសាស្ត្រ) ដើម្បីសម្រេចបានប្រសើរជាងនូវទិន្នផលនៃដំណាំនិងត្រីដែលខ្ពស់និងមានស្ថេរភាព ។
- រៀបចំបង្កើតមជ្ឈមណ្ឌលសហគមន៍ជនបទ ដោយផ្គត់ផ្គង់ហេដ្ឋារចនាសម្ព័ន្ធសមស្រប ដើម្បីជំរុញសកម្មភាពសេដ្ឋកិច្ចមូលដ្ឋាន និងផ្តល់លក្ខខណ្ឌគ្រប់គ្រាន់សម្រាប់ការរស់នៅរបស់ប្រជាជនមូលដ្ឋាន ។
- យោងតាមមាត្រា ២៧ មាត្រា ៣០ និងមាត្រា៣១ នៃច្បាប់ស្តីពីការគ្រប់គ្រងរដ្ឋបាលឃុំ សង្កាត់ ត្រូវពិនិត្យ និងពង្រឹងឡើងវិញនូវគណៈកម្មាធិការអភិវឌ្ឍន៍ភូមិ ដើម្បីជំរុញ និងលើកទឹកចិត្តឱ្យមានការអភិវឌ្ឍ ដោយមានការចូលរួមពីសហគមន៍នៅមូលដ្ឋាន ។
- ពង្រីកមីក្រូហិរញ្ញវត្ថុ និងការកាត់បន្ថយអត្រាការប្រាក់ខ្ពស់ ដោយអនុវត្តវិធានការសមស្រប រួមទាំងការលើកទឹកចិត្តឱ្យមានការបង្កើតសហករណ៍កសិករ ។
- ផ្តល់ការបណ្តុះបណ្តាលមុខវិជ្ជាជីវៈ និងការការពារជនជាតិភាគតិច ។
- ការពារតំបន់ជនបទឱ្យរួចផុតពីគ្រោះធម្មជាតិ ដូចជាទឹកជំនន់ គ្រោះរាំងស្ងួតជាដើម ។ល។ តាមរយៈការអប់រំនិងការបង្កលក្ខណៈឱ្យសហគមន៍អាចមានការត្រៀមខ្លួនទប់ទល់នឹងគ្រោះមហន្តរាយ និងការកាត់បន្ថយហានិភ័យ ។
- ផ្តល់បណ្តាញសុវត្ថិភាពដល់កសិករក្រីក្រ ដែលរងគ្រោះដោយធម្មជាតិ រួមទាំង ការស្វែងរកនូវវិធានការថ្មីៗ ដូចជា ការធានារ៉ាប់រងសុខភាព ឬការធានារ៉ាប់រងដំណាំ ។ល។
- លើកទឹកចិត្តឱ្យមានការចូលរួមច្រើនឡើងរបស់ផ្នែកឯកជននៅក្នុងសហគ្រាស ដែលមានមូលដ្ឋាននៅតាមភូមិនិងនៅតាមកសិដ្ឋាន និងក្នុងអនុវិស័យសំខាន់ៗ រួមមាន វារីវប្បកម្ម ផលិតកម្មដំណាំនិងបសុសត្វ និងសហគ្រាសកសិកម្មដែលមានទ្រង់ទ្រាយតូច និងដែលតម្រង់ទិសទៅរកទីផ្សារ និងពាណិជ្ជកម្ម ដូចជា ការកែច្នៃ ការងារក្រោយពេលប្រមូលផល និងយន្តូបនីយកម្ម ។

ការបន្តស្តារនិងកសាងហេដ្ឋារចនាសម្ព័ន្ធរូបវ័ន្ត

៤.៥៥ ការងារនេះ គឺជាចតុកោណមួយសម្រាប់កំណើននៃយុទ្ធសាស្ត្រចតុកោណនេះ ដែលគ្របដណ្តប់ *(ក) ការសាងសង់បន្ថែមទៀតនូវហេដ្ឋារចនាសម្ព័ន្ធដឹកជញ្ជូន (ខ) ការគ្រប់គ្រងធនធានទឹកនិងប្រព័ន្ធធារាសាស្ត្រ (គ) ការអភិវឌ្ឍវិស័យថាមពល និងបណ្តាញអគ្គិសនី (ឃ) ការអភិវឌ្ឍបច្ចេកវិទ្យាព័ត៌មាន និងទូរគមនាគមន៍* ។

៤.៥៦ ហេដ្ឋារចនាសម្ព័ន្ធដឹកជញ្ជូន : បណ្តាញនិងប្រព័ន្ធដឹកជញ្ជូនដែលតភ្ជាប់គ្រប់ទីកន្លែងនៃប្រទេស គឺជាសរសៃឈាម ដែលជួយឱ្យកម្ពុជាមានសេដ្ឋកិច្ចចម្រុះមួយ ហើយមានសារៈសំខាន់បំផុតសម្រាប់កំណើនសេដ្ឋកិច្ច ដែលបែងចែកទៅគ្រប់វិស័យ ។ ដោយជួយសម្រួលដល់ពាណិជ្ជកម្ម ការផ្លាស់ប្តូរទំនិញនិងសេវាកម្ម ដោយជួយជំរុញសមាហរណកម្មទីផ្សារក្នុងស្រុក ក៏ដូចជា ដោយជួយឱ្យមានសមាហរណកម្មទៅក្នុងតំបន់និងពិភពលោក ហេដ្ឋារចនាសម្ព័ន្ធដឹកជញ្ជូន ដើរតួនាទីយ៉ាងសំខាន់ក្នុងការកាត់បន្ថយភាពក្រីក្រ ។ ហេដ្ឋារចនាសម្ព័ន្ធដឹកជញ្ជូន រួមមាន ផ្លូវថ្នល់ កំពង់ផែ ផ្លូវទឹកក្នុងប្រទេស ផ្លូវដែក និងអាកាសយានដ្ឋាន ។ គោលដៅនៃការងារនេះ គឺត្រូវបង្កើតបណ្តាញគមនាគមន៍មួយដែលមានភាពងាយស្រួល មានភាពទូលំទូលាយ មានសុវត្ថិភាព មានប្រសិទ្ធភាពសេដ្ឋកិច្ច ដែលជួយសម្រួលដល់ការធ្វើពាណិជ្ជកម្ម ជំរុញលើកទឹកចិត្តវិស័យទេសចរណ៍ ការអភិវឌ្ឍជនបទ និងបម្រើដល់កិច្ចការការពារជាតិ ។

៤.៥៧ ខិតខំស្តារ កសាងហេដ្ឋារចនាសម្ព័ន្ធរូបវ័ន្ត និងផ្នែកទាក់ទងដល់ការអភិវឌ្ឍផ្សេងៗ ដែលនឹងផ្តោតការយកចិត្តទុកដាក់បង្កើនសមាហរណកម្មអភិវឌ្ឍន៍ក្នុងតំបន់ដូចខាងក្រោម :

- ទាក់ទាញទេសចរណ៍ (ដោយរាប់បញ្ចូលតំបន់ត្រីកោណ សៀមរាប ព្រះវិហារនិងកំពង់ធំ និងតំបន់សេដ្ឋកិច្ចទេសចរណ៍) ។
- តំបន់ឧស្សាហកម្ម ដោយរាប់បញ្ចូលអាគារពាណិជ្ជកម្ម និងតំបន់តាមបណ្តោយឆ្នេរ ។
- តំបន់កសិឧស្សាហកម្ម ។

៤.៥៨ ការងារយ៉ាងច្រើនត្រូវបានអនុវត្តក្នុងការស្តារផ្លូវគ្រប់ប្រភេទ និងក្នុងការផ្តល់សារៈសំខាន់ទៅឱ្យបណ្តាញផ្លូវថ្នល់ ដែលជាផ្នែកនៃបណ្តាញផ្លូវថ្នល់អាស៊ាន ។ អាទិភាពសម្រាប់ដំណាក់កាលនៃ *ផយអជ* គឺ :

- បញ្ចប់ការរៀបចំនិងអនុម័តច្បាប់ប្រើប្រាស់ផ្លូវថ្នល់ ដើម្បីជំនះកង្វះខាតក្នុងដំណើរការរៀបចំ ផែនការ និងថវិកា ដែលមានលក្ខណៈឯកភាពនិងជាប្រព័ន្ធ និងដើម្បីកំណត់ឱ្យបានច្បាស់លាស់ នូវតួនាទីនិងការទទួលខុសត្រូវរបស់ក្រសួង-ស្ថាប័នរបស់រាជរដ្ឋាភិបាលក្នុងការងារជួសជុលនិងថែទាំផ្លូវថ្នល់ ។
- កំណត់អាទិភាព ស្តារ និងជួសជុលឡើងវិញ នូវផ្លូវសំខាន់ៗទៅតាមលទ្ធភាពដែលអាចធ្វើបាន ។
- ផ្តល់អាទិភាពដល់ឃុំឬភូមិដែលពុំទាន់មានផ្លូវទៅដល់ ពង្រីកបណ្តាញផ្លូវជនបទដើម្បីធានាថាឃុំទាំងអស់មានលទ្ធភាពងាយស្រួលក្នុងការធ្វើដំណើរទៅកាន់ទីរួមស្រុក និងទៅកាន់បណ្តាញផ្លូវជាតិនិងផ្លូវខេត្ត ។
- ដោះស្រាយបញ្ហាជូនប្រជាជនដែលត្រូវរុះរើទីលំនៅដោយមូលហេតុនៃការសាងសង់ផ្លូវថ្នល់ ដោយសន្តិវិធី និងតាមផ្លូវច្បាប់ ។

- ធានាឱ្យមានការថែទាំគ្រប់ប្រភេទផ្លូវទាំងអស់ទៅតាមអាទិភាពឱ្យបានសមស្របជាងមុន ដោយត្រូវគិតថា នៅពេលណាដែលផ្លូវត្រូវបានកែលម្អរួចហើយ ការកើនឡើងនៃចរាចរ នឹងធ្វើឱ្យមានការខូចខាតផ្លូវ ហើយតម្រូវឱ្យមានការថែទាំផ្លូវប្រសើរនិងញឹកញាប់ជាងមុន ។
- ប្រើប្រាស់ឱ្យអស់លទ្ធភាពនូវវិធានការដែលប្រើប្រាស់កម្លាំងពលកម្មច្រើន ជាពិសេស សម្រាប់ការសាងសង់និងថែទាំផ្លូវជនបទ ដើម្បីបង្កើនចំណូលជនបទ ។
- ធ្វើឱ្យមានការចូលរួមពីផ្នែកឯកជន ក្នុងការសាងសង់និងថែទាំផ្លូវ ស្ពាន ដោយប្រើប្រាស់រូបភាព សាងសង់-ដំណើរការ-ផ្ទេរ និងរូបភាពផ្សេងៗទៀត ដែលការចំណាយអាចប្រមូលបានវិញតាមរយៈការទារពន្ធពីអ្នកដែលធ្វើចរាចរឆ្លងកាត់ ។

៤.៥៩ ក្រៅពីផ្លូវជនបទដែលបានលើកឡើងរួចមកហើយ និងបន្ថែមពីលើការងារជួសជុលនិងស្តារឡើងវិញផ្លូវឱ្យបានច្រើនតាមដែលអាចធ្វើទៅបាន ចំណុចដៅជាបរិមាណដែលត្រូវសម្រេចឱ្យបាននៅក្នុងដំណាក់កាល *ផយអជ* (២០០៦-២០១០) គឺត្រូវលើកកម្ពស់ផ្លូវជាតិនិងផ្លូវខេត្តប្រវែង ២.០០០គីឡូម៉ែត្រថែមទៀត ដែលនឹងធ្វើឱ្យប្រវែងសរុបនៃផ្លូវដែលនឹងត្រូវលើកកម្ពស់មានដល់ ៤.១០០គីឡូម៉ែត្រ ។

៤.៦០ <u>កំពង់ផែ</u> : ការនាំចូលនិងការនាំចេញទំនិញដែលមានបរិមាណច្រើន ស្ទើរតែទាំងអស់ គឺត្រូវលើកដាក់នៅកំពង់ផែពីរ កំពង់ផែក្រុងព្រះសីហនុនិងកំពង់ផែក្រុងភ្នំពេញ ហើយកំពង់ផែក្រុងភ្នំពេញ អាចទទួលបានតែកប៉ាល់តូចៗល្មមប៉ុណ្ណោះ ។ ដើម្បីលើកដាក់បរិមាណទំនិញដែលមានការកើនឡើង កំពង់ផែក្រុងព្រះសីហនុកំពុងត្រូវបានលើកកម្ពស់សមត្ថភាពលើកដាក់ ហើយឃ្លាំងស្តុកកុងទែណើដំណាក់កាលទី២ នឹងត្រូវសាងសង់ឡើង ។

៤.៦១ <u>ផ្លូវដែក</u> : បណ្តាញផ្លូវដែកពីរខ្សែដែលមួយខ្សែតភ្ជាប់ពីភ្នំពេញទៅក្រុងព្រះសីហនុ និងមួយខ្សែទៀតតភ្ជាប់ពីភ្នំពេញទៅព្រំប្រទល់ប្រទេសថៃ ចាំបាច់ត្រូវធ្វើការជួសជុល និងកែលម្អឡើងវិញជាបន្ទាន់ ហើយកំណល់ផ្លូវដែកទាំងអស់ក៏ត្រូវធ្វើការជួសជុលផងដែរ ។ អាទិភាពមួយទៀត គឺត្រូវស្តារឡើងវិញបណ្តាញផ្លូវដែកភាគខាងត្បូង ដើម្បីដឹកជញ្ជូនទំនិញដែលមានបរិមាណច្រើនជាងពីកំពង់ផែ ក្នុងអត្រាតម្លៃដឹកជញ្ជូនដែលមានលក្ខណៈប្រកួតប្រជែង ។

៤.៦២ <u>ផ្លូវទឹកក្នុងប្រទេស</u> : អាទិភាពបន្ទាន់ចំពោះមុខ គឺត្រូវស្តារឡើងវិញម៉ាស៊ីនបូមដី ដើម្បីបូមដីស្តារបាតទន្លេនៅតាមបណ្តោយផ្លូវទឹកសំខាន់ៗទាំងអស់ ជាពិសេសទន្លេមេគង្គនិងទន្លេសាប ដើម្បីសម្រួលដល់ការដឹកជញ្ជូនតាមផ្លូវទឹកតាមទន្លេ ។

៤.៦៣ <u>សេវាកម្មអាកាសចរណ៍ស៊ីវិល</u> ដើរតួយ៉ាងសំខាន់សម្រាប់ការអភិវឌ្ឍវិស័យទេសចរណ៍ ដែលជាវិស័យស្នូលដែលមានឥទ្ធិពលយ៉ាងធំធេងដល់សេដ្ឋកិច្ចជាតិ ។ អាកាសយានដ្ឋានអន្តរជាតិភ្នំពេញ និងអាកាសយានដ្ឋាន

អន្តរជាតិកងកេង (ក្រុងព្រះសីហនុ) នឹងត្រូវធ្វើការកែលម្អថែមទៀតទៅតាមកិច្ចព្រមព្រៀង *សាងសង់-ដំណើរការ-ផ្ទេរ* ដែលមានស្រាប់ ។ អាកាសយានដ្ឋានអន្តរជាតិសៀមរាប ក៏ត្រូវធ្វើការពង្រីកនិងកែលម្អផងដែរទៅតាមស្តង់ដារអន្តរជាតិ ។ អាកាសយានដ្ឋានក្នុងស្រុកមួយ ចំនួនចាំបាច់ត្រូវធ្វើការកែលម្អឱ្យមានកម្រិតខ្ពស់ជាងមុន ដើម្បីបង្កលក្ខណៈឱ្យមានចរាចរញឹកញាប់ជាងមុនទៅកាន់តំបន់ដាច់ស្រយាល ដែលមានសក្តានុពលទេសចរណ៍ខ្ពស់ ។ រាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជានឹងខិតខំស្វែងរករូបភាព ផ្សេងៗទៀតក្នុងការផ្តល់ហិរញ្ញប្បទាន ជាពិសេសតាមរយៈរូបភាព *សាងសង់-ដំណើរការ-ផ្ទេរ* ដែលពាក់ព័ន្ធជាមួយផ្នែកឯកជន ។

៤.៦៤ <u>ការគ្រប់គ្រងធនធានទឹក និងការស្រោចស្រព</u> : ធនធានទឹកបានចូលរួមគាំទ្រដល់តម្រូវការក្នុងវិស័យជាច្រើននៃសេដ្ឋកិច្ចជាតិ ។ នាពេលបច្ចុប្បន្ន សម្ពាធដ៏ធ្ងន់ធ្ងរមកលើធនធានទឹក ដែលធ្វើឱ្យហានិភ័យនៃការបំពុលមានកម្រិតខ្ពស់ បង្កឡើងដោយសកម្មភាពអភិវឌ្ឍន៍សេដ្ឋកិច្ច តែងតែកើតមានឡើងនារដូវប្រាំង ឬការអូសបន្លាយរយៈពេលនៃគ្រោះរាំងស្ងួត ។ម្យ៉ាងទៀត បរិមាណទឹកដ៏លើសលប់នៅរដូវវស្សា បង្កឱ្យមានទឹកជំនន់ ដែលធ្វើឱ្យបាត់បង់អាយុជីវិតមនុស្ស-សត្វ និងបង្កការលំបាកដល់ការរស់នៅរបស់ប្រជាជន ព្រមទាំងធ្វើឱ្យ *ផសស* របស់ជាតិមានការធ្លាក់ចុះ ។ គោលបំណងនៃការកាត់បន្ថយនូវគ្រោះថ្នាក់ដែលបង្កឡើងដោយបាតុភូតធម្មជាតិខាងលើ គឺត្រូវអនុម័តវិធីសាស្ត្ររួមក្នុងការអភិវឌ្ឍនិងការគ្រប់គ្រងធនធានទឹក ។ ការអភិវឌ្ឍនិងការគ្រប់គ្រងធនធានទឹក ត្រូវផ្តោតការយកចិត្តទុកដាក់លើ (ក) ការធានាឱ្យបានទាំងបរិមាណទឹកគ្រប់គ្រាន់ និងគុណភាពទឹកសមស្របសម្រាប់បំពេញតម្រូវការឱ្យបានពេញមួយឆ្នាំដល់គ្រប់វិស័យ ព្រមទាំងថែរក្សាឱ្យបាននូវប្រព័ន្ធអេកូឡូស៊ីនៃទឹក (ខ) ការគ្រប់គ្រងឱ្យបាននូវលំហូរទឹកជំនន់ និងបង្កើនសមត្ថភាពសហគមន៍ដើម្បីទប់ទល់នឹងទឹកជំនន់ (គ) ការគ្រប់គ្រងទឹកសម្រាប់កសិកម្ម តាមរយៈការបង្កើនសមត្ថភាពអាងស្តុកទឹក ការសាងសង់ប្រព័ន្ធធារាសាស្ត្រនិងប្រឡាយដោះទឹកសមស្រប (ឃ) ការរក្សាធនធានទឹកកុំឱ្យមានភាពក្រខ្វក់ដើម្បីទ្រទ្រង់ដល់ប្រព័ន្ធអេកូឡូស៊ី ជាពិសេស សំរាប់មច្ឆា ។ សកម្មភាពជាអាទិភាពលើការអភិវឌ្ឍនិងគ្រប់គ្រងធនធានទឹកសម្រាប់រយៈពេល ៥ឆ្នាំ ខាងមុខរួមមាន :

- ស្តារនិងជួសជុលឡើងវិញនូវ ប្រព័ន្ធធារាសាស្ត្រ និងប្រព័ន្ធដោះទឹកដែលមានស្រាប់នៅក្នុងតំបន់ដែលភាពក្រីក្រមានកំរិតខ្ពស់ និងនៅតាមតំបន់ព្រំដែន ។
- ពង្រឹងនិងពង្រីកសមត្ថភាពអាងស្តុកទឹក ព្រមទាំងជំរុញការប្រើប្រាស់បច្ចេកវិទ្យារក្សាទឹកទុក ។
- បង្កើនការប្រើប្រាស់ធនធានទឹកក្រោមដីនៅតំបន់ដែលខ្សត់ទឹកលើដី ឱ្យមានប្រសិទ្ធភាពនិងនិរន្តរភាព ។
- រៀបចំនិងអនុវត្តន៍នូវវិធានការគ្រប់គ្រងនិងកាត់បន្ថយទឹកជំនន់ និងគ្រោះរាំងស្ងួត ។
- ពង្រឹងនិងបង្កើនសហគមន៍កសិករប្រើប្រាស់ទឹក ដោយលើកទឹកចិត្តឱ្យស្ត្រីចូលរួមជាសមាជិក ។
- ជំរុញការវិនិយោគវិស័យឯកជនលើការអភិវឌ្ឍប្រព័ន្ធធារាសាស្ត្រ ប្រព័ន្ធដោះទឹក និងវិស័យផ្សេងៗទៀត ដែលពាក់ព័ន្ធការគ្រប់គ្រងទឹកសម្រាប់កសិកម្ម ។

- កែលម្អនិងតម្លើងប្រព័ន្ធតាមដានអង្កេតនិងត្រួតពិនិត្យឧតុនិយម-ជលសាស្ត្រនៅទូទាំងប្រទេស ដើម្បីបង្កើនគុណភាព និងប្រសិទ្ធភាពការព្យាករណ៍ឧតុនិយម-ជលសាស្ត្រ ក្នុងគោលបំណងបម្រើដល់ការកសាងសេដ្ឋកិច្ច-សង្គមជាតិ ព្រមទាំងផ្តល់ព័ត៌មានស្តីពីអាកាសធាតុ-ជលសាស្ត្រ ឱ្យបានទាន់ពេលវេលាជូនដល់សាធារណៈជន ។
- ជំរុញការគ្រប់គ្រងអាងទន្លេ និងការបែងចែងទឹកឱ្យបានសមស្របនិងមានប្រសិទ្ធភាព។

៤.៦៥ <u>វិស័យថាមពល និងអគ្គិសនី</u> : ការបន្តអភិវឌ្ឍវិស័យថាមពលជាផ្នែកសំខាន់មួយក្នុងចំណោមគោលនយោបាយសំខាន់ៗរបស់រាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា ដើម្បីឆ្លើយតបប្រកបដោយប្រសិទ្ធភាពទៅនឹងការកើនឡើងនៃតម្រូវការអគ្គិសនី ។ ចក្ខុវិស័យរយៈពេលវែងរបស់រាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា គឺត្រូវធានាឱ្យមានសន្តិសុខថាមពលនៅទូទាំងប្រទេស ។ ប្រព័ន្ធផលិតកម្ម ប្រព័ន្ធបញ្ជូន និងប្រព័ន្ធចែកចាយ ថាមពលក្នុងស្រុក នឹងត្រូវដាក់ឱ្យដំណើរការដើម្បីឆ្លើយតបទៅនឹងតម្រូវការរបស់សហគមន៍នៅតាមទីប្រជុំជននិងជនបទ និងតម្រូវការនៅក្នុងសេដ្ឋកិច្ចមួយដែលកំពុងរីកចម្រើន ។ យុទ្ធសាស្ត្រវិស័យថាមពលរបស់កម្ពុជារយៈពេល ១៥ឆ្នាំ ២០០៦-២០២០ កំពុងដំណើរការរៀបចំ ។ យុទ្ធសាស្ត្រនេះ ស្នើឡើងដើម្បីឱ្យមានភាពជាម្ចាស់ការក្នុងវិស័យថាមពល តាមរយៈ ពាណិជ្ជកម្មថាមពលអគ្គិសនី និងការផ្លាស់ប្តូរថាមពលអគ្គិសនីជាមួយប្រទេសជិតខាង និងសមាហរណកម្មទៅក្នុងតំបន់ ។ ការផលិតថាមពលអគ្គិសនីនិងការធ្វើឱ្យអគ្គិសនីមានថ្លៃទាប នឹងអាចកាត់បន្ថយបានភ្លាមៗនូវការចំណាយផលិតកម្មនៅក្នុងវិស័យកម្មន្តសាល និងការចំណាយប្រតិបត្តិការនៅក្នុងវិស័យផ្សេងៗទៀត ហើយតាមរយៈនេះនឹងមានការទាក់ទាញការវិនិយោគនិងជំរុញការអភិវឌ្ឍសេដ្ឋកិច្ច ។ រាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជាឱ្យតម្លៃខ្ពស់ដល់ការចូលរួមរបស់ផ្នែកឯកជន ក្នុងការនាំមុខនៅក្នុងដំណើរការវិនិយោគនៅក្នុងវិស័យនេះ ។

៤.៦៦ យុទ្ធសាស្ត្ររយៈពេលមធ្យម រួមមាន :

- បន្តធ្វើការជួសជុលនិងសាងសង់រោងចក្រថាមពលក្នុងស្រុក ។
- ខិតខំបញ្ចៀសការប្រើប្រាស់ប្រភពថាមពល ដែលមានថ្លៃខ្ពស់ហើយយកចិត្តទុកដាក់ជំរុញអភិវឌ្ឍប្រភពថាមពលដែលមានថ្លៃទាប ។
- ទិញថាមពលអគ្គិសនីនៅក្នុងថ្លៃសមស្របពីប្រទេសជិតខាង តាមរយៈកិច្ចព្រមព្រៀងទ្វេភាគី ដែលនឹងត្រូវពិនិត្យនិងកែសម្រួលទៅតាមពេលវេលាកំណត់ជាក់លាក់ ។
- បន្តតម្លើង និងពង្រីកប្រព័ន្ធបញ្ជូន និងបែងចែកថាមពលអគ្គិសនីកម្រិតជាតិ ។
- បន្តពង្រីកការធ្វើអគ្គិសនីភាវូបនីយកម្មនៅតំបន់ជនបទ ។

៤.៦៧ <u>ប្រេងនិងឧស្ម័ន</u> : លទ្ធភាពខ្ពស់ក្នុងការរុករកធនធានប្រេងនិងឧស្ម័នក្នុងសមុទ្រនៅក្នុងប្រទេស នឹងផ្តល់នូវការលើកស្ទួយដល់សេដ្ឋកិច្ចជាតិ ។ បញ្ហាប្រឈមចំពោះមុខ គឺត្រូវរៀបចំផែនការពីពេលបច្ចុប្បន្ននេះទៅ

ដើម្បីប្រើប្រាស់ប្រភពថាមពលនេះ និងប្រើប្រាស់ចំណូលដែលទទួលបានពីប្រភពធនធាននេះ តាមរូបភាពមួយល្អបំផុត សំដៅទាញយកផលប្រយោជន៍សម្រាប់ប្រទេសជាតិនិងប្រជាពលរដ្ឋ ក្នុងរយៈពេលមធ្យម និងរយៈពេលវែង ។ រាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជានឹងចាប់ផ្តើមធ្វើការសិក្សាស្រាវជ្រាវក្នុងពេលឆាប់ៗនេះ ដើម្បីជ្រើសរើសយកបទពិសោធន៍ល្អៗ និងចៀសវាងគ្រោះថ្នាក់ ទាំងឡាយដែលធ្លាប់បានកើតឡើងនៅតាមបណ្តាប្រទេសផលិតប្រេង ។ ឧស្ម័នដែលបានពីអណ្តូងប្រេងក្នុងសមុទ្រ (បើមិនដូច្នោះទេឧស្ម័នទាំងនោះនឹងឆេះចោលនៅកន្លែងខួងយកប្រេង) ត្រូវបានយកមកប្រើប្រាស់ក្នុងរូបភាពផ្សេងៗដែលមានប្រយោជន៍សម្រាប់ផលិតកម្ម នៅលើដីគោក ដូចជាយកមកប្រើប្រាស់សម្រាប់ផលិតកម្មជី សម្រាប់ការផលិតថាមពល សម្រាប់ធ្វើជាប្រភពថាមពលតាមរោងចក្រឧស្សាហកម្មជាច្រើនប្រភេទ ។ រាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជានឹងធ្វើការសិក្សាស្រាវជ្រាវ និងខិតខំប្រឹងប្រែងដាក់ឱ្យដំណើរការហេដ្ឋារចនាសម្ព័ន្ធចាំបាច់ ដើម្បីឱ្យធនធានប្រេងនិងឧស្ម័នដ៏មានតម្លៃ (រាប់បញ្ចូលទាំងឧស្ម័នដែលបានពីអណ្តូងប្រេង) ត្រូវបានយកទៅប្រើប្រាស់ ដោយមានសារប្រយោជន៍ទៅតាមលទ្ធភាពដែលអាចធ្វើបាន ។

៤.៦៨ <u>បច្ចេកវិទ្យាព័ត៌មាននិងទូរគមនាគមន៍</u> : ចក្ខុវិស័យរយៈពេលវែងនៃការអភិវឌ្ឍ គឺត្រូវអភិវឌ្ឍប្រព័ន្ធទូរគមនាគមន៍និងប្រៃសណីយ៍មួយដែលមានប្រសិទ្ធភាពសេដ្ឋកិច្ចនិងមានគុណភាពកម្រិតពិភពលោក ដែលត្រូវគ្របដណ្តប់ទូទាំងប្រទេស ។ ការសម្រេចបានចក្ខុវិស័យនេះ ទាមទារឱ្យមានការវិនិយោគខ្ពស់ ដើម្បីកសាងមូលដ្ឋាននៃហេដ្ឋារចនាសម្ព័ន្ធនៃប្រព័ន្ធទូរគមនាគមន៍ទាំងឡាយ ជាពិសេស ខ្សែកាបអុបទិចដែលអាចប្រើប្រាស់ល្បឿនខ្ពស់ ដើម្បីរៀបចំប្រព័ន្ធទូរគមនាគមន៍ទាំងឡាយនៅជនបទ ។ បញ្ហាប្រឈមបន្ទាន់ចំពោះមុខ គឺការបញ្ចុះតម្លៃសេវាទូរគមនាគមន៍ ដែលជាជំនួយដល់អាជីវកម្មនិងប្រជាជនជាទូទៅ ។ វិស័យទូរគមនាគមន៍និងព័ត៌មានវិទ្យា ត្រូវដាក់ឱ្យដំណើរការសម្រាប់ធ្វើឱ្យប្រសើរឡើងនៃស្ថានភាពរស់នៅរបស់អ្នកក្រ ។ អាទិភាពទាំងឡាយសម្រាប់ដំណាក់កាល *ផយអជ* (២០០៦-២០១០) គឺ :

- បន្ទាបតម្លៃខ្ពស់របស់សេវាកម្មទូរគមនាគមន៍ ឱ្យបានឆាប់រហ័ស ។
- ពង្រីកបណ្តាញទូរគមនាគមន៍ទាំងឡាយនៅក្នុងតំបន់ទីប្រជុំជន និងពង្រីកបណ្តាញទាំងនោះទៅដល់ទីប្រជុំតូចៗ និងតំបន់ជនបទ ។
- ពង្រីកសេវាប្រៃសណីយ៍ពីតំបន់ទីក្រុង-ទីប្រជុំជន ដល់តំបន់ជនបទប្រកបដោយគុណភាព មានតម្លៃថោកសមរម្យ និងពង្រឹងសមត្ថភាពស្ថាប័នគ្រប់គ្រង ។
- ពង្រីកនិងធ្វើឱ្យប្រសើរឡើងនូវវិសាលភាព ប្រសិទ្ធភាព និងគុណភាពនៃបណ្តាញផ្សព្វផ្សាយរបស់រដ្ឋ : វិទ្យុ ទូរទស្សន៍ និងទីភ្នាក់ងារសារព័ត៌មាន ។
- បន្តអនុវត្តគោលនយោបាយបើកទូលាយក្នុងការជំរុញការចូលរួមរបស់ផ្នែកឯកជន ។

៤.៦៩ ការផ្តោតការយកចិត្តទុកដាក់នឹងនៅតែបន្ត ទៅលើការជំរុញការប្រើប្រាស់យ៉ាងទូលំទូលាយនូវបច្ចេកវិទ្យាព័ត៌មាន នៅក្នុងគ្រប់រាល់រូបភាពនៃការគ្រប់គ្រងក្នុងរដ្ឋាភិបាល ដើម្បីធ្វើឱ្យប្រសើរឡើងនូវការរក្សាប្រកបដោយប្រសិទ្ធភាព នូវឯកសារនានា ទិន្នន័យមូលដ្ឋាន និងគេហទំព័រ ដែលនឹងផ្តល់ភាពងាយស្រួលប្រើប្រាស់ដល់សាធារណជនទាំងឡាយ លើគ្រប់រូបភាពនៃសេចក្តីត្រូវការ ។ ក្រសួង-ស្ថាប័ននីមួយៗ នឹងបង្កើតគេហទំព័រផ្ទាល់ខ្លួន ហើយកែលម្អវាឱ្យទាន់ពេលវេលាក្នុងរាល់ ៦ខែម្តង ឬញឹកញាប់ជាងនេះទៅតាមតម្រូវការចាំបាច់ ។ គេហទំព័រទាំងនេះ នឹងមានផ្ទុកនូវទិន្នន័យនិងព័ត៌មានទាំងអស់ ដែលមានការទាក់ទងទៅនឹងក្រសួង-ស្ថាប័ន ។

ការអភិវឌ្ឍវិស័យឯកជននិងការបង្កើតការងារ

៤.៧០ មុំទាំងបួននៃចតុកោណនេះគឺ : *(ក) ការពង្រឹងវិស័យឯកជន និងការទាក់ទាញការវិនិយោគ (ខ) ការលើកស្ទួយសហគ្រាសធុនតូចនិងមធ្យម (គ) ការបង្កើតការងារ និងធានាលក្ខខណ្ឌការងារល្អប្រសើរជូនកម្មករនិងនិយោជិត* និង *(ឃ) ការរៀបចំប្រព័ន្ធសុវត្ថិភាពសង្គម* ។

៤.៧១ <u>ការពង្រឹងវិស័យឯកជន</u> : វិស័យឯកជន ត្រូវបានចាត់ទុកជាកម្លាំងជំរុញចម្បងនៃកំណើនសេដ្ឋកិច្ច ទន្ទឹមគ្នានឹងពេលដែលរដ្ឋាភិបាលដើរតួយ៉ាងសំខាន់ជាអ្នករៀបចំយុទ្ធសាស្ត្រ មគ្គុទ្ទេសក៍ និងអ្នកគ្រប់គ្រងដំណើរការអភិវឌ្ឍ ហើយជាអ្នកសម្រួលក្នុងការបង្កើតឱ្យមាននូវបរិយាកាសល្អប្រសើរសម្រាប់ការវិនិយោគឯកជននិងសហគ្រាស ។ ដើម្បីដោះស្រាយបញ្ហាសំខាន់ទាំងឡាយដែលបង្អាក់ដល់ការអភិវឌ្ឍវិស័យឯកជននៅកម្ពុជា " *ផែនការ ១២ ចំណុច* " ដែលលើកឡើងពីការប្តេជ្ញាចិត្តទាំងឡាយរបស់រាជរដ្ឋាភិបាល ដើម្បីធ្វើឱ្យប្រសើរឡើងបរិយាកាសវិនិយោគ និងសម្រួលដល់ពាណិជ្ជកម្ម[១] ត្រូវបានអនុម័ត ។

៤.៧២ រាជរដ្ឋាភិបាលនឹងបន្តជំរុញ រក្សា និងលើកកម្ពស់បរិយាកាសអំណោយផលនេះ តាមរយៈ :

- ការបង្កើនសមាហរណកម្មសេដ្ឋកិច្ចកម្ពុជានៅក្នុងសេដ្ឋកិច្ចតំបន់ និងពិភពលោក ។
- ការអភិវឌ្ឍហេដ្ឋារចនាសម្ព័ន្ធដែលចាំបាច់ និងការធ្វើឱ្យមានកម្លាំងពលករជំនាញ (តាមរយៈការអប់រំបណ្តុះបណ្តាលបច្ចេកទេសវិជ្ជាជីវៈនិងការបណ្តុះបណ្តាលវិជ្ជាជីវៈផ្សេងៗទៀត) ។
- បង្កើត និងអនុវត្តតំបន់សេដ្ឋកិច្ចពិសេស ដើម្បីទាក់ទាញវិនិយោគផ្ទាល់ពីបរទេស និងបង្កើតការងារជូនប្រជាជន ។
- ការពង្រឹងជាបន្តទៀតនូវក្របខណ្ឌច្បាប់សម្រាប់សហគ្រាស រួមមានច្បាប់ លិខិតបទដ្ឋាន និងសមត្ថភាពស្ថាប័នដែលសម្រួលដល់ការធ្វើអាជីវកម្ម ជំនួញ និងការវិនិយោគឯកជន ក្នុងបរិយាកាសមួយដែលមានការប្រកួតប្រជែងដោយស្មើភាពគ្នា តម្លាភាព គណនេយ្យភាព និងភាពអាចព្យាករណ៍បាន ។

---

[១] កម្ពុជា : *ការចាប់យកកាលានុវត្តភាពពិភពលោក : ការវាយតំលៃបរិយាកាសវិនិយោគនិងយុទ្ធសាស្ត្រកំណែទម្រង់* ធនាគារពិភពលោក មិថុនា ២០០៤

- ការផ្លាស់ប្តូរប្រកបដោយប្រសិទ្ធភាពនិងយ៉ាងឆាប់រហ័ស នូវកត្តាចម្បងៗទាំងឡាយ ដែលបង្អាក់ដល់កំណើនផ្នែកឯកជន ដែលបានកំណត់ក្នុងការអង្កេតបរិយាកាសវិនិយោគ[១] ដូចជា អភិបាលកិច្ចខ្សោយ បន្ទុកផ្នែកទិដ្ឋភាពច្បាប់ ភាពខ្សោយនៅក្នុងបរិយាកាសតុលាការនិងច្បាប់ ។
- ការលុបបំបាត់នូវភាពមិនប្រាកដប្រជានិងភាពមិនអាចព្យាករណ៍បានដែលមាននាពេលបច្ចុប្បន្ន ដែលបង្កឡើងដោយកត្តាដូចបានពោលខាងលើ ដែលធ្វើឱ្យអ្នកវិនិយោគពិតប្រាកដនិងសម្រាប់រយៈពេលវែងចៀសចេញពីកម្ពុជា ដោយធ្វើឱ្យគេអាចយល់បានថា អ្នកវិនិយោគទាំងឡាយណាដែលនៅកម្ពុជា គឺជាអ្នកចង់ទាញយកផលចំណេញភ្លាមៗ និងឆ្លៀតឱកាសរកចំណេញ ឬក៏ធ្វើអាជីវកម្មនៅក្នុងផ្នែកមិនផ្លូវការដើម្បីគេចពន្ធ ហើយជាមួយនេះ ដើម្បីរកផលចំណេញឱ្យបានច្រើនបំផុត ។
- ការដាក់ឱ្យដំណើរការ "ច្រកចេញចូលតែមួយ" ជាយន្តការសម្របសម្រួលមួយដ៏ឆាប់រហ័សរបស់រដ្ឋាភិបាល សម្រាប់ពាណិជ្ជកម្ម និងអ្នកវិនិយោគទាំងអស់ ។
- ការបន្តការពិភាក្សាដោយចំហជាមួយផ្នែកឯកជន តាមរយៈវេទិកាផ្នែកឯកជន និងគណៈកម្មាធិការសម្រាប់អភិវឌ្ឍន៍ផ្នែកឯកជន ដើម្បីដោះស្រាយការព្រួយបារម្ភទាំងឡាយរបស់ផ្នែកឯកជន ។

៤.៧៣ ដើម្បីលើកកម្ពស់កំណើនដែលនាំមុខដោយការនាំចេញ និងកំណើនដើម្បីគាំទ្រអ្នកក្រ តាមរយៈការធ្វើពិពិធកម្ម រាជរដ្ឋាភិបាលនឹងបន្តលើកទឹកចិត្ត សម្រួល និងផ្តល់ការគាំទ្រដល់ការវិនិយោគ ផ្នែកឯកជនក្នុងវិស័យមួយចំនួន និងក្នុងវិស័យអាទិភាព ដូចខាងក្រោម ៖

- កសិកម្ម និងកសិ-ឧស្សាហកម្ម រួមទាំង ធារាសាស្ត្រ ដោយសារវិស័យទាំងនេះមានសក្តានុពលខ្ពស់សម្រាប់កំណើនខ្លាំង និងមានផលប៉ះពាល់ខ្លាំងលើសេដ្ឋកិច្ច តាមរយៈការបង្កើនចំណូលក្នុងតំបន់ជនបទ និងបង្កើនតម្រូវការ ។
- ហេដ្ឋារចនាសម្ព័ន្ធដឹកជញ្ជូន និងទូរគមនាគមន៍ ។
- ការផលិតនិងការចែកចាយថាមពលអគ្គិសនី ។
- ឧស្សាហកម្មដែលត្រូវការកម្លាំងពលកម្មច្រើន និងកម្មន្តសាលកែច្នៃសម្រាប់ការនាំចេញ ។
- ទេសចរណ៍ និងវិស័យពាក់ព័ន្ធ ។
- ការអភិវឌ្ឍធនធានមនុស្ស ។

៤.៧៤ <u>ពាណិជ្ជកម្ម</u> ៖ ដោយផ្សារភ្ជាប់ផលិតកម្មទៅនឹងការប្រើប្រាស់ ឬអ្នកផលិតទៅនឹងអ្នកប្រើប្រាស់ ពាណិជ្ជកម្ម គឺជាមធ្យោបាយដ៏សំខាន់ សម្រាប់ការអភិវឌ្ឍសេដ្ឋកិច្ច-សង្គមកិច្ច ។ ការជំរុញលើកទឹកចិត្តពាណិជ្ជកម្មសម្រាប់ផលិតផលកម្ពុជា គឺជាអាទិភាពខ្ពស់ក្នុងចំណោមអាទិភាពទាំងឡាយរបស់រាជរដ្ឋាភិបាល ។

---

[១] យុទ្ធសាស្ត្រអភិវឌ្ឍន៍វិស័យឯកជនសម្រាប់កម្ពុជា: *ការវាយតម្លៃបរិយាកាសវិនិយោគ*: ធនាគារពិភពលោក ឆ្នាំ២០០៣

ប្រសិនបើមានការលក់ដូរនៅទីផ្សារ ការវិនិយោគអាចនឹងហូរចូល ដើម្បីលើកទឹកចិត្តនិងលើកកម្ពស់ផលិតកម្ម នៃទំនិញ និងសេវាកម្ម ដោយប្រើប្រាស់ភាពខ្លាំងពិតប្រាកដរបស់កម្ពុជា ដូចដែលធ្លាប់បានកើតមានឡើងក្នុង ឧស្សាហកម្មកាត់ដេរ ហើយអាចនឹងសម្រេចបានក្នុងវិស័យកសិកម្ម ការកែច្នៃកសិកម្ម សិប្បកម្ម និងផ្នែក ផ្សេងទៀត ។

៤.៧៥ តាំងពីឆ្នាំ២០០១ ក្របខណ្ឌគោលនយោបាយពាណិជ្ជកម្មមួយសម្រាប់ជំរុញការអភិវឌ្ឍវិស័យពាណិជ្ជកម្ម ក្នុងនិងក្រៅប្រទេស ត្រូវបានដាក់ឱ្យដំណើរការ ដែលជាមធ្យោបាយមួយដើម្បីជំរុញកំណើននិងចូលរួមក្នុងការ កាត់បន្ថយភាពក្រីក្រ ។ គំនិតផ្តួចផ្តើមនានានិងវិធានការកែទម្រង់ ទាំងឡាយដែលត្រូវបានយកមកប្រើប្រាស់ ដើម្បីអនុវត្តក្របខ័ណ្ឌគោលនយោបាយពាណិជ្ជកម្មឱ្យបានពេញលេញ ក្នុងការនាំចេញយ៉ាងសកម្មនិងការធ្វើ សមាហរណកម្មប្រទេសទៅក្នុងតំបន់ និងការចូលរួមទៅក្នុងអង្គការពាណិជ្ជកម្មពិភពលោកក្នុងឆ្នាំ២០០៤ ។ រាជរដ្ឋាភិបាលក៏បានចរចាលើកិច្ចព្រមព្រៀងពាណិជ្ជកម្មសេរីនិង/ឬពាណិជ្ជកម្ម អនុគ្រោះជាមួយប្រទេសជាច្រើន ប្រកបដោយជោគជ័យ ។ ទោះជាដូចនេះក្តី នៅមានការរាំងស្ទះជាច្រើនទៀត ដែលមានលក្ខណៈប្រហាក់ ប្រហែលទៅនឹងការរាំងស្ទះនៅក្នុងការវិនិយោគឯកជនក្នុងវិស័យឧស្សាហកម្ម ដែលជាឧបសគ្គនៃកំណើនក្នុង វិស័យពាណិជ្ជកម្ម ។ *អភិក្រមគ្រប់គ្រងទូទាំងវិស័យ* មួយសម្រាប់ផ្នែកពាណិជ្ជកម្មកំពុងត្រូវបានរៀបចំ ។ បញ្ហា ប្រឈមបន្ទាន់ចំពោះមុខទាំងឡាយ គឺត្រូវធានាថាកិច្ចព្រមព្រៀងពាណិជ្ជកម្មអនុគ្រោះ ទាំងឡាយដែលបានចុះ ហត្ថលេខារួចហើយ ត្រូវបានទទួលឧត្តមភាពតាមរយៈពាណិជ្ជកម្មឯកជន ក្នុងការនាំផលិតផលកម្ពុជាទៅកាន់ ទីផ្សារបរទេស ដើម្បីការនាំចេញទាំងឡាយអាចមានលក្ខណៈចម្រុះនិងទូលំទូលាយ ដោយជួយឱ្យការនាំចេញ លែងមានការពឹងផ្អែកទៅលើឧស្សាហកម្មកាត់ដេរតែមួយមុខ ។

៤.៧៦ កំណែទម្រង់នានាដែលរាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជានឹងបន្តក្នុងអភិបាលកិច្ច វិស័យតុលាការនិងច្បាប់ និងរដ្ឋបាល សាធារណៈ ក៏ដូចជា ក្នុងការស្តារហេដ្ឋាចរនាសម្ព័ន្ធមូលដ្ឋាន នឹងពិតជារួមចំណែកក្នុងការធ្វើឱ្យមានបរិយាកាសល្អ ប្រសើរជាងមុខ សម្រាប់ពាណិជ្ជកម្មនិងការវិនិយោគដោយផ្នែកឯកជន ។ បន្ថែមពីលើការដោះស្រាយឧបសគ្គ ទាំងឡាយក្នុងផ្នែកឧស្សាហកម្ម កម្មន្តសាលនិងឧស្សាហកម្មកែច្នៃ ក៏ដូចជា ក្នុងផ្នែកពាណិជ្ជកម្ម រាជរដ្ឋាភិបាល កម្ពុជានឹង :

- ជំរុញលើកទឹកចិត្តយ៉ាងសកម្មឱ្យមានលទ្ធភាពចូលទៅក្នុងទីផ្សារក្រៅប្រទេសនានា របស់ផលិតផល ពិសេសនិងមានគុណភាពខ្ពស់របស់កម្ពុជា ដែលរាប់បញ្ចូលទាំងផលិតផលកសិកម្ម (ជាពិសេស ផលិត-ផលដែលបានកែច្នៃរួចហើយ) ផលិតផលកែច្នៃពីត្រី និងសេវាកម្មកម្លាំងពលកម្ម ។
- ជំរុញផលិតផលកម្ពុជានៅទីផ្សារបរទេស ។

- ជំរុញលើកទឹកចិត្តឱ្យមានការបង្កើតសមាគមសម្រាប់សមាជិកភាពនៃធុរៈកិច្ច និងពង្រឹងសមត្ថភាពផ្សព្វផ្សាយរបស់សមាគមទាំងនោះ ។
- កាត់បន្ថយឧបសគ្គដែលបណ្តាលមកពីគោលនយោបាយ ចំពោះអន្តរកម្មធុរៈកិច្ចប្រកបដោយប្រសិទ្ធភាព ។
- រៀបចំឱ្យមានប្រសិទ្ធភាពនូវអធិការកិច្ចគយ ដើម្បីធ្វើឱ្យការងារនេះ មានភាពងាយស្រួលជាងមុនសម្រាប់អតិថិជន និងមិនមានការពន្យារនិងការចំណាយដែលផ្សារភ្ជាប់នឹងស្ថានភាពនេះ រួមទាំងការរៀបចំ និងការអនុវត្តច្បាប់គយនិងរដ្ឋករ ដែលបានកែសម្រួលរួចហើយ ។
- កាត់បន្ថយឧបសគ្គនៃការនាំចូល ដូចជាតម្លៃខ្ពស់នៃការចុះបញ្ជីនិងតម្លៃនៃការចេញអាជ្ញាប័ណ្ណ ។
- ជួយសម្រួលដល់ការបង្កើត តំបន់កែច្នៃសម្រាប់ការនាំចេញ ដើម្បីជំរុញឧស្សាហកម្មកែច្នៃនិងកម្មន្តសាលសម្រាប់បម្រើឱ្យការនាំចេញ ។

៤.៧៧ ទេសចរណ៍ : ការកើនឡើងយ៉ាងឆាប់រហ័ស បានជំរុញឱ្យទេសចរណ៍ដែលមានលក្ខណៈជាប្រព័ន្ធ ក្លាយជាវិស័យទីពីរបន្ទាប់ពីឧស្សាហកម្មកាត់ដេរ និងមានតួនាទីក្នុងការជំរុញកំណើនសេដ្ឋកិច្ចនិងការផ្តល់ឱកាសការងារជូនប្រជាពលរដ្ឋកម្ពុជាមួយចំនួនធំ ទាក់ទងនឹងផ្នែកមួយចំនួនដូចជា សណ្ឋាគារ ភោជនីយដ្ឋាន ការដឹកជញ្ជូន និងសេវាកម្មផ្សេងៗទៀត ។ គោលនយោបាយសម្រាប់អភិវឌ្ឍវិស័យទេសចរណ៍ត្រូវបានផ្អែកលើគោលការណ៍ជាមូលដ្ឋានបី (ក) ការអភិវឌ្ឍត្រូវមានលក្ខណៈចីរភាព ពឹងផ្អែកលើកេរដំណែលវប្បធម៌ស្ថាបត្យកម្ម ប្រវត្តិសាស្ត្រ និងធម្មជាតិដ៏ល្អត្រកាលនៃទឹកដីកម្ពុជា ។ សំខាន់ជាងនេះទៀត គឺការអភិវឌ្ឍដែលរួមចំណែកក្នុងការកាត់បន្ថយភាពក្រីក្រ (ខ) ការផ្សព្វផ្សាយយ៉ាងសកម្មនិងមានលក្ខណៈច្នៃប្រឌិតអំពីវិស័យទេសចរណ៍ ដើម្បីធ្វើឱ្យកម្ពុជាក្លាយទៅជាគោលដៅទេសចរណ៍ "វប្បធម៌និងធម្មជាតិ" មួយក៏គួរជាទីទាក់ទាញដែលមានលក្ខណៈប្រកួតប្រជែងនៅក្នុងតំបន់ និងអន្តរជាតិ (គ) ក្រៅពីការកើនឡើងនៃចំនួនភ្ញៀវទេសចរដែលបានមកដល់ ត្រូវបង្កើនចំនួនថ្ងៃដែលអ្នកទេសចរស្នាក់នៅក្នុងប្រទេស និងការចំណាយរបស់ភ្ញៀវទេសចរ ព្រមទាំងធ្វើឱ្យមានគោលដៅទេសចរណ៍ច្រើនប្រភេទ និងច្រើនកន្លែង ។ លើសពីនេះទៀត ការខិតខំប្រឹងប្រែងនឹងត្រូវធ្វើឡើង ដើម្បីធានាថាផលប្រយោជន៍សមស្របនៃវិស័យទេសចរណ៍ នឹងជួយដល់ជីវភាពរស់នៅរបស់ប្រជាពលរដ្ឋនៅ ជុំវិញតំបន់ទេសចរណ៍ ដើម្បីរួមចំណែកកាត់បន្ថយភាពក្រីក្រ ។ ការផ្តួចផ្តើមគំនិតសំខាន់ៗដែលនឹងត្រូវបន្តធ្វើឱ្យមានប្រសិទ្ធភាពថែមទៀត ជាអាទិ៍ :

- គោលនយោបាយបើកចំហជើងមេឃ ។
- ធ្វើឱ្យមានភាពងាយស្រួលក្នុងការទទួលទិដ្ឋាការ និងការទស្សនា ។
- កិច្ចព្រមព្រៀងទេសចរណ៍អាស៊ាន និងកិច្ចព្រមព្រៀងផ្សេងៗទៀត ដូចជាការពង្រឹងទេសចរណ៍ក្នុងតំបន់ជាដើម ។

- ពង្រឹងសមត្ថភាព និងយន្តការប្រឆាំងបទល្មើស ពាក់ព័ន្ធនឹងទេសចរណ៍ផ្លូវភេទរាល់រូបភាពនៃអាជីវកម្មលើកុមារ ។

៤.៧៨ រាជរដ្ឋាភិបាលបានបន្តការធ្វើឱ្យប្រសើរឡើងនូវហេដ្ឋារចនាសម្ព័ន្ធរូបវ័ន្ត (ផ្លូវគោក អាកាសយានដ្ឋាន កំពង់ផែ ប្រព័ន្ធទឹកស្អាត អគ្គិសនី) ក៏ដូចជាការផ្តល់នូវបរិយាកាសសន្តិភាព សុវត្ថិភាព និងសណ្តាប់ធ្នាប់សង្គម និងបង្កលក្ខណៈងាយស្រួលឱ្យមានការកើនឡើងនៃភ្ញៀវទេសចរ ការស្នាក់នៅ និងការទស្សនា ។ ដោយមានការកើនឡើងជាបន្តបន្ទាប់ក្នុងល្បឿនលឿន ចំនួនភ្ញៀវទេសចរមកដល់ប្រចាំឆ្នាំ ត្រូវបានរំពឹងថា នឹងកើនដល់ប្រមាណ ៣លាននាក់ នៅឆ្នាំ២០១០ ចំណូលទេសចរណ៍នឹងកើនឡើងដល់ប្រមាណ ១.៥០០លានដុល្លារ និងផ្តល់ការងារដល់ប្រជាពលរដ្ឋប្រមាណ ៤០០.០០០នាក់ ។ សម្រាប់គោលបំណងនេះ រាជរដ្ឋាភិបាលត្រូវអនុវត្ត វិធានការគាំទ្រជាច្រើនដូចខាងក្រោម :

- ការបង្កើតឡើងនូវក្រុមប្រឹក្សាភិបាលសិក្សាទីផ្សារ និងផ្សព្វផ្សាយវិស័យទេសចរណ៍ ដើម្បីបង្កលក្ខណៈអោយផ្នែកសាធារណៈ និងឯកជនចូលរួមសហការគ្នាក្នុងការអភិវឌ្ឍវិស័យទេសចរណ៍ ។
- ការបង្កើតការិយាល័យ ឬបញ្ជរពត៌មានទេសចរណ៍នៅតាមច្រកទ្វារព្រំដែនអន្តរជាតិ ។
- លើកទឹកចិត្តឱ្យមានការផ្តល់សេវាព័ត៌មាន ដូចជា សណ្ឋាគារឬផ្ទះសំណាក់ មគ្គុទ្ទេសក៏ទេសចរ អាកាសចរណ៍និងសេវាដែលមានការពាក់ព័ន្ធ ភោជនីយដ្ឋាន គមនាគមន៍ ។ល។
- កែលម្អនិងអភិវឌ្ឍបន្ថែមទៀតនូវផលិតផលទេសចរណ៍ ដោយផ្តោតទៅលើតំបន់អាទិភាពទាំងបួន (តំបន់សៀមរាប-អង្គរ ភ្នំពេញ និងតំបន់ជុំវិញតំបន់ឆ្នេរ និងតំបន់ភូមិភាគឥសាន្ត) និងពង្រីកទៅកាន់តំបន់ផ្សេងៗ ទៀតនៅទូទាំងប្រទេស ។

៤.៧៩ <u>សហគ្រាសតូចនិងមធ្យម</u> : សហគ្រាសតូចនិងមធ្យមជាធម្មតាស្ថិតនៅជាប់ប្រជាជនសាមញ្ញ និងផ្តល់ផលប្រយោជន៍ដល់សហគមន៍ជនបទក្នុងការកែច្នៃ និងតម្លៃបន្ថែមទៅលើផលិតផល ក៏ដូចជាការបង្កើតការងារ ។ សហគ្រាសតូចនិងមធ្យមផ្តល់ផងដែរនូវការតភ្ជាប់យ៉ាងសំខាន់ទៅនឹងវិស័យពាណិជ្ជកម្ម ក៏ដូចជា ទៅនឹងសហគ្រាសធំៗ ។ ដើម្បីជំរុញល្បឿននិងសម្រួលដល់សហគ្រាសតូចនិងមធ្យម រាជរដ្ឋាភិបាលនឹងអនុវត្តវិធានការដូចខាងក្រោម :

- ដាក់ឱ្យមាននូវវិធានការទាំងឡាយ ដើម្បីឱ្យសហគ្រាសធុនតូចនិងមធ្យម និងមីក្រូសហគ្រាសដំណើរការក្នុងបរិស្ថានធុរៈកិច្ចមួយមានផលចំណេញ និងបង្កើនលទ្ធភាពទទួលបានហិរញ្ញប្បទានរយៈពេលមធ្យម និងវែង ។
- បង្កើតប្រព័ន្ធពិសេសៗដើម្បីគាំទ្រស្ត្រីក្នុងធុរៈកិច្ច និងបង្កលក្ខណៈងាយស្រួលដល់ស្ត្រី ឱ្យអាចប្រើប្រាស់សេវាកម្មនិងកម្មវិធីនានានៃការអភិវឌ្ឍសហគ្រាសតូចនិងមធ្យម ។

- កាត់បន្ថយនីតិវិធីការចុះបញ្ជីក្រុមហ៊ុន និងជួយក្នុងដំណើរការនៃការចាប់ផ្តើមរបស់សហគ្រាសតូចនិងមធ្យម ។
- បង្កើតស្ថាប័នស្តង់ដារជាតិនិងស្ថាប័នផលិតភាព ដើម្បីជួយធានាគុណភាពនៃផលិតផលក្នុងស្រុកនិងបង្កើនផលិតភាព ។
- ជំរុញគាំទ្រសេវាប្រឹក្សាដល់សហគ្រាសតូចនិងមធ្យម ដើម្បីជួយអភិវឌ្ឍបច្ចេកវិទ្យាទំនើបនៅក្នុងផលិតកម្ម ការកែលម្អគុណភាពផលិតផល ការគ្រប់គ្រងនិងការស្វែងរកទីផ្សារ ។
- ជំរុញការបណ្តុះបណ្តាលវិជ្ជាជីវៈ ទាំងក្នុងស្រុកនិងក្រៅស្រុក ។
- ពង្រឹងក្របខ័ណ្ឌច្បាប់ ដោយបង្កើតច្បាប់នានាដែលពាក់ព័ន្ធនឹងរោងចក្រ តំបន់ឧស្សាហកម្ម ប៉ាតង់និងការបង្កើតមុខទំនិញថ្មីៗ ខ្នាតនិងរង្វាស់រង្វាល់ និងសុវត្ថិភាពឧស្សាហកម្ម ។
- លើកកម្ពស់កិច្ចសហប្រតិបត្តការ ជាមួយបណ្តាក្រសួង-ស្ថាប័នពាក់ព័ន្ធនឹងការជំរុញសហគ្រាសតូចនិងមធ្យម ។

៤.៨០ <u>ឥណទានជនបទ</u> គឺជាកត្តាមួយសំខាន់សម្រាប់ការពង្រីកសេដ្ឋកិច្ចដែលមានមូលដ្ឋានទូលំទូលាយសម្រាប់ការអភិវឌ្ឍជនបទ និងសម្រាប់ការកាត់បន្ថយភាពក្រីក្រ តាមរយៈការគាំទ្រផលិតកម្មកសិកម្ម និងការបង្កើតនិងការពង្រីកធុរៈកិច្ច (ជាពិសេសសហគ្រាសតូចនិងមធ្យម) តាមរយៈការបង្កើនផលិតភាព ការបង្កើតចំណូលព្រមទាំងសម្រាប់ការលើកកម្ពស់កម្រិតជីវភាពរស់នៅរបស់ប្រជាជន ។ មូលនិធិជាច្រើន ថែមទៀត គឺជាតម្រូវការចាំបាច់សម្រាប់ជួយបំពេញមួយផ្នែកលើតម្រូវការដ៏ធំក្នុងឥណទានជនបទ ។ បញ្ហាប្រឈមដ៏ចម្បងបំផុតគឺត្រូវស្វែងរកដំណោះស្រាយនិងមធ្យោបាយនានា ដែលតាមរយៈនេះ ឥណទានជនបទ អាចមានសម្រាប់ការប្រើប្រាស់ក្នុងអត្រាការប្រាក់មួយទាបច្រើនជាងអត្រាដែលមានបច្ចុប្បន្ន (៤៨ភាគរយក្នុងមួយឆ្នាំ) ។ ដើម្បីធានាឱ្យមានលទ្ធភាពច្រើនជាងមុននិងមានលក្ខណៈងាយស្រួលដល់អ្នកក្រ ក្នុងការទទួលបានឥណទាន ជាពិសេសសម្រាប់គោលបំណងធ្វើផលិតកម្ម រាជរដ្ឋាភិបាលនឹងចាត់វិធានការដើម្បីពង្រីកនិងបន្ថយចំណាយខ្ពស់សម្រាប់ឥណទានជនបទ តាមរយៈ :

- ការពិនិត្យពិចារណានិងការជំរុញលើកទឹកចិត្តឱ្យមានការបង្កើតស្ថាបន័ ដូចជា សហករណ៍អ្នកប្រើប្រាស់ដែលមាននៅក្នុងតំបន់មួយចំនួននៃទ្វីបអាស៊ី ។
- ការបង្វែរអង្គការក្រៅរដ្ឋាភិបាលដែលកំពុងដំណើរការការងារនេះ ឱ្យក្លាយជាប្រតិបត្តិករហិរញ្ញវត្ថុ ដែលមានការចុះបញ្ជីឈ្មោះត្រឹមត្រូវ (ដំណើរការនេះ បានចាប់ផ្តើមរួចមកហើយ ហើយអង្គការក្រៅរដ្ឋាភិបាលជាច្រើនត្រូវបានផ្តល់អាជ្ញាប័ណ្ណរួចហើយ) ។
- ការធ្វើឱ្យប្រសើរឡើងការត្រួតពិនិត្យស្ថាប័នទាំងនេះ ដើម្បីធានាថា ស្ថាប័នទាំងនេះពិតជាដំណើរការសមស្របទៅតាមគោលការណ៍ ។

- ការកាត់បន្ថយអត្រាការប្រាក់ដែលមានជាទូទៅ តាមរយៈបទពិសោធន៍ដ៏ល្អប្រសើរដែលធ្លាប់មានមក ហើយ ។

៤.៨១ ការបង្កើតការងារនិងលក្ខខណ្ឌការងារល្អប្រសើរជាងមុន : ទិសដៅសំខាន់ៗក្នុងការងារនេះ គឺការបង្កើតកាលានុវត្តភាពការងារដែលមានសារៈប្រយោជន៍ ទាំងក្នុងផ្នែករៀបរយនិងទាំងក្នុងផ្នែកមិនរៀបរយ ការធ្វើឱ្យប្រសើរឡើងនូវការផ្គត់ផ្គង់ពលករមានគុណភាព និងការលុបបំបាត់រូបភាពអាក្រក់បំផុតនៃពលកម្មកុមារ ។ ឧស្សាហកម្មកាត់ដេរដែលកើនឡើងយ៉ាងឆាប់រហ័ស បានធ្វើឱ្យមានការប្រែប្រួលនៃស្ថានភាពការងារនៅទីប្រជុំជន តាមរយៈការបង្កើតនិងការធ្វើឱ្យមានស្ថេរភាពការងារដែលប្រើកម្លាំងពលកម្មច្រើន ជាពិសេស សម្រាប់ស្ត្រីក្មេងៗ ។ ក៏ដូចនៅក្នុងវិស័យផ្សេងៗទៀតដែរ គោលនយោបាយមួយដែលមានលក្ខណៈជាប្រព័ន្ធកំពុងត្រូវបានយកមកអនុវត្ត ដើម្បីបង្កើតការងារឱ្យបានច្រើនជាងមុន ជាពិសេស សម្រាប់ប្រជាជនក្មេងៗដែលកំពុងចូលខ្លួនក្នុងទីផ្សារពលកម្ម និងសម្រាប់ពលរដ្ឋកម្ពុជាទាំងអស់តាមរយៈវិធានការទាំងឡាយ ដូចខាងក្រោម :

- បង្កើនផលិតភាពកសិកម្ម ដើម្បីបង្កើតកាលានុវត្តភាពការងារនៅជនបទឱ្យបានច្រើនជាងមុន ដែលនឹងមានឥទ្ធិពលខ្លាំងទៅលើវិស័យជាច្រើន រួមបញ្ចូលទាំង តាមរយៈការបង្កើនតម្រូវការទំនិញ និងសេវាកម្មផ្សេងៗ ។
- លើកទឹកចិត្តការវិនិយោគផ្ទាល់ពីបរទេសនិងការវិនិយោគក្នុងស្រុកនៅក្នុងវិស័យអាទិភាព ជាពិសេស វិស័យកសិកម្ម កសិ-ឧស្សាហកម្ម ឧស្សាហកម្មនិងគម្រោងដែលប្រើប្រាស់ពលកម្មច្រើន ព្រមទាំងវិស័យទេសចរណ៍ ។
- បង្កើតបណ្តាញអប់រំ បណ្តុះបណ្តាលបច្ចេកទេស និងវិជ្ជាជីវៈ និងជំនាញផ្សេងៗ ដើម្បីបម្រើដោយស្មើភាពគ្នាទាំងបុរសនិងទាំងស្ត្រី ជាពិសេស ជនក្រីក្រ ជនពិការ និងក្រុមជនដែលងាយរងគ្រោះ ដើម្បីឆ្លើយតបទៅនឹងតម្រូវការទីផ្សារការងារ សម្រាប់រយៈពេលខ្លីនិងវែង ។
- រៀបចំបង្កើតមូលដ្ឋានទិន្នន័យកម្លាំងពលកម្មមួយ និងប្រព័ន្ធស្ថិតិមួយ ដោយមានទិន្នន័យដែលបំបែកលម្អិតជាច្រើនប្រភេទ ដូចជា តាមយេនឌ័រ ពិការភាព និងកត្តាផ្សេងៗទៀតដែលទាក់ទងនឹងសង្គមកិច្ច ។
- ជួយពលករកម្ពុជាក្នុងការស្វែងរកការងារនៅបណ្តាប្រទេសផ្សេងៗទៀត ។

៤.៨២ ការធានាឱ្យមានលក្ខខណ្ឌនៃកន្លែងធ្វើការដែលមានសុវត្ថិភាព ត្រឹមត្រូវ និងមានអនាម័យល្អ និងលក្ខខណ្ឌកិច្ចសន្យាដែលត្រឹមត្រូវនិងយុត្តិធម៌សម្រាប់កម្លាំងពលកម្ម គឺមានទំនាក់ទំនងយ៉ាងជិតស្និទ្ធជាមួយនឹងការងារ ហើយក៏ជាផ្នែកមួយដ៏សំខាន់នៃការងារផងដែរ ។ រាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជាកំពុងដោះស្រាយជាប្រចាំ នូវបញ្ហាទាំងអស់នេះ រួមមាន ការកម្រិតអប្បបរមានៃប្រាក់ឈ្នួលប្រចាំខែនិងថ្ងៃឈប់សម្រាក ការកាត់បន្ថយវិសមភាពក្នុងប្រាក់ឈ្នួលរវាងបុរសនិងស្ត្រី ដំណោះស្រាយជម្លោះនិងការមិនឯកភាពគ្នាតាមសន្តិវិធី ដោយមិនបង្កឡើងនូវ

ការអាក់ខានដល់សង្វាក់ផលិតកម្ម និងការបាត់បង់ប្រាក់ឈ្នួលរបស់និយោជិក ។ អាទិភាពទាំងឡាយក្នុងការងារនេះគឺ :

- ពង្រឹងយ៉ាងខ្លាំងក្លានូវការអនុវត្តច្បាប់ស្តីពីការងារនិងអនុសញ្ញាអន្តរជាតិ ដែលទាក់ទងទៅនឹងតួនាទីសហជីពកម្មករ ដើម្បីការពារសិទ្ធិនិងកាតព្វកិច្ចរបស់កម្មករ និយោជិត និងនិយោជក ។
- ធ្វើឱ្យប្រសើរឡើងនូវលក្ខខណ្ឌការងាររបស់កម្មករនិងនិយោជិត រួមបញ្ចូលទាំង កម្មករបម្លាស់ប្តូរទីលំនៅ ទាំងក្នុងនិងក្រៅប្រទេស និងកម្មករមានផ្ទៃពោះ ។
- បន្តនិងពង្រឹងការខិតខំប្រឹងប្រែងដើម្បីកាត់បន្ថយសមាមាត្រនៃកុមារធ្វើការងារ (ពលកម្មកុមារ) ។
- ពង្រឹងការអនុវត្តច្បាប់ស្តីពីសន្តិសុខសង្គម ។
- បង្កើត " *បេឡាជាតិសន្តិសុខសង្គមមួយ* " ។
- ពិនិត្យជម្រើសដែលអាចធ្វើបាន សម្រាប់ការបង្កើតបេឡាសោធន ជាពិសេស សម្រាប់ជនពិការ និងអ្នកនៅក្នុងបន្ទុក និងការធានារ៉ាប់រងសម្រាប់គ្រោះថ្នាក់ការងារ ដូចមានចែងក្នុងច្បាប់ការងារ ។

៤.៨៣ <u>បណ្តាញសុវត្ថិភាពសង្គម</u> : រាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា នឹងបន្តផ្តល់នូវ<u>អន្តរាគមន៍សម្រាប់វិស័យសង្គមកិច្ច</u> ដែលក្នុងនោះរួមមាន (ក) ការកាត់បន្ថយភាពងាយរងគ្រោះរបស់អ្នកក្រ (ខ) វិធានការដើម្បីសម្រាលផលប៉ះពាល់នៃគ្រោះធម្មជាតិ (គ) ការជួយជនរងគ្រោះដោយសារបាតុភូតទាំងនោះ (ឃ) ការពង្រីកកម្មវិធីនីតិសម្បទានិងកម្មវិធីសមាហរណកម្មឡើងវិញសម្រាប់ជនពិការ សម្រាប់ជនដែលរងគ្រោះដោយគ្រឿងញៀន សម្រាប់ជនរងគ្រោះដោយសារការជួញដូរនិងកុមារដែលប្រព្រឹត្តខុសច្បាប់ ក៏ដូចជា ការពង្រីកកម្មវិធីសុខុមាលភាពសម្រាប់ជនចាស់ជរា កុមារកំព្រា មេម៉ាយនិងពោះម៉ាយក្រីក្រ គ្រួសារក្រីក្រដែលមានស្ត្រីជាមេគ្រួសារ ស្ត្រីរងគ្រោះជនគ្មានទីលំនៅដ្ឋាន និងអតីតយុទ្ធជននិងគ្រួសាររបស់ពួកគេ (ង) ការទប់ស្កាត់បទល្មើសនិងការការពារសុវត្ថិភាពសហគមន៍នៅថ្នាក់ឃុំ-សង្កាត់ ស្រុក-ខ័ណ្ឌ ខេត្ត-ក្រុង និងថ្នាក់ជាតិ ដោយសហការក្នុងភាពជាដៃគូអភិវឌ្ឍន៍ និងអ្នកមានចំណែកពាក់ព័ន្ធផ្សេងៗទៀត ។ យុទ្ធសាស្ត្រនិងសកម្មភាពជាអាទិភាព ទាំងឡាយដែលត្រូវអនុវត្តរួមមាន ការអនុម័តយកនិងការពង្រឹងការអនុវត្តច្បាប់សំខាន់ៗ និងការបង្កើតមជ្ឈមណ្ឌលនីតិសម្បទាសម្រាប់កុមារកំព្រា ជនអនាថាតាមផ្លូវ ជនពិការ ជនចាស់ជរា ព្រមទាំងស្ត្រីនិងកុមាររងគ្រោះដោយការជួញដូរ ។ ដោយសារបច្ចុប្បន្ននេះ បញ្ហាគ្រឿងញៀនបានក្លាយជាកង្វល់ដ៏ធំមួយ សម្រាប់សន្តិសុខ និងសុខុមាលភាពនៃសង្គមជាតិទាំងមូល វិធានការដើម្បីទប់ស្កាត់ ការផលិត ការហូរចូល ការលក់ដូរ និងការប្រើប្រាស់គ្រឿងញៀន នឹងត្រូវអនុវត្តយ៉ាងម៉ឺងម៉ាត់ដោយអាជ្ញាធរពាក់ព័ន្ធ ។

ការកសាងសមត្ថភាពនិងការអភិវឌ្ឍធនធានមនុស្ស

៤.៨៤ ផ្នែកនេះបង្ហាញពីចតុកោណទី៤ នៃយុទ្ធសាស្ត្រចតុកោណរបស់រាជរដ្ឋាភិបាល ដែលភាគច្រើនគ្របដណ្តប់លើផ្នែកសង្គមកិច្ច ក្នុងនោះរួមមាន *អប់រំ សុខាភិបាល សមភាពយេនឌ័រ និងបញ្ហាប្រជាជន* ។

៤.៨៥ ការអប់រំ : ការអប់រំត្រូវបានទទួលយកជាសកល ថាជាមូលដ្ឋានសិទ្ធិមនុស្សមួយដ៏សំខាន់ ។ ការអប់រំក៏ជាកត្តាចម្បងមួយផងដែរ ដែលផ្តល់វិភាគទានដល់ការកាត់បន្ថយភាពក្រីក្រ ។ ទិសដៅរយៈពេលវែង គឺដើម្បីធានាថា កុមារនិងយុវជនកម្ពុជាទាំងអស់មានឱកាសស្មើៗគ្នា ក្នុងការទទួលបានការអប់រំប្រកបដោយគុណភាព ដោយពុំគិតពីឋានៈក្នុងសង្គម តំបន់ភូមិសាស្ត្រ ជនជាតិ សាសនា ភាសា ភេទ ឬភាពពិការឡើយ ។ ការអប់រំនឹងបង្កើតឱ្យមានមោទនភាពចំពោះជាតិនិងចំពោះខ្លួនឯងក្នុងឋានៈជាពលរដ្ឋម្នាក់ មានកម្រិតសីលធម៌និងសុទិដ្ឋិនិយមខ្ពស់ ក៏ដូចជា មានការទទួលខុសត្រូវចំពោះប្រទេសជាតិនិងប្រជាជន ។ តួនាទីនៃការអប់រំ គឺដើម្បីលើកកម្ពស់គុណភាពសិស្ស-និស្សិត ដើម្បីក្លាយខ្លួនជាអ្នកមានផលប្រយោជន៍ និងការរស់នៅប្រកបដោយភាពសុខដុមរមនានៅក្នុងសង្គមមួយដែលស្ថិតនៅក្នុងបរិបទនៃសកលភាវូបនីយកម្ម ។

៤.៨៦ វិស័យអប់រំគឺជាវិស័យមួយដែលត្រូវបានទទួលស្គាល់ថាសម្រេចបានជោគជ័យនៅក្នុងទិដ្ឋភាពសេដ្ឋកិច្ច-សង្គមកិច្ចរបស់កម្ពុជា ទាំងនៅក្នុងការងារកំណែទម្រង់ ទាំងនៅក្នុងការសម្រេចបាននូវសមិទ្ធផលទាំងឡាយ ។ ទោះជាយ៉ាងណាក៏ដោយ ក៏បញ្ហាប្រឈមជាច្រើននៅតែកើតមានឡើងនៅឡើយ ហើយនៅក្នុងចំណោមបញ្ហាប្រឈមទាំងនោះ មានជាអាទិ៍ ភាពចាំបាច់និងបន្ទាន់ក្នុងការលើកកម្ពស់គុណភាពនៃការអប់រំ ។ កិច្ចសហប្រតិបត្តិការក្នុងចំណោមភាគីដែលមានចំណែកពាក់ពន្ធ័នានា មានការរីកចម្រើនច្រើនក្នុងរយៈពេលថ្មីៗកន្លងទៅនេះ ។ តាមរយៈបទពិសោធន៍ដែលទទួលបានក្នុងការអនុវត្ត *ផែនការយុទ្ធសាស្ត្រវិស័យអប់រំឆ្នាំ២០០១-២០០៥ ផែនការយុទ្ធសាស្ត្រវិស័យអប់រំឆ្នាំ២០០៦-២០១០* មួយទៀត ត្រូវបានរៀបចំឡើង ដោយមានការពិគ្រោះយោបល់យ៉ាងទូលំទូលាយជាមួយអ្នកមានចំណែកពាក់ពន្ធ័ទាំងអស់ ហើយផែនការនេះបានបញ្ចូលនូវគោលដៅទាំងឡាយនៃ *ផែនការអប់រំសម្រាប់ទាំងអស់គ្នាឆ្នាំ២០០៣-២០១៥* ។ ផែនការនេះ គឺជាក្របខ័ណ្ឌគោលនយោបាយនិងការអនុវត្តដ៏សំខាន់មួយ សម្រាប់ការកែលម្អស្ថានភាពរស់នៅរបស់អ្នកក្រ ដោយប្រើប្រាស់ការអប់រំជាកត្តាសំខាន់ក្នុងការលើកកម្ពស់ការអភិវឌ្ឍសង្គមនិងកំណើនសេដ្ឋកិច្ច ។ ការផ្តោតការយកចិត្តទុកដាក់ ត្រូវធ្វើឡើងនៅក្នុងការកែលម្អគុណភាពអប់រំនៅគ្រប់កម្រិតទាំងនៅកម្រិតមត្តេយ្យសិក្សា បឋមសិក្សា មធ្យមសិក្សា បឋមភូមិ មធ្យមសិក្សាទុតិយភូមិ និងឧត្តមសិក្សា ។ ផ្នែកនេះ គូសបញ្ជាក់ពីចំណុចសំខាន់ៗនៃ *ផែនការយុទ្ធសាស្ត្រវិស័យអប់រំឆ្នាំ២០០៦-២០១០* ដែលផ្តល់ព័ត៌មានលម្អិតជាងនេះ ។

៤.៨៧ បង្អែករឹងមាំរបស់ប្រទេសជាតិមួយ គឺជា "*សំណុំដ៏សំខាន់*" នៃធនធានមនុស្សដែលមានការអប់រំ មានជំនាញ មានទេពកោសល្យ និងមានសមត្ថភាព នៅក្នុងវិស័យនានានៃផ្នែកសេដ្ឋកិច្ចនិងសង្គមកិច្ច ។ នាពេលបច្ចុប្បន្ននេះ ការផ្តល់សេវាអប់រំនៅកម្រិតឧត្តមសិក្សា ជាពិសេស ការផ្តល់ដោយផ្នែកឯកជន ហាក់ដូចជាមិនទាន់មានតុល្យភាពក្នុងការឆ្លើយតបទៅនឹងតម្រូវការរយៈពេលខ្លីនៃទីផ្សារ ដូចជា តម្រូវការបន្ទាន់នូវបុគ្គលិកគ្រប់គ្រងថ្នាក់ទាបនិងថ្នាក់មធ្យម ។ ការបន្សុីគ្នាមិនត្រឹមត្រូវរវាងទិដ្ឋាភាពការងាររយៈពេលវែងនិងការសិក្សា កំពុងតែនៅកើតមានឡើង ។ ដើម្បីឱ្យមានការរីកចម្រើននិងរក្សាបាននូវកំណើនសេដ្ឋកិច្ចប្រកបដោយចីរភាព ប្រទេសជាតិត្រូវការមុខជំនាញជាច្រើន ដូចជា អ្នកវិទ្យាសាស្ត្រ វិស្វករ អ្នកស្រាវជ្រាវ និងអ្នកឯកទេស នៅតាមផ្នែកនានានៃសេដ្ឋកិច្ច-សង្គមកិច្ច ។ បញ្ហាប្រឈមនៅក្នុងវិស័យអប់រំ គឺត្រូវផ្តល់សេវាកម្មនានាសម្រាប់ការអប់រំចាំបាច់ប្រកបដោយគុណភាពខ្ពស់នៅក្នុងគ្រប់វិស័យ តាមរយៈ ការបណ្តុះបណ្តាលវិជ្ជាជីវៈនិងបច្ចេទេស និងការអប់រំកម្រិតឧត្តមសិក្សា ហើយត្រូវមានសមត្ថភាពទាក់ទាញនិស្សិតឱ្យមកចូលរួមក្នុងវគ្គសិក្សាទាំងនេះ ។ ចំពោះបញ្ហានេះ តួនាទីរបស់ *គណៈកម្មាធិការទទួលស្គាល់គុណភាពអប់រំកម្ពុជា* គឺមានសារៈសំខាន់ក្នុងការវាយតម្លៃនិងទទួលស្គាល់គុណភាពតែចំពោះមហាវិទ្យាល័យទាំងឡាយណា ដែលមានលក្ខណៈវិនិច្ឆ័យផ្នែកគុណភាពជាអប្បបរមា និងមានសារៈសំខាន់សម្រាប់ការរៀបចំបង្កើតឡើងនូវ *យុទ្ធសាស្ត្រអប់រំឧត្តមសិក្សា* ដ៏ទូលំទូលាយមួយ ។

៤.៨៨ នៅក្នុងចំណោមអាទិភាពទាំងឡាយនៃ *ផែនការយុទ្ធសាស្ត្រវិស័យអប់រំឆ្នាំ២០០៦-២០១០* និងគោលនយោបាយសំខាន់ៗ ការងារដែលត្រូវធ្វើ ជាអាទិ៍មាន :

- ការធានាឱ្យមានលទ្ធភាពចូលរៀនប្រកបដោយភាពងាយស្រួលនិងសមធម៌ ជាពិសេស សម្រាប់អ្នកក្រ ក្មេងស្រី ជនជាតិភាគតិច និងកុមារក្រីក្រ ក៏ដូចជា ប្រជាជនរស់នៅក្នុងតំបន់ដែលអត្រាភាពក្រីក្រខ្ពស់ ។
- សកលកម្មនៃការអប់រំមូលដ្ឋាន ៩ឆ្នាំ និងលើកកម្ពស់កាលានុវត្តភាពជីវិតរស់នៅ ។
- ការបង្កើនគុណភាពនិងប្រសិទ្ធភាពនៃសេវាអប់រំ ដោយរាប់បញ្ចូលទាំង តាមរយៈការធ្វើទំនើបកម្ម និងកំណែទម្រង់ប្រកបដោយប្រសិទ្ធភាព ។
- ការផ្សារភ្ជាប់ការអប់រំនិងការបណ្តុះបណ្តាល ទៅនឹងទីផ្សារពលកម្មរយៈពេលវែងនិងមធ្យម និងទៅនឹងសង្គម រួមបញ្ចូលទាំង ការអប់រំឱ្យមានជំនាញសម្រាប់ការរស់នៅនិងសុខភាពល្អ និងការអប់រំអំពីការការពារមេរោគហ៊ីវ/ជម្ងឺអេដស៍ ។
- ការអភិវឌ្ឍបន្ថែមទៀតក្នុងវិស័យយុវជននិងកីឡា ដោយបង្កើនការយកចិត្តទុកដាក់ចំពោះយុវជនក្នុងគ្រប់មុខជំនាញ ។
- ការអភិវឌ្ឍនិងការកសាងសមត្ថភាពស្ថាប័ន សម្រាប់ការងារវិមជ្ឈការ ។

៤.៨៩ ក្នុងពេលថ្មីៗនេះ វឌ្ឍនភាពសំខាន់ៗមួយចំនួនត្រូវបានធ្វើឱ្យសម្រេចឡើង ក្នុងការបង្កើនកម្រិតចុះឈ្មោះចូលរៀននៅសាលាបឋមសិក្សា និងមធ្យមសិក្សាបឋមភូមិ (បញ្ចប់ការសិក្សាជាមូលដ្ឋាន ៩ឆ្នាំ) ប៉ុន្តែទោះជាដូចនេះក្តី គម្លាតធំចំពោះអ្នកក្រខ្លាំងនិងនៅតំបន់ដាច់ស្រយាល នៅតែមាននៅឡើយ ។ នៅពេលដែលកម្រិតនៃការចុះឈ្មោះចូលរៀននិងផលធៀបយេនឌ័រនៅកម្រិតបឋមសិក្សា អាចសម្រេចបាន ១០០ភាគរយ នៃគោលដៅនៅមុនឆ្នាំ២០១៥ កម្រិតនៃការចុះឈ្មោះចូលរៀន និងផលធៀបយេនឌ័រនៅកម្រិតមធ្យមសិក្សា នឹងមិនអាចសម្រេចបាន ១០០ភាគរយតាមចំណុចដៅ បើមិនមានការខិតខំប្រឹងប្រែងរួមគ្នានោះទេ ។ គោលដៅសំខាន់ៗចំពោះមុខរបស់វិស័យអប់រំរួមមាន :

- កាត់បន្ថយចំងាយផ្លូវ ដែលកុមារធ្វើដំណើរពីផ្ទះមកកាន់សាលាបឋមសិក្សា និងមធ្យមសិក្សាបឋមភូមិ តាមរយៈ ការសាងសង់និងបើកសាលារៀននៅជិតភូមិដែលកុមាររស់នៅ ជាពិសេស នៅតំបន់ដាច់ស្រយាល និងតំបន់ជួបការលំបាក ។
- បង្កលក្ខណៈងាយស្រួល ដើម្បីឱ្យកុមារីបានចូលរៀននៅសាលាមធ្យមសិក្សាបឋមភូមិនិងកម្រិតសិក្សាខ្ពស់ជាង ។
- កាត់បន្ថយការចំណាយរបស់ឪពុកម្តាយសិស្សក្នុងការចុះឈ្មោះចូលរៀន និងធានាឱ្យមានការចូលរៀន និងការសិក្សារបស់កុមារក្រីក្រ ហើយតាមរយៈនេះ នឹងធានាឱ្យមានការកាត់បន្ថយកម្លាំងពលកម្មកុមារផងដែរ ។
- បង្កើនគុណភាពអប់រំឱ្យដល់និងក្រោយកម្រិតអប់រំមូលដ្ឋាន រាប់បញ្ចូលទាំងការកែសម្រួលកម្មវិធីសិក្សា និងការដាក់បញ្ចូលស្តង់ដារអប្បបរមានៃលទ្ធផលនៃការសិក្សារបស់សិស្ស និងប្រព័ន្ធវាយតម្លៃការសិក្សារបស់សិស្ស សម្រាប់ថ្នាក់ទី៣ ថ្នាក់ទី៦ និងថ្នាក់ទី៩ ។ ការអភិវឌ្ឍគ្រូបង្រៀន និងការកំណត់ប៉ុស្តិ៍បំពេញការងារគ្រូ ការធានាគុណភាព និងប្រព័ន្ធវាយតម្លៃនិងទទួលស្គាល់គុណភាព ។

៤.៩០ ទន្ទឹមនឹងពេលដែលយុទ្ធសាស្ត្ររយៈពេលវែងមួយត្រូវបានរៀបចំឡើង ហើយការវិនិយោគត្រូវបន្តធ្វើសម្រាប់វឌ្ឍនភាពនៅកម្រិតមធ្យមសិក្សា ឧត្តមសិក្សា និងការបណ្តុះបណ្តាលវិជ្ជាជីវៈ ក្នុងដំណាក់កាល *ផយអជ* គោលដៅនិងចំណុចដៅសំខាន់ៗ ជាអាទិ៍មាន :

តារាង៤.៤ : វិស័យអប់រំ : គោលដៅនិងចំណុចដៅសំខាន់ៗ

ចំណុចដៅ និងសូចនាករ		២០០៥	២០១០	២០១៥
១	អត្រាពិតនៃការសិក្សានៅបឋមសិក្សា (ថ្នាក់ទី១ដល់ថ្នាក់ទី៦) សរុប-សិស្សប្រុស-សិស្សស្រី (%)	៩១.៩-៩៣.០-៩០.៧	១០០ (ទាំងអស់)	
២	អត្រាពិតនៃការសិក្សានៅមធ្យមសិក្សាបឋមភូមិ (ថ្នាក់ទី៧ដល់ថ្នាក់ទី៩) សរុប សិស្សប្រុស សិស្សស្រី (%)	២៦.១-២៧.១-២៤.៨	៧៥ (ទាំងអស់)	១០០ (ទាំងអស់)
៣	អត្រាគង់វង្ស : ថ្នាក់ទី១ដល់ថ្នាក់ទី៦	៥៣.១	១០០	
៤	អត្រាគង់វង្ស : ថ្នាក់ទី១ដល់ថ្នាក់ទី៩	៣០.១៨	៥០	១០០
៥	អក្ខរកម្មអ្នកដែលមានអាយុពី ១៥-២៤ឆ្នាំ (%)	៨៣.៤	៩៥	១០០

៤.៩១ យុទ្ធសាស្ត្រចំបងៗនិងសកម្មភាពសំខាន់ៗរបស់វិស័យអប់រំ ដើម្បីសម្រេចគោលដៅទាំងនេះ និងគោលដៅផ្សេងៗទៀត រួមមាន :

- បង្កើនចំនួនកុមារថ្នាក់មត្តេយ្យសិក្សា ដែលចូលរៀនក្នុងកម្មវិធីអប់រំសម្រាប់កុមារតូចៗ ដែលបានរៀបចំឡើងនៅក្នុងសាលា សហគមន៍ និងតាមផ្ទះ ។
- បង្កើនចំនួនសាលាបឋមសិក្សានិងមធ្យមសិក្សាបឋមភូមិ ជាពិសេស នៅតំបន់ដាច់ស្រយាល និងតំបន់ដែលទទួលសេវាកម្មមិនគ្រប់គ្រាន់ ។
- បង្កើនចំនួនគ្រូបង្រៀន ទាំងគ្រូប្រុសនិងគ្រូស្រីនៅគ្រប់កម្រិតសិក្សាទាំងនោះ ដើម្បីលើកកម្ពស់ផលធៀបសិស្ស-គ្រូ និងសមាមាត្របុគ្គលិកសិក្សាស្រី ជាពិសេស ការផ្តល់ប្រាក់លើកទឹកចិត្ត សម្រាប់ការបំពេញការងារនៅតំបន់ដាច់ស្រយាល និងតំបន់ជួបការលំបាក ។
- លើកកម្ពស់គុណភាពគ្រូបង្រៀន តាមរយៈការអភិវឌ្ឍមុខរបរវិជ្ជាជីវៈ ដែលផ្សារភ្ជាប់ទៅនឹងការផ្តល់ប្រាក់លើកទឹកចិត្ត សម្រាប់ការបំពេញការងារ ។
- យកចិត្តទុកដាក់ជាពិសេសក្នុងការបង្កើនប្រាក់បៀវត្សរ៍របស់គ្រូបង្រៀន (បាននឹងកំពុងដំណើរការ) និងបើកប្រាក់បៀវត្សរ៍ឱ្យទាន់ពេលវេលា ។
- ធានាគុណភាពអប់រំ តាមរយៈការកែលម្អការផ្តល់នូវសៀវភៅសិក្សា សម្ភារៈសិក្សា បរិក្ខារអប់រំ បណ្ណាល័យ និងបន្ទប់ពិសោធន៍ ។
- រៀបចំឱ្យមានស្តង់ដារគុណភាពសម្រាប់គ្រប់កម្រិត និងប្រព័ន្ធវាយតម្លៃថ្នាក់ជាតិមួយសម្រាប់ការអប់រំមូលដ្ឋាន ។

- បង្កើនចំនួនអន្តេវាសិកដ្ឋានដែលមានសុវត្ថិភាពសម្រាប់សិស្សស្រីដែលមកពីតំបន់ឆ្ងាយៗ ដើម្បីមករៀននៅសាលាមធ្យមសិក្សាបឋមភូមិដែលជិតបំផុត នៅលើមូលដ្ឋាននៃគម្រោងសាកល្បងជាគំរូដែលបាន និងកំពុងដំណើរការរួចហើយ ។
- កាត់បន្ថយបន្ទុកចំណាយរបស់សិស្សក្រីក្រ ជាពិសេសសិស្សស្រី តាមរយៈការផ្តល់អាហារូបករណ៍ (នៅបឋមសិក្សា មធ្យមសិក្សា និងឧត្តមសិក្សា) និងការលុបបំបាត់ការបង់ប្រាក់ក្រៅផ្លូវការគ្រប់ប្រភេទទៅឱ្យគ្រូ ។
- ពង្រីកនិងកំណត់មុខសញ្ញាឱ្យបានល្អជាងមុនសម្រាប់កម្មវិធីផ្តល់អាហារសម្រន់នៅបឋមសិក្សា និងកម្មវិធីលើកទឹកចិត្តសម្រាប់សិស្សថ្នាក់ទី៧ ដល់ទី៩ ។
- បន្តធានាឱ្យមានការវិភាជន៍ឱ្យបានគ្រប់គ្រាន់និងការផ្តល់ឱ្យបានទាន់ពេលវេលានូវថវិកាចរន្ត សម្រាប់វិស័យអប់រំ ជាពិសេស សម្រាប់ការអប់រំមូលដ្ឋាន ។
- បង្កើននិងកែលម្អកម្មវិធីអក្ខរកម្មសម្រាប់ប្រជាជនពេញវ័យ ជាពិសេស សម្រាប់ស្ត្រី ។

៤.៩២ <u>សុខាភិបាល</u> **:** ការលើកកម្ពស់ស្ថានភាពសុខភាពរបស់ប្រជាជនគឺជាអាទិភាពមួយខ្ពស់បំផុត ។ ការលើកកម្ពស់ស្ថានភាពអាហារូបត្ថម្ភ ក៏ដូចជា សុខភាពបន្តពូជ សុខភាពមាតានិងកុមារ ការលុបបំបាត់មូលហេតុបណ្តាលនៃជម្ងឺ ការចាត់វិធានការបង្ការ និងការផ្តល់ការព្យាបាលដែលចាំបាច់ គឺមានសារៈសំខាន់ ក្នុងការលើកកម្ពស់ស្ថានភាពសុខភាពនៃប្រជាជនជាទូទៅ ជាពិសេស ជនងាយរងគ្រោះដែលគ្មានមធ្យោបាយ ដើម្បីទទួលបានសេវាទាំងនោះ ។ កត្តាអន្តរវិស័យនិងកត្តាផ្សេងទៀតជាច្រើនដែលប៉ះពាល់ដល់ស្ថានភាពសុខភាពរបស់ប្រជាជន មានជាអាទិ៍ (ក) ភាពក្រីក្រជាមូលហេតុនិងបច្ច័យអាក្រក់នៃសុខភាពមិនល្អ (ខ) ការលំបាកផ្នែកហិរញ្ញវត្ថុរបស់អ្នកក្រ ដែលរារាំងមិនឱ្យពួកគាត់មានលទ្ធភាពទទួលសេវាសុខាភិបាលសាធារណៈ (គ) ការកែលម្អគុណភាពទឹកនិងសេវាអនាម័យ (ឃ) ការអប់រំប្រសើរជាងមុននិងកម្រិតអក្ខរកម្មខ្ពស់ជាងមុន ក៏ដូចជាលទ្ធភាពទទួលបានព័ត៌មាន និងការយល់ដឹងច្រើនជាងមុន (ង) សមធម៌យេនឌ័រ (ច) បណ្តាញសុវត្ថិភាពសង្គមសម្រាប់អ្នកក្រនិងអ្នកងាយរងគ្រោះ (ឆ) ការផ្តល់អាហារូបត្ថម្ភល្អជាងមុន តាមរយៈ ការធ្វើអន្តរាគមន៍សមស្រប ។ល។

៤.៩៣ *ផែនការយុទ្ធសាស្ត្រវិស័យសុខាភិបាលឆ្នាំ២០០៣-២០០៧* ដែលនឹងត្រូវបន្តរហូតដល់ឆ្នាំ២០១០ បន្ទាប់ពីការត្រួតពិនិត្យឡើងវិញនៅឆ្នាំ២០០៦ (នៅពេលដែលមានទិន្នន័យការកែសម្រួលរួចតាមរយៈអង្កេតប្រជាសាស្ត្រនិងសុខភាពនៅកម្ពុជា) ផ្តល់នូវក្របខ័ណ្ឌសកម្មភាពដែលនឹងត្រូវអនុវត្ត ដើម្បីសម្រេចបាននូវអាទិភាពនានា ដែលក្នុងនោះរួមមាន (ក) ការផ្តល់សេវាសុខាភិបាល (ខ) ការផ្លាស់ប្តូរឥរិយាបទ (គ) ការកែលម្អគុណភាព (ឃ) ការអភិវឌ្ឍធនធានមនុស្ស (ង) ហិរញ្ញប្បទានសុខាភិបាល (ច) ការអភិវឌ្ឍស្ថាប័ន ។ *ផែនការយុទ្ធសាស្ត្រវិស័យសុខាភិបាល* គឺជាក្របខ័ណ្ឌនៃការណែនាំតម្រង់ទិស សម្រាប់គ្រប់សកម្មភាពទាំងអស់ក្នុងវិស័យ

សុខាភិបាល ការរៀបរាប់ខាងក្រោមនេះ (រួមបញ្ចូលទាំងសូចនាករនៅក្នុងតារាង ៤.៥) គឺគ្រាន់តែលើកមក បង្ហាញបញ្ហាសំខាន់ៗមួយចំនួនតែប៉ុណ្ណោះ ពុំបានធ្វើការបញ្ជាក់លម្អិតនោះទេ ។

៤.៩៤ សុខាភិបាល គឺជាវិស័យអាទិភាពមួយ ក្នុងចំណោមវិស័យអាទិភាពទាំងបួនរបស់ *កម្មវិធីសកម្មភាពអាទិភាព* ដែលធានាបាននូវការធ្វើវិភាជន៍និងការផ្តល់ថវិកាទាន់ពេលវេលា ទាំងចំណាយចរន្តនិងមូលធន ។ តែទោះជាដូចនេះក្តី នៅក្នុងការប្រើប្រាស់ថវិកាជាក់ស្តែង ថ្នាក់ជាតិហាក់ដូចជាប្រើប្រាស់ចំណែកមួយធំជាងនៅថ្នាក់ខេត្តនិងថ្នាក់ក្រោមបន្តបន្ទាប់ ។ ដោយសារអ្នកផ្តល់សេវាច្រើន ទាំងផ្នែករដ្ឋនិងទាំងផ្នែកឯកជន ហើយការចំណាយដែលកើតមានដោយបុគ្គលម្នាក់ៗ ដែលពួកគេភាគច្រើនជាអ្នកក្រីក្របំផុត ធ្វើឱ្យមានការពិបាកណាស់ដើម្បីកែតម្រូវការប៉ាន់ប្រមាណចំណាយឱ្យបានត្រឹមត្រូវលើការថែទាំសុខភាពនៅកម្ពុជា ប៉ុន្តែផ្អែកលើមូលដ្ឋានមួយចំនួន ការចំណាយនៅតែមានកម្រិតទាបនៅឡើយ ប្រហែល ៣៣ដុល្លារអាមេរិកក្នុងប្រជាជនម្នាក់ ។ " *មូលនិធិសមធម៌* " ត្រូវបានចាប់ផ្តើមអនុវត្ត ដើម្បីបំពេញបន្ថែមពីលើប្រព័ន្ធមិនទូទាត់ថ្លៃព្យាបាលជម្ងឺដែលមានស្រាប់ និងដើម្បីកែលម្អលទ្ធភាពប្រើប្រាស់នូវប្រព័ន្ធថែទាំសុខភាព ។ គម្រោងសាកល្បងចំនួន ១៧ កំពុងដំណើរការក្នុងចំណោមខេត្ត-ក្រុងចំនួន ១៣ ហើយ *មូលនិធិសមធម៌* នឹងត្រូវបង្កើនកម្រិត នៅក្នុងពេលដ៏ខ្លីខាងមុខ ។ ទោះបីជាដូចនេះក្តី វិធីសាស្ត្រជាច្រើនទៀតប្រកបដោយចីរភាពជាង សម្រាប់ជួយអ្នកក្រនៅក្នុងរយៈពេលវែង ត្រូវតែបានយកមកគិតគូរពិចារណា ។ ដើម្បីឈានទៅសម្រេចបាននូវការកែលម្អគុណភាព ការការពារនិងការថែរក្សាសុខភាព គម្រោង *សំណុំសកម្មភាពអប្បបរមា* និង *គម្រោងសំណុំសកម្មភាពបង្គ្រប់* ត្រូវបាននិងកំពុងដាក់ឱ្យដំណើរការ ។ អង្គការក្រៅរដ្ឋាភិបាលមួយចំនួន បាននឹងកំពុងអនុវត្តកិច្ចសន្យាគម្រោងសាកល្បងនៅក្នុងស្រុកប្រតិបត្តិចំនួន ១១ ដើម្បីធានាផ្តល់ឱ្យបានសមរម្យនូវការថែទាំសុខភាព ជាពិសេស នៅតំបន់អ្នកក្រីក្រនិងអ្នករស់នៅតំបន់ដាច់ស្រយាល ដើម្បីឱ្យបានដល់ដៃជនងាយរងគ្រោះនៅតំបន់នោះ ។ គម្រោងទាំងអស់នេះ នឹងត្រូវពង្រីកទៅកាន់តំបន់ផ្សេងៗទៀត ។

តារាង៤.៥ : វិស័យសុខាភិបាល : គោលដៅ និងចំណុចដៅអាទិភាព

	ចំណុចដៅ និងសូចនាករ	២០០៥	២០១០	២០១៥
១	អត្រាមរណភាពទារក ក្នុង ១.០០០កំណើតរស់	៦៦	៦០	៥០
២	អត្រាមរណភាពកុមារអាយុក្រោម ៥ឆ្នាំ ក្នុង ១.០០០កំណើតរស់	៨២	៧៥	៦៥
៣	អត្រាមរណភាពមាតា ក្នុង ១០០.០០០កំណើតរស់	ពុំមានតួលេខ	២៤៣	១៤០
៤	ប្រេវ៉ាឡង់ហ៊ីវ/អេដស៍ %នៃមនុស្សពេញវ័យ អាយុ ១៥-៤៩ឆ្នាំ	១,៩	១,៩	១,៨
៥	កាត់បន្ថយអត្រាស្លាប់ជម្ងឺគ្រុនចាញ់ %	០,៣៦	០,២៥	០,១
៦	កាត់បន្ថយអត្រាប្រេវ៉ាឡង់នៃជម្ងឺរបេងសួតវិជ្ជមាន BK ក្នុង ១០០.០០០នាក់	ពុំមានតួលេខ	២១៤	១៣៥

ទិន្នន័យនឹងមានការផ្លាស់ប្តូរទៅតាមលទ្ធផលអង្កេតប្រជាសាស្ត្រនិងសុខភាពនៅកម្ពុជាឆ្នាំ២០០៥

៤.៩៥ សកម្មភាពនិងយុទ្ធសាស្ត្រជាអាទិភាព ដើម្បីអនុវត្តនៅក្នុងវិស័យសុខាភិបាល រួមមាន :

- បង្កើនល្បឿនកំណែទម្រង់នៅគ្រប់ផ្នែកទាំងអស់ ។
- ព្យាយាមនិងសម្រេចការសម្របសម្រួលប្រសិទ្ធភាពចំណាយ ឱ្យបានប្រសើរនៅក្នុងកម្មវិធីត្រួតពិនិត្យជម្ងឺ តាមរយៈខ្សែបណ្តោយនិងយន្តការបែងចែកសេវាសុខាភិបាល ។
- លើសពីនេះទៀត ពង្រីកនិងពង្រឹងមូលនិធិសមធម៌សុខាភិបាល ដើម្បីជួយអ្នកក្រីក្រឱ្យអាចប្រើប្រាស់សេវាសុខភាពសាធារណៈបាន ស្រាវជ្រាវដើម្បីស្វែងរកមធ្យោបាយនានាប្រកបដោយចីរភាពក្នុងការជួយអ្នកក្រីក្រ ដើម្បីមានភាពងាយស្រួលក្នុងការទទួលបាននូវប្រព័ន្ធថៃទាំសុខភាព ដោយមិនបាច់បង់ថ្លៃព្យាបាល ឬតាមរយៈនៃជំនួយរូបិយវត្ថុដែលមានគោលដៅច្បាស់លាស់ ។
- ជាទូទៅ ធ្វើសនិទានកម្មប្រព័ន្ធស្តារចំណាយឡើងវិញ ដើម្បីធានាឱ្យមានការអនុវត្តល្អប្រសើរបំផុត ។
- ស្វែងរកវិធីនិងមធ្យោបាយនានា ដើម្បីកែលម្អឱ្យបានប្រសើរឡើងនូវហិរញ្ញប្បទានសម្រាប់មន្ទីរពេទ្យ ។
- បង្កើនការជ្រើសរើសនិងការបណ្តុះបណ្តាលឆ្មប និងធានាការបែងចែកពួកគេឱ្យទៅបម្រើការងារនៅតំបន់ដែលមានតម្រូវការ ។
- បង្កើនសមាមាត្រនៃការសម្រាលកូនដោយបុគ្គលិកសុខាភិបាលដែលមានជំនាញ និងលើកកម្ពស់សេវាសង្គ្រោះបន្ទាន់ផ្នែកសម្រាលកូនដោយការវះកាត់ ។
- កែលម្អសុខភាពកុមារ តាមរយៈការគ្របដណ្តប់ជាទូទៅ នៃអន្តរាគមន៍របស់កម្មវិធី *ប័ណ្ណពិន្ទុសម្រាប់ការតមវង្សនៃកុមារ* រួមបញ្ចូលទាំង អន្តរាគមន៍ផ្នែកអាហារូបត្ថម្ភ និងកម្មវិធី *ការគ្រប់គ្រងចម្រុះនៃជម្ងឺវ័យកុមារ* ។
- កែលម្អសេវានិងព័ត៌មានពីសុខភាពបន្តពូជ រួមទាំង ការពន្យារកំណើត និងដោះស្រាយបញ្ហានិងសេវាសុខភាពផ្លូវភេទនិងសុខភាពបន្តពូជ របស់យុវជន ។
- ពិនិត្យស្វែងរកលទ្ធភាពក្នុងការពង្រីកកម្មវិធីអ្នកស្ម័គ្រចិត្តតាមភូមិដែលមានបច្ចុប្បន្ន សម្រាប់ការថៃទាំសុខភាពទាក់ទងនឹងជម្ងឺគ្រុនចាញ់ ដើម្បីផ្តល់ការការពារនិងថែរក្សាសុខភាព តាមរយៈ បុគ្គលិកសុខាភិបាលតាមភូមិដែលមានតម្លៃពលកម្មទាប ដែលត្រូវបានជ្រើសរើសដោយសហគមន៍ និងចែករំលែកចំណេះដឹងអប្បបរមាស្តីពីការថៃទាំសុខភាព ។
- សាងសង់ឬស្តារឡើងវិញ និងកែសម្រួលមណ្ឌលសុខភាពបន្ថែមទៀត (ថ្នាក់ស្រុកនិងឃុំ) និងមន្ទីរពេទ្យបង្អែកថ្នាក់ស្រុក ជាពិសេស នៅតំបន់ក្រីក្របំផុត ។
- លើកកម្ពស់ការអប់រំ និងសេវាសង្គ្រោះបន្ទាន់ ។
- ពង្រឹងការអនុវត្តបទបញ្ញត្តិនិងច្បាប់សុខាភិបាល ដែលទាក់ទងនឹងវេជ្ជសាស្ត្រនិងឱសថ ព្រមទាំងសុវត្ថិ-ភាពចំណីអាហារផងដែរ ។

- ធានាផ្តល់ថវិកាឱ្យបានគ្រប់គ្រាន់ និងទាន់ពេលវេលាសម្រាប់វិស័យសុខាភិបាល ។
- បង្កលក្ខណៈងាយស្រួលនិងលើកទឹកចិត្តឱ្យមានការចូលរួមពីវិស័យឯកជន ក្នុងការផ្តល់សេវាសុខភាព ទាំងនៅទីប្រជុំជន និងទាំងនៅទីជនបទ ។

៤.៩៦ <u>មេរោគហ៊ីវ/ជម្ងឺអេដស៍</u> **:** ការការពារ ការព្យាបាល ការថែទាំ និងការខិតខំកាត់បន្ថយផលប៉ះពាល់ពីមេរោគហ៊ីវ/ជម្ងឺអេដស៍ គឺជាកត្តាសំខាន់រួមចំណែកដល់គោលដៅរួមនៃ *ផយអជ* ក្នុងការកាត់បន្ថយភាពក្រីក្រ និងកំណើនសេដ្ឋកិច្ច ។ កិច្ចប្រឹងប្រែងរួមគ្នា បានធ្វើឱ្យមានការថយចុះប្រេវ៉ាឡង់បន្ទាប់ពីមានការសង្កេតមើលចាប់តាំងពីឆ្នាំ១៩៩៧ ការពង្រីកសេវាកម្មយ៉ាងឆាប់រហ័សសម្រាប់ប្រជាជនដែលមានផ្ទុកមេរោគហ៊ីវ តាមរយៈបន្តការថែទាំ បង្កើនកម្រិតយល់ដឹងអំពីមេរោគហ៊ីវដល់ប្រជាជនទាំងអស់ និងការផ្លាស់ប្តូរបរិយាកាសគោលនយោបាយ ដូចជា ការអនុម័តិច្បាប់ស្តីពីការការពារនិងការត្រួតពិនិត្យមេរោគហ៊ីវ/ជម្ងឺអេដស៍ ។ ប៉ុន្តែ ធម្មតាការប្រែប្រួលនៃជម្ងឺរាតត្បាត ប្រមូលផ្តុំលើក្រុមដែលមានហានិភ័យខ្ពស់ ដែលរាលដាលក្នុងចំណោមប្រជាជន ទូទៅចាំបាច់ត្រូវពង្រឹងបន្ថែមទៀតនូវការទទួលខុសត្រូវនៅថ្នាក់ជាតិចំពោះមេរោគហ៊ីវ/ជម្ងឺអេដស៍ ។ រាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា ប្តេជ្ញាដើម្បីធ្វើការឆ្លើយតបទៅនឹងបញ្ហាពហុវិស័យ ដែលបានណែនាំតាមរយៈ *ផយអជ សម្រាប់ការឆ្លើយតបយ៉ាងទូលំទូលាយលើមេរោគហ៊ីវ/ជម្ងឺអេដស៍ ឆ្នាំ២០០៦-២០១០* ជាមួយនឹងការឆ្លើយតបយ៉ាងខ្លាំងក្លាតាមលក្ខណៈវិមជ្ឈការ ។ អាទិភាពសំខាន់ៗ រួមមាន :

- ជំរុញកម្មវិធីលើកទឹកចិត្តឱ្យបានទូលំទូលាយ ចំពោះបុរស ស្ត្រីក្នុងការប្រើប្រាស់ស្រោមអនាម័យ និងជំរុញសកម្មភាពប្រើប្រាស់ស្រោមអនាម័យសម្រាប់ប្រជាជនទូទៅ ដែលធ្វើសកម្មភាពផ្លូវភេទ រួមមាន ស្ត្រីមនុស្សពេញវ័យ និងយុវវ័យ ។
- ទប់ស្កាត់ការឆ្លងនៃមេរោគហ៊ីវ/ជំងឺអេដស៍ ទៅលើគ្រួសារ តាមរយៈកម្មវិធីព័ត៌មាន ការអប់រំ ការប្រាស្រ័យទាក់ទង និងការពិគ្រោះយោបល់ជាលក្ខណៈបុគ្គល ។
- បង្កើននិងកែលម្អសេវាគាំទ្រ និងសេវាថែទាំសុខភាព ដែលមានផលប៉ះពាល់ដោយមេរោគហ៊ីវ/ជម្ងឺអេដស៍ ។

៤.៩៧ <u>សមភាពយេនឌ័រ</u> : រាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា ចាត់ទុកស្ត្រីមានតួនាទីសំខាន់នៅក្នុងសេដ្ឋកិច្ច និងសង្គមកម្ពុជា ។ ផែនការយុទ្ធសាស្ត្រសម្រាប់ស្ត្រី *"នារីរតនៈ"* ឬ *"ស្ត្រីគឺជាត្បូងមានតម្លៃ"* នឹងបន្តនូវភាពខ្លាំងក្លាក្នុងគោលបំណងផ្តល់ជូនស្ត្រីកម្ពុជានូវតម្លៃនិងក្តីសង្ឃឹមក្នុងជីវិត តាមរយៈ ការបញ្ជ្រាបយេនឌ័រនៅគ្រប់សកម្មភាពទាំងអស់ ។ រាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា បានផ្តល់អាទិភាពខ្ពស់លើការលើកទឹកចិត្ត និងការលើកកម្ពស់ស្ថានភាពសង្គមរបស់ស្ត្រីដោយផ្តោតការយកចិត្តទុកដាក់លើការអនុវត្តយុទ្ធសាស្ត្រយេនឌ័រ ការកសាងសមត្ថភាពស្ត្រីលើគ្រប់វិស័យ ការផ្លាស់

ឬទតិរិយាបថសង្គមដែលមានការរើសអើងប្រឆាំងនឹងស្ត្រី និងការធានានូវសិទ្ធិរបស់ស្ត្រីឱ្យមានលទ្ធភាពគ្រប់គ្រាន់ក្នុងការចូលរួមយ៉ាងសកម្ម និងដោយស្មើភាពក្នុងការកសាងប្រទេសជាតិ ។

៤.៩៨ បញ្ហាសំខាន់បំផុតដើម្បីកាត់បន្ថយភាពក្រីក្រ គឺការលុបបំបាត់យ៉ាងឆាប់នូវរាល់ឧបសគ្គចំពោះមុខ និងដែលជាប់ពាក់ព័ន្ធនឹងវិសមភាពយេនឌ័រ ដូចជា វិសមភាពក្នុងការទទួលបានការអប់រំ ថ្លៃឈ្នួលការងារ ភាពជាម្ចាស់កម្មសិទ្ធិក្នុងការកាន់កាប់ដីធ្លី ការថែរក្សាសុខភាពបន្តពូជរបស់ពួកគេ ភាពងាយទទួលរងគ្រោះដោយសារមេរោគហ៊ីវ ជម្ងឺអេដស៍ និងការជួញដូរស្ត្រី និងការធ្វើការងារដែលមិនទទួលបានផលប្រយោជន៍ជាទូទៅ ទាំងក្នុងគ្រួសារនិងសង្គម នៅពេលជាមួយគ្នានេះដែរ ការទទួលបន្ទុកដ៏ធ្ងន់ធ្ងរក្នុងការចិញ្ចឹមបីបាច់គ្រួសារ ។ ខណៈពេលដែលស្ត្រីជាច្រើនជាកម្លាំងពលកម្មនៅក្នុងវិស័យឧស្សាហកម្ម ដោយសារបច្ចុប្បន្នវិស័យកាត់ដេរីកចម្រើនយ៉ាងឆាប់រហ័ស ទោះបីជាស្ត្រីដ៏ច្រើនលើសលប់ជាកម្លាំងពលកម្មដែលមានកម្រិតទាប ក៏តំណាងរបស់ស្ត្រីនៅក្នុងកម្រិតអ្នកតាក់តែងគោលនយោបាយនិងការធ្វើសេចក្ដីសម្រេចចិត្ត រួមមានរដ្ឋសភាជាតិ និងស្ថាប័នប្រជាធិបតេយ្យផ្សេងៗ មន្ត្រីរាជការ និងផ្នែកផ្សេងៗទៀតនៅមានកម្រិតទាបនៅឡើយ ហើយត្រូវទាមទារធ្វើការកែលម្អដោយយកចិត្តទុកដាក់ ។

៤.៩៩ ដោយសារយេនឌ័រជាបញ្ហាអន្តរវិស័យ និងជាការទទួលខុសត្រូវរបស់គ្រប់ស្ថាប័នទាំងអស់ បញ្ហានិងយុទ្ធសាស្ត្រដើម្បីដោះស្រាយវិសមភាពយេនឌ័រត្រូវបានបង្ហាញ រួចមកហើយនៅក្នុងវិស័យផ្សេងៗដូចជា កសិកម្ម ការងារ អប់រំ សុខាភិបាល និងផ្នែកផ្សេងៗទៀតនៅផ្នែកខាងដើមនៃជំពូកនេះ ។ ចំនួនដ៏ច្រើននិងទិដ្ឋភាពផ្សេងៗនៃការបញ្ជ្រាបយេនឌ័រនៅក្នុងប្រទេស ត្រូវមានការចូលរួមយ៉ាងខ្លាំងក្លា ។ នៅថ្នាក់ជាតិ ក៏ដូចជាថ្នាក់ក្រោមជាតិ និងការចូលរួមនៅថ្នាក់មូលដ្ឋាន គឺផ្ដោតទៅលើ :

- ការប្ដេជ្ញាចិត្តកសាងសមត្ថភាពនៅគ្រប់កម្រិតទាំងអស់ រួមមាន ទាំងអ្នកធ្វើគោលនយោបាយ និងកម្មវិធីនានា ដែលទាក់ទងនឹងយេនឌ័រ និងការបញ្ជ្រាបយេនឌ័រ ។
- ជំរុញការផ្ដល់សិទ្ធិអំណាចផ្នែកសេដ្ឋកិច្ចដល់ស្ត្រី ។
- លើកកម្ពស់ការការពារខាងផ្លូវច្បាប់ចំពោះស្ត្រី ។

៤.១០០ *ផយអជ* នឹងផ្ដោតលើផ្នែកសំខាន់ៗមួយចំនួន តាមរយៈការផ្សព្វផ្សាយចំណេះដឹង និងសកម្មភាពសំខាន់នានា រួមមាន :

- បញ្ជ្រាបយេនឌ័រទៅក្នុងផ្នត់គំនិតរបស់ប្រជាជនកម្ពុជាទាំងមូល រួមមាន នៅក្នុងថ្នាក់រដ្ឋាភិបាលទាំងអស់ និងនៅក្នុងដំណើរការផ្ដល់ថវិកា ។

- ណែនាំ ដោះស្រាយបញ្ហាអំពើហិង្សាក្នុងគ្រួសារ ការជួញដូរស្ត្រី (តាមរយៈការលុបបំបាត់អំពើពុករលួយ និងការពង្រឹងច្បាប់ឱ្យបានម៉ឺងម៉ាត់) និងទំនៀមទំលាប់វប្បធម៌ ដែលទ្រទ្រង់ វិសមភាពយេនឌ័រនៅក្នុងគ្រួសារ និងសង្គម ។
- បង្កើនលទ្ធភាពរបស់ស្ត្រីក្នុងការទទួលបានផលិតភាពទ្រព្យសកម្ម ដូចជា មូលធនហិរញ្ញវត្ថុ ការកាត់បន្ថយការរើសអើងដែលទាក់ទងនឹងយេនឌ័រនៅលើទីផ្សារពលកម្ម និងផ្តល់បរិយាកាសដ៏ល្អប្រសើរដើម្បីឱ្យស្ត្រីអាចចូលរួមបានច្រើនជាងមុននៅក្នុងការងារដែលមានគុណភាពខ្ពស់ ។
- ដោះស្រាយបញ្ហាផ្សេងៗ ដូចជាការបង្កើន ការចូលរួមរបស់ស្ត្រីនៅក្នុងរចនាសម្ព័ន្ធនៃសេចក្តីសម្រេចនានា ទាំងក្នុងនិងក្រៅផ្លូវការ ជំរុញឱ្យស្ត្រីទទួលបាននូវកម្រិតឋានៈនិងតួនាទីខ្ពស់នៅក្នុងរដ្ឋបាលសាធារណៈ តាមរយៈគោលនយោបាយនិងច្បាប់ ។ បង្កើនល្បឿននិងជំរុញឱ្យមានការអនុវត្តច្បាប់រដ្ឋប្បវេណីឱ្យបានម៉ឺងម៉ាត់ក្នុងការដោះស្រាយអំពើហិង្សាក្នុងគ្រួសារ ជំរុញឱ្យមានការអនុម័តច្បាប់ជួញដូរមនុស្ស និងការអនុវត្តផែនការសកម្មភាពជាតិ ដើម្បីការពារជនរងគ្រោះដោយអំពើហិង្សា ។

៤.១០១ <u>គោលនយោបាយប្រជាជន</u> : គោលនយោបាយនេះក៏ជាបញ្ហាអន្តរវិស័យមួយយ៉ាងទូលំទូលាយ ដែលមានការពាក់ព័ន្ធនឹងវិស័យផ្សេងៗទៀតជាច្រើន ដូចជា សុខាភិបាល អប់រំ បរិស្ថាន ម៉ាក្រូសេដ្ឋកិច្ច សមភាពយេនឌ័រ បញ្ហាគ្រឿងញៀន និងវិស័យផ្សេងៗទៀត ។ បច្ចុប្បន្នអត្រាកំណើនប្រជាជនប្រចាំឆ្នាំគឺ ១,៨ភាគរយ ជាបន្ទុកដ៏ធ្ងន់ធ្ងរមួយទៅលើ សេវាសាធារណៈនិងធនធាន និងជាកត្តាមួយរួមចំណែកឱ្យកើតមានភាពក្រីក្រ ។ ដំណោះស្រាយជាអាទិភាពរួមមាន :

- គាំទ្រដល់គូស្វាមីភរិយានិងបុគ្គលម្នាក់ៗឱ្យធ្វើការសម្រេចចិត្តដោយសេរី និងដោយទទួលខុសត្រូវលើចំនួនកូន និងការពន្យារកំណើត ហើយឱ្យទទួលបាននូវ ព័ត៌មាន ការអប់រំ សេវាកម្មនានា និងមធ្យោបាយដើម្បីអនុវត្តការសម្រេចចិត្តខាងលើ ។
- កាត់បន្ថយផលប៉ះពាល់ជាអវិជ្ជមាននៃការផ្លាស់ប្តូរទីលំនៅ ទៅលើទីប្រជុំជននិងជនបទ ។
- បញ្ចូលអថេរប្រជាជន រួមទាំង បញ្ហាមនុស្សចាស់និងការផ្លាស់ទីលំនៅ ទៅក្នុងគោលនយោបាយ សេដ្ឋកិច្ច និងសង្គមកិច្ច នៅគ្រប់កម្រិតទាំងអស់នៃផែនការ និងកម្មវិធីនានា ។

៤.១០២ <u>ចំណាយ ធនធាន និងការរៀបចំកម្មវិធី</u> : ការសម្រេចបាននូវគោលដៅនិងចំណុចដៅទាំងអស់ នៅក្នុងកំឡុងពេលអនុវត្ត *ផយអជ* ២០០៦-២០១០ នឹងពាក់ព័ន្ធទៅនឹងចំនួនដ៏ច្រើននៃធនធានហិរញ្ញវត្ថុនិងធនធានបច្ចេកទេស ទាំងផ្នែកសាធារណៈនិងទាំងផ្នែកឯកជន ។ ការលើកឡើងនៅក្នុងជំពូកបន្ទាប់ (ជំពូក ៥) រួមជាមួយចំនួនធនធានដែលអាចរកបាន និងការរៀបចំកម្មវិធីក្បៀរគរជំនួយ តាមរយៈកម្មវិធីវិនិយោគសាធារណៈ និងថវិកាប្រចាំឆ្នាំ ។

ជំពូក ៥

ចំណាយ ធនធាន និងការរៀបចំកម្មវិធី

៥.០១ ការអនុវត្តប្រកបដោយជោគជ័យ និងទាន់ពេលវេលានៃយុទ្ធសាស្ត្រ និងសមិទ្ធផលនៃចំណុចដៅ[១] *ផយអជ* អំពាវនាវរកការវិនិយោគបន្ថែមដែលត្រឹមត្រូវនិងចំទិសដៅ និងការប្រើប្រាស់ដោយផ្តោតចំបញ្ហានិងប្រកបដោយប្រសិទ្ធភាព ។ ការវិនិយោគទាំងនេះ នឹងត្រូវប្រព្រឹត្តទៅ ទាំងក្នុងវិស័យឯកជនដើម្បីធ្វើឱ្យមានចីរភាពនិងបង្កើនសកម្មភាពសេដ្ឋកិច្ច ទាំងក្នុងវិស័យសាធារណៈដើម្បីផ្តល់កម្លាំងជំរុញកំណើននិងការកាត់បន្ថយភាពក្រីក្រ ។ ជំពូកនេះ ផ្តោតជាសំខាន់លើវិស័យសាធារណៈ ដែលទាក់ទងនឹង :

- កម្រិតនៃការវិនិយោគសាធារណៈ ដែលត្រូវការចាំបាច់ក្នុងរយៈពេលនៃការអនុវត្ត *ផយអជ* (២០០៦-២០១០) ដោយគិតពិចារណាផងដែរនូវរាល់ឧបសគ្គនានា ដែលបណ្តាលមកពីសមត្ថភាពស្រូបយកនៃប្រព័ន្ធរដ្ឋបាលសាធារណៈ ។
- ប្រភពផ្សេងៗនៃមូលនិធិសម្រាប់ការវិនិយោគ ។
- របៀបរបប និតិវិធី និងវិធីសាស្ត្ររៀបចំកម្មវិធី និងប្រតិបត្តិការនៃការវិនិយោគ ។

៥.០២ ការព្យាករណ៍ម៉ាក្រូសេដ្ឋកិច្ចដែលមានការឯកភាពពីមូលនិធិរូបិយវត្ថុអន្តរជាតិ បានគ្រោងទុកជាមុននូវកំណើន *ផសស* ថេរមួយស្មើ ៦,០ភាគរយ ក្នុងរយៈពេលប្រាំឆ្នាំនៃ *ផយអជ* (២០០៦-២០១០) ដោយបានថ្លឹងថ្លែងអំពីកត្តាខាងក្រៅនិងខាងក្នុងដែលអាចប៉ាន់ស្មានបាន (ឧបសម្ព័ន្ធ២.១) ។ ដើម្បី សម្រេចបានកម្រិតកំណើននេះ វិស័យនីមួយៗត្រូវឱ្យមានអត្រាកំណើនប្រចាំឆ្នាំដែលអាចព្យាករណ៍បាន ដែលអាចធ្វើបានពិតប្រាកដ ដូចដែលមានក្នុងឧបសម្ព័ន្ធ២.១ ។ ដើម្បីសម្រេចបានកម្រិតនានាដូចដែលបានព្យាករណ៍នៃកំណើនតាមវិស័យ កម្រិតអប្បបរមាពិតប្រាកដនៃ "ការវិនិយោគពិតប្រាកដ" គឺជាការចាំបាច់នៅក្នុងវិស័យផ្សេងៗ (ឧបសម្ព័ន្ធ ២.២) ។

---

[១] ជំពូក៣ និង ៤

តារាង៥.១ : កម្រិតវិនិយោគដែលចាំបាច់

២០០៦-២០១០ (លានដុល្លារអាមេរិក)

សរុបចំណាយវិនិយោគដែលចាំបាច់ និងអាចធ្វើបាន	៦.៤០១,១០
ក្នុងនោះ វិនិយោគសាធារណៈ :	២.៣៨៤,៦០
-ហិរញ្ញប្បទានក្នុងស្រុក	៧៨៣,៣០
-ហិរញ្ញប្បទានក្រៅប្រទេស	១.៦០១,៣០
វិនិយោគឯកជន :	៤.០១៦,៥០
-ហិរញ្ញប្បទានក្នុងស្រុក	២.៧៥៨,៥០
-ហិរញ្ញប្បទានក្រៅប្រទេស	១.២៥៨,00
ហិរញ្ញប្បទានក្នុងស្រុកសរុប	៣.៥៤១,៨០
ហិរញ្ញប្បទានក្រៅស្រុកសរុប	២.៨៥៩,៣០

ប្រភព: *ឧត្តមក្រុមប្រឹក្សាសេដ្ឋកិច្ចជាតិ និងឧបសម្ព័ន្ធ ២.២*

៥.០៣ ការវិនិយោគក្នុងវិស័យឯកជនរួមមានពីរផ្នែក ការវិនិយោគក្នុងប្រទេស និងការវិនិយោគផ្ទាល់ពីក្រៅប្រទេស ។ ការព្យាករណ៍ម៉ាក្រូសេដ្ឋកិច្ច បានប៉ាន់ប្រមាណថា ការវិនិយោគផ្ទាល់ពីក្រៅប្រទេស ដែលបច្ចុប្បន្នភាគច្រើនស្ថិតនៅក្នុងផ្នែកឧស្សាហកម្មសំលៀកបំពាក់ និងវិស័យទេសចរណ៍ អាចនឹងលើសពី ១.២៥៨លានដុល្លារអាមេរិក ក្នុងរយៈពេលផែនការនេះ ។ រាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជាមានជំនឿថា ការវិនិយោគផ្ទាល់ពីក្រៅប្រទេសអាចកើនទៅដល់កម្រិតមួយខ្ពស់ជាងច្រើន ក្នុងអំឡុងពេលនៃ*ផយអជ*[១] ហើយអាចនឹងធ្វើឱ្យមានសកម្មភាពខ្លាំងក្លា និងចម្រុះប្រភេទ ដើម្បីគ្របដណ្តប់យ៉ាងទូលំទូលាយ និងស៊ីជម្រៅទៅលើផ្នែកអន្តរវិស័យជាច្រើន និងបែងចែកតាមតំបន់ភូមិសាស្ត្រនានា ហើយនិងប្រកបដោយចីរភាពក្នុងរយៈពេលវែង ។ រាជរដ្ឋាភិបាលនឹងធានាថា ប្រការនេះអាចសម្រេចបានតាមរយៈ កំណែទម្រង់ផ្នែករដ្ឋបាលច្បាប់ និងហិរញ្ញវត្ថុ ដូចដែលបានបញ្ជាក់រួចមកហើយនៅក្នុងជំពូក៤ ដើម្បីបង្កើតបាននូវបរិយាកាសមួយប្រកបដោយភាពងាយស្រួលនិងមានការប្រកួតប្រជែង ហេតុដូចនេះ កម្ពុជានឹងក្លាយទៅជាប្រទេសដែលមានការលូតលាស់ និងប្រកបដោយសុវត្ថិភាព អាចព្យាករណ៍បាន និងមានផលចំណេញសម្រាប់រយៈពេលវែងចំពោះការវិនិយោគផ្ទាល់ពីក្រៅប្រទេសទាំងឡាយ ។

៥.០៤ វិស័យហិរញ្ញវត្ថុ (ធនាគារនិងការធានារ៉ាប់រង) មិនទាន់ក្លាយជាដៃគូសំខាន់មួយក្នុងការវិនិយោគក្នុងប្រទេសនៅឡើយ ទោះបីជាធនាគារផ្តល់ឥណទានផ្សេងៗជាច្រើន រួមមានឥណទានជនបទក៏ដោយ ។ អត្រាការប្រាក់កម្ចីខ្ពស់ បានធ្វើឱ្យការខ្ចីប្រាក់ពុំមានការកើនឡើង ។ កម្រិតការខ្ចីប្រាក់ពីស្ថាប័នហិរញ្ញវត្ថុសម្រាប់ការវិនិយោគរយៈពេលវែងនៅតែមានកំរិតទាបខ្លាំង ។ ប្រាក់ដុល្លារអាមេរិកមួយចំនួនធំ ដែលបានផ្ញើនៅធនាគារពាណិជ្ជ

[១] ការប៉ាន់ស្មានដែលបានធ្វើការកែសម្រួលនៅខែធ្នូ ឆ្នាំ២០០៥ បានដាក់បញ្ចូលតួលេខនេះក្នុងកម្រិត ១.៣៨៤លានដុល្លារ (សូមមើលតារាង៤.១ និងឧបសម្ព័ន្ធ២.១ ។

ក្នុងប្រទេសកម្ពុជា មិនទាន់បានយកទៅប្រើប្រាស់ឱ្យបានពេញលេញសម្រាប់ការវិនិយោគក្នុងប្រទេសនៅឡើយ ហើយប្រាក់មួយចំនួនបែរជាត្រូវយកទៅវិនិយោគនៅទីកន្លែងផ្សេងទៅវិញ[១] ។ ដូច្នេះ ការជំរុញឱ្យធនាគារផ្តល់មូលនិធិបម្រើការងារសម្រាប់កំណើនសេដ្ឋកិច្ចកម្ពុជា គឺជាអាទិភាពដ៏សំខាន់មួយ នឹងអាចធ្វើទៅបានតាមរយៈការបង្កើនតម្រូវការសម្រាប់ការវិនិយោគនានាក្នុងប្រទេស ។

៥.០៥ *ជំពូកនេះស្តីពី ការវិនិយោគសាធារណៈឬការវិនិយោគវិស័យសាធារណៈ*[២] ។ ថវិកាចំនួន ២.៣៨៤,៦០ លានដុល្លារអាមេរិកក្នុងតារាង៥.១ សម្រាប់ការវិនិយោគសាធារណៈ ផ្តោតជាសំខាន់លើ "*ការវិនិយោគមូលធន*" ឬ "*ការវិនិយោគពិត*" ។ ការវិនិយោគនេះ បង្ហាញពី "*លទ្ធភាពអាចធ្វើទៅបាន*" ប៉ុន្តែមិនបានយកមកពិចារណាពេញលេញនូវរាល់ "*តម្រូវការ*" ចាំបាច់ក្នុងការចំណាយសម្រាប់វិស័យសង្គមកិច្ច និងវិស័យផ្សេងៗទៀត ដើម្បីសម្រេចបាន *គអសក* និងគោលដៅរួមនានាដែលបានលើកឡើងក្នុងជំពូក៣[៣] ព្រមទាំងការចំណាយចរន្តបន្ថែមដែលមានកើតឡើងដោយសារការវិនិយោគថ្មីៗ និងការកើនឡើងនៃការចំណាយផ្សេងៗ ។ "*តម្រូវការ*" នាពេលអនាគតក្នុងវិស័យសាធារណៈ ដែលហួសនិងខ្ពស់ជាងចំនួនដែលត្រូវចំណាយ ដូចជាចំណាយចរន្តថែងក្នុងថវិកាប្រចាំឆ្នាំ (ដែលភាគច្រើនឆ្ពោះទៅរកការចំណាយសង្គមនិងចំណាយជាអាទិភាពផ្សេងទៀត ហើយដាច់ដោយឡែកពីចំណាយលើផ្នែកការពារជាតិនិងសន្តិសុខ) រួមមានដូចខាងក្រោម :

- ការវិនិយោគមូលធនថ្មី និងចំណាយបន្ថែមលើការវិនិយោគដែលកំពុងដំណើរការ ។
- ការចំណាយចរន្តបន្ថែម ដែលកើនហួសនិងខ្ពស់ជាងការកើនឡើងជាធម្មតានៃមុខចំណាយដែលមានស្រាប់ (ដូចជា បៀវត្សរ៍មន្ត្រីរាជការស៊ីវិល) រួមបញ្ចូលទាំងចំណាយថែទាំបន្ថែមលើការវិនិយោគថ្មីៗ ។
- ការចំណាយបន្ថែមទៅលើមុខចំណាយមិនមែនមូលធន ដូចជា ការឧបត្ថម្ភបន្ថែមនិងអាហារូបករណ៍ថ្មី ឬបន្ថែម ។
- ការចំណាយទៅលើជំនួយបច្ចេកទេសក្រៅប្រទេស ទោះបីស្ថិតនៅក្នុងកម្រិតត្រូវកាត់បន្ថយយ៉ាងឆាប់រហ័សក៏ដោយ ។

៥.០៦ ដើម្បីសម្រុះសម្រួលដល់ការចំណាយដែលចាំបាច់ទាំងអស់សម្រាប់ធ្វើឱ្យសម្រេចគោលដៅនិងចំណុចដៅទាំងឡាយ (ជាពិសេស *គអសក*) បរិមាណចំណាយហិរញ្ញវត្ថុសរុបក្នុងអំឡុងពេល *ផយអជ* (២០០៦-២០១០) ចាំបាច់ត្រូវមាន (គិតជាលានដុល្លារអាមេរិក) :

---

[១] ដូចនៅពាក់កណ្តាលឆ្នាំ២០០៥ ប្រាក់បញ្ញើជាដុល្លារអាមេរិកនៅធនាគារពាណិជ្ជមាន ៨៥៧លាន ដែលត្រូវបានបញ្ចេញឱ្យខ្ចីតែ ៥២៣លានដុល្លារប៉ុណ្ណោះ រីឯចំនួនផ្សេងទៀត ត្រូវបាននាំចេញទៅក្រៅប្រទេស ។

[២] ការវិនិយោគទាំងនេះត្រូវបានកំណត់លើវិស័យ និងសកម្មភាពទាំងឡាយដែលផ្នែកឯកជនពុំមានបំណង ឬមានចំណាប់អារម្មណ៍សម្រាប់ផលចំណេញ ប៉ុន្តែជាការវិនិយោគដែលត្រូវការចាំបាច់សម្រាប់ការអភិវឌ្ឍប្រទេស ។

[៣] ជំពូក ៣ : តារាង ៣.២

▪ ការវិនិយោគវិស័យសាធារណៈតាមចំណោលម៉ាក្រូសេដ្ឋកិច្ច[១]	២.៣៨៤,៦០
▪ បន្ថែម : វិស័យសង្គមកិច្ចបន្ថែម និងចំណាយអភិបាលកិច្ច	៣០០,០០
ជំនួយបច្ចេកទេស ការបណ្តុះបណ្តាល និងអង្កេត	៥០០,០០
ចំណាយចរន្តបន្ថែម	៣០០,០០
ទុនបម្រុងសម្រាប់វិស័យផលិត	១៥,៤០
ចំណាយសរុប[២]	**៣.៥០០,០០**

៥.០៧ សូចនាករដែលគួរឱ្យជឿបានផ្សេងទៀតនៃចំណាយ "*ចាំបាច់*" គឺ សេចក្តីលម្អិតនៃកម្មវិធី និងសកម្មភាពនានាទៅតាមការប៉ាន់ស្មានចំណាយដែលមានចែងក្នុងកម្មវិធីវិនិយោគសាធារណៈ៣ឆ្នាំរំកិល *(កវស)* ដែលមិនគ្រាន់តែឆ្លុះបញ្ចាំងនូវសំណើរបស់បណ្តាក្រសួង និងស្ថាប័ននានាទេ ប៉ុន្តែក៏ឆ្លុះបញ្ចាំងពីសមត្ថភាពដែលស្រូបបានរបស់គេដែរ ។ តាមរយៈការធ្វើចំណោលលើចំនួនសរុប ១.៩៣៧,៥៩ លានដុល្លារអាមេរិកដែលប៉ាន់ប្រមាណក្នុងកម្មវិធីវិនិយោគសាធារណៈ ឆ្នាំ២០០៥-២០០៧[៣] តាមរយៈនិងការគិតគូរពិចារណាអំពីតម្រូវការសម្រាប់គំនិតផ្តួចផ្តើមសំខាន់ៗ ក្នុងការជំរុញល្បឿនរីកចម្រើនដើម្បីឈានទៅទៅសម្រេចបានគោលដៅ និងចំណុចដៅនៅឆ្នាំ២០១០ ចំណាយហិរញ្ញវត្ថុសរុប នៃ *ផយអជ* អាចត្រូវការថវិកាចំនួន ១៥.២២៥ពាន់លានរៀល ស្មើនឹង ៣.៥០០លានដុល្លារអាមេរិក[៤] ដោយមានកម្រិតដូចគ្នាដោយចៃដន្យ ជាមួយនឹងចំនួនដែលបានមកពីក្របខ័ណ្ឌម៉ាក្រូសេដ្ឋកិច្ចនៃកឋាខ័ណ្ឌ ៥.០៦ ខាងលើ ។ បរិមាណនេះអាចមានប្រហែល ៧០០លានដុល្លារ ជាមធ្យមក្នុងមួយឆ្នាំ ដែលកាន់តែកើនឡើងជាលំដាប់ពីឆ្នាំ២០០៦ ។

៥.០៨ នៅពេលរៀបចំផែនការយុទ្ធសាស្ត្រអភិវឌ្ឍន៍ជាតិ[៥] កម្មវិធី និងគម្រោងលម្អិតដែលបានស្នើឡើងមិនទាន់ត្រូវបានរៀបចំពេញលេញ សម្រាប់បញ្ហាតាមវិស័យនីមួយៗ និងបញ្ហាអន្តរវិស័យ ។ ដូចបានលម្អិតក្នុងជំពូកមុនៗរួចមកហើយ[៦] កម្មវិធីនិងគម្រោងទាំងនោះ នឹងត្រូវរៀបចំឡើងនៅដើមឆ្នាំ២០០៦ ចាប់ផ្តើមគិតគូរដោយពេញលេញនូវអាទិភាពពិតប្រាកដ ដូចមាននៅក្នុងកឋាខ័ណ្ឌ ៤.០៥ នៃជំពូក៤ ។ ដូច្នេះ នៅដំណាក់កាលនេះ មិនអាច ឬចាំបាច់ធ្វើការកំណត់នូវការចំណាយផ្សេងៗសម្រាប់សកម្មភាពនានាក្នុងកម្រិតជាក់លាក់ពិតប្រាកដមួយនោះឡើយ ។

---

[១] ឧបសម្ព័ន្ធ ២.២ ។

[២] បរិមាណសរុប ៣.៥០០លានដុល្លារ គឺជាចំណាយសរុបសម្រាប់វិស័យសាធារណៈ ដែលបានបញ្ជាក់នៅ កឋាខ័ណ្ឌ ៥.០៥ ដែលបរិមាណវិនិយោគសរុប ៣.៥៤០,៨លានដុល្លារ ដែលបានមកពី "ប្រភពហិរញ្ញវត្ថុក្នុងស្រុក" ក្នុងតារាង ៥.១ គឺជាទុនសុទ្ធ ដែលចំណាយទាំងសម្រាប់វិស័យសាធារណៈ ៧៨៣,៣ លានដុល្លារ និងវិស័យឯកជន ២.៧៥៨,៥០លានដុល្លារ នេះជាតួលេខពីរប្រហាក់ប្រហែលគ្នា ។

[៣] សូមអានទំព័រ ១១៤ (ឯកសារភាសាអង់គ្លេស) នៃការអនុវត្តយុទ្ធសាស្ត្រចតុកោណ និងតម្រូវការជំនួយអភិវឌ្ឍន៍ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០០៤ ដែលបានបង្ហាញក្នុងកិច្ចប្រជុំពិគ្រោះយោបល់ឆ្នាំ២០០៤ ។

[៤] ឧបសម្ព័ន្ធ ២.២ ។

[៥] ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០០៥ : កវស សម្រាប់ឆ្នាំ២០០៦-២០០៨ នឹងត្រូវរួចរាល់នៅខែធ្នូ ឆ្នាំ២០០៥

[៦] ជំពូកទី ១: កឋាខ័ណ្ឌ ១.១១ ជំពូក ៣: កឋាខ័ណ្ឌ ៣.១៣ ជំពូក ៤: កឋាខ័ណ្ឌ ៤.០៥

ក្នុងករណីខ្លះ ការចំណាយបែបនេះ ត្រូវបានគណនាក្នុងលក្ខណៈលម្អិតបន្ថែមទៀត នៅពេលណាដែលកម្មវិធីនិងសកម្មភាពទាំងនោះ ត្រូវបានគ្រោងរៀបចំ ហើយអាចមានលទ្ធភាពធនធាន ហើយនឹងត្រូវយកទៅបង្ហាញជាបន្តបន្ទាប់នៅក្នុងកម្មវិធីវិនិយោគសាធារណៈបីឆ្នាំរំកិល ។

៥.០៩ *ការធ្វើវិភាជន៍ការចំណាយទូទៅ* : គប្បីផ្តល់លទ្ធភាពធនធានឱ្យបានគ្រប់គ្រាន់ ចំពោះវិស័យទាំងឡាយដើម្បីអាចសម្រេចបានគោលដៅនិងចំណុចដៅជាអាទិភាព ក្នុងស្ថានភាពតីរក្សាតុល្យភាព ដែលផ្តោតឱ្យចំទិសដៅ និងឆ្ពោះទៅរកអ្វីមួយច្បាស់លាស់ ដូចបានពិភាក្សារួចមកហើយក្នុងជំពូក៣ និងជំពូក៤ ។ ដូចបានលើកឡើងនៅផ្នែកខាងដើមរួចមកហើយ គោលដៅចម្បង គឺកាត់បន្ថយភាពក្រីក្រ ដែលការងារនេះទាមទារបង្កើនការវិនិយោគនៅតំបន់ជនបទ និងតំបន់ដាច់ស្រយាល ដែលមានប្រជាជនក្រីក្រជាង៩០ភាគរយរស់នៅ ដោយផ្តោតជាសំខាន់ទៅលើកំណើនកសិកម្ម ។ វិស័យផលិតកម្មទាំងអស់ដែលនាំឱ្យមានកំណើន ចាំបាច់ត្រូវធានាឱ្យមានធនធានតាមតម្រូវការ ។ ដូចគ្នានេះដែរ វិស័យសង្គមកិច្ចជាអាទិភាព ដែលជួយជំរុញប្រមូលផ្តុំ និងធានាចីរភាពនៃធនធានមនុស្ស (ដែលរួមចំណែកផងដែរចំពោះកំណើនសម្រាប់រយៈពេលវែង) ត្រូវទទួលបាននូវការផ្គត់ផ្គង់ធនធានដែលត្រូវការចាំបាច់ ។ ដោយផ្អែក តាមសេចក្តីត្រូវការជាមុនទាំងនេះ និងដោយសារតែពុំមានការណែនាំណាដែលគួរឱ្យជឿទុកចិត្តបានក្នុងការវិនិយោគកន្លងមក[1] ការធ្វើវិភាជន៍ដ៏ល្អប្រសើរបំផុតនូវធនធានទាំងអស់ នឹងត្រូវធ្វើឡើង ដោយផ្តោតលើកំណើនជាអាទិភាព និងផ្នែកអភិវឌ្ឍន៍ធនធានមនុស្ស ដើម្បីបង្កើនល្បឿនអភិវឌ្ឍន៍ និងសម្រេចបាននូវការកាត់បន្ថយ ភាពក្រីក្រព្រមទាំងចំណុចដៅនានានៅក្នុងគោលដៅសហស្សវត្សរ៍កម្ពុជា ។ ដោយហេតុនេះហើយ រាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា បានសម្រេចថា ចំណាយសរុបចំនួន ១៥.២២៥ពាន់លានរៀល ស្មើនឹង ៣.៥០០លានដុល្លារអាមេរិក ដែលគ្រោងសម្រាប់វិស័យសាធារណៈតែមួយសម្រាប់រយៈពេល (២០០៦-២០១០) នឹងត្រូវបែងចែក ដូចមាន បង្ហាញក្នុងតារាង ៥.២ ។ ទិដ្ឋភាពសំខាន់ៗមួយចំនួន នៅក្នុងតារាងមានដូចតទៅ :

- ការធ្វើវិភាជន៍ការចំណាយលើវិស័យសាធារណៈ ត្រូវស្របជាមួយការព្យាករណ៍ម៉ាក្រូសេដ្ឋកិច្ច ។

[1] ទំព័រ៤៣នៃឯកសាររបាយការណ៍ស្តីពីកិច្ចសហប្រតិបត្តិការអភិវឌ្ឍន៍ឆ្នាំ២០០២និងឆ្នាំ២០០៣ (តុលា២០០៤) របស់ កអក/គជនា បង្ហាញពីតួលេខចំណាយរបស់ដៃគូអភិវឌ្ឍន៍ក្រៅប្រទេសសម្រាប់ឆ្នាំ១៩៩២-២០០៣ ។ តួលេខទាំងនោះ មិនមានភាពជាក់លាក់សម្រាប់ធ្វើការប្រៀបធៀបឡើយដោយសារ (ក) ចំណាត់ថ្នាក់មិនស៊ីគ្នាទៅនឹងតារាង៥.២ (ដែលតារាងនេះមានទម្រង់ដូចគ្នានឹងតារាងនៅក្នុងទំព័រ១១៤ នៃឯកសារកអក/គជនា ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០០៤ ដែលបានបង្ហាញនៅក្នុងកិច្ចប្រជុំពិគ្រោះយោបល់នាខែធ្នូ ឆ្នាំ២០០៤) (ខ) ចំណាយអភិវឌ្ឍន៍កន្លងមក ដែលភាគច្រើនបំផុតបានមកពីដៃគូអភិវឌ្ឍន៍ក្រៅប្រទេស ពុំបានតម្រង់ទិសច្បាស់លាស់ស្របទៅតាមទិសដៅរបស់ផែនការអភិវឌ្ឍន៍សេដ្ឋកិច្ច-សង្គមកិច្ចលើកទី១និងទី២ទេ ប៉ុន្តែបានផ្អែកទៅលើអាទិភាពនិងការជ្រើសរើសរបស់ដៃគូអភិវឌ្ឍន៍ក្រៅប្រទេសផ្ទាល់ ទោះជាដូចនេះក្តី ការចំណាយបែបនេះ ពិតជាបានរួមចំណែកធ្វើឱ្យមានកំណើន ដោយហេតុថា ការចំណាយណាមួយ អាចត្រូវបានធ្វើឡើង នៅក្នុងពេលដែលប្រទេសមួយចាប់ផ្តើមចេញពីចំណុចសូន្យ ដូចដែលកម្ពុជាបានឆ្លងកាត់រួចមកហើយ ។ ហេតុនេះ *ផយអជ* ធ្វើការវិភាជន៍ធនធានដែលមានលក្ខណៈប្រសើរជាងមុន ស្របទៅតាមតម្រូវការនៃអាទិភាពនានា ។

- ការធ្វើវិភាជន៍ទាំងនេះ ត្រូវតែជាក់ស្តែង ដែលទាក់ទងទៅនឹងលទ្ធភាពធនធានដែលមាន ឧទាហរណ៍ ៣.៥០០លានដុល្លាអាមេរិក (ប្រសិនបើធនធានពីដៃគូអភិវឌ្ឍន៍ក្រៅប្រទេសទាំងអស់មានភាពរលូនត្រឹមត្រូវទៅនឹង *ផយអជ*) ។
- ការធ្វើវិភាជន៍ចំពោះវិស័យសាធារណៈ ត្រូវផ្តោតទៅលើ និងក្នុងរង្វង់វិស័យនិងសកម្មភាពទាំងឡាយ ដែលមិនមានវិសាលភាពក្នុងការទាក់ទាញវិនិយោគ ឬការចូលរួមពីវិស័យឯកជន ។
- ដោយសារការកាត់បន្ថយភាពក្រីក្រជាអាទិភាពខ្ពស់បំផុត ហើយកម្រិតភាពក្រីក្រខ្ពស់នៅតំបន់ជនបទ វិស័យសាធារណៈ ត្រូវផ្តោតការយកចិត្តទុកដាក់ជាពិសេសទៅលើតំបន់ជនបទ ដែលជាង៦០ភាគរយនៃធនធាន នឹងត្រូវផ្តល់ផលប្រយោជន៍ចំពោះតំបន់ជនបទ ។
- សកម្មភាពជាអាទិភាពនានា ផ្សារភ្ជាប់ជាមួយវិស័យសេដ្ឋកិច្ច-សង្គមកិច្ច នឹងមានផលឥទ្ធិពលភ្លាមៗ ចំពោះការកាត់បន្ថយភាពក្រីក្រ ការសម្រេចបាននូវ *គអសក* និងចំណុចដៅនៃកំណើនសេដ្ឋកិច្ច ។
- បរិមាណទឹកប្រាក់៣.៥០០លានដុល្លារ គឺមានរាប់បញ្ចូលនូវការចំណាយក្នុងវិស័យសាធារណៈ (កឋាខ័ណ្ឌ ៥.០៥) ដែលបានមកពីគ្រប់ប្រភពទាំងអស់ ដូចបានរៀបរាប់នៅក្នុងកឋាខ័ណ្ឌ៥.១១ (ដែលភាគច្រើនពុំស្ថិតក្នុងថវិកាជាតិបច្ចុប្បន្ន) ។ បរិមាណនេះ មិនរាប់បញ្ចូលការវិនិយោគ ឬការចូលរួមរបស់ផ្នែកឯកជនទេ ទោះជាផ្នែកមួយ ឬផ្នែកទាំងអស់ដែលបានវិនិយោគទៅលើហេដ្ឋារចនាសម្ព័ន្ធសាធារណៈ ឬក៏សកម្មភាពវិស័យសាធារណៈផ្សេងៗ តាមរយៈ *សាងសង់-ដំណើការ-ផ្ទេរ* ឬតាមការរៀបចំស្រដៀងៗគ្នានេះ ក៏ពុំមានរាប់បញ្ចូលដែរ ។
- ការធ្វើវិភាជន៍ទៅគ្រប់វិស័យទាំងអស់ ត្រូវបានផ្អែកទៅលើការប៉ាន់ស្មានពីតម្រូវការ ហើយទ្រទ្រង់ដល់កំណើនដែលបានរំពឹងទុកជាមុន ដើម្បីឆ្ពោះទៅកាត់បន្ថយភាពក្រីក្រ និងសម្រេចគោលដៅអភិវឌ្ឍន៍សហស្សវត្សរ៍កម្ពុជា ។
- ការពន្យល់លម្អិតមានផ្តល់ជូនជាកំណត់សម្គាល់នៅផ្នែកខាងក្រោមនៃតារាង ។

៥.១០ រាជរដ្ឋាភិបាលកត់សម្គាល់ថា មានកម្មវិធី និងគម្រោងនានាកំពុងដំណើរការ ជាពិសេស កម្មវិធីនិងគម្រោងដែលគាំទ្រដោយដៃគូអភិវឌ្ឍន៍ក្រៅប្រទេស ដែលស្រូបយកផ្នែកខ្លះនៃធនធានដែលអាចរកបាន ។ រាជរដ្ឋាភិបាលនឹងពិនិត្យឡើងវិញ (តាមរយៈយន្តការក្រុមការងារបច្ចេកទេស ជាឧទាហរណ៍) ដើម្បីឱ្យដឹងថាកម្មវិធី និងគម្រោង ទាំងអស់នេះស្ថិតនៅក្នុងព្រំដែននៃអាទិភាពនានាដែលបានគ្រោងឡើងក្នុងឯកសារនេះ ។ លើសពីនេះទៀត តាមរយៈការពិនិត្យឡើងវិញរបៀបនេះ រាជរដ្ឋាភិបាលនឹងខិតខំប្រឹងប្រែង ក្នុងការធានាថា ធនធានដែលប្រើប្រាស់ ចំពោះការចំណាយគ្មានអាទិភាព នឹងត្រូវបានតម្រង់ទិសសារជាថ្មី ដើម្បីឱ្យវិស័យអាទិភាពអាចទទួលបានចំណែក តាមតម្រូវការនៅក្នុងការវិភាជន៍ចុងក្រោយ ដូចមានក្នុងតារាង៥.២ ។ ចំពោះវិស័យនីមួយៗ

ផែនការលម្អិត នឹងត្រូវបង្កើតឡើង ដើម្បីប្រើប្រាស់ថវិកាវិភាជន៍ ដោយមានការពិគ្រោះយោបល់យ៉ាងជិតស្និទ្ធជាមួយបណ្តាក្រសួង និងស្ថាប័នពាក់ព័ន្ធនានា[១] ។

FnFanEd l Gacrk)ansRmabvsysaFarN[3]

៥.១១ រាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជាជឿជាក់ថា ការចំណាយដែលបានប៉ាន់ស្មានសរុប ចំនួន៣.៥០០លានដុល្លារសម្រាប់វិស័យសាធារណៈក្នុងកំឡុងពេល *ផយអជ* ២០០៦-២០១០ អាចទទួលបានពីប្រភពមូលនិធិ ដូចខាងក្រោម :

- អតិរេក (សម្រាប់មូលធនវិនិយោគ) នៅក្នុងថវិកាប្រចាំឆ្នាំរបស់រដ្ឋាភិបាល (ចំណូលសរុបគិតទាំងចំណូលចរន្តនិងចំណូលជាទុន ដកចេញនូវជំនួយដោយមានការជួយផ្គត់ផ្គង់តិចតួចពីដៃគូអភិវឌ្ឍន៍ក្រៅប្រទេស ចំណាយចរន្ត ដោយរួមបញ្ចូលទាំងសេវាកម្ម បំណុល និងសំណង) ។
- ជំនួយឥតសំណងពីដៃគូអភិវឌ្ឍន៍ក្រៅប្រទេស (ទ្វេភាគី ពហុភាគី និងអង្គការក្រៅរដ្ឋាភិបាលនានា)[២] ។
- ប្រាក់កម្ចីសម្បទានពីដៃគូអភិវឌ្ឍន៍ក្រៅប្រទេស (សំខាន់ពីស្ថាប័នហិរញ្ញវត្ថុពហុភាគី) ។
- ប្រភពធនធានមិនមែនប្រពៃណី រួមទាំងដៃគូអភិវឌ្ឍន៍ក្រៅប្រទេសដែលមិនមែនជាប្រពៃណី (មានទាំងជំនួយឥតសំណង និងកម្ចីពាក់កណ្តាលសម្បទាន[៣]) ។
- ការបន្ធូរបន្ថយបំណុលទំនងជាអាចប្រព្រឹត្តទៅបាន ពីព្រោះតែស្ថានភាពកម្ពុជាជាប្រទេសមានចំណូលតិច ដូច្នេះនឹងមានការបញ្ចេញមូលនិធិពីសេវាកម្មបំណុល ដើម្បីសម្រេចបានចំណុចដៅដ៏សំខាន់នៃគោលដៅអភិវឌ្ឍន៍សហស្សវត្សរ៍កម្ពុជា ។

៥.១២ ផ្អែកលើលំហូរចូលនៃមូលនិធិពីដៃគូអភិវឌ្ឍន៍ក្រៅប្រទេសកន្លងមក និងអតិរេកថវិកាប្រចាំឆ្នាំដែលបានព្យាករណ៍ លទ្ធភាពធនធានប៉ាន់ស្មានសម្រាប់ការអនុវត្ត *ផយអជ* រយៈពេលប្រាំឆ្នាំ២០០៦-២០១០ មានដូចខាងក្រោម :

- ថវិកាប្រមាណ ៣.៣៧០លានរៀល ស្មើនឹង ៧៧៥លានដុល្លារ[១] ឬប្រហែល ១៥៥លានដុល្លារក្នុងមួយឆ្នាំ បានមកពីអតិរេកថវិការបស់រាជរដ្ឋាភិបាល (គោលដៅជាគន្លឹះរបស់រាជរដ្ឋាភិបាល គឺត្រូវកៀរគរប្រភពធនធានក្នុងស្រុកឱ្យបានច្រើនថែមទៀត) ។

---

[១] ដូចដែលបានលើកឡើងពីខាងដើម អភិក្រមគ្រប់គ្រងទូទាំងវិស័យជាលម្អិត និងផែនការផ្សេងៗទៀត នឹងត្រូវរៀបចំឡើង ដើម្បីបំបែកជាលម្អិត ពង្រីករៀបចំជាកម្មវិធី នូវអនុគោលដៅនិងអនុចំណុចដៅជាតិ នៅក្នុងត្រីមាសដំបូងនៃឆ្នាំ២០០៦ (សូមមើលជំពូក៤) ។

[២] ទោះបីជាជំនួយឥតសំណងនេះគឺជាប្រភពដ៏សំខាន់នៃការគាំទ្រដ៏គួរជាទីចង់បានក៏ដោយ ក៏ការចង្អុលបង្ហាញថ្មីៗ ជាពិសេស ពីស្ថាប័នហិរញ្ញវត្ថុពហុភាគីនានាបង្ហាញថា ជំនួយបែបនេះមិនត្រូវបានលើកទឹកចិត្តទេ ។ ម្យ៉ាង ស្ថាប័នហិរញ្ញវត្ថុពហុភាគី បានសម្រេចផ្តល់ការគាំទ្រភាគច្រើនបំផុតជា "ជំនួយឥតសំណង" ដែលជំនួសឱ្យកម្ចីសម្បទាន ប៉ុន្តែម្យ៉ាងទៀត ស្ថាប័នហិរញ្ញវត្ថុពហុភាគីក៏បានសម្រេច (ក) កាត់បន្ថយបរិមាណសរុបនៃជំនួយ (ខ) ដាក់ឱ្យមានលក្ខខណ្ឌថ្មី ដែលជាហេតុនាំឱ្យរាំងស្ទះដល់ការផ្តល់មូលនិធិ ។

[៣] រួមបញ្ចូលទាំងជំនួយឥតសំណងនិងកម្ចីពាក់កណ្តាលសម្បទាន ពីធនាគារពិភពលោកនិងធានាគារអភិវឌ្ឍន៍អាស៊ី ។

- ទឹកប្រាក់ចំនួន ២.៥០០លានដុល្លារ ប្រហែលជា ៥០០លានដុល្លារក្នុងមួយឆ្នាំ បានពីដៃគូអភិវឌ្ឍន៍ក្រៅប្រទេសជាប្រពៃណី មានទាំងប្រាក់កម្ចី ទាំងជំនួយឥតសំណង ដែលរួមបញ្ចូលចំណាយផ្ទាល់ទាំងអស់ដោយដៃគូអភិវឌ្ឍន៍ក្រៅប្រទេសនានា នៅក្នុងគណនេយ្យរបស់កម្ពុជា ។

៥.១៣ ដូច្នេះ ទឹកប្រាក់សរុបចំនួន ៣.២៧៥លានដុល្លារ ត្រូវបានប៉ាន់ស្មានថា អាចមានសម្រាប់គ្រប់សកម្មភាពនៃវិស័យសាធារណៈរបស់ *ផយអជ* ក្នុងរយៈពេល៥ឆ្នាំ (២០០៦-២០១០) ហើយបើធៀបទៅនឹងតម្រូវការប្រមាណចំនួន ៣.៥០០លានដុល្លារ គឺនៅខ្វះប្រហែលតែ ២២៥លានដុល្លារ ប៉ុណ្ណោះ ។ កង្វះនេះអាចកើនឡើងច្រើនថែមទៀត ប្រសិនបើថវិកាវិភាជន៍ និងការប្រើប្រាស់ថវិកា ជាពិសេសពីដៃគូអភិវឌ្ឍន៍ក្រៅប្រទេសមិនបានបន្សុីពេញលេញជាមួយនិងសកម្មភាពជាអាទិភាពនានារបស់ *ផយអជ* ហើយម្យ៉ាងទៀត ប្រសិនបើថវិកាមួយចំនួនបានប្រើប្រាស់ទៅលើមុខចំណាយមិនអាទិភាព ដែលជ្រើសរើសដោយដៃគូអភិវឌ្ឍន៍ក្រៅប្រទេស[២] ។

៥.១៤ ប្រសិនបើការចំណាយដែលបានព្យាករណ៍ទុកចំនួន ៣.៥០០លានដុល្លារ នៅក្នុងវិស័យសាធារណៈ ក្នុងកំឡុងពេលនៃ *ផយអជ* កើតមានដូចដែលបានព្យាករណ៍ទុក រាជរដ្ឋាភិបាលមានសង្ឃឹមយ៉ាងខ្លាំងថា គោលដៅនិងចំណុចដៅនៃ *ផយអជ* (ការកាត់បន្ថយភាពក្រីក្រ *គអសក* កំណើនសេដ្ឋកិច្ចឆាប់រហ័យ) អាចសម្រេចបាន ។ *មានវិធីពីរ (សេណារីយោ)* តាមរយៈករណីនេះអាចត្រូវបានបង្ហាញ ។ *សេណារីយោទី១* គឺថា ចំនួនមូលនិធិសរុប ៣.៥០០លានដុល្លារអាមេរិក គឺអាចរកបានដោយផ្អែកតាមអាទិភាពនៃតារាង៥.២ និងជំនួយបច្ចេកទេសដាច់ៗគ្នាត្រូវបានកម្រិតមិនឱ្យច្រើនជាង ៥០០លានដុល្លារអាមេរិក ។ នេះជាអប្បបរមាដែលត្រូវការ និងដែលអាចមាន ។

៥.១៥ *សេណារីយោទី២* គឺជាបញ្ហាដែលធនធានពីដៃគូអភិវឌ្ឍន៍ក្រៅប្រទេសទាំងអស់មិនអាចរកបានពេញលេញសម្រាប់គោលបំណងដែលជាអាទិភាពនៅក្នុង *ផយអជ* ។ បញ្ហានេះ អាចបកស្រាយបានម្យ៉ាងទៀតថា :

- ការប្រើប្រាស់ជំនួយបច្ចេកទេសដាច់ៗគ្នាធ្លាប់មានច្រើនជាង ៥០០លានដុល្លារអាមេរិក ជាឧទាហរណ៍ ដោយផ្អែកតាមរបាយការណ៍សហប្រតិបត្តិការអភិវឌ្ឍន៍ឆ្នាំ២០០២ និងឆ្នាំ២០០៣ (ទំព័រទី២០ នៃរបាយការណ៍គោល) ចំនួន ៤៤.១ភាគរយ នៃមូលនិធិដៃគូអភិវឌ្ឍន៍ក្រៅប្រទេស សម្រាប់ក្នុងកំឡុងពេលឆ្នាំ ១៩៩៩-២០០៣ ត្រូវបានចំណាយលើសហប្រតិបត្តិការបច្ចេកទេសដាច់ៗគ្នា ។ បើយកសមាមាត្រខាងលើនេះ ធៀបជាមួយនឹងជំនួយ ២.៥ពាន់លានដុល្លារ ដែលរំពឹងថានឹងអាចទទួលបានពីដៃគូអភិវឌ្ឍន៍

[១] តាមការព្យាករណ៍របស់មូលនិធិរូបិយវត្ថុអន្តរជាតិ (ឧបសម្ព័ន្ធ២.១) ខែតុលា ឆ្នាំ២០០៥ គឺជាការព្យាករណ៍ដែលយកចេញពីទឹកប្រាក់ចំនួន ៣.៥០០លានដុល្លារអាមេរិក ។ ឱនភាពធនធានអាចមានប្រមាណ ៤៥លានដុល្លារអាមេរិកក្នុងមួយឆ្នាំ (ឬ ២២៥លានដុល្លារអាមេរិកសម្រាប់រយៈពេល៥ឆ្នាំ ២០០៦-២០១០) ។ ម្យ៉ាងវិញទៀត អតិរេកថវិកា (ចំណូលសរុបដកចំណាយចរន្ត) អាចមានប្រមាណ ៧៧៥លានដុល្លារ ដែលជាទូទៅស្មើនឹង ៧៨៣.៣លានដុល្លារអាមេរិក ដែលជា "ហិរញ្ញប្បទានដោយធនធានក្នុងស្រុក" ដូចនៅក្នុងតារាង ៥.១ ។

[២] កន្លងមក មួយផ្នែកធំនៃធនធានដែលបានកំណត់ដោយដៃគូអភិវឌ្ឍន៍ក្រៅប្រទេសសម្រាប់កម្ពុជា ត្រូវបានចំណាយដោយផ្ទាល់ដោយដៃគូអភិវឌ្ឍន៍ទាំងនោះទៅលើកម្មវិធីនានាដែលជាជម្រើសរបស់ពួកគេ ដោយមិនធ្វើឡើងតាមរយៈថវិកាជាតិ ។

ក្រៅប្រទេសសម្រាប់ដំណាក់កាលរបស់ *ផយអជ* នោះជំនួយបច្ចេកទេសជាច់ៗគ្នាអាចនឹងមានដល់ ១,១ពាន់លានដុល្លារ គឺលើស ៦០០លានដុល្លារ ពីការគិតគូនៅក្នុង *ផយអជ* ដែលមានប្រមាណ ៥០០លានដុល្លារ ។

- កម្មវិធីនិងគម្រោងមួយចំនួនដែលអនុវត្តដោយដៃគូអភិវឌ្ឍន៍ក្រៅប្រទេស មិនត្រូវបានដាក់បញ្ចូលនៅក្នុងអាទិភាពនៃ *ផយអជ* ទេ ។

៥.១៦ ដើម្បីអនុវត្ត *ផយអជ* ប្រកបដោយជោគជ័យនិងមានប្រសិទ្ធភាព ត្រូវការថវិកាចំនួន ៣.៥០០លានដុល្លារ ដើម្បីចំណាយតាមរបៀបដែលបានគ្រោងនៅក្នុងតារាង៥.២ ការចំណាយលើសខ្លះទៀតជាង ៥០០លានដុល្លារ ទៅលើជំនួយបច្ចេកទេសក្រៅប្រទេស និងចំនួនបានចំណាយទៅលើគម្រោងជំនួយបច្ចេកទេសក្រៅប្រទេសដែលមិនស្ថិតក្នុងការកំណត់នៃ *ផយអជ* នឹងកាត់បន្ថយធនធានជំនួយបច្ចេកទេសក្រៅប្រទេសដែលលើសទាំងនោះដែលអាចរកបានសម្រាប់ *ផយអជ* ។ ការកាត់បន្ថយរបៀបនេះ នឹងបង្កើនគម្លាតហិរញ្ញវត្ថុ ហើយករណីនេះ នឹង (ក) ឬមួយត្រូវបំពេញដោយធនធានបន្ថែម[១] ឬមួយ (ខ) ការសម្រេចបាននៃចំណុចដៅ *ផយអជ* នឹងត្រូវជួបការលំបាកដោយសារគម្លាតហិរញ្ញវត្ថុនេះ ។

៥.១៧ ការឯកភាពគ្នាជាសាកលលើភាពជាដៃគូក្នុងកម្រិតខ្ពស់ ត្រូវបានផ្តួចផ្តើមឡើងដើម្បីជួយបណ្តាប្រទេសក្រីក្រឱ្យសម្រេចបាន *គអសក* និងផ្តល់មូធនិធិដែលចាំបាច់សម្រាប់គោលបំណង ។ ក្នុងស្មារតីនេះ រាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជានឹងខិតខំប្រឹងប្រែង ដើម្បីធានាកិច្ចសហប្រតិបត្តិការយ៉ាងជិតស្និទ្ធជាមួយបណ្តាដៃគូអភិវឌ្ឍន៍ក្រៅប្រទេសដែលធនធានក្រៅប្រទេសត្រូវតម្រឹមឱ្យបានពេញលេញទៅនឹងគោលដៅនិងចំណុចដៅរបស់ *ផយអជ* តាមរយៈការតម្រង់ទិសឡើងវិញនូវមូលនិធិពីបណ្តាវិស័យដែលមានអាទិភាពតិចតួច ដែលទទួលបានពីដៃគូអភិវឌ្ឍន៍ក្រៅប្រទេសនាពេលបច្ចុប្បន្ន រួមមាន ការកាត់បន្ថយឱ្យបានច្រើនក្នុងជំនួយបច្ចេកទេសដាច់ៗគ្នា ហេតុដូចនេះ "*ការផ្ទេរដុលពិត*" នៃមូលនិធិអាចកើតឡើងសម្រាប់ការវិនិយោគដែលគ្រោងទុកក្នុង *ផយអជ* ។ របៀបដែលប្រសើរបំផុត ដើម្បីទទួលបានចំណែកសំខាន់នៃជំនួយអភិវឌ្ឍន៍ តាមរយៈ "ការគាំទ្រគម្រោងថវិកា" ដែលទាក់ទងទៅនឹងការអនុវត្តបែបគុណភាព និងបរិមាណដែលអាចវាស់បានក្នុងវិស័យនីមួយៗដែលបានជ្រើសរើស ។ ដូច្នេះ ការគាំទ្រគម្រោងថវិកាអាចជួយបានតាមមធ្យោបាយបី គឺ (ក) លើកកម្ពស់ភាពជាម្ចាស់និងភាពជាអ្នកដឹកនាំរបស់រាជរដ្ឋាភិបាលនៃអាទិភាពគោលនយោបាយ និងកម្មវិធីអភិវឌ្ឍន៍នានា (ខ) ការងារគណនេយ្យដែលមានការតាមដាននិងតម្លាភាពត្រឹមត្រូវជាងមុន នៃជំនួយក្រៅប្រទេស (គ) ការតាមដានមើល និងគណនេយ្យភាពក្នុងប្រទេស តាមរយៈស្ថាប័នប្រជាធិបតេយ្យនានា សម្រាប់ការទទួលនិងប្រើប្រាស់មូលនិធិក្រៅប្រទេស ។ រាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជានឹងខិតខំ

[១] ប្រសិនបើគេសន្មតថា ជំនួយបច្ចេកទេសដាច់ៗគ្នាបន្ថែមមានចំនួន ៦០០លានដុល្លារ ហើយគម្រោងមិនមែនអាទិភាពដែលផ្តល់ហិរញ្ញប្បទានដោយដៃគូអភិវឌ្ឍន៍ក្រៅប្រទេសក្នុងទឹកប្រាក់ប្រមាណ ២០០លានដុល្លារ នោះ គម្លាតនឹងកើនឡើងដល់ ៨០០លានដុល្លារ ។ ធនធានបន្ថែមដែលត្រូវការចាំបាច់ដើម្បីបំពេញគម្លាតដែលធ្វើឱ្យកើនឡើងនូវការចំណាយសរុបក្នុងវិស័យសាធារណៈក្នុងអំឡុងពេលនៃ *ផយអជ* នឹងកើនដល់ ៤.៣០០លានដុល្លារ ។

ស្វែងរកកិច្ចសហប្រតិបត្តិការរបស់ដៃគូអភិវឌ្ឍន៍ក្រៅប្រទេសនានា ដើម្បីឈានឆ្ពោះទៅរក "*ការគាំទ្រគម្រោងថវិកា*" ដែលជាយន្តការដ៏ប្រសើរបំផុតសម្រាប់ការផ្តល់ការគាំទ្រពីខាងក្រៅ ប៉ុន្តែត្រូវទទួលស្គាល់ថា ដំណើរការនេះអាចត្រូវប្រើពេលវេលាយូរឆ្នាំ ដើម្បីរៀបចំនិងធ្វើឱ្យមានវឌ្ឍនភាព ។ ដើម្បីចាប់ផ្តើមការងារនេះ រាជរាជរដ្ឋាភិបាលត្រូវធ្វើសុខដុមនីយកម្មកម្មវិធីជំនួយ តាមរយៈវិធីសាស្ត្រនានា ដូចជា អភិក្រមគ្រប់គ្រងទូទាំងតាមវិស័យ ដើម្បី សម្រេចបានភាពរលូននិងភាពពង្កឹត្នា ហើយចៀសវាងបាននូវការត្រួតគ្នានិងការធ្វើសារឡើងវិញ ។ ការងារនេះគួរដំណើរការតាមរយៈបណ្តាក្រុមការងារបច្ចេកទេស ។

៥.១៨ គម្លាតប្រមាណ ២២៥លានដុល្លារ ស្មើនឹង ៦,៤៣ភាគរយនៃការចំណាយសរុបដែលបានប៉ាន់ស្មាន ចំនួន ៣.៥០០លានដុល្លារ បានគ្រោងដោយ *ផយអជ* ។ គម្លាតនេះអាចកើនឡើងច្រើន ប្រហែល ១.០២៥លានដុល្លារ ប្រសិនបើសេណារីយោដែលមានក្នុងកឋាខ័ណ្ឌ៥.១៥ (មើលកំណត់សម្គាល់នៅទំព័រ១១២) ទទួលជោគជ័យ ។ រាជ-រដ្ឋាភិបាលជឿជាក់ថា បញ្ហានេះអាចសម្រេចបាន តាមរយៈ :

- ចំណូលបន្ថែមរបស់រាជរដ្ឋាភិបាល ដែលអាចកើនឡើងពីការខិតខំប្រឹងប្រែងកៀរគរចំណូលក្នុងស្រុក និងលទ្ធភាពការធ្វើអាជីវកម្មប្រេង និងឧស្ម័នបម្រុងរបស់ប្រទេសបានជោគជ័យ ។
- ចំពោះស្ថានភាពប្រទេសដែលមានការអភិវឌ្ឍតិចតួច ហើយស្ថានភាពរបស់កម្ពុជា ដែលជាប្រទេសសាកល្បងសម្រាប់ភាពរលូននិងសុខដុមនីយកម្ម មូលនិធិបន្ថែមពិសេសពីបណ្តាដៃគូអភិវឌ្ឍន៍ក្រៅប្រទេស ជាផ្នែកនៃការប្តេជ្ញាចិត្តរបស់ពួកគេក្នុងការសម្រេចគោលដៅអភិវឌ្ឍន៍សហស្សវត្សរ៍ ដោយការបង្កើនបណ្តាចំណុចដៅជំនួយអភិវឌ្ឍន៍ឱ្យខិតទៅជិត ០,៧ភាគរយនៃ ផសស (សេចក្តីប្រកាសនៅទីក្រុងម៉ុងតេរេ ឆ្នាំ២០០២) ជាពិសេស ដោយគិតចំពោះស្ថានភាពរបស់កម្ពុជា ទាំងជាប្រទេសអភិវឌ្ឍន៍តិចតួច ទាំងជាប្រទេសសាកល្បងសម្រាប់សុខដុមនីយកម្ម និងការតម្រឹមតម្រង់ ។
- ធនធានដែលបានពីដៃគូអភិវឌ្ឍន៍ក្រៅប្រទេសមិនមែនជាប្រពៃណី ។
- មូលនិធិដែលបានបន្ធូរបន្ថយ តាមរយៈការបន្ធូរបន្ថយបំណុលដែលអាចធ្វើបាន ។

៥.១៩ កម្ពុជាទទួលជំនួយក្រៅប្រទេស ទាំងប្រាក់កម្ចី និងជំនួយឥតសំណង ប៉ុន្តែជាប្រទេសមានការអភិវឌ្ឍតិចតួច មិនអាចទ្រទ្រង់នឹងបន្ទុកប្រាក់កម្ចី ទោះជាដូចនេះក្តី កម្ពុជាអាចទទួលបានសម្បទាន ព្រោះថា ប្រជាជនជំនាន់ក្រោយមិនអាចទទួលបន្ទុកសងបំណុលនេះបាន ។ ដូច្នេះ រាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជាមានបំណង :

- ទទួលជំនួយពីក្រៅប្រទេសភាគច្រើនក្នុងទម្រង់ជំនួយឥតសំណងឱ្យបានច្រើនតាមដែលអាចធ្វើបាន ដែលត្រូវប្រើប្រាស់សម្រាប់វិស័យសង្គមកិច្ចទាំងអស់ និងផ្តល់មូលនិធិដោយផ្ទាល់ដល់ថ្នាក់មូលដ្ឋាន[១] ដោយធ្វើការកាត់បន្ថយកម្រិតនៃជំនួយបច្ចេកទេស ការធ្វើអង្កេត និងការងារប្រហាក់ប្រហែលផ្សេងៗទៀត ។

[១] សូមមើល កឋាខ័ណ្ឌ ៤.០៤

- ទុនបម្រុងការប្រើប្រាស់កម្ចីក្នុងទម្រង់សម្បទានឬពាក់កណ្តាលសម្បទាន ឱ្យបានច្រើនតាមអាចធ្វើបាន ក្រោយមកក្នុងលក្ខណៈប្រុងប្រយ័ត្នតែលើចំណាយមូលធនសំខាន់ៗ ក្នុងការកសាងហេដ្ឋារចនាសម្ព័ន្ធ ឬអាទិភាពខ្ពស់ អាចវាស់វែងបាន មានចំណូលច្បាស់លាស់ ឬកម្មវិធីនានាដែលបង្កើតទិន្នផលឬចំណូល ។

កម្មវិធី : ផែនការយុទ្ធសាស្ត្រអភិវឌ្ឍន៍ជាតិ កម្មវិធីវិនិយោគសាធារណៈ និងថវិកាប្រចាំឆ្នាំ

៥.២០ វិភាជន៍ហិរញ្ញវត្ថុដែលបានធ្វើឡើងសម្រាប់វិស័យផ្សេងៗនៅក្នុង *ផយអជ* (តារាង ៥.២) មានទិសដៅ ឬការតម្រង់ទិសទូលំទូលាយឆ្ពោះទៅមុខ ។ ដើម្បីឱ្យក្លាយទៅជាប្រតិបត្តិការវិភាជន៍ហិរញ្ញវត្ថុដែលត្រូវបញ្ចប់នៅពេលមានគម្រោងសំណើច្បាស់លាស់សម្រាប់ទុនជាក់ស្តែង និងចំណាយចរន្តលើមូលដ្ឋានប្រចាំឆ្នាំ ។ ដើម្បីសម្រេចគោលបំណងនេះ យន្តការកម្មវិធីវិនិយោគសាធារណៈបីឆ្នាំរំកិលដែលមានស្រាប់ នឹងត្រូវបានប្រើប្រាស់សម្រាប់កំណត់ផែនការ ដំណាក់កាល និងចំណាយប៉ាន់ស្មានលើសកម្មភាពជាក់លាក់ក្នុងឆ្នាំនីមួយៗ សម្រាប់រយៈពេល៣ឆ្នាំបន្ទាប់ ។ ធ្វើដូច្នេះ វិស័យនីមួយៗ ឬថ្នាក់ក្រោមជាតិ នឹងចងចាំកាន់តែច្បាស់នូវគោលដៅរួមនានាដែលត្រូវសម្រេច និងចំណុចដៅច្បាស់លាស់ដែលនៅកំណត់ក្នុង *ផយអជ* ។ ក្នុងការរៀបចំផែនការវិនិយោគសម្រាប់ឆ្នាំនីមួយៗ ដោយផ្អែកលើទុន ឬមធ្យោបាយរបស់វិស័យនីមួយៗ និងថ្នាក់ក្រោមជាតិ ស្ថាប័នកណ្តាលនានា[១] នឹងធានាថា *ក្រវស* ត្រូវអនុវត្តតាមទិសដៅ តាមការគូសបញ្ជាក់ និងតាមការចង្អុលបង្ហាញក្នុងន័យចំណាយវិនិយោគដែលមាននៅក្នុង *ផយអជ* ដែលត្រូវពិនិត្យនិងកែសម្រួលឡើងវិញពីពេលមួយទៅពេលមួយ ។ សំណើ ឬគម្រោងនានាដែលមិនអនុលោមទៅតាម ឬមិនសមស្របទៅនឹង *ផយអជ* នឹងមិនអាចត្រូវបានចាត់ជាអាទិភាពក្នុង *ក្រវស* ទេ។

៥.២១ ដូចបានពិចារណាខាងដើម ដៃគូអភិវឌ្ឍន៍ក្រៅប្រទេសបានជំរុញយ៉ាងខ្លាំងក្លានិងបន្ទាន់ដើម្បីធានាថា បញ្ឈប់ការគាំទ្ររបស់ខ្លួនលើកម្មវិធី ឬគម្រោងដែលគ្មានអាទិភាពក្នុងផែនការយុទ្ធសាស្ត្រអភិវឌ្ឍន៍ជាតិ ។ បញ្ហានេះ នឹងត្រូវបានធានាដោយការលើកទឹកចិត្តដៃគូអភិវឌ្ឍន៍ក្រៅប្រទេស អនុវត្តផ្សារភ្ជាប់ទៅនឹងសេចក្តីណែនាំ និងបែបបទ ដែលបានចែងក្នុងក្របខ័ណ្ឌការគ្រប់គ្រងសហប្រតិបត្តិការអភិវឌ្ឍន៍ថ្មី ដែលនឹងបញ្ចប់ក្នុងពេលឆាប់ៗខាងមុខ។ ទោះជាយ៉ាងនេះ កម្មវិធី និងគម្រោងនានាដែលត្រូវបានទទួលស្គាល់ថាបានចាប់ផ្តើមរួចហើយ ត្រូវបន្តដំណើរការតាមដំណើរ ។ ប៉ុន្តែទោះក្នុងករណីទាំងនោះ រាល់ការប្រឹងប្រែងត្រូវតែប្តូរទិសកម្មវិធី ឬគម្រោងឆ្ពោះទៅអាទិភាពនៃ *ផយអជ*[១] ។

---

[១] ក្រសួងផែនការ ក្រសួងសេដ្ឋកិច្ច និងហិរញ្ញវត្ថុ ឧត្តមក្រុមប្រឹក្សាជាតិសេដ្ឋកិច្ច និងគណៈកម្មាធិការនីតិសម្បទានិងអភិវឌ្ឍន៍កម្ពុជា/ក្រុមប្រឹក្សាអភិវឌ្ឍន៍កម្ពុជា ។

[១] ការងារនេះត្រូវអនុវត្តតាមរយៈក្រុមការងារបច្ចេកទេសនានា ។

៥.២២ រាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជានឹងធានាថា ក្របខ័ណ្ឌចំណាយរយៈពេលមធ្យម និងវិភាជន៍ចំណាយថវិកាប្រចាំឆ្នាំ ត្រូវបានបង្កើតឡើងក្នុងពេលជាមួយគ្នានឹងវិភាជន៍គោលដៅ និងចំណុចដៅព្រមទាំងក្របខ័ណ្ឌ *កវស* (ដែលគោលបំណង គឺធ្វើឱ្យស្របជាមួយនឹងវិភាជន៍ និងចំណុចដៅរបស់ *ផយអជ*) ។ ដូច្នេះពីជំហានមូលដ្ឋានមួយទៅជំហានមូលដ្ឋានមួយ គោលដៅ ចំណុចដៅ និងវិភាជន៍ទូទៅរបស់ *ផយអជ* ដូចខណៈដែលពិនិត្យកែលម្អពីពេលមួយទៅពេលមួយ បានណែនាំ ដឹកនាំ និងមានឥទ្ធិពលដល់ *កវស* និងថវិកាប្រចាំឆ្នាំ ។

៥.២៣ ផែនការយុទ្ធសាស្ត្រអភិវឌ្ឍន៍ជាតិ នឹងរៀបចំ និងបញ្ចប់ជាស្ថាពរនៅចុងឆ្នាំ២០០៥ ។ ដោយកិច្ចប្រជុំជាមួយដៃគូអភិវឌ្ឍន៍ក្រៅប្រទេស ស្តីពីការកៀរគរជំនួយនៅពេលខាងមុខ នឹងប្រព្រឹត្តទៅតែមួយលើកនៅ ខែមីនា ឆ្នាំ២០០៦ ការបង្ហាញកម្មវិធីវិនិយោគសាធារណៈឆ្នាំ២០០៦-២០០៨ នាពេលប្រជុំនោះនឹងត្រូវធ្វើឱ្យមានភាពស៊ីសង្វាក់ជាមួយនឹងអាទិភាពដែលបានកំណត់នៅក្នុង *ផយអជ* នេះ។ ទោះយ៉ាងនេះក្តី ថវិកាប្រចាំឆ្នាំសម្រាប់ឆ្នាំ២០០៦ ត្រូវបានរៀបចំរួចរាល់ជាស្ថាពរនៅខែធ្នូ ឆ្នាំ២០០៥ ដោយគ្មានបន្សល់ពេលវេលាសម្រាប់សម្រេចបានទំនាក់ទំនងច្បាស់លាស់ជាមួយ *ផយអជ* និង *កវស* ។ ប៉ុន្តែ ជាគម្រោងចំណាយថវិកាដែលត្រូវបានទទួលស្គាល់ជាទូទៅទំនងមានក្នុងទិសដៅលើកឡើងក្នុង *ផយអជ* ប្រសិនជាមានការខុសគ្នា នោះក៏ស្ថិតក្នុងកម្រិតបន្តិចបន្តួច ។ ដំណើរការនៃប្រតិបត្តិការក្នុងពេលតែមួយរវាង *ផយអជ កវស* និងគម្រោងថវិកាប្រចាំឆ្នាំមានភាពរលូនពេញទំហឹងនឹងត្រូវបានធានាច្បាស់លាស់ពីពាក់កណ្តាលឆ្នាំ២០០៦ តទៅ[១] ។ ស្ថាប័នកណ្តាលសំខាន់បួនរបស់រាជរដ្ឋាភិបាល[២] ដែលមានទំនាក់ទំនងគ្នាទៀងទាត់នឹងធានាថា កិច្ចព្រមព្រៀងនេះសម្រេចបានទាន់ពេលវេលា ។ ធ្វើយ៉ាងដូច្នេះ ស្ថាប័នទាំងបួន អាចពិនិត្យទៅលើទិដ្ឋភាពទាំងមូលសម្រាប់វិស័យនីមួយៗ និងការប្រើប្រាស់ចំណាយថវិកា ដូចដែលវិភាជន៍មិននៅឈរតែឯកឯង ប៉ុន្តែដូចជាការបំពេញបន្ថែមមធ្យោបាយទៅក្នុងកម្មវិធីគាំទ្រពីខាងក្រៅប្រទេស[៣] ។

៥.២៤ *ផយអជ* អមដោយ *កវស* សម្រាប់ឆ្នាំ២០០៦-២០០៨ នឹងត្រូវតែជាឯកសារផែនការរបស់រាជរដ្ឋាភិបាលក្នុងការកៀរគរជំនួយ នាកិច្ចប្រជុំពិគ្រោះយោបល់ ក្នុងខែមីនា ឆ្នាំ២០០៦ ។ នៅបណ្តាឆ្នាំក្រោយៗមកទៀត

---

[១] បែបបទដែលបានគ្រោងក្នុងជំពូក ៦ ។

[២] ក្រសួងផែនការ ក្រសួងសេដ្ឋកិច្ចនិងហិរញ្ញវត្ថុ ឧត្តមក្រុមប្រឹក្សាជាតិសេដ្ឋកិច្ច និងគណៈកម្មាធិការនីតិសម្បទានិងអភិវឌ្ឍន៍កម្ពុជា/ក្រុមប្រឹក្សាអភិវឌ្ឍន៍កម្ពុជា ។

[៣] ប្រសិនបើការចំណាយលើជំនួយទាំងអស់មិនបានធ្វើឡើងតាមរយៈការគាំទ្រថវិកា (តាមរយៈថវិកាប្រចាំឆ្នាំរបស់រាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា) នោះការចំណាយទាំងឡាយនៅក្នុងថវិកាដែលគ្រាន់តែជាផ្នែកមួយនៃការចំណាយសាធារណៈសរុបសម្រាប់វិស័យនីមួយៗ នឹងមិនបានឆ្លុះបញ្ចាំងយ៉ាងពិតប្រាកដអំពីនៃការបែងចែកនៅក្នុងវិស័យនីមួយៗ ក្នុងការចំណាយសាធារណៈសរុបទេ ។ ដូច្នេះ រូបភាពរួមគួរតែត្រូវបានពិនិត្យមើល ដើម្បីឱ្យបានដឹងពីរបៀបនៃចំណែករបស់វិស័យនីមួយៗក្នុងការចំណាយសាធារណៈ ហើយមិនត្រូវពិនិត្យមើលតែចំណែកនៅក្នុងថវិកា ដែលគ្រាន់តែជាប្រភពតែមួយគត់នៃការផ្តល់ថវិកាសម្រាប់វិស័យសាធារណៈប៉ុណ្ណោះទេ ។

របាយការណ៍វឌ្ឍនភាពនៃការអនុវត្ត *ផយអជ* ប្រចាំឆ្នាំ[១] និងការកែលម្អ *ករស* នឹងជាឯកសារគោលរបស់រាជរដ្ឋាភិបាលសម្រាប់បណ្តាកិច្ចប្រជុំក្បៀរគរជំនួយ ។

៩.២៥ តាមរយៈសេចក្តីប្រកាសអន្តរជាតិកម្រិតខ្ពស់នៅទីក្រុងរ៉ូម និងទីក្រុងប៉ារីស[២] នោះ ដៃគូអភិវឌ្ឍន៍ក្រៅប្រទេសទាំងអស់បានប្តេជ្ញាក្នុងការបន្សុីគ្រប់កម្មវិធីជំនួយទាំងអស់ ទៅនឹងអាទិភាព និងបណ្តាផែនការអភិវឌ្ឍន៍ទាំងអស់ក្រោមការដឹកនាំ និងភាពជាម្ចាស់របស់បណ្តាប្រទេសអ្នកទទួលជំនួយ ។ ដើម្បីចាប់ផ្តើមដំណើរការបន្សុីសម្រាប់រយៈពេលនេះ រាជរដ្ឋាភិបាលនឹងសំណូមពរដល់ដៃគូអភិវឌ្ឍន៍ក្រៅប្រទេស[៣] ដោយធ្វើការចាប់ផ្តើមពីកិច្ចប្រជុំក្បៀរគរជំនួយនៅខែមីនា ឆ្នាំ២០០៦ ដោយមិនត្រឹមតែបង្ហាញពីចំនួនសរុបដែលជាជំនួយនឹងផ្តល់ជូនកម្ពុជាក៏ប៉ុន្តែត្រូវធ្វើការបញ្ជាក់ច្បាស់ផងដែរ ស្តីពី (ក) បរិមាណទឹកប្រាក់ដែលនឹងផ្តល់ជូនតាមវិស័យនីមួយៗ ក្នុងលក្ខណៈស្រដៀងគ្នាជាមួយនឹងវិភាជន៍ *ផយអជ* (ខ) លទ្ធភាពបន្តនូវប្រភេទកម្មវិធីឬគម្រោងនានា ដែលផ្តល់ការគាំទ្រស្របជាមួយនិងការវិភាជន៍ហិរញ្ញវត្ថុសម្រាប់វិស័យនីមួយៗ (គ) បរិមាណទឹកប្រាក់ដែលត្រូវចំណាយសម្រាប់បណ្តាកម្មវិធីឬគម្រោងនានាកំពុងដំណើរការ (ឃ) មានថវិកាសម្រាប់គម្រោងថ្មីៗ (ង) ដោយពុំគិតបញ្ចូលនូវជំនួយបច្ចេកទេសទៅនឹងបរិមាណសរុប ។

៩.២៦ ដូចបានបញ្ជាក់ជូនរួចមកហើយ *ផយអជ* គឺជាឯកសាររស់ និងអាចកែសម្រួលបាន និងជាឧបករណ៍ណែនាំមានការប្រែប្រួល មានសមត្ថភាពសម្រួល និងកាត់តម្រឹមទៅតាមទិន្នន័យដែលបានរួមបញ្ចូលគ្នា និងតាមកាលៈទេសៈ ។ ដូច្នេះ លទ្ធផលនិងផលប្រយោជន៍ចុងក្រោយស្តីពីគោលដៅនិងចំណុចដៅសំខាន់ៗ នឹងត្រូវតាមដានត្រួតពិនិត្យនិងវាយតម្លៃយ៉ាងទៀងទាត់ ដើម្បីពិភាក្សាក្នុងការកែតម្រូវប្រចាំឆ្នាំក្នុង *ផយអជ* ។ វិធីសាស្ត្រ និងនីតិវិធីនានា សម្រាប់ការកែតម្រូវប្រចាំឆ្នាំទាំងនោះ នឹងត្រូវពន្យល់បកស្រាយក្នុងជំពូក៦ ។

---

[១] សូមមើលជំពូក ៦ សម្រាប់ការលម្អិតបន្ថែម

[២] សូមមើលជំពូក ៤ កឋាខ័ណ្ឌ ៤.២៩

[៣] ជាពិសេស ដោយសារតែកម្ពុជាគឺជាប្រទេសសាកល្បងមួយសម្រាប់កិច្ចខិតខំប្រឹងប្រែងនេះ ។

តារាង៩.២ : វិភាជន៍របស់ *វិយអជ* តាមវិស័យ ២០០៦-២០១០

(គិតជាលានដុល្លារអាមេរិក)

វិស័យ	បរិមាណ	បរិមាណ	ភាគរយ	ជនបទ	ភាគរយ	ទីប្រជុំជន	ភាគរយ	កំណត់
								១
វិស័យសង្គមកិច្ច								
អប់រំ: អប់រំមូលដ្ឋាន ៦០%	៥៥០		១៥,៧១	៣៣០	៦០	២២០	៤០	២
សុខាភិបាល	៦០០		១៧,១៤	៤២០	៧០	១៨០	៣០	
សរុប		**១.១៥០**	**៣២,៨៦**					
វិស័យសេដ្ឋកិច្ច								
កសិកម្មនិងការគ្រប់គ្រងដីធ្លី:ផ្សេងពីធញ្ញជាតិ	១៥០		៤,២៩	១៤៣	៩៥	៨	៥	៣
ធញ្ញជាតិតាមរដូវ: ស្រូវ និងផ្សេងៗ	២០០		៥,៧១	២០០	១០០	០		
អភិវឌ្ឍន៍ជនបទ	៣៥០		១០,០០	៣៥០	១០០	០		៤
កម្មន្តសាល រ៉ែ និងពាណិជ្ជកម្ម	៨០		២,២៩	១២	១៥	៦៨	៨៥	៥
សរុប		**៧៨០**	**២២,២៩**					
ហេដ្ឋារចនាសម្ព័ន្ធ								
ដឹកជញ្ជូន (ផ្លូវថ្នល់ កំពង់ផែ ផ្លូវដែក អាកាស	៥៥០		១៥,៧១	២៧៥	៥០	២៧៥	៥០	៦
ទឹក និងអនាម័យ (មិនគិតជនបទ)	១៥០		៤,២៩	១៥	១០	១៣៥	៩០	៧
ថាមពល និងអគ្គិសនី	១២០		៣,៤៣	៦០	៥០	៦០	៥០	៨
ប្រៃសណីយ៍ និងទូរគមនាគមន៍	៦០		១,៧១	៣០	៥០	៣០	៥០	៩
សរុប		**៨៨០**	**២៥,១៤**					
សេវាកម្ម និងកម្មវិធីអន្តរវិស័យ								
ការបញ្ជ្រាបយេនឌ័រ	៣០		០,៨៦	៩	៣០	២១	៧០	១០
ទេសចរណ៍	៣០		០,៨៦	៨	២៥	២៣	៧៥	
បរិស្ថាន និងអភិរក្ស	១០០		២,៨៦	៩០	៩០	១០	១០	១១
សហគមន៍ និងសេវាកម្មសង្គម	៨០		២,២៩	៦០	៧៥	២០	២៥	
វប្បធម៌ និងសិល្បៈ	៣០		០,៨៦	១៥	៥០	១៥	៥០	
អភិបាលកិច្ច និងរដ្ឋបាល	២២០		៦,២៩	៤៤	២០	១៧៦	៨០	១២
សរុប		**៤៩០**	**១៤,០០**					
មិនទាន់បែងចែក		**២០០**	**៥,៧១**	១០០	៥០	១០០	៥០	១៣
សរុបរួម		**៣.៥០០**	**១០០**	**២.១៦០**	**៦២%**	**១.៣៤០**	**៣៨%**	**១៤**

កំណត់ពន្យល់ :

១. ក. បរិមាណតាមវិស័យនីមួយៗរួមមាន : ធនធានដែលបានមកពីគ្រប់ប្រភពទាំងអស់ : រាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា និងដៃគូអភិវឌ្ឍន៍ក្រៅប្រទេស (ចំណាយផ្ទាល់ឬតាមរយៈរាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា) ។

ខ. ចំណាយមូលធន ចំណាយចរន្តបន្ថែម ជំនួយបច្ចេកទេស ចំណាយក្នុងការតាមដានត្រួតពិនិត្យ ប្រមូលទិន្នន័យ ការថែរក្សាគេហទំព័រ ។

គ. តួលេខជនបទ-ទីប្រជុំជន ត្រូវបានចង្អុលបង្ហាញ និងគប្បីរួមបញ្ចូលគ្នា ។

ឃ. បរិមាណទាំងនេះ ក៏រួមទាំងការផ្តល់ប្រាក់ជំនួយទាំងអស់ទៅថ្នាក់ខេត្ត ស្រុក និងឃុំ សម្រាប់អនុវត្តដោយផ្ទាល់ ។

២. ក. រួមទាំង យុវជន និងកីឡា ។

ខ. ៦០ភាគរយ នៃចំនួនសរុប នឹងត្រូវបែងចែកសម្រាប់ការអប់រំមូលដ្ឋាន ។

៣. រួមទាំង ការនេសាទ ការបោសសម្អាតមីន និងសកម្មភាពផ្សេងៗក្រៅពីដំណាំតាមរដូវ មិនរាប់បញ្ចូលរុក្ខាប្រមាញ់ដែលបានបង្ហាញនៅក្នុងផ្នែកបរិស្ថាន និងអភិរក្ស ។

៤. ការអភិវឌ្ឍជនបទ : រួមទាំង កម្មវិធីសីលា ផ្លូវជនបទ ទីផ្សារ គម្រោងប្រព័ន្ធធារាសាស្ត្រ ការផ្គត់ផ្គង់ទឹកនិងអនាម័យ វិមជ្ឈការនិងវិសហមជ្ឈការ អភិបាលកិច្ចមូលដ្ឋាន ។

៥. រួមបញ្ចូលនូវ : ការបង្កើតការងារ និងបញ្ហាកម្លាំងពលកម្ម ។

៦. មិនរាប់បញ្ចូល ផ្លូវជនបទ ។ ផ្លូវជាតិនិងផ្លូវខេត្ត មានផលប្រយោជន៍ដល់តំបន់ជនបទ ដូច្នេះផ្លូវទាំងពីរប្រភេទនេះមានសមាមាត្រ ៥០ភាគរយ ។ ត្រូវមានការចូលរួមពីផ្នែកឯកជន។ រួមបញ្ចូលទាំង ចំណាយបន្ថែមលើការថែទាំ ។

៧. មិនរាប់បញ្ចូលសកម្មភាពនៅតំបន់ជនបទ ដែលបានកំណត់នៅក្នុងការអភិវឌ្ឍជនបទ ។

៨. ការវិនិយោគក្នុងវិស័យនេះ គប្បីត្រូវជំរុញលើកទឹកចិត្តឱ្យមានការចូលរួមពីវិស័យឯកជន ។

៩. ការវិនិយោគក្នុងវិស័យនេះ គប្បីត្រូវជំរុញលើកទឹកចិត្តឱ្យមានការចូលរួមពីវិស័យឯកជន ។

១០ សម្រាប់បង្កើតការយល់ដឹង និងការបញ្ជ្រាប ។ វិស័យដទៃទៀតនឹងបញ្ចូលសកម្មភាពនានាក្នុងការងាររបស់គេ ។

១១ រួមទាំងរុក្ខាប្រមាញ់ ។

១២ រួមទាំង :

ក. កំណែទម្រង់ទាំងអស់ ដូចជា កំណែទម្រង់ច្បាប់និងប្រព័ន្ធតុលាការ កំណែទម្រង់រដ្ឋបាលសាធារណៈ កំណែទម្រង់ម៉ាក្រូសេដ្ឋកិច្ច កំណែទម្រង់សារពើពន្ធ និងកំណែទម្រង់ផ្សេងៗទៀត ។

ខ. ការសិក្សានិងការអង្កេតរបស់វិទ្យាស្ថានជាតិស្ថិតិ ដូចជា ជំរឿនប្រជាជនឆ្នាំ២០០៨ ការវាយតម្លៃភាពក្រីក្រ អង្កេតសេដ្ឋកិច្ច-សង្គមកិច្ចកម្ពុជា ការតាមដានត្រួតពិនិត្យការអនុវត្ត *ផយអជ* ។ល។

គ. ការគ្រប់គ្រងកិច្ចសហប្រតិបត្តិការអភិវឌ្ឍន៍ ។ល។

ឃ. ការបោះឆ្នោតនានា ។

ង. សកម្មភាពរដ្ឋបាលសាធារណៈផ្សេងៗទៀត ។

១៣. ទុនបម្រុងសម្រាប់ការបំបែរទិសដៅប្រើប្រាស់ប្រភពធនធាន បើសិនជាចាំបាច់ ។

១៤. ភាពខុសគ្នាបន្តិចបន្តួចក្នុងតួលេខសរុបនានា (ជនបទ ទីប្រជុំជន) និងតួលេខសរុបរួម អាស្រ័យទៅនឹងការតម្រឹមលេខទសភាគ។

ជំពូក ៦

ការតាមដានត្រួតពិនិត្យ និងការវាយតម្លៃ

៦.០១ ដើម្បីធានាថា ការអនុវត្ត *ផយអជ* មានដំណើរការស្របទៅនឹងជំហានដែលចង់បាន ឱ្យសម្រេចគោលដៅនិងចំណុចដៅនានារបស់ *ផយអជ* ការតាមដានត្រួតពិនិត្យ និងការវាយតម្លៃវឌ្ឍនភាពជាប្រចាំ ទាមទារធ្វើការកែតម្រូវពាក់កណ្តាលអណត្តិជាចាំបាច់ ដោយប្រើប្រាស់លទ្ធផលដែលរកឃើញ និងទិន្នន័យផ្សេងៗទៀត ដែលអាចកើតមាន ។ ប្រព័ន្ធតាមដានត្រួតពិនិត្យ និងវាយតម្លៃមួយដែលមានប្រសិទ្ធភាពដែលអាចមានលទ្ធភាព វាយតម្លៃពីវឌ្ឍនភាព និងការផ្តល់ទុនទាន់ពេលវេលា ការឆ្លើយតបប្រចាំឆ្នាំចំពោះអ្នករៀបចំគោលនយោបាយ គឺជាសមាសភាគទាំងមូលនៃផែនការយុទ្ធសាស្ត្រអភិវឌ្ឍន៍ជាតិ ។

៦.០២ ប្រព័ន្ធតាមដានត្រួតពិនិត្យ និងវាយតម្លៃ *ផយអជ* នឹងមានក្នុងផ្នែកនៃការអនុវត្តសូចនាករ លទ្ធផលដែលទទួលបានពីក្របខ័ណ្ឌ និងអាទិភាពនៃ *ផយអជ* ស្របជាមួយនឹងយន្តការដែលមាន ប្រសិទ្ធិភាពសម្រាប់តាមដានវឌ្ឍនភាព ។ គោលបំណង ត្រូវធានាការតាមដានត្រួតពិនិត្យ និងការវាយតម្លៃវឌ្ឍនភាពជាប្រចាំ និងទៀងទាត់ពេលកំណត់ ដោយផ្អែកទៅនឹងធាតុចូល លទ្ធផល និងសមិទ្ធផលនៃយុទ្ធសាស្ត្រ និងសកម្មភាពផ្សេងៗនៅក្នុង *ផយអជ* ។

៦.០៣ ដើម្បីចាប់ផ្តើមអនុវត្តការតាមដានត្រួតពិនិត្យ និងការវាយតម្លៃនេះ *ផយអជ* ទាំងមូល នឹងត្រូវធ្វើការកែសម្រួលឡើងវិញនៅខែមិថុនា ឆ្នាំ២០០៦[១] ដើម្បីពិចារណាពីធាតុចូលនិងទិន្នន័យបន្ថែមថ្មីនានា ពីគ្រប់វិស័យ និងក្រោមថ្នាក់ជាតិទាំងអស់ ។ បន្ទាប់មក ដោយផ្អែកលើការពិគ្រោះយោបល់ជាមួយមានចំណែកអ្នកពាក់ព័ន្ធទាំងអស់នៅដើមឆ្នាំ២០០៦ ផែនការលម្អិតតាមវិស័យ និងក្រោមថ្នាក់ជាតិ នឹងត្រូវរៀបចំឡើងឱ្យស្របគ្នាជាមួយនឹងគោលដៅ ចំណុចដៅ និងតម្លៃដែលបានបំបែកចេញ ក៏ដូចជាមធ្យោបាយលម្អិតបន្ថែមទៅលើរបៀបរិភាជន៍ធនធាន នឹងត្រូវប្រើប្រាស់តាមវិធីដែលអាចធ្វើឱ្យបានប្រសើរបំផុត[២] ។ របាយការណ៍ស្តីពីលទ្ធផលដែលទទួលបានពីការងារខាងលើ នឹងត្រូវធ្វើការគិតគូរនៅក្នុង "ការពិនិត្យដំបូង" នៃការអនុវត្ត *ផយអជ* ។ របាយការណ៍

---

[១] ក្រុមការងារបច្ចេកទេសទាំងអស់នឹងចូលរួមនៅគ្រប់ការតាមដានត្រួតពិនិត្យ និងវាយតម្លៃ និងរៀបចំរបាយការណ៍វឌ្ឍនភាពប្រចាំឆ្នាំនៃការអនុវត្ត *ផយអជ* ។

[២] ដូចបានបង្ហាញក្នុងជំពូក១ ដោយផ្អែកលើគោលដៅនិងចំណុចដៅអាទិភាពជាតិ ក៏ដូចជាការបែងចែកសូចនាករតាមវិស័យដែលបានផ្តល់ក្នុង *ផយអជ* ក្រសួង/ស្ថាប័ននីមួយៗនឹងរៀបចំផែនការលម្អិតតាមផ្នែករបស់ខ្លួននៅខែមិថុនា ឆ្នាំ២០០៦ ក្នុងការពិគ្រោះយោបល់ជាមួយអ្នកពាក់ព័ន្ធទាំងអស់ ។ ដូចគ្នា នេះ ក្រោមថ្នាក់ជាតិ (ខេត្ត ស្រុក និងឃុំ) នឹងធ្វើការពិគ្រោះយោបល់ពីខែមករា-មេសា ឆ្នាំ២០០៦ ដើម្បីរៀបចំផែនការលម្អិតរបស់ខ្លួននៅកន្លែងដែលសមរម្យ ។

នេះនឹងជះឥទ្ធិពលដោយផ្ទាល់ ហើយនឹងត្រូវគិតគូរក្នុងការរៀបចំ *ករស* ឆ្នាំ២០០៧-២០០៩ ក្របខ័ណ្ឌចំណាយរយៈពេលមធ្យមឆ្នាំ២០០៧-២០១១ និងថវិកាប្រចាំឆ្នាំ២០០៧ ។

៦.០៤ វឌ្ឍនភាពនៃការអនុវត្ត *ផយអជ* នឹងត្រូវធ្វើការតាមដានត្រួតពិនិត្យនិងវាយតម្លៃប្រចាំឆ្នាំ ហើយរបាយការណ៍នឹងត្រូវរៀបចំដោយផ្អែកតាមការរកឃើញ និងសកម្មភាព កែសម្រួលដែលបានលើកឡើង ។ ការវាយតម្លៃដូចនោះនឹងធ្វើរៀងរាល់ដើមឆ្នាំនីមួយៗ ហេតុដូចនេះ ការតម្រង់ទិសឡើងវិញ និង/ឬការកែតម្រូវដែលអាចធ្វើបាន អាចត្រូវធ្វើតាមរយៈការពិនិត្យប្រចាំឆ្នាំ ។ ដូច្នេះ ការងារការវាយតម្លៃ លើកដំបូងនឹងត្រូវអនុវត្តក្នុងកំឡុងពីខែមករា ដល់ខែមីនា ឆ្នាំ២០០៧ ហើយរបាយការណ៍វឌ្ឍនភាពនឹងត្រូវរៀបចំនៅខែមិថុនា ឆ្នាំ២០០៧ ។ ពេលវេលាដែលបានកំណត់ដូចគ្នានេះដែរ នឹងត្រូវធ្វើការសង្កេតសម្រាប់ការរៀបចំរបាយការណ៍វឌ្ឍនភាពនៅក្នុងឆ្នាំនីមួយៗ ដែលទទួលបានជោគជ័យ ។ របាយការណ៍វឌ្ឍនភាពនឹងត្រូវផ្សព្វផ្សាយយ៉ាងទូលំទូលាយ ហើយនឹង (១) បង្កើតមូលដ្ឋានសម្រាប់ការកែតម្រូវ និងការតម្រង់ទិសឡើងវិញ នៃសកម្មភាពសម្រាប់ឆ្នាំបន្ទាប់ (២) ប្រើប្រាស់ស្របជាមួយនឹង *ករស* ជារបាយការណ៍របស់រាជរដ្ឋាភិបាល ដើម្បីការងារការកៀរគរជំនួយប្រចាំឆ្នាំ (ឧទាហរណ៍ ការប្រជុំក្រុមពិគ្រោះយោបល់ជាដើម) ។ ឯកសារ *ផយអជ* ស្របជាមួយនឹង *ករស* ឆ្នាំ២០០៦-២០០៨ (ស្របគ្នាទាំងស្រុងជាមួយនឹង *ផយអជ*) នឹងជាឯកសារចម្បងរបស់រាជរដ្ឋាភិបាលសម្រាប់ការណែនាំការពិភាក្សានៅឯកិច្ចប្រជុំការកៀរគរជំនួយនាខែមីនា ឆ្នាំ២០០៦ ។

៦.០៥ ក្របខ័ណ្ឌតាមដានត្រួតពិនិត្យ និងវាយតម្លៃរួមនៃ *ផយអជ* នឹងត្រូវរៀបចំ ដើម្បីអនុវត្តការងារសំខាន់ៗពីរ ។ ទី១ *ផយអជ* នឹងធ្វើការតាមដានត្រួតពិនិត្យប្រចាំឆ្នាំ វឌ្ឍនភាពនៃការអនុវត្តគោលនយោបាយ កម្មវិធី និងការសម្រេចបានគោលដៅ ចំណុចដៅ តាមរយៈការកំណត់ពីរ (១) ធាតុចូល និងលទ្ធផល និង (២) លទ្ធផលនៃការអភិវឌ្ឍ ។ ទី២ *ផយអជ* នឹងគាំទ្រការវាយតម្លៃគោលនយោបាយ កម្មវិធី តាមរយៈការប្រើប្រាស់សូចនាករជាមូលដ្ឋាន ទាំងការពិនិត្យឡើងវិញជាប្រចាំនូវវឌ្ឍនភាពនៃការអនុវត្តគោលនយោបាយ កម្មវិធីនៃ *ផយអជ* និងការវាយតម្លៃពីទំនាក់ទំនងរវាងការអនុវត្តសកម្មភាព និងការផ្លាស់ប្តូរក្នុងលទ្ធផលដែលគ្រោងទុក ។

៦.០៦ ទិន្នន័យពីសូចនាករធាតុចូលនិងលទ្ធផល ភាគច្រើននឹងត្រូវប្រមូលតាមរយៈប្រព័ន្ធរដ្ឋបាល ។ សម្រាប់គោលបំណងនេះ អាទិភាពដ៏សំខាន់មួយរបស់ *ផយអជ* នឹងត្រូវដាក់ឱ្យដំណើរការនូវប្រព័ន្ធព័ត៌មានរដ្ឋបាលដែលសមហេតុផល និងដែលអាចជឿទុកចិត្តបាន ។ ផ្ទុយមកវិញ ការវាយតម្លៃគោលនយោបាយឬកម្មវិធី នឹងពាក់ព័ន្ធភាគច្រើនបំផុតជាមួយនឹងសូចនាករលទ្ធផលដែលមានការប្រែប្រួលយឺត ។ សម្រាប់កាតវាយតម្លៃនេះ ប្រភពព័ត៌មានចម្បងគឺ ការធ្វើអង្កេតនានាទៅតាមកាលវេលាកំណត់ ។

៦.០៧ ក្នុងទស្សនៈសំខាន់បំផុត នៃការតាមដានត្រួតពិនិត្យ និងការវាយតម្លៃជាប្រចាំ ពីការអនុវត្ត *ផយអជ* រចនាសម្ព័ន្ធមួយដែលមានពីរកម្រិត នឹងត្រូវអនុម័តជាក្របខ័ណ្ឌនៃកិច្ចប្រតិបត្តិការរបស់វា ។ នៅថ្នាក់ជាតិ

ចំនួន"សូចនាករសំខាន់ៗ" ដែលបានកំណត់ និងអាចគ្រប់គ្រងបាន នឹងត្រូវប្រើប្រាស់ដើម្បីត្រួតពិនិត្យទំហំសំខាន់ៗនៃវឌ្ឍនភាពប្រចាំឆ្នាំនៃ *ផយអជ* ដែលផ្អែកលើមូលដ្ឋាននេះ របាយការណ៍វឌ្ឍនភាពប្រចាំឆ្នាំនេះ នឹងត្រូវធ្វើការរៀបចំឡើង ។ កម្រិតទី២នៃរចនាសម្ព័ន្ធ នឹងត្រូវប្រើប្រាស់នៅតាមក្រសួង-ស្ថាប័ន ។ ក្រសួង-ស្ថាប័នពាក់ព័ន្ធនីមួយៗ នឹងរៀបចំបញ្ជីសូចនាកររបស់ខ្លួន ដោយផ្អែកលើ *ផយអជ* សូចនាករនៃ *គអសក* ស្ថិតក្រោមសមត្ថកិច្ច និងសូចនាករផ្សេងៗទៀត ដែលទាក់ទងនឹងគោលបំណងសម្រាប់ការតាមដានត្រួតពិនិត្យតាមវិស័យ ។ គោលបំណងនៃការតាមដានត្រួតពិនិត្យនិងការវាយតម្លៃ នឹងត្រូវធ្វើឱ្យបានស៊ីជម្រៅ និងលម្អិតបន្ថែម នៅថ្នាក់ក្រសួង-ស្ថាប័ន ដើម្បីគាំទ្រការវិភាគ និងការតាមដានត្រួតពិនិត្យលម្អិតពីគោលនយោបាយ កម្មវិធី និងធ្វើការតម្រង់ទិសឡើងវិញ ។

៦.០៨ គម្រោងនៃក្របខ័ណ្ឌតាមដានត្រួតពិនិត្យ និងវាយតម្លៃ *ផយអជ* នឹងត្រូវបញ្ចប់នៅខែមិថុនា ឆ្នាំ២០០៦ ដែលជាពេលវេលាសម្រាប់ក្រសួងផែនការ ដាក់ឱ្យដំណើរការក្របខ័ណ្ឌនិងស្ថាប័នដែលចាំបាច់ ដើម្បីធានាលទ្ធផលនៃរបាយការណ៍តាមដានត្រួតពិនិត្យ និងវាយតម្លៃ *ផយអជ* ប្រចាំឆ្នាំ ដោយប្រើប្រាស់សូចនាករសំខាន់ៗ និងព័ត៌មានពាក់ព័ន្ធ ។ សូចនាករដែលមានក្នុងតារាង៣.២ (ជំពូក៣) នឹងត្រូវប្រើប្រាស់ជាសូចនាការសំខាន់ៗនេះ ។ ដូចគ្នានេះដែរ ក្រសួង-ស្ថាប័នពាក់ព័ន្ធនីមួយៗ នឹងបង្កើតក្របខ័ណ្ឌប្រតិបត្តិចាំបាច់នៅខែមិថុនា ឆ្នាំ ២០០៦ ដើម្បីធានាការតាមដានត្រួតពិនិត្យជាប្រចាំនៃសូចនាករដែលបានកំណត់ ។ ក្នុងការជ្រើសរើសសូចនាករក្រសួង-ស្ថាប័ននីមួយៗ នឹងអនុវត្តតាមការណែនាំរួមខ្លះៗ ដើម្បីធានាការដាក់ បញ្ចូលសូចនាករដែល :

- សម្របសម្រួលការធ្វើសេចក្ដីសម្រេចចិត្តដែលបានកំណត់ និងជួយដល់ការកំណត់ឡើងវិញនៃអាទិភាព និង គោលនយោបាយ ។
- លើកកម្ពស់តម្លាភាព និងគណនេយ្យភាព តាមរយៈការកែលម្អការចែករំលែកព័ត៌មាន ។
- ជំរុញឱ្យមានការយោគយល់គ្នាកាន់តែប្រសើរឡើងនៃទំនាក់ទំនងរវាងការអនុវត្ត *ផយអជ* និងផលប៉ះពាល់នៃលទ្ធភាព ។
- មានទស្សនៈច្បាស់លាស់ ដើម្បីបញ្ចូលទៅក្នុងការបង្កើតប្រព័ន្ធទិន្នន័យ ។

ក្រសួងផែនការនឹងបង្កើតទម្រង់របាយការណ៍រួមមួយ និងអនុម័តតារាងពេលវេលា ដើម្បីកំណត់មាតិកា ភាពជាប់លាប់និងពេលវេលាកំណត់នៃការរាយការណ៍របស់ក្រសួង/ស្ថាប័ន តាមរយៈការពិភាក្សាគ្នា ។ ទម្រង់របាយការណ៍នេះ នឹងត្រូវបញ្ចប់នៅខែមិថុនា ឆ្នាំ២០០៦ ។

៦.០៩ វិទ្យាស្ថានជាតិស្ថិតិ (*វជស*) នៃក្រសួងផែនការ គឺជាស្ថាប័នដែលបានចាត់តាំង និងមានសិទ្ធិអំណាចខាងបច្ចេកទេស ដើម្បីប្រមូល ដំណើរការ និងបង្ហាញទិន្នន័យផ្សេងៗ ដែលទាក់ទងនឹងប្រទេសកម្ពុជា ។ ច្បាប់ស្ថិតិបានអនុម័ត នៅខែមីនា ឆ្នាំ២០០៥ អនុញ្ញាតឱ្យ *វជស* ទទួលខុសត្រូវគ្រប់សកម្មភាពទាំងអស់ ដែល

ទាក់ទងនឹងស្ថិតិ និងការបង្កើតព័ត៌មានផ្សេងៗនៅក្នុងប្រទេស ។ ដូច្នេះ *វជស* នឹងដើរតួនាទីយ៉ាងសំខាន់ក្នុងការធានាឱ្យមានទិន្នន័យជាប្រចាំអំពីសូចនាករ *ផយអជ* សម្រាប់គោលបំណងការតាមដានត្រួតពិនិត្យ និងការវាយតម្លៃ ។ *វជស* ទើបបានបញ្ចប់នាពេលថ្មីៗ អំពីផែនការមេស្តីពីស្ថិតិ[១] សម្រាប់កម្ពុជា ដែលបង្កើតឡើងជាផែនការអាទិភាព សម្រាប់រយៈពេលវែង សម្រាប់ប្រព័ន្ធស្ថិតិជាតិរបស់ប្រទេស ដែលរួមមាន *វជស* អង្គភាពស្ថិតិនៅតាមបណ្តាក្រសួងពាក់ព័ន្ធ និងធនាគារជាតិនៃកម្ពុជា ។ ផែនការមេស្តីពីស្ថិតិផ្តល់ទស្សនៈ យុទ្ធសាស្ត្ររយៈពេលវែង និងផែនការហិរញ្ញប្បទានសម្រាប់សកម្មភាពស្ថិតិ សម្រាប់រយៈពេលពីឆ្នាំ២០០៦-២០១៥ ហើយផែនការមេនេះ ក៏បានគ្រោងផងដែរនូវកម្មវិធីការងារ និងស្ថិតិហេដ្ឋារចនាសម្ព័ន្ធជាអាទិភាព ដែលរួមមានលទ្ធផលស្ថិតិសំខាន់ៗ ដែលត្រូវអនុវត្តក្នុងអំឡុងពេលនោះ ។ ក្នុងក្របខ័ណ្ឌនេះ ផែនការការងាររយៈពេលមធ្យម (២០០៦-២០១០) នឹងត្រូវបញ្ចូលសម្រាប់ការបង្កើតទិន្នន័យស្ថិតិ អំពីសូចនាកររបស់ *ផយអជ* តាមកម្រិតស្មើៗគ្នាតាមតម្រូវការ ។ ដូចគ្នានេះដែរ *វជស* នឹងប្រើប្រាស់កាំអ៊ិនហ្វូ (ប្រព័ន្ធព័ត៌មានរបស់វា) ដើម្បីគាំទ្រការតាមដានត្រួតពិនិត្យ និងការផ្សព្វផ្សាយ ។ ចំពោះសកម្មភាពទាំងអស់ខាងលើសមត្ថភាពរបស់ *វជស* និងស្ថាប័នពាក់ព័ន្ធរបស់ប្រព័ន្ធស្ថិតិជាតិ នឹងត្រូវកែសម្រួលជាបន្តបន្ទាប់ ទាំងផ្នែកជំនាញមនុស្ស និងលទ្ធភាពបច្ចេកទេស ។

៦.១០ សម្រាប់ការត្រួតពិនិត្យជាប្រចាំនៃដំណើរការ *ផយអជ* លើមូលដ្ឋានប្រចាំឆ្នាំ ផែនការការងាររយៈពេលមធ្យមរបស់ផែនការមេស្តីពីស្ថិតិ អាចបង្កើតយន្តការ ដើម្បីអង្កេតតាមដានប្រចាំឆ្នាំ ឬកំណត់ចន្លោះពេលស្មើៗគ្នា ឬក៏ជំរឿនឬអង្កេតចន្លោះពេលស្មើៗគ្នាវែងជាងនេះ ដូចជា ជំរឿនប្រជាជន ជំរឿនកសិកម្ម ជំរឿនសហគ្រាស អង្កេត សេដ្ឋកិច្ច-សង្គមកិច្ច អង្កេតប្រជាសាស្ត្រនិងសុខភាព និងអង្កេតផ្សេងៗទៀត ។ ទិន្នន័យតាមតំបន់តូចៗ និងទិន្នន័យរបាយការណ៍រដ្ឋបាលជាប្រចាំ ក៏មានសារៈសំខាន់ណាស់ដែរ សម្រាប់គោលបំណងការរៀបចំផែនការដែលបានដៅ និងកម្មវិធីសកម្មភាពនានា ហើយនិងជាការបំពេញបន្ថែមដ៏មានសារៈសំខាន់ចំពោះព័ត៌មានដែលបានពីសកម្មភាពតាមដានត្រួតពិនិត្យ និងវាយតម្លៃ ដូចជាអង្កេតគំរូជាតិ ជាដើម ។ ហេតុដូចនេះ ទិន្នន័យមូលដ្ឋានឃុំដែលមាន ត្រូវដើរតួនាទីយ៉ាងសំខាន់ ក្នុងយន្តការតាមដានត្រួតពិនិត្យ និងវាយតម្លៃ *ផយអជ* ។ ចំពោះបញ្ហាទាំងនេះ នឹង ត្រូវទាមទារការកែលម្អបន្ថែមក្នុងទិន្នន័យមូលដ្ឋាន និងទំនាក់ទំនងទិន្នន័យ រវាង *វជស* ជាមួយក្រសួង-ស្ថាប័នពាក់ព័ន្ធ និងជាមួយក្រោមថ្នាក់ជាតិ ។ ក្រសួងផែនការ នឹងធ្វើការពិគ្រោះយោបល់ជាមួយក្រសួង-ស្ថាប័នពាក់ព័ន្ធរបស់រាជរដ្ឋាភិបាល និងរៀបចំក្របខ័ណ្ឌអនុវត្តជាក់ស្តែងមួយ និងវិធីសាស្ត្រក្រោមផែនការការងាររយៈពេលមធ្យម ដើម្បីតាមដានវឌ្ឍនភាព អំពីសូចនាករសំខាន់ៗរបស់ *ផយអជ* នៅខែមីនា ឆ្នាំ២០០៦ ។ កម្មវិធីនេះ នឹងបង្កើតផ្នែកនៃរបាយការណ៍វឌ្ឍនភាពដំបូងអំពី *ផយអជ* ដែលនឹងត្រូវធ្វើឱ្យរួចរាល់នៅខែមិថុនា ឆ្នាំ២០០៦ ។

---

[១] ផែនការមេស្ថិតិសម្រាប់កម្ពុជា វិទ្យាស្ថានជាតិស្ថិតិ ក្រសួងផែនការន ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០០៥

៦.១១ សម្រាប់ការតាមដានត្រួតពិនិត្យ និងការវាយតម្លៃនៅថ្នាក់ក្រសួង-ស្ថាប័ន ប្រភពព័ត៌មានសំខាន់ៗ គឺជាប្រព័ន្ធទំនាក់ទំនងរដ្ឋបាលនិងរបាយការណ៍របស់ស្ថាប័នទាំងនោះ ។ នាពេលបច្ចុប្បន្ននេះ ក្រសួង-ស្ថាប័នពាក់ព័ន្ធ រក្សាទិន្នន័យមូលដ្ឋាន និងព័ត៌មានស្ថិតិរបស់ខ្លួនផ្ទាល់ ប៉ុន្តែសមត្ថភាពរបស់ពួកគេ គឺមិនទាន់ស្មើគ្នានៅឡើយ ។ ទស្សនៈសំខាន់ៗនៃការតាមដានត្រួតពិនិត្យ និងការវាយតម្លៃនៅថ្នាក់ក្រសួង-ស្ថាប័នក្រោមក្របខ័ណ្ឌ *ផយអជ* គ្រប់ក្រសួង-ស្ថាប័នទាំងអស់ ត្រូវការកែតម្រូវឱ្យមានលក្ខណៈជាប្រព័ន្ធនូវសមត្ថភាពការប្រមូល និងដំណើរការទិន្នន័យ ជាពិសេស ទំហំសូចនាកររបស់ *ផយអជ* ដែលបានអនុម័ត និងដែលបានលើកឡើងដោយក្រសួង-ស្ថាប័ននានា ។ ការគាំទ្រចាំបាច់នឹងត្រូវផ្តល់ ដើម្បីបង្កើតនិងថែរក្សាគេហទំព័រផ្ទាល់របស់ក្រសួង-ស្ថាប័ននីមួយៗ ដើម្បីធ្វើការកែសម្រួលរៀងរាល់៦ខែម្តង ដែលពួកគេនឹងផ្តល់និន្នន័យពាក់ព័ន្ធអំពីសូចនាករសម្រាប់ប្រើប្រាស់ តាមរយៈប្រព័ន្ធគ្រប់គ្រងផ្ទាល់របស់ពួកគេ ក៏ដូចជាសម្រាប់ផ្ទៃក្នុងរាជរដ្ឋាភិបាល និងការប្រើប្រាស់ជាសាធារណៈ ។

៦.១២ ជាក់ស្តែង ការអនុម័តក្របខ័ណ្ឌទូលំទូលាយមួយសម្រាប់ការតាមដានត្រួតពិនិត្យ និងការវាយតម្លៃ *ផយអជ* មិនបានរារាំងតម្រូវការដើម្បីអនុវត្តវិធីសាស្ត្រតាមវិស័យ និងវិធីសាស្ត្រចូលរួម ក្នុងការតាមដានត្រួតពិនិត្យ និងការវាយតម្លៃ *ផយអជ* ។ ទាំងអស់នេះ នឹងត្រូវប្រើប្រាស់ជាប្រភពសក្តានុពលដ៏សំខាន់នៃការតាមដានត្រួតពិនិត្យ និងការវាយតម្លៃ ដែលផ្តោតលើបញ្ហាដែលបានកំណត់ច្បាស់ និងទាន់ពេលវេលា ។ បញ្ហាទាំងនេះនឹងត្រូវបញ្ចូលផងដែរ នូវដំណើរការអនុវត្តន៍ *ផយអជ* ។ ដូចគ្នានេះដែរ ឧបករណ៍ថ្មីៗនិងទាន់សម័យ (ឧទាហរណ៍ ការដាក់ពិន្ទុរបស់ប្រជាពលរដ្ឋ ទាក់ទងនឹងទស្សនៈនៃការផ្លាស់ប្តូរ និងការពេញចិត្តជាមួយនឹងបរិមាណនិងគុណភាពនៃសេវាសាធារណៈផ្សេងៗ) នឹងត្រូវប្រើប្រាស់ ដើម្បីលើកកម្ពស់សមាសភាពចូលរួម និងសម្លេងប្រជាជននៅមូលដ្ឋាន ដើម្បីបញ្ចូលទៅក្នុងការតាមដានត្រួតពិនិត្យនិងការវាយតម្លៃ *ផយអជ* ។

ជំពូក ៧

សេចក្ដីសន្និដ្ឋាន

៧.០១ ការយកចិត្តទុកដាក់យ៉ាងពេញលេញក្នុងការធ្វើឱ្យមានវឌ្ឍនភាពរហូតមកដល់ឆ្នាំ២០០៥ និងការទទួលបានជោគជ័យនៃស្ថានភាពសេដ្ឋកិច្ច-សង្គមកិច្ច ឯកសារនេះត្រូវបានច្របាច់និងរួមបញ្ចូលគ្នារវាង *គអសក* និង *យុទ្ធសាស្ត្រជាតិកាត់បន្ថយភាពក្រីក្រ* និង :

- បង្ហាញយ៉ាងច្បាស់ពី ការកំណត់គ្រប់ជ្រុងជ្រោយនៃគោលដៅម៉ាក្រូទាំងឡាយ ដែលនឹងត្រូវសម្រេចឱ្យបាននៅក្នុងរយៈពេល ៥ឆ្នាំខាងមុខ (២០០៦-២០១០) តាមរយៈការអនុវត្តយុទ្ធសាស្ត្រចតុកោណរបស់រាជរដ្ឋាភិបាល ។
- ធ្វើឱ្យងាយយល់យុទ្ធសាស្ត្រនិងសកម្មភាពសំខាន់ៗ ដែលនឹងត្រូវសម្រេចឱ្យបានដោយវិស័យនីមួយៗ និងដោយយកចិត្តទុកដាក់លើបញ្ហាអន្តរវិស័យ ។
- ចង្អុលបង្ហាញការចំណាយហិរញ្ញវត្ថុរួមចាំបាច់សម្រាប់រយៈពេលនោះ និងបានជ្រើសរើសការបែងចែកចំណាយនេះតាមវិស័យ ។
- កំណត់និងបង្ហាញច្បាស់ ពីគ្រប់ធនធានដែលមាន ។
- បង្ហាញពីគម្រោងដែលបានបញ្ចប់និងកំពុងដំណើរការរបស់ *ផយអជ* ទាក់ទងជាមួយ *កវស* និងដំណើរការថវិកាប្រចាំឆ្នាំ ។
- លម្អិតសេចក្ដីត្រូវការសម្រាប់ការតាមដានត្រួតពិនិត្យឱ្យបានជិតដល់ពីវឌ្ឍនភាពនៃការអនុវត្ត *ផយអជ* ក៏ដូចជា វិធីសាស្ត្រដែលនឹងត្រូវរៀបចំឡើងសម្រាប់គោលដៅខាងលើ ។
- បង្ហាញម្ដងហើយម្ដងទៀតថា ឯកសារផែនការនេះជាឯកសារមួយរស់ ប្រែប្រួលតាមកាលៈទេសៈ និងមានលក្ខណៈឌីណាមិច ហើយនឹងត្រូវបានកែសម្រួលដោយរួមច្របាច់បញ្ចូលទិន្នន័យជាច្រើនទៀត និងផ្អែកលើការរកឃើញនៅពេលរៀបចំការពិនិត្យមើលឡើងវិញប្រចាំឆ្នាំ និងរបាយការណ៍ពីវឌ្ឍនភាពនៃការអនុវត្ត ។

៧.០២ ឯកសារនេះកំណត់ខ្លួនឯងដើម្បីធ្វើការកំណត់ជារួមលើ កម្រិតជាតិ បណ្ដាគោលដៅជាយុទ្ធសាស្ត្រនិងអាទិភាព បណ្ដាចំណុចដៅឬសូចនាករ និងការវិភាជន៍ធនធាន ។ គោលដៅនិងចំណុចដៅទាំងនេះនឹងត្រូវបំបែកនិងលម្អិតបន្ថែមទៀតនៅតាមវិស័យនិងថ្នាក់ក្រោមជាតិ សម្រាប់ការធ្វើកិច្ចពិគ្រោះយោបល់យ៉ាងទូលំទូលាយ ដែលនឹងធ្វើឡើងនៅក្នុងអំឡុងពេលពីរ-បីខែ ដើមឆ្នាំ២០០៦ ។ កិច្ចពិគ្រោះយោបល់នេះនឹងត្រូវបានសម្រប

សម្រួលដោយក្រសួងផែនការ ធ្វើការសហការជាមួយនឹងស្ថាប័នសំខាន់ៗមួយចំនួន[១] ទៀតដែលទទួលខុសត្រូវក្នុងការកែសម្រួលនិងធ្វើបច្ចុប្បន្នភាព *ផយអជ* ។

៧.០៣ កត្តាមួយចំនួនដែលមិនអាចថ្លឹងថ្លែងបាន និងមិនអាចប៉ាន់ស្មានទុកមុន ឬមានហានិភ័យ ដែលអាចមានផលប៉ះពាល់លើការអនុវត្ត និងវឌ្ឍនភាពរបស់ *ផយអជ* នោះគឺ :

- ធនធានដែលបានរំពឹងទុកនឹងមិនត្រូវបានទទួល ជាពិសេសពីដៃគូអភិវឌ្ឍន៍ក្រៅប្រទេស ។
- ថ្លៃឡើងខ្ពស់នៃប្រេងឥន្ធនៈនិងឧស្ម័នលើពិភពលោក នៅតែបន្តឡើងរហូតដល់កម្រិតមិនអាចស្មានដល់ (ជាងពីរដងនៃថ្លៃនៅឆ្នាំ២០០៤) ដែលនឹងជំរុញឱ្យមានអតិផរណាដល់កម្រិតខ្ពស់ ។
- ស្ថានភាពខាងនយោបាយ សន្តិសុខ និងសង្គមក្នុងតំបន់ និងពិភពលោក ដោយសារសកម្មភាពនៃភេរវកម្ម ។
- ឧបសគ្គពាណិជ្ជកម្ម អន្តរជាតិមិនត្រូវបានធ្លាក់ចុះតាមជំហានដែលបានរំពឹងទុក ។
- ការរីករាលដាលនៃជម្ងឺនានាដូចជា ជម្ងឺផ្តាសាយបក្សី និងជម្ងឺថ្មីៗផ្សេងទៀត ។
- គ្រោះធម្មជាតិ កើតចេញមកខុសពីកម្រិតធម្មតា ដូចជា ការសារចុះសារឡើងនៃគ្រោះរាំងស្ងួត ឬគ្រោះទឹកជំនន់ ដែលមានឥទ្ធិពលលើផលិតផលដំណាំ និងបំផ្លិចបំផ្លាញហេដ្ឋារចនាសម្ព័ន្ធរូបវ័ន្ត និងទ្រព្យសម្បត្តិ ។

៧.០៤ មាគ៌ាដែលត្រូវធ្វើដំណើរទៅមុខ មានការប្រឈមនិងការលំបាក ។ ទោះជាដូចនេះក្តី រាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជាជឿជាក់ថា អាចអនុវត្ត *ផយអជ* ក្នុងគ្រប់ប្រធានបទទាំងអស់ ដើម្បីយកចិត្តទុកដាក់ធ្វើការផ្លាស់ប្តូរទៅរកភាពប្រាកដនិយមពីមួយឆ្នាំទៅមួយឆ្នាំ ហើយគ្រប់ធនធានដែលត្រូវការទាំងអស់នឹងមានគ្រប់គ្រាន់ ។ រាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជាសង្ឃឹមថា នឹងទទួលបានកិច្ចសហការយ៉ាងពេញលេញពីគ្រប់អ្នករួមចំណែកទាំងអស់ (ដៃគូអភិវឌ្ឍន៍ក្រៅប្រទេស សង្គមស៊ីវិល និងគ្រប់ក្រសួង/ស្ថាប័នរដ្ឋាភិបាល) ក្នុងការធ្វើឱ្យមានភាពប្រាកដនិយមបណ្តាគោលដៅរបស់ *ផយអជ* ដើម្បីធ្វើឱ្យប្រសើរឡើងការរស់នៅរបស់ប្រជាជនកម្ពុជា ជាពិសេស កាត់បន្ថយឱ្យបានឆាប់រហ័សនូវកម្រិតនៃភាពក្រីក្រ ។

[១] ក្រសួងផែនការ ឧត្តមក្រុមប្រឹក្សាសេដ្ឋកិច្ចជាតិ ក្រុមប្រឹក្សាអភិវឌ្ឍន៍កម្ពុជា និងក្រសួងសេដ្ឋកិច្ចនិងហិរញ្ញវត្ថុ

ឧបសម្ព័ន្ធ ១.១

សូចនាករនិងចំណុចដៅនៃគោលដៅអភិវឌ្ឍន៍សហស្សវត្សរ៍កម្ពុជា

សំគាល់ : ១. ឆ្នាំជាមូលដ្ឋាន និងគោលដៅសម្រាប់ឆ្នាំ ២០០៥, ឆ្នាំ២០១០ និងឆ្នាំ២០១៥ ដែលយកពីរបាយការណ៍គោលដៅអភិវឌ្ឍន៍សហស្សវត្សរ៍កម្ពុជា ឆ្នាំ២០០៣ ។

២. ការសម្រេចបាននៅឆ្នាំ២០០៥ ដែលយកពីការកែលម្អគោលដៅអភិវឌ្ឍន៍សហស្សវត្សរ៍កម្ពុជា នាខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០០៥។

៣. ស្ថានភាព ពីការកែលម្អគោលដៅអភិវឌ្ឍន៍សហស្សវត្សរ៍កម្ពុជា នាខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០០៥ :

- ក : ដំណើរការងារបច្ចុប្បន្នត្រូវតាមចំណុចដៅ និងនៅឆ្នាំ២០១៥ បានសម្រេចលើសការរំពឹងទុក ។
- ខ : ដំណើរការងារបច្ចុប្បន្នត្រូវតាមចំណុចដៅ និងអាចសម្រេចបានតាមចំណុចដៅនៅឆ្នាំ២០១៥ ។
- គ : ដំណើរការងារបច្ចុប្បន្នមិនត្រូវតាមចំណុចដៅ ប៉ុន្តែស្ថានភាពមានភាពប្រសើរជាងឆ្នាំជាមូលដ្ឋាន និន្នាការនេះ ចំណុចដៅនៅឆ្នាំ ២០១៥ ហាក់ដូចជាពុំអាចសម្រេចបាន ។
- ឃ : ដំណើរការងារបច្ចុប្បន្នមិនត្រូវតាមចំណុចដៅ ហើយស្ថានភាពពុំមានភាពប្រសើរជាងឆ្នាំជាមូលដ្ឋាន និន្នាការនេះ ចំណុចដៅនៅឆ្នាំ២០១៥ ហាក់ដូចជាពុំអាចសម្រេចបាន ។
- ង : ដំណើរការងារបច្ចុប្បន្នមិនត្រូវតាមចំណុចដៅ ហើយស្ថានភាពកាន់តែអាក្រក់ជាងឆ្នាំជាមូលដ្ឋាន និន្នាការនេះ ចំណុចដៅនៅឆ្នាំ២០១៥ ហាក់ដូចជាពុំអាចសម្រេចបាន ។

ល.រ	ពតិមានលំអិត	មូលដ្ឋាន	ឆ្នាំ	២០០៥		២០១០	២០១៥	ស្ថានភាព
				ចំណុចដៅ	បាន់ ស្មាន			
	គអសក១: លុបបំបាត់ភាពក្រីក្រធ្ងន់ធ្ងរ និងភាពអត់ឃ្លាន							
	១. កាត់បន្ថយឱ្យបានពាក់កណ្តាលរវាងឆ្នាំ១៩៩៣ និង២០១៥ នូវសមាមាត្រប្រជាជនដែលមានចំណូលទាបជាងខ្សែបន្ទាត់ភាពក្រីក្រថ្នាក់ជាតិ							
១.១	កាត់បន្ថយសមាមាត្រប្រជាជនដែលមានប្រាក់ចំណូលទាបជាងខ្សែបន្ទាត់ភាពក្រីក្រថ្នាក់ជាតិ (%)	(៣៩)	១៩៩៣	៣១	៣៤,៧[1] (២៨.0)	២៥	១៩,៥	គ
១.២	បង្កើនសមាសភាគប្រជាជនដែលក្រជាងគេបំផុតក្នុងការចំណាយថ្នាក់ជាតិ (%)	៧,៤	១៩៩៣	៩		១០	១១	ង
	ប្រៀបធៀបការប៉ាន់ស្មាននៅឆ្នាំ ២០០៤	(៨,៥)			(៧)			
១.៣	កាត់បន្ថយសមាមាត្រកុមារធ្វើការងារដែលមានអាយុពី ៥ ដល់ ១៧ឆ្នាំ (%)	១៦,៥	១៩៩៩	១៣	២២,៣	១០,៦	៨	ង
	២. កាត់បន្ថយឱ្យបានពាក់កណ្តាលរវាងឆ្នាំ ១៩៩៣ និង ២០១៥ នូវសមាមាត្រប្រជាជនដែលទទួលរងនូវការអត់ឃ្លាន							
១.៤	កាត់បន្ថយអត្រាប្រេវ៉ាឡង់នៃកុមារមិនគ្រប់ទម្ងន់ (ទម្ងន់ធៀបនឹងអាយុ <2 SD) ដែលមានអាយុក្រោម ៥ឆ្នាំ (%)	៤៥,២	២000	៣៦	ពុំមានតួលេខ	២៩	២២	
១.៥	កាត់បន្ថយសមាមាត្រប្រជាជនដែលរស់នៅក្រោមខ្សែបន្ទាត់ម្ហូបអាហារ (%)	(២០)	១៩៩៣	១៦	១៩,៧ (១៤,២)[2]	១៣	១០	គ

[1] ទិន្នន័យសម្រាប់ ១.១ និង ១.៥ បង្ហាញពីសភាពការនៅក្នុងតំបន់ (៥៦ភាគរយ នៃបណ្តាភូមិនៅជនបទ និង ៥៦ភាគរយនៃចំនួនគ្រួសារធ្វើអង្កេតនៅឆ្នាំ១៩៩៣ ដែលតំបន់ផ្សេងទៀតនាពេលនោះមានបញ្ហាសន្តិសុខ ។

[2] ដូចគ្នានិងចំណុចខាងលើដែរ ។

ល.រ	ពតិមានលំអិត	មូលដ្ឋាន	ឆ្នាំ	២០០៥		២០១០	២០១៥	ស្ថានភាព
				ចំណុចដៅ	ប៉ាន់ ស្មាន			
១.៦	កាត់បន្ថយប្រេវ៉ាឡង់នៃកុមារក្រិន (កម្ពស់ធៀបនឹងអាយុ <2SD) ដែលមានអាយុក្រោម ៥ឆ្នាំ (%)	៤៤.៦	២០០០	៣៥	ពុំមានតួលេខ	២៨	២២	
១.៧	កាត់បន្ថយប្រេវ៉ាឡង់នៃកុមារស្គម (ទម្ងន់ធៀបនឹងកម្ពស់ <2SD) ដែលមានអាយុក្រោម ៥ឆ្នាំ (%)	១៥	២០០០	១៣	ពុំមានតួលេខ	១០	៩	
១.៨	សមាមាត្រគ្រួសារប្រើប្រាស់អំបិលអ៊ីយ៉ូត (%)	១៤	២០០០	៨០	៣១.៥	៩០	៩០	គ
	គអសក២: សម្រេចឱ្យបានជាទូទៅនូវការអប់រំមូលដ្ឋានរយៈពេល ៩ឆ្នាំ							
	៣. ធានាឱ្យកុមារទាំងអស់បានបញ្ចប់ការសិក្សាក៏រិតបឋមនៅមុនដំណាច់ឆ្នាំ ២០១០ និងការសិក្សាក៏រិតមូលដ្ឋានរយៈពេល ៩ឆ្នាំ នៅមុនដំណាច់ឆ្នាំ២០១៥							
២.១	អត្រាពិតចូលរៀនថ្មី	៨១	២០០១	៩៥	៨១,០	១០០	១០០	ឃ
២.២	អត្រាពិតនៃការសិក្សានៅបឋមសិក្សា	៨៧	២០០១	៩៥	៩១,៩	១០០	១០០	គ
២.៣	អត្រាពិតនៃការសិក្សានៅមធ្យមសិក្សាបឋមភូមិ	១៩	២០០១	៥០	២៦,១	៧៥	១០០	គ
២.៤	កាត់បន្ថយសមាមាត្រកុមារអាយុ ពី ៦ ដល់ ១៤ឆ្នាំ ដែលមិនបានចូលរៀន (%)	៣៥	១៩៩៩	២២	១៨,៧	១១	០	ក
២.៥	អត្រាគង់វង្សនៃសិស្សដែលបានចូលរៀនពីថ្នាក់ទី១ ដល់ទី៥	៥៨	២០០១	៧៧	៥៩,២	១០០	១០០	ឃ
២.៦	អត្រាគង់វង្សនៃសិស្សដែលបានចូលរៀនពីថ្នាក់ទី១ ដល់ទី៦ (ថ្នាក់ចុងក្រោយនៃការសិក្សាបឋមសិក្សា)	៥១	២០០១	៧៣	៥៣,១	១០០	១០០	ឃ
២.៧	អត្រាគង់វង្សនៃសិស្សដែលបានចូលរៀនពីថ្នាក់ទី១ ដល់ទី៩ (ថ្នាក់ចុងក្រោយនៃការសិក្សាកម្រិតមូលដ្ឋាន)	៣៣	២០០១	៥២	៣០,១៨	៧៦	១០០	ង
២.៨	អត្រាអក្ខរកម្មនៃអ្នកដែលមានអាយុពី ១៥ ដល់ ២៤ឆ្នាំ	៨២	១៩៩៩	៩០	៨៣,៤	៩៥	១០០	ឃ
	៤. លុបបំបាត់វិសមភាពយេនឌ័រក្នុងការអប់រំកម្រិតមូលដ្ឋានរយៈពេល ៩ឆ្នាំ							
២.៩	ផលធៀបសិស្សស្រី/ប្រុសនៅបឋមសិក្សា (%)	៨៧	២០០១	៩៨	៨៩.៥	១០០	១០០	គ
២.១០	ផលធៀបសិស្សស្រី/ប្រុសនៅមធ្យមសិក្សាបឋមភូមិ (%)	៦៣	២០០១	៩៦	៧៧	១០០	១០០	គ
	គអសក៣: លើកកម្ពស់សមភាពយេនឌ័រ និងផ្តល់សិទ្ធអំណាចដល់ស្ត្រី							
	៥. កាត់បន្ថយគម្លាតយេនឌ័រនៅកម្រិតមធ្យមសិក្សាទុតិយភូមិ និងឧត្តមសិក្សា							
៣.១	បង្កើនផលធៀបរវាងសិស្សស្រី និងសិស្សប្រុសនៅកម្រិតមធ្យមសិក្សាទុតិយភូមិ (%)	៤៨	២០០១	៥៥	៥៩,៩	៨០	១០០	ខ
៣.២	បង្កើនផលធៀបរវាងនិស្សិតស្រី និងនិស្សិតប្រុសនៅកម្រិតឧត្តមសិក្សា (%)	៣៨	២០០១	៥០	៤៥,៦	៧០	៨៥	គ
៣.៣	បង្កើនផលធៀបរវាងអក្ខរកម្មស្ត្រី និងបុរសអាយុពី ១៥ ដល់ ២៤ឆ្នាំ (%)	៨៧	១៩៩៨	៩៥	៩០,០	១០០	១០០	គ

ល.រ	ពតិមានលំអិត	មូលដ្ឋាន	ឆ្នាំ	២០០៥		២០១០	២០១៥	ស្ថានភាព
				ចំណុចដៅ	ប៉ាន់ ស្មាន			
៣.៤	បង្កើនផលធៀបរវាងអក្ខរកម្មស្ត្រី និងបុរសអាយុពី ២៥ ដល់ ៤៤ឆ្នាំ (%)	៧៨	១៩៩៨	៨៥	៨០.០	១០០	១០០	គ
	៦. លុបបំបាត់គម្លាតយេនឌ័រ សម្រាប់ការងារមានប្រៀវត្សរ៍នៅគ្រប់វិស័យសេដ្ឋកិច្ច							
៣.៥	បង្កើនសមាមាត្រស្ត្រីធ្វើការងារមានប្រៀវត្សរ៍ក្នុងវិស័យកសិកម្ម (%)	៣៥	១៩៩៨	៥០	៥២.៥	៥០	៥០	ក
៣.៦	បង្កើនសមាមាត្រស្ត្រីធ្វើការងារមានប្រៀវត្សរ៍ក្នុងវិស័យឧស្សាហកម្ម (%)	៤៤	១៩៩៨	៥០	៥៣.៥	៥០	៥០	ក
៣.៧	បង្កើនសមាមាត្រស្ត្រីធ្វើការងារមានប្រៀវត្សរ៍ក្នុងវិស័យសេវាកម្ម (%)	២១	១៩៩៨	៣០	២៧	៣៧	៥០	គ
	៧. លុបបំបាត់គម្លាតយេនឌ័រនៅក្នុងស្ថាប័នសាធារណៈ							
៣.៨	បង្កើនសមាមាត្រនៃអសនៈរបស់ស្ត្រីនៅក្នុងសភាជាតិ (%)	១២	២០០៣	១៧	១៧.១	២៤	៣០	ខ
៣.៩	បង្កើនសមាមាត្រនៃអសនៈរបស់ស្ត្រីនៅក្នុងព្រឹទ្ធសភា (%)	១៣	២០០៣	១៧	១៤	១៤	៣០	គ
៣.១០	បង្កើនសមាមាត្រស្ត្រីជារដ្ឋមន្ត្រី (%)	៨	២០០៣	៩	៧.១	១២	១៥	ង
៣.១១	បង្កើនសមាមាត្រស្ត្រីជារដ្ឋលេខាធិការ (%)	៦	២០០៣	៨	៧.១	១៥	១៨	គ
៣.១២	បង្កើនសមាមាត្រស្ត្រីជាអនុរដ្ឋលេខាធិការ (%)	៥	២០០៣	៨	១១.៩	១៧	២០	ក
៣.១៣	បង្កើនសមាមាត្រស្ត្រីជាអភិបាលខេត្ត (%)	០	២០០៣	៣	០	៦	១០	ង
៣.១៤	បង្កើនសមាមាត្រស្ត្រីជាអភិបាលរងខេត្ត (%)	១	២០០៣	៤	១.៧	៨	១៥	ឃ
៣.១៥	បង្កើនសមាមាត្រស្ត្រីជាសមាជិកក្រុមប្រឹក្សាឃុំ-សង្កាត់ (%)	៨	២០០៣	៨	៨.៧	១៥	២៥	ក
	៨. កាត់បន្ថយរាល់គ្រប់ទម្រង់នៃអំពើហិង្សាចំពោះស្ត្រី និងកុមារ							
៣.១៦	បង្កើនអត្រានៃប្រជាជនដែលដឹងថាអំពើហិង្សាចំពោះស្ត្រីគឺជាអាកប្បកិរិយាខុសឆ្គង និងជាអំពើឧក្រិដ្ឋ (%)	ពុំមានតួលេខ		២៥	៤.៥	៥០	១០០	ង
៣.១៧	បង្កើនអត្រានៃករណីអំពើហិង្សាក្នុងគ្រួសារ ដែលត្រូវបានពិគ្រោះយោល់ដោយបុគ្គលិកដែលមានជំនាញ (%)	ពុំមានតួលេខ		២០		៥០	១០០	
៣.១៨	ច្បាប់ប្រឆាំងអំពើហិង្សាចំពោះស្ត្រី និងកុមារត្រូវបានតាក់តែងឡើង និងអនុវត្តដោយអនុលោមទៅតាមនិយាមអន្តរជាតិ (ឆ្នាំ)			២០០៥				
៣.១៩	ប្រមូលទិន្នន័យស្ថិតិប្រចាំឆ្នាំ ដើម្បីត្រួតពិនិត្យអំពើហិង្សាចំពោះស្ត្រី (ឆ្នាំ)			២០០៥				
៣.២០	តាក់តែងឡើង និងអនុវត្តផែនការទប់ស្កាត់អំពើហិង្សា (ឆ្នាំ)			២០០៥				
	គអសក៤: កាត់បន្ថយអត្រាមរណភាពកុមារ							
	៩. បន្ថយអត្រាមរណភាពកុមារអាយុក្រោម ៥ ឆ្នាំ							

ល.រ	ពតិមានលំអិត	មូលដ្ឋាន	ឆ្នាំ	២០០៥		២០១០	២០១៥	ស្ថានភាព
				ចំណុចដៅ	ប៉ាន់ ស្មាន			
៤.១	កាត់បន្ថយអត្រាមរណភាពកុមារអាយុក្រោម ៥ឆ្នាំ ក្នុង ១.០០០កំណើតរស់	១២៤	១៩៩៨	១០៥	៨២	៨៥	៦៥	ក
៤.២	កាត់បន្ថយអត្រាមរណភាពទារក ក្នុង ១.០០០កំណើតរស់	៩៥	១៩៩៨	៧៥	៦៦	៦០	៥០	ក
៤.៣	បង្កើនសមាមាត្រកុមារអាយុក្រោម ១ឆ្នាំ បានទទួលការចាក់ថ្នាំការពារជំងឺកញ្ជិល (%)	៤១.៤	២០០០	៨០	៨០	៨៥	៩០	ខ
៤.៤	បង្កើនសមាមាត្រកុមារអាយុក្រោម ៦-៥៩ ខែ បានទទួលថ្នាំវីតាមីន អា (%)	២៨	២០០០	៧០	ពុំមានតួលេខ	៨០	៩០	
៤.៥	បង្កើនសមាមាត្រកុមារអាយុក្រោម ១ឆ្នាំ បានទទួលចាក់ថ្នាំការពារជំងឺខាន់ស្លាក់ ក្អកមាន់ និងតេតាណូស (%)	៤៣	២០០០	៨០	៨៣	៨៥	៩០	ក
៤.៦	បង្កើនសមាមាត្រទារកត្រូវបានបំបៅដោះដល់អាយុ ៦ខែ (%)	១១.៤	២០០០	២០	ពុំមានតួលេខ	៣៤	៤០	
៤.៧	បង្កើនសមាមាត្រនៃម្តាយដែលចាប់ផ្តើមបំបៅដោះទារកទើបនឹងកើតក្នុងរយៈពេលមួយម៉ោងនៃកំណើត (%)	១១	២០០០	២៨	២៥.៣	៤៥	៦២	ក
	គអសក៥: លើកកម្ពស់សុខភាពមាតា							
	១០. បន្ថយផលធៀបមរណភាពមាតា							
៥.១	កាត់បន្ថយផលធៀបមរណភាពមាតា ក្នុង ១០០.០០០ កំណើតកូន	៤៣៧	១៩៩៧	៣៤៣	ពុំមានតួលេខ	២៤៣	១៤០	
៥.២	កាត់បន្ថយអត្រាលទ្ធភាពផ្តល់កំណើតសរុប	៤	១៩៩៨	៣.៨	៣.៣	៣.៤	៣.០	ក
៥.៣	បង្កើនសមាមាត្រនៃការសម្រាលកូន ដោយបុគ្គលិកសុខាភិបាលដែលមានជំនាញ (%)	៣២	២០០០	៦០	ពុំមានតួលេខ	៧០	៨០	
៥.៤	បង្កើនសមាមាត្រនៃស្ត្រីរៀបការដែលប្រើប្រាស់វិធីពន្យារកំណើតទំនើប (%)	១៨.៥	២០០០	៣០		៤៤	៦០	គ
	តែក្នុងផ្នែកសាធារណៈ (%)	(១១.៥)			(២០.១)			
៥.៥	បង្កើនសមាមាត្រនៃស្ត្រីមានផ្ទៃពោះ ដែលទទួលការពិគ្រោះមុនពេលសម្រាលកូនបានពីរដង ឬច្រើនជាងជាមួយបុគ្គលិកសុខាភិបាលដែលមានជំនាញ (%)	៣០.៥	២០០០	៦០		៧៥	៩០	គ
	តែក្នុងផ្នែកសាធារណៈ (%)	(២៥.៤)			(៤៧)			
៥.៦	កាត់បន្ថយសមាមាត្រស្ត្រីមានផ្ទៃពោះ ដែលមានជំងឺស្លេកស្លាំងខ្វះជាតិដែក (%)	៦៦	២០០០	៥០	ពុំមានតួលេខ	៣៩	៣៣	
៥.៧	កាត់បន្ថយសមាមាត្រស្ត្រីអាយុ ១៥ ដល់ ៤៩ឆ្នាំ ដែលមានផលធៀបទម្ងន់នឹងកម្ពស់ក្រោម ១៨.៥ គក/ម៉ែតការ៉េ (%)	២១	២០០០	១៧	ពុំមានតួលេខ	១២	៨	
៥.៨	កាត់បន្ថយសមាមាត្រស្ត្រីអាយុ ១៥ ដល់ ៤៩ឆ្នាំ ដែលមានជំងឺស្លេកស្លាំងខ្វះជាតិដែក (%)	៥៨	២០០០	៤៥	ពុំមានតួលេខ	៣២	១៩	

ល.រ	ពតិមានលំអិត	មូលដ្ឋាន	ឆ្នាំ	២០០៥		២០១០	២០១៥	ស្ថានភាព
				ចំណុចដៅ	បាន់ ស្មាន			
៥.៩	បង្កើនសមាមាត្រនៃស្ត្រីមានផ្ទៃពោះ ដែលសម្រាលកូនដោយការវះកាត់ (%)	០,៨	២០០០	២	០,៨	៣	៤	ឃ
	គអសក៦: ប្រយុទ្ធប្រឆាំងនឹងមេរោគអេដស៍/ ជម្ងឺអេដស៍ គ្រុនចាញ់ និងជម្ងឺដទៃទៀត							
	១១. បន្ថយការរីករាលដាលនៃមេរោគអេដស៍/ ជំងឺអេដស៍							
៦.១	កាត់បន្ថយអត្រាប្រេវ៉ាឡង់ មេរោគអេដស៍ក្នុងចំណោមមនុស្សពេញវ័យអាយុពី ១៥ ដល់ ៤៩ឆ្នាំ (%)	៣,០	១៩៩៧	២,៣	១,៩	២	១,៨	ក
៦.២	កាត់បន្ថយអត្រាប្រេវ៉ាឡង់ មេរោគអេដស៍ក្នុងចំណោមស្ត្រីមានផ្ទៃពោះអាយុពី ១៥ ដល់ ២៤ឆ្នាំ បានពិនិត្យផ្ទៃពោះមុនសម្រាល (%)	២,៥	១៩៩៨	២,៤	២,១	២,០	១,៥	ក
៦.៣	បង្កើនសមាមាត្រប្រើប្រាស់ស្រោមអនាម័យក្នុងចំណោមស្ត្រីរកស៊ីផ្លូវភេទ ក្នុងពេលរួមភេទចុងក្រោយ (%)	៩១	២០០២	៩៨	៩៦,៧	៩៨	៩៨	គ
៦.៤	បង្កើនសមាមាត្រនៃយុវជនអាយុពី ១៥ ដល់ ២៤ឆ្នាំ ដែលបានរាយការណ៍ពីការប្រើប្រាស់ស្រោមអនាម័យក្នុងពេលរួមភេទជាមួយដៃគូមិនទៀងទាត់ (%)	៨២	២០០២	៨៥	ពុំមានតួលេខ	៩០	៩៥	
៦.៥	បង្កើនសមាមាត្រនៃការប្រើប្រាស់ស្រោមអនាម័យដែលបានរាយការណ៍ដោយស្ត្រីរៀបការ ដែលដឹងខ្លួនថាស្ថិតក្នុងស្ថានភាពគ្រោះថ្នាក់ (%)	១	២០០០	២	ពុំមានតួលេខ	៥	១០	
៦.៦	បង្កើនសមាមាត្រនៃស្ត្រីពិនិត្យផ្ទៃពោះមុនសម្រាលដែលមានផ្ទុកមេរោគអេដស៍ ហើយបានចូលរួមក្នុងកម្មវិធីបង្ការការឆ្លងពីម្តាយទៅកូន (%)	២,៧	២០០២	១០	៣,៨	៣៥	៥០	គ
៦.៧	បង្កើនសមាមាត្រនៃអ្នកជម្ងឺអេដស៍ ដែលបានទទួលថ្នាំប្រឆាំងការឆ្លងមេរោគអេដស៍ (%)	៣	២០០២	២៥	៤៥	៦០	៧៥	ក
	១២. បន្ថយការរីករាលដាលនៃជំងឺគ្រុនចាញ់ ជម្ងឺគ្រុនឈាម និងជម្ងឺរបេង							
៦.៨	កាត់បន្ថយអត្រាការស្លាប់ដោយសារជម្ងឺគ្រុនចាញ់ ដែលបានរាយការណ៍ដោយមណ្ឌលសុខភាពសាធារណៈ (%)	០,៤	២០០០	០,៣	០,៣៦	០,២៥	០,១	គ
៦.៩	បង្កើនសមាមាត្រនៃប្រជាជននៅតំបន់មានជម្ងឺគ្រុនចាញ់ខ្ពស់ដែលប្រើមុងជ្រលក់ថ្នាំកាលពីយប់កន្លងមក (%)	២៤	២០០០	៨០	៤៩	៩៥	៩៨	គ
៦.១០	កាត់បន្ថយចំនួនអ្នកជម្ងឺគ្រុនចាញ់ ដែលទទួលបានការព្យាបាលនៅមណ្ឌលសុខភាពសាធារណៈ ក្នុងប្រជាជន ១.០០០នាក់	១១,៤	២០០០	៩	៧,៣	៧	៤	ក
៦.១១	បង្កើនសមាមាត្រនៃសេវាសុខភាពសាធារណៈ ដែលអាចបញ្ជាក់ពីរោគវិនិច្ឆ័យជម្ងឺគ្រុនចាញ់បានជាក់លាក់ ៩៥% តាមរូបមន្តជាតិ (%)	៦០	២០០២	៧០	ពុំមានតួលេខ	៨០	៩៥	

ល.រ	ពតិមានលំអិត	មូលដ្ឋាន	ឆ្នាំ	២០០៥		២០១០	២០១៥	ស្ថានភាព
				ចំណុចដៅ	ប៉ាន់ ស្មាន			
៦.១២	កាត់បន្ថយចំនួនអ្នកជម្ងឺគ្រុនឈាម ដែលទទួលបានការព្យាបាលនៅក្នុងមណ្ឌលសុខភាពសាធារណៈ ក្នុងប្រជាជន ១.០០០នាក់	១	២០០១	០,៨	០,៨៤	០,៦	០,៤	**គ**
៦.១៣	កាត់បន្ថយអត្រាស្លាប់ដោយជម្ងឺគ្រុនឈាម ដែលបានរាយការណ៍ដោយបណ្តុលសុខភាពសាធារណៈ (%)	១,៥	២០០៣	១	០,៧៤	០,៥	០,៣	**ក**
៦.១៤	កាត់បន្ថយអត្រាប្រេវ៉ាឡង់នៃជម្ងឺរបេងសួតវិជ្ជមាន ក្នុងចំណោមប្រជាជន ១០០.០០០នាក់	៤២៨	១៩៩៧	៣២១	ពុំមានតួលេខ	២១៤	១៣៥	
៦.១៥	កាត់បន្ថយអត្រាស្លាប់ដោយជម្ងឺរបេង ក្នុងចំណោមប្រជាជន ១០០.០០០នាក់	៩០	១៩៩៧	៦៨	ពុំមានតួលេខ	៤៥	៣២	
៦.១៦	បង្កើនសមាមាត្រនៃអ្នកដែលបានប៉ាន់ស្មានថាមានករណីរបេងសួតវិជ្ជមានថ្មី បានរកឃើញក្រោមការព្យាបាលដោយមានការត្រួតពិនិត្យផ្ទាល់ (%)	៥៧	២០០២	៧០	៦១	>៧០	>៧០	**គ**
៦.១៧	រក្សាសមាមាត្រនៃអ្នកជម្ងឺរបេងសួតវិជ្ជមាន ដែលបានកត់ត្រាហើយបានព្យាបាលប្រកបដោយជោគជ័យក្រោមការព្យាបាលដោយមានការត្រួតពិនិត្យផ្ទាល់ (%)	៨៩	២០០២	>៨៥		៨៥	៨៥	
	គអសក៧: ធានាចីរភាពបរិស្ថាន							
	១៣. បញ្ចូលគោលការណ៍អភិវឌ្ឍន៍ចីរភាព ទៅក្នុងគោលនយោបាយ និងកម្មវិធីជាតិ និងបង្កើនធនធានបរិស្ថាន							
៧.១	រក្សានូវផ្ទៃដីគ្របដណ្តប់ដោយព្រៃឈើ (% នៃផ្ទៃដីសរុប)	៦០	២០០២[១]	៦០	៥៨	៦០	៦០	
៧.២	រក្សានូវផ្ទៃដីតំបន់ការពារធម្មជាតិចំនួន ២៣កន្លែង (លានហត)	៣,៣	១៩៩៣	៣,៣	ពុំមានតួលេខ	៣,៣	៣,៣	
៧.៣	រក្សានូវតំបន់អភិរក្សព្រៃឈើថ្មីទាំង ៦ (លានហត)	១,៣៥	១៩៩៦	១,៣៥	ពុំមានតួលេខ	១,៣៥	១,៣៥	
៧.៤	បង្កើនចំនួនអ្នកអភិរក្សតំបន់ការពារធម្មជាតិ	៦០០	២០០១	៧៧២	ពុំមានតួលេខ	៩៨៧	១,២០០	
៧.៥	រក្សាចំនួនអ្នកអភិរក្សតំបន់ព្រៃឈើ	៥០០	២០០១	៥០០	ពុំមានតួលេខ	៥០០	៥០០	
៧.៦	បង្កើនសមាមាត្រឡូតិ៍នេសាទដែលប្រគល់ជូនសហគមន៍មូលដ្ឋាន (%)	៥៦	១៩៩៨	៥៨	៥៦,៤៦	៦០	៦០	**គ**
៧.៧	បង្កើនចំនួនសហគមន៍ឡូតិ៍នេសាទមូលដ្ឋាន	២៦៤	២០០០	៣៦៤	៣៧៥	៤៦៤	៥៨៩	**ក**
៧.៨	បង្កើនផ្ទៃទីជម្រកសុវត្ថិភាពមច្ឆា (ពាន់ហត)	២៦៤	២០០០	៥៨១	ពុំមានតួលេខ	៥៨១	៥៨១	
៧.៩	កាត់បន្ថយការប្រើអុសដុតរបស់គ្រួសារ (%)	៩២	១៩៩៣	៧០	៨៣,៩	៦១	៥២	**គ**
	១៤. កាត់បន្ថយអោយបានពាក់កណ្តាល សមាមាត្រប្រជាជនដែលគ្មានលទ្ធភាពប្រើប្រាស់ទឹកស្អាតជាប្រចាំនៅដំណាច់ឆ្នាំ ២០១៥							
៧.១០	បង្កើនសមាមាត្រប្រជាជន ជនបទដែលមានលទ្ធភាពប្រើប្រាស់ប្រភពទឹកស្អាត (%)	២៤	១៩៩៨	៣០	៤១,៦	៤០	៥០	**ក**

[១] ផ្ទៃដីព្រៃ គឺជាតម្លៃមធ្យមក្នុងរយៈកំឡុងពេល ឆ្នាំ១៩៩២-២០០២

ល.រ	ពតិមានលំអិត	មូលដ្ឋាន	ឆ្នាំ	២០០៥		២០១០	២០១៥	ស្ថានភាព
				ចំណុចដៅ	បាន់ ស្មាន			
៧.១១	បង្កើនសមាមាត្រប្រជាជន ទីប្រជុំជនដែលមានលទ្ធភាពប្រើប្រាស់ប្រភពទឹកស្អាត (%)	៦០	១៩៩៨	៦៨	៧៥.៨	៧៤	៨០	ក
	១៥. កាត់បន្ថយអោយបានពាក់កណ្តាល សមាមាត្រប្រជាជនដែលគ្មានលទ្ធភាពប្រើប្រាស់អនាម័យប្រសើរជាងមុនជាប្រចាំនៅដំណាច់ឆ្នាំ ២០១៥							
៧.១២	បង្កើនសមាមាត្រប្រជាជនជនបទ ដែលមានលទ្ធភាពទទួលបានប្រព័ន្ធអនាម័យប្រសើរឡើង (%)	៨.៦	១៩៩៦	១២	១៦.៤	២០	៣០	ក
៧.១៣	បង្កើនសមាមាត្រប្រជាជនទីក្រុង/ទីប្រជុំជន ដែលមានលទ្ធ-ភាពទទួលបានប្រព័ន្ធអនាម័យប្រសើរឡើង (%)	៤៩	១៩៩៨	៥៥	៥៥	៦៧	៧៤	គ
	១៦. បង្កើនអត្រាប្រជាជនមានប័ណ្ណកម្មសិទ្ធិដីធ្លីទូទាំងប្រទេស ទាំងទីក្រុង និងជនបទ នៅមុនដំណាច់ឆ្នាំ ២០១៥							
៧.១៤	បង្កើនអត្រាប្រជាជនមានប័ណ្ណកម្មសិទ្ធិដីធ្លីទូទាំងប្រទេស ទាំងទីក្រុង និងជនបទ នៅមុនដំណាច់ឆ្នាំ២០១៥ (%)	១៥	២០០០	១៦	១៦	៣២	៦៥	
	គអសក៨: បង្កើតភាពជាដៃគូជាសកលសម្រាប់កិច្ចអភិវឌ្ឍន៍			ពុំមានចំណុចដៅច្បាស់លាស់				
	ពីចំណុចដៅរួមទី ១៧ ដល់ ២៣ សម្រាប់ដៃគូអភិវឌ្ឍន៍ក្រៅប្រទេសមានភាពទូលំទូលាយ សម្រាប់ក្នុងប្រទេសពុំមានចំណុចដៅច្បាស់លាស់							
	គអសក៩: ការដោះមីន យុទ្ធភ័ណ្ឌមិនទាន់ផ្ទុះ និងការសង្គ្រោះជនរងគ្រោះ							
	២៤. ឆ្ពោះទៅរកអត្រាគ្រោះថ្នាក់សូន្យដោយសារមីន និងគ្រាប់មិនទាន់ផ្ទុះ							
៩.១	កាត់បន្ថយចំនួនជនរងគ្រោះដោយសារមីនអោយដល់សូន្យនៅត្រឹមឆ្នាំ ២០១២	១.៦៩១	១៩៩៣	៥០០	៧៩៧	២០០	០	គ
៩.២	បោសសំអាតតំបន់ដែលសង្ស័យថាមានមីនអោយអស់ (%)	១០	១៩៩៥	៥១	៥០.៣	៧៧	១០០	ខ
	២៥. លុបបំបាត់ផលប៉ះពាល់ជាវិជ្ជមានដល់មនុស្សជាតិ និងសេដ្ឋកិច្ច សង្គមកិច្ចដោយសារមីន និងគ្រាប់មិនទាន់ផ្ទុះនៅឆ្នាំ២០១៥							
៩.៣	បង្កើតក្របខ័ណ្ឌការងារជំនួយទូលំទូលាយមួយដល់ជនរងគ្រោះមុនឆ្នាំ២០០៥					២០០៧		
៩.៤	បង្កើតកញ្ចប់ជំនួយ និងធ្វើសមាហរណកម្មទៅក្នុងសង្គមដល់ជនរងគ្រោះដោយសារគ្រាប់មីន និងគ្រាប់មិនទាន់ផ្ទុះ	ពុំមានតួលេខ		កំណត់នៅពេលក្រោយ				

ឧបសម្ព័ន្ធ ១.២

ការសម្រេចគោលដៅអភិវឌ្ឍន៍សហស្សវត្សរ៍កម្ពុជា

ដកស្រង់ចេញពីការសម្រួលឆ្នាំ២០០៥[១]

១. គោលដៅអភិវឌ្ឍន៍សហស្សវត្សរ៍កម្ពុជាមាន ៩គោលដៅ ២៥ចំណុចដៅរួម និង ១០៦ចំណុចដៅ ដែលបានផ្តោតលើ (ក) ភាពក្រីក្រនិងភាពអត់ឃ្លានធ្ងន់ធ្ងរ (ខ) សកលកម្មការអប់រំមូលដ្ឋានចំនួន ៩ឆ្នាំ (គ) សមភាពយេនឌ័រនិងការផ្តល់សិទ្ធិអំណាចដល់ស្ត្រី (ឃ) មរណភាពកុមារ (ង) មរណភាពមាតា (ច) មេរោគហ៊ីវ/ជម្ងឺអេដស៍ ជម្ងឺគ្រុនចាញ់ និងជម្ងឺដទៃទៀត (ឆ) ចីរភាពបរិស្ថាន (ជ) បង្កើតភាពជាដៃគូជាសកលសម្រាប់កិច្ចអភិវឌ្ឍ និង (ឈ) ការដោះមីន យុទ្ធភ័ណ្ឌមិនទាន់ផ្ទុះ និងការសង្គ្រោះជនរងគ្រោះដោយសារមីន ។ នៅក្នុងសូចនាករជាក់លាក់នៃ *គអសក* នីមួយៗដែលបានលើកឡើង ចំណុចដៅរយៈពេលខ្លី មធ្យម និងវែង ដែលនឹងត្រូវធ្វើឱ្យសម្រេចក្នុងអំឡុងពេល ឆ្នាំ២០០៥-២០១០ និងឆ្នាំ២០១៥ ត្រូវបានកំណត់ឡើង ។

២. ទន្ទឹមនឹងមានវឌ្ឍនភាពគួរឱ្យកត់សម្គាល់ជាងមួយទសវត្សរ៍កន្លងទៅ ក្នុងការអនុវត្តគោលនយោបាយគាំទ្រអ្នកក្រ និងកំណែទម្រង់យ៉ាងទូលំទូលាយ ដែលមានគោលបំណងពង្រឹងប្រជាធិបតេយ្យ ការគោរពច្បាប់ និងអភិបាលកិច្ចល្អ ការប្រឈមមុខដ៏ចម្បងរបស់រាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជាក្នុងការអភិវឌ្ឍនាពេលបច្ចុប្បន្នគឺ សម្រេចឱ្យបានចំណុចដៅទាំងឡាយដែលបានកំណត់នៅក្នុង *គអសក* ។

លុបបំបាត់ភាពក្រីក្រ និងភាពអត់ឃ្លានធ្ងន់ធ្ងរ

៣. ការប៉ាន់ស្មានពីវឌ្ឍនភាពនៃគោលដៅនេះដោយប្រើប្រាស់ទិន្នន័យមូលដ្ឋានឆ្នាំ១៩៩៣-១៩៩៤ នៅមានចន្លោះខ្វះខាត ព្រោះថា ទិន្នន័យមូលដ្ឋាននេះប្រមូលមកតាមរយៈការធ្វើអង្កេតដែលមិនបានគ្របដណ្តប់ទូទាំងប្រទេសទេ ដោយមូលហេតុសន្តិសុខនៅពេលនោះ ។ ទោះជាដូចនេះក្តី តាមរយៈការប៉ាន់ស្មានដែលមាន បានបង្ហាញថា អត្រាភាពក្រីក្របានថយចុះគួរឱ្យកត់សម្គាល់នៅក្នុងតំបន់ទីប្រជុំជននិងតំបន់ជនបទមួយចំនួនដែលបានគ្របដណ្តប់ដោយអង្កេតឆ្នាំ១៩៩៣-១៩៩៤ ប៉ុន្តែ បច្ចុប្បន្ននេះ អត្រាភាពក្រីក្រនៅតំបន់ជនបទភាគច្រើនដែលអង្កេតឆ្នាំ១៩៩៣-១៩៩៤ មិនបានគ្របដណ្តប់ និងនៅតំបន់ដែលពិបាកទៅដល់ មានកម្រិតខ្ពស់ជាងច្រើន ។

៤. តាមរយៈការប៉ាន់ស្មានដោយប្រើប្រាស់ទិន្នន័យដែលប្រមូលបានដោយប្រើប្រាស់វិធីសាស្ត្រីខល អត្រាប្រជាជនកម្ពុជាដែលរស់នៅក្រោមខ្សែបន្ទាត់ភាពក្រីក្រមាន ៣៤.៧ភាគរយនៅឆ្នាំ២០០៤ ។ ដោយគ្មានការប៉ាន់ស្មានដែលអាចប្រៀបធៀបគ្នាបាន សម្រាប់ប្រជាជនសរុបក្នុងឆ្នាំ១៩៩៣-១៩៩៤ ទេ ការវាយតម្លៃការប្រែប្រួលនៃភាពក្រីក្រសម្រាប់ទូទាំងប្រទេស មានការលំបាក ។ ទោះជាដូចនេះក្តី ការប្រែប្រួលនៃអត្រាភាពក្រីក្រសម្រាប់

[១] ការសម្រេច *គអសក* លៃសម្រួលឆ្នាំ២០០៥ ក្រសួងផែនការ រាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា

ប្រជាជនដែលរស់នៅក្នុងតំបន់ដែលមានស្ថានភាពភូមិសាស្ត្រដូចគ្នានឹងតំបន់ ដែលគ្របដណ្តប់ដោយការអង្កេតសេដ្ឋកិច្ច-សង្គមកិច្ចកម្ពុជាឆ្នាំ១៩៩៣-១៩៩៤ ត្រូវបានធ្វើការប៉ាន់ស្មាន ។ ការអង្កេតនេះបានគ្របដណ្តប់តែ ៥៩ភាគរយ នៃតំបន់ភូមិសាស្ត្រទូទាំងប្រទេសកម្ពុជា ហើយបានសាកសួរគ្រួសារតែប្រមាណ ៦៨ភាគរយនៃចំនួនគ្រួសារសរុបប៉ុណ្ណោះ ដោយមិនបានបញ្ចូលនូវអ្នកក្រីក្រជាច្រើន និងតំបន់មួយចំនួនដែលមិនបានគ្របដណ្តប់ដោយអង្កេត ដោយហេតុផលអសន្តិសុខនៅតំបន់នោះ នាពេលនោះ ។ ការប៉ាន់ស្មានដោយផ្អែកលើសំណាកគំរូដែលមានលក្ខណៈអាចប្រៀបធៀបបាន ក្នុងតំបន់ដែលគ្របដណ្តប់ដោយអង្កេតឆ្នាំ១៩៩៣-១៩៩៤ បានបង្ហាញពីការធ្លាក់ចុះយ៉ាងខ្លាំងនៃអត្រាភាពក្រីក្រពី ៣៩ភាគរយនៅឆ្នាំ១៩៩៣-១៩៩៤ មកត្រឹម ២៨ភាគរយនៅឆ្នាំ២០០៤ ។

៥. ប្រហាក់ប្រហែលគ្នានេះដែរ អត្រាប្រជាជនរស់នៅក្រោមខ្សែបន្ទាត់ភាពក្រីក្រម្ហូបអាហារ សម្រាប់ទូទាំងប្រទេសគឺ ១៩,៧ភាគរយនៅឆ្នាំ២០០៤ ប៉ុន្តែពុំមានតួលេខបង្ហាញសម្រាប់ទូទាំងប្រទេសនៅមុនឆ្នាំនេះឡើយ ។ ទោះជាដូចនេះក្តី តាមរយៈការប៉ាន់ស្មានដោយប្រើប្រាស់សំណាកគំរូដូចខាងដើម បង្ហាញថា សមាមាត្រប្រជាជនដែលរស់នៅក្រោមខ្សែបន្ទាត់ភាពក្រីក្រម្ហូបអាហារ ក៏ធ្លាក់ចុះច្រើនដែរពី ២០ភាគរយនៅឆ្នាំ១៩៩៣-១៩៩៤ មក ១៤,៦ភាគរយនៅឆ្នាំ២០០៤ ក្នុងតំបន់ដែលគ្របដណ្តប់ដោយអង្កេត១៩៩៣-១៩៩៤ ។

៦. អត្រាភាពក្រីក្រនៅតំបន់ដែលមិនបានគ្របដណ្តប់ដោយអង្កេតឆ្នាំ១៩៩៣-១៩៩៤ ដែលបានគណនាពីទិន្នន័យដែលមានគឺ ៤៥,៦ភាគរយក្នុងឆ្នាំ២០០៤ គឺមានកម្រិតខ្ពស់ជាងអត្រាភាពក្រីក្រនៅក្នុងតំបន់ដែលបានគ្របដណ្តប់ដោយអង្កេត១៩៩៣-១៩៩៤ ដែលមានកម្រិតតែ ២៨ភាគរយប៉ុណ្ណោះ ។ ប្រហាក់ប្រហែលគ្នានេះដែរ សន្ទស្សន៍ភាពក្រីក្រម្ហូបអាហារត្រូវបានប៉ាន់ស្មានថាមានកម្រិត ២៨,៧ភាគរយ នៅតំបន់ដែលមិនបានគ្របដណ្តប់ដោយអង្កេតឆ្នាំ១៩៩៣-១៩៩៤ គឺខ្ពស់ជាងពីរដងកម្រិតនៅក្នុងតំបន់ដែលបានគ្របដណ្តប់ដោយអង្កេតខាងលើ ដែលមានតែ ១៤,២ភាគរយប៉ុណ្ណោះ ។

៧. នៅពេលដែលភាពជោគជ័យរបស់កម្ពុជាក្នុងការកាត់បន្ថយភាពក្រីក្រនៅតំបន់ទីប្រជុំជន និងតំបន់ដែលអាចទៅដល់ជាច្រើនទៀត ត្រូវបានទទួលការកោតសរសើរ បញ្ហាប្រឈមមុខដ៏ធំនៅក្នុងទសវត្សរ៍ខាងមុខ គឺត្រូវកាត់បន្ថយភាពក្រីក្រដែលមានកម្រិតខ្ពស់ នៅតំបន់ជនបទដែលមិនបានគ្របដណ្តប់ដោយអង្កេតសេដ្ឋកិច្ច-សង្គមកិច្ចឆ្នាំ១៩៩៣-១៩៩៤ ។ ដើម្បីសម្រេចបានការកាត់បន្ថយភាពក្រីក្រនៅតំបន់ដែលមិនបានគ្របដណ្តប់នេះ និងដើម្បីសម្រេចបានពាក់កណ្តាលចំណុចដៅនៃអត្រាភាពក្រីក្រសម្រាប់ទូទាំងប្រទេសដែលបានកំណត់ក្នុង *គអសក* ពីកម្រិតដែលមានក្នុងឆ្នាំ១៩៩៣-១៩៩៤ កម្ពុជាត្រូវតែបង្កើនល្បឿនកំណើនសេដ្ឋកិច្ច និងរួមចំណែកគាំទ្រអ្នកក្រីក្របានច្រើនបន្ថែមទៀត ក្នុងអំឡុងពេល ១០ឆ្នាំខាងមុខ ។ លក្ខខណ្ឌដំបូងបង្អស់និងសំខាន់មួយសម្រាប់ធ្វើឱ្យសម្រេចបានការកាត់បន្ថយភាពក្រីក្រនៅតំបន់ដែលមិនបានគ្របដណ្តប់នេះគឺ ត្រូវឯកភាពទៅនឹងគោលបំណង យុទ្ធសាស្ត្រនិងសកម្មភាពទាំងឡាយដែលបានផ្តោតនិងកំណត់រួចហើយ ដើម្បីជំរុញការកាត់បន្ថយ

ភាពក្រីក្រនៅតំបន់ជនបទ ជាពិសេស នៅតំបន់ដែលរងគ្រោះដោយមានភាពក្រីក្រកម្រិតខ្ពស់ និងដែលមិនបាន គ្របដណ្តប់ដោយអង្កេតសេដ្ឋកិច្ច-សង្គមកិច្ចឆ្នាំ១៩៩៣-១៩៩៤ ។

៨. ទោះបីជាមានភស្តុតាងបង្ហាញពីវឌ្ឍនភាពក្នុងការកាត់បន្ថយភាពក្រីក្រក៏ដោយ ក៏ហាក់ដូចជាមានការកើន ឡើងនូវការរងទុកលំបាកក្នុងចំណោមប្រជាជនមួយផ្នែក ជាពិសេសស្ត្រីនិងកុមារ ។ ដូចជាបញ្ហា នៅតំបន់ជនបទ ដែរគឺ បញ្ហាវិសមភាពមានការកើនឡើង ហើយធ្វើឱ្យមានផលប៉ះពាល់ដល់កុមារធ្វើការងារ ដែលជាមូលដ្ឋាន សម្រាប់អភិវឌ្ឍន៍ធនធានមនុស្សរបស់កម្ពុជានៅជំនាន់បន្ទាប់ទៀត ។

សកលកម្មនៃការអប់រំមូលដ្ឋានចំនួន ៩ឆ្នាំ

៩. កម្ពុជាបានធ្វើឱ្យមានវឌ្ឍនភាពគួរឱ្យកត់សម្គាល់ នៅក្នុងការបង្កើនភាពទទួលបានសេវាអប់រំមូលដ្ឋាន ប៉ុន្តែ ប្រទេសជាតិមានការងារជាច្រើនទៀតដែលត្រូវបំពេញ ដើម្បីសម្រេចឱ្យបានចំណុចដៅទាំងឡាយដែលបាន កំណត់នៅក្នុង *គអសក* ។ តាមការប៉ាន់ស្មានបង្ហាញថា សូចនាករមួយក្នុងចំណោមសូចនាករទាំងដប់ក្នុងផ្នែកនេះ មានស្ថានភាពកាន់តែអាក្រក់ នៅពេលដែលសូចនាករបួនផ្សេងទៀតត្រូវបានបង្ហាញថាមានវឌ្ឍនភាពតែបន្តិច បន្តួចប៉ុណ្ណោះ ។ ឯក្នុងចំណោមសូចនាករដែលនៅសល់ប្រាំទៀត បួនមិនបានបង្ហាញពីភាពជឿនលឿនគ្រប់គ្រាន់ ដើម្បីឱ្យសម្រេចចំណុចដៅនៅឆ្នាំ២០០៥ទេ ស្របពេលដែលសូចនាករមួយដែលនៅសល់ (សមាមាត្រកុមារពី ៦-១៤ឆ្នាំមិនបានចូលរៀន) ត្រូវបានបង្ហាញថាបានអនុវត្តលើសចំណុចដៅឆ្នាំ២០០៥ ។

១០. អត្រាពិតនៃការចូលរៀនថ្មី (ប្រៀបធៀបនឹងសក្តានុពលជាក់ស្តែងនៃការចូលរៀនថ្មីនៅថ្នាក់ទី១) ស្ថិតនៅ កម្រិតដដែលគឺ ៨១ភាគរយ នៅឆ្នាំ២០០១ និង២០០៥ ដែលចំណុចដៅសម្រាប់ឆ្នាំ២០០៥គឺ ៩៥ភាគរយ ។ អត្រាគង់វង្ស (សមាមាត្រសិស្សដែលបានរៀនដល់ថ្នាក់ចុងក្រោយនៃភូមិសិក្សាណាមួយ) ពីថ្នាក់ទី១ដល់ថ្នាក់ទី៩ បានធ្លាក់ចុះពី ៣៣ភាគរយនៅឆ្នាំ២០០១ ដល់ ៣០,១៨ភាគរយ នៅឆ្នាំ២០០៥ ដែលចំណុចដៅសម្រាប់ ឆ្នាំ២០០៥គឺ ៥២ភាគរយ ។ អត្រាគង់វង្សផ្សេងទៀត (ពីថ្នាក់ទី១ ដល់ ថ្នាក់ទី៥ និង ពីថ្នាក់ទី១ ដល់ថ្នាក់ទី៦) ត្រូវបានបង្ហាញថា មានវឌ្ឍនភាពតិចតួចប៉ុណ្ណោះ ។ លទ្ធផលទាំងនេះ និងលទ្ធផលផ្សេងៗទៀត នៅតែមាន គម្លាតឆ្ងាយពីចំណុចដៅទាំងឡាយ ដែលបានកំណត់ដើម្បីធ្វើឱ្យសម្រេចបានគោលដៅនៃសកលកម្មការអប់រំមូល ដ្ឋានចំនួន ៩ឆ្នាំ ។ ការប៉ាន់ស្មានទាំងនេះ បញ្ជាក់ពីការមិនប្រែប្រួលនៃប្រសិទ្ធភាពកម្រិតទាបរបស់ប្រព័ន្ធអប់រំ នៅកម្ពុជា ។

១១. នៅឆ្នាំ២០០៥ កុមារអាយុពី ៦-១៤ឆ្នាំ ប្រមាណ ១៨,៧ភាគរយ មិនបានចូលរៀន ដែលជាកម្រិតមួយ ល្អជាងចំណុចដៅដែលបានកំណត់ ២២ភាគរយសម្រាប់ឆ្នាំ២០០៥ និង ៣៥ភាគរយសម្រាប់ឆ្នាំ១៩៩៩ ។ ទោះជាដូចនេះក្តី តួលេខនេះចាំបាច់ត្រូវតែធ្វើការបរិយាយដោយប្រយ័ត្នប្រយែង នៅក្នុងយោបល់ដែលថា

សមាមាត្រកុមារធ្វើការងារអាយុពី ៥-១៧ឆ្នាំ មានការកើនឡើង ។ របាយការណ៍ជាច្រើន បង្ហាញថា មានកុមារជាច្រើនដែលមានអាយុលើសពី ១១ឆ្នាំ នៅរៀនក្នុងសាលាបឋមសិក្សា ដែលបង្កឱ្យឪពុកម្តាយមានភាពស្ទាក់ស្ទើរក្នុងចិត្តក្នុងការបញ្ជូនកូនទៅសាលារៀន ។ មូលហេតុផ្សេងៗទៀត ដែលបង្កឱ្យមានភាពស្ទាក់ស្ទើរក្នុងចិត្តនេះរួមមាន គុណភាពនៃការអប់រំមានកម្រិតទាប ខ្វះខាតគ្រូដែលបានឆ្លងកាត់ការបណ្តុះបណ្តាលគរុកោសល្យ ខ្វះខាតសៀវភៅនិងសម្ភារៈសិក្សា និងភាពក្រីក្ររបស់គ្រួសារផ្ទាល់ ។ ការប៉ាន់ស្មានពីប្រាក់បៀវត្សរ៍សមរម្យសម្រាប់ផ្តល់ដល់គ្រូបង្រៀន និងការបញ្ជូនគ្រូបង្រៀនដែលមានគុណភាពទៅតំបន់ជនបទ គួរតែត្រូវបានពិចារណា ។

១២. អត្រាអក្ខរភាពនៃក្រុមជនអាយុពី ១៥-២៤ឆ្នាំ ភាគច្រើននៅតែមិនមានការប្រែប្រួលទេ នៅក្នុងអំឡុងពេលថ្មីៗកន្លងទៅនេះ ។ នៅឆ្នាំ២០០៥ អត្រាអក្ខរភាពនេះមាន ៨៣ភាគរយ ធៀបនឹង៨២ភាគរយនៅឆ្នាំ១៩៩៩ ។ ចំណុចដៅនៃ *គអសក* បានកំណត់ថានឹងបង្កើនឱ្យដល់ ៩០ភាគរយនៅឆ្នាំ២០០៥ ។ បញ្ហាដ៏ចម្បងមួយផ្សេងទៀតគឺ ការលុបបំបាត់គម្លាតយេនឌ័រនៅក្នុងការអប់រំមូលដ្ឋាន ។ ការអនុវត្តនៅឆ្នាំ២០០៥ នេះបានបង្ហាញការមិនសម្រេចបានតាមចំណុចដៅដែលបានកំណត់ ជាពិសេស នៅកម្រិតមធ្យមសិក្សាបឋមភូមិ ។

លើកកម្ពស់សមភាពយេនឌ័រ និងការផ្តល់សិទ្ធិអំណាចដល់ស្ត្រី

១៣. កម្ពុជាបានធ្វើឱ្យមានវឌ្ឍនភាពច្រើនក្នុងការជំរុញឱ្យមានសមភាពយេនឌ័រ ហើយសូចនាករជាច្រើនត្រូវបានសម្រេចជិតស្មើនិងចំណុចដៅដែលបានកំណត់ ។ ទោះជាដូចនេះក្តី មានបញ្ហាធំៗជាច្រើន ជាពិសេស នៅក្នុងផ្នែកអំពើហិង្សាក្នុងគ្រួសារ ទើបតែត្រូវបានចាប់ផ្តើមយកចិត្តទុកដាក់ដោះស្រាយនៅក្នុងពេលថ្មីៗកន្លងទៅនេះ ។ លើសពីនេះទៀត ទោះបីជាមានការធ្វើឱ្យប្រសើរឡើងជាក់ស្តែងមួយចំនួនក៏ដោយ ក៏នៅមានបញ្ហាជាច្រើនទៀតដែរ ។

១៤. ជាច្រើនឆ្នាំមកហើយ វិសមភាពយេនឌ័រនៅមធ្យមសិក្សាទុតិយភូមិ និងឧត្តមសិក្សា មានការថយចុះ ហើយនៅឆ្នាំ២០០៥ អត្រាធៀបសិស្សប្រុសធៀបនឹងសិស្សស្រី ទាំងនៅមធ្យមសិក្សាទុតិយភូមិ និងឧត្តមសិក្សា មានកម្រិតជិតស្មើនឹងចំណុចដៅដែលបានកំណត់ក្នុង *គអសក* ។

១៥. អត្រាធៀបអក្ខរជនបុរសធៀបនឹងស្ត្រីក្នុងក្រុមអាយុ ១៥-២៤ឆ្នាំ មានកម្រិតទាបជាងចំណុចដៅ ដែលបានកំណត់សម្រាប់ឆ្នាំ២០០៥ ។ តាមការប៉ាន់ប្រមាណ អត្រានេះមានកម្រិត ៩០ភាគរយនៅឆ្នាំ២០០៥ ដែលសម្រាប់ឆ្នាំនេះ ចំណុចដៅត្រូវបានកំណត់ ៩៥ភាគរយ និងចំណុចដៅសម្រាប់ឆ្នាំ១៩៩៨ ត្រូវបានកំណត់ ៨៧ភាគរយ ។ ប្រហាក់ប្រហែលគ្នានេះដែរ អត្រាធៀបអក្ខរជនប្រុសធៀបនឹងស្ត្រីក្នុងក្រុមអាយុ ២៥-៤៤ឆ្នាំ បានកើនឡើងបន្តិចបន្តួចដល់ ៨០ភាគរយនៅឆ្នាំ២០០៥ ដែលចំណុចដៅត្រូវបានកំណត់ ៨៥ភាគរយ ។

១៦. លក្ខណៈដែលគួរឱ្យកត់សម្គាល់បំផុតនៃអំណាចរបស់ស្ត្រីនោះគឺ ការកើនឡើងនៃការរួមចំណែករបស់ស្ត្រីក្នុងការងារទទួលកម្រៃនៅក្នុងវិស័យធំៗទាំងបី ព្រមទាំងការសម្រេចបានចំណុចដៅទាំងឡាយ ទាំងនៅក្នុងវិស័យកសិកម្មនិងឧស្សាហកម្ម ។ មានតែនៅក្នុងផ្នែកសេវាកម្មទេ ដែលកម្រិតនៃវឌ្ឍនភាពសម្រេចមិនបានតាមចំណុចដៅ ។ ការចូលរួមរបស់ស្ត្រីក្នុងការងារទទួលកម្រៃក្នុងផ្នែកសេវាកម្មមាន ២៧ភាគរយនៅឆ្នាំ២០០៥ ធៀបនឹងចំណុចដៅដែលត្រូវបានកំណត់ ៣០ភាគរយ ។ ទោះជាដូចនេះក្តី ត្រូវចងចាំថា ស្ត្រីភាគច្រើនបំផុតធ្វើការនៅក្នុងផ្នែកមិនរៀបរយ និងក្នុងការងារក្នុងគ្រួសារមិនទទួលកម្រៃ ។

១៧. ការផ្លាស់ប្តូរនៃស្ថានភាពរបស់ស្ត្រីក្នុងបរិយាកាសនយោបាយមានសភាពយឺតៗ ។ ស្ត្រីនៅតែមានតំណាងតិចតួចក្នុងផ្នែក នយោបាយ រដ្ឋបាល និងក្នុងផ្នែកផ្សេងទៀត ។ ការលើកលែងមួយដែលគួរឱ្យកត់សម្គាល់គឺឋានៈជាន់ខ្ពស់ក្នុងការងារមួយចំនួននៃសេវាកម្មសាធារណៈ ដូចជាអនុរដ្ឋលេខាធិការ ស្ត្រីបានចូលរួមច្រើនលើសពីចំណុចដៅសម្រាប់ឆ្នាំ២០០៥ ទោះបីជាមានកម្រិតទាបជាង ១២ភាគរយក៏ដោយ ។

១៨. មានភស្តុតាងបង្ហាញថា អំពើហិង្សាប្រឆាំងនឹងស្ត្រីមានកម្រិតខ្ពស់ ហើយជាទូទៅ វិសមភាពយេនឌ័រនៅតែជាបញ្ហាធ្ងន់ធ្ងរនៅកម្ពុជា ។ ការអនុម័តច្បាប់ថ្មីស្តីពីអំពើហិង្សាក្នុងគ្រួសារនាពេលថ្មីៗនេះ គឺជាការបង្ហាញឱ្យឃើញច្បាស់ពីការប្តេជ្ញាចិត្តរបស់រាជរដ្ឋាភិបាលក្នុងការកែលម្អស្ថានភាពនេះ ប៉ុន្តែការប្រឈមក្នុងផ្នែកនេះមានលក្ខណៈធំធេង ។

កាត់បន្ថយមរណភាពកុមារ

១៩. ការប៉ាន់ស្មានពីមរណភាពកុមារ បានបង្ហាញពីវឌ្ឍនភាពគួរឱ្យកត់សម្គាល់ នៅក្នុងគ្រប់វិស័យទាំងអស់ ។ ទោះជាដូចនេះក្តី ការប៉ាន់ស្មានពីមរណភាពកុមារនៅពេលបច្ចុប្បន្ននេះ គួរតែត្រូវបានគិតគូរឱ្យបានល្អិតល្អន់ ដោយហេតុថា នៅក្នុងការប្រមូលទិន្នន័យពីមរណភាពកុមារនេះ បច្ចេកវិទ្យានិងវិធីសាស្ត្រអង្កេតជាច្រើនត្រូវបានប្រើប្រាស់ខុសៗគ្នា ។ អត្រាមរណភាពកុមារអាយុក្រោម៥ឆ្នាំ ត្រូវបានប៉ាន់ប្រមាណថា មាន ៨២ ក្នុងចំណោម ១.០០០កំណើតរស់ នៅឆ្នាំ២០០៥ ធៀបនឹង ១២៤ នៅឆ្នាំ១៩៩៨ ។ ចំណុចដៅដែលបានកំណត់សម្រាប់ឆ្នាំ២០០៥ គឺ ១០៥ ក្នុងចំណោម ១.០០០កំណើតរស់ ។ ប្រហាក់ប្រហែលគ្នានេះដែរ អត្រាមរណភាពទារកត្រូវបានប៉ាន់ស្មានថាមាន ៦៦ ក្នុងចំណោម ១.០០០កំណើតរស់ នៅឆ្នាំ២០០៥ បើធៀបនឹងចំណុចដៅដែលបានកំណត់សម្រាប់ឆ្នាំ២០០៥ គឺ ៧៥ ហើយ ចំណុចដៅសម្រាប់ឆ្នាំ១៩៩៨ គឺ ៩៥ ក្នុងចំណោម ១.០០០កំណើតរស់ ។ និន្នាការដែលបានចង្អុលបង្ហាញនេះ មានភាពស៊ីសង្វាក់គ្នានឹងការធ្លាក់ចុះយ៉ាងឆាប់រហ័សនៃអត្រាបង្កើតកូនសរុប និងរបាយការណ៍ស្តីពីកំណើននៃការផ្តល់វ៉ាក់សាំងការពារ (ទាំងជម្ងឺកញ្ជ្រឹល និងជម្ងឺ DPT3) ។ ជាឧទាហរណ៍ សមាមាត្រកុមារក្រោមអាយុ ១ឆ្នាំដែលបានទទួលវ៉ាក់សាំងការពារជម្ងឺ DPT3 បានកើនឡើងពី ៤៣ភាគរយ នៅឆ្នាំ២០០០ ដល់ ៨៣ភាគរយនៅឆ្នាំ២០០៥ ដែលសម្រេចបានលើសពីចំណុចដៅដែលត្រូវបាន

កំណត់តែ ៨០ភាគរយប៉ុណ្ណោះ ។ ចំពោះចំណុចដៅនៃការផ្ដល់វ៉ាក់សាំងការពារជម្ងឺកញ្ជ្រឹល ក៏បានធ្វើឱ្យសម្រេចដែរ ដោយមាន ការកើនឡើងពី ៤១ភាគរយនៅឆ្នាំ២០០០ ដល់ ៨០ភាគរយនៅឆ្នាំ២០០៥ ។

២០. សមាមាត្រមាតាដែលបានបំបៅដោះកូនក្រោយពេលកើត ១ម៉ោង បានកើនឡើងដល់ជាង ២៩ភាគរយនៅឆ្នាំ២០០៥ គឺលើសពីចំណុចដៅដែលបានកំណត់ ។ ទោះជាដូចនេះក្ដី មូលហេតុចម្បងនៃមរណភាពកុមារនៅកម្ពុជាគឺ ជម្ងឺរលាកផ្លូវដង្ហើមធ្ងន់ធ្ងរ និងជម្ងឺអាសន្នរោគ ដែលទាមទារឱ្យមានមធ្យោបាយមានប្រសិទ្ធភាពដើម្បីដោះស្រាយ ។

២១. ទោះជាដូចនេះក្ដី ការធ្លាក់ចុះយ៉ាងឆាប់រហ័សពីដំបូងនៃអត្រាមរណភាពកុមារដែលបណ្ដាលមកពីការថយចុះនៃភាពបង្កើតកូននិងកត្តាផ្សេងៗទៀត ហាក់ដូចជាមិនមានស្ថេរភាពទេ លុះត្រាតែកត្តាផ្សេងៗដែលបានលើកឡើងនិងជាមូលហេតុធ្វើឱ្យមានអត្រាមរណភាពកុមារខ្ពស់នៅកម្ពុជា ដូចជា ភាពក្រីក្រ កង្វះអាហារូបត្ថម្ភ និងអសន្តិសុខស្បៀង ការទទួលបានទឹកស្អាតនិងការកែលម្អអនាម័យមិនគ្រប់គ្រាន់ ផ្ទះទ្រុឌទ្រោម ចំណេះដឹងស្ដីពីអនាម័យខ្លួនប្រាណនៅមានកំណត់ ការអនុវត្តអសុវត្ថិភាពសេវាសុខភាព និងភាពមិនគ្រប់គ្រាន់នៃប្រព័ន្ធថែទាំសុខភាពនិងកម្មវិធីត្រួតពិនិត្យជម្ងឺ ត្រូវបានដោះស្រាយ ។ សារថ្លែងដ៏សំខាន់មួយបង្ហាញឱ្យឃើញថា មរណភាពកុមារនៅកម្ពុជា នៅតែស្ថិតក្នុងចំណោមកម្រិតដែលខ្ពស់ជាងគេនៅក្នុងតំបន់ ដែលនេះគឺជា សក្ដានុពលនៃកម្មវិធីទាំងឡាយសម្រាប់ត្រួតពិនិត្យជម្ងឺ ធ្វើឱ្យខិតទៅជិតគោលដៅដែលបានកំណត់ ដែលវឌ្ឍនភាពនៅពេលខាងមុខនឹងបង្កើនភាពពឹងផ្អែកលើភាពជោគជ័យក្នុងការបង្កើតសេវាសុខភាពសកម្ម ដែលវឌ្ឍនភាពនាពេលបច្ចុប្បន្ននេះមិនទាន់មានភាពគួរឱ្យពេញចិត្តនៅឡើយ ។

កែលម្អសុខភាពមាតា

២២. ព័ត៌មានថ្មីៗស្ដីពីស្ថានភាពសុខភាពមាតាមានតិចតួចណាស់ ។ ទិន្នន័យស្ដីពីសុខភាពមាតានេះ មានតែសូចនាករបួនប៉ុណ្ណោះ ក្នុងចំណោមសូចនាករដប់ ។ ជាពិសេស ពុំមានទិន្នន័យស្ដីពីសូចនាករដ៏សំខាន់បំផុតមួយគឺ អត្រាមរណភាពមាតាទេ ។ ប៉ុន្តែ ចំពោះទិន្នន័យទាំងឡាយណាដែលអាចរកបាន ព័ត៌មានស្ដីពីស្ថានភាពសុខភាពមាតា មានលក្ខណៈមិនឯកភាពគ្នា ។

២៣. អត្រាបង្កើតកូនសរុបបានថយចុះពី ៤,០ ក្នុងឆ្នាំ១៩៩៨ មកត្រឹម ៣,៣ នៅឆ្នាំ២០០៥ គឺសម្រេចបានលើសចំណុចដៅ ដែលត្រូវបានកំណត់តែត្រឹម ៣,៨ ប៉ុណ្ណោះ ។ សមាមាត្រស្ត្រីរៀបការប្រើប្រាស់វិធីសាស្ត្រពន្យារកំណើតទំនើបតាមរយៈផ្នែកសាធារណៈបានកើនឡើងដល់ ២០,១ភាគរយ នៅឆ្នាំ២០០៥ ។ ទោះជាដូចនេះក្ដី នៅមានស្ត្រីរៀបការហើយជាច្រើនទៀត ដែលបានទទួលសេវាពន្យារកំណើតនេះតាមរយៈប្រព័ន្ធ ទីផ្សារក្នុងសង្គម និងពីផ្នែកឯកជន ហើយបើគិតពីចំនួនសរុបនៃអ្នកដែលប្រើប្រាស់សេវាពន្យារកំណើតទំនើបនេះ មានជិត

ស្មើនឹង ៣០ភាគរយ ដែលជាចំណុចដៅដែលត្រូវបានកំណត់សម្រាប់ឆ្នាំ២០០៥ ។ ប្រហាក់ប្រហែលគ្នានេះ ភាគរយនៃស្ត្រីមានផ្ទៃពោះបានទទួលការពិគ្រោះយោបល់ពិនិត្យ ផ្ទៃពោះមុនពេលសម្រាលពីរដងយ៉ាងតិច ពីបុគ្គលិកសុខាភិបាលនៅផ្នែកសាធារណៈ បានកើនឡើងពី ២៩,៨ភាគរយ ដល់ ៤៧ភាគរយ ក្នុងរយៈពេលដូចគ្នា ។ អត្រាសរុប ដោយគិតបញ្ចូលទាំងការផ្តល់សេវាកម្មពិគ្រោះយោបល់នេះដោយផ្នែកឯកជន អាចនឹងជិតស្មើចំណុចដៅដែលបានកំណត់សម្រាប់ឆ្នាំ២០០៥ គឺ ៦០ភាគរយ ។ ការវិភាគដោយប្រើប្រាស់ ទិន្នន័យពីការធ្វើអង្កេតពាក់កណ្តាលជំរឿនកម្ពុជា២០០៤ បង្ហាញថា ជាងមួយភាគប្រាំនៃមូលហេតុទាក់ទងនឹង ជម្ងឺបណ្តាលឱ្យស្លាប់ស្ត្រីក្នុងក្រុមអាយុពី ១៥-៤៤ឆ្នាំ គឺដោយសារតែបញ្ហាស្មុគស្មាញទាក់ទងនឹងការមានផ្ទៃពោះ រួមទាំងនៅក្នុងពេលសម្រាលកូនផង ។ តួលេខយ៉ាងខ្ពស់ដូច្នេះ ទាមទារឱ្យមានការវាយតម្លៃដោយប្រុងប្រយ័ត្ន ពីស្ថានភាពនិងពិនិត្យមើលឡើងវិញលើអន្តរាគមន៍នានា ។

ប្រយុទ្ធប្រឆាំងនឹងមេរោគហ៊ីវ/ជម្ងឺអេដស៍ គ្រុនចាញ់ និងជម្ងឺដទៃទៀត

២៤. កម្ពុជាបានធ្វើឱ្យមានវឌ្ឍនភាពគួរឱ្យកត់សម្គាល់ ក្នុងការធ្វើឱ្យសម្រេចចំណុចដៅនានាក្នុងគោលដៅ ដែលត្រូវបានកំណត់សម្រាប់ឆ្នាំ២០០៥ ដោយប្រើមធ្យោបាយមានប្រសិទ្ធភាពនានាក្នុងការប្រយុទ្ធប្រឆាំងនឹងមេរោគហ៊ីវ/ជម្ងឺអេដស៍ ជម្ងឺគ្រុនចាញ់ ជម្ងឺគ្រុនសន្លំ និងជម្ងឺធ្ងន់ធ្ងរផ្សេងទៀត ដូចជាជម្ងឺរបេងជាដើម ។ ស្របពេលដែលក្នុងគោលដៅនេះមានទិន្នន័យតែ ១២ ក្នុងចំណោម ១៩សូចនាករ នៅឆ្នាំ២០០៥ ភាគច្រើននៃសូចនាករនេះសុទ្ធតែសម្រេចបានលើសពីចំណុចដៅដែលបានកំណត់ ។

២៥. ក្នុងករណីនៃមេរោគហ៊ីវ/ជម្ងឺអេដស៍ អត្រារីករាលដាលក្នុងចំណោមមនុស្សពេញវ័យ អាយុ ១៥-៤៨ឆ្នាំ មានការថយចុះខ្លាំង ពី ៣,០ភាគរយនៅឆ្នាំ១៩៩៧ មកត្រឹម ១,៩ភាគរយនៅឆ្នាំ២០០៥ ដែលសម្រេចបានលើសពីចំណុចដៅដែលបានកំណត់សម្រាប់ឆ្នាំនោះ គឺ២,៣ភាគរយ[១] ។ អត្រារីករាលដាលនៃមេរោគហ៊ីវក្នុងចំណោមស្ត្រីមានផ្ទៃពោះ អាយុពី ១៥-២៤ឆ្នាំ ហើយបានទៅមជ្ឈមណ្ឌលទទួលការពិគ្រោះយោបល់ពិនិត្យផ្ទៃពោះមុនពេលសម្រាល ក៏មានការថយចុះពី ២,៥ភាគរយនៅឆ្នាំ១៩៩៨ ដល់២,១ភាគរយនៅឆ្នាំ២០០៥ ដែលសម្រេចលើសចំណុចដៅដែលត្រូវបានកំណត់តែត្រឹម ២,៤ភាគរយប៉ុណ្ណោះ ។ អត្រាប្រើប្រាស់ស្រោមអនាម័យរបស់ស្ត្រីរកស៊ីផ្លូវភេទ មានកម្រិតជិតស្មើ ៩៨ភាគរយ នៅឆ្នាំ២០០៥ គឺកើនឡើងពីកម្រិត ៩១ភាគរយនៅឆ្នាំ២០០១ ។ អត្រាប្រជាជនទទួលបានវិធីព្យាបាលរោគដោយប្រើប្រាស់ឱសថប្រឆាំងមេរោគអេដស៍ មាន៤៥ភាគរយ ដែលល្អជាងចំណុចដៅសម្រាប់ឆ្នាំ២០០៥ នេះ ដែលបានកំណត់តែ ២៥ភាគរយ ហើយការអនុវត្តនៅឆ្នាំ២០០២ សម្រេចបានតែ ៣ភាគរយប៉ុណ្ណោះ ។ ប្រជាជនជាង ៩.០០០នាក់ បានទទួលការព្យាបាលនេះ គិតត្រឹមត្រីមាសទី៣ នៃឆ្នាំ២០០៥ ។

---

[១] ការប៉ាន់ស្មានមួយចំនួនសម្រាប់បណ្តាឆ្នាំមូលដ្ឋាន ត្រូវបានកែសម្រួលឡើងវិញ ដោយសារតែវិធីសាស្ត្រមានការកែសម្រួល

២៦. អត្រាស្លាប់ដោយជម្ងឺគ្រុនចាញ់ដែលបានផ្តល់ព័ត៌មានដោយផ្នែកសុខភាពសាធារណៈ បានថយចុះពី ០,៤ ភាគរយ នៅឆ្នាំ២០០០ មកត្រឹម ០,៣៦ភាគរយនៅឆ្នាំ២០០៥ ទោះបីជាចំណុចដៅត្រូវបានកំណត់ឱ្យបញ្ចុះដល់ ០,៣ភាគរយក៏ដោយ ។ ក្នុងករណី ជម្ងឺគ្រុនសន្និ អត្រាស្លាប់បណ្តាលមកពីជម្ងឺនេះ មានការថយចុះគួរឱ្យកត់សម្គាល់ ពី ១,៥ភាគរយនៅឆ្នាំ២០០០ មកត្រឹម ០,៧៤ភាគរយនៅឆ្នាំ២០០៥ ល្អប្រសើរជាងចំណុចដៅដែលបានកំណត់ គឺ ១ភាគរយ ។

២៧. ទោះបីជាលទ្ធផលជាច្រើនមានលក្ខណៈគួរជាទីពេញចិត្តក៏ដោយ ក៏សេចក្តីអំណរពេញលេញមិនអាចកើតមានឡើងចំពោះជម្ងឺដ៏កាចសាហាវ ដូចជា មេរោគហ៊ីវ/ជម្ងឺអេដស៍ និងជម្ងឺរបេងទេ ។ ជម្ងឺទាំងនេះគឺជាមូលហេតុយ៉ាងចម្បងនៃការស្លាប់ ប្រជាជននៅគ្រប់ក្រុមអាយុទាំងអស់ ។ លើសពីនេះទៀត ការព្រួយបារម្ភពីករណីថ្មីៗទាក់ទងនឹងមេរោគហ៊ីវ/ជម្ងឺអេដស៍ដូចជា ការចម្លងពីឪពុកម្តាយទៅកូន និងពីប្តីទៅប្រពន្ធជាដើម ចាំបាច់ត្រូវតែធ្វើការដោះស្រាយ ។ ការរីករាលដាលដោយស្ងៀមស្ងាត់នៃមេរោគហ៊ីវ/ជម្ងឺអេដស៍ទៅតំបន់ជនបទ ក៏ជាបញ្ហាចម្បងមួយដែរ ។ យុទ្ធសាស្ត្រអន្តរាគមន៍នៃសាមញ្ញ ដើម្បីប្រយុទ្ធប្រឆាំងនឹងជម្ងឺអេដស៍ ដោយការផ្តោតការយកចិត្តទុកដាក់លើតំបន់ទីប្រជុំជននិងបណ្តាក្រុមជនដែលរងគ្រោះខ្លាំង ចាំបាច់ត្រូវតែបំពេញបន្ថែមដោយវិធីសាស្ត្រដែលអាចដោះស្រាយ នូវភាពងាយរងគ្រោះក្នុងជួរប្រជាជន និងទីកន្លែងដែលបានកំណត់ ។

ការធានានិរភាពបរិស្ថាន

២៨ ព័ត៌មានដែលអាចទទួលបាននៅក្នុងផ្នែកនេះ នៅមានគម្លាតយ៉ាងច្រើន ទិន្នន័យជាច្រើនដែលអាចយកមកធ្វើការវិភាគ គឺមានលក្ខណៈវិជ្ជមាន ។ ព័ត៌មានបច្ចុប្បន្នស្តីពីបញ្ហាសំខាន់នៃនិរភាពបរិស្ថាននៅកម្ពុជា (បញ្ហានៃវិសាលភាពព្រៃឈើនិងការគ្រប់គ្រង) គឺមិនអាចរកបាន ។ ប៉ុន្តែជាទូទៅទទួលស្គាល់ថា ដំណើរនៃការបំផ្លាញព្រៃឈើមិនត្រូវបានកាត់បន្ថយតាមផែនការនៅឡើយ ។ ដំណើរការថយចុះព្រៃឈើ គឺជាផ្នែកមួយបានឆ្លុះបញ្ចាំងពីការកើតឡើងខ្ពស់នៃការប្រើប្រាស់អុសជាថាមពល ។ នៅឆ្នាំ១៩៩៣ ៩២ភាគរយនៃគ្រួសារបានប្រើប្រាស់អុសជាថាមពល ។ ចំនួននេះបានធ្លាក់ចុះបន្តិចបន្តួច មកត្រឹមប្រហែល ៨៤ភាគរយនៅឆ្នាំ២០០៥ ចំណែកឯចំណុចដៅគឺត្រូវបានកំណត់ឱ្យនៅត្រឹម ៧០ភាគរយ ។ ចំណុចដៅទាំងអស់នោះនឹងនៅតែក្នុងការស្រមើស្រមៃ បើសិនជាការខិតខំប្រឹងប្រែងមិនបានយកទៅអនុវត្តនៅក្នុងផ្នែកទាំងពីរនៃព្រៃឈើ និងថាមពលនោះទេ ។

២៩ ក្នុងឆ្នាំ២០០៥ លទ្ធភាពទទួលបានប្រភពទឹកស្អាតក្នុងចំណោមប្រជាជននៅជនបទបានកើនឡើងដល់ ៤២ ភាគរយ និងទីប្រជុំជន បានកើនឡើងដល់ប្រហែល ៧៦ភាគរយ ។ លទ្ធភាពទទួលបានទឹកស្អាត លើសចំណុចដៅដែលកំណត់ត្រឹម ៣០ភាគរយ នៅជនបទ និង៦៨ភាគរយ នៅទីប្រជុំជន ។ ដូចគ្នានេះដែរ លទ្ធភាពទទួលបានអនាម័យល្អប្រសើរឡើងក្នុងចំណោមប្រជាជននៅជនបទ បានកើនឡើងដល់ ១៦ភាគរយ ធៀបនឹងចំណុចដៅ ១២ភាគរយ នៅឆ្នាំ២០០៥ ។ ក្នុងករណីប្រជាជននៅទីប្រជុំជន លទ្ធភាពទទួលបានអនាម័យប្រសើរឡើង មាន

៥៧ភាគរយ រីឯចំណុចដៅគឺ ៥៩ភាគរយនៅឆ្នាំ២០០៥ ។ បើប្រៀបធៀបជាមួយជោគជ័យដទៃទៀត ការធ្វើឱ្យបានសម្រេចចំណុចដៅដែលមានលក្ខណៈអន់ថយជាងនេះ មួយផ្នែកអាចពន្យល់បានតាមរយៈការហូរចូលយ៉ាងច្រើននៃអ្នកក្រជនបទ មកកាន់តំបន់ទីប្រជុំជន ។ នាពេលអនាគត ការខិតខំប្រឹងប្រែងផ្តោតទៅលើការលើកកម្ពស់ផលិតភាពកសិកម្ម ដើម្បីកាត់បន្ថយអត្រាការផ្លាស់ប្តូរទីលំនៅពីជនបទមកទីប្រជុំជន និងដើម្បីកែលម្អជីវភាពរស់នៅរបស់អ្នកក្រីក្រនៅទីប្រជុំជន ។

ការដោះមីន យុទ្ធភ័ណ្ឌមិនទាន់ផ្ទុះ និងការសង្គ្រោះជនរងគ្រោះ

៣០ កម្ពុជាជាប្រទេសរងផលប៉ះពាល់ធ្ងន់ធ្ងរបំផុតដោយសារគ្រាប់មីន និងយុទ្ធភ័ណ្ឌមិនទាន់ផ្ទុះ ក្នុងចំណោមបណ្តាប្រទេសដែលមានផលប៉ះពាល់ទាំងឡាយ ។ កម្ពុជាបានអនុម័តចំណុចដៅសម្រាប់អនុវត្តន៍ការបោសសំអាតមីនឱ្យអស់នៅតំបន់ដែលមានគ្រាប់មីននៅត្រឹមឆ្នាំ២០១២ ។ ទោះបីមានវឌ្ឍនភាពសំខាន់ៗជាច្រើន ត្រូវបានធ្វើឡើងក៏ដោយ ក៏ចំណុចដៅនេះទំនងជាមិនអាចសម្រេចបានឡើយ ។ អាជ្ញាធរកម្ពុជាគ្រប់គ្រងសកម្មភាពមីន និងសង្គ្រោះជនពិការ ត្រូវបានរៀបចំឡើងវិញនឹងបញ្ចប់សកម្មភាពនៅឆ្នាំ២០១៥ ។

៣១ ប៉ុន្តែគម្លាតដ៏ធំ គឺទាក់ទងទៅនឹងក្នុងការកាត់បន្ថយចំនួនជនរងគ្រោះថ្នាក់ក្នុងមួយឆ្នាំៗ ។ ចំនួនអ្នកស្លាប់មានប្រមាណ ៨០០នាក់ នៅឆ្នាំ២០០៥ បើធៀបជាមួយនឹងចំណុចដៅដែលបានកំណត់គឺ ១.៦៩១នាក់ នៅឆ្នាំ១៩៩៣ ៥០០នាក់ នៅឆ្នាំ២០០៥ និង ២០០នាក់ នៅឆ្នាំ២០១០ ។ អត្រាស្លាប់ខ្ពស់នេះបានកើតឡើង ថ្វីបើការបោសសំអាតបានច្រើនជាង ៥០ភាគរយលើតំបន់ដែលមានគ្រាប់មីន ប្រៀបធៀបនឹងឆ្នាំ១៩៩៥ ដែលមានតែ ១០ភាគរយប៉ុណ្ណោះក៏ដោយ ។ មួយផ្នែកនៃមូលហេតុដែលបណ្តាឱ្យស្លាប់នេះ គឺបណ្តាមកពីទីកន្លែងដែលបានបោសសម្អាតមីន និងលំនៅដ្ឋានរបស់ប្រជាជនមួយចំនួន ស្ថិតនៅជិតនឹងតំបន់ដែលគ្របដណ្តប់ដោយគ្រាប់មីនដែលធ្វើឱ្យអត្រាស្លាប់នៅតែខ្ពស់ដដែល ។ មូលហេតុសំខាន់ៗដទៃទៀត គឺដោយសារការបំបែកយុទ្ធភ័ណ្ឌមិនទាន់ផ្ទុះដើម្បីយកលោហៈធាតុលក់ ។ បញ្ហាចុងក្រោយនេះ ចាំបាច់ក៏ត្រូវយកចិត្តទុកដាក់ជាបន្ទាន់ផងដែរ ។

ការសម្រេចគោលដៅអភិវឌ្ឍន៍សហស្សវត្សរ៍កម្ពុជា : បញ្ហាប្រឈមនាពេលអនាគត

៣២ ទោះបីជាកម្ពុជា កំពុងស្ថិតនៅផ្លូវ ដលត្រូវសម្រេចចំណុចដៅនៃ *គអសក* ជាច្រើនក៏ដោយ ក៏កម្ពុជាមិនមែនស្ថិតនៅក្នុងដំណាក់កាលក្នុងវិស័យសំខាន់ៗជាច្រើនដែលទាក់ទងនឹងសន្តិសុខស្បៀង ការកាត់បន្ថយភាពក្រីក្រ ការអប់រំ និងការអភិវឌ្ឍសង្គមនិងសេដ្ឋកិច្ចប្រកបដោយចីរភាព ។ សមិទ្ធផលសំខាន់ៗ និងគម្លាតជាច្រើនក្នុងការសម្រេចបាន *គអសក* ត្រូវបានសង្ខេបនៅក្នុងតារាង ១ ។

តារាង ១: សមិទ្ធផលសំខាន់ៗ និង ការសម្រេចមិនបានតាមចំណុចដៅរបស់ *គអសក* ឆ្នាំ២០០៥

ការសម្រេចបាន	ការសម្រេចមិនបានតាមគោលដៅ
• ការធ្វើឱ្យប្រសើរឡើងអត្រាភាពក្រីក្រនៅទីប្រជុំជន និងតំបន់ជនបទដែលមានលទ្ធភាពទៅដល់ ។ • ការពង្រីកការអប់រំបឋមសិក្សាដល់កុមារឱ្យបានច្រើនជាងមុន • ការកាត់បន្ថយបានច្រើននូវអត្រាមរណភាពទារក និងកុមារអាយុក្រោម៥ឆ្នាំ • ការធ្វើឱ្យប្រសើរឡើងនូវការចាក់ថ្នាំបង្ការជម្ងឺសំខាន់ៗដល់កុមារ • ការលើកកម្ពស់អត្រាបំបៅកូនដោយទឹកដោះម្ដាយ • ការកាត់បន្ថយវិសមភាពយេនឌ័រ ក្នុងស្ទើរតែគ្រប់វិស័យទាំងអស់ ជាពិសេស ក្នុងការអប់រំបឋមសិក្សា អក្ខរកម្មមនុស្សពេញវ័យនិងការងារដែលមានប្រាក់ឈ្នួលក្នុងផ្នែកកសិកម្ម និងឧស្សាហកម្ម • សមិទ្ធផលគួរឱ្យកាត់សម្គាល់ក្នុងការកាត់បន្ថយជម្ងឺឆ្លង ជាពិសេស ហ៊ីវ/អេដស៍ • តំបន់ទីក្រុងទទួលបានទឹកស្អាត ហើយតំបន់ជនបទទទួលបាននូវអនាម័យប្រសើរជាងមុន	• អត្រាភាពក្រីក្រខ្ពស់នៅជនបទ • ភាពមិនជោគជ័យក្នុងការបង្កើនការសិក្សាពិតនៅកម្រិតខ្ពស់ជាងបឋមសិក្សា និងក្នុងការរក្សាឱ្យបានអត្រាគង់វង្សខ្ពស់នៅគ្រប់កម្រិតសិក្សា • ភាពជឿនលឿននៅមានកម្រិត ក្នុងការធ្វើឱ្យសម្រេចគោលដៅនៃសកលកម្មការអប់រំមូលដ្ឋាន៩ឆ្នាំ ជាពិសេសការអប់រំក្រោយបឋមសិក្សា • វិសមភាពយេនឌ័រនៅ មធ្យមសិក្សា និងឧត្តមសិក្សា • ការនៅតែបន្តកើតមាននូវអំពើហិង្សាកម្រិតខ្ពស់ក្នុងគ្រួសារទៅលើស្ត្រី • ការទទួលបាននូវសេវាសុខាភិបាល ដែលមានគុណភាព ជាពិសេស ក្នុងករណីសុខភាពស្ត្រី និងមាតា • ការរិចរិលនៃបរិស្ថាន ជាពិសេស ការរិចរិលព្រៃឈើ និងធនធានទឹក • ការបន្តមានជនរងគ្រោះដោយសារមីន និងយុទ្ធភ័ណ្ឌមិនទាន់ផ្ទុះ

៣៣ លទ្ធផលសម្រេចបានរបស់កម្ពុជានាពេលបច្ចុប្បន្ន ទាក់ទងទៅនឹង *គអសក* គឺមិនច្បាស់លាស់និងនៅមានកម្រិត ។ កម្ពុជានឹងមិនអាចសម្រេចបាន *គអសក* នៅឆ្នាំ២០១៥ ឡើយ ប្រសិនបើកិច្ចខិតខំ ប្រឹងប្រែងរបស់ជាតិទាំងមូលមិនត្រូវបានពង្រឹង និងបំពេញបន្ថែមដោយការគាំទ្រពីសហគមន៍អន្តរជាតិទេនោះ ។ បើសិនជាគ្មានការគាំទ្របែបនេះទេ កម្ពុជានឹងធ្លាក់ចុះទាបជាងបណ្ដាប្រទេសកំពុងអភិវឌ្ឍន៍ថែមទៀត នៅក្នុងតំបន់អាស៊ី-ប៉ាស៊ីហ្វិក តាមរយៈនេះ គម្លាតផ្នែកសេដ្ឋកិច្ចនិងសង្គមក្នុងតំបន់កាន់តែមានទំហំខ្លាំងឡើង ។

៣៤ វឌ្ឍនភាពរបស់កម្ពុជាឆ្ពោះទៅរកគោលដៅអភិវឌ្ឍន៍សហស្សវត្សរ៍កម្ពុជា ត្រូវជួបឧបសគ្គជាច្រើន ដែលបញ្ហាសំខាន់ពីរគឺ ការខ្វះខាតមូលនិធិវិនិយោគ និងការទទួលបានសេវាទីផ្សារអន្តរជាតិមានកម្រិតទាបបំផុត ជាពិសេស ទៅកាន់ទីផ្សារនៅក្នុងបណ្ដាប្រទេសអភិវឌ្ឍន៍ ទោះបីជាកម្ពុជាបានចូលជាសមាជិកពាណិជ្ជកម្មពិភពលោកក៏ដោយ ។ ការខ្វះខាតធនធានបែបនេះ ចាំបាច់ត្រូវដោះស្រាយឡើងវិញតាមរយៈលំហូរចូលជំនួយដ៏ច្រើន កាត់បន្ថយសេវាបំណុល និងបង្កើនលំហូរចូលនៃគណនេយ្យចរន្ត ដូចជា មានចែងក្នុងគោលដៅទី៨ នៃ*គអសក* ។ ជោគជ័យរបស់កម្ពុជានៅក្នុងទីផ្សារពាណិជ្ជកម្មសម្រាប់ការអភិវឌ្ឍ និងការឈានទៅសម្រេចបាន *គអសក* ទាមទារនូវការធ្វើពាណិជ្ជកម្មឱ្យកាន់តែច្រើនឡើងចូលទៅក្នុងទីផ្សារអន្តរជាតិ តាមរយៈការផ្ដល់នូវភាពអនុ-

គ្រោះទីផ្សារ លទ្ធភាពទទួលបានការនាំចេញផលិតផលជាច្រើន ដូចជា ការផ្តល់ឱ្យនូវកូតាមិនកំណត់ និងការលើកលែងពន្ធសម្រាប់គ្រប់ផលិតផលទំនិញដែលត្រូវបង់ពន្ធគយ នៅទីផ្សារក្នុងបណ្តាប្រទេសអភិវឌ្ឍន៍ ។ កម្ពុជាអាចសម្រេចបាន *គអសក* ប្រសិនបើគំនិតផ្តួចផ្តើមសំខាន់ៗត្រូវបានអនុវត្តដោយដៃគូអភិវឌ្ឍន៍ក្រៅប្រទេស និងសហគមន៍អន្តរជាតិ ដើម្បីបំពេញបន្ថែមលើយុទ្ធសាស្ត្រជាតិរួម ដែលមាននិន្នាការគាំទ្រ *គអសក* ។

ឧបសម្ព័ន្ធ ២.១

កម្ពុជា : សូចនាករសំខាន់ៗនៃម៉ាក្រូសេដ្ឋកិច្ច

ការប៉ាន់ស្មានពីឆ្នាំ ២០០៦-២០១០

ពតិមានលំអិត	២០០៥	២០០៦	២០០៧	២០០៨	២០០៩	២០១០
	ប៉ាន់ស្មាន	ព្យាករណ៍				
ផសស **(ថ្លៃថេរ) ពាន់លានរៀល**	**១៩,២៩៤**	**២០,៤៥២**	**២១,៦៧៩**	**២២,៩៣៦**	**២៤,២៩០**	**២៥,៧៤៧**
ផសស ជាក់ស្តែង (% កំណើន)	៧,០	៦,០	៦,០	៥,៨	៥,៩	៦,០
អតិផរណាប្រាក់រៀល (%)	៦,២	៣,៥	៣,០	៣,០	៣,០	៣,០
វិនិយោគផ្ទាល់ពីបរទេស (លានដុល្លារ)	២១៦	២២៧	២៤៩	២៧៤	៣០២	៣៣២,០
សន្សំបរទេសសរុប (ចំនួនខែនៃការនាំចូល)	២,៥	២,៥	២,៥	២,៦	២,៨	៣,០
អត្រាប្តូរប្រាក់ (រៀល/ដុល្លារ)	៤.១២៨	៤.២១៩	៤.២២៨	៤.២៧៨	៤.៣២៨	៤.៣៧៨
ការនាំចេញ (លានដុល្លារ)	២.៧០៧	២.៩៣១	៣.១៧២	៣.៣៩៥	៣.៦៤៣	៣.៩១៨
ការនាំចូល (លានដុល្លារ)	៣.៧៣៨	៤.១៦៩	៤.៥០៣	៤.៨២៧	៥.១៧២	៥.៥២៧
តុល្យភាពគណនេយ្យចរន្ត (% នៃ *ផសស*) (រួមទាំងការផ្ទេរផ្លូវការ)	-៤,១	-៥,៤	-៤,៩	-៤,០	-៣,៣	-២,៦
វិស័យសារពើពន្ធ (% *ផសស*)						
ចំណូលថវិកា	**១១,៨**	**១២,២**	**១២,៨**	**១៣,២**	**១៣,៥**	**១៣,៨**
ចំណូលពន្ធ-គយ	៨,៧	៩,៤	៩,៤	៩,៤	៩,៣	៩,២
ចំណូលមិនមែនពន្ធ-គយ	២,៥	២,៦	២,៦	២,៦	២,៧	២,៧
ចំណាយថវិកា	**១៤,៩**	**១៧,០**	**១៧,២**	**១៧,១**	**១៦,៩**	**១៦,៥**
ចំណាយមូលធន	៥,៣	៦,៦	៦,៦	៦,៣	៦,២	៥,៩
ចំណាយចរន្ត	៩,៦	១០,៥	១០,៧	១០,៧	១០,៧	១០,៨
តុល្យភាពចរន្ត	**១,៦**	**១,៥**	**២,០**	**២,៣**	**២,៦**	**២,៩**

ផសស **តាមវិស័យ គិតតាមតម្លៃថេរឆ្នាំ ២០០០ (% ប្រែប្រួលប្រចាំឆ្នាំ)**						
កសិកម្ម រុក្ខាប្រមាញ់ និងនេសាទ	**៤,៥**	**៣,៤**	**៣,៧**	**៣,៧**	**៣,៨**	**៣,៨**
ស្រូវ	៨,០	៣,៥	៤,០	៤,០	៤,០	៤,០
បសុសត្វ និងបសុបក្សី	៤,០	៤,០	៤,៥	៤,៥	៥,០	៥,០
ការនេសាទ	០,០	៣,០	៣,០	៣,០	៣,០	៣,០
រុក្ខាប្រមាញ់ និងឈើមូល	០,០	២,០	២,០	២,០	២,០	២,០
ឧស្សាហកម្ម	**១០,៧**	**៩,១**	**៨,១**	**៧,១**	**៧,២**	**៧,៣**
រ៉ែ	៩,០	៩,០	៨,០	៨,០	៨,០	៨,០

ពតិមានលំអិត	២០០៥	២០០៦	២០០៧	២០០៨	២០០៩	២០១០
	ប៉ាន់ស្មាន	ព្យាករណ៍				
កម្មន្តសាល	១០,២	៨,៦	៨,២	៦,៨	៦,៩	៧,១
ចំណីអាហារ ភេសជ្ជៈ និងថ្នាំជក់	២,០	៤,០	៤,១	៤,៥	៤,៥	៤,៥
វាយនភ័ណ្ឌ សំលៀកបំពាក់ និងស្បែកជើង	១៣,០	១០,០	៩,០	៧,០	៧,០	៧,០
ក្តារបន្ទះ ក្រដាស និងបោះពុម្ព	២,០	២,០	៣,០	៣,០	៤,០	៤,០
ផលិតផលជ័រកៅស៊ូ	(៥,០)	០,០	២,០	២,០	៣,០	៤,០
ផលិតផលផ្សេងៗទៀត	៣,០	៥,០	៨,០	៩,០	១០,០	១២,០
អគ្គិសនី ឧស្ម័ន និងទឹកស្អាត	៤,៥	៦,០	៧,០	៧,០	៧,០	៧,០
សំណង់	១៣,០	១១,០	៨,០	៨,០	៨,០	៨,០
សេវាកម្ម	**៦,៣**	**៦,០**	**៦,៦**	**៦,៨**	**៧,១**	**៧,១**
ពាណិជ្ជកម្ម	៥,០	៥,០	៥,០	៥,០	៦,០	៦,០
សណ្ឋាគារ និងភោជនីយដ្ឋាន	១៥,០	១០,០	១០,០	១០,០	១០,០	១០,០
ដឹកជញ្ជូន និងទូរគមនាគមន៍	៥,០	៦,០	៧,០	៧,០	៧,០	៧,០
ហិរញ្ញវត្ថុ	៦,០	៦,០	៦,០	៦,០	៦,០	៦,០
រដ្ឋបាលសាធារណៈ	៣,០	៣,០	៣,០	៣,០	៣,០	៣,០
ភ្នាក់ងារផ្តល់សេវាកម្ម និងអាជីវកម្ម	៤,០	៥,០	៦,០	៦,០	៦,០	៦,០
សេវាកម្មផ្សេងទៀត	៦,០	៦,០	៧,០	៨,០	៨,០	៨,០

ប្រភព: មូលនិធិរូបិយវត្ថុអន្តរជាតិ

ឧបសម្ព័ន្ធ ២.២
ប៉ាន់ស្មានពីការវិនិយោគ ឆ្នាំ២០០៦_២០១០

(លានដុល្លារ)

ពតិមានលំអិត/ វិស័យ	២០០៦	២០០៧	២០០៨	២០០៩	២០១០	សរុប
កសិកម្ម រុក្ខាប្រមាញ់ និងនេសាទ	**១៦៨.៨**	**១៧៧.២**	**១៨៦.១**	**១៩៩.៤**	**២០៣.៥**	**៩៣១.០**
ដំណាំ	១៣៨.១	១៤៤.៩	១៥២.១	១៥៩.៧	១៦៥.៩	៧៦០.៧
បសុសត្វ និងបសុបក្សី	១០.៦	១១.២	១១.៩	១២.៧	១៣.៦	៦០.០
ការនេសាទ	១១.៤	១២.០	១២.៦	១៣.២	១៣.៨	៦៣.០
រុក្ខាប្រមាញ់ និងអាជីវឈើមូល	៨.៨	៩.១	៩.៤	៩.៨	១០.២	៤៧.៣
ឧស្សាហកម្ម	**៤៥៨.៧**	**៥១០.២**	**៥៧២.៩**	**៦៤៦.៩**	**៧៣៦.៣**	**២.៩២៥.០**
រ៉ែ	០.៦	០.៧	០.៨	០.៩	១.០	៤.០
កម្មន្តសាល	១៦០.០	១៧៧.១	១៩៨.៤	២២៥.៨	២៦២.៧	១.០២៤.០
ម្ហូបអាហារ ភេសជ្ជៈ និងថ្នាំជក់	១៤.៧	១៥.៤	១៦.២	១៧.២	១៨.៣	៨១.៨
វាយនភ័ណ្ឌ សំលៀកបំពាក់ និងស្បែកជើង	១១៧.១	១៣១.៥	១៤៩.៣	១៧២.២	២០៣.៤	៧៧៣.៥
ក្តារបន្ទះ ក្រដាស និងបោះពុម្ព	៥.៥	៥.៨	៦.៣	៦.៩	៧.៦	៣២.១
ផលិតផលកៅស៊ូ	៩.០	៩.៩	១១.១	១២.៨	១៥.២	៥៨.០
ផលិតផលផ្សេងៗទៀត	១៣.៦	១៤.៤	១៥.៥	១៦.៧	១៨.៣	៧៨.៥
អគ្គិសនី ឧស្ម័ន និងទឹកស្អាត	៨៦.២	៩៦.៥	១០៨.៥	១២២.១	១៣៧.៣	៥៥០.៦
សំណង់	២១១.៩	២៣៦.០	២៦៥.៣	២៩៨.២	៣៣៥.៣	១.៣៤៦.៧
សេវាកម្ម	**៤២៣.៣**	**៤៥៩.៩**	**៥០១.៩**	**៥៥០.៧**	**៦០៩.១**	**២.៥៤៤.៩**
ពាណិជ្ជកម្ម	៧០.០	៧៦.៣	៨១.៩	៨៧.៦	៩៣.៨	៤០៩.៦
សណ្ឋាគារ និងភោជនីយដ្ឋាន	៧៥.៤	៨៤.២	៩៥.៦	១១០.៥	១៣០.៧	៤៩៦.៤
ដឹកជញ្ជូន និងទូរគមនាគមន៍	៧៨.៨	៨៥.៧	៩៣.១	១០១.៣	១១០.១	៤៦៩.០
ហិរញ្ញវត្ថុ	៦.៧	៧.៣	៧.៩	៨.៥	៩.៣	៣៩.៧
រដ្ឋបាលសាធារណៈ	១១៣.២	១២០.១	១២៨.២	១៣៦.៩	១៤៦.២	៦៤៤.៦
ភ្នាក់ងារផ្តល់សេវាកម្ម និងអាជីវកម្ម	៥៥.៨	៦០.១	៦៦.០	៧៣.៤	៨៣.១	៣៣៨.៤
សេវាកម្មផ្សេងទៀត	២៣.៥	២៦.៤	២៩.២	៣២.៤	៣៦.០	១៤៧.៥
សរុប	**១.០៥០.៨**	**១.១៤៧.៣**	**១.២៦០.៩**	**១.៣៩៣.០**	**១.៥៤៨.៩**	**៦.៤០០.៩**
ការវិនិយោគទុនសរុប	**១.០៥០.៨០**	**១.១៤៧.៤០**	**១.២៦០.៩០**	**១.៣៩៣.០០**	**១.៥៤៩.០០**	**៦.៤០១.១០**
វិនិយោគសាធារណៈ	**៤០៩.០០**	**៤៣២.១០**	**៤៧៣.០០**	**៥១៩.៣០**	**៥៥៥.២០**	**២.៣៨៤.៦០**

ពតិមានលំអិត/វិស័យ	២០០៦	២០០៧	២០០៨	២០០៩	២០១០	សរុប
ហិរញ្ញប្បទានក្នុងស្រុក	៨៦,៦០	១១២,៦០	១៤៦,៤០	១៩០,៣០	២៤៧,៤០	៧៨៣,៣០
ហិរញ្ញប្បទានពីបរទេស	៣២២,៣០	៣១៩,៥០	៣២៦,៧០	៣២៥,០០	៣០៧,៨០	១.៦០១,៣០
វិនិយោគឯកជន	**៦៤១,៨០**	**៧១៥,៣០**	**៧៨៧,៩០**	**៨៧៧,៧០**	**៩៩៣,៨០**	**៤.០១៦,៥០**
ហិរញ្ញប្បទានក្នុងស្រុក	៤៥៦,៨០	៥១១,៣០	៥៥២,៩០	៥៩៥,៧០	៦៤១,៨០	២.៧៥៨,៥០
ហិរញ្ញប្បទានពីបរទេស	១៨៥,០០	២០៤,០០	២៣៥,០០	២៨២,០០	៣៥២,០០	១.២៥៨,០០
សរុបហិរញ្ញប្បទានក្នុងស្រុក	**៥៤៣,៤០**	**៦២៣,៩០**	**៦៩៩,៣០**	**៧៨៦,០០**	**៨៨៩,២០**	**៣.៥៤១,៨០**
សរុបហិរញ្ញប្បទានពីបរទេស	**៥០៧,៣០**	**៥២៣,៥០**	**៥៦១,៧០**	**៦០៧,០០**	**៦៥៩,៨០**	**២.៨៥៩,៣០**

ប្រភព: ឧត្តមក្រុមប្រឹក្សាសេដ្ឋកិច្ចជាតិ (ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០០៥)

វិនិយោគសាធារណៈ (មូលធន) ប៉ាន់ស្មានដោយឧត្តមក្រុមប្រឹក្សាសេដ្ឋកិច្ចជាតិ	២.៣៨៤,៦០
តម្រូវការចិកាបន្ថែមសម្រាប់វិស័យសង្គមកិច្ច	៣០០,០០
ជំនួយបច្ចេកទេស អង្កេត និងបណ្តុះបណ្តាល	៥០០,០០
ចំណាយចរន្តបន្ថែម	៣០០,០០
ទុនបម្រុង (មិនធ្វើវិភាជន៍)	១៥,៤០
សរុបចំណាយ *ផយអជ*	**៣.៥០០,០០**

កវស ប៉ាន់ស្មាន ២០០៥-២០០៧ : មូលធន	២.៣៧២,៦២
: ជំនួយបច្ចេកទេសដាច់ៗគ្នា	៨៥៦,៦៨
បូកបន្ថែមចំណាយចរន្ត	២៧០,៧០
សរុបចំណាយ *ផយអជ*	**៣.៥០០,០០**

ឧបសម្ព័ន្ធ ២.៣

ចំណាយថវិកា

ការបែងចែកតាមវិស័យ និងអាទិភាពក្រសួង

(គិតជាភាគរយនៃការចំណាយរបស់រដ្ឋាភិបាល)

ពតិមានលំអិត/ វិស័យ	២០០៥	២០០៦	២០០៧	២០០៨	២០០៩	២០១០
		ប៉ាន់ស្មាន				
រដ្ឋបាលទូទៅ	**១៤,០៣**	**១៣,៨៤**	**១៣,៩០**	**១៤,០០**	**១៤,០០**	**១៤,០០**
យុត្តិធម៌	០,៦៦	០,៦៧	០,៦៧	០,៦៧	០,៦៨	០,៦៨
រដ្ឋបាលទូទៅផ្សេងទៀត	១៣,៣៧	១៣,១៨	១៣,២៣	១៣,៣៣	១៣,៣២	១៣,៣២
ការពារជាតិ និងសន្តិសុខសង្គម	**២២,៨០**	**២០,៨៧**	**២១,៣០**	**២១,៣០**	**២១,១០**	**២០,៨០**
សេវាកម្មសង្គមកិច្ច	**៣៨,៤៣**	**៣៧,៣៦**	**៣៨,៤០**	**៣៨,៤៥**	**៣៨,៥០**	**៣៩,២០**
សុខាភិបាល	១២,០៤	១២,៧៤	១២,៧៥	១២,៧៥	១២,៧៥	១២,៩១
អប់រំ	១៨,៤៩	១៨,៤៩	១៨,៥០	១៨,៥០	១៨,៥០	១៨,៨១
កិច្ចការនារី	០,៥៦	០,៥៦	០,៥៦	០,៥៦	០,៥៦	០,៥៦
សេវាកម្មសង្គមកិច្ចផ្សេងទៀត	៧,៣៤	៥,៥៧	៦,៦០	៦,៦៥	៦,៧០	៦,៩៣
សេវាកម្មសេដ្ឋកិច្ច	**១០,០៨**	**១១,១០**	**១១,១១**	**១១,១១**	**១១,២០**	**១១,៣៩**
កសិកម្ម រុក្ខាប្រមាញ់ និងនេសាទ	២,៥៣	២,៦៧	២,៦៧	២,៦៧	២,៧០	២,៧៥
អភិវឌ្ឍន៍ជនបទ	១,២៤	១,៣១	១,៣១	១,៣១	១,៣២	១,៣៣
សេវាកម្មសេដ្ឋកិច្ចផ្សេងទៀត	៦,៣១	៧,១៣	៧,១៣	៧,១៣	៧,១៨	៧,៣១
សន្សំ និងបំណុល	**១៤,៦៦**	**១៦,៨៤**	**១៥,២៩**	**១៥,១៤**	**១៥,២០**	**១៤,៦១**
ចំណាយចរន្តរបស់រដ្ឋាភិបាល (ពាន់លានរៀល)	**១.៩៨៣,៦០**	**២.៣៧៨,៥២**	**២.៧៦៩,០៤**	**៣.០៨៨,៧៣**	**៣.៣៧៣,៣៧**	**៣.៦១៤,២០**

ប្រភព: ឧត្តមក្រុមប្រឹក្សាសេដ្ឋកិច្ចជាតិ (ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០០៥)

ឧបសម្ព័ន្ធ ៣

វឌ្ឍនភាពក្នុងការកាត់បន្ថយភាពក្រីក្រ និងបញ្ហាប្រឈមក្នុង ៥ឆ្នាំ[១]

១. ការរាលដាលនៃភាពក្រីក្ររបស់កម្ពុជា ក្នុងបរិបទនៃសង្គ្រាមស៊ីវិលជាង ២ទសវត្សរ៍ និងទុក្ខវេទនា គឺជាបញ្ហាប្រឈមគន្លឹះមួយរបស់រាជរដ្ឋាភិបាល ។ ផែនការអភិវឌ្ឍន៍សេដ្ឋកិច្ចសង្គមកិច្ច៥ឆ្នាំលើកទី១ ឆ្នាំ១៩៩៦-២០០០ បានចាប់ផ្តើមជាមួយនឹងការសន្មតថា "ការលុបបំបាត់ភាពក្រីក្រ គឺជាទិសដៅតែមួយគត់និងយូរអង្វែងរបស់រាជរដ្ឋាភិបាល ហើយការកាត់បន្ថយភាពក្រីក្រនេះគឺជាការនាំមុខស្នូលនៃផែនការឆ្នាំ១៩៩៦-២០០០" ។ ទិសដៅនេះត្រូវបានលើកឡើងជាថ្មីទៀត ក្នុងឯកសារគោលនយោបាយបន្តមកទៀត ដូចជា ផែនការអភិវឌ្ឍន៍សេដ្ឋកិច្ច-សង្គមកិច្ច៥ឆ្នាំលើទី២ ឆ្នាំ២០០១-២០០៥ និងយុទ្ធសាស្ត្រជាតិកាត់បន្ថយភាពក្រីក្រ ឆ្នាំ២០០៣-២០០៥ ។

២. ប៉ាន់ស្មានក្រីក្រសម្រាប់កម្ពុជាបានផ្អែកលើការអង្កេតសេដ្ឋកិច្ច-សង្គមកិច្ចកម្ពុជា[២] ។ ការអង្កេតចុងក្រោយនេះត្រូវបានធ្វើឡើងនៅឆ្នាំ២០០៤ ដែលបានប្រមូលទិន្នន័យស្តីពីការប្រើប្រាស់ប្រចាំថ្ងៃរបស់ប្រជាជនកម្ពុជា ដោយប្រើប្រាស់វិធីសាស្ត្រវិខល និងវិធីសាស្ត្រដាតរី ។ តារាង១ ធ្វើការប្រៀបធៀបកម្រិតភាពក្រីក្រនៅកម្ពុជា ដែលបានមកពីការអង្កេតសេដ្ឋកិច្ច-សង្គមកិច្ចកម្ពុជាឆ្នាំ១៩៩៣-១៩៩៤ ដែលគ្របដណ្តប់បានតែ ៥៩ភាគរយនៃតំបន់ទូទាំងប្រទេសនិង ៦៨ភាគរយនៃគ្រួសារទាំងអស់ ដោយសារតែបញ្ហាសន្តិសុខនៅពេលនោះ ជាមួយនឹងកម្រិតភាពក្រីក្រដែលបានមកពីការអង្កេតសេដ្ឋកិច្ច-សង្គមកិច្ចឆ្នាំ២០០៤ ដែលបានគ្របដណ្តប់ទូទាំងប្រទេស[៣] ។

តារាង១ : ផលធៀបការរាប់ចំនួនជនក្រីក្រនៅកម្ពុជា

(គិតជាភាគរយ)

	បន្ទាត់ភាពក្រី		បន្ទាត់ភាពក្រីក្រម្ហូបអាហារ	
	១៩៩៣-៩៤	២០០៤	១៩៩៣-៩៤	២០០៤
ក) ទូទាំងកម្ពុជា				
ភ្នំពេញ	-	៤,៦	-	២,៦
តំបន់ទីប្រជុំជនផ្សេងទៀត	-	២៤,៦	-	១៤,២

[១] កំណត់សម្គាល់នេះរៀបចំដោយក្រសួងផែនការ ខែតុលា ឆ្នាំ២០០៥

[២] គួរបញ្ជាក់នៅទីនេះថា ការអង្កេតសេដ្ឋកិច្ច-សង្គមកិច្ចដែលបានដំណើរការរៀបចំនៅពេលវេលាខុសៗគ្នា តួលេខភាពក្រីក្រដែលទទួលបានមិនអាចធ្វើការប្រៀបធៀបបានទេ ដោយសារមានលក្ខណៈខុសគ្នាខាងបច្ចេកទេសអង្កេត ការគ្របដណ្តប់ ការប្រមូលទទិន្នន័យ និងវិធីសាស្ត្រផ្សេងៗទៀត ។ ក្នុងការប្រៀបធៀបភាពក្រីក្រនៅគ្រប់ពេលទាំងអស់ត្រូវចងចាំការណែនាំនេះក្នុងគំនិតជានិច្ច ។

[៣] តួលេខសម្រាប់ឆ្នាំ២០០៤ ត្រូវបានផ្អែកលើតួលេខចំណាយលើការប្រើប្រាស់ដែលទទួលបានពីការប្រមូលដោយវិធីសាស្ត្រវិខល សម្រាប់សំណាកគំរូ១២ខែនៃឆ្នាំ២០០៤ ។ ចំណុចដៅថ្មីនិងការប៉ាន់ស្មានភាពក្រីក្រសម្រាប់ឆ្នាំ២០០៤ ដោយប្រើប្រាស់តួលេខដែលបានប្រមូលដោយប្រើប្រាស់វិធីសាស្ត្រដាយរីនៅមិនទាន់មាននៅឡើយ ។ តួលេខភាពក្រីក្រសម្រាប់ឆ្នាំ១៩៩៣-១៩៩៤ បានផ្អែកលើតួលេខដែលបានប្រមូលដោយប្រើប្រាស់វិធីសាស្ត្រវិខល ។

	បន្ទាត់ភាពក្រី		បន្ទាត់ភាពក្រីក្រម្ហូបអាហារ	
	១៩៩៣-៩៤	២០០៤	១៩៩៣-៩៤	២០០៤
តំបន់ជនបទ	-	៣៩,២	-	២២,២
កម្ពុជា	-	៣៤,៧	-	១៩,៧
ខ) តំបន់ភូមិសាស្ត្រដែលបានគ្របដណ្តប់ដោយអង្កេតសេដ្ឋកិច្ច-សង្គមកិច្ច ឆ្នាំ១៩៩៣-៩៤				
ភ្នំពេញ	១១,៤	៤,៦	៦,២	២,៦
តំបន់ប្រជុំជនផ្សេងទៀត	៣៦,៦	២០,៥	១៩,៦	១២,៥
តំបន់ជនបទ	៤៣,១	៣៣,៧	២២,០	១៦,៧
កម្ពុជា	៣៩,០	២៨,០	២០,០	១៤,២
គ) តំបន់ភូមិសាស្ត្រដែលបានបាន គ្របដណ្តប់ដោយអង្កេតសេដ្ឋ-កិច្ច-សង្គមកិច្ច ១៩៩៣/១៩៤	...	៤៥,៦	...	២៨,៧

ចំណាំ : "..." មានន័យថា ពុំទាន់មានទិន្នន័យបញ្ជាក់ ។ ខ្សែបន្ទាត់ភាពក្រីក្រផ្អែកលើខ្សែបន្ទាត់ភាពក្រីក្រម្ហូបអាហារ (ដែលផ្តល់ ២.១០០កាឡូរី សម្រាប់មនុស្សម្នាក់ក្នុងមួយថ្ងៃ) និងការចំណាយមិនមែនម្ហូបអាហារក្នុងកម្រិតអប្បបរមា ។

៣. លទ្ធផលបង្ហាញថាសន្ទស្សន៍នៃភាពក្រីក្រសម្រាប់ទូទាំងកម្ពុជាគឺ ៣៤,៧ភាគរយក្នុងឆ្នាំ២០០៤ ។ ពុំមានការប៉ាន់ស្មានអាចប្រៀបធៀបជាមួយភាពក្រីក្រសម្រាប់ទូទាំងនៅឆ្នាំ១៩៩៣-៩៤ ទេ ដោយសារតំបន់ភូមិ-សាស្ត្រដែលគ្របដណ្តប់ដោយការអង្កេតឆ្នាំ១៩៩៣-១៩៩៤ មានចំនួនតិចពេក ។ ទោះជាដូចនេះក្តី ការប៉ាន់ស្មាននៅឆ្នាំ២០០៤ ពីសំណាកគំរូ ដែលបានគ្របដណ្តប់លើតំបន់ភូមិសាស្ត្រដូចគ្នាក្នុងការអង្កេតសេដ្ឋកិច្ច-សង្គមកិច្ច ឆ្នាំ១៩៩៣-១៩៩៤ បានបង្ហាញថា អត្រាភាពក្រីក្រនៅកម្ពុជាមានការថយចុះយ៉ាងខ្លាំង ពី ៣៩ភាគរយក្នុងឆ្នាំ ១៩៩៣-១៩៩៤ មក ២៨ភាគរយក្នុងឆ្នាំ២០០៤ ។ និន្នាការនេះបង្ហាញពីការធ្លាក់ចុះនៃភាពក្រីក្រ ប្រហែល ១១ភាគរយ ដែលក្នុងរយៈពេលនោះ គឺប្រហែលថយចុះជាមធ្យម ១ភាគរយ ក្នុងមួយឆ្នាំ ។

៤. ដូចគ្នាដែរ ប្រជាជនដែលរស់នៅក្រោមបន្ទាត់ភាពក្រីក្រម្ហូបអាហារ សម្រាប់ទូទាំងប្រទេសគឺ ១៩,៧ភាគរយក្នុងឆ្នាំ២០០៤ ដែលក្នុងនោះ នៅតំបន់ភូមិសាស្ត្រដែលជាសំណាកគំរូអាចប្រៀបធៀបបាន សន្ទស្សន៍ភាពក្រីក្រម្ហូបអាហារបានធ្លាក់ចុះពី ២០ភាគរយ ទៅ ១៤,២ភាគរយក្នុងរយៈពេលដូចគ្នា គឺពីឆ្នាំ១៩៩៣-១៩៩៤ ទៅឆ្នាំ២០០៤ ។ ភាពក្រីក្រដែលបានវាស់វែងតាមរយៈសន្ទស្សន៍ទាំងពីនេះ បានថយចុះនៅក្នុងតំបន់ទាំង៣នៃប្រទេស សម្រាប់តំបន់ភូមិសាស្ត្រដែលជាសំណាកគំរូអាចប្រៀបធៀបបាន ទោះបីជានៅតំបន់ជនបទនៅតែមានអត្រាភាពក្រីក្រខ្ពស់ខ្លាំងក៏ដោយ ។

៥. ក្នុងរយៈពេលដូចគ្នា ការប្រែប្រួលភាពក្រីក្រដែលមានការពាក់ព័ន្ធ ដូចជាសន្ទស្សន៍គម្លាតនៃភាពក្រីក្រ (P1) និងស្វ័យគុណនៃសន្ទស្សន៍គម្លាតភាពក្រីក្រ (P2) ឆ្លុះបញ្ចាំងជាទូទៅពីការប្រែប្រួលដែល បានពិនិត្យឃើញក្នុង

ផលធៀបរាប់ចំនួនមនុស្ស ដូចដែលបានរៀបរាប់ខាងលើ ។ តាមរៈសន្ទស្សន៍ភាពក្រីក្រដែលបានធ្លាក់ចុះស្របគ្នាក្នុងតំបន់ទាំង៣ សម្រាប់តំបន់ភូមិសាស្ត្រដែលជាសំណាកគំរូអាចប្រៀបធៀបបាន ទាំងនេះ បានបង្ហាញថា មួយផ្នែកធំនៃប្រជាជនក្រីក្រ កំពុងស្ថិតនៅជិតបន្ទាត់ភាពក្រីក្រជាងក្នុងពេលឆ្នាំ១៩៩៣/១៩៩៤ [១] ។

៦. ក្នុងឆ្នាំ២០០៤ អត្រាភាពក្រីក្រដែលខ្ពស់ជាងគេនៅទូទាំងប្រទេសកម្ពុជា ដែលបានប្រៀបធៀបទៅនឹងតំបន់ដែលបានគ្របដណ្តប់ដោយអង្កេតសេដ្ឋកិច្ច-សង្គមកិច្ចឆ្នាំ១៩៩៣-១៩៩៤ គឺជាតំបន់ដែលមិនបានគ្របដណ្តប់ដោយអង្កេតឆ្នាំ១៩៩៣-១៩៩៤ (៤៤ភាគរយនៃតំបន់សរុបទូទាំងប្រទេស) ។ តាមការគណនាដ៏សាមញ្ញមួយបង្ហាញថា ផលធៀបរាប់ចំនួនមនុស្សក្នុងតំបន់ដែលមិនបានគ្របដណ្តប់ដោយអង្កេតឆ្នាំ១៩៩៣-១៩៩៤ នេះ មាន ៤៥,៦ភាគរយក្នុងឆ្នាំ២០០៤ (ប្រៀបធៀបទៅនឹង ២៨ភាគរយក្នុងតំបន់ដែលបានគ្របដណ្តប់ដោយអង្កេតឆ្នាំ១៩៩៣-១៩៩៤) ដែលជាមួយគ្នានោះ សន្ទស្សន៍ភាពក្រីក្រម្ហូបអាហារគឺ ២៨,៧ភាគរយ (ប្រៀបធៀបទៅនឹង ១៤,២ភាគរយ ក្នុង តំបន់ដែលបានគ្របដណ្តប់ដោយអង្កេតឆ្នាំ ១៩៩៣-១៩៩៤) [២] ។

៧. ជាង ៩០ភាគរយនៃប្រជាជនក្រីក្ររស់នៅក្នុងតំបន់ជនបទ នេះបង្ហាញឱ្យឃើញថា ភាពក្រីក្រនៅកម្ពុជាភាគច្រើនមានឫសគល់នៅក្នុងវិស័យកសិកម្ម ដែលមានផលិតភាពនិងកំណើនទាប ប៉ុន្តែបានផ្តល់ជីវិតរស់នៅដល់ប្រជាជនភាគច្រើននៅក្នុងប្រទេស ។ ជាមួយគ្នានឹងភាពខុសគ្នាយ៉ាងខ្លាំងនៃអត្រាភាពក្រីក្រ ភាពខុសគ្នារវាងចំណែកនៃប្រជាជនក្រីក្រនៅជនបទ និងចំណែកនៃប្រជាជនក្រីក្រនៅទីប្រជុំជន ក៏កើនឡើងកាន់តែខ្លាំងដែរ ដែលក្នុងរយៈពេលនោះ ចំណែកនៃប្រជាជនក្រីក្រនៅជនបទមានការកើនឡើង បើប្រៀបធៀបទៅនឹងប្រជាជនក្រីក្រទាំងអស់នៅក្នុងប្រទេស (ពី ៨៧ភាគរយក្នុងឆ្នាំ១៩៩៣/៩៤ ទៅ ៩១ភាគរយក្នុងឆ្នាំ២០០៤) ហើយ ចំណែកនៃប្រជាជនក្រីក្រនៅទីក្រុងភ្នំពេញបានធ្លាក់ចុះ បើប្រៀបធៀបទៅនឹងប្រជាជនក្រីក្រទាំងអស់នៅក្នុងប្រទេស (ពី ៣ភាគរយ ទៅ ១ភាគរយ) និងនៅក្នុងតំបន់ទីប្រជុំជនផ្សេងទៀត អត្រានេះបានថយចុះ ពី ១០ភាគរយ ទៅ ៨ភាគរយ ។

៨. ស្ថានភាពនៃជនក្រីក្រកម្ពុជា គឺពុំមានភាពខុសគ្នាខ្លាំងពីប្រជាជនក្រីក្រក្នុងប្រទេសក្រីក្រផ្សេងទៀតទេ ។ ភាពក្រីក្រទូទៅ ក៏ដូចជាភាពក្រីក្រម្ហូបអាហារនៅក្រុងភ្នំពេញ មានកម្រិតខ្ពស់ជាងខ្លាំងនៅក្នុងតំបន់ជនបទ និងតំបន់ទីប្រជុំជនផ្សេងទៀត ។ ក្រៅពីការរស់នៅនៅតំបន់ជនបទ ប្រជាជនក្រីក្រតែងតែមានកម្រិតអប់រំទាប លទ្ធភាព

---

[១] លំដាប់ទី១ នៃភាពលើសលុបនៃការបូកបន្ថែមបន្តការបែងចែកចំណាយពិតសម្រាប់មនុស្សម្នាក់ ក្នុងឆ្នាំ២០០៤ លើការបែងចែកឆ្នាំ១៩៩៣-១៩៩៤ នៅកម្ពុជា បង្ហាញថា និន្នាកានៃភាពក្រីក្រក្នុងរយៈពេលនោះ អាចដូចគ្នាលើជួរនៃបន្ទាត់ភាពក្រីក្រដែលអាចមានជាក់ស្តែងទាំងអស់ ។

[២] ជាមួយចំណែកនៃប្រជាជនដែលបានប៉ាន់ស្មានប្រហែល ៣៨ ភាគរយក្នុងតំបន់ដែលមិនបានគ្របដណ្តប់ដោយអង្កេតឆ្នាំ១៩៩៣-១៩៩៤ ដោយសន្មតថា x គឺជាសន្ទស្សន៍ភាពក្រីក្រក្នុងតំបន់ដែលមិនបានគ្របដណ្តប់ក្នុងការអង្កេតសេដ្ឋកិច្ចសង្គមកិច្ចឆ្នាំ១៩៩៣-១៩៩៤ សម្រាប់សន្ទស្សន៍ភាពក្រីក្រគណនាតាម $០,៦២ \times ២៧,៩៧ + ០,៣៨ \times x = ៣៤,៦៨$ ដែលអាចទទួលបាន $x = ៤៥,៦៣\%$ ដូចគ្នានេះដែរសម្រាប់សន្ទស្សន៍ភាពក្រីក្រម្ហូបអាហារ គណនាតាម $០,៦២ \times ១៤,១៨ + ០,៣៨ \times x = ១៩,៦៨$ ដែលអាចទទួលបាន $x = ២៨,៦៥\%$ ។

មានកំរិតក្នុងការទទួលបានដីនិងទ្រព្យសកម្មផ្សេងទៀត និងប្រមូលផ្តុំច្រើននៅក្នុងការងារដែលទទួលបានកំរៃទាប ការងារដែលប្រើប្រាស់កម្លាំងពលកម្ម និងការងារដែលសង្គមមិនសូវចាប់អារម្មណ៍ ។ ទាំងនៅក្នុងតំបន់ទីក្រុង និងតំបន់ជនបទ អ្នកក្រីក្រទទួលបានសេវាកម្ម និងភាពទំនើកម្មតិចតួច ។ ប្រជាជនក្រីក្រទាំងនោះរស់នៅក្នុងផ្ទះដែលមានគុណភាពទាប ជាមួយការមិនទទួលបានមានកម្រិតនូវសេវាមូលដ្ឋាន ដូចជាទឹកស្អាត និងការធ្វើឱ្យប្រសើរឡើងអនាម័យ ។ ប្រជាជនក្រីក្រតែងតែរស់នៅក្នុងគ្រួសារដែលមានសមាជិកច្រើន មានកូនច្រើន និងមានមេគ្រួសារដែលមានការអប់រំតិចតួច ។ ប្រជាជនទាំងនោះក៏មានលទ្ធភាពតិចតួចក្នុងការទទួលបានតិចតួចនូវសេវាសាធារណៈ ។

៩. ជាការពិតនៅកម្ពុជា ភាពក្រីក្រនៅតំបន់ជនបទបានធ្លាក់ចុះក្នុងអត្រាមួយយឺត១ ជាងភាពក្រីក្រនៅភ្នំពេញ ឬតំបន់ទីប្រជុំជនផ្សេងទៀត ។ ការធ្លាក់ចុះខ្លាំងនៃភាពក្រីក្រក្នុងតំបន់នេះ (ជាទូទៅនៅក្នុងតំបន់ដែលបានគ្របដណ្តប់ដោយអង្កេតសេដ្ឋកិច្ច-សង្គមកិច្ចឆ្នាំ១៩៩៣-១៩៩៤) គឺដោយសារឥទ្ធិពលនៃកំណើនដ៏ខ្លាំងនៅតំបន់ទីប្រជុំជន និងការប្រមូលផ្តុំវិនិយោគសាធារណៈក្នុងតំបន់ទាំងនោះ ។ នេះឆ្លុះបញ្ចាំងឱ្យឃើញពី "លទ្ធផលនៃសន្តិភាព " ដែលកម្ពុជាបានទទួល តាមរយៈការបញ្ចប់នូវជម្លោះនិងភាពឯកកោរជាងពីរទសវត្សរ៍កន្លងមក ដែលធ្វើឱ្យមានការកើនឡើងនូវការវិនិយោគនិងកំណើនសេដ្ឋកិច្ច ហើយជាលទ្ធផលធ្វើឱ្យមានការកាត់បន្ថយភាពក្រីក្រ[៣] ។ ទោះជាដូចនេះក្តី ជាទូទៅកំណើននេះមិនមានតុល្យភាពទេ ដោយបានប្រមូលផ្តុំច្រើននៅទីក្រុងភ្នំពេញនិងទីប្រជុំជននានា មានមូលដ្ឋានតិចតួច និងនាំមុខដោយសកម្មភាពដូចជា ឧស្សាហកម្មកាត់ដេរ សំណង់ និងទេសចរណ៍ ។

១០. ផ្ទុយទៅវិញ កំណើននៃសកម្មភាពនៅជនបទ ដែលជាចម្បងផ្អែកលើកសិកម្ម បានបង្ហាញពីគម្លាតច្រើននិងដែលអាចប្រែប្រួលនៅពីក្រោយសេដ្ឋកិច្ច ។ លើសពីនេះទៀត កំណើនក្នុងវិស័យកសិកម្មនៅពេលអំឡុងពេលនោះ ត្រូវបានកំណត់ភាគច្រើននៅក្នុងតំបន់ជនបទមួយចំនួនដែលមានអំណោយផលច្រើន ។ ភាពខុសគ្នាយ៉ាងខ្លាំងនៃកម្រិតភាពក្រីក្រ រវាងតំបន់ដែលបានគ្របដណ្តប់ និងមិនបានគ្របដណ្តប់ដោយអង្កេតសេដ្ឋកិច្ច-សង្គមកិច្ចឆ្នាំ១៩៩៣-១៩៩៤ គឺជាលទ្ធផលនៃកត្តាទាំងនោះ ។

១១. ប្រសិនបើកំណើននៅតែបន្តនៅទីប្រជុំជន ភាពក្រីក្រនៅជនបទនឹងនៅតែមានកម្រិតខ្ពស់ ជាពិសេសនៅពេលដែលទំហំនៃភាពក្រីក្រកាន់តែធំឡើងនៅតំបន់ជនបទ ។ នៅក្នុងស្ថានភាពបែបនេះ ការកាត់បន្ថយភាពក្រីក្រ ដែលទទួលបានពី *ផយអជ* នឹងមានកម្រិតតិចតួចបំផុត ។ បញ្ហានេះ នឹងធ្វើឱ្យរាំងស្ទះដល់ការសម្រេចបានចំណុចដៅទាំងឡាយរបស់ *ផយអជ* នាឆ្នាំ២០១០ និង *គអសក* នាឆ្នាំ២០១៥ ។ ដូច្នេះ បញ្ហាប្រឈមចម្បងរបស់

---

[៣] ក្នុងរយៈពេលនោះដែរ កម្ពុជាបានទទួលផលចំណេញពីលក្ខខណ្ឌអំណោយផលសំខាន់ៗ ដូចជា ក្រសួងការបរទេស និងសហប្រតិបត្តិការអន្តរជាតិ ពីចុងឆ្នាំ១៩៩០ ទៅ២០០៥ និងបន្តនៅក្នុងបញ្ជីសុវត្ថិភាពរបស់សហរដ្ឋអាមេរិករហូតដល់ឆ្នាំ២០០៨។

ផយអជ គឺអនុម័តនូវយុទ្ធសាស្ត្រនិងសកម្មភាពដែលបានកំណត់រួចហើយ ដើម្បីជំរុញការកាត់បន្ថយភាពក្រីក្រនៅតំបន់ជនបទ ជាពិសេស នៅតំបន់ដែលមានភាពក្រីក្រខ្ពស់ និងតំបន់ដែលមិនបានគ្របដណ្តប់ដោយអង្កេតសេដ្ឋកិច្ច-សង្គមកិច្ចឆ្នាំ១៩៩៣/៩៤ ។ លើសពីនេះ បញ្ហាប្រឈមនៃ *ផយអជ* នឹងត្រូវពង្រីកថែមទៀតនូវសមិទ្ធផលនៃការកាត់បន្ថយភាពក្រីក្រ ដែលបានមកពីវឌ្ឍនភាពនៃសមាសភាគសំខាន់ពីរនៃយុទ្ធសាស្ត្រចតុកោណ (សន្តិភាពនិងសន្តិសុខ សមាហរណកម្មទៅក្នុងតំបន់និងពិភពលោក) និងការផ្តួចផ្តើមឱ្យមានវឌ្ឍនភាព យ៉ាងឆាប់រហ័សដោយស្មើភាព នៅក្នុងមុំផ្សេងទៀតនៃយុទ្ធសាស្ត្រចតុកោណ រួមទាំងការបង្កើនល្បឿនកំណើនសេដ្ឋកិច្ច និងការអភិវឌ្ឍសង្គមនិងធនធានមនុស្ស ។

១២. ចំនួនភូមិទាំងឡាយដែលមិនបានគ្របដណ្តប់ដោយអង្កេតសេដ្ឋកិច្ច-សង្គមកិច្ចឆ្នាំ១៩៩៣/៩៤ តាមខេត្ត ត្រូវបានបង្ហាញក្នុងតារាង២ ។ ចំនួនភូមិទាំងអស់មាន ៥.០៩៣ភូមិនៅជនបទ និង ៩០ភូមិនៅទីប្រជុំជន ដែលមិនបានគ្របដណ្តប់ដោយអង្កេតឆ្នាំ១៩៩៣-១៩៩៤ នេះ ដោយហេតុថាជាតំបន់ពិបាកធ្វើដំណើរទៅដល់ និងបញ្ហាសន្តិសុខ ។ អង្កេតនេះមិនបានគ្របដណ្តប់ទាំងស្រុងនូវខេត្ត៦ គឺខេត្តកោះកុង ក្រចេះ មណ្ឌលគីរី ព្រះវិហារ រតនគីរី និងស្ទឹងត្រែង ។

១៣. តារាងទី២នេះបង្ហាញថា ភូមិដែលមិនបានគ្របដណ្តប់ដោយអង្កេតសេដ្ឋកិច្ច-សង្គមកិច្ចឆ្នាំ១៩៩៣/៩៤ ភាគច្រើនស្ថិតនៅតំបន់ជនបទ ដែលភាពក្រីក្រមានកម្រិតខ្ពស់នៅក្នុងឆ្នាំ២០០៤ ។ នៅក្នុងបណ្តាឆ្នាំបន្ទាប់នេះ ទំនាក់ទំនងរវាងតំបន់ទីប្រជុំជន និងតំបន់ជនបទ (ដែលបានគ្របដណ្តប់ដោយអង្កេតឆ្នាំ១៩៩៣/៩៤) អាចមានភាពល្អប្រសើរជាងមុន និងបន្តរីកចម្រើន ហើយកម្រិតនៃភាពក្រីក្រក្នុងតំបន់ទាំងអស់នោះនឹងថយចុះ ទន្ទឹមនឹងកំណើនសេដ្ឋកិច្ចទូទៅរបស់កម្ពុជាមានជាមធ្យមប្រហែល ៦ភាគរយក្នុងអំឡុងទសវត្សរ៍ចុងក្រោយនេះ ។ ម៉្យាងវិញទៀត បន្ថែមលើវិធានការជំរុញល្បឿនកំណើននៅតំបន់ដែលមិនបានគ្របដណ្តប់ដោយអង្កេតសេដ្ឋកិច្ច-សង្គមកិច្ចឆ្នាំ១៩៩៣/៩៤ នឹងទាមទារឱ្យការយកចិត្តទុកដាក់ជាពិសេស និងធាតុចូលនិងការវិនិយោគដែលបានកំណត់ ដើម្បីកាត់បន្ថយភាពក្រីក្រឱ្យថយចុះពីកម្រិតខ្ពស់ដែលមានស្រាប់ ។ ជាការពិតដែលថា បណ្តាឃុំនិងភូមិនៅតំបន់ផ្សេងទៀត នៅដាច់ស្រយាលនិងប្រមូលផ្តុំខ្ពស់នៃអ្នកក្រីក្រ ។ លើសពីនេះទៀត បណ្តាយុទ្ធសាស្ត្រនៃ *ផយអជ* គប្បីទទួលស្គាល់ថា ជាតម្រូវការជាក់លាក់នៃជនជាតិភាគតិច និងជនអន្តោប្រវេសន៍ដែលមានទំនាក់ទំនងស្មុគស្មាញទៅនឹងបញ្ហាសេដ្ឋកិច្ច-សង្គមកិច្ច វប្បធម៌ ច្បាប់ នយោបាយ និងបញ្ហាដទៃទៀត ។

តារាង២ : តំបន់ក្រៅអង្កេតសេដ្ឋកិច្ច-សង្គមកិច្ចឆ្នាំ១៩៩៣/៩៤

ខេត្ត-ក្រុង	ចំនួនតំបន់ក្រៅអង្កេត	
	ទីប្រជុំជន	ជនបទ
បន្ទាយមានជ័យ	៧	៣៩៥
បាត់តំបង	...	២៩១

ខេត្ត-ក្រុង	ចំនួនតំបន់ក្រៅអង្កេត	
	ទីប្រជុំជន	ជនបទ
កំពង់ចាម	...	៣៣៤
កំពង់ឆ្នាំង	...	២៦៨
ក្រុងព្រះសីហនុ	...	៥៩
កំពង់ស្ពឺ	...	៩៦៨
កំពង់ធំ	...	៦៦៣
កំពត	...	៣១៥
កណ្ដាល	...	១០៩
កោះកុង	១០	១០៩
ក្រចេះ*	...	២៤៣
មណ្ឌលគិរី*	១៣	៧៤
ភ្នំពេញ	...	...
ព្រះវិហារ*	២៧	១៧០
ព្រៃវែង	...	...
ពោធិសាត់	...	៥១
រតនៈគិរី*	១៦	២២៧
សៀមរាប	...	៦៨៩
ស្ទឹងត្រែង*	១៧	១១២
ស្វាយរៀង	...	...
តាកែវ	...	៦៦
សរុប	**៩០**	**៥.០៩៣**

កំណត់ចំណាំ : ខេត្តដែលមានសញ្ញា (*) ជាខេត្តដែលនៅក្រៅអង្កេតទាំងស្រុង ។ ក្នុងសំណាកគំរូនៃអង្កេតសេដ្ឋកិច្ច-សង្គមកិច្ចឆ្នាំ ១៩៩៣/៩៤ ក្រុងកែប គឺស្ថិតនៅក្នុងខេត្តកំពត ឧត្តរមានជ័យស្ថិតនៅក្នុងខេត្តសៀមរាប និង ក្រុងប៉ៃលិនស្ថិតនៅក្នុងខេត្តបាត់ដំបង ។

១៤. សកម្មភាពពិសេសទាំងអស់នេះ នឹងរួមបញ្ចូល ការពឹងផ្អែកលើស្ថានភាពដែលមានស្រាប់ និងតម្រូវការជាក់លាក់នៅមូលដ្ឋាន ការថែទាំសុខភាពឱ្យបានកាន់តែច្រើននិងល្អប្រសើរឡើង ការពង្រីកប្រព័ន្ធអប់រំ ការបង្កើតសកម្មភាពកសិកម្មនិងមិនមែនកសិកម្មនៅជនបទ ការធ្វើឱ្យប្រសើរឡើងនូវហេដ្ឋារចនាសម្ព័ន្ធ ការបង្កើនជីវភាពរស់នៅប្រកបដោយនិរន្តរភាព និងសកម្មភាពប្រហាក់ប្រហែលដទៃទៀត ។ ជាមួយគ្នានេះ ការផ្ដល់មូលនិធិច្រើនបន្ថែមទៀតទៅឱ្យតំបន់ដែលមិនបានគ្របដណ្ដប់ដោយអង្កេតឆ្នាំ១៩៩៣-១៩៩៤ ទាំងនោះក្នុងអំឡុងពេល *ផយអជ* តាមរយៈមូលនិធិអភិវឌ្ឍន៍ឃុំ-សង្កាត់ ក៏ជាការចាំបាច់ណាស់ដែរ ។

១៥. បញ្ហាចម្បងផ្សេងទៀតសម្រាប់ *ផយអជ* ទាក់ទងនឹងការកាត់បន្ថយភាពក្រីក្រ គឺការកើនឡើងនៃនិន្នាការវិសមភាព ដោយសារតែផលប៉ះពាល់នៃកំណើនសេដ្ឋកិច្ចលើភាពក្រីក្រ ក៏អាស្រ័យផងដែរលើបញ្ហាដែលកើតមានឡើងចំពោះវិសមភាព[១] ។ ការកើនឡើងនៃវិសមភាពនៅកម្ពុជា ជាពិសេស នៅតំបន់ជនបទ បង្ហាញថា ទម្រង់នៃកំណើននៅតំបន់ជនបទកន្លងមកនៅកម្ពុជា មាននិន្នាការជាមូលដ្ឋានឆ្ពោះទៅរកការកើតឡើងវិសមភាពកាន់តែខ្ពស់ ។ ដើម្បីទប់ទល់នឹងនិន្នាការបែបនេះ ជាមួយនឹងការជំរុញផលិតភាពនិងផលទទួលបានឱ្យកាន់តែខ្ពស់ គោលនយោបាយនិងយុទ្ធសាស្ត្រកំណើននៃ *ផយអជ* ត្រូវតែដោះស្រាយប្រភពដែលនាំឱ្យមានការកើនឡើងនៃវិសមភាព ដូចជា ការពង្រាយមិនស្មើនៃកាលានុវត្តភាពសេដ្ឋកិច្ចនិងសង្គម ការចែកទុនហិរញ្ញវត្ថុនិងមូលធនមនុស្សមិនត្រឹមត្រូវ និងការកើនឡើងគម្លាតក្នុងផ្នែកដទៃនៃជីវិត ។ ថាមពលសម្រាប់ជំរុញកំណើនសេដ្ឋកិច្ចដែលបានមកទាំងពីសកម្មភាពកសិកម្មនិងពុំមែនកសិកម្ម ភាពចម្រុះមួយដែលចាំបាច់ក្នុងការគាំទ្រការកាត់បន្ថយភាពក្រីក្រក្នុងអំឡុងពេល *ផយអជ* និងពេលអនាគត ។

១៦. នៅក្នុងអំឡុងពេលនៃ *ផយអជ* កិច្ចខិតខំប្រឹងប្រែងដើម្បីបង្កើនចំណូលកសិកម្ម ចាំបាច់ត្រូវធ្វើឡើងនៅក្នុងវិស័យសំខាន់ៗជាច្រើន ដូចជា បង្កើនផលិតភាពដំណាំធញ្ញជាតិ (ជាពិសេសស្រូវ) តាមរយៈការប្រើប្រាស់ប្រភេទពូជនិងធាតុចូលដទៃទៀតឱ្យកាន់តែប្រសើរឡើង ការគ្រប់គ្រងដីនិងសត្វចង្រៃ និងការត្រួតពិនិត្យទឹកឱ្យបានល្អប្រសើរ ជាពិសេស តាមរយៈសំណង់ធារាសាស្ត្រខ្នាតតូច ។ ការបង្កើនផលិតកម្មបសុសត្វ និងនេសាទក៏សំខាន់ដែរ ហើយបញ្ហានេះតម្រូវឱ្យមានការកែលម្អសេវាកម្មបច្ចេកទេស សម្រាប់សុខភាពសត្វ សម្រាប់ការស្រាវជ្រាវអំពីជលផលនេសាទ អភិរក្ស និងការគ្រប់គ្រង ។ ការគាំទ្រ សម្រាប់ការពង្រីកលទ្ធភាពទទួលបានសេវាពីស្ថាប័នហិរញ្ញវត្ថុជនបទជាផ្លូវការ នឹងមានសារៈសំខាន់សម្រាប់កសិករ និងសហគ្រិននៅតំបន់ជនបទនានាដើម្បីជួយឱ្យពួកគេពង្រីកកម្រិតប្រតិបត្តិការ និងទទួលបានប្រាក់ចំណេញច្រើននិងមានសកម្មភាពស្ថេរភាព ។ ដូចគ្នានេះដែរ ការកាត់បន្ថយបញ្ហាប្រឈមពីដីធ្លីនឹងទាមទារនូវការបង្កើនកិច្ចខិតខំប្រឹងប្រែងលើការផ្តល់កម្មសិទ្ធិដីធ្លី ដែលជាផ្នែកមួយនៃការបង្កើតនូវតម្លាភាព និងសុវត្ថិភាពទីផ្សារដីធ្លី ។

១៧. នៅកម្ពុជា សេដ្ឋកិច្ចជនបទមិនមែនកសិកម្មរួមមាន ពាណិជ្ជកម្ម ការដឹកជញ្ជូន ការកែច្នៃ កម្មន្តសាលខ្នាតតូច ការលក់រាយនិងសេវាកម្ម និងកត្តាប្រហាក់ប្រហែលផ្សេងទៀត គឺជាសក្តានុពលដ៏សំខាន់សម្រាប់កំណើនខ្លាំង និងការកាត់បន្ថយភាពក្រីក្រឆាប់រហ័ស ។ *ផយអជ* នឹងត្រូវកំណត់ដើមទុនសម្រាប់សក្តានុពលទាំង

---

[១] ទិន្នន័យអង្កេតសេដ្ឋកិច្ច-សង្គមកិច្ចបង្ហាញថា មេគុណហ្ស៊ីនីដែលត្រូវបានប៉ាន់ប្រមាណចំណាយប្រើប្រាស់ក្នុងម្នាក់សម្រាប់កម្ពុជានៅឆ្នាំ២០០៤ គឺ ០,៤០ ដោយមានកម្រិតខ្ពស់នៅតំបន់ទីប្រជុំជនដទៃទៀតគឺ ០,៤៤ នៅភ្នំពេញគឺ ០,៣៧ និងនៅតំបន់ជនបទគឺ ០,៣៤ បង្កើតនូវវិសមភាពនៅកម្ពុជាក្នុងចំណោមបណ្តាប្រទេសដែលមានមេគុណនេះខ្ពស់បំផុតនៅភូមិភាគអាស៊ីបូព៌ា-ប៉ាស៊ីហ្វិក។ សម្រាប់សំណាកគំរូប្រៀបធៀបតាមភូមិសាស្ត្រ មេគុណហ្ស៊ីនីបានកើនឡើងពី ០,៣៥ ក្នុងឆ្នាំ១៩៩៣-១៩៩៤ ទៅ ០,៤០ ក្នុងឆ្នាំ២០០៤ សម្រាប់កម្ពុជា (មានការធ្លាក់ចុះពី ០,៣៩ ទៅ ០,៣៧ នៅភ្នំពេញ និងនៅស្ទើរតែថេរក្នុងកម្រិត ០,៤៤ នៅតំបន់ទីប្រជុំជនដទៃទៀត ប៉ុន្តែកើនឡើងខ្លាំងពី ០,៣៥ ទៅ ០,៤០ នៅតំបន់ជនបទ)។ ទិន្នន័យវិសមភាពចំណូលមិនមាន គ្រប់គ្រាន់ទេ ប៉ុន្តែវិសមភាពចំណូលក៏មាន និន្នាការស្រដៀងគ្នាដែរ។

អស់នេះ ។ គោលនយោបាយនានាបានតម្រង់ទៅរកការបង្កើនទ្រព្យរូបវន្តរបស់អ្នកក្រីក្រ ដូចជា ដី ឥណទាន និង ហេដ្ឋារចនាសម្ព័ន្ធជនបទ នឹងក្លាយទៅជាផ្នែកទាំងមូលមួយនៃការជំរុញកំណើនដ៏ឆាប់រហ័សនៃ វិស័យជនបទ និងសេដ្ឋកិច្ចទាំងមូល ។

១៨. ដើម្បីធានានូវភាពជោគជ័យ និងនាំមកនូវលទ្ធផលយ៉ាងឆាប់រហ័យនិងប្រកបដោយប្រសិទ្ធភាព សកម្មភាព ជាក់លាក់នានានៃ *ផយអជ* នឹងត្រូវបានរៀបចំឡើង ដោយឈរលើអ្វីដែលត្រូវបានសម្រេចកន្លងមក និងតាមរយៈ ការផ្លាស់ប្តូរការផ្តោតការយកចិត្តទុកដាក់ក្នុងការអនុវត្ត និងគោលនយោបាយទាំងអស់នេះនឹងធ្វើឱ្យផលចំណេញ មានការកើនឡើងដល់អ្នកក្រីក្រនៅជនបទ ។ សកម្មភាពទាំងនេះក៏នឹងធានានូវសកម្មភាពមួយឆាប់រហ័សជាង និងប្រកបដោយចីរភាពថែមទៀត ឆ្ពោះទៅរកសមភាព និងយុត្តិធម៌មិឱ្យកាន់តែប្រសើរឡើង ។

១៩. សមាសភាគដ៏សំខាន់របស់ *ផយអជ* នឹងធានាថា ជាមួយនឹងការអនុវត្តសេដ្ឋកិច្ចដែលមានកម្រិតខ្ពស់ជាង កំណើនត្រូវតែបានដល់អ្នកក្រីក្រ ហើយនិងបានពង្រីកកាលានុវត្តភាពរបស់ពួកគេ ។ ម៉្យាងវិញទៀត គោល នយោបាយនានានឹងត្រូវធានាថា អ្នកក្រីក្រមានធនធាន ពោលគឺមានការអប់រំ មានសុខភាពល្អ មានលទ្ធភាព ទទួលបានដើមទុននិងទីផ្សារ សម្លេងនិងសិទ្ធិអំណាច និងការចូលរួមក្នុងការធ្វើសេចក្តីសម្រេចចិត្ត ក្នុងការប្រើ-ប្រាស់ទុនលើការពង្រីកកាលានុវត្តភាពនៃកំណើន ។ ដូច្នេះ ការប្រែក្លាយយុទ្ធសាស្ត្រនៃ *ផយអជ* ទៅជាសកម្មភាព ជាក់ស្តែងនិងមានប្រសិទ្ធភាពសម្រាប់ការកាត់បន្ថយភាពក្រីក្រ នឹងទាមទារឱ្យមានសេចក្តីសម្រេចចិត្ត និងប្រឌិត ញាណ មិនគ្រាន់តែពីរាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជានិងអ្នកមានចំណែកពាក់ព័ន្ធក្នុងស្រុកដទៃទៀតប៉ុណ្ណោះទេ តែក៏មានពី ដៃគូអភិវឌ្ឍន៍ក្រៅប្រទេសផងដែរ ។

ឧបសម្ព័ន្ធ ៤
បញ្ជីឯកសារយោង

សមិទ្ធផលគោលដៅអភិវឌ្ឍន៍សហស្សវត្សរ៍កម្ពុជា ការកែតម្រូវសម្រាប់ឆ្នាំ២០០៥ (សេចក្តីព្រាង) ក្រសួងផែនការ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០០៥ ។

ស្ថិតិកសិកម្ម ឆ្នាំ២០០៤-២០០៥ ក្រសួងកសិកម្ម ថ្ងៃទី៣១ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០០៥ ។

កម្ពុជា : ស្ថិតិព្រៃឈើ ឆ្នាំ២០០៤ (រដ្ឋបាលព្រៃឈើ ក្រសួងកសិកម្ម រុក្ខាប្រម៉ាញ់ និងនេសាទ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០០៥) ។

របាយការណ៍គោលដៅអភិវឌ្ឍន៍សហស្សវត្សរ៍កម្ពុជា ឆ្នាំ២០០៣ (ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០០៣) ក្រសួងផែនការ ។

ការអង្កេតស្តីពីការវាយតម្លៃភាពក្រីក្រនៅកម្ពុជា ២០០៥ ។

កម្ពុជា : ការទទួលយកកាលានុវត្តភាពសកល : ការវាយតម្លៃបរិយាកាសវិនិយោគ និងយុទ្ធសាស្ត្រ កំណែទម្រង់ រៀបចំដោយក្រុមការងារធនាគារពិភពលោក ខែសីហា ឆ្នាំ២០០៤ ។

ការអង្កេតសេដ្ឋកិច្ច-សង្គមកិច្ចកម្ពុជា ឆ្នាំ២០០៣/០៤ ។

ក្របខ័ណ្ឌគ្រប់គ្រងកិច្ចសហប្រតិបត្តិការអភិវឌ្ឍន៍ គណៈកម្មាធិការស្តារ និងអភិវឌ្ឍន៍កម្ពុជា/ក្រុមប្រឹក្សាអភិវឌ្ឍន៍កម្ពុជា ខែតុលា ឆ្នាំ២០០៥ ។

ផែនការវិស័យហិរញ្ញវត្ថុ ឆ្នាំ២០០១-២០០៤ រាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា ខែសីហា ឆ្នាំ២០០១ ។

ផែនការសកម្មភាពអភិបាលកិច្ច ឆ្នាំ២០០១ ។

ការអនុវត្តន៍យុទ្ធសាស្ត្រចតុកោណនិងតម្រូវការជំនួយអភិវឌ្ឍន៍ : គណៈកម្មាធិការស្តារ និងអភិវឌ្ឍន៍កម្ពុជា/ក្រុមប្រឹក្សាអភិវឌ្ឍន៍កម្ពុជា (រៀបចំសម្រាប់កិច្ចប្រជុំពិគ្រោះយោបល់ឆ្នាំ២០០៤) ។

សេរីភាពទូលំទូលាយ : ឆ្ពោះទៅការអភិវឌ្ឍ សន្តិសុខ និងសិទ្ធិមនុស្សសម្រាប់ទាំងអស់គ្នា : របាយការណ៍របស់អគ្គលេខាធិការអង្គការសហប្រជាជាតិសម្រាប់មហាសន្និបាតអង្គការសហប្រជាជាតិ ថ្ងៃទី២១ ខែមីនា ឆ្នាំ២០០៥ ។

គណនេយ្យជាតិកម្ពុជា ឆ្នាំ១៩៩៣-២០០៤ ព្រឹត្តិប័ត្រលេខ ៩ វិទ្យាស្ថានជាតិស្ថិតិ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០០៥ ។

យុទ្ធសាស្ត្រជាតិកាត់បន្ថយភាពក្រីក្រ : ឆ្នាំ២០០៣-២០០៥ ក្រុមប្រឹក្សាអភិវឌ្ឍន៍សង្គមកិច្ច រាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០០២ ។

យុទ្ធសាស្ត្រជាតិកាត់បន្ថយភាពក្រីក្រ : របាយការណ៍វឌ្ឍនភាព (ការកែតម្រូវ ថ្ងៃទី១៥ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០០៥ : ឧត្តមក្រុមប្រឹក្សាសេដ្ឋកិច្ចជាតិ ។

ចំណោលប្រជាជនកម្ពុជា ឆ្នាំ១៩៩៨-២០២០ : ការកែតម្រូវឡើងវិញលើកទីមួយ : វិជ្ជាស្ថានជាតិស្ថិតិ ក្រសួងផែនការ និងមជ្ឈមណ្ឌលសិក្សាស្រាវជ្រាវពីប្រជាជន សកលវិទ្យាល័យភូមិន្ទភ្នំពេញ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០០៤ ។

ការវាយតម្លៃវិស័យឯកជនសម្រាប់ព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា ក្រសួងឧស្សាហកម្ម រ៉ែ និងថាមពល ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០០៣ ។

យុទ្ធសាស្ត្រចតុកោណ : សុន្ទរកថាសម្តេចនាយករដ្ឋមន្ត្រី ហ៊ុន សែន ថ្លែងក្នុងសម័យប្រជុំគណៈរដ្ឋមន្ត្រី លើកទីមួយ ភ្នំពេញ ថ្ងៃទី១៦ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០០៤ (ផ្សព្វផ្សាយដោយទីស្តីការគណៈរដ្ឋមន្ត្រី) ។

ផែនការអភិវឌ្ឍន៍សេដ្ឋកិច្ច-សង្គមកិច្ច ៥ឆ្នាំលើកទី២ (២០០១-២០០៥) ក្រសួងផែនការ ។

ក្របខ័ណ្ឌអភិវឌ្ឍន៍សហគ្រាសធុនតូចនិងមធ្យម រាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា ថ្ងៃទី២៩ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០០៥ ។

កម្មវិធីអភិវឌ្ឍន៍អង្គការសហប្រជាជាតិ : របាយការណ៍អភិវឌ្ឍន៍មនុស្ស ឆ្នាំ២០០៥ ។

កម្មវិធីអភិវឌ្ឍន៍អង្គការសហប្រជាជាតិ : ការវិនិយោគរបស់កម្ពុជាក្នុងពេលអនាគត របាយការណ៍ប្រចាំ ឆ្នាំ២០០៤ ។

ក្របខ័ណ្ឌជំនួយអភិវឌ្ឍន៍របស់អង្គការសហប្រជាជាតិ ឆ្នាំ២០០៦-២០១០ អ្នកសម្របសម្រួលរបស់អង្គការសហប្រជាជាតិប្រចាំនៅកម្ពុជាថ្ងៃទី៧ ខែមីនា ឆ្នាំ២០០៥ ។

រាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា : ក្របខ័ណ្ឌយុទ្ធសាស្ត្រស្តីពី កំណែទម្រង់វិមជ្ឈការ និងវិសហមជ្ឈការ ១៧មិថុនា ២០០៥ ។

ឧបសម្ព័ន្ធ ៥
ពាក្យអក្សរកាត់

កវស	: កម្មវិធីវិនិយោគសាធារណៈ
កព	: កម្លាំងពលកម្ម
គអសក	: គោលដៅអភិវឌ្ឍន៍សហស្សវត្សរ៍កម្ពុជា
គម	: គីឡូម៉ែត្រ
គម^{២}	: គីឡូម៉ែត្រការ៉េ
គវម	: គីឡូវ៉ាត់ម៉ោង
ផយអជ	: ផែនការយុទ្ធសាស្ត្រអភិវឌ្ឍន៍ជាតិ
ផសស	: ផលិតផលក្នុងស្រុកសរុប
ផសអ១	: ផែនការសកម្មភាពអភិបាលកិច្ច ១
ផសអ២	: ផែនការសកម្មភាពអភិបាលកិច្ច ២
ពក	: ពលកម្ម
ហត	: ហិកតា
វជស	: វិទ្យាស្ថានជាតិស្ថិតិ

ឧបសម្ព័ន្ធ ៦

ប្រកាស